

Gedichten van Jacob Westerbaen

<https://hdl.handle.net/1874/204036>

T' LOF DER SOTHEYT
en andere Rijmwercken
van **IACOB WESTERBAEN**
Tweede Deel.

In s Graven Hage by Iohannes Tongerloo Boeckverkoper.

grec
Instituut De Vooy's
voor Nederlandse Taal-
HET TWEEDE DEEL *aan de*
Rijksuniversiteit te Utrecht
der

GEDICHTEN

van

JACOB WESTERBAEN,

*Ridder , Heer van Brandwijck en
Gybland &c.*

Waer in ,

LOF DER SOTHEYD,

DE VI. COMEDIEN VAN TERENTIUS.

SENECAAS TROAS,

II. AVOND-SCHOOLEN, *Of de*
Minne-kunst, En Raed tegen de Liefde.

FARRAGO LATINA.

IN 'sGRAVEN-HAGE,

By JOHANNES TONGERLOO, Boeckverkoo-
per inde Veen-stract inde Thien Gebooden, 1672.

Aen het roemwaerde
Amsterdamsche Kunst-genootschap,
bekent onder den Naem
van
Nil volentibus arduum.

Kunstkundighe HEEREN.

Eck heb langh mijn gedachten laeten gaen, aen wien ick dit Tweede deel der Wercken van wylen den Heere van Brandwijck opdragen soude, en sonder dat ick de bysondre leeden van U U E E. Kunstgenootschap kende, hadde ick U U. E E verkoosen, om de algemeene

en ongemeene lof, die maer weynige
van UU EE. wercken hier in den
Hage ingeleght hebben. Nadien ick
nu sedert te weeten gekomen ben wat
lieden het sijn, daer UU EE. Kunst-
genootschap uyt bestaet, en dat ick
de eer hebbe eenighe aensienlijcke,
daer onder te kennen, heb ick my son-
derlingh verblijt, dat myn voornemen
op zoo waerdig een doelwit gemickt
had, als de Heer van BRANDWYCK
selve, indien hy leefde, sich soude heb-
ben kunnen voor stellen, waerom ick
voortvaer met dese wercken, (die voor
desen in verscheyden tyden en formaten
uytgekomen en op nieuw by malkan-
der onder de pers gebragt sijn) onder
UU EE. bescherminge in't licht te ge-
ven van UU EE. macht, om die te
kunnen verdedigen, hebbe ick volkomen
verseeckering, en gants geen reden om
aen UU EE. goede wil te twyffelen
de-

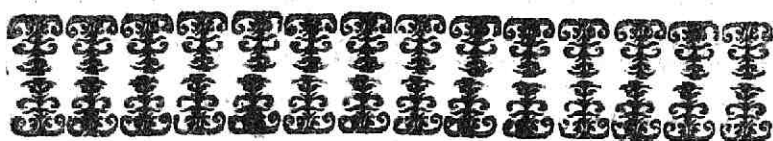
dewyl UU EE. met meerder moeyte
en minder danck aen al de werelt
hebt doen blycken de oprechte lief-
de die UU EE. de waere Poësy be-
minnaers der selve toedraeght op welk
vertrouwe ick my noem,

Kunstkundige HEEREN.

UU EE.

Du Til - de Ferrand.

Hage den Augustij 1671.

Goetgunstige

LESE R,

elijckerwijs Erasmus van Rotterdam geweest is een van de gheleerdste Mannen sijner eeuw, boven andere uytmuntende in kennisse van goede letteren en taelen en der heylige Theologie, soo had hy oock de wereld en wereldsche faken laugh doorkropen en doorkeeken, hebbende (gelijck hy schrijft in sekeren brief aen een Jonghman die sich in 't hof begeven wilde) van sijne jeugd af in der Prinçen hoven verkeert tot sijne vijftigh Jaren toe. Daer by is hy geweest een man van een vermaeckelijck en vrolijck verstand, ende van een schrandere ende seer aerdighe geest. Van sijne geleertheyd, wereld-kunde en geestigheyd zyn sijne schriften vol. Maer dese zyn groot en meenighvuldigh. Die hier een staeltje van begeert ende in 't kort daer af eenige kennisse wil nemen, die kan die lich-

V O O R - R E D E N .

lichtelijck vinden in een sijner Tractaetjes, by hem ghe-naemt *Encomium Moriae* (LOF der SOT-HEYD) dat binnen weynige Maenden nae dat het in 't licht gekomen was meer als sevenmael gedruickt wierdt en dat op verscheyde plaetsen, soo grabbelde en greep elck daer nae en met soo grooten behaeghen wierdt het opghenomen. Wel is waer dat sommige daer tegen hebben gemort, welckers lasteringen hy bondigh en aerdigh wederleyt in een brief aen *Martinus Dorpius*, by verstandige, godvruchtighe en uytsteeckende Godts-gheleerde, soo in wetenschap als in waardigheydt, ende onder dese verscheyde Bisschoppen, is hy noyt meer bemindt ende omhelst gheweest als na dat hy het ghemelte Tractaetje hadde uyt-ghegeven selfs te Leuven, daer hy eenighe vyanden onder de geest-lijcke had; Thomas Morus seyt, *dat ter tijdt, als hy aldaer was, het aen alle soo aenghenaem was datter wele waren die veel daer van van buyten leerden, ende dat het den gheleerden uytermaten bebaeghe, alsoo niemandt als de gheleerde het te recht verstondt.* In dit boecxken brengt hy de Sorheydt op een spreek-stoel, of raduys, daer sy ha ren lof voor den volcke uyt ruyt by maniere van eene oratie, doch die vry seer nae aen de stellinghe, vonden en verdiechtinghen der Dichters ghelijckent. Waerom ick het selven over eenighen tijdt in handen wederom ghekreghen hebbende eenighs lust kreegh, tot kortinghe der langhe ledighe winter-avond. n op 't land, dese Malloote

V O O R - R E D E N .

haren lof in Nederduytsche Rijmen tot vermaeck onfer lands-luyden te doen uytspreecken. Hoe- wel nu in dit Tractaetje wel eenighe dinghen zyn die de rijm pen lyden kunnen, soo zynder even- wel veele die niet bequaemelijck selfs in ondict, ick laet staen in dicht, kunnen verduytscht noch gheseyt werden, soo om de eygenscapen, dub- belsinnigheden, aerdigheden, streecken, quinck- slaeghen, spitsvinnigheden en loopjes van de La- tijnsche spraek oock van de Grieksche, die hy dickwils daer onder menght, als mede om de woorden en termen die de wetenschappen en kun- sten, daer hier altemet van ghesproocken en ge- handelt werdt, in die taelen eyghen ende met geen duytsche woorden bekendt zyn ende daer mede niet wel kunnen uytghesproocken werden. Dese swaerigheydt sagh ick wel te ghemoet ende dat ick in dit werck veel haecken en ooghen vin- den soude ende dinghen die niet en zyn uyt te beelden, evenwel ben ick in mijn voornemen voort-ghegaen en met vallen en opstaen ten eyn- de gheraeckt, niet soo ick wel wilde maer soo ick best konde, hebbende sommighe dinghen wat verlicht met breeder omschryvinghe, sommighe wat ghepast nae onse tijdt en tael, sommighe wat overgheloopen of gheheel voorby gegaen om re- denen voorsz. Neemt het aen, goet-gunstighe Leser, voor 't geene dat het is, ende ghedenckt dat men de voetstappen der voorgangers niet al- tijds met ghelijcke schreden intreden kan, en dat
 aller-

V O O R - R E D E N.

allerhande houdt niet bequaem is om haspelen van te maecken , en vaert wel. Op Ockenbu gh , den vierden van Junius , in den jaere sestiën-hondert negen en vijftigh.

U L. Dienstwillige

J. WESTERBAEN.

BRIEF

B R I E F

van

ERASMUS van ROTTERDAM,

aen

T H O M A S M O R U S.

A Ls ick my in de voorlede dagen wederom uyt Italien nae Enghelant begaf, op dat den ganschen tijd, die ick te paerd most fitten, met ongeleerde en ongeletterde praetjes niet en wierde versleten, heb ick somtijds liever by my selven yets willen overleggen van onse ghemeyne studien, of my onderhouden met de gedachtenisse mijner vrienden, die ick so uytmuntende in geleertheyd als soet van ommegangh alhier ghelaeten had. Onder dese, seer beminde Morus, waert gy wel een van de eerste die my in den zin quamen aen wien te gedenccken in ons afwesen my so seer plagh te vermaecken, als uwe tegenwoordigheyd dede wanneer wy dagelijcx by malkanderen waeren, ende het moete my qualijck gaen indien ick in de wereld yets soeters gevonden heb als met u om tegaen. Dewijl ick dan meynde dat ick yet doen most ende my dien tijd niet al te bequaem scheen om yets ernstigs te bedencken ofte te verhandelen, so vonde ick goet den L O F van M O R I A (sotheyd) ondertuschen te bedencken. Wat Pallas, sult gy seggen, bragt u
fulcx

B R I E F.

fulcx in den fin? Voor eerst wierd ick daer toe vermaent door uwen by-naem (1.) *Morus*, die so nae aen het woord *Moria* komt als gy verre van de saek zijt, van de welcke ghy nae het gevoelen van al de wereld op het alderverste van daen zijt. Ten anderen so gheloofde ick dat dit spel onses vernufts u bysonderlijk wel gevallen soude, om dat ghy in sulck jocken en boerterijen die ick houde niet ongeleert noch ongesouten te zijn, so ick my niet en bedriege, groot vermaeck pleegt te nemen, ende in het gemeyne leven der menschen so wat eenen Democritus te spelen. Want hoewel gy door eene bysondere kloeckheyd en scherpsinnigheyt des verstands heel verre in gevoelen van den gemeynen man pleeght te verschillen, so kunt ghy evenwel door een ongeloofelijcke soetigheyd en buygsaemheyd van zeden en sinnen u selven nae yder een voeghen ende hebt u vermaeck in mede te willen ghelijck een ander wil ende u nae de tijd en plaets te schicken. Ghy sult dit dan niet alleen goedwilligh en gaeren ontfangen tot een gedachtenisse van uwen mede gesel, maer oock aen nemen te beschermen als 't geen u toegeeygent en nu niet meer het mijne maer het uwe is. Want daer sullen mogelijk geen qualijckspreeckers en achterklappers ontbreken die daer seggen sullen dat dese beuselingen eenf-deels lichtvaerdiger sijn als dat zy een Godsgeleerde souden voegen, ende eenf-deels scherper en bitser als dat sy de Christelijcke zedigheyd betaemen ende roepen dat wy de (2.) Comedien der ouden en eenen Lucianus wederom voor den dagh brengen. Maer die sich aen de beuselachtigheyd en belachelijheyd van de stoffe, die hier verhandelt wert, stooten die wenschte ick wel dat sy wilden gedencken dat ick

2. *Morus* beteyckent in het Griex een *for*.

1. In dese plagmen de gebreecken der menschen oock met hare namen en toenamen te bestraffen ende over te halen met groote vryheydt, tot dat de selve by de wet verboden en afgeschafft wierden.

den

B R I E F.

den eerſten niet en ben die ſulken voorbeeld geef,, maer dat ſulx al langh te vooren van groote mannen gedaen is, dewijl Homerus al voor veele eeuwen ſpeels-gewijſe beſchreven heeft den Oorlogh der vorſchen en muysen, Virgilius de Mugge en koeck Ovidius de Nooteboom: dewijl Polycrates en ook Iſocrates gepreſen hebben den Tyran Buſyris, Glauco de Onrechtvaerdigheyd, Favorinus den lelijcken Therſites en de vierden daeghe Koorts, Synefius de kaelheyd des hoofts, Lucianus Vlieghe en den Pluymſtrijcker: dewijle oock Seneka geſchreven heeft de Vergodinghe van den Keyſer Claudius, Plutarchus de ʼ famen ſpraeck van Gryllus en Ulyſſes, en Lucianus en Apulejus den Eſel, ende ick weet niet wie het Teſtament van het verken Grunnius Corocotta, daer den H. Hieronymus gewagh van maekt. Sy mogen daer ſoo't haer goet dunckt, haer ſelven wijs maecken dat ick ondertuſſchen voor mijn vermaeck met het ſchaek-berd geſpeelt of als de kinderen op een beſem-ſtock of lange rijs gereden heb, ſo ſy 't ſo liever hebben, want om de waerheyd te ſeggen, wat grooter onbillickheyd is het daermen aen allerhande ſlagh van menſchen in haer doen en bedrieff eenigh vermaeck en uytſpanninge toefact, dat men 't niet en wil gunnen aen den geenen die haer werk van de ſtudien maken, byſonder als onder haer ſpeelen noch eenige ernſtige ſaecken ghemenght zijn ende haere kortſwijlen ſodanigh gehandelt werden dat den Leſer, die niet alte dick achter zijn ooren is, daer uyt meer vruchten treckt als uyt ſommiger ſchriften die van onliefelijcken en ſwaermoedigen inhoudt en van heerlijke ſtoffe zijn gelijk wanneer yemand de Philoſophy of de welspreckens-kunſt prijft met een lange oratie van alle ſtucken en opgeſochte lappen aen een genaeyt een ander den lof van eenigh Prins beſchrijft, een ander de Konningen ophitſt om tegen den Turck den oorlogh aen te nemen, een ander toekomstende dingen voorſeyt, een ander nieuwe vragen van onnutte en nietige dingen

voor

B R I E F.

voor den dagh brengt. Want gelijcker niet beufelachtiger is als ernsthaftige dingen beufelachtigh te verhandelen, so is 'er oock niet vermaeckelijcker als beufelachtige dinghen so te verhandelen dat ghy niet minder als gebeufelt schijnt te hebben. Een ander sal hier in over my te oordeelen hebben, maer, so my de eygen-liefde niet geheel en al bedrieght, ick heb de Sortheyd gepresen, maer niet heel sotreljck. Op dat ick nu voorts antwoorde op het beschuldighen dat het wat te scherp en te bits soude wesen, dese vrijheyd is altijd de vernuften toegelaten geweest dat sy op het gemeyne leven der menschen buyten eenigh gevaer ende ongestraft mochten boerten en jocken mits dat die vrijheyd niet te verre ende tot een dulheyd gingh. Waerom ick my te meer hedensdaeghs verwondere over de tederheyd der ooren, die thans niet als gewoonlijcke en plechtige tytelen verdragen kunnen oock vindtmen sommige so averrechts gods-dienstigh, dat zy eer oock de grootste lasteringen en scheld-woorden regen Christus sullen verdraegen als dat een Paus of Prins met het alderlichtste jock-woord besprenckelt, bysonder als het den buyck raakt. Maer die het leven der menschen so aentaft dat hy niemanden met naemen roert, wat van beyden dunckt u dat sulck een doet, te bijten of te leeren en vermaenen? want andersints hoe menighmael tast ick my selven aen behalven dat yemand, die geen slaghe van menschen overslaet, op niemanden van de menschen maer op alle ghebreecken schijnt gebeeten te wesen? derhalven so der yemand is die roept dat hy gequetst is die sal syn quaed gewissen ofte ten minsten syne vreesse ontdecken. Den H. Hieronymus heeft in dusdanig slaghe van schrijven al vry wat vryer en scherper gegaen, somtijds de naemen selfs niet spaerende. Maer behalven dat ick my geheel onthouden heb van yemanden te noemen, so heb ick mijn penne en stijl also gematicht dat den verstandigen Leser daer uyt lichtelijck sal kunnen oordeelen dat ick meer gesocht heb te kittelen

als

B R I E F.

als seer te doen. Want nerghens heb ick, nae het voorbeeld van Iuvenalis den bedeckten stinck-poel van vuyligheyd en boosheyd geroert, ende heb meer getracht yet belachelijcks als yet schandigs te verhalen, en so der yemand is die hier mede niet te paeyen is die gedencken minsten dat het eerlijck is van de Sotheyd veracht te werden, dewelcke, dewijl ickse aen 't spreken geholpen had, ick most laeten spreken gelijk haer persoon betaemde. Maer wat heb ick dit by u te beweeren die selver so grooten voorspraeck zyt dat gy oock de dingen, die de beste niet en zyn, op 't beste kunt verdedigen. Vaert wel, alder-welsprekenste *Morus*, ende wilt uwe *MORIA* kloeckelijck beschermen. Op 't Land den ix. Junius in den in den jaere xv^c acht.

LOF.

LOF der SOTHEYD.

DE SOTHEYD SPREEKT.

HOe quaelijck oock van my de meeste menschen spreecken
 Sels die de sotste sijn, so is 't nochtans een teecken

Dat ick die eene ben die mensch' en Goon vermaectt;
 Dat, also haest ick hier ter plaetse ben geraectt
 Daer ghy so dick en dicht nae toe zyt komen loopen,
 U 't hert in't lichaem sprongh en gingh van blydschap open.

Ick sie een vrolijkheyd waer ick myn oogen keer:
 Men klapt'er in de hand, men hippelt op en neer,
 Elck lacht my vriend'lijk toe als waert ghy hallif droncken,

Als of u by de Goon de Nectar was geschoncken;
 Of men u daer 1. Nepenth gemenght had in het glas;
 Daer onder u luy eerst noch lust noch vreughd en was;
 Gelijck, wanneer de Son des mergens is geresen,
 De heele Wereld kryght een bly en lustigh wesen:
 Gelijck, wanneer weerom de lieve Lente komt
 En't zuyder windeke blaest allerley geblomt,
 Het aerdrijck weer verjonght en nae het vinnig klemmen

Des strengen winter tijds haer krachten voelt ontfremmen

A En

1. Een kruid daer Plinius afgewaecht, wiens sap onder den wijn gemenght de droefheyd en bekommeringen doet vergeeten ende vrolijkheyd en vreughde baert. By Homerus mengt penelope dit in de druckvaeten om de gasten ter maeltijdt vrolijk te doen werden.

En haeren schoot ontflyyt : fo is 't met u gegaen
 So haeft als ghy my hier faegt voor uw oogen ftaen.
 Maer waerom ick van daegh in't openbaer kom treden
 Dus weyts en kabelbont in ongewoone kleeden
 Sal ick u doen verftaen, fo ghy genegen zyt
 Te gunnen aen myn reen wat ftelte met wat tyd,
 En ghy my hooren wilt met opgefteken ooren.
 Niet fulcke, daer ghy mee gemeenelyck komt hooren
 Wat dat de Predicant fal seggen in de Kerck :
 Maer fulcke die ghy ftelt tot luyfteren te werck
 In het Comedyy-fpel, nae 't kermen en het fuchten,
 Van een verliefde vrou, nae tuchteloofe kluchten,
 Nae een, die u verkoopt fyn quacken met zyn vet.
 Maer fulcke, als 1. Midas van Apol fyn aengefet.
 Het luyft my den Sofift by u te koomen fpeelen :
 Maer niet van fulcken flagh die kinderen verveelen
 Met haer diepsinnigheen, die wonderlijck in fchyn
 Maer in der daed niet meer als beufelingen zyn :
 Die wat een ander leert belasten en verwerpen
 En met forgvuldigheydt de jongelingen fcherpen
 Tot twist en knibbelen om maer een dus of zoo,
 Om maer wat geyten hayrs, of om wat boone-ftroo :
 Maer van een andren aert van pryselijcker luyden
 Die in den ouden tyd, en naederhand, en huynen
 Befteden haere kunft in aengenaemer ftof
 En fpraken van der Goon of vroomer mannen lof.
 Oock fal het Lof fyn daer ick u van fal vermelden,
 Maer niet van Solon, noch van Hercules, noch Helden,
 Maer van my felven ; van de Sotheyd fal ick hier
 Den Lof verkondigen. Oock paff' ick niet een zier
 Op het berifpen van een naeu-gefette wyze
 Die 't voor het fofte keurt dat men fich felven pryze.
 'Tzy tegens het gebruyck, 'tzy flecht, 'tzy zot, als hy
 My toefae dat het my niet onbevoeght en zy.

Want

1. Om dat Midas geoordeelt had dat Pan het van Apollo met fpeelen won, heeft Apollo hem een paar efels ooren aengefet.

LOF DER SOTHEYD.

3

Want, seght my, isſer yet dat beter paſt een dwaefe
 Als dat hy ſelfs zijn eer en eygen lof uytblaefe?
 Waer kreeght ghy yemand doch die my noch beter
 kan

Afbeeldē, als ick ſelfs, ten waer men vond een man
 Die meynde dat hy my noch naeder kennen ſoude
 Als ick myſelven doe? hoe wel ick 't daer voor houde
 Dat fulcx veel heuſcher is, als 't geen wy veeltijds zien
 By groote gaen in zwangh, die wel-bespraecte lien,
 Pluymſtrijckers nae de kunſt en ydele Poeten
 Opmaecken, om haer lof op 't grootſten uyt te mee-
 ten

En kryghen om wat gelds van ſo een huyrelingh
 Dat hy met tongh of pen quāſuys haer eere zingh.
 Die dan, gelijk de pauw, ſich ſpieglen in haer veeren
 Terwijl de vleijers haer den mond met honigh ſmee-
 ren:

En kam en kuyf en kōp hovaerdigh ſteecken op
 Terwijl dees' onbeſchaemt vercierē haere pop
 Met leughens, en een man, van gheen' of kleyne waer-
 de,

Aſmaelen of hy was een voorbeeld op der aerde
 Van alle roem en deugd: terwijl de ſlimme gaſt
 Den moriaen beſtrickt met ſijne wiſſel-quaſt,
 En maeckt den molick toe met and'rer luyden kleeren
 En ſchickt het kaeutjen op met wat geleende veeren,
 Maeckt van een dwergh een reus, een Kemel van een
 mugh,

En ſpreeckt u van een vliegħ als had het dingħ een
 rugħ

Eens heelen Olifants. Oock volgh ick 't oude ſpreecken
 Dat men ſich prijſen mag als vreemden ons ontbrecken:
 Hoe wel dat ick my niet genoegħ verwondren kan
 Des groot' ondankbaerheids, dat men nog vrou nog man
 (Schoon zy wil weten hoe ſy in my zijn gehouden)
 Van ſo veel eeuwen af, van jonge noch van ouden

Kan noemen, die om my te pryfen heeft ghedaght
 Of eenigh schrift in 't licht tot lof der Sotheyd braght,
 Daer andre haeren inckt verschreven aen Tyrannen
 Aen lof van Phalaris, van grouwelijcke mannen
 Van vlieghe, van kacle kop, van esels, vande koorts
 Die om den vierden daghe ontfteekt haer langhe toorts,
 En daer haer arbeyd, tyd, en kaerffen aen verlooren.
 Van my sult ghy een on-bedachte Reden hooren,
 Die niet bearbeydt, maer so veel te waerer, is.
 Dat ick doch niet en wil dat yemand van u gis.
 Of 't van my was verziert en looffelick geloogen
 Om myn vernuft en geest dus doende te verhooge,
 Gelyck de meeste vande Sprekers zyn gewent.
 Want dese fweeren wel (gelyck u is bekent)
 Dat een' Oraty, daer zy langhen tyd op dochten
 En die zy meenigh laer ontwirpen en bewrochten
 Of die oock somtijds van een ander is gemaect
 In twee drie daegen uyt haer schrijf-pen is geraect
 Al spelende quansuys, of uyt de vuyft gesproken.
 Voor my, ick heb myn hooft hier over niet gebroken,
 Die altyd myn vermaeck in soo te spreken nam
 Gelyck als het my eerst voor myne lippen quam.

Maer niemand dencke, nae den styl der Oratooren,
 Hier een beschryvinghe van my in 't kort te hooren:
 Want waer toe hier een scherz of kleyn' afbeeltenis
 Gegeeven van het geen hier voor uw ooghen is?
 Ick ben de Sotheyd. Maer wat hoeft het oock te wesen
 Dat ick dit segg', als of men daed'lijck uyt myn weesen
 Niet saghe wie dat ick ben, en schoon'er yemand quam
 Die wilde datmen my voor een 1. Minnerva nam
 Men hem niet krachtelijck sou kunnen wederleggen
 Uyt myn gelaet alleen, al quaem ick 't niet te seggen,
 Al sprack ick niet een woord, waer door somtyds een man
 Ondekt werdt dien men 't aen zyn Neus niet sien en kan.

Ick

LOF DER SOTHEYD.

5

Ick bruyck Pinceel nog falf; geen maskeren, nog voilen,
 Noch Floerfen houden my, als andere, verschoolen:
 De Sotheyd kyckt altijd of hier of ginder uyt
 En lydt niet dat men haer in voil of masker fluyt.
 Al wat ick draegh in 't hert dat fietmen uyt myn ooghen.
 Selfs, my te lochenen, is niet in het vermoogen
 Van die sich maecken wijs dat zy vol wijsheyd zyn:
 So't met den Esel gingh, die, in eens Leeuwen schyn
 En met die huyd gedeckt, sich vreeffelijck liet hooren,
 Maer nae een weynigh tijds ontdeckt wierdt door zyn
 ooren

En ongenadelijck met stocken afgeroft:
 So't met de Simmen gaet, die, schoon zy zyn gedoft
 Op menschelijcker wijs met zyd' of silver-laecken,
 Niet blyven onbekent, maer toonen door haer kaecken
 En 't apen-backesje, dat uyt het rockje kijckt,
 Hoe weynigh dat het is 't geen aen den mensch gelijckt.
 Want schoon dat dese sich als wyze laten hooren
 Werd Midas evenwel verraden door zyn ooren.
 Oock is dit volck van een geheel ondanckbaer slagh
 So ick by Hercules met waerheyd sweeren magh.
 Want schoon zy van de myn' en hoofden van die bend
 zyn

So meynen sy nochtans dat zy geheel geschent zyn
 So men haer houdt voor zot: want daer voor uyt te gaen
 Was haer de grootste schand en oneer aen gedaen.
 Ghy hebt myn naem gehoort en hoe ick ben geheeten:
 Nu volgt'er dat ick u doe mynen afkomst weeten,
 Van wat geslacht of stam dat ick gesprooten ben,
 Gelijck ick oock sal doen, so my de Mufen en
 Apol een glaesje schenckt uyt 'shengsten hoeven-aeder.
 Geen Chaos, noch Saturn, noch Orcus was myn vaeder
 Noch oock Iapetus, noch yemand van het rot
 Der oude goden langh beschimmelt en verrot,
 Maer een, die Plutos van de Griecken is geheeten.
 Dat's Rijckert, so't u lust zijn naem in't duyts te weten.

Een God, voor wien het al sich selven nederbuijgt,
 Voor wien het heylich en 't onheylich nu betuijgt
 Haer onderdaenigheyd so 't altijds dee voor deelen.
 Die 't onderst boven werpt, en sich alom doet vresen :
 Dien Keyfers manschap doen en Princen bidden aen
 Om dat sy sonder hem niet langh en kunnen staen :
 Die krijgh en vree beleyd, en schrijft en wisch de wet-
 ten :

Die koopmanschappen drijft en elk de mert komt setten ;
 Die houwelycken fluyt, verbonden maeckt en breekt ;
 Die konsten broet en voet en weetenschappen queect :
 Die in den Raed verschijnt, en op de Predickstoelen :
 Koopt woorden-dienaers om dat sy met hem gevoelen :
 Een die (om kort te zijn) stelt alles nae zijn hand
 Wat of byfondere raeckt of 't algemeene land.
 Het slecht gepeupel van de Goden der Poeten
 Had sonder zijne hulp, gheen Ambrosy gegeeten :
 En dese niet alleen, oock die de grootste zijn
 Die droncken scharre-bier in plaets van Nectar-
 wijn.

Die hem te vyand hee an Pallas niet beschutten,
 Noch met haer schild, noch spies, noch wijsheyd onder-
 stutten,

En die hem heeft te vriend magh selfs Iupijn gebien
 En hoeft nae donder noch naer blixem om te zien
 Dees' is mijn vaeder, daer ick roem op heb te draegen.
 Oock heeft Vulcanus hem het hooft niet opgeslaegen
 Met een verstaelde bij, so Iupiter geschach
 Eer hy van Pallas in het kinder-bed gelagh,
 Een stuyrse yijze pry : maer ick ben hem gebooren
 Van d'aldersoetste Nymf, die hy sich had verkooren.
 Haer naem was Ionckheyd, een heel vroolijcke bae-
 zin.

By dese heeft hy my, geteelt met luchten sin,
 Niet onder 't houlijx juck, daer veele sich in quijten
 Om vry te mogen zijn van 't vrouwelijck verwijten,
 En

En by maenier van plicht het wijf maer werd gekuft,
 Daer, wat ter snoep gebeurt, geschiet uyt gulle lust;
 Oock niet, wanneer hy was geraeckt tot hooge jaeren,
 Maer als hem 't jeugdich bloed deeswellen pols' en aeren

En hy ter Goden-difch sich vrolijk had gemaect
 En hem de Nectar soo een weynigh had geraeckt.

Waer ick ghebooren ben dat dient ghy oock te weeten,

Dewijl men heden meest de luyden af fiet meeten
 Nae haer geboorte-plaets, en voor geeft datter veel
 Gelegen is waer dat de teere kinder-keel
 Haer eerste schreeutjes gaf. 1. 'Ten was oock zee, noch baeren,

Noch 't driftig 2. Delos, daer mijn moeder quam te baeren,

Maer't leuye lecker-land, alwaer men ploegt en zaeyt
 Nochtans in overvloedt de schoonste vruchten mayt;
 Daer pijn, noch Ouderdom, noch gichten, noch graeven,

Noch hoeft, noch finckingen op longen of in keelen
 Noch siekten sijn bekend, die op een ander woen.
 Hier wast geen voese knol, geen waterigh pompoen,
 Noch kool, noch beet, noch boon, noch fulke vodderijen:
 Maer roosen, maer ambroos, maer alle leckernijen.

Hier is de Panace, de 3. Moley van de Goon,
 De sacht' Amaracus, die 4. Hofkens van Adoon.

A 4

Daer

1. 2. Venus werd geseyt gebooren te zijn uyt de zee, ende Apollo en Diana in het eyland Delos.

3. Moly, een versiert kruid, daer van Homerus ghewaght maeckt in het x. boeck der doolingen van Ulysses, dien Mercurius dat bestelde om van de toverijen van Circe bevrijt te sijn,

4. Dus werden genoemt vermaeckelijcker en lustige hofkens, tot geen profijt, maer alleen tot vermaeckende wellust aengeleyt, die Venus toegeheylicht wierden om haer Lief Adonis wille, die in de eerste Fleur syner jaeren wegh geruckt ende in een bloem verandert wierdt.

Daer't oogh verlustight werdt door allerhande kleuren,
 Daer't alles ruyckt en smaect nae ongemeene geuren,
 Die door haer lieflijkheyd verquicken lijf en ziel.
 Dus lustigh was de plaets daer myn geboorte viel.
 Ick en begon hier oock myn leven niet met schreyen
 Maer loegh myn moeder toe en teegh terstondt aen't
 vleyen.

Doet oock de voedster yet tot waerde van het kindt :
 In Creten van een geyt is i. Iupiter gemint.
 'k Beny hem dese niet : maer weet dat myne Minnen
 Twee Nimphen zyn gheweest, twee soete Bos-god-
 dinnen,

Twee goe, twee aerdighe : d'een was de dochter van
 Den vetten wyngert-God, en d'andere van Pan
 D'een heetmen Dronckenschap, Onwetenheyd den
 tweeden.

Dees hebben niet geschroomt haer borsten te besteden
 En eygen bloed en zogh tot voedsel van een wicht
 So lodderigh van oogh zoo minzaam van gesicht.
 Dees zyn altyds by my en zyn myn Stacy-vrouwen
 Die haer in myn gevolgh en by mijn Maegden houwen,
 Die ick u noemen sal indien 't u niet verdriet
 Daer nae te luyfteren. Dees, die so moedigh ziet
 En stapt, gelijk een Paeuw, met opgeheve braeuwen,
 Is Eygen-liefde, die men noit en sagh verslaeuwen,
 Die in haer handen klapt en lacht my vriendelijck aen
 Dat is de Vleyerey, en Dees, die ghy ziet staen
 So vaeckerigh en met half toegevalen ooghen,
 Is de Vergetenheyd ; Die op haer ellebogen
 Haer hooft met handen stut, dat is de Ledigheyd ;
 En dese, die om 't hooft een kransjen heeft gebreyt
 En blinckt van salf en smout van boven tot beneden,
 Dat is de Wellust ; dees met ongerege kleeden

Die

i. Iupiter is heymelyck in Creten opgevoedt met Geyten melck
 wiens hoorn hy onder de sterren gestelt heeft.

Die met een los geficht het hooft fteeckt in de wind ,
Is Sinneloosheyd ; dees , die 't fchortekleedt ontbindt
En leyt een reeffen uyt , en berft fchier uyt haer kleeen ,
Is Ioffrou Leckerbeck. Hier fiet gy noch twee Heeren :
Den een is Slaep-langh , en den andre Smeert-de-borft ,
Die altyds honger heeft en noyt is sonder dorft.
Dees zyn gemengelt met myn Iofferen en Vrouwen
Waer onder zy haer ftaegh omtrent myn lichaem houwe.
Door hulp van dit gevolgh recht ick veel wonders aen
En maeckt dat Koningen tot myn believen ftaen.

Ghy hebt gehoord van wien en waer ick ben geboore ,
Van wien ick ben gemint , wie tot myn ftaet behooren :
Hoort nu of ick het oock niet overwaerdigh ben
Dat men my over al voor een Godinne ken.
Komt met onzydigheyd uw ooren hier befteden :
Hoort wat ick voor gemack en deugd en nuttigheden
Aen Goon en menschen doe : hoe wijd myn Godlijk-
heyd,

Hoe verre myn gefach fich over al verbreydt
So in voorleden tijd met reden by den ouden
Die menschen byftandt deen voor Goden zyn gehoude :
Verdiend' hy fulcken naem die wyn , die kooren vond
Of eenig ander ding dat menschen helpen kond' ;
Hoe wert my dan die naem voor alle niet gegeven
Die 't al aen allen geef ? Wat is fo foet als 't leven ,
Wat is fo aengenaem , fo köstelijck so waerd ?
Maer wie geeft het begin van 't leven op der aerd ?
Wien is , als my alleen , den aenvangh danck te weten ?
De teelingh sonder my wierd lichtelijck vergeten.
Want dat de wereldt niet van menschen uyt en sterf ,
Is my , en niet de lans of stormhoed van Minerf ,
Of 1. fchild van Jupiter of andre , toe te fchrijven.
Selfs hy die blixems voert , magh niet gewapent blyven ,
Maer

1 Van het vel der Geyte die Iupiter ghesogen had , welke hy voert
als hy vergramt is ende afleyt als hy vryen wil.

10 LOF DER SOTHEYD.

Maer moet sijn donder-bus en straelen werpen heen,
 En van sijn Majesteyt sich voor een tijdt ontkleen,
 En als een Camerist veranderen van kleeren,
 En kruypen nu in 't dons en sachte 1. swaene-veeren,
 Nu sich vervormen in een regen-vlaegh van goud
 Om 't 2. meysje te verraen terwijl s' haer keurs ophout
 Om van de druppelen in haeren schoot te gaeren,
 Nu als en jonge stier met hagel-witte hayren
 Sich geven inde wey by 't Konincklijke vee
 Om 't schoon' 3. Agenors kindt te voeren over zee
 (Want min en Majesteyt syn strydelijcke saecken).
 Nu, een 4. Diane zijn als hy wil kinder-maecken,
 Dat is, als hy wil doen het gheen hy noyt en laet.
 Dus leyt het by de Goon, hoort hoe 't den menschen
 gaet,

De Filosofofen, die haer na de 4. Stoa noemen,
 Sijn mannen die zich naest in wijsheydt derven roe-
 men
 Te koomen by de Goon: maer brengh't'er voor den
 dagh
 Van seven-hondert een, van wien men segghen magh
 Dat hy, so hy syn baert niet af begcert te leggen
 (Des wijsheyds eyghen merck, ten waer der viel te seg-
 gen
 Dat oock den botten bock die met hem heeft gemeen)
 Niet mede voor een tyd van sich sal werpen heen
 Sijn strengh en strack gelaet en 't voorhooft eens ont-
 vouwen
 (Dat altyds staet gefronst) en leer noch les onthouwen,
 Maer mallen met de rest, so menigh maelen als

Hy

1. Om de liefde van Leda.
2. Danae, Acrisius Dochter.
3. Europa.
4. Hy veranderde sich in Diana om Calisto te beslapen.
5. Stoische.

LOF DER SOTHEYD. II

Hy vaeder werden wil. Want hooft, noch borst, noch
hals,

Noch neus, noch hand, noch oor, noch aengesicht, noch
deelen

Die men voor eerlijck hout, sijn't die de menschen teelen :

Maer een so mallen dingh, dat selden vrou of man

Het sonder lachen noemt of hooren noemen kan.

Dit is de put, de bron, de sprong, den heylgen aeder

Daer 't vruchtbaer nat uytvloeyt; dit maeckt den man
tot vaeder;

Dit teelt de menschen voort; dit 's de fonteyn, daer 't al

Sijn leven uyt ontfanght. Seght my wat man doch zal

Den wreeden cappeson van 't houlijck lijden willen,

Wie voor die naem alleen niet fidderen en trillen,

So hy te vooren, eer hy zich daer toe begeeft,

Bedenckt wat ongemack dat sulcken leven heeft?

Wat vrou sou leggen gaen of met een man vergaren

So sy de pijn, de ween, den arbeyd van het baeren,

So sy de moeylijckheyt van kinders op te voen

Voor heenen overley cer dat sy 't quam te doen?

De Sinne-loosheyd, een van mijne staet-jonkvrou-
wen,

Beleyt de hyliken; 't is dese, die men 't trouwen

Voor al moet weeten danck: maer so men 't houwe-
lijck

Sijn leven schuldig is, wat eyscht gy dan voor blijk

Hoe dapper dat ghy aen de Sotheyt sijt verbonden?

Wie sou 't oock weer bestaen, die 't eens heeft onder-
vonden,

So de Vergetenheyt niet tusschen beyden quam

En uyt der vrouwen hooft de heugenisse nam?

So dat hier Venus selfs vrijwillich sal belijden

(Of schoon 1. Lucretius daer tegens wilde strijden)

Dat

1. Dese heeft in syne Gedichten de kracht ende't beginsel van
alle dingen voort te settén Venus toegeschreven.

Dat zy, en oock haer soon, niet veel te seggen had
 Indien zy sonder my op hare Waeghen sat.
 Uyt dit belachlijck spel werdt yder een gebooren,
 De Wyse deses tijds, hoe stemmigh, hoe geschoen,
 (Men noemtse Geestelijckheyd) 't zy gracu, 't zy fwert
 van Kap,

De Purpre Koninghen, 't Godtvruchtich Priesterschap,
 Den dobbel-Heylgen Paus, zyn alhier uytgekomen,
 En so veel Heylige (door waarheyd of door droomen
 Op dese rol geraeckt) dat heel den Almanach
 Niet groot genoegh en waer kreegh yder daer een dagh.
 Dit geeft ons sulcken hoop van Goden der Poeeten,
 Dat selver Iupiter sich haest sal op sien eeten,
 En zyn Ambroos vernielt, zyn Nectar uyt gepooyt,
 En sich in korten tijd verloopen en berooyt,
 So zyn Surintendent niet naerstigh op en lette
 En in zijns Heeren hof een beter regel sette
 En brengh' het laeger-huys op dagelijcx rantsoen,
 Iae so hy selfs een deel niet uyt den Hemel boen'.

Maer'tzy een kleyne saeck dat men't begin van't leven
 My schuldigh is, soo ick niet toone daer beneven.
 Dat oock de mensch, so langh hy op der aerde leeft,
 Sijn voordeel en gemak door mijne weldaet heeft.
 So daer niet wat en waer dat hem genucht kon geven,
 Was dan het leven wel te houden voor een leven?
 Wat tijd en quamper niet die hem wel licht verdroot
 Indien de Sotheyd daer haer saus niet over goot?
 So ick die met vermaeck en wellust niet verfoete?
 En door genucht en vreugd somwylen niet en boete
 De droefheyd, ongenucht, en veelerley verdriet
 Dat hem alins ontmoet waer dat hy henen fiet?
 Van my komt dan de vreugd: en, heeft i. hy recht gheschreven,
 Die sey, Dat sot te zyn is 't alderfoetste leven,

1. Sophocles: *Εν τῇ φρονεί γὰρ μὴδὲν ἡδίστος βίος.*

Wat

Wat hoeft het dan dat ick 't u breeder doe verstaen?
Noch wil ick evenwel wat naeder met u gaen.
Voor eerst, wie sal der niet het eerste deel van 't leven
Den naem van 't alderblydft' en 't aengenaemste geven?
Maer wat ist, dat men in de Kinders so bemint,
So kust en so omhelst, dat niet alleen een vriendt
Maer selfs een vyandt haer zyn hulpe sal bewysen?
Niet: als wat aengenaems, dat haer niet van de Wyfen?
Maer van de Sotheyd komt; dat de Natuer vond goed
(Die staegh voorsichtigh is in al wat dat zy doet)
Die nieu-geboorenen met opset mee te deelen,
Waer mee sy andere gelijk als mochten streelen
Om haer de hand te bien en vriendelyck te zyn,
En dat sy so veel forgh en moeylyckheyd en pyn,
Als in het queecken steect, haer niet onthien en sou-
wen.

Daer nae, wanneer de hul, en als de Kinder-mouwen
En eerste wambasen nu heel syn afgeleyt,
Hoe welkom is de jeugd, hoe vol bevalligheyd,
Die nae de kindsheyd volght? hoe is men haer genegen?
Hoe wert sy liefgekooft? hoe soecktmen aller wegen
Te toonen, datmen haer is oprecht toegedaen
Met een ondubbel hert? hoe haelt men haer niet aen
Met alle minsaemheyd? maer wat is doch de reden
Van dees gemeene gunst? wat voor bevalligheden
Bespeurtmen in de jeugd dat yder haer bemint,
Als datmen noch by haer al vry wat sotheyd vind?
Als dat door myne hulp in sulcke groene jaeren
Noch weynich wijsheyd steect? ick moet de waerheyd
spaeren

Indien, wanneer sy komt tot meerder jaeren-tal,
Haer dees bevalligheyd niet haest ontvallen sal.
Alsmen in haer, dat nae den man begint te smaecken
En nae de wijsheyd rieckt door kennis veeler saecken,
En meerder wetenschap door ondervinding ziet,
Verfwakt haer wackerheyd, haer schoonheyd gaet te niet:
Soo

So dat , hoe dat men meer van my is afgeweecken
Hoe dat men minder leeft , tot dat men vol gebreken
Den swaeren ouderdom op synen rugge laedt
Van andre niet alleen maer van sich selfs gehaet ;
Die weer van niemand waer te lyden noch te draegen
Ten waer ick weder quam den swacken onderschraegen
En uyt medoogentheyd , die men met sulcke heeft ,
Den mensche by-stand dee die so langh heeft geleeft ,
En d' oude wederom tot kinders quam verknedden ,
Gelijck wel eer de Goon (die de Poeten smeden)
Somwylen yemanden door een veranderingh
Verloften met der haest dat hy 't gevaer ontgingh.

Hoe ick den ouden nu in kinders kan verkeeren ,
So 't yemant weeten wil , sal 't hier mee kunnen leeren.
In mijn geboorte plaets , die ick u heb geseyt ,
Daer vintmen de Fonteyn van de Vergetenheyd.
Hier breng ick haer na toe , en doese daer beschencken
Met nat , dat alles doet vergeten , en 't gedencken
Van 't geen voorleden is uyt hooft en herffens spoelt ,
En maect oock , dat men niet van 't tegenwoordigh voelt ,
So dat sy kommerloos gelijck als kinders leven.
Maer , seght ghy , die syn mal : ick wil 't u garen geven.
Maer dat 's verkinderen , en , wien behaeght het niet
Dat hy de malligheyd in kindsche dagen ziet ?
Wie haet een jonge niet , die in zijn teere jaeren
So wijse reden spreeckt , als had hy grijse hayren?
Iae wie vervloekt hem niet , als of 'teen voorspooock waer
Van eenigh ongeval , van onheyl , van gevaer
Dat land en luyden dreygt ? en wie en souw niet vreesen
Wie sou niet schuwen by een oudeman te wesen
Die by zijn wetenschap en langh ervaerentheyd
Gelijcke scherpten had in 't oordeel en bescheyt ?
Dat oude werden mal is my dan danck te weeten.
Maer waer mijn oude zijn gelegen of geseeten ,
Of waer sy gaen of staen , sy hebben smert noch pijn
Noch ergens kommer in , daer luy die wyser zijn

Veel

Veel fwaerigheen in sien , die haer gemoet ontfellen.
 Terwijl een ander fucht door forgen , die hem knellen
 En nimmer ruften doen , fit mijn verkindfte man
 Somwijlen met de luy by ' glaesjen en de kan
 En maeckt fich vrolijk met zijn oude spits-gezellen.
 Hy vint geen fwaerigheyd daer wijfe fich in quellen ,
 En voelt noch laft noch pack in 't geen het leven geeft ,
 Daer een wel onder fmoort die minder jaeren heeft
 En meerder herfenen. So valt hy om zijn praeten
 By veelen aengenaem , daer andre fich doen haeten
 Te naeu befet , te vijs. 't is niet als honigh dat
 Van 1. Nestors lippen vloeyt , en niet als alsem wat
 De 2. soon van Peleus spreekt. Noch wint hy 't vande
 kinderen

So langh fy spracckeloos haer foetigheyd vermindren.
 Mijn oude fit en kooft en raetelt vast en fnapt
 Terwijl het jonge goed noch niemendal en klapt.
 So zijn de kinders meer tot oude luy genegen ,
 En dees tot kinderen. Wie spreekt my hier in tegen ?
 Waer in doch koomen fy niet faemen over een ?
 Wat iffer veel , dat haer niet beyden is gemeen,
 Als dat den ouden heeft meer rimpelen en vooren
 In fyn verschrompelt vel en vroeger is gebooren
 En meerder taerten gaf ? bey fyn fy wit van hayr ;
 Bey tandeloos , het Kindt en d' over-groote vaer ;
 Bey hebben fy de neus befnot en korter leden ,
 Bey hebben fy tot pap en bry genegentheden ,
 Bey fyn fy ftaemelaers , bey slecht , bey onbedacht ,
 Vergeetsaem , sotte-bols , bey flaepsieck dagh en nacht ,
 Bey fcheelen fy niet veel in uyterlijke faecken ,
 En hoe den oude meer tot jaeren komt te raecken
 Hoe naeder hy in als den Kinderen gelijckt ,
 Tot dat hy eyntelijck des levens vaentje strijckt

En

1. By Homerus , Ili. 1.
 2. Achilles.

En hier van daen verhuyst, gelijk de kleyne wichten,
 Gevoel-loos van de Dood en smert van hare schichten
 Waer van een ander man so veel te lyden heeft
 Die met een vol verstant syn leste snackje geeft.
 Gaet nu en segt my eens of in den tijdt voorleden
 De Goden wel so goe veranderingen deden
 Als gy van my hier hoort? !t geen sy uyt quaedheyt deen
 't Is beter datmen swijgh, en alffer somtijds een
 Uyt goedheyt wiert vervormt, wat quamen s'hem te
 maecken

Op dat hy uyt de nood en't ongeval mocht raecken
 Dat hem beschooren scheen? watwield hy voor een ding?
 Een boom, een vogeltjen, een dauw, een beufeling,
 Een sprinckhaen van het veld; oock synder die verkeert
 syn (syn
 In een hond, in een slangh, als of het meer mocht weerd
 Dat men yets anders wert dan ofmen heel vergingh.
 Ick laet den mensch een mensch; jae myn verandering
 Brenght hem tot beter lot, het beste deel van 't leven,
 De lonckheyt, wert hem weer door myne kragt gegeven,
 En waer 't, dat hy wat vroegh de wijsheyt sey Adieu,
 Noyt met haer om en ging, noyt kennis met haer hieu,
 En hy in tegendeel gestaeg met my verkeerde,
 Daer was noyt ouderdom nog swakheyt die hem deerde:
 'T was niet als vrolijckheyt wat datmen van hem sagh:
 Hy leefd' in staeghe jeugd. Sien wy niet alle dagh
 Hoe dat een Filosooph, hoe hooghgeleerde mannen
 Die haer altyds in 't tou van besigheden spannen
 Staegh ernstigh, staegh versuft, verouden voor den tijdt
 En eer sy jonghmans syn haer jonckheyt raecken quijt,
 Door arbeyt afgereen, door sorgen en gedachten
 (Die altyd syn in 't werck, by dagen en by nachten)
 Verdrooght en uytgeput van 't beste levens zap,
 Gebroken en verslenst om weynich wetenschap:
 Daer men in tegendeel mijn sottekens fiet bloeyen
 Wel vet en glad van vel, en uyt haer kleeren groeyen,

En

En over al gestopt als een gemeesten beer?
 So dat sy 'tongeval gevoelden nimmermeer
 Van tijd noch ouderdom, so sy haer niet en lieten
 Oyt van my leyden af, gelijk het wel geschiedt, en
 Haer hielden onbesmet van 't overspruytend quaed,
 Dat hy ontfangt die met de wyfen omme gaet.
 So valt het noyt volmaect in 't leven van de menschen.

Verstonden sy haer stuck sy hadden 't al nae wenschen.
 Seyt niet het spreek-woord, dat een yder is bekent,
 Wat mal zijn houd wel jeugd, die anders heenen rent?
 Het weert den Ouderdom met al haer swaerigheden.
 Van Brabant werd geseyt van ouds, en noch op heden,
 Hoe 't volck daer niet alleen in sottigheyd volherdt
 Maer oock hoe 't ouder werd hoe dat het sotter werdt,
 Daer op een ander komt de wijsheyd met de jaeren?
 Nochtans sijn dese luy met niemanden te paeren:
 Altijds vermaeckelijck, staegh jongh en in haer blom,
 Wanneer een ander voelt de smert van ouderdom.
 By dese set ick mijn Hollanders, die ick gaeren
 De mijne noem, om dat sy steeds op mijn autieren
 My dienst en offer doen; die ick noch eenmaels noem
 De mijne, om dat haer komt den alderhoogsten roem
 Van bot en mal te zijn; twee heerelijcke naemen,
 En 't is so ver van daer dat zy 't haer souden schaemen,
 Dat sy daer op noch wel een voet te hooger treen.
 Wie spreekt van Venussen, van Circen, van Medeen,
 Wie van Auroren, wie van vreemde waeter-sprongen,

Wie van Fonteynen die de Menschen deen verjongen,
 Daer ick 't alleenigh ben die sulx te doen vermagh?
 Het geen zy selden deen dat doe ick alle dagh.
 By my is 't krachtigh sap, dat ick elck een kan geven,
 Waer mee Aurora dee haer grijse Pol herleven
 Gelijk een jongelingh; ick ben die Venus, ick,
 Die Phaon heb verjonght in eenen oogenblick,

Van Sapho so bemint ; het syn mijn tover-zangen,
Mijn kruid, myn bus, mijn salf, die 't leven doen ver-
langen,

Waer door allenigh niet de jonckheyd wederkeert
Maer oock den ouderdom gestut werdt en geweest.
Is jongh zyn dan wel 't best dat yemand heeft te wen-
schen

En is den ouderdom het quaedste voor de menschen
Wie werdt'er dan van my te dancken immer moe
Die sulcken goed verschaf, en sulck een quaed verhoef
Dat met veel ongemacks het leven komt bestooken ?
Maer 'tis al langh genoegh van menschen hier gesproo-
ken :

Ick keer my tot de Goon. gaet, fiet den hemel deur :
Ick lyde dat men my voor sot en ergher keur'
Indien ghy onder haer my een sult kunnen wyfen
Die men niet houden sal voor suyr, voor stuyr, voor
vys, en

Voor ongemackelijck, so hy niet wat en heeft
Van myne godlijckheyd dat hem wat waerde geeft.
Want Bacchus waerom blijft die altyds jong van jaeren,
Staegh glad en poefeligh, en blond en dicht van hayren,
Als dat hy, altoos los en droncken, synen tyd
Met flempen en vermaeck, met spel en danffen slijt ?
Die 'tsich niet aen en trekt dat yemand hem voor sot
Dat Aristofanes hem op 't tooneel ter spot stelt (schelt
En nae de Hel doet gaen in Hercules gewaet,
Of dat hy in 't portael of by de kerek-deur staet,
Daer hy veel smaedheyd lijdt en van de dertle boeren
Met vygen werd begaeyt, met most en hef en moeren.
Maer seght my, wie hadt hier niet liever sot te zyn
Staegh jeugdig, staeg verheugt staeg vrolijck by de wyn
En altyt rond en vol, verciert met wyngaert-kranffen
En sluyten synen tyd met singhen, springhen, dansen,
Als selfs een Iupiter, onschijck van gelaet
Daer 't al voor schricken sou, te wesen in der daet ?

Of

Of Pan of Mulciber ; waer van den een de boeren
De vrees jaegt op het lijf en 't Land-volck stelt in roeren ;
Den andre, staegh begruyft van vuyle roock en sweet,
Sijn yser klopt en kneust en blixem-straelen smeedt :
Of Pallas selver, die, onsoet en straf van wezen,
De menschen door haer lans en 't grouwlijck hooft doet
vresen

Dat sy voert in haer schild, met slangen dicht omset.
Waerom is staegh de Min een jonge, rond en vet;
Als dat hy niet en doet als beufelen en mallen ?
Warom blijft Venus schoon , staegh jeuglich , noyt
vervallen ,

Altyd met geluw hayr' , als dat sy staegh met my
Só groote kennis hout ? sy is geduyrigh bly ,
Staegh lacchende, so ons de Dichters haer beschryven :
So oock haer aepen doen, die of in silver dryven ,
Of beytelen in steen, of snyden in het hout,
Of maelen op een doeck , of wercken in het goudt.
Wie wierdt'er meer geviert als Flora binnen Roomen ;
De moer van alle vreugd ? maer (desen uytgenomen)
Die 't leven ondersoeckt van 't stemmigst slag der Goon !
Nae 't seggen van Homeer en syne konst-geoon,
Sal 't alles dwaes en mal en vol van sotheyd vinden.
Want wat behoef ick u hier naeck en klaer t'ontwinder
Wat andre Goden deen, daer u ten vollen zyn
Bekent de malligheer en 't minnen van Iupijn ?
De staetige Diaen had dwaesselijck vergeten
Dat zy een wifke was, of schein noch niet te weten
Dat fulcken niet en voeght te loopen op de jaght ,
Verliest op eenen, die sy kussen gingh by nacht,
De schoone Endymion: hoewel ick liever hadde
Dat fulcx haer Momus sey, als dat ick haer bekladde ,
Hy, die somtijds wel eer der Goden onwil sprack
En seyde wat aen dees' of wat aen dien gebrack ,
Waerom den lang-tong uyt den hemel wierd gestooten
Also den Goden syn berispingen verdrooten

En hy haer moeyelyck met sijne wijsheyd was
 Die hem tot sijn verderf so quaelijck quam te pas.
 Nu loopt hy achter land , van yder een verschoven ;
 En 't is so ver van daer dat hy in Princen-hoven
 Sou hebben voet of plaets , dat daer de Vleyery ,
 (Een mijner Iofferen) sit in de voorste ry.
 Daer moed men nae de mond , niet nae de waerheyd
 spreken ,
 (Daer dees ' haer op verstaet) en prijsen de gebreken
 Die hy bestraffen sou : waerom 'er tusschen twee
 Niet meer verdraghs en is als tusschen wolf en vee.
 So dat de Goden nu , nae dat hy is verdreven ,
 In meerder vrydom sijn , en nae haer lusten leven
 Nu niemand meer bestraft het geen haer mogt mistaen.
 Wat parten recht Priaep niet alle daghen aen ?
 Wat kuyren niet 1. Mercur met gochelen en steelen ?
 Men fiet Vulcaen nu selfs den geck aen taefel- speelen
 Wanneer den Donderaer de Goden heeft te gäst ,
 Daer hy wat poetsen maeckt terwijl men drinkt en brast :
 Hier is Sileen in 't spel, de Nymphen aen de reijen ,
 De Satijrs in de weer met Fluyten en schalmeijen ,
 Men springter in de bocht met dit gehoorent goed ,
 Pan singht een lijdjtje voor , dat yder lacchen doet :
 Een lompen boeren-deun, daer sy met oopen ooren
 Nae luyftren als een vinck , en die sy liever hooren
 Als eenigh kunstigh stuck , al quamp het van Apol,
 Byzonder als de wijn geraeckt is in den bol.
 Wat nu de Goden doen wanner sy sijn beschoncken
 En dat de Nectar werckt die sy met koppen droncken
 Dat is so mal en sot , dat ick my selver niet
 Van lachen speenen kan om 't geen daer wel geschiedt :
 Maer beter is 't dat ick mijn vinger op de mond legh
 En dat ick daer van swijg , als dat ick 't klaer en rond seg ,
 Op

1. Van Mercurius wert vertelt dat hy Vulcanus tangh ghesto-
 len ende Apolloos ossen en pylen , door goochelary ontnomen
 heeft

Op dat miſſchien van my geen luyſteraer en hoor
'T geen Momus vry en vranc mogt ſeggen van te voor.
Ick ſchey dan van de Goon en wil den Hemel laeten
En wederom tot u wat van de menſchen praeten :
'K verhuylſe nae der aerdt ; kom ſien wy hoe daer niet
Geluckigh is noch goed dat ſonder my geſchiedt.
Ghy weet hoe de Natuyr, de moeder aller dingen ,
Voor 't menſcheliſch geſlacht met veel bekommeringen
Voorfichtigh heeft geforgt dat het haer nergens aen
Mijn faus ontbreken mocht : want, om recht uyt te gaen,
Wat is het, wijs te ſijn, als luyſtren nae de Reden ?
Wat is het ſot te zijn, als ſijn genegentheden
En tochten volgen in daer ſy ons rucken heen ?
Op dat het leven nu den menſchen in 't genteen
Niet droevigh vallen ſou, heeft Iupiter de Reden
Haer ſpaerſaem meegedeylt, en de genegentheden
Met ſo een mildehand, dat het verſchil ſo groot
Van beyden is, als van een aesjen en een loot.
De Reden heeft hy oock een hoeckje maer gegeven
In 't hooft, en haer aldaer als in een perck omſchreven,
Maer d'andre plaetſte hy door het geheele lijf
En wilde dat het ganſch ſou ſijn tot haer gerijf.
Noch ſteld' hy tegens haer alleen twee dwingelanden,
Twee ſtercke vyanden, om ſtaegh haer aen te randen :
De Gramſchap, die het hert (des levens bron) beſit,
En de Begeerlijckheyt, die tot op 't uyterſt lidt (gen.
'T gebiet en 't ſeggen neemt, wiens naem ick ſal verſwy-
Dit ſijn geweldenaers die haer geſtaegh bekrygen :
Hoe weynigh tegen twee ſy nu alleen vermagh
Dat leert d'ervarenheyt ; Sy roep vry nacht en dagh
(Dat haer maer ovrig is) wilt luyſtren nae de reden
En van wat eerlijck is de wet niet overtreden,
Doet dat ick u gebie : maer iſſer geen gehoor
En ſo ſy weygeren te blyven binnen 't ſpoor
En haere Koningin halſterrigh tegenſtreven,
So ſal ſy eyntelijck haer mee gevangen geven.

Voorts vond hy oorberlijck , dewijl hy tot bewindt
 Den man gefchaepen had (gelijk men ondervindt)
 Hem met wat ruymmer hand de reden mee te deelen :
 En op dat hem die laft niet quame te verveelen
 En hy de fwaerigheyd te lichter draegen mocht
 Die daer in fteecken fou , heeft het hem goed gedocht
 Met my te raed te gaen , gelijk hy van te vooren
 Op andre dingen meer my veeltijds plagh te hooren.
 Ick raed'hem , fo my recht betaemde , dat hy fou
 Om daer in te voorfien hem voeghen met een vrou ,
 Een sot , aelwaerdigh dier maer vriendelijck van oogen ,
 Maer lief en aengenaem , op dat de man fou moogen
 Door het gefelfchap van een foet en minfaem wijf
 Het fuyr en bitter van fyn moeyelijck bedrijf
 So wat verfuyckeren , en zy door malligheden
 'T fwaermoedig mannen-hoofd fomwijle wat verknedden.
 Want die by Plato leeft , dat hy in twyfel ftelt
 Waer onder dat een vrou behoort te fijn getelt ,
 Of onder reedlijck' of onreedelijcke dieren ,
 Moet weeten , dat hy fo gewilt heeft zyn fcholieren
 De groote fotheyd van de vrouwen wyfen aen ;
 Dat , fo der een van haer daer op fou blyven ftaen
 Van wijs te willen zijn , het lichtlijck kon gebeuren
 Dat men het waenwijs wijf voor dobbel sot fou keuren.
 'T gebrek fchijnt eens fo groot als men 't niet wel en dekt ,
 Als 't mas kar van de deughd fo verre niet en ftreckt
 Dat het geheel en al daer achter kan verfchuylen.
 So blijft een aep een aep , en uylen blyven uylen ,
 Al wierden dees gehuyft fo men de valcken doet ,
 Al fack men die in goud van 't hooft af tot de voet ;
 So blijft een boer een boer , oock in fyn beste mouwen ,
 Schoon dat het Paefdach is ; en vrouwen blyven vrouwen
 Dat is te feggen , sot , hoe dat fy haer verkleen.
 Maer ick en achte niet dat onder haer luy een
 So sot gevonden werd , die fich daer aen mocht ftoote
 Dat ick fo van haer fpreeck , felfs vrou en felfs malloote.
 Want

Want, so sy haere saeck recht insien en verstaen :
 Self, dat sy in geluck de mans te boven gaen,
 Dat hebben sy alleen de sotheyd danck te weeten,
 Daer komt voor eerst van daen, 'tgeen sy so garen heeten
 Ick segge, schoon te syn ; een dingh dat boven al
 By haer in waerden is ; want om de schoonheyd sal
 Sels een Tyran syn kroon gelijk als nederleggen
 En laeten als een wicht sich van een vrouw gesleggen.
 En waer komt het van daen, als van de wijsheyd, dat
 De man is rouw van vel, niet molligh, sacht noch glad,
 En kaecken heeft beset met stoppelen en hayren
 Al was syn baert een bosch, waer door hy voor syn jaer-
 ren

Treckt nae den ouderdom, daer staegh de vrouwen syn
 Van kaecken kael en glad, van stem geduyrigh sijn,
 En poeseligh van vel, en schynen jonge menschen ?
 En voorts, wat isser dat sy meer ter wereld wenschen
 Als dat sy mogen syn den mannen aengenaem ?
 Want waer toe anders streckt de Franse leure-kraem,
 Met al dat vrou cieraet, al 't wassen en het smeeren,
 So veele modekens van hullen en pareren
 So meenigh krul en kleur, die kunst en poeder geeft
 Aen hayr, daer de Natuyr sulx aen geweygert heeft :
 So veele pleystertjes om 't aensicht op te schicken
 So meenigh slagh en keur van linten en van stricken.
 So veelerley van verw, so meenigh in getal
 Dat niemand langher weet hoe hysc noemen zal ?
 Maer isser yet in al dees lodderlijke saecken
 Dat haer bevalliger kan by de mannen maecken
 Als wel de sotheyd doet ? want wat en laet een man
 Den vrouwen doch niet toe ? wat reden isser van ?
 Niet anders als 't vermaeck. maer kan men my ver-
 saecken

Dat het maer sotheyd is daer sy hem mee vermaecken ?
 Dat het de waarheyd is 't gheen ick u heb geseyt
 Sal niemand lochenen die by sich over leyt

Wat fotte praet en tael hy niet met haer sal houwen
 Wanneer hy fijn vermaeck wil nemen van de vrouwen?
 Ick heb u dan gefeyt de redenen, waer uyt
 Dat de voornaemfte vreugd des menschen levens spruyt:
 Maer daer fijn sommighe, bysonder onder ouden,
 Die van het glaasje meer als van de vrouwen houden,
 En meynen nergens in fo groote vreugd te zijn
 Als met goelicke-broers te fitten in de wijn.
 Maer offer ergens wel een maeltijd werd gehouwen
 Daer men recht luftigh is en vrolijk sonder vrouwen,
 Stel ick aen andere, maer dit segh ick voor vast:
 Daer mijne faus ontbreekt is noyt verheugde gaste.
 So dat, indien ter feest of maeltijd u ontbreken
 Die yets belachlijx doen of fotte woorden fpreken,
 Uw gaste blyven ftill, fy drincken uwen wijn:
 En ghy en hoort noch niet dat fy in vreugde zijn.
 Maer fo der yemand komt, al fouwj' hem daer toe huy-
 ren,

Die met wat malle praet en klucht en aepe-kuyren
 Uw gaste onderhout, de kaemer raeckt vol vreugd;
 Ghy werdt een foeter waerd en al uw volck ver heugt.
 Want, seght my, wat het is, fijn maegh met spys te laeden,
 Met fo veel leckerny fyn darmen te verfaeden,
 So niet met een het oogh, en 't oor, en 't heel gemoedt
 Met jock, met aerdigheyd, met lacchen werd gevoedt?
 Maer ick alleen kan dit bancket den gaste geven.
 Gelijck oock my alleen moet werden toegeschreven
 Veel foetigheyd, die men ter maelyd om fiet gaen:
 Dat men een fluytje drinckt dat niet magh blyven staen?
 Dat men 't malkander brenght op eensjes in te fteken,
 Op beter kennis daer men naerder af fal fpreken,
 Op een Hollanfchen tuyn, of achter het ferveet,
 Of op een fommetje; dat men een Penitet
 Tot boet' of breucke ftelt voor die fich mocht verloopen

En met een dubbeld glas fyn feylen moet bekoopen;

Dat

Dat hy een lapje krijght die 't fyn niet uyt en veeght,
Of super nagelom fyn roemer niet en leeght
So 't hem was voor gedaen, waer op hy 'thad onfangen
Dat men raectt door de wijn tot deuntjes en gefangen
En naemals aen den dans, van allerhande slaghe,
En hondert speeltjes speelt tot 'smorgens aen den daghe.
Want dit, en noch veel meer, dat men alom fiet pryfen,
Quam niet uyt Grieckeland van haere seven Wyfen
Of fulcke herfenen: maer ick ben 't die 't bedacht
Tot welvaert en behoed van 't menschelijck geslacht.
Noch is 't een eygen aert van diergelijcke saecken
Dat hoe sy malder fyn en meer nae sotheyd smaecten
Hoe dat het beter voor des menschen leven is,
Dat selfs gheen leven is als 't is vol droefenis,
Gelijck het wesen sou, ten waer sy die verdreven
Door de vermaecklijckheeden die ick haer weet te ghe-
ven.

Maer mooglijk synder die dit so niet toe en staen :
Die sulck vernaect geheel verwerpen en versmaen,
En meynen dat men dat genoegh sou kunnen vinden
In soeten ommegangh met kennissen en vrinden,
En dat de Vriendschap is een saecke, die men moet
Verheffen boven al dat nodigh is en soet,
So dat men die niet min als 't waeter kan ontbeeren
Of als het vyer en lucht, en die se quam te weeren
De Son weghneemen sou die 't al verquickt en voed :
Een saeck, so eerelijck (indien 't ter saeck yet doet
Die ick verhandele) dat sy van alle wyfen
Gestelt werdt onder 't goed dat sy ten hooghste pryfen,
Sy zy, en dat en meer : maer hoe, indien ick hier
Oock toon so grooten saeck te zyn van myn bestier ?
Want, niet te naeu te sien, te wesen als de blinden,
Syn ooghe te luyken in de feylen syner vrinden,
Toegeven, recklijck zyn in eenich mis-verstand,
Selfs de gebreken van een vriend of zyn verwant

Te pryfen als een deugd, dunckt u dat niet te paelen
 Dicht aen de sotheyd ? en, de wratjes en de maelen,
 Een aenwasch in de neus, de sproeten van de huyt
 Te kussen in syn Lief, waer of dat oock uytspruyt ?
 Wanneer een vader, die een soon heeft die vry scheel is,
 Seyt dat hy maer wat lonckt, en dat het fraey en eel is
 Wat lodderigh te sien, waer komt dat mee van daen
 Als van de sotheyd, die sulx neemt voor welstant aen ?
 'T is sotheyd roepen sy ; ick laet het sotheyd heeten :
 Maer haer alleenigh is de vriendschap danck te weeten
 Dit isse diese maeckt en voedt en onderhourt
 Van menschen spreek ick u, van sulcken is mijn kout
 Van welcke niemant oyt volmaeckt en is gebooren.
 'T schort of van binnen of van achtren of van vooren.
 Hy is de beste die de minste feylen heeft :
 Terwijl een vyser slaght dat nae haer wijsheyd leeft
 Of met malkanderen geheel gheen vriendschap houwen,
 Of sulcke, die men niet ten vollen mach betrouwen.
 Een moeyelijcken hoop, die al te naeu geset
 So scherp op het gebreck van haere vrienden let
 Als waeren 't arenden of altyds wackre draecken,
 Terwijl sy niet een steeck, sien in haer eyge saecken
 Maer blindt als mollen syn, gelijk of in de sack,
 Die op haer ruggen hanght, oock niet wat quaeds en
 sack :

Dewijl 't dan met den mensch sodanigh is gelegen
 Dat hy tot veelderley gebreken is genegen,
 En datter tusschen haer soo grooten onderscheydt
 Van will' en driften is, van finnen, en beleydts,
 So meenigh misverstand, en swackheen, en gevallen
 Die 't leven geeft en neemt, en dwaelingen en mallen,
 Hoe waer 't dan mogelijk dat onder sulcken slaght
 Dat Argos ooghen heeft, al was 't maer eenen dagh,
 De vriendschap duyren kan, so 't vriendelijck Verdrae-
 ghen

Niet tusschen beyden komt, en onder vriend' en magen
 Niet

Niet mee wat sotheyts speelt? wert niet van outs de Min,
Die aen de Vriendschap gheeft haer oorspronck en be-
gin,

Als blindt ons afgebeeldt, die wel voor schoon sal keu-
ren

'T geen dubbel-lelijck is, en, so men fiet gebeuren,
Maeckt dat een yder 't syn voor 't beste kiezen sal,
En elck syn popjen houdt voor 't fraeyste dingh van al:
Dat yder een syn kat een Koningh meent te wesen
En gaeren syn marot van andren hoort gepresen?
Dus gaet het in 't gemeyn, en 't werdt oock uytgelacht:
Maer dit belacchelijck heeft een byfondre kracht
Om de gemoederen, als lijm, aen een te kleven;
En doen de menschen 't saem in goed geselschap leven.

Het geen ick u alhier van Vriendschap heb geseyt
Heeft in het houwelyck noch naeder syn bescheydt,
Dat een vereening is van lyven en gemoeden.
Die groote Iupiter will' yder een behoeden!
Wat meenigh bed en waer niet jammerlijck gescheurt,
Wat droeve scheydingen en waeren niet gebeurt,
Iae 't gheen noch ergher is, indien der mans en vrou-
wen

By wooningh niet en wierdt gestut en onderhouden
Door wat voor by te sien aen d'een en d'andre zy,
Door lacchen, door gevley, door jock en boertery,
Al volck van mijne bend': hoe weynigh saghmer pas-
ren,

Hoe meenigh koppeltjen en soud'er noyt vergaeren,
Hoe meenigh houwelyck en bleef niet ongeknocht,
Indien een bruydegom forgvuldigh ondersocht
Wat speeltjes dat wel eer de teer' en schaemle deeren
Met andren heeft gespeelt, en so hy mocht begeeren
Te voorens 't onderstaen wat leven dat de meyt
Met menigh hups gesel voor heenen heeft geleyt?
Maer hoe veel weynigher sach mer te saemen blyven
Van die nu zyn gepaert, indien het doen der wyven

Niet

Niet onbekent en bleef door flosheyt van den man,
 Ofdomheyd die hem maeckt dat hy niet sien en kan ?
 Dit moet de fottigheyd mee werden toegeschreven.
 So dient haer oock daer by die eer te syn gegeven
 Dat zy aldus verforghet dat faemen man en wijf
 Syn vriendlijck onder een, en datter vrede blijf
 En goed verdrag in huys, daer 't anders licht sou spooc-
 ken.

Indien den goeden bloed van verr' yets heeft geroocken
 Sy huyt om 't ongelijck dat zy onnosel lijdt :
 Den armen koeck-koeck florpt de traentjes die sy krijt,
 En heeft genoegh te doen met troosten en verspreecken
 Dat sy haer niet verkort of koome doot te stecken
 Door onverduldigheyd, terwijl de slimme hoer
 Sit in haer vuyft en lacht om den gekroonden loer.
 Maer hoe veel beter is 't aldus te zyn bedroogen
 Als door jaloursheyd, of nae-yver, uyt te droogen ?
 Als dat men quynen gae en hert en lever knaegh,
 Of 't huys in roeren stell'en eens het uysterst waegh'
 Om in syns vrouwen bed den linckert te betrappen ?
 Maer soo den aenflagh mist en komt hy hem 't ontsnap-
 pen

So is het spel verbrutft ; 't gerucht komt op de straet,
 Men dichter lijdtjes van ; al wat om mostert gaet
 Doet 'savonds voor syn huys hem synen onwil hooren.
 Hy speele, lyden best: daer helpt noch vloek noch tooren.
 Nu blijft hy yders spot. Waer komt het hem van daen ?
 Het is de wijsheyds schuld : die heeft den man verracen.
 Schoon hy dan naderhand by my komt met syn stucken
 Dat ick hem helpen souw, 't wil altyds niet gelucken ;
 Hy speelt de sot te laet. al kent hy 't wijf voor kuys,
 Sy dient haer van syn schrift, en hout hem buytens huys.
 Het is so ver van daer dat vriendschap sou beklyven
 Of de verselling van gemoederen en lyven
 Soet wesen sonder my, of langh so blyven staen,
 En niet in korten tyd versuyren of vergaen,

Dat

Dat noch een Prins syn volk, noch volckeren haer Heeren
Noch man syn wijf, noch Heer syn knecht, noch vrou
haer deeren,

Noch meester zijn scholier, noch reyfer synen maet,
Noch een soldaet syn spits en trouwste kameraet,
Noch gäst syn mede-gäst, noch eygen zijnen huymän,
Noch land-heer synen boer, noch een gebuyr zijn buyr-
man

Een tijd verdraegen sal, so men van weder-zy
Niet so wat misverstands en doolinghen en ly
En met voorfichtigheyd malkanderen ontmoete,
Wat over 't hooft en sie, met sachtheyd yets verfoete:
So daer niet onder speel wat streelens, wat gevley,
En daer de Sotheyd niet wat suykers over spreij.
Ick weet dat u dit komt, als vry wat groots, te voeren,
Maer 't sal noch grooter zijn dat ghy van my sult hooren.
Ghy hebt te luyfteren op, dat ghy 't wel verstaet
Dat ick u seggen sal: Een die sich selven haet
Sal die een ander wel liethebben of beminnen,
En die sich selfs bevecht met ingespanne sinnen
En met sich selven twist, wel koomen over een
Met andre? sal een man met yemand wel gemeen
Of minlijck wesen, die sich selven niet kan lyden
Maer swaer en moeylijck valt? wie sal hier tegen stryden?
Ick meyn dat yder een dit aenneemt voor gewis
Ten sy hy sotter als de sotheyd selver is:
Maer, die my buyten sluyt, sal niet alleen verdraegen
Gheen andre, maer hy sal sich selfs oock niet behaegen;
'T sal stincken in zijn neus wat dat hy doet of laet,
Sich selven in de weeg en van hem selfs gehaet;
Dewijl dat de Natuyr geplant heeft in de menschen
Die van de wijste syn, dat sy yets anders wenschen
Te zijn als 't geen zy zijn, so dat men vint verdriet
In 't geen men is, en prijft dat men in andre siet:
Waer door 't gebeurt dat al wat fraey is in het leven
Sijn waerdigheyd verliest. Wat kan de schoonheyd geven

Die

30 LOF DER SOTHEYD.

(Die groote gaef der Goon) indien fy is besmet
 Met yet dat stinckend is, en haere prijs belet?
 Wat helpt het jongh te syn, indien men in de jaeren
 Van d' alderbeste jeugd sich selven fiet beswaeren
 Met yet, dat nae den hef, of nae den zuyrdeeg smaect
 Des droeven ouderdoms, eer dat sy u genaect?
 Iac hoe sult ghy verstaen in 't gheen u voor mocht val-
 len

(Dat in het leven is het swaerste stuck van allen)
 Of by u eygen selfs of oock by andre doen
 Wat dat betaemlijck is, en met een goet fatsoen
 In alle dingen gaen, indien dat Eygen-minne
 Niet staegh by u en is, wat datmen oock beginne?
 Die ick met reden voor mijn volle suster acht.
 So vlytigh wert myn dienst en werck van haer betracht.
 Maer wat'ser sotter als sich selven te behaegen?
 Maer oock in tegendeel sal ick u weder vraegen
 Wat is'er aengenaem, wat liefelijck, wat soet,
 Iac wat betaemelijck van 't geen ghy seght of doet,
 So ghy u selfs mishaeht? neemt uyt der menschen leven
 Die faus alleen maer wegh, 't sal niet als lasheyd geven:
 De Prediker sal staen of hy een molijck waer
 En hebben op syn stoel bewegingh noch gebaer;
 'T sal wesen koel en kout wat hy voor 't volck sal seg-
 ghen:

De luytenist sal met syn luyt geen eer in leggen
 De zanger sal geen lof behaelen met syn keel
 Men sal self * Valeran uyt stampen op 't tonneel
 En sien eer langh Apol met al de negen Musen
 En al wat rijmt en dicht van den Parnas verhuysen;
 De schilder met syn kunst sal leggen in de ly;
 Den Doctor sal vergaen met zyn aptekery
 De Pleyter, die sy by de boeren op doet snyden
 Van Bartel en van bald, sal dorst en honger lyden;

(* Een vermaecht hoeft vande bende der Franse Comedianten.

Ghy

Ghy'sult Therfites fijn die nu Narciffus fyt ,
Een bloed, een blooden uyl die nu Princeffen vrydt :
Een fogh, die heden voor Diana werd gehouwen :
Een ftaem'laer, die fy voor een Cicero nu fchouwen :
Een flechten boer, die nu gaet voor een Ioncker deur
En van de Iofferen hebt alle daegs de keur.
Het is fo nodich dat men oock hem felven ftreele
En door wat vleyery fich aen fich felfs beveele,
Als 't nodich is dat men fich felven eerft behaegh
Eer dat men om de gunft van yemand anders vraegh.
Omr dat oock het geluck der menschen is gelegen
Voor het voornaemfte deel, dat yder zy genegen
Te wesen dat hy is, foo werdt door Eygen-min.
Dit mee te weegh gebracht, dat yder hebbe fin
In fyne fchoonheyd in geftel van lijf en leden ,
Dat niemant fich beklaeght van fyn verftand en reden
So veel hy des befít , noch van fijn Vaderland,
Noch vande ftam, waer van hy voort magh fijn geplant,
Dat yder gaeren is alwaer hy is gebooren ,
Al was 'ter noch foo fchrael , al wies'er loof noch koo-
ren :

So dat geen Yer en ruyld' aen een Italiæen
Sijn bosch en wildernis, en die daer fyn van daen
Daer fich de Tarter dect met beer' en voffe vellen
Gheen Tempe, geen Atheen voor haere klippen ftellen.
Aenfiet hier in Natuyrs bysonderlijck beleyt
Die 't all gelijk maeckt in fo grooten onderscheydt.
Die, daer fy het vermaeck met fchaerse handen deelde,
Gaf dat daer Eygen-min wat meerder onderspeelde.
Hocwel ick dat voorwaer wel dwaeslijck heb gefeyt
Dewijl haer grootfte gift hier in verborgen leyt :
Op dat ick niet en fegh, dat geen verheve daeden
En werden uytgevoert die ick niet heb geraeden ;
Gheen kunst gevonden wert, hoe treffelijck en goet,
Waer van men my voor al dep lof niet geven moet.

Seght,

Seght, is den oorlogh niet de wegh tot groote daeden
 Die veele doet betreen de loffelijcke paeden
 Waer lanx men raeckt tot eer? Maer isser sotter dingh
 Als dat men meenichmael om maer een beufelingh
 Vanght krijgh en oorloch aen, waer door aen beyde zy-
 den

Meer onghemacks, meer quaeds, meer onheyls val te
 lyden

Als daer wel goed uytkomt? want alsmen hackt en kerft
 Hoe gaet het met den man die daer dan valt, en sterft?
 Men spreeket van hem niet meer. Waneer de trom-
 mels raesen,

Trompetters wederfyds allarm en vechten blasen,
 Hoe weynich koomen dan de wyse luy te pas?
 Hy die niet anders dee als dat hy boecken las
 Is swack en uytghemergh, en heeft noch kracht noch
 spieren.

Hier dient een ander slag van groov' en vette dieren,
 By wien veel stoutheyd zy en maer een kleyn verstandt,
 Ten waerder yemand was die 't oorberlijcker vand
 Van een Demosthenes een oorlogsman te maecken:
 Die eertijds naeuwelijx syn vyand quaem te naecken
 Of smeet sijn swaert daer heen en schild en harrenas,
 So bloden krijfch-gesel als hy uytstekend was
 In wijsheyd, en vermaert door kunst van wel te spreken.
 Maer, seght ghy, in de krygh moet geen beleyt ontbre-
 ken,

De wijsheyd geld daer mee so wel als in den Staet:
 'T is waer, in 't Hooft, en maer 't beleyt van een Soldaet
 Niet van een Filosoof. Want van beroyde heeren,
 Pluymstrijkers, roffiaens, struyck-rovers, haene-vee-
 ren,

Van plumpe boeren, van verloope schuldenaers,
 Van kaele banckroetiers, van die men seyt haer aers,
 (Met oorlof) aen de poort te veegen, en van boeven,
 Van pippe-stelders en van onverlaets en schroeven,

Werdt

Werdt so een heerlijck werck voor 't meesten uytghe-
wracht

Niet van de Filosoofs by 't lampjen in der nacht.
Hoe onbequaem die sijn tot het gebruyck van 't leven
Daer kan ons Socrates getuygenis afgeven
Die van 't Orakel voor de wijste wierd verklaert ,
Hoe wel onwijselijck. dat segh ick in sijn baert ,
Hoewel dat hy daer in niet quaelijck was beraeden
Dat hy 't niet toe en stond, maer wijslijck kon versmaeden
Die by-naem , die hy sey dat God maer toe en quam ,
En dat hy niet alleen die gansch niet aen en nam
Maer dat hy oock verstondt geen wijse te betaemen
Dat sy het lands-bestuyr in haere handen naemen ,
Behalven dat hy noch veel beter had gedaen
Had hy de menschen selfs de wijsheyd afgeraen ,
En haer geleert dat sy sich daer voor moesten wachten
Die wilden dat men haer voor menschen maer sou achten
Waer quam hem oock daer na de swaerigheyd van daen
Dat hy den beker met vergift most neemen aen
Als van de wijsheyd, die haer meester bragt om 't leven ?
Want hy die besigh was door ydelheyd gedreven
Met wolcken in de lucht , en vloye-voeten mat ,
En syn verwonderingh in magre muggens had
Wat dat soo kleynen dingh so grooten stem kon geven ;
Had noch niet eens geleert wat in 't gemeene leven
Den menschen komt te pas. Sie Plato die hem souw
Voor 't volck verdedigen (den Filosoof getrouw
Wiens leerlingh dat hy was) hoe lelijck liet hy 't leggen
Die door 't geraes verbaest drie woorden naeu kon seg-
ghen

Of liep ter spreek-stoel af , een slechten Advocaet
Wanneer het halfen gelt en aen het leven gaet.
So gingt niet Theofrast. Die , als hy was getreden
Daer 't volck vergaedert was , verstomd' in syne reden
Gelijck of hy een wolf gesien had in syn krop.
Hoe sou die den soldaet tot vechten hitzen op ?

Hoe gíngt Isocrates , die sich verstond op 't schryven
Maer daer te spreccken viel mee sonder spraeck most
blyven

Door vrees , die hem bevingh ? hoe gíngt met Cicero
Die de welsprekenste te Roomen was ? hoe bloo
Toont hy sig doorgaens in den aenvang van syn spreken ?
Hoe meenich nick en komt syn reden daer niet breken ?
Noch yndmer die dit tot syn voordeel leggen uyt
En maecken hier uyt een ontwyfelijk besluyt ,
Dat dit een teyken moet eens wijsen Sprekers wesen
Dat hy 't gevaer verstaet het geen hy heeft te vreefen.
Maer doet de wijsheyd so geen hinder aen den man
Wanneer sy oorfaeck is dat hy niet seggen kan
Het geen hy seggen most ? maer hoe sal 't sulck een maken
Daer 't op een vechten gaet daer aerd en hemel kraken
Door dondren van 't geschut , daer meenich bal en loot
Voor by syn ooren sifft en dreyght hem met de dood ,
Die sterft , wanneerer maer met woorden valt te stry-
den ?

Noch prystmen Platoos spreuk (indien 't de Goden lyden)
Dat dan een land sal syn geluckigh boven al
Wanneer een Filosoof aldaer regceeren sal
Of als de Koningh selfs een Filosoof sal wesen :
Maer , so het u geval Historien te lesen ,
Ghy sult bevinden , dat noyt voor een Koninckrijk
Een Koningh is geweest so ergh , so schaedelijk
Als die van sulcken volck sich selft heeft laeten raeden
Of die syn leven had besteedt in haere blaeden.
Twee Caroots geven hier getuygenisse van :
Waer van den eenen was een ongerustigh man
Die staegh in roeren was met andren aen te klaegen
En selfs wierd aengeklaght ; die andere dee daegen
En selver wierd gedaeght , die selfs geen rust en had
En maeckte dat de Stad oock noyt in rust en sat :
Den tweden , als hy wou te wyselijck beweerē
De vryheyd , heeftse selfs in slaeverny doen keeren.

Voeght

Voeght Brutus, Cassius, en Gracchen oock daer by :
Dat Marcus Cicero mee van 't geselschap zy
Door wien geen minder quaed de Stadt van Roomen
leede

Als van Demofthenes die van Athenen dede.
En of schoon Antonyn, den Filosoof genoemt,
Een goede Keyser was, wat dient'er van geroemt ?
Hy was'er om gehaet van meest syn onderfaeten.
Oock dee hy door een soon, die hy had naegelaeten
Meer schae aen 't Roomsche Rijk (een wreed en dron-
ke beeft)

Als hy 't by sijn gebiedt voordeeligh had geweest.
Dewijl het veel gebeurt, dat sulcken slagh van mannen
Die staegh, om wijs te zijn, zijn in de ploegh gespannen
Geen wyse Kinders teelt, misschien door het bestier
En voorsofgh van Natuur, op dat het pestigh vyer
Des wijsheys verder niet de menschen mocht besmetten
En uyt des vaeders bloed sich in de soonen setten.
De soon van Cicero geleeck syn vaeder niet,
Verbastert en veraert. 't is Socrates geschiet
Dat syner kindren gheen nae haeren vaeder aerde,
Maer sy geleen aen de moeder die haer baerde,
Dat is, sy waeren sot. maer dat kon syn geleen :
Men sagh dat over 't hooft, indien sy maer alleen
Niet meer en pasten, als een esel aen de snaeren,
Tot eenich staets-bewindt, en so sy voorders waeren
Bequaem en handsaem om met menschen om te gaen.
Maer hoort, hoe dat het gae ; set eens een wijs man aen
Uw taefel, als ghy volck ter maeltijd hebt geropen :
Hy sit en swijgt en doet niet eens syn backhuys open,
Swaermoedigh, sonder vreugd; of so hy komt tot spraeck
En over taefel mee ten lef' aen 't praeten raeck'
Hy sal 't geselschap met syn warre-geest verstooren,
Uw gasten fullen niet als knibbelingen hooren
Waer in dat Epicuur van Zeno doch verscheelt.
Roept gy hem aen den dans wanneer der werd gespeelt ;

Hy springht ghelijck een koe. sleept ghy hem nae de
Speelen,

Syn staetigh wesen sal een ygelijck verveelen
En hy gedwongen syn ter schou-plaets uyt te gaen
Daer hy is in de wegh; so Cato heeft gedaen,
Die, als hy wierd versocht syn aensight te versetten
Of heen te gaen, om 't volck haer vreugd niet te belet-
ten,

Het leste koos voor 't best; En, so hy ergens raect
Daer luyden staen by een, haer praeten wert gestaeckt
Gelijck als of de 1. wolf was in het spel getreden.
So hy yet koopen wil, en moet hy geld besteden
Daer wat verhandelt wert, of dient'er yet gedaen
Waer sonder 't leven van den mensch niet kan bestaen,
Hy weet sich niet met al te houden of te schicken,
En staet niet als een mensch, maer als de houte klicken,
Sich selfs noch andre nut, noch dienstigh voor het land:
Want van 't gemeyn bedrijf en heeft hy geen verstand
Noch hoe men leven moet of omgaen met de menschen.
So dat hem sommighe wel voor Sint Felte wenschen
Om dat hy noyt begeert so als een ander wil
En tusschen hem en haer in alles valt verschil.
En dees verscheydenheyd doet hem van veelen haeten
Want seght my, of het geen de menschen doen of laeten
Niet vol van sotheyd is, en watter werdt begaen
Niet van de fotten by de fotten wert gedaen?
Dat, so der een alleen wil tegen alle streven,
Ick hem voor best sou raen dat hy sich gingh begeven
In een verschoven hoeck, gelijk als Timon dee,
Daer niemand veel gebrecks by syne vysheyd lee
En in syn wijsheyd hy sich selven mocht vermaecken.
Maer, op dat ick weerom op mynen text magh raec-
ken,

Wat

1. Lupus in Fabula, een Latijnsch spreekwoord, wanneer
yemad schielijk komt daer men van hem praet.

Wat. als het vleyen, braght het rouwe volck by een
 So quaftigh als een eyck, fo hart gelijk een steen?
 Want anders wert ons niet beduyt met 1. Orfeus-
 fnaeren,

Noch door 2. Amphions lier. Wat dee wel eer bedae-
 ren

Het schuym van Romulus, dat nu in waepens stond?
 Geen wyse Filosoof met wel-bespraecte mond:
 Maer door een kluchje van den buyck en verdre leden
 Wierdt het in rust gebraght en liet sich overreden.
 So dee Themistocles syn volck te vreden syn
 Door 't speeltje van de 3. vos en van een yfer-swyn.
 Wat wyse Redenaer had middel kunnen vinde
 Tot dat Sertorius bestelde door syn 4. Hinde,
 Of tot het geen dat hy belachlyck heeft geklaert
 Door 't paerden-hayr dat hy dee trecken uyt de staert;
 Of dat Lycurgus wees door 't opvoen syner honden,
 Op dat ick vorder swijgh van diergelycke vonden,

Die

1. 2. Amphion dede met syn snaeren-spel de steenen by een ver-
 gaederen, ende wierden de muynen van Theben door sangh ende
 niet door handen opgebout. Orpheus werd geseyt de steenen en
 eyken door soeten sanghen spel bewogen te hebben. Het welc-
 ke Horatius uytlegt, dat naementlyck de rouwe volckeren, die
 door steenen en eykeboomen verstaen werden, door liefelijcke
 woorden by malkanderen versamelt ende tot een gemeynschap en
 de in satsoen van steden gebracht sijn.

3. Die niet en wilde dat den egel dee vliegen die hem syn bloed
 soogen doot stack, op dat hy 't niet ergheer kreghe, door nieuwe
 die in haere plaetse mochten komen.

4. Een witte hinde, die hy soo mack had gemaect dat sy hem
 over al volgde ende seyde hem van Diana toegesonden te sijn en-
 de dat hy door de selve van alles kennis kreegh.

5. Doende een paerde staert uyttrecken met hayr voor hayr,
 dat men niet doen kon so men diegelyck wilde uyttrecken, waer
 mede hy syne soldaeten wilde leeren dat het verstant dickmaels
 meer te weegh brengt als 't geweld, ende dat men allenxkens kan
 meester werden van 't geen op eenen sprongh niet kan gedaen
 werden.

Die 6 Minus heeft bedaght, die 7. Numa heeft verziert,
 Waer door dat yder syn landsaeten heeft beſtiert?
 Door ſulcke beuſelen laet ſich het volck bewegen,
 Dat groot en machtigh beeft: wie luyſtert daer en tegen
 Nae Platoos wetten, of die Ariſtoteles
 In ſyne hoecken geeft? wie hoorde nae de Ies
 En wyſe leeringen van Socrates gegeven:
 Wat heeft de 8. Decjen, de vaer en ſoon, gedreven
 Te ſterven om den Staet en 'tleger te behoën?
 Wat porde 9. Curtius een ſulcken ſprongh te doen,
 Als ſucht tot ydel' eer? een aengenaeme vleyſter,
 Een ſoete Meremin, een krachtige verleyſter,
 Maer wonder hoe ſy van de Wiſe werdt veracht.
 Want, ſeggen ſy, wat kan der ſotter ſyn bedacht
 Als dat men om een ampt een andren 't onderkruypen
 Geſtaegh is op de been en nacht en dach aen 't kuypen?
 Als dat men in een ſaeck, daer 't volck te ſegghen heeft,
 Maeckt Predicanten op en haer bancketten geeft
 (Dewyl ſy by 't gemeyn gemeynlijck veel vermooghen
 Gelijk de Minnens by de Princen, die haer zooghen)
 Om door wat tuſſchen-ſpraeck, of voorſpraeck, of geſag
 Te hebben haere gunſt op de verkieſingh-dagh,
 En 't woord en ſtemmen van veel ſotten weg te draegen?
 Als dat men, als te pronck, ſit op de Zeege-waegen?

Als

6. Die, op dat ſijne wetten te meer aenſien ſouden hebben.
 voorgaf dat hy alle negen jaeren inden raed van Iupiter wierd
 toegelaeten.

7. Deſe ſeyde alle nacht met de Goddinne Egerio heymelijck te
 ſpreken, ende van haer te verſtaen wat wetten ende offerhande hy
 den volcke moſte doen volgen.

8. Den eenen inden oorlogh tegen de Latijnen, ende den an-
 der in den oorlogh tegende Vmbren, Hetruſcen en Samnyten, vol-
 gens Plinius,

9. Een jongh Romeyns edelman die met ſijn paerd ſprongh in een
 groote ſcheure der aerde op de markt te Roomen, om die weder te
 doen heelen.

Als dat men op de merct in 'tkoper soeckt te staen,
En tracht te zyn genoemt nae 'tgeen men heeft gedaen?
Als dat men hooft-Tyrans en schelmische dwingelanden
Stelt in 't getal der Goon, en doet haer offerhanden?
Dat dit al sotheyd is sal niemand tegen-staen,
Oock van de grootste slag: nochtans komt hier van daen
Dat meenigh als een held op 't hooghste werdt verhe-
ven

Van luyden die den lof van sulcker daden schreven
Dees' is 't, die steden bouwt; door wien een rijk bestaet.
En godsdienst en gesagh, en rechterbanck en Raedt.
En, als men 't wel doorsiet, het heele menschen-leven
Is maer een narre-spel. Nu sal ick reden geven
Van 't geen, daer ick voor heen gewagh af heb gemaect;
Dat kunsten door myn hulp in wesen syn geraect,
Waer in my oock den lof van 't vinden dient gegeven.
Wat heeft der menschen geest gewackert en gedreven
Om kunst en wetenschap van allerhande slagh
Te soecken, onvermoeyt te blocken nacht en dagh,
Als Eersucht, om een naem, die noyt en sou versterven;
Te krygen, en die lof te laeten voor haer erven?
Dat synse, die ick voor gheen kleynе sotten houw.
Sy hebben niet geschroomt te beven by de kouw,
Te sweeten by de Son, te waecken en te braecken,
Om aen een naem, quansuys, ten lesten te geraecken;
En hebben somtyts dier so flechten dingh gekocht,
So ydel, dat men noyt yet ydelders bedocht.
Maer ondertusschen syt ghy vry aen my verbonden
Dat ghy 'tgemack geniet van so veel fraye vonden,
Of die ghy daer voor houdt. is't niet het soetst van al
Dat men de vruchten pluckt van and'rer lieden Mal!
Ghy siet dan hoe ick my met recht heb toegeschreven
De dapperheyd en de vernuftigheyd daer neven,
Wat geldt het dat ick u oock brenghe tot beken
Dat ick niet dat alleen maer oock voorfichtigh ben?

Dit meynt ghy is so veel of yemand van twee saecken
Die 't saemen-strydigh zijn wou een vermengsel maec-
ken ,

Van waeter en van vyer : maer luyftert noch wat toe
En seght dat ick het liegh so ick 't niet goet en doe.
So de voorsichtigheyd spruyt uyt het ondervinden ,
Uyt lang' ervaerenheyd, uyt velerley bewinden ,
So seght op wien van twee die eere beter past
Dat hy voorsichtig is ; of op een wijze gast ,
Die of door schaemten of door al te veel te vresen
Niet groots en derft bestaen dat waerdigh zy gepresen,
Of op een sotte-bol, die noch door schaemte, daer
Hy niemendal van heeft, en oock door geen gevaer ,
Dat hy niet overweegt, voor eenig ding sal schromen ?
De wijze, soder yet gevaerlijckx voor mocht komen ,
Loopt nae syn boecken toe, en gaet sich daer beraen
Wat dat in sulck geval van d'ouden is ghedaen ,
En vint'er dickwils niet als so wat schrandereyden
Van woorden, daer een sot door stout'lijck toe te treden
En sich van dichte by te geven in 't gevaer
Verkrijght voorsichtigheydt, die seker is en waer.
Twee dingen sijn der doch die groot beletsel maecken
Dat men niet wel en komt tot kennis veeler saecken :
De schaemte, die door roock verduystert het gemoed :
En vrees die het gevaer den menschen mercken doet
En raedt haer af sich in de swaerigheyd te steken
De sotheyd maectse vry van dese twee gebreecken.
En weynigh weeten wat het verder voordeel geeft
Dat men geen schaemt' en heeft en nergens voor en beeft
Maer wilt ghy dat ick van voorsichtigheydt moet seg-
gen

Die uyt verstand ontstaet, uyt eygen overleggen ,
Uyt oordeel dat men selfs uyt eygen hersens geeft ,
So hoort hoe ver hy van den doel geschooten heeft,
Hoe seer hy sich vergift die sulck een meynt te wesen.
De dingen van de mensch syn twederley van weesen

Waar

Waer van het eene na het andre niet gelijckt,
So dat het geen, dat, als men 'tmaer van ver bekijckt,
Ons schynt de dood te zijn, so 't naeder werd bekeeken
Geen dood maer leven is, en weder is gebleecken
Dood in der daed te syn dat leven was in schijn,
De faecken toonen dick heel anders als sy syn.
Een Koningh dunckt ons rijk, maer so syn ziel ont-
bloot is (groot is,
Van goedren des gemoeds, en, schoon syn rijkdom
Indien hy noyt genoegh aen syn bezit en heeft:
Is hy, die rijk gelijckt, den armste die der leeft.
Men keurt hem voor een Heer: maer so hy is geneghen
Tot ondeught, heeft hy noyt de overhand gekregen,
En so hy onder sweep van syn gebreken staet:
Is hy de slechste slaef die over voeten gaet,
In andre dingen gaet het even als in desen,
Doch laet u dit genoegh en als een voorbeeld wesen.
Maer vraeght ghy waer 't toe dient het geen ick heb ge-
seyt:

So hoort waer heen van my de faeck sal syn geleydt.
So yemand op 't toneel den speelders af wou trecken
Het mom en maskeren daer sy haer mee bedecken,
En toonen aen het volck wat luyden dat het syn
Die op den schouburg staen en schuylen achter 'tgryn,
Sou die het heele spel so doende niet verbrodden
En waerd zijn datmen hem quam dadlijk aen de vodden
En voor onfinnigh dreef met steenen daer van daen?
Wat een veranderingh sou anders daer ontstaen! (ken
De Vrouw sou haest een man den Heer een knecht gelijc-
Een Koningh, die daer swetst van Scepteren en Riicken,
Een armen bedelaer; een jongh man, oud en grijs;
En Goden menschen syn en alle narren wijs.
Maer dese dolingen voor yder een 'tontdecken
En 'tgryn van 'taengesicht en 'tkleed van 'tlijf te trecken
Wat was dat anders als het heele werck verstoort
Daer het bedrogh alleen de kijkers nu bekoort;

Dit is het dat haer doet met open monden gaepen ;
 Dit houdt haer sonder vaeck die anders soudē slaepen
 Seght my nu eens wat dat der menschen leven zy
 Als een Comedy-spel, een staege mommery,
 Daer elck sich toemaect nae het geen hy heeft te spelen
 Tot dat den opperste komt sluyten de Tonelen,
 Die d'een' en selfde wel doet wisselen van Staet
 En die de Koningh speeld' in kostelijck gewaed
 Sich steken in een keel of een gelapte pye.
 'T is alles nae geaept en slechts bedriegerye :
 Maer anders speeltmen niet dees wonderlijke klucht.
 So hier een wijs-hoofst quam nu vallen uyt de lucht
 En schielijck riep, wel hoe ! dees, die de luyden achten
 Voor een vermogend Heer , voor wien sy offer slachten
 Of 't een der Goden was, gevreesd van yder een,
 Gestroockt, gestreelt, gevleyt, geviert en aengebeen,
 Is noch geen mensch, om dat hy als de domme dieren
 Sich van syn aert en drift en tochten laet bestieren.
 Hy is een slechte slaef van de geringste slaggh :
 Om dat hy willigh sich geeft onder het geslaggh
 Van sulcken meenighte van schandelijke Heeren ,
 Die hem vermeerteren die andre souw regeeren.
 En tot een tweede zey : ghy zyt uw vaeder quyt :
 Wat draeght ghy rouw daerom ? weest vrolijck en ver-
 blydt :
 Nu fyt ghy buytens bands en van dien gryn ontslaegen ;
 Hy sal u nu niet meer capittelen noch plaeghen ;
 Nu vangt uw leven aen, nu neemt het zijn begin ;
 Hy is als dood die niet en leeft na eygen zin.
 En weet een andere, die hoogh is in syn wapen
 En op syn afkomst stoft, op Ridderen en Knaepen ,
 Schold voor een aeterlingh, verbastert van zyn bloed ,
 Om dat hy nimmermeer yets adelijcks en doet ,
 Om dat hy hem de deugd hovaerdigh ziet verachten,
 Daer die nochtans alleen de sprongh is der geslach-
 ten :

En op de selfde wys sprack van een yder quaed :
Ick bid u seght my eens wat hem te wachten staet
Als dat men hem voor dül en raefende sal schouwen ?
Want even als hy voor den sotsten is te houwen
Die avrechts wys wil zijn, so, die met onbescheyd
Voorsichtigh wesen wil heeft geen voorsichtigheyd.
Hy is 't verkeert, die sich niet nae den tyd laet vinden,
Die 't huyckje niet en hanght na 't waeyen van de win-
den,

Of die ten minsten niet gedenckt aen d' oude keur ,
Die niet mee drincken wil, die gae en pack sich deur
Die 't spel tot onspel maeckt en alles komt verstooren.
Hy is 't te recht , die doch een sterflijck mensch geboo-
ren

Niet meer wil wesen als dat lot hem geven kan ,
Die wel gevoelen wil met den gemeenen man
En gaeren, daer hy doolt, verschoonen en verdragen,
En doolen somtyts mee om andre te behaegen.

Maer, seggen zy, dat is een klare sotterny.

Ick sal 't niet lochenen, so men my oock bely

Dat dit de fabel is van 's menschen leven spelen.

Noch sal ick verder gaen, of wil ick 't liever heelen ?

Maer waerom doch geheelt dat waerer is als waer ?

'Twas mogelijk beter dat ick in een saeck, so swaer,

Verlocht op Helicon de hulp der Zangh-Godinnen

Gelijck veel dichters, die met opgetrocke zinnen

Om maer een beuselingh haer dickmaels roepen aen.

Ick roep u dan, dat ghy my hier wat by wilt staen,

Ghy Dochters van Iupijn, terwyl ick sal beweeren

Dat niemand kan te recht de ware wijsheyd leeren ,

Waer in, na haren sin, het grootst geluck bestaet,

Ten zy de sotheyd voor een Gidse met hem gaet.

Of alle tochten en beroeringen en driften

De Sotheyd aengaen dat en sal men hier niet siften ,

Dewijl een yder houdt voor seker en gewis

Dat dit het onderscheyd van wys' en sotten is

Dat

Dat sich den eenen laet bestieren door de reden
 En dat den andere volgt syn genegentheden,
 Syn drift, syn tocht, syn lust, maer dese syn alleen
 De Pedagogen niet van die sich spoeien heen
 Om in de Haven van de wijsheyd te geraecken,
 Maer oock de prickelen tot veele goede saecken;
 De spooren tot de deughd, om sich te meer te spoen,
 Opweckers van den mensch om recht en wel te doen
 Hoe wel de Stöische daer dapper tegen stryden
 Die in een wyse geen bewegingen en lyden.
 Maer die den mensche die beneemt noch toe en staet
 Die segh ick dat hem oock geen mensch meer wesen
 laet:

Maer dat hy besigh is met nieuwe Goon te smeden,
 Hoedanigh geen en was van immer tot op heden,
 Noch immer wesen sal, jae met een beeltenis
 Te maecken van een mensch dat sonder leven is,
 Dat noch gevoelen heeft noch menschelijcke sinnen.
 Ick laet hem so 'them lust zijn wijse-man beminnen
 En met hem woonen gaen in 1. Platoos Republijk
 Of 2. Hof van Tantalus, bey niet als Chymerijck
 Want wie en souw voor soo een seld'saem mensch niet
 gruwen, (wen
 Wie souw hem niet gelijk een spooock of monster schu-
 Die noyt sich selfs verset? die geen gevoelen heeft
 En alle zinnen doof die God den menschen geeft?
 Die noch door deerenis noch liefde werd bewoogen
 Gelijk een klip waer op de baeren niets vermooghen?
 Dien niet verborgen is, die nergens in en dwaelt,
 Die niets en weeght dat niet de tongh het huysjen
 haelt?

Die

1. Die nergens te vinden is, sodanigh als Plato een heeft beschre-
 ven.
2. Een spreekwoord, waer door te kennen gegeven wierd het geen
 de Poeten van Hellen hebben verdracht maer fabelen te wesen.

Die 't al fo fcherp doorziet als had hy 3. Lynceus oogen?
 Die noyt wierd op gelicht noch ergens in bedroogen?
 Niets door de vinger ziet, en in zich felfs alleen
 Staegh zijn behaegen vindt, vernoeght en wel te vreen?
 Die 'tal alleenigh is (maer door syn eygen oordeel
 Alleenigh) ryck en groot, die noch om fchaë noch voor-
 deel

Op niemand niet en past, een spytigh niemands vrind,
 Maer die oock wederom van niemand werd bemint,
 Die met de Goden spot; en, watter in het leven
 Hier van de menschen werd gelaten of bedreven,
 Veroordeelt en belacht? maer fulck een dier is haer
 Volmaeckte wijfe-man. Indien nu ergens waer
 Daer het met stemmen gaet een Magistraet te maecken,
 Hoe had hy immer kans om in de wet te raecken?
 Wat krysch-luy wenschten fulck een veld-heer over haer
 Wat vrou een fulcken man? wat vriend een fulcken kaer,
 Wat waerd een fulcken gäst? wat knechten fulke Heeren?
 Wie sou in tegendeel niet liever een begeeren
 Van 't alderfotste slaghe uyt de gemeyne lien,
 Die, synde selver fot, de fotten kon gebien
 Of haer gehoorfaemen? die meenighe behage
 Van syns gelijken? die syn vroukje liefde draeghe,
 Niet moeyelijck in huys en minnelijck op straet,
 Een soete disch-genoot daer hy ter taefel gaet,
 Een vriendelijcke waerd en vrolijck by zijn gäften,
 In 't kort, die noyt en dacht dat hem niet wel en pasten
 Die dingen, die daer zijn van 't menschelijcke lot?
 Maer dit sy al genoegh van desen wyfen fot.
 My walgt van fulcke praet, daerom wil ick myn reden
 Gaen wenden hier van daen nae vordre nuttigheden.
 So een dan van om hoogh eens gints en herwaerts zaghe
 (Gelijck Iupijn somtyts by de Poeten plaghe)

Wat

3. Een van de Argonauten van wiens fcherp en verſien veel dingen
 werden geſchreven.

Wat al voor fwaerigheen in 'smenschen leeven steecken;
 Hoe vuyl het baeren zy, hoe moeyelijck het queecken,
 Wat last en ongemack, de kindsheyd dragen moet,
 Hoe dat de zorgh voor 'thuys de mannen sweeten doet,
 Hoe fwaer den ouderdom, hoe hard het valt te sterven,
 Hoe fuyr het Noodlot is van 'tlicht te moeten derven,
 Wat voorts, so langh hy leeft, al siekten om hem staen
 Die daeglijcx op syn lyf van alle kanten gaen,
 Wat ongeluck hem dreygt, wat rampen hem ghe-naec-
 ken, (ken

Wat hem hanght over 'thoofst en nu of dan mocht raec-
 Hoe vindt hy 't altermael vol alssem, gal, en roet!
 Op dat ick fwyg' het quaed dat d'een den andre doet:
 Armoë, gevangenis, faemroven, lagen, listen,
 Verraed, bedrog, geweld, scheldwoorden, pleyten, twi-
 sten.

Maer ick begin het zand te tellen aen de zee.
 Ten voeght my vorders niet te seggen hier, waer mee
 De mensch het heeft verdient of wat hy heeft bedreven,
 Wie van de Goden dat hy reden had gegeven
 So gram op hem te syn, die hem tot so veel quaed
 Geboren dwongh te syn daer 'tleven in bestaet?
 Maer yemand mogelijck, die 't nu of dan te degen
 By hem sal overlaen en naeder overwegen,
 Sal vinden 't voorbeeld der 1. Mileesche maegden goed,
 Hoe wel het deerlijck is dat yemand sich verdoet:
 Maer wie van allen heeft uyt weer-sin van het leven
 Hem selven meest de dood door eygen hand gegeven?
 Deen 't niet de luyden meest die wyse syn geacht?
 Ick fwygh van andre, die sich hebben omgebracht:
 'K sal van Diogenes en Xenocraet niet spreekken;
 'K laet Cato, Cassius, 'k laet Brutus sich doorstecken;
 Siet

x. Veele van dese sonder eenige blyckelijcke oorsaeck hadden soo
 grooten onlust om te leven dat sy haer sels verghingen soo Plu-
 barchus verhaelt.

Siet hoe 't met 1. Chiron ginch, die eeuwigh leven
mocht :

Heeft hy vrywilligh van de Goden niet versocht
Dat hem, in plaets van dat, het sterven mocht gebeuren,
Dus siet ghy wel wat van de menschen viel te keuren
Indien sy in 't gemeyn wys waren : naementlijk
Dat men van node had een ander leem of slijck,
Een andere 2. Promeeth om andere te backen.
Maer ick door 't ongevoel van sommig' ongemacken,
Of door vergetenheyd, of hoop van van beter tyd,
Of dat ick altemet wat soets daer onder smyt,
Kom haer also te hulp in haer ellendigh leven
Dat sy 't selfs uytgeleest, niet willen overgeven
Wanneer het haer begeeft 't draetjen is ten end,
En hoeder minder schyn kan werden voorgewent
Sy meer genegen syn het langer te genieten,
So ver is 't daer van daen dat het haer sou verdrieten.
Door my is 't, datmen so veel oude luyden siet
Dien naelijcx van een mensch het wesen overschiet,
Raefkallers, stamelaers, grys, kael en sonder tanden,
In wien men siet de lust tot langer leven branden.
Daer hebj'er een, die 't grys so swert maeckt als een git.
Daer hebj'een kaelkop, die weer in de locken sit -
Hier een, die syn gebit geleent heeft van de swynen :
Daer een, die (arme geck) gaet om een meysje quynen,
En in syn alvery en sorte minne-praet
Den groensten jongelingh al ver te boven gaet.
Want dat een oud man met een jonghe deuy gaet trou-
wen, (houwen
Die goed noch bruyd-schat heeft, noch hy alleen sal
Maer

1. Die Achilles onderwesen heeft, dien de Goden om syn rechtvaer-
digheyts wille hadde gegunt eeuwigh te moghen' even,
2. Prometheus werd geseyt een menschen beeld uyt kley gemaect en-
de het selve 't leven gegeven te hebben met het vier dat hy Iupiter
ontstoolen had.

Maer voor eens anders lust , dat is nu so gemeen
 Dat het haest schande was indien sy 't niet en deen.
 Maer , dat noch soeter is , verschrompeld' oude wyven
 Als een gedrooghde peer , en met scherminckel-lyven
 Als of zy van de dood weer waeren op gestaen ,
 Dien sal door myne gunst de mond geduyrigh gaen
 Hoe aengenaem is 't licht , wat is het soet te leven ?
 Die sullen niet ontsien haer gelletje te geven
 Aen een hups jongh gesel om doch te zijn gekust
 So koopen s'hem door loon tot 't geen hem niet en lust.
 Staegh zyn zy besich met blancketten , wassen , smeeren,
 Staegh by de spiegel om haer wel te *adjusteren* ,
 Gestaeigh met het pinset en nijper in de weer
 Die 't opslagh van een baert van haeren monde keer.
 Den boesem staet te pronck met opgeregen memmen ,
 Die sy van onderen nae boven toe doen klemmen ,
 Al voos en slap en muf ; en , om de koele mans
 Den lust te wecken op , haer geven aen den dans
 En met de jonge luy behendigh sich vermengen ,
 Een glaesje lepperen en op een kusje brengen ,
 En senden Liedkens en minne-briefkens heen.
 Dees dingen werden uyt gelacht by yder een
 (Gelijck 't is inder daedt) voor 't aldersotst van allen :
 Maer hier in hebben zy haer lust en wel-gevallen :
 En wyl een ander lacht en spot met haer bedrijf
 So steken sy in 't soet met het geheele lijf.
 Die nu dees dingen voor belacchelijcken achten
 Die wild' ick wel dat dit alleen maer overdachten
 Of het niet beter is door sulcken sotterny
 Een leven , dat vol vreugd en niet dan honich zy ,
 Te leyden tot men sterf als gaen een toutje koopen
 En omsien nae een balck om sich daer aen te knoopen.
 Dat voorts dit saecken zijn , die yemand lelijck staen ,
 Daer schand en smaed in steeckt , dat gaet mijn volck
 niet aen ,
 Die niet en voelen dat hier quaed is in gelegen ,

Of,

Of, so sy 't voelen, niet ten naeuften overweghen
En werpen 't in de wind; maer valt haer by der straet
Een steen of pan op 't hoofr dat keuren sy voor quaed.
Voorts, schande, schaemt, verwijt, en hekelen en schelden
Syn dinghen, die by haer of niet of weynigh gelden.
'T en doet geen vorder leed dan het gevoelt en werdt.
Het quaed en is geen quaed wanneer het niet en smert.
Wat quetst het of van u de luyden loopen snappen
Indien ghy reden hebt om in uw hand te klappen?
Wat deert het u of u de vyze wereld laeckt
Als ghy in uw gemoed u selven vindt vermaeckt
Dit goed kan niemand als de sotheyd u verschaffen;
Die stelt dit in uw macht. Hier hoor ick my bestraffen;
'T is, roept de Filosoof, ellendigh (niet in schijn
Maer waerlijck in der daet) aen sotheyd vast te zijn,
En dat men doolt en dwaelt. Maer, brengt uw lot dat
mede,

Is dat een mensch zyn: so en is'er schijn noch reede
Waerom men u daerom ellendigh noemen zal,
Dewijl fulcx is het deel der menschen, en ghy al
Also gebooren zijt. Die is, 't geen hem noodwendigh
Syn aert geeft, syn geslacht, wat noemt men die ellendig?
T en waer men wilde, dat de mensch most zijn beklaegt
Om dat hy op zyn hooft geen hoorenen en draeght
Noch daer gewaepent is gelijk de stercke stieren,
Noch op vier beenen gaet gelijk als andre dieren,
Noch met de vogelen kan vliegen door de locht.
Maer die den mensch daerom ellendigh noemen mocht
Die mogt oock 't schoonste paert wel ongelukkig heeten
Om dat men hem geen vlae noch waefelen laet eeten,
Om dat hy niet ter school op 't cyferen en gaet
Of sich 't Italiaens boeckhouden niet verstaet.
Den stier ellendigh, om, al is hy sterck van spieren,
Syn leen hem niet en staen tot fwenken noch tot fwieren
Om in een worstel-perck voor meester uyt te gaen.
Maer is'er dan de stier daerom niet qualijck aen,

Kan fulcx het schoone paerd niet ongeluckigh maecken :
 Wie kan des menschen deel dan voor ellendigh laecken
 So hy wat sots begaet, indien hy dwaelt en mist,
 Indien hy in syn doen sich altemet vergift,
 Dewijl het dinghen zyn die synen aert aenkleven ?
 Maer daer om syn voor hem bysonderlijck gegeven
 Kunst, leeringh, wetenschap (dus spreken zy weerom)
 Op dat hem syn vernuft daer door te hulpe komm'
 In't geen hem mooglijck mogt aen de natuyr ontbreken.
 Quansuys als of er schijn van waerheyd in mocht steken
 Dat de Natuyr, die so in alles heeft gewaect
 Tot in de muggen toe, den slaepert had gemaect
 Alleenigh in den mensch, so dat het was van noden
 Dat men hem quam te baet door leeringen der Goden,
 Die tot verderf en peest van 't menschelijck geslacht
 Van i. Theuth, van andere quae geesten syn bedacht.
 'T volk van den gulden eeuw, eenvoudigh onbedreven,
 Ley sonder hulp van kunst' of leeringhe haer leven,
 En volgde de Natuyr, so die haer wees en dreef :
 Want waer toe was 't van doen dat yemand regels schreef
 Van de Grammatica doe onder al de menschen
 Maer eene spraek en was, en niemand wit en wen-
 schen

Gingh verder, als daer door malkandren te verstaen ?
 Waer toe de Logica, doe niemand noch ley aen
 Om door sophistterey een ander op te lichten,
 En tusschen 't waer en 't valsch gemacklijck was te rich-
 ten ?

Waer toe welsprekentheyd en haere kunst geleert
 Doe d'een van d' andere noch niet en wierd bezeert ?
 Waer toe de wetenschap van keuren, rechten, wetten,
 Doe 't volk geen quaed en dee waer op men had te letten,
 Want uyt het quaed doen quam de galgh, het rad, en roe ?
 Oock droegen sy meer eer de groote Goden toe

Al

i. Een God der ouden in Egypten.

Als dat sy snuffelden in haer geheymenissen,
 Als dat het menschen-brey n (dat lichtelijck kan missen)
 Door goddeloos bestaen in de verborgentheeyn
 En tot in 't cabinet van de Natuyr sou treen;
 En rucken 't zegel af van haer gesloote boecken
 En, 't geen sy berghen wou, neuswyzigh ondersoecken.
 'T was schandelijck by haer, te willen hoogher gaen
 Als 'smenschen lot bereyckt dat hem is toegestaen.
 Maer als de suyverheyd dier eeuwe wierd geschonden
 So syn der kunsten van quae engelen gevonden,
 Maer weynig', en die elck terstond niet aen en nam,
 Tot dat'er meenigte van uyt Chaldea quam
 Door by-gelovigheyd van haere storgelerde.
 Dees maeckten groot getal, dat dagelijx vermeerde
 Door de lichtvaerdigheyd van 'tydle Griecken-land,
 Pijn-bancken van de ziel en pleyen van 't verstand,
 So dat de kunst van recht te spreken en te schryven
 En by haer regelen en settingen te blyven
 ('T is de Grammatica) alleen maer is genoegh
 Om een syn leven langh te houden in de ploegh
 En dienen voor een beul, om hem ghestaegh te plaeg-
 ghen
 En pynigen tot aen het eynde zyner daghen
 Hoe wel men onder die wel wetenschappen vindt,
 Die meer als andere geacht syn en bemint
 Om dat sy aen 't gemeyn gevoelen naest belenden,
 Dat's, aen de sotterny. In armoe, in ellenden
 Sit den Theologant, de preker heeft naeu brood,
 De Naturist is koud als waer hy hallif dood,
 De Sterre-kijker werd bespottet en geschooren,
 Den Reden-kavelaers komt qualijck yemand hooren,
 De Medicijn alleen is een gesegent man,
 Veel boven andre wacrdt daer spreeckt men loflijk
 van.

Maer selver onder die hoe yemand ongeleerder
 Hoe grooter bock hy is, hoe stouter hoe verkerder,

Hoe grondelooser hy in syne dingen gaet :
 Hoe beeter hy somtyds by groote Princen staet.
 De naefte plaets daer aen is voor de wet-doctoren :
 Hoe wel ick niet en weet of sy niet en behooren
 Te sitten boven aen op d' alderhoogste stoel,
 Wiens werck, op dat ick selfs niet segh wat ick gevoel,
 Voor een recht esels werck de Filosofen keuren
 In haer vergaderingh; hoe wel wy sien gebeuren
 Dat dickmaels onder het bewind van dit gediert
 Het kleyn' en 't groote werd gevonnist en bestiert.
 Men sietse neemen toe in aensien, eer, en weerde,
 In rijckdom, land en zand, terwijl de Godsgeleerde
 Wanneer hy al syn kunst en wijsheyt heeft besteedt,
 Sijn schatten uytgeschudt, een kop met boonen eet
 En staegh in oorlogh is met ongediert en luyfen,
 Sijn kap en mantel kael, syn kleedtje sonder pluyfen.
 Gelijck die kunsten dan syn hooger in waerdy
 Hoe nader dat sy zijn verwant aen sotterny,
 So syn de menschen oock geluckiger te achten
 Die haer van wetenschap en alle kunsten wachten
 En volgen maer alleen so de natuyr haer leydt,
 Die nergens kreupel gaet, ten zy met onbescheydte
 De mensch wil verder gaen als syn besteck kan haelen
 En springen buyten 't perck, het geen hem most bepae-
 len.
 Aen wat gemaskert is toont de Natuyr geen gunst:
 'T groeyt best dat niemand heeft geschonden door de
 kunst.
 So siet ghy daghelijcx hoe onder d' andre dieren
 Dien kunst noch leeringen noch wetenschappen stieren
 Dees vaeren alderbest, die leven nae de wet
 Die haer van de natuyr te volgen is geset.
 Wat leeft, wat is'er so geluckigh als de byen?
 Wat is so wonderlijck in syne bouweryen?
 Waer heeft Vitruvius of ander Architect
 So fraeyen huys gegrondt, gemetselt, of gedect?

Siet

Siet het van top tot teyl, van buyten en van binnen :
Noch haepert het met haer aen 't vol getal van zinnen.
Wat wyze Filosoof heeft so een Republyck
Beschreven of gemaect, die haere zy gelijk ?
Sie weer het paerd, dat met de menschelijcker zinnen
So nae komt over een, dat uyt het veld tot binnen
Haer huysen is verhuysl, dat staegh met haer verkeert,
Van haer wert afgerecht, geoeffent en geleert,
Deelt het niet dickmaels mee aen haer luy ongelucken ?
Siet men 't niet altemet in 't loopen sich verucken
Wanneer men rent om prijs, dewijl 't mee schaemt'en
In het verliefen stelt ? of storten in het zand (schand
Met man en waepen, en met een stuck geschooten,
Of met een lood gevelt, of met een picck deurstooten,
Doodt blyven in den slag, al waer het vinnigh dier
Mee om de zeege vecht vol eersucht, moed, en vier ?
Op dat ick niet en spreek van cappesons, van prangen,
Van op de stal te staen aen kettinghen gevangen,
Van toom, van 'twreed gebit, van 'tscherpe spooren-rat,
Van sweepen, van Pykeurs, en voorders swyge, wat
Daer vast is aen dat spel, waer in 't sich heeft begeven
Door wraecklust aengehitst. Wat is daer by het leven
Van vlieg'en vogeltjes een wenschelijcker stuck,
Die, so 't haer niet en wert belet door ongeluck,
En listen, die de mensch gebruyct om haer te krencken,
Slechts volgen haeren aert en nergens om en dencken ?
Geraecken s'in een kooy, daer men haer spreekken leert
Op menschelijcker wijz', hoe lelijk is 't verkeert ?
Hoe verre syn zy van haer eersten glans geweecken,
Van haer natuyrlijck fraey ? al wat vernist, bestreecken,
En vande kunst met verw en smeersel is geraeckt
Is niet so bly, als 't geen eenvoudigh is gemaect
Van de vernuftige natuyr, waerom ick boven
All' anderen den haen 1. van Luciaen moet loven

D 3

Die

1. Luciaen doet Mycillus spreken met synen haen, die hem seyde
Pythagoras geweest te zyn.

Die, nae hy alle dingh geweest was, vrou en man,
 Knecht, Koningh, Filosoof, en nu een paerd, en dan
 Een visch, een vorsch, en oock een spons, wil ick gelooven
 Gheen dingh vond dat den mensch in jammer gingh te
 boven,

Om dat al 't ander met syn deeltjen is te vreen
 En dat de mensch alleen daer buyten socht te treen.
 Oock stelt hy onder dees de slecht' en idioote
 Ver boven de geleerde, en setse voor de groote,
 So vond het Gryllus oock veel beter in het schot
 Te gnorren met het swijn, als deelen aen het lot
 Des wyz' Ulysses en met hem alom te sweven
 Door so veel swarigheen, die rust noch vreugd en geven;
 Van wien Homerus selfs oock niemendal verscheelt,
 (De vaeder, die ons al de beusels heeft geteelt
 En die de vinder is der fabelen en kluchten)
 Wanneer hy altemet syn wyse-man doe suchten
 En klaeghen over 't quaed, dat hem al om ontmoet,
 En hem ellendigh noemt, het geen hy noyt en doet
 Als hy van Paris of Achilles komt te speken
 En waerom doch, als dat Ulysses, vol van treken.
 En loos en al te vijs, noyt yet en dorst bestaen
 Voor hy met Pallas sich daer over had beraen,
 Noyt volgde de Natuyr? Dewijl dan sulcke menschen
 Syn ver van het geluck die staeg om wijsheyd wenschen
 Iae daer en boven noch wel dobbel broeds en sot,
 Die niet te vreden met haer toegevoegde lot
 Bevechten de Natuyr door hulp van wetenschappen
 En trachten by de Goon ten hemel in te stappen
 En sitten nevens haer aen een gemeenen dis:
 So dunckt my oock dat die niet ongeluckigh is
 Die naest komt aen den aert der beesten en haer sotheyd,
 En verder niet wil gaen als 't menschelijcke lot leyt.
 Komt laet ons sien hoe ick u dit so klaer betoon
 Dat het te tasten zy. Seght my eens (by den Goon)
 Wat menschen synder so geluckigh als de Gecken?

'Tsal schynen ongerymt' tgeen ick u gae ontdecken,
Maer nochtans is het waer. voor eerst en hebben zy
De vrees niet voor de dood, daer van so syn zy vry,
Dat geen kleyn quaed en is; de beul van 't quaed gewee-
ten

(weeten;
Heeft oock geen kans aen haer die van geen quaed en
So kennen geen gespenst, noch spoock, noch bytebaeuw,
Weer-wolf, noch bulleback, noch geeft, noch schim,
noch schaeuw,

Daer men de kinders mee te bedwaert plagh te dryven,
Sy werden niet verschrickt door alv' of witte wyven,
Noch door de vrees voor 't quaed dat haer hanght over
'thooft;

De hoop verleyt haer niet, die veeler rust berooft
En groote smerten geeft wanneer zy komt te missen;

Sy voelen 'tknellen niet van veel bekommernissen
Die 't leven met sich sleept; sy werden niet beschaemt;

En hebbē schrick nog schroō voor 'tgeē niet wel betaemt
Sy sien nae niemand om en kennen Hof noch heeren;

Men fiet s' om niemants gunst sich buygen of verneeren
Sy kuypen om geen staet, noch draeven vroegh en laet

Wanneer een ampt vervalt en te vergeven staet;
De Nydt verteert haer niet noch eet haer ingewanden;

Sy weten van geen haet, noch min, noch minne-banden,
Iae, maghmen op het woord der godgeleerde staen,

Sy doen geen sonden als sy al yet quaeds begaen
So sy d' onweetenheyd der beesten deun genaecken.

Hier wild' ick wel dat gy een overslagh gingt maecken,
O alderfotste wyse, en eens by u bedacht

Hoe dat ghy werd geknaecht van sorgen dagh en nacht;
Hoe ghy bekommert syt in honderd duyzend dingen

Die u van alle kant benauwen en bespringen.
Brenghet eens op eenen hoop al 't kruys en 'ongemack

Dat uwe schouders druckt met een onsegbaer pack
Dat in u leven steeckt, dan sult ghy eerst bevroeden

Voor wat al quaeds dat ick myn sotjes kan behoeden.

Voeght hier noch by hoe sy alleen niet 't aller tyd
Verheught en vrolijck zijn en lustigh en verblijdt,
Staegh lacchen, huppelen, en speelen, dansen, zingen,

Maer dat oock andere door myne troetelinghen
Wie haer komt aen te sien, als waeren s' oock vergeckt,
Tot lacchen, spel, en jock strax werden opgeweckt,
Als of den hemel haer had daer toe recht gegeven
Om te vervrolijken 't swaermoedigh menschen leven.
Waer uyt het dan gebeurt, dat, even als den een
Van d'ander mensch verscheelt in zyn genegentheent,
Sy elck en altemael dees voor de haere kennen,
Haer goed doen, koesteren, en haer behulpfaem bennen
So haer yets overkomt, en alles laeten toe
Wat dat een geck bedrijft, wat hy haer segh of doe.
En 't is soo ver van daer dat yemand oyt sou dencken
Den sulcken quaed te doen, beschaedigen of krencken,
Dat selfs haer 't wild gediert gheen vyandschap betoont
En den onnosfelen verby gaet en verchoont
Als waren sy voor haer van de Natuyr geveylight,
Want dees syn waerelijck den Goden toegeheylight,
En my bysonderlijck, so dat niet sonder reen
Dees' eer haer werd gedaen van all' en yder een.
Ick swijgh hoe seer zy by de Princen zyn in waerde,
By groote Koningen en Vorsten van der aerde
So lief en aengenaem, dat men veel Heeren vindt
Die so op haer gestelt, verliest zyn, en verblindt,
Dat sy luy sonder haer geen maeltyd kunnen eeten,
Noch wandelen, noch gaen, noch erghens zyn ghesee-
ten
En maecken van haer nar somwylen meerder staet
Als van de Cancelaer en Heeren van den Raed,
Of groote Letter-luy met breed-gerande hoeden,
Die s'om der eere wil al mee te hove voeden.
Waerom de gecken nu daer hooger zijn geacht
Daer van kan lichtelijck de reden syn bedacht.

De wyfe fyn gewoon den Vorften voor te draegen
 De dingen die fomtyds haer niets te wel behaegen,
 En steunende quansuys op haere wetenschap
 Het teere Princen oor te raecken met een schrap
 Van waerheyd, diefe doch niet al te gaeren hooren :
 Daer dees' in tegendeel niet brengen aen haer ooren
 Als daer haer hert na haeckt , als't geen haer lacchen
 doet

En jock en spel verweekt en heldert haer gemoed.
 Noch hebben fy een deugd, de kleynste niet van allen,
 Dat fy cenvoudig zijn en steeds waerachtigh valle n.
 Wat is so losfijck nu als dat men waerheyd spreeckt ?
 Maer schoon die in de wijn en in de kinders steeckt
 So moetmen die nochtans aen my bysonder geven,
 Gelijck Euripides my die heeft toe gefchreven.
 Wie hoord' oyt van een dwaes die yemanden bedroogh ?
 Wat dat hy voert in 't hert dat fiet men in fyn ooggh,
 Dat uyt hy met de mond en meldt het door zyn reden :
 De wijs' in tegendeel is vol van dubbelheden.
 Hy heeft een dubble tongh : een, die de waerheyd feyt,
 Een, die hy spreken doet na het gelegen leyt.
 'Tis deser-luyden werck het fwert tot wit te maecken,
 Te blaesen heet en koud al uyt de selve kaecken,
 En heel wat anders te verbergen in het hert
 Als 't geen met woorden van haer wel gesproken wert
 Noch dunckt my dat een Prins , hoe hoog hy is gerefen
 Nochtans in fyn geluck moet ongeluckigh wesen
 Om dat hy niemand heeft die hem de waerheyd feyt,
 En slechts die hem belieft en flickeflooyt en vleyt
 Moet houden voor fyn vriend. maer , seght ghy , Prin-
 cen-ooren

Die houden van geen waer, fy mogen dat niet hooren,
 En daerom synse voor de wyfe luy bevreest ,
 Dat yemand komen mocht die uyt wat vryer Geest
 Haer meer de waerheyd fey als 't geen haer mocht beha-
 'Tis waer, de Coningen en kunnen niet verdragen (gen
 Dat

Dat men de waerheyd segh, sy wert van haer gehaet :
 Maer siet hoe dat het hier met mijne sotten gaet ,
 Dat sy de waerheyd niet alleen van haer en hooren ,
 En gaeren en met lust, maer dat sy oock haer ooren ,
 Tot laster-woorden toe hem gunnen met vermaeck :
 So dat een woord, dat haer sou hitsen op tot wraeck
 So 't van een wijse quam, haer streelen kan en stroocken
 En kittelen nu 't van een sothoofd is gesproken ,
 Gelijck wel yemand met syn leven heeft betaelt
 Een woord , waerom een dwaes niet eens wierd' achter-
 haelt.

De waerheyd heeft een kracht die haer is aengebooren,
 Die wonderlijck vermaeckt als men haer komt te hooren
 So daer niet by en is dat angel heeft noch punt ;
 Maer dat is van de Goon den sotten maer gegunt.
 Daerom so vindtmen oock gemeenlijck by de vrouwen
 Dat sy van gecken meer als van de wyfen houwen,
 Die meer de malligheyd van zelfs syn toegedaen
 Als wel de mannen doen ; daerom wat sy bestaen
 Met sulcken slag van volck licht weten goed te maec-
 ken

(Al gaet het somtyts grof) met ongebloofde kaecken
 En geven het den naem van boertery en spel,
 Gelijck als dat geslacht vernuftigh is, en wel
 Syn stuck verstaet om syn mistanden te bedecken.
 Om dan te keeren weer tot het geluck der Gecken ,
 Wanneer sy hebben nu haer leven doorgebracht
 In wellust en vermaeck, so gaen sy, soet en sacht ,
 En sonder schrick des doods en sonder die te voelen
 Recht nae Elysiu en d' onderaerdsche poelen,
 Om daer de zielen van die saligh zijn gerust
 Te dienen tot vermaeck, tot vrolijkheyd en lust.
 Gaet nu vry heen, en wilt een overslagh gaen maecken,
 En siet of het geluck der wyzen kan genaecken
 By 'tgeen myn volck geniet. Neemt eens een voorbeeld
 Een wyse, wie ghy wilt die 't hier by haelen kan. (van
 Stelt

Stelt u een mensch te voor', een, die om veel te weten
Syn kindsheyd heeft besteedt, syn groene jeugd versleeten,

En 't aldersoetste deel zyns levens door gebracht
In waecken, sorg en sweet en sloven dagh en nacht,
En in het volgende noyt yet en quam te smaecten
Der dingen, die den mensch verquicken of vermaecten,
Staegh spaersaem, arm, bedroeft, van wesen bangh en
zuyl,

Hem selven haetelyck, en eenen andren stuyr
En dwers en in de weegh, bleyck, mager, swack van leden,
Vol gicht, graveel, en steen, en meer gebrecklyckheden,
Leep-ooght, en oud, en grys, of hayr en locken quyt,
En uyt des levens perck geloopen voor den tyd:
Hoe wel wat isser doch aen so een man bedreven
Wanneer hy sterft of niet, die noyt en wist van leven?
Siet hier den wysman nae 't leven afgebeeld.

Hier roept een tegen my dien dese praet verveelt,
Niet so ellendigh als te wesen buyten sinnen:
En wat voor onderscheyd is tusschen die te vinnen
Die of uytfinnig zyn of puyr en keker-mal?
Maer hoort hoe dat ick hem wel haest doen swygen zal.
Indien dat dese luy wel by haer sinnen waeren
Die hier so finneloos in mijne reden vaeren,
So moften sy bevroen dat daer is onderscheyd.
Te stellen tusschen dees' en die uytfinnigheyd,
Noch all' uytfinnigheyd ellendigh is te heeren.
Een werdt'er 1. liefelijck genoemt by den Poeeten?
En die men in verlietd' en in de Dichters speurt
Wert die by 2. Plato niet (die wyse man) gekuurt
Voor een der goederen van 't menschelijcke leven
Die voor de grootste van de Goon haer syn gegeven?

Was

2. Horat. *An me ludit amabilis insania:*

2. In Phedrus.

Was al 'tuytsinnigh quaed, Sybil had noyt gefeyt
 Eneas 3. arrebeyd te syn uytfinnigheyd.
 Daer is dan tweederley uytfinnigheyd te stellen ;
 Een, die met 4. Tififoon komt onder uytter hellen
 Wanneer sy tot de krygh de Koningen hitst op,
 Of brenghet den menschen yet wat grouwlijx in den kop
 Bloedschande, vadermoord, Kerckrooven, landbestelen,
 Verwoestigh, binnen-twist, staets-schendingh, moord-
 krackelen,

Of als sy yemanden in 'twroegende gemoed
 De knopen van haer sweep geduyrigh voelen doet.
 Een ander is'er noch, die van my komt, maer desen
 In alles ongelijck ; die, noyt genoegh gepresen,
 Elck een te wenschen staet, waer door des menschen hert
 Door een soet misverstand van sorgh ontladen wert
 En boven dien met vreugd en wellust overgooten.
 De wyse waren bly wanner sy die genooten.
 Dees wenschte Tullius in 't schryven aen syn vriend
 Om in syn swaerigheyd van haer te syn gediend
 Op dat hy alles mocht door haere hulp vergeten.
 Dit was se, die den 2. man van Argos had beseten,
 Die so uytfinnigh was dat hy ter schouplaets sat
 Den ganschen dagh alleen, daer hy syn vreughden had
 Met lacchen, hand-geklap, met vrolijcke gebaeren,
 Of daer Comedien te sien en hooren waeren
 Daer niet te doen en was, noch kat noch hond ontrent :
 Die voorts in alles dee gelijck hy was gewent :
 Was minsaem met syn wyf, vermaecklijck met syn
 vrienden,

Niet hard, niet moeyelijck den knechten die hem dienden
 Kon-

3. *Quid tantum insano juvat indulgere labori. Virg.*

4. Een der helscher Furien.

1. Cicero schrijvende aen Atticus optat mentis errorem quo tantorum malorum sensu vacaret.

2. Van dese schryft Horatius in syn brieven.

Kon door de vinger sien wanneer het quam te pas.
Ontsette sich niet eens om 'tbreecken van een glas.
Maer als hy naederhand door hulpe syner maegen
Van des' uytfinnigheyd en doolingh was ontslagen
Riep , vrienden , qualijck waert ghy altermael bedacht :
Voorwaer , ghy hebt my niet bewaert , maer omgebraght.
Ghy heb al het vermaeck mijns levens weggenoomen ;
'T was waarheydt , 't was het niet 't was ernst , het waren
droomen ,

Ghy hebt my met geweld van alle vreugd berooft
Doe ghy my loofen deed door drancken uyt het hooft
De soete doolingen die my vernoeght deen leven.
Dus sprack hy , en met reën was haer de schuld te geven ;
Sy waren selfs verdoolt , en beter was 't geweest
Dat men haer 't hooft geset had op een andre leest
En herfenen ont last van die dus tegen reden
Verstonden , dat men moft so soete uytfinnigheden
En soo geluckige met drancken drijven heen.
Hoewel ick dit voorwaer noch niet en heb beleen
Dat alle dwaelingen , of hoemen die magh noemen ,
Syn voor onfinnigheyd van stonden aen te doemen.
Want yemand die een muyl sagh voor een esel aen ,
Door dien hem syn gesicht ten deelen is vergaen ,
Of die een slecht gedicht als aerdigh heeft gepresen
Die magh daerom niet voor uytfinnigh zijn verwesen ;
Maer een , die niet alleen in syne sinnen faelt ,
Maer in syn oordeel oock en grof en stadigh dwaelt
Die houde men nae by d' uytfinnigheyd te komen.
Voor sulck een soude so een mogen zijn genoomen
Die als hy in het veld een esel sehreeuwen hoort
Sulcx keurde voor een soet en helijck accoort ;
Of die , een Kalis-kind , al heeft hy niet om t'eeten ,
Van groote dingen spreeckt als of hy was geseten.
Ver bover Koninghen , en , schoon hy niet en heeft ,
Deylt heele rijcken om en Keyserdommen geeft.

Maer

Maer des' uytfinnigheyd, dit slagh van sotternye,
 Indien het tot vermaeck en vrolijckheyd' gedye
 (Gelijck dat veel geschiedt) geeft geen gemeene vreugd
 So voor die'r vast aen is en sich daer in verheugt,
 Als diese mercken, maer niet aen dat schip en reeden.
 Want dit slagh spreyd't sich ver en kan sich wijd verbree-

(den
 D'een lacht den andren uyt, die geeft haer groote vreugd
 En is een saeck, die haer van wederzijds verheught.
 Men fiet d'uytfinnighste de mindere bespotten:
 Maer so veel meer gelux heeft yemand deser sotten
 Hoe veel hy dwaeser is, nae dat mijn oordeel leyt,
 So hy sich selven houdt by die uytfinnigheyd
 Die my bysonder is en so veel in getal is
 Dat ick niet seggen kan of'er wel een van al is
 In 't menschelijck geslacht 1. die wijs is 't aller stond
 So dat men noyt by hem uytfinnigheyd en vond.
 Hoe wel sy maer alleen hier in van een verschillen;
 Die een kawoorde sien en daer van seggen willen
 Dat het een Ioffrou is, die werden strax gekeurt
 Dat sy uytfinnigh zijn, om dat sulcx felden beurt:
 Maer die syn wijf, die hy gemeyn heeft met verscheyde,
 Voor kuyfch en eerlijck houdt, en by de Goden seyde
 En by den Hemel swoer dat zy te boven gae
 Ulyflis 1. echt genoot of een 2. Lucretia
 In trouw en reynigheyd, en schept daer in behaegen
 Geluckingh dwaelende, schoon of sy anders saegen
 Die wert van andre voor uytfinnigh niet gekeurt,
 Om dat sy sien dat dit den mannen veel gebeurt.

Tot dees behooren zy, die boven alle saecken
 In 'tjaegen van het wild sich wonderlijck vermaecken,
 Die op haer vrolijckst zijn wanneer den hooren gaet,
 De bloedhond luydt en dryft en brack en 'tjolcker slaet.

Die

1. 't Latynsch spreekwoord seyt *Nemo omnibus horis sapit.*
 2. 2. Penelope en Lucretia twee beroemde vrouwen van wegen haer
 eerbaerheyd.

Die noyt in zangh of spel so veel genuchte vonden.
Als s' in de Trompen doen en 't huylen haerder honden.
Ick meyne dat sy oock den dreck die des' ontgaet
Veel liever riecken als uytheemsche muskeljaet,
Als de perfuymen, die de Spanjerden bereyen.
Wat is 't daer by een vreugd 'tgevang wild 't ontweyent
De minste van het volck magh off' en schapen slaen,
Maer die niet eel en is die taffe 't wild niet aen.
Die dan met blooten hoofd' en niet de knien gevouwen
Met zijn harts-vanger tyt aen 't openen en houwen
(Want 't is niet even eens waer men dit mee bestaet)
En nae 't gebruyck en kunst hier in forghvuldigh gaet,
'T omstaende volck staet als verwondert en verslaegen
Terwijl men besigh is, en, schoon zy 't meermaels za-
ghen,

Sien het stilswygend aen als was 't een heyligh dingh.
So der nu yemand is so grooten gunstelingh
Van het geluck, dat hy heeft van het wild gegeten,
Die houdt sich, nu hy mee heeft in het beest gebeeten,
Van adel oock te zijn; en schoon dat door de jaght
En 't eeten van het wild niet werd te weegh gebraght
Als dat sy lichtelijck wat wildigheden leeren
Die in de wildernis staegh met het wild verkeerren,
So meynt de jaeger noch, die daer syn lust in heeft,
Dat hy gelijk een Prins in alle weelde leeft,

By desetel ick die door grooten yver blaeken
Van staegh te timmeren, van breecken en van maecken
Die heden 'tvierkant prijft en morgen weer het rond,
En overmorgen licht weer 't vierkant beter vond;
Die noyt te rug en siet noch maet en weet te houwen
Tot hy in 't lest berooyt en achter-uyt gebouwen
Noch huys heeft daer hy woon', noch brood heeft dat
hy eet,

En niet meer raed om 't een als om het ander weet?
Hier voor heeft hy vermaeck gehad een tyd van jaeren
Met dese dunckt my dat men die sou mogen paeren

Die

Die trachten dagh en nacht om een veranderingh
 Door een verborge kunſt te geven aen een dingh ,
 En doen daer uyt ontfiaen een nieuw en vyfde weezen
 ('T fou *quint-effency* ſyn , ſo noemden ſy 't voor deſen.)
 Dit jaegen ſy geſtaegh te Land te water nae.
 De ſoete hoop , ſchoon dat het hen wat tegen gae,
 Houdt haer geduyrigh op, ſo dat ſy noyt ſlabacken
 Noch arbeyd en ontfien, noch moeyt' of ongemacken,
 Noch koſten die ſy doen , en door ſpitzvindigheyd
 En wonderlijck vernuſt, als 't werck in d'aſſchen leyt ,
 Wat nieuws bedencken om haer ſelfs weer te bedriegen
 ('T ſal lucken nu of dan, de kunſt en kan niet liegen)
 En maecken het bedrogh haer ſelven ſmaeckelijck,
 Tot dat het geld verpoſt, de kolf en alembijck
 En kop en kroes geſcheurt geſprongen en gebrooken
 En alles is verteert met blaefen en met ſtoocken,
 En 't goud en ſilver voort, ſo dat in 't eynde niet
 Om weer een oventjen te maecken overſchiet.
 Sy laeten nochtans niet genuchelijck te droomen
 (Om datter naederhant een beter tyd kan koomen)
 En, ſchoon't haer is miſluckt; een ander aen te raen
 Om dat geluck eens mee te willen onderſtaen.
 En als ſy buyten hoop van beteringh geraecken
 So iſſer noch een trooſt waer in ſy haer vermaecken:
 Dat, die wat groots beſtond, ten vollen heeft voldae
 Dat hy ſyn goede wil getoont heeft in't beſtaen,
 En voorts betygen zy de kortheyd van het leven,
 Dat haer niet tyds genoegh in deſen is gegeven
 (Nu 't al verhoetelt is en 't ſpit in d'as gewendt)
 Om ſo een groote ſaeck te brengen tot het end.
 De tuiſchers weet ick niet of ick die heb te ſtellen
 By myn geſelſchap, en daer onder haer te tellen :
 Nochtans is het een ſot en heel belachlijck dingh
 Dat men veel luyden ſiet ſo tot den teerelingh
 Genegen, dat, ſo haest ſy maer de ſteenen hooren
 En 'tramlen naetwlijx geraeckt is aen haer ooren,

Het

Het hert haer springht en klopt. Dees', als sy metter tyd
Door hoop van winst gelockt syn geld en alles quyt
En 't schip aen stucken door de klippen deser steenen,
Die mooghen haer verlies verkroppen of beweenen,
Maer sullen niemand min bedriegen als de geen
Die haer bedurven heeft door 't vallen van de steen.
Wat dunckt u van die hier sich helpen met de brillen
Om dat sy nu half blind 't spel noch niet laeten willen?
Van die de handen door 't rechtvaerdigh flerecijn
Krom, swack, en onbequaem thans tot het werpen zyn,
En yemand huyren, die dat doe in haere stede?
Het is een lustigh spel, maer dickwils brengt het mede
Dat het tot raeferny en dulligheyd gedy:
Maer, als het so ver gaet, dan is het buyten my
En 't werck der Furien, der helscher Rafernien.
Ick kense voor de mijn die dapper sich verblyen
Alsmen mirakelen en leugenen verhaelt
So grov' en groote, dat het nergens aen en paelt;
Die noyt en syn versaedt van hooren noch vertellen
Van spooock en nachtgesicht' en geesten uytter hellen,
Van haer mirakelen en duysend diergelyck;
Die, hoe de saecke meer van schijn der waarheyd wijk',
Hoe liever datse die aennemen en geloven
En haer meer kittelen: want dese dingen, boven
Dat zy bequaem zyn tot het korten van den tyd,
Die somtyds moeylyck valt, so geven s' oock profijt;
Waer toe zy zijn verziert van predikers en paepen.
En priesters, die hier uyt geen kleyne winst en raepen
Aen dese paelen sy, die sottelijck, maer soet
Haer selven maecken wijs, dat so sy maer haer hoed
Voor 't groot Christoffels beeld, geschildert of gehou-
wen,
Des mergens lichten af, haer moghen vast vertrouwen
Dat sy dien dagh te scheep voor schip-breuck zyn be-
hoedt;
Dat een, die Barbers beeld met sekre woorden groet,

Behouwen uyt de krijgh weerom te huys sal keeren :
 Dat die den heyligen Erasmus gaet vereeren
 Op sekre daghen met een seker tax en tal
 Van kaerfjes en gebeen, eer langh heel rijck zyn zal.
 Daer is een anderen 1. Hippolytus gekoomen ,
 En 2. Ioris is in plaets van Hercules aengenoomen ,
 Wiens paerd met toom en tuygh en knop en dop ghe-
 laen

Sy stellen in de Kerck en by nae bidden aen,
 En somtijds met wat frays beschencken en vereeren
 Om in syn gunst te staen. 't is Konincklijck te sweeren
 By synen kopren helm. Maer wat segh ick van die
 Ick haer met dichtfelen van Aflaet vleyen zie
 En streelen met versiert vergeven van de sonden ,
 En weten 't vagevyer by jaeren, maenden, stonden
 So naeu te meeten af, so net en op zijn pas ,
 Gelijck de stierman meet het etmael met syn glas ?
 Of die op toversche karakters en gebeden,
 (Die een godvruchtige bedrieger quam te smeden
 Of om syn eygen lust of liever om gewin)
 Haer selfs verlaetende, sich vastlijck beelden in
 Rijckdommen, ampten, staet, ghesondheyd, langh te
 leven,

Een groenen ouderdom, een stoel ten hemel, neven
 Den hoogsten die daer is : die sy nochtans niet vroegh
 En soecken te bekleen, maer achten 't vroegh genoegh
 Als tegen haeren danck de lusten haer verlaeten ?
 Hier meynt nu yemand van de koopluys en soldaeten
 Of Richters, dat hy met een penningh of een duyts,
 Die hy ter kercke geeft van synen grooten buyt ,
 Den gansch en stinck-poel van syn goddeloose leven
 Geheel gesuyvert heeft en 't quaed, by hem bedreven ,

Vol-

1. St. Hippolytus, ghelijck by de Griecken een Hippolytus was,
 de soon van Theïeus.

2. St Ioris, die tegen den draeck vocht, gelijck Hercules tegen
 den waeter-slach in het meyr van Lerna.

Volkoomen afgekocht, als was het by verdragh :
 Dat hem syn oude schuld alleen niet deeren magh
 Van so veel valsche bedrieff, onkuysheyd, vuyligheden,
 Bedrieghen, dronckenschap, doodslagen, valsche eeden,
 Trouloosheyd en verraed en alle sieltery,
 Maer dat hem op een nieuw staet alle boosheyd vry.
 Maer wat is sotter, jae wat is, om wel te seggen,
 Geluckiger, als sich den hemel toe te leggen
 Indien men dagelijx die seven vaersen lees'
 Der Psalmen, die de droes aen 1. Sinte Barent wees ;
 Een Duyvel, sonder ergh, en kunstelijck bedroogen ?
 En dese dinghen, die so sot zyn als sy moghen
 Dat ick my selver schaem, die werden niet alleen
 Gepresen en geacht by 't simpel' algemeen
 Maer by de mannen selfs die andre moeten leeren.
 Hier toe behoort het oock dat alle landen eeren
 Elck een bysondren Sant, die sy haer eyg'nen toe
 En willen dat men die bysondre diensten doe,
 Op dat den eene doch de tant-pijn koom genesen,
 Den ander in haer nood de vroutjes by wil wesen,
 Of het gestoole goed doe koomen voor den dagh,
 Of als men schipbreuck lijd behulpigh wesen magh,
 Of forge voor het vee. oock synder onder allen
 Die van vermogen syn in veelerley gevallen :
 So doet de moeder Gods, dien 't volckjen is gewoon
 By nae noch meerder toe te schrijven als haer zoon.

E 2

En

1. De Duyvel, somen seyt en schrijft, ontmoetende St. Bernard
 beroemde sich te weeten seven verskens der psalmen, dewelcke
 sodanigh waeren dat diese dagelijx opsey voorseker in den hemel
 soude koomen; St. Bernard vraegde om die te weeten. maer als
 hem de duyvel sulcx weygerde, seyde hy, ghy syt mis, want ick
 sal dagelijx alle psalmen lesen, waer in uwe seven vaersen noodsa-
 kelijck begrepen syn. Het welcke de duyvel hoorende, en vree-
 sende dat hy tot sodanighen goeden ende noch beter werck met
 syn seggen oorsaeck had gegeven heeft die liever aen Bernard geo-
 penbaert.

En wat begeeren doch de menschen van de Santen
 Als 't geen tot sotheyd streckt ? siet eens aen alle kanten
 In veele tempelen, wat daer aen muyr en wand
 Al tuygh gehangen is voor d'een of d'ander Sant
 Ter goeder heugenis van 't geen sy van haer kregen.
 Maer vondj'er oyt wel yet dat van der sotten wegghen
 Daer op gehanghen was, waer uyt men kon verstaen
 Dat yemand door haer hulp de sotheyd was ontgaen,
 Of dat hy nu een hayr is wyser als te vooren ?
 Dees swom aen land, die schip en alles had verlooren :
 Een isser deurgeraeckt die doodlijck was gewondt :
 Die opgegeven was wierd wederom gesondt :
 Een ander in de slag is het gevaer ontsloopen ,
 Niet min geluckigh, als hy 't vroomlijck had ontloopen :
 Een die gehangen wierd is noch de dood ontgaen
 Door een der Heyligen, den dieven toegedaen ,
 Die't toutje knappen dee om door den breuck der basten
 Van onrechtvaerdigh goed noch sommighe t' ontlasten :
 En raecte los en liep uyt de gevangen is :
 Daer vindt mer een die van de koorts genesen is
 In spijt van den Doctoor : dees had senijn gesoopen
 En 't is hem sonder schae weer achter uytgeloopen
 Dat hem gesontheyd gaf en suyverden het lijf ,
 Maer tot geen groote vreughd verstreckte by syn wijf,
 Die aen het rottekruyd vier duyten sagh verlooren :
 Dees, in het slijck geraeckt, ontquam het sonder smoo-
 ren :
 Dees smeet syn waeghen om , maer braght syn paerden
 thuys
 Gefond en onbeschaed : dees in eens anders huys
 Gelegen by het wijf en van de man belooopen ,
 Is uyt de klem geraeckt en listelijck ontsloopen :
 Maer niemand vindmen daer, die't sich bedanckt, dat hy
 Tot wijsheyd is gebraght van syne sotterny.
 So soet is 't sot te syn ! so dat mer van de menschen
 Niets opgehangen vind daer sy om wijsheyd wenschen.
 Maer

Maer wat begeef ick my in dese ruyme zee?
 So 'k honderd monden had, en so veel tongen mee,
 Al was myn stem van stael, noch sou sy my ontvallen
 Eer ick u al het slaghe van sotterny en mallen
 Te recht verhaelen kon: so vol is het alom
 Van sulcken bygeloof in 't heele Christendom
 En van uytfinningheyd, dat nochtans van de paepen
 Om dat sy haer gewin en voordeel daer uyt raepen
 Niet swaerlijck werdt geleen, gevoet en aengeweect.
 Maer so een wijs man hier syn haetlijck hooft opsteect
 En u de waerheyd seyde: Die wel en heyligh leven
 „Die sullen niet vergaen: hebt ghy ter kerck gegeven
 „Uw penningh, en daer by een waer berouw gedaen
 „Van uw begange quaed, en sucht en tucht en traen
 „En waecken en gebeen en vasten, en uw leven
 „Geheel verandert hebt, so sal uw offer geven
 „Verfoeningh voor uw schuld: dees Sant sal zyn uw
 vriend
 „So ghy syn leven volghet dien ghy ter kercke dient:
 Indien dees wysman, van wien ick sprack te vooren;
 U dit en diergelijck quam lellen aen uw ooren,
 Van wat een groot geluck saeght ghy u haest berooft?
 De vreugd, daer ghy in leeft, hoe schieelijck uytgedooft?
 Van dit geselschap zyn, die noch terwijl sy leven
 Met veel sorgvuldigheyd haer erfgenaemen geven
 De last en lijst van 't geen sy willen dat men doe
 Op haer begraefenis; hoe veele sackels, hoe
 Veel zanghers, rouw-gewaedt, en kruyssen, vaenen,
 speeren
 Quartieren, wapenen en paerden sy begeeren:
 Of 't lijck beschaemt sou zyn, soo 't niet met groote
 pracht
 En op het heerelijckst ten grave wierd gebracht.
 Schoon dat ick haestigh ben so kan ick noch niet lae-
 ten

Te raacken met een woord die niet en doen als praeten
 E 3 Van

Van afkomst en geslacht, en blaesen borst en krop
 Met maer een ydle wind van haeren adel op,
 En van den slechtsten boer in 't minste niet verschil-

len

Die haeren oorsprongh van Encas haelen willen
 Of Agamemnon af, of van de wijs' Ulis,
 En rekenen hoe nae dat haer Arcturus is.
 Dees draghen hooge moed op hout' en steene beelden
 Van overgrootte-vaers en mannen die haer teelden,
 En selver syn sy niet meer waerdigh in der daed
 Als 't hout en marmer doet dat in haer voorhuys staet.
 Nochtans so maeckt de min die sy haer selven draegen
 Dat s' in haer eygen oogh sich wonder wel behaegen.
 So en ontbreeckt het haer aen geene sotten oock
 Die haer verwonderen in desen ydlen roock,
 En sulcke beesten in 't getal der Goden stellen.
 Maer wat mach ick hier van een slaghe of twee vertellen
 Van sotten, daer den hoop noch eynd heeft noch begin?
 Die al geluckigh zyn door hulp van Eyge-min;
 Daer een, die lelijck is, sich wijs maeckt dat hy schoon
 is;

Een aep, een baviaen, te wesen een Adonis;
 Een die drie linien ontrent getrocken heeft
 Sich inbeelt, dat in hem 1. Euclides weer herleeft;
 Een jonge Musicyn van ses of seven daghen
 Die naeulijx heeft geleert drie streecken en drie slaegen
 Op de Viool en Luyt, en niet meer singen kan
 Als uwe kaeter doet of uwer hennen man,
 Meynt by 2. Hermogenes te moeten zyn geleecken.

Die van haer knechten kragt als van haer eyge spreken
 Dat is een soeten acrt van een' uytfinnigheyd,
 En waer toe dient'er vande leeraers veel geseeyt

Der

1. Een beroemt wis kunstenaar ten tijde Ptolomeus den eerste.

2. Een groot meester van singen en spelen, by Horatius genoemd in syn Schimadichten.

Der vrye konften , die haer felven so bezinnen
 Dat sy haer erfgoed min als haer verstand beminnen.
 Hier onder isser veel , die , hoe sy 't min verstaen ,
 Hoe sy hovaerdigher en breder weyen gaen
 En hoe sy meerder roem op haer geleertheyd draegen.
 En dese vinden oock haer volck die sy behaegen.
 Hoe dat yet schlechter is hoe 't meer verwondert wort ;
 'Tgevalt den luyden best daer 't aldaer meest aen schort ;
 Om dat den grootsten hoop tot sotheyd is genegen.
 Dewijl het dan also is met de saeck gelegen
 Dat d'onervaerenste met meer vernoegen leeft
 En die het minste weet den meesten aenhangh heeft
 En boven andre werd verwondert en gepresen:
 Wie wenschte dat met recht om recht geleert te wesen ;
 Om waere wetenschap waer door het hem sou gaen
 Dat zyn geleertheyd hem sou kostelijcker staen
 En hy min aengenaem by andere sou wesen
 En bloder by sich self , en nergens so gepresen?
 Nu sie ick noch , hoe de Natuyr hier niet alleen
 Een eygen liefde gaf den menschen in 't gemeen ,
 Maer aende volckeren en schier aen allen steden
 Noch een bysondere : waer in ick vind de reden
 Waerom den Engelsman sich toeleyt eygentlijck
 De schoonheyd , goed onthael ter tafel , en musijck :
 De schot scherpsinnigheyd in duystre school-dispuuten
 En roem op adel , en van Koningen te spruyten :
 De Franssen maetigen haer de beleeftheyd aen :
 Die van Parijs , dat sy bysonder sich verstaen
 Op de Theology : d' Italiaenen roemen
 Op goede lettren en welsprekenthayd , en doemen
 All' andre voor i. barbaer' en houden sich alleyn
 Daer van bevrijd te zyn , waer onder de Romeyn

E 4

Voor

1. De grieken plegen alle volckeren behalven haer selven Bar-
 baren te noemen. de Italianen naemaels mede tot geleertheyd ge-
 koomen wesende, hebben oock alle andere so ghenoeemt behalven
 de Grieken.

Voor alle meynt te gaen, en stof op 't oude Roomen
 En kittelt sich in die vermaeckelijcke droomen :
 Op waen van edeldom staet de Venetiaen :
 De Griek op 't volck daer al de wijsheyd quam van
 daen :

De Turck, en heel de poel van de Mahomettisten,
 Schrijft sich den lof toe van godsdienstig, en den Kristent
 Belacht en maect hy uyt van bygelovigheyd :
 De Iode, die hier syn Messias vast verbeydt,
 Hout sich met hand en tand noch aen haer Moyfes wetten
 De Spanjaert lijd niet dat men yemanden sal setten
 In krijfch-kunft boven hem, en eygent sich den lof
 Van wapenen : de Duytsch, van lichaem lang en grof,
 Roemt op syn groote en meynt alleenich recht te weeten

Wat van de kunsten zy die zy de swerte heeten.
 En om niet verder in 't bysonder hier te gaen
 Ghy hebt uyt mijn verhael nu klaer genoegh verstaen
 Wat vreugde d' Eygemin aen yder weet te geven,
 Met wien de Vleyery staet haest gelijk en even,
 Die haere suster is. Want wat is Eygen-min
 Als dat sich yemand streelt en liefkooft nae zyn zin ?
 Indien men 't selfden aen een ander komt te plegen
 So heet men 't vleyery. maer, roept hier yemand tegen
 Dat dees' oneerlijk is, die weete dat dat maer
 Voor sulcke luyden is, die in de woorden haer
 (Dat by verstandighe verstaen wert noch geleden)
 Veel meer als in de saeck ontfetten sonder reden,
 En meynen dat geen trouw met vleyen kan bestaen :
 Maer beesten leeren ons dat dees wel facmen gaen.
 Wat isser vleyender van allen als de honden ?
 Maer by wien werdt'r oock meer trouwigheyd gevonden ?

Wat komt by 't streelen van 't Eekhoorentje te pas ?
 Maer wie sagh yet dat oyt meer vriend der menschen
 was ?

Ten waer dat yemandt dacht dat Leeuwen , Tygers ,
Beeren

Bequaemer waeren om met menschen te verkeereri.

Ick lyde datter is een aert van vleyery

Die quaed en schadelijck somtyds den menschen zy,

Waer door dat yemand werd verleyt , verraen , bedroo-
ghen

En door ontrouwigheyd ten ondergangh getoogen ;

Maer mijne vleyerey, die nergens anders uyt

Als uyt een oprecht hert en sachte sinnen spruyt,

Komt naeder aen de deugd als die onrecklijckheden

Waer door noch misverstand noch swackheyd werd ge-
leden.

Dees heft de herten op van die verslaegen zijn ,

Geeft aen den droeven troost, versacht en stilt de pijn,

Weckt d' ongevoelige , geeft krachten aen den swacken ,

Sy queect de krancken op, doet moed en gramschap
facken ,

Stilt d' ongestuymige, de wilde maeckt sy tam ,

De harde reckelijck, de wrede tot een lam,

Maeckt liefd' en houdse staen, sy lockt de jeugd tot leeren

Geeft aen den ouden vreugd, en onderwijft de Heeren

En tucht de Koningen, en seyt haer, onder schijn

Van lof, wat haer betaemt en wat haer plichten zijn,

Geeft haer vermaeningen , die sonder sich te stooren

De Princen selden van een ernstigh raedfman hooren.

In 't kort, sy maeckt dat elck hem selven meer behaegh

En aengenaemer zy en meerder liefde draegh ,

Dat voor het grootst geluck des levens is te houwen.

Wat valt'er oock so soet als wederzyds te klouwen ?

Wat so gediensstigh, als dat men malkander pryft ,

En die wat eers geniet dat die weer eer bewyft ?

Op dat ick onderwijl niet segge, dat het vleyen

Een deel is van de kunst die yemand weet te leyen

Daer hy hem gaere had door welbespraecte mond,

En van de wetenschap die siecken maeckt gesond ,

En dat'er sonder haer noyt Dichter wierd verheven.
 Dit is se, die de faus en fuycker weet te geven
 Waer door den ommegangh der menschen kan bestaen
 Die sonder die syroop sou lichtelijck vergaen.
 Maer dat men, seggen zy, gefopt werd en bedroghen
 Dat is erbarmelijck : maer dat sy oock gedogen
 Dat ick segh dat het is 't erbarmelijckst van al
 Dat men het niet en werd, so ick u toonen sal :
 Want die syn al te sot en 'tschort haer maer aen bellen
 Die in de saecken selfs 't geluck der menschen stellen ;
 Dat hangt maer aen 'tgevoel' en meyningh van een man.
 Want de verscheydenheyd en duyfternissen van
 Der menschen dingen syn te seggen noch te meeten,
 So datter niemendal kan werden klaer geweeten,
 Of so der yemand is die het te recht verstaet
 Die werdt terstond ghewaer dat hem zijn vreugd ver-
 gaet.

Want de gemoederen syn so van God geschaepen
 Dat haer de menschen aen 't blancketsel meer vergaepen
 Als aen de waerheyd self, en, so der yemand is
 Die daer van blyck begeert, of een gelijckenis,
 Die gae maer nae de Kerck daer Predicanten spreken.
 So daer yet ernstigs werd verhandelt in het preken
 'T volck sit en knickebolt en walght en gaep en
 geeuwt :

Maer so der yemand is die dapper staet en schreeuwt,
 (Gelijck het veel gebeurt) van slechte beuselingen,
 Van oude-wijven-praet, van spottelijcke dingen,
 Elck steeckt syn ooren op en niemand heester vaeck,
 En yder luyfert toe met aendaght en vermaeck.
 Oock so daer is een Sant, wiens leven en Legenden
 Aen de verdichtfelen der Dichters dicht belenden,
 Een fabelachtig Sant (gelijck als Ioris is,
 Christoffel, Barbelte) met wat eerbiedenis
 Werdt hy geviert, gedient, oock boven groote Santen,
 So dat aen Peter noch aen Pauwels, Gods-gefantten,
 Noch

Noch' oock aen Christus self so grooten eer geschiedt?
Maer dese dingen zijn van dese plaetse niet.
Hoe veel te lichter nu werdt dat geluck verkregen
Dat in de meyningen der menschen is gelegen?
Want aen de saecken selfs, schoon 't van de lichste zijn,
Geraecktmē dickwijls niet als nae een lange pijn.
Maer waen en meynigh werdt heel lichtelijck ghenoo-
men:

Daer is gemackelijck en goe-koop aen te koomen;
Waer in oock veeltyds meer gelux en voordeel steeckt
Als 't in der waerheyt doet, dar men syn hooft om breeft
Smaectt yemand Abberdaen, kan Stockvisch hem be-
haegen

Waer van een ander selfs de lucht niet kan verdraegen,
Wat heeft hy min gelux als die men bisques geeft
En Fricasscen, so hy daer in geen smaect en heeft?
Hebt ghy een lelijck wijf, en schynt sy in uw ooghen
So schoon dat sy het sou by Venus haelen moogen,
Is't niet so veel voor u als of sy in der daed?
So schoon was als ghy denckt en zy aen u gelaet?
Hebt ghy een schildery die slecht is heen gestreken
En meynt ghy dat sy magh in kunst zijn vergeleken
By 't geen van Zeuxis quam of van Apelles hand,
Of van de meesters, de vermaerste van het land
In kunst van schilderen en aerdige pinfeelen:
Kunt ghy u selfs daer in verwonderen en streelen:
Gy zijt geluckiger als die een hoope geld
Aen kostelijcke kunst en berden heeft getelt.
Ick heb een man gekent, die aen syn nieu-gehoute
Gaf valsche parelen nae dat hy met haer troude
Voor haere morgen-gift, daer sy so bly mee was
Of 't oostersch waer geweest dat niet en was als glas,
En maeckt' haer wijs, gelijk hy boertigh was en aerdig;
Dat het al suyver was en veel ducaten waerdigh.
Ick bid u, seght my eens, wat ley de bruyd daer aen
Wat dat het was of niet? sy kon hier mee versaen

Haer

Haer ooghen en haer hert so wel of 't fyne waeren
 Terwijl de man syn geld en kosten quam te spaeren
 En voordeel en vermaeck by dese dooling had,
 En 't wijf tot synen dienst so wel als of s' een schat
 Een groote kostlijckheyd had van haer man ontfanghen.
 So dat het onderscheyd is van geen groot verlanghen
 Het geen te vinden is in waerheyd of in schijn:
 Of, isser onderscheyd, souw 't leest' het beste sijn
 En de gelegentheyd der sotten boven dryven.
 Eerst om dat het geluck, dat sy haer selfs toeschrijven,
 Niet kostelijck en valt; daer nae, om dat een zot
 Met veelen heeft gemeyn dit aengenaem genot.
 Wat sonder metgesel of macker werd beseeten
 Dat valt so lustigh niet: maer wie en kan niet weeten
 Hoe kleyn dat het getal der wijfen is, indien
 Daer anders wiisen syn te vinden of te zien?
 Hoe wel dat Grieckeland in meenighte van jaeren
 Braght seven wijfen uyt. maer, 'k moete qualijck vae-
 ren,
 So het een derdepart van een te voorschijn broght
 Indien de waerheyd wierd te degen ondersocht.
 Men gheeft den wijn den lof van wonderlijcke krach-
 ten,
 En houdt, dat dees niet voor de minst' en is te achten,
 Dat zy het menschen hert maect alle forgen quijt,
 Doch dit duyrt maer alleen voor een niet langhen tijd.
 Want also heeft als men den dronck heeft uytghelae-
 pen
 So keeren die terstond weerom in 't volle waepen.
 Maer hoe veel krachtiger en hoe veel rijcker dan
 Is mijne weldaet, die met kleyne moeyte kan
 Door staege dronckenschap de forgen heenen jaegen,
 So dat men altijd in sich selven heeft behaeghen
 En altijd singht en springht? oock isser niemand niet
 Die mijne weldaet niet geduyrigh en geniet

Daer

Daer andre Goon haer gunst aen yder niet en geven.
Die is niet algemeyn en gaet alſins niet even.
So ſiet men dat de wijn niet over al en waſt ;
De heughelijcke wijn, die 't hert van zorg ontlaſt
En maectt door rijcke hoop der menſchen herſens
dronken.

De ſchoonheyd , Venus-gaef , werd veelen niet ghe-
ſchoncken ,

En aen noch weyniger werd de welſprekentheyd
Gegeven van Mercuryr, noch rijckdom toegeleyt
Van 1. Hercules aen elck , noch ſcepteren en kroonen
En throonen van Iupijn, Mars ſal ſomwijlen toonen
Dat hy den eenen noch den andren by wil ſtaen ;
Veel gaender van Apol niet wel getrooft van daen
Daer hy orakels ſpreekt ; veel ſterfter van ſyn pijlen ;
De Donderaer vernielt de muyren en haer ſtijlen,
Stort kerck en toorens neer, en ſcheert der berghen
kruyn ;

Daer werdter niet ſo veel behouden van Neptuyn
Als hy om 't leven helpt ; ick wil van d' andre ſwijgen
Van wien dat niet als quaed en plaegen ſyn te krijgen :
Ick ben die eenighe, die ſonder onderſcheydt
Aen yder een betoon myn goe genegentheydt
En met gelijcke gunſt een ygelijck bejegen ;
Ick vraegh nae geen beloft' en 't kan my niet beweegen
Tot gramſchap, ſo men in myn dienſt een ſautje doet,
Noch eyſcht niet dat men ſulx op 't aldernaufte boet.
Ick ſtel 't niet al in roer in dienſe my 2. vergeeten
By andre Goon te noon op lekker' offerbeeten ;
Want d'cygenſinnigheyd in deſen is ſo groot
By d' andre Goden , dat hy dickmaels minder nood
Heeft.

1. Deſen offerden ſy de thienden haerer goederen om rijk te
worden.

2. Sy ſiet hier op Diana , die op het feeſt ende offerhande van het
verſamelen der vruchten al willens van Oeneus was voor by gegaen,
waerom ſy verſtoort ſijnde een vreeſſelijk wild ſwijn , dat alles
verwoeſte, in 't land ſond. Ovid. 8. Metam.

Heeft die haer dienst versuymt, als diese komt te plegen:
 Gelyck'er menschen zyn daer 't so mee is gelegen
 Dat sy so moeylijck syn, so tips, so rasch geraeckt.
 Dat hy het beter heeft die nimmer haer genaecht
 Als di'er mee om moet gaen. Maer sal der yemand seg-
 gen

Wie quam oyt offerhand' op u autae te leggen?
 Wie heeft de Sotheyd oyt een tempel opgerecht?
 Van des' ondancbbaerheyd, so 'k voorens heb geseght,
 Verwonder ick my wel, maer neem het oock in 't goede
 (Nae myn sachtfinnigheyd) met ongestoorden bloede,
 Hoe wel ick niet en kan nae sulcke dinghen staen.
 Want waerom soud' ick doch om wieroock syn begaen?
 Wat sou 'k om meel en zout en bock' of zeugé wensché
 Dewijl ick over al gedient werd by de menschen,
 En dat met sulcken dienst, die nae getuygenis
 Der God-geleerde ver den alderbesten is,
 Ten waer dat ick i. Diaen die eere most benyden
 Dat men haer offer dee met menschen-bloed by tyden?
 Ick meyn dat ick gecert op het gods-dienstigtst werdt
 Wanneer men my omhelst in 't binnenst van syn hert
 (So my een yder doet) en met syn gansche leven
 My uytdrukt, my verbeelt, als was 't haer voorgeschre-
 ven.

Dit is den rechten dienst, doch die men selden ziet
 Dat onder veele van de Kristenen geschiedt.
 Hoe menigh is'er, die een wasse-kaers ontfeken
 Op 't midden van den dag (wanneer s'er niet ontbreken)
 Voor 't lieve-vrouwen beelt? hoe weynigh isser weer
 Die haer in nedrigheyd, in reynigheyd, in eer,
 In liefde tot de deugd, in hemelsche gedachten
 Nae-yveren, en haer also te volgen trachten?
 Want dat's den rechten dienst die men den heyl'gen doet
 Dat men haer voorschrift volght op 't spoor van haere
 voet.

En

i. Diana Taurica.

En waerom souw ick doch een Kerck voor my be-
geeren

Daer men, als andre Goon, my dienen mocht en eeren,
Dewyl, indien ick my niet lelijk en vergis,
De gansche wereld my een schoonen tempel is?
Oock sal 't my nergens niet aen klercken noch aen leec-
ken,

Noch aen geen priesteren of dienaers oyt ontbrecken
Als daer geen menschen syn. oock ben ick niet so mal
Dat ick in hout of steen my laeten dienen sal,
Of schilderyen of wat beelden sou begeeren
Die ons wel schaedlyk zijn, wanneer de luyden eeren
(Die bot-eenvoudigh zijn) de teyckens voor den Sant:
Waer door t' ons somtyds gaet gelijck als in een land
Alwaer den Heer van syn Stadhouder werd verstootten
En door den Viceroy de Koningh uytgeslootten.
Ick houw het daer voor, dat so meenigh beeltenis
Voor my gerecht is als 't getal der menschen is
Die met of tegen danck mijn beeld nae 'tleven draegen.
Waerom ick door de nyd myn hert niet heb te knaegen
Indien men andre Goon, d'een hier en d'ander daer,
Op sekre daegen dient; dewijl 't is openbaer
Dat, heel de wereld door, in allerhande landen
Ick staedigh werd gedient met beeter offerhanden.
Maer op dat niemand denck dat het nae stoutigheyd
Meer als nae waerheyd ruyckt het geen ick heb geseyt,
So laet ons naerder met malkandren gaen doorkijcken
Het leven van den mensch, op dat het klaer magh blyc-
ken

Wat men myn schuldigh is, en hoe ick in 'tgemeyn
Meer als een ander werd gheacht by groot en kleyn?
En om het leven niet (dat vry wat langh sou vallen)
Te gaen doorsnuffelen van yder en van allen,
Soo laet ons 't maer besien van de voornaemste slaghe
Op dat men d'andere daer na waerdeeren magh.

Want

Want waer toe wil ick van gemeyne luyden spreken
 Die al de mijne zijn, en so vol sotheyd steken
 En so veel op een nieuw bedencken alle dagh,
 Dat eenen Democrijt hier niet veel maecken magh
 Noch duysenden met hem om alles te bespotten?
 'T is ongeloofelijck hoe dat al dese sotten
 Den Goden dagelijx door meenigh kluyt en klucht
 Verstrecken tot vermaeck en velerley genught,
 Die 'smorgens voor den hoen haer nuchtren tyd besteden

Tot het gehoor van elx beloften en gebeden,
 Tot raedslaen, overlegh, en onderlingh gekijf:
 Maer nae de middag, als de nectar is in 'tlyf
 En haer nu niet en lust met sulx het hoeft te breken
 Noch van yets ernstighs of hoogwichtigs meer te spreken,

Gaen sitten, waer van daen men best nae d'aerde ziet,
 En neemen haer vermaeck in al wat daer geschiedt.
 Daer is geen schouspeel daer sy meerder vreugd van voelen.

Wat is 't een schoon toneel daer so veel gecken woelen!
 Wat 'sdaer verscheydenheyd van sotten sonder end!
 Hoe raelt en krielt het daer! want ick ben mee gewent
 Somtyds te sitten by de Goden der Poeeten.
 Dees heeft een meysje lief en is met min bezeeten,
 En hoe s'hem meer versmaedt hoe hyse meer bemint:
 Hoe sy meer peer-aerst, hoe hy sick te heeter vindt.
 Een ander komt het goed in niet het wijf te trouwen.
 Dees maeckt syn wijf ghemeyn: dees soeckt s' alleen te houwen

En, als een Argus, siet met honderd oogen toe
 Dat hem een ander daer geen ondersteek en doe.
 Een ander, in den rouw, wat spreeckt hy sotte dingen?
 Koopt guychelaers om geld, en besight huyrelingen
 Op dat het rouw-spel doch te degen zy volendt.
 Dees' is syn styfmoer doot en zit en huylt ontrent

Het lijck, als was hy droef; dees lapt het door de billen
Al wat hy krygen kan, en vreesst voor geen verspillen
Die mogelijck daer nae noch honger lyden zal;
Dees prijst de ledigheyd en 't slaepen boven al.
Dees werckt en woelt altyd in andrer luyden saecken
En waerlooft en versuymt al die hem selver raecken.
Dees leyt een hooft-som af, maer daer hy 't mee verrigt
Syn penningen die hy weer elders heeft gelicht.
Dus soeckt hy syn geloof by d' eerste te vermeerren
Om ('t geen haest beuren sal) als hy sal wederkeeren
Hem voor een grooter som te krygen in het net,
Die oock haest op sal zijn nae hy zyn teeringh zet.
Dees leeft heel armelijck om rijk te mogen sterven
En meynt, als hy veel goeds magh laeten aen zijn erven
En ondertussen hout een bedelaere-slaet,
Dat hy all' ander' in geluck te boven gaet.
Dees, om een kleynen winst, en die hem noch kan missen
Vliegt over land en zee, door woeste wildernissen,
En waeght syn leven om maer een' onsekre hoop
Dat om geen seker geld daer nae en waer te koop.
Een ander, die te huys kan hebben goede daeghen,
Loopt nae de krijgh, en krijght daer ongemack en slaeghen;
Maeckt al syn land tot geld, verspilt syns vaders erf
Dat hy de Keyser dien' en Regimenten werf;
Maeckt sich syn rijkdom quyt om andre te bekoomen,
En vind sich nae der hand bedroogen in zyn droomen.
Hy sneuvelt in den slag; of, raeckt hy uyt den strijdt,
Komt thuis berooyt en naeckt, geld, arm' en beenen quyt.
Een ander leyt het aen op mannen, out van daghen,
Die sonder kinders syn of nae-verwante maeghen,
Om erfgenaem te zijn van al haer geld en schat,
En houdt om rijk te zijn dit voor het naeste padt.
Daer sijnder andere, die het voor beter houwen
Aen oude rijke wijfs haer selven uyt te trouwen:

Een schou-fpel, dat de Goon te wonderlijk vermaeckt
 Wanneer de lincker selfs alhier in 't gaeren raeckt.
 Het sotst' en vuylste slagh zyn handelaers met hoopen,
 Een volck, dat niet en doet als koopen en verkoopen
 En om wat vuyl gewin een ygelijck bedrieght,
 En schoon het deurgaens steelt, sweekt valschelijck, en
 lieght,

Wil alints d' eerste zyn en over al verheven.
 Oock en gebreeck'er geen die haer de mompen geven,
 Pluymstrykers, prekebroers, en vleyers, die Signoor
 Vast flickesfloyen en hem streelen aen het oor
 En sitten op den tas en foecken te bepraeten
 Om mee een stuck of brock te krygen tot legaeten
 Van 't onrechtvaerdich goed, gewonnen so wat heen
 Oock vindtmer luyden die 't al houden voor gemeen:
 So ver 1. Pythagorist, dat sy haer niet en stooten
 Te eygenen al wat zy vinden ongeflooten,
 En nemen 't goeds-moeds wegh, gelijk als of het haer
 By testament gemaect of aengestorven waer.
 Oock synder sommige genuchelijcke menschen
 Die rijck en welgenoegt alleenlijck syn door wenschen,
 En achten haer te syn geluckigh boven al
 Als sy maer droomen dat haer yets geworden sal.
 Dees is verblijdt, so hy op straet werdt rijck geheeten,
 Schoon dat hy binnens huys niet veel en heeft om 'tee-
 ten;

Dees haest sich om syn goed te helpen aen den man:
 Een ander raept en schraept by een al wat hy kan
 Dees staet nae ampten om by 't volck in eer te raecken:
 Een ander sit by 't vyer en kan sich daer vermaecken.
 Dees pleyt, en jaeght het geld de slimme Procureurs
 En Advocaten en den Richter in de beurs,
 Die 't somtyds samen staen en foecken 't warre-garen
 Dat men geen eynd en krijgh' in meenichte van jacren.

Dees

1. Pythagoras gevoelde dat onder vrienden alles gemeyn was.

Dees soeckt veranderingh en tracht nae nieuwigheyd:
Die heeft wat wonders voor, een saeck van groot be-
leyd.

Dees treckt nae 't heylich land, een ander gaet nae Roo-
men:

Dees heeft een reyfsje nae Sint Iacob voorgenomen:

Daer hy ter wereld niet te doen en heeft, en laet

Syn wijf en kinders thuys in een bedroefden staet

Niet al te wel versorgt van 't geen sy sullen eeten:

In 'tkort, so yemand weer was in de Maen geseeten:

Gelijck i. Menippus dee, en daer van daen kon sien

Het bissen en 't gewoel die onder u geelichen:

Hem docht, dat hy een swarm van vliegen, muggen, byen

Sagh onder een gemenght, krackeelen, kyven, stryen,

Krijg-voeren, plonderen, bedriegen en verraen,

D'een koomen, d'ander gaen, dees vallen en die staen

'Tis ongeloofelijck, wat vreemder aepe-spielen,

Wat al beroerten wat al droevige toneelen

So kleynen diertje maeckt, en dat so haest vergaet:

Waer van m'er duysenden op eenen dagh verslaet,

Waer van de Minste pest een menichte doet vallen,

Maer waer' ick selver niet de sorte wel van allen

En waerd, dien Demokrijt op 't spottelijx belacch,

In dien ick voortgingh van so velérhande slagh

Van sotheyd onder 't volck en haer uytfingheden

Alhier verhael te doen? ick wil mijn tijd besteden

Aen die voor wyze by de menschen heenen gaen,

Waer onder boven aen de Grammatisten staen,

De letter-konsteners, by wien 't van al te maelen

In armoe en elend niet een sou kunnen halen

Noch van de Goden so veracht syn en gehaet,

So ick haer niet en quam een weynighje te baet

F 2

En

1. By Lucianus is een samen-spraek, genaemt Icaro-menippus,
daer Menippus een Gynisch Philosoph, in de maen sittende het leven
en handel der menschen doorstet.

En d' ongemacken, die haer dagelijx ontmoeten
 In haer erbarmelijck beroep, somwijl verfoeten
 Met wat uytfinningheyd van liefelijcken aert,
 Staegh hongherigh en vuyl en noyt met geld beswaert.
 Die onder het geraes der kindren in haer schoolen
 (Haer pijn-banck sey ick best, of ros of paerde-moo-
 len)

Verflyten haeren tijdt en werden oudt en dor,
 Door arbeyt uytgemergt, door 't roepen doof en schor,
 Van stof en stanck vergaen. Noch sietmen het ghe-
 beuren

Dat dese mannen niet alleenich niet en treuren
 Maer meynen noch dat sy het al te boven gaen:
 So syn sy in haer schick, so wel staet het haer aen
 Als sy dien bangen hoop doen ommesien en schricken
 Door haere stem en twee vervaerelijcke blicken,
 En klouwen rijcklijck toe met placken en met roen
 En nae believen op de jongens moogen woen
 En in een leeuwen-huyd den lompen esel kleden.
 Hier tuslen keuren zy haer vuyl voor puntigheden,
 Den stanck voor goeden reuck, haer armste slaverny
 Voor souvereyniteyt en suuyre Monarchy.
 So dat sy haer gebiedt niet souden willen missen
 Voor 't rijk van 1. Dionys of wreeder 2. Falarissen
 Noch sijn dees halven te geluckiger daer aen
 Door haer inbeeldingh en geleertheyds ydle waen:
 Want schoon de meeste van die hier veel weeten wil-
 len

De jonckheyd stampen in wat beuselen en grillen,
 So derven sy nochtans een ygelijck versmaen
 En meynen dat sy 't al hier in te boven gaen

En

1. Tyran van Sicilien,

2. Tyran der Agrigentynen, die onder andere tormenten ende
 wreedyd die hy den menschen aende, een koperen stier had daer
 hy de menschen in sloot ende vier daer onder dede stoken.

En dat 3. Palemon en 4. Donact moet achter leggen;
 En maecten (door wat kunst en weet ick niet te seggen)
 Dat hier een malle moer en daer een slechte vaer
 Haer daer voor neemen aen en houden het voor waer.
 Doet hier dees vreughd noch by, hoe dat sy haer ver-
 maccken

So s' aen de kennis van Anchises moer geraecken,
 So yemand onder haer een oudt versleete woord
 Dat hem is onbekent en vreemdt en ongehoort
 Vind ergens op een blad, dat langh was aen het rotten,
 Verwaetert en geknaeght van schietertjes en motten,
 Of treft een stuck of stol van oude steenen aen
 Waer op de letters noch niet heel en zijn vergaen,
 O groote Iupiter, wat vreugd werd daer bedreven!
 Wat eer en lof werd aen den vinder niet gegeven,
 Als of hy Africa geheel veroverd had,
 Of in Affyrien de Babylonse stad!
 Wat scheppen sy vermaeck in versen die sy schrijven!
 Hoe groot is haere vreugd die sy daerom bedrijven;
 Daer 'thaer aen pryfers noch verwonderaers ontbreeckt
 (Schoon datter pit noch kruym noch sout noch kruyd in
 steeckt)

Gelijck of Maroos geest in haer was koomen wonen!
 Maer 't soetst van allen is als sy malkandren kroonen
 Met wederzijdse lof, en d' een den ander krouet.
 Indien dat yemand nu begaet een kleyn fout
 En in een woerdeke sich kooome te vergifsen,
 Hoe sijn sy op de been, hoe vol onsteltenissen
 Als een scherpsichtiger dat schennis heeft ondeckt?
 Hoe werdt dien armen man gelastert en begeekt,
 Gehekelt en gefist in brieven, schriften, boecken?
 Ick lijde, dat my al de Grammatisten vloecken

F 3

So

1. Een groot Grammaticus, die roemde dat de geleertheyd mer hem gebooren was, en mer hem sterven soude.
2. Een geleert Grammaticus, de meeste; van St. Hieronimus.

So ick geloogen heb. ick ken een man , ontrent
 De feftigh jaeren oudt, dien 't griex wel is bekend ,
 Die in 't latijn en in de wif-kunft is bedreven,
 Die de Filofofy geleert heeft en beschreven ,
 Die de geneef-kunft fchik ten uytterften verftaet,
 En 't is nu twintigh jaer dat hy dit vaeren laet
 En in dees letter kunft, daer van ick heb gefproken ,
 Sich felyven pynight en fyn herffens heeft gebrooken,
 En meynt dat hy op 't hoogft geluckigh wesen fou
 Indien den hemel hem fo langh in 't leven houw
 Tot dat hy ftelle vast, in onderscheyde leden ,
 Hoe dat de 1. tweemaal vier gedeelten van een reden
 Recht te verdeelen zyn, dat tot op huyden niet
 Van Grieck noch van Romeyn ten vollen is gefchiedt.
 Noch vreeft hy of er een mocht ondertuffen komen
 Door wien hem defen lof voor heen wierd wegh genoo-
 men

Waer door fyn arbeyd van fo veele jaeren was
 Verlooren en verquift, vergaen in roock en as.
 Of 't nu uytfinnigheyd of fotheyd is te heeten
 Daer leyt my weynigh aen, indien ghy maer wilt weeten
 Dat het door my gefchiedt dat dit hoogmoedich dier
 (Dat anders niet en was als maer een arme mier)
 Sich fo geluckigh acht, fo waerdigh , fo verheven
 Dat het fyn ftactje voor geen konings kroon fou geven.
 De Dichters houden haer fo fchuldigh niet aen my ,
 Hoewel dat volck geheel van myne bende zy.
 Een vry geflacht , gelijk het spreekwoord uw kan lee-
 ren.

Die nergens anders toe haer vlyt en finnen keeren
 Als om de fotten wat te ftreelen aen het oor
 Met yet belacchelijx dat yemand gaeren hoor ,
 Met haer verdichtfelen en loutre leure-praeten ,
 Waer op fy haer nochtans fo vafteelijck verlaeten

Dat

1. By de Grammatici genoemt *offo partes orationis*.

Dat sy d' onsterflijckheyd haer felven niet alleen
 Maer andren oock, daer sy haer rympen aen besteen
 Voor seker schryven toe, en 't leven van de Goden.
 By dees' is Eyge-min gebraeden en gezoden:
 So is de Vleyery oock seer by haer gemeen;
 Twee myner Iofferen, so ick u seg voor heen.
 En wat belanght hoe sy my dienen, vieren loven,
 Geen andre gaen haer in eenvoudigheyd te boven
 Noch in standvastigheyd. wat voorts het volckje raecht
 Dat van welspreckentheyd haer werck en ambacht
 maect,

Al gaen sy menighmael den rechten wegh bezyen,
 En haeren man verraen en heulen met partyen,
 En schoon sy altemet tot andren overtreen
 En met den Philosoof sich helpen in haer reen,
 So is het nochtans waer dat sy van myne bend zijn:
 Want boven dat het blijkt uyt dingen, die bekend zijn,
 So was 't bewijs genoegh dat men soo veel van haer
 En so sorgvuldighlijck en deuchdelijck en klaer
 Beschreven vindt hoe dat men jocken moet en mallen;
 En dat Quintiliaen, de minste niet van allen,
 Een heel capittel van het lacchen schreef wel eer,
 So langh, als het beleggh van Troje by Homeer.
 Oock werd by haer so veel de Sotheyd toegeschreven,
 Dat, als sy altemet geen antwoord kunnen geven
 Op 't geen haer komt te voor, sy 't met een kackerlach
 Afleggen, daer de reede haer niet bewaeren magh.
 Ten zy dat yemand meynt, dat menschen te verwecken
 Tot lacchen door de kunst gheen werck en is van gec-
 ken.

Sy syn van 't eygen deegh die boecken uyt doen gaen
 Om dat sy nae een naem, die noyt en sterfe, staen
 En meynen dat te zijn den wech nae 't eeuwigh leven.
 Aen allen desen heb ick vry al veel gegeven,
 Maer aldermeest aen die, die vol van 't malle vyer
 Met enckle beuselen besmeeren het papier.

Want die geleerdelyck yet fchrijven wil of maecken
 Dat maer aen weynige geleerde mooghe fmaecken,
 Waer over hy het oogh van niemanden en vrees
 Het zy dat 1. Perfius of Leljus het lees,
 Sou 'k eer beklagens waerd als voor geluckigh achten
 Om dat hy altijds heeft een kruys in fijn gedachten.
 Want defe hebben ftaegh de pen en hand gereedt:
 Hier dient wat af te zijn en daer wat aengelmeedt:
 Dit moet wat fijn verftelt, en dat heel wegh genoomen;
 Dit dient hier wel van daen, daer fouw het beter koo-
 men:

En als 't nu honderdmael de vrienden is verthoont
 En als men 't tien jaer lang heeft vande pers verſchoont,
 So vinden fy haer ſelf noch niet voldaan nae wenfchen.
 Dus ſtaet een ydle loon (de lof van weynich menſchen)
 Haer dapper dier. Hierom is ſo gewaect, gebraect,
 En ſo veel ſlaeps gemiſt (die meeft den menſch vermaect)
 Hierom ontfien s' haer niet te ſitten klippertanden
 En lijden ongemack aen voeten en aen handen,
 Dit koſt haer ſo veel tyd en ſo veel kruijs en ſweet,
 So veele quellingen en allerhande leedt,
 Verlies van ſchoonheyd, en van haer gefonde leven;
 Hier aen ſo hebben ſy haer leep en blind geſchreven;
 Dit heeft haer arm gemaect, van alle luſt geſpeent,
 In nier en blaes verweckt een pijnelyck geſteent,
 Dit heeft haer ouderdom langh voor den tyd gegeven
 En aen een vroege dood doen wiſſelen haer leven;
 Voegt hier noch voorder by 't geen ick niet ſeggen kan.
 Om ſo veel ongeval koopt defe wijsman
 Dat hy maer een of twee drupp-ooghen moght gheval-
 len;

Hoe veel geluckiger magh mijnen ſchrijver mallen!
 Die, ſonder dat hy fijn geſicht met waecken breeckt
 En ſonder dat hy ſich in groote moeyte ſteeckt,

¹⁰ Twee geleerde Rechters die Lucilius niet en wilde kennen over
 't geen dat hy voor ſlechte en grove luyden geſchreven hadde.

So als 'them maer gevalt, wat hem te voor magh komen,
 Wat hem schiet in de pen, syn dichtselen en droomen,
 Terstont stelt op het wit daer hy geen schae en lydt
 Als dat hy weynigh gelds uyt syne handen smyt
 Om pennen en om inct en wat papiers te koopen,
 Wel weetende dat hem voor seker staet te hopen
 Dat hoe het slechter is van maecksel en van stof
 Hoe beuselachtiger, hoe dat hy meerder lof
 Van 't ongeleerde volck en sotten heeft te wachten.
 Want drie geleerde kan hy lichtelyck verachten
 So immermeer syn werck in hare handen raect.
 Hoe weynigh geldt het oock, indien het wert gelaect
 Van weynigh wyse (die het mog'lyck mochten lesen)
 Dat by so groote hoop van menschen werd gepresen?
 Noch is hy wyser, die eens anders werck van woord
 Tot woord voor 'tzijn geeft uyt, dat erghens half ghesmoort

En als vergeten lagh, en weet sich toe te meten
 Den arbeyd en den lof daer andere voor sweeten;
 Daer op vertrouwende dat, schoon hy naemaels al
 Van diefte wierd heticht, hem dit gelucken sal
 Dat men van synen lof een tyd langh sal gewaegen.
 'Tis waerdigh om te sien hoe seer 't hem kan behaegen
 Dat hy gepresen werd van den gemeenen hoop
 En in de winckelen voor yder staet te koop,
 En vreemde tytels voer syn boecken weet vinden,
 Dat hy den leser door een voorpraeck moet ontblinden,
 Dat hy drie naemen set op 'tvoorhoofd syner blaen,
 Drie vreemde, die gelijck als tover-woorden gaen,
 Als of sy uyt Egypt en van de Heyens quamen.

Maer seght my, by de Goon, wat syn het meer als naemen?

En boven dien hoe dun en kleyn is het getal
 Dat dit uytheemsche goed verstaen of kennen sal,
 So ghy de groote van de wereld aen wilt schouwen
 En hoe veel kleynder noch, van die het sullen houwen

Voor yet dat lof verdient, gelijk oock 't oordeel van
 Het ongelettert volck verscheyden wesen kan?
 Oock syn dit meenichmael maer dichtfelen en droomen
 En naemen die men van den ouden heft genoomen,
 So dat den een wil syn genoemt Telemachus,
 En dees Polycrates, en die Trasymachus,
 En dese Stelenus en die Laertes wesen,
 En datter weynigh aen gelegen is in desen
 Of 't boeck Chameleon dan of 't kauwoerden heet,
 En of ghy 't Alpha noemt of Gamma Delt' of Beet'.
 Wat is 't vermaeckelijck, als sotte en ongeleerde
 Malkander prijzen of zy waeren hoogh van weerde!
 Als dees' een Plato van syn mede broeder maect;
 En Cicero by hem in kunst van spreekken laect!
 Dat hy Callimachus wel dubbeld op kan weegen
 En boven Socrates in wijsheyd is gesteeghen.
 Oock foecken zy somtijds een man die met haer stry,
 Een tegenspreker, die van andre meeningh zy,
 Om door een tussen kamp aen meerder naem te raec-
 ken,
 Waer door sy onder 't volck gevolg en aenhangh maec-
 ken
 Dat elck een zyde kies' en sich van een verdeel
 Tot dat de hoofden van het wederzijds krackeel
 (So die verweerder is als die het heeft begonnen)
 Den oorlogh staeken, en, of elck het had gewonnen,
 Haer geven uyt den strijd vernoeght en wel te vreen
 En komen thuys op de Victory-koets gereen.
 Dees dingen werden uyt gelacchen van den wyzen
 Voor sot, gelijkse syn: wie kan oock anders wyzen?
 Nochtans so leven sy staegh vrolijck en verheught,
 En dese vreugd komt haer alleen door myne deugd.
 So dat sy haer triomf, verkregen door geschillen,
 Met de van Scipio niet souden ruylen willen.
 Maer die geleerde, die met dese dingen spot
 En uyt eens anders mal schept blijfchap en genot,

Moet

Moet weeten (wil hy niet ondanckbaer zijn bevonden.
 Dat hy oock selfs aen my niet weynigh is verbonden.
 De Rechts-geleerde meynt dat hy te boven gaet
 Al wat geleert wil zijn, en geen van allen staet
 Sich selven so wel aen als dese wyse-bollen,
 Terwijl sy eeuwiglijck den 1. steen van Sisyf rollen
 En hondert loyen in een aessem storten uyt
 Niet lettend' of het oock ter saecke dient, of sluyt,
 En staplen glos op glos, Doctoren op Doctoren,
 Op dat haer weetenſchap by luyden die dit hooren
 De swaerste schijn te zijn, als of het seker gingh
 Hoe meerder arbeyd hoe oock heerlijcker dingh.
 By dit laetdunkend volck, dees rabbelaers der wetten,
 Sou men de snappende Sophisten mogen setten
 Van wien een yder meer geraes en woorden maect
 Als twintigh wijven doen, hoe klapſieck hoe be-
 ſpraect,

Uyt hoe een groot getal gekipt en uytgelesen:
 Een goed, dat ongelijck geluckiger zou wezen
 So 't maer klapachtigh en niet mee krackeeligh waer'
 Om maer een haver-ftroo, om 't klooven van een hayr,
 Waerom sy meenighmael hardneckigh ſamen ſtryden
 So dat de waerheyd haer ſomwijlen komt 't ontglyden
 Terwijl men haſſebast met groote hevigheyd
 Die tuſſchen 't valsch en 't waer bedwelmt het onder-
 ſcheyt.

Nochtans zijn dese luy door Eygemin te houwen
 Voor heel geluckige, dewijl s' haer selfs betrouwen
 Op ſtaende voet aen elck den Oorlogh aen te bien
 In al wat datter is, alleenigh maer verſien
 Van drie ſluyt-redens, die ſy ſyllogiſmen heeten,
 Waer op ſy haer de winſt niet vreeſen toe te meeten,

En

1. Sisyphus wierd geſeyt tot ſyner ſtraffe in de hel een ſteen te rollen
 nae den top van een bergh, die hem onderweghen ſtaegh ont-
 ſchietende weder nae beneden rolt.

En roepen, dat by haer selfs i. Stentor achterleyt,
Onoverwinnelyck door haer halssterrigheyd.

Nae dese mooght ghy wel de Filosoferen stellen.

Een baerd in folio, een mantel van ses ellen
Maeckt haer aensienelyck, so dat s' haer selfs alleen
Wys achten, en de rest verachten en vertreen.

Maer hoe vermaeckelyck en soet is 't geen sy mallen
Wanneer sy timmeren naer eygen welgevallen
Een hoope werelden, en meeten Son en Maen
En 't vast en los gesternt, haer ommeringh en raen,
Den Hemel, d'aerde-kloot, met roeden, voeten, duy-
men?

Wanneer sy seggen wat het vier de wolck doet ruymen,
Wat blixem, donder, wind, wat bey d' Eclipsen maeckt
En geven redenen, als lagh het klaer en naeck,
Van wat verborgen voor de menschen schynt te wesen,
Als of haer de natuer gebesight had in desen
Voor Secretariffen doe 'salle dingen schiep,
Of haer die bou-vrou tot geheyme Raeden riep:
Die ondertusschen lacht om haer veelvuldigh missen
Terwijl sy raen en slaen en nae de waerheyd gissen.
Want dat haer dingen los en all' onseker gaen
Is lichtelyck daer uyt ten vollen te verstaen
Dat sy in alles van malkanderen verscheelen
Vol knibbelingen, vol dispuysten en krackeelen,
So dat sy nergens in en komen over een;
Wat dees gevoelt, werd weer van andere bestreen.
Dit syn de luyden die haer stoutelyck vermeeten
Het al te weeten schoon zy niet met al en weten,
Niet wat sy selver sijn; waer door het somtyds gaet
Dat sy noch pael noch put en sien die voor haer staet,
Om dat sy veeltyds syn half blindt half leep van oogen,
Of dat haer zinnen syn van huys of opgetoogen.

Noch

- x. Een der Grieken by Homerus, die alleen so veel gheluyt en gheschreyt kon maecken als vyftigh andere.

Noch roemen sy te syn van so een scherp gesicht
 Dat sy de dingen zien die maer en syn i. verdicht
 En nergens niet en syn in werden noch in wesen,
 Daer Lynceus selfs so blindt gelijk en mol sou wesen,
 Die dan voornaementlijk verachten en versmaen
 Het ongeleerde volck, wanneer sy komen aen
 Met drie en vier-hoeck en met cirkelen en trecken
 Daer d'eene d'andere verdonckren of bedecken
 En als een Doolhof door malkandren zijn gemengt
 Dat den onkundigen in een verwarringh brenghet,
 En met haer letters, die sy stellen en herstellen
 Om d' onervarene te blinden en te quellen.
 Oock en ontbreken der geen onder dit getal
 Die stout verkondigen wat noch gebeuren zal
 En die uyt het gesternt mirakelen beloven
 Die 'twerck der tovenaers niet weynigh gaen te boven.
 Dees hebben noch 't geluck dat haer geen volck en
 schort.

Van wien het vast geloof en aengenomen word.
 Voorts waer het mooglijck best hier heel en al te
 fwygen

Van God-geleerd' om haer niet aen den hals te krygen,
 En laeten dese pot beruften, en gedeckt.
 Het is een goed, dat haest tot gramschap werd verweckt,
 Hovaerdigh van gemoed, al willen zy 't niet weten:
 Dat met conclusien en Canons en Decreeten
 Tot duysend in getal my komen mocht aen boort
 En dwingen, dat ick most een vry-gesproocken woord
 Weer haelen in mijn hals als of ick 't had geloogen,
 Of, so ick 'tweygerde, geduldigh most gedoogen
 Dat ick ten eersten voor een Ketter wierd verklaert;
 Want hier mee maeken zy de menschen straxx vervaert.

Dit

1. *Idea, universalis, forma separata, prima materia, quidditates, Haec certates, formalitates, instantia, seyt den Latynschen text.*

2. *Triquetris & tetragonis, circulis atque huiusmodi picturis mathematicis.*

Dit is den blixem, daer sy yder voor doen schricken
 Die sich nae haeren zin in alles niet en schicken.
 Hoewel daer niemand nu van mijn verplicht en is
 Die ongewilliger komt tot erkennenis
 Van 'tgoed dat ick hem dee, so moet ick doch oirkonden
 Dat sy niet weynigh aen de sotheyd syn verbonde,
 Wijl sy geluckigh door de hulp van Eyge-min,
 Als waeren sy geraeckt ten derden hemel in,
 All' andere by haer niet achten meer van waerde
 Als kruypend ongediert en wormen van der aerde,
 Bewoogen over dees by nae met deerenis:
 Wijl sy met so een hoop, daer schier geen eynd aen is,
 Van allerley geweer en meesterlijke vonden
 Van Definitien, Distinctien en gronden
 Van haer positien, van Corollarien,
 Schuyl-hoecken, winckelen, en van conclusien
 Syn tegen elck voorsien, so dat sy niet en schricken
 Voor yemand dat hy haer mocht vangen in syn stricken.
 Hier door ontgingen sy de netten van Vulcaen;
 Dit is de byl waer mee sy 't al in stucken slaen.
 So vol syn sy van nieu-gevonde gaeuwigheden
 Daer zy haer overal mee weten uyt te reeden:
 Wijl zy, behalven dat, uytleggen nae haer zin
 Het heylige geheym; hoe dat van aenbegin
 De wereld is gemaect, hoe 't al by een gebraght is
 En op zijn plaets gheschickt; hoe Adams nae gheslacht
 is
 Besmet van zijne zond, en hoe 't zijn voorgangh nam
 Dat die onreynigheyd oock op syn erven quam,
 Op wat wijz', in wat maet, in wat een tijd van dagen
 Dat Christus is volmaect; hoe langh hy was ghedrae-
 ghen
 In 't Lichaem van de maegd; hoe men 'tmoet nemen aen
 Dat i. sonder onderwerp een toeval kan bestaen,

So

2. Den Latynschen text heeft, *quem ad modum in synaxi accidentia
 subsistunt sine domicilio.*

So dat het brood tot vleesch in 't nachtmæl kan verly-
ven

En, daer geen brood meer is, broods eygenschappen bly-
Soo dat mer niet en fiet noch ruyckt noch voelt noch
smaeckt

Als brood ghelijck men dee eer 't wierd tot vleysch ghe-
Maer dit en dier gelijk syn maer gemeene dingen

En yder een bekent tot aen de Leerelingen,

Maer die ick seggen sal syn van een edler aert

En groote mannen en Theologanten waerd

Die Godlijk zijn verlicht in fulcke hooge saecken

Sy steken d' ooren op als dees te berd geraecken.

1. Gelijck, wanner men van Gods genereren seyt,

Of daer een tyd oyt was van tegenwoordigheyd;

Of 'er in Christo meer soonschappen syn als een, en

Of men mocht twyfelen en dese stellingh meenen

Oock mogelijck te syn, God vaeder haet den Soon:

Of God mocht van een wijf aennemen de persoon,

Of van een duyvel, van een esel, steen, kauwoorde:

Dan, hoe dat de kauwoord den volcke, soo 't behoort
de,

Had kunnen prediken, en hoe mirakels doen;

Hoe men haer had gekruyft hoe zy haer kunnen bloe'n:

En wat Sint Peter had geconsacreert ten tyde

Als Christus hingh aen 't kruys ten eynde van zijn lijde,

Had hy geconsacreert doen 't lichaem was gerecht:

En of van Christus doe ter tijd mocht syn geseght.

Dat hy een mensch was en of men oock na 't verrysen

Vermogen zal sich selfs te laeven en te spijsen,

Als of zy van nu af al waren op de been

En sorgden dat zy dan geen dorst noch honger leen.

Daer

1. Num quod instans in generatione divina: namplures in Christo filiationes
Nam possibilis propositio, Patet Deus odit filium: nam Deus potest
supponere mulierem, nam diabolum &c.

Daer is een meenichte van ydle 2. beufelingen,
 Noch al spitsvindiger als dees onnutte dingen,
 Dewelcke niemand met syn ooghe bereyken kan
 Schoon hy een Lynceus was, en so scherpfienden man
 Dat hy, 't geen nergens is, by duyfter wist te vinden,
 Daer Argus self sou staen als een der meeste blinden.
 Voegt hier haer stellingen en 3. Paradoxen by,
 So vreemd en ongehoort, dat niemand, wie hy zy,
 Van Zenoos oude School by haer kan syn geleecken :
 So dat d' Orakels, die de Stoa plagh te spreken,
 Maer slechte dingen zijn by de scherpfinnigheyd
 Dien in 't Sententy-boeck en Decretaelen leyt.
 Als, dat het swaerder is op sondagh eens te lappen
 De schoe eens armen mans, als 't keelen en het kappen
 Van duyfend menschen is, en dat hy beter doet
 Die sich en andre brengt om leven en om goed
 En liever, als hy een kleyn leugentje sou seggen,
 De heele wereld sagh in kool' en asfen leggen.
 Al dees diepfinnigheen, daer ick ben ingeraeckt,
 Die werden noch al veel spitsvindiger gemaect
 Door so veel weghen der Stolaistische Doctoren,
 So dat men met syn hooft eer door een muyr sou booren

En raecten uyt den Hof, van Dedalus gemaect,
 Eer dat men door so veel bewimpelingen raect
 Van Nominalen, van Realen, van Thomisten,
 Van Albertisten, van Scotisten, Occanisten
 En noch en heb ick al de Secten niet geseyt
 Maer de voornaemst' alleen : in welcken allen leyt
 So veel gelertheyt, so veel moeyt' en swaerigheden,
 Dat, so d' Apostels selfs weer quamen hier beneden,

Ick

2. *De notionibus ; relationibus , instantibus , de formalitatibus , de quidditatibus haecceitatibus.*

3. Opinien die verre van de gemeyne verschillen.

Ick meyne dat den geest haer weynich quam te pas
 Die haer wierd ingestort, maer dat het nodigh was
 Dat God haer op een nieuw een anderen vereerde
 Indien sy moften met dees versche Godf-geleerde
 Om dese dingen treen in onderlingh gevecht.
 Sint Pauwels had 't geloof : maer heeft het niet te recht
 Beschreven nae den zin van dese Nieuwelinghen
 Wanneer hy seyt : 'T is een verzekeringh der dingen
 Die vast te hoopen staen maer die men niet en fiet.
 Hy had de liefde wel, maer heeft nochtans niet
 (In d'eerste brief, aen de Corinthenaers geschreven)
 Recht nae de regels, so de Logici die geven,
 Beschreven noch verdeylt, waer nae de mannen gaen
 Die haer op dese kunst te meesterlijck verstaen.
 D' Apostels hebben oock het Avondmael haers Hec-
 ren

Bedient, en konden wel godvruchtigh *consacrerem*
 Het Eucharistisch brood en heyligen den wijn :
 Maer had men haer gevraeght wat dat de 1. paelen zyn
 Van waer en waer nae toe, van *transsubstantieren*,
 Van de manier hoe dat het stuck is te beweeren
 Dat een en 't selfde lijf kan wesen te gelijk
 Te Roomen, te Madril, te Ween' in Oostenrijck ;
 Te Londen, te Parys, in onderscheyden oorden,
 En gaen op eenen tyd nae 't zuyden en nae 't noorden ;
 Van 't onderscheyd, waer nae dat lichaem was of is
 Ten hemel, aen het kruys, en alfins in de Mis :
 Op welcke 2. stip geschied' het *transsubstantieeren*
 Dewijl de woorden, die het mis-brood doen verkee-
 ren

G

In

1. *Terminus a quo & terminus ad quem.*

2. *Quo puncto fiat transsubstantiatio, cum oratio, per quem ea fit, quantitas discreta, sit in fluxu.*

In 't geen het niet en was, vereyschen tijd en stond
 Eer dat het eerst' en 't lest' is uyt des Priesters mond:
 Ick meyn sy hadden hier geen antwoord op gegeven
 So diep, so scherp en spits (als rouw en onbedreven)
 Gelijck daer van geleert en uytgesproken wert
 By Thomas van Aquyn of Scoot of Adelbert.
 De moeder Iesu plagh by hen bekent te weesen:
 Maer wie van haer heeft so vernuftigh aangewesen:
 Als ons Theologen (gelijck men by haer leeft)
 Hoe zy voor Adams smet behouden is geweest?
 Sint Pieter had wel eer de sleutelen ontfangen
 Van een, die haer aen geen onwaerdighe sou langen:
 Nochtsaens en weet ick niet of hy 't so heeft verstaen
 (Altoos en heeft hy zo diepsinnigh niet gegaen)
 Dat yemand hebben kan de sleutelen van Weeten
 Die van de Wetenschap niet veel en heeft vergeeten.
 Oock hebben zy gedoopt, maer nergens 't onderscheyd
 In desen van de 1. vier oorsaecken uytgeleyt,
 Of waer in 't merck of de 2. *character* is gelegen
 Die onuytwisbaer is of die men uyt kan veegen.
 Oock hebben s' aengebeen: maer het was in den geest
 Nae 't voorschrift, dat men in het Evangely leeft:
 God is een gheest, daerom (ghelijck Iohannes klaer
 zeyt)
 Die hem aanbidden wil die doe 't in gheest en waer-
 heyd.
 Oock blijckt het niet dat haer is doe ter tyd ontdeekt
 Dat men een beeldeke, dat yemand maelt of treckt
 Met houts-kool op de muyr, of dat men heeft ghesne-
 den,
 En Christus selfs met een' en selvige gebeden

Gelijck

1. *Causa formalis, materialis, efficiens, & finalis baptismi.*

2. *Character delevilis & indelevilis.* Der Sacramenten, so sye
 noemen.

Gelijck aen bidden fou, wanneer het 1. beeldfel maer
 Twee rechte vingers heeft, en ongeschooren hayr,
 En om het achter-hoofd een circkel met drie straelen,
 Gelijcker wijs men hem gewoon is af te maelen.
 Want wie doch fou al dees diepsinnigheyd verstaen
 Ten zy hy dertich jaer ten minsten in de blaen
 Van Aristoteles en Scotus heeft versleeten
 Om daer uyt op een prick en grondelijck te weeten
 Al wat natuyrlijck is en wat daer boven gaet?
 Oock siet men datter veel in haere brieven staet
 Van de genaede, maer men vindter niet geschreven
 Van 2. een, die onverdient den menschen werdt gege-

ven,

En van een' andre, die haer aengenaemheyd geeft:
 Een die geschapen is, een die geen aenvangh heeft.
 Oock hebben sy het volck vermaent tot goede wercken:
 Maer wie fou 't onderscheyd in haere schriften mercken
 (Schoon dat hy die van 'thoof tot aen het eynd doorfagt)
 Van 't 4. werckend werck en van het werck dat werd
 gewrocht!

Sy deen haer best om tot de Liefd' elck een te leyden:
 Die hebben s' ingestampt: maer nergens onderscheyden
 In 4. eene, die den mensch van boven ingestort,
 En in een andre, die van hem bekoomen wordt;
 So blijkt oock niet dat van d' Apostels oyt geseyt is
 Of zy een 5. toeval dan of s' een selfstandigheyd is.
 De sonden straffen s' oock: maer 't moet my quaelijck
 gaen

Iae sterfen moet' ick, so sy hebben recht verstaen!

G 2

Wat

1. De maniere op de welke Christus uytgeschildert werd. Met
 twee uytgestreckte vingers, op dat hy schijne de segening te geven
 of een kruys te slaen.

2. *Gratia gratis data, gratia gratificans, increata creata.*

3. *Opus operans & opus operatum.*

4. *Charitas infusa & acquisita.*

5. *An accidens sit an substantia.*

Wat voor een saeck het zy dat zonde werd geheeten,
 Of de beschryvingh nae de kunst daer van geweeten,
 Ten zy dat zy mijschien door der Scotisten geest
 In desen zyn verlicht of onderricht geweest.
 Want niemand kan my doen begrypen, noch gheloo-
 ven,

Dat Paulus, die haer in geleertheyd gingh te boven,
 De vraeghen, twistinghen, registers van geslacht
 Sou hebben uytgemaect, veroordeelt en veracht
 So dick en meenighmael, en woorden-strijd geheeten
 Had hy te degen dees scherpsinnigheen geweeten:
 Voornementlijck dewijl de meeste twist en strijd
 Geweest is plomp en grof en boersch in synen tyd
 Indien sy wierden by de vraegen vergeleeken
 Daer onse Meesters so spitsvindigh nu in spreken.
 Hoe veel dit zedigh volck niet dadelijck versmaedt
 Wat by d' Apostels niet seer meesterlijck en gaet,
 Maer tracht veel liever 't geen in fulker mannen seggen
 Haer dunckt wat ongeschaeft beleefdlijck uyt te leg-
 ghen,

Om d' oudheyd eenigfins te houden buyten blaem
 Als oock om d'eer van den Apostolijcken naem.
 Het waer' oock ongerijmt en buyten recht en reden
 So groote dingen en so vol diepsinnigheden
 Te vordren van een man, die daer van niet een woord
 In sijne tijden van zijn meester heeft gehoord.
 Maer so s' in andere wat stribbelighs ontmoeten
 Strax syn zy in de weer met handen en met voeten.
 Heeft Ian Chrysostomus, Basyl of Epifaen
 Of wel Hieronymus yet diergelijcks begaen,
 Of wel looft de Martelaer of yemand van den ouden,
 So schrijven s'aen de kant. 1. Dit werde niet gehouden.
 Dees hebben nochtans wel den Heydenen en loon,
 Oock den hardneckigsten, kloeckmoedig 'thooft geboon
 Bestreen

Bestreen en wederleyt: maer een god vruchtigh leven
 En haer mirakelen die hebben haer gegeven
 De winst veel meer als al de *sylogismen* deen.
 Oock overwonnen sy wel luy, waer, van niet een
 Bequaem was dat hy een van Scotens 1. *Quodlibeten*
 (Hoe hy daer over quaem te steenen of te sweeten)
 Met syn geheel verstand recht te bereijcken wist.
 Wat heyden isser nu, wat ketter, wat sectist.
 Die niet van stonden aen most wijcken en beswijcken
 En syne vlagh voor dees scherpsinnigheden strijcken,
 Ten waer' hy was so bot dat hyse niet verstond,
 Of wel so onbeschaemt dat hy geraeden vond
 Die te verwerpen en de spot daer mee te houwen,
 Of dat hy had, daer hy sich oock op mocht vertrouwen,
 Gelijcke wapenen, noch min en was versien
 Van sulck geweer, als die hy 't hooft souw moeten bien,
 Als ofmen tegens een twee kloecke tovenaeren
 Twee campioenen bragt die beyde steeck-vry waeren:
 Want dat waer 't webbe van Vorstin 2 Penelope,
 Die, 'tgheen sy wrocht by daegh, des nachts weerom
 ontdee.

De Christenheyd was wijs, nae ick de saeck kan vaeten,
 So t'in de plaets van so een vetten hoop soldaeten
 En so een meenighte, door wien so langhen tyd
 Den oorlogh is gevoert met ongewissen strijd,
 Een leger maecte van de roepenste Scotisten,
 Van d' aldersteegste der hardneckig' Occanisten,
 Van 't onverwinnelijck gevolg van Adelbrecht,
 Van Regimenten uyt Sophisten opgerecht,

G 3

En

1. *Quodlibeten* syn stellingen en vraegen die het haer niet en verschildt of sy die hertegendeel daer van staende houden, ende *pro* of *contra* disputeren.
2. Dese seer hard vervolcht van veel vryers in't afwesen van Vlysses had beloofd te trouwen als haer webbe soude afgeweven syn, Waerom sy om de selve te leure te stellen 'snachts ontweefde 'tgeen sy daegs geweest hadde.

En braght haer in het veld om met den Turck te ftryden
 Ick meyn't fouw beter gaen als in voorgaende tyden.
 Wat faghmer haeft een foet en wonderlijck gevecht!
 Wat Zeege-boomen en wat krijgs trofeen gerecht!
 Want wie is doch fo koel, die niet en raeckte aen 'tbran-
 den

Door't vyer van alle die spitsvindighe verftanden?
 Wie iffer die fo ver't gevoelen oyt verloor
 Dat hy niet wiert geweckt door't punt van fulcken fpoor?
 Wie fo fcherpfichtigh, die niet haeft en vond fyn oogen.
 Met dicke duyfternis en vliefen overtooghen?
 Maer ghy meynt mogelijck al wat ick spreek in fchijn
 Van waerheyd en van eruft, maer spel en jock te zijn.
 'T en waer geen wonder mee: dewijl men onder defen
 Oock luyden vind, die wel en wijslijck onderwefen
 In goede leeringen, in letteren gequeect,
 De walgh van alle dees diepfinnigheytjes fteeckt.
 Oock fynder die het als kerck-fchendery vervloecken
 Dat men van't gheen den mensch niet toestaet 'tonder-
 foecken

Veel min te leggen uyt, maer slechts te bidden aen,
 Met ongefpoelde mond te fpreken derft beftaen,
 En met onheylige (die fy van Heydnen leeren)
 Sofifterijtjes van het heylge difputeeren
 En alles ftellen vast hoe duyfter dat het fy,
 Vol van laetdunckentheyd en ydle hovaerdy,
 En fo de majesteit der goddelijcke faecken
 Door haere vuyligheyd van kleynen aenfien maecken.
 Maer defe midd' lerwijl fyn befich nacht en dagh
 En fcheppen fulck vermaeck in defen foeten flagh
 Van beufelen, dat haer ftaegh tyd en stond ontbreeken
 Om eens haer neus in 't Evangely-boeck te fteeken,
 En meynen, als fy dit diepfinnigh voddewerck
 Verhandlen inde fchool, dat fy de gansche Kerck
 (Die anders vallen mocht en lichtlijck gingh verlooren)
 Met Enthymemaes en met Syllogifmen fchooren,
 Gelijk

Gelijck als Atlas (so van Dichters werd gewaeght)
 Den heelen hemel met syn schouders onderschraeght.
 Wat is 't voorts een geluck de heylige Schriftuyren
 Te draeyen nae syn sin tot allerley figuyren
 Gelijck een buygsaem wasch, en dat men schrijft en leert
 Van Gods verborgentheyd gelijck men selfs begeert !
 Dat men syn meyningen , van sommige onderichreven,
 Voor wetten van Lycurg of Solon uyt magh geven,
 En meerder gelden doet, in spijt van diese laeckt,
 Als de Decreten, die van Pauzen syn gemaect,
 Wanneer sy, als gestelt om heel de wer'lt te richten,
 Verdoemen al, wat met haer droomen en gedichten,
 Wat met haer stellinghen verscheelt een enkel hayr ,
 En roepen, even of het een Orakel waer ,
 Dat 's ergerlijck, dat 's niet eerbiedelijck gesprooken,
 Dat ruykt na 't geen daer men de mutsaert om doet stoo-
 ken,

Dat smaect nae kettery , dat wappert nae de hel ,
 Dat doet ons ooren zeer en 't klinckt niet al te wel.
 Soo dat het kristenschap niet meer en is te soecken
 In Dood noch in den text der Evangelyboecken,
 In Peter noch in Pauls, Ieroen noch Augustijn
 Selfs in de Schriften niet van Thomas van Aquijn ,
 Hoe Aristoteles van hem is ingesooopen ,
 Hoe hy syn boecken heeft deursnuffelt en door kroopen,
 Indien haer dingen van der Bacculauren hand
 Niet toegestaen en zyn : so groot is haer verstand
 Want wie had oyt gemeynt , so 't dees' ons niet en sey-
 den

Dat het geen Cristen was die meynde dat het beyde
 Was even goed Latijn, 't zy dat men *put es* seyt
 Of *putet matula*. uyt fulcken duyfterheyd
 (Die niemant oyt gesien sou hebben noch gelesen)
 En doolingen sou noyt de kerck geholpen wesen
 Ten waere dat het was van dese luy gemerckt
 En door de segelen van haere School gesterckt.

Och, hoe geluckigh zyn dees hooghverlichte mannen
 Terwijl fy befigh fyn en in het tou gespannen
 Om fulx te vinden, en daer boven noch fo klaer
 Hoe 't toegaet in de hel beschryven op een hayr,
 Als hadden fy daer selfs verkeert een tyd van jaeren,
 En in die Republyck heel wel bedreven waeren:
 Terwijl fy bouwen, nae fy 'tselver vinden best,
 Veel nieuwe hemelen, en voegen daer op 't leest
 Den alderwijdste by en schoonste boven allen,
 Op dat daer plaets ghenoegh mocht voor de zielen val-
 len
 Tot wandelingen, tot banckett' en gastery,
 En oock wat ruymte voor een franse kaetsbaen zy.
 Met dees' en duyfend meer van fulcke vodderyen
 Syn staegh de hoofden van dees wyse vyse pryen
 So vol gepropt, dat ick niet wel gelo ven kan
 Dat het so was gestelt met Iovis hersen-pan
 Doe hy Vulcanus bijl tot hulpe moest versoeken.
 Verwondert u dan niet als ghy met so veel doecken
 Wanneer men disputeert ter school in 't openbaer
 1. Haer hooft bewonden siet, dat anders liep gevaer
 Dat het wel splyten sou en van malkander scheuren.
 Selfs lach ick altemet als fy haer selver keuren
 Theologanten op 't uytneemste te zyn
 Wanneer fy 't aldervuylst en 't onlatynst latyn
 Gebruycken tot haer tael, en meynen, dat syn reden
 Van hooge wetenschap, vol van spitsvindigheden,
 Die verre boven het begrip der leecken gaen,
 Die hier verbystert en als blinde kauwen staen,
 Want seggen sy, het waer de waerdigheyd vermindren
 Der godsgeleerde, so fy luyden, als de kindren
 Mee nae de regelen en wetten mosten gaen
 En onder het gebied der Grammatisten staen.

Voor

1. Dat sietmen bysonderlyck aen de Theologische Doctoren te
 Parijs, welckers hoofden so bewonden zyn dat sy haer selven quz-
 lyck ontwinden kunnen.

Voorwaer geen kleyn voor uyt van de Theologanten,
 Indien 't geoorloft is alleen aen dese quanten
 Te spreekken quaed latijn, hoe wel het is een dingh
 Dat haer gemeyn is met den slechten leerelingh!
 Ten laesten meynen sy d' onsterffelijcke Goden
 Te wesen aldernaest, dat, als haer werd geboden
 Goen morgen of goen dagh, als men haer spreeckt of
 groet,

Men 't met een tytcl van *Magistri nostri* doet.
 Waer in sy meynen een verborgentheyd te steken,
 Gelijck als in het woord dat men niet uyt kan spreken,
 Het geen de Ioden met 1. vier letters beelden uyt
 En een der mannen is daer God mee werd beduyt.
 Waerom sy yemanden wel quamen te verkettren
 Indien hy niet en schreef met Capitaele-lettren
 MAGISTER N O S T E R, oock quetst hy de Majesteit
 Der Godsgeleerde, die *Noster Magister* seyt,
 By dit geluckigh volck syn aldernaest geseeten
 Die 2. Monicken oock Religieusen heeten:
 Twee naemen, die men haer verkeerdelijcken geeft,
 Om dat een deel van haer niet veel religie heeft
 En dat men s' alfins vind in straete en in steegen
 En niemand meer als haer ontmoet op alle wegen.
 Ick segge, dat men geen ellendiger en vond
 Indien ick doorgaens haer niet dapper by en stond.
 Want schoon haer elck vervloeckt die s' op de wegh be-
 jegenen (genen,
 En voor een voorspooock houd van onweer, stormen, re-
 Van ramp en ongeluck, so streelen echter zy
 Haer selven grootelijcx door eygen vleyerey.

Voor

1. *Iod, He, Van, He*, welke letteren te samen ghevoeght geen ge-
 luydt of klanck maken. Met welke verborgentheyd sy seggen wil-
 len dathet Godlijcke wesen gantsch onuytspreekelijck is.
2. *Monachus*, een griecx woord, beteyckent een die alleen leeft.

Voor eerſt werd het by haer Godvruchtigheyd geheeten
 So weynigh letteren gerooken of gegeten
 So weynigh van dat goed te hebben oyt geſmaect
 Dat men noyt tot verſtand van 't leſen is geraect.
 Ten anderen, als ſy ter kercken in de Cooren
 Haer onder het gefangh als efels laeten hooren
 En daer haer tax en 'tal van Pſalmen ſchreeuwen uyt
 (Maer die ſy niet verſtaen) met vreeſelijk geluyt,
 So meyenen ſy dat ſy de Heylige bekooren
 Met liefelijk gezangh en ſtreelen aen haer ooren.
 Hier onder ſynder die haer vuyl en beed'lary
 Verkoopen hoogh en dier als dingen van wardy.
 Die aen de deur om brood als ſtieren ſtaen en bulcken
 En in de herbergh, in de heun, in ſchuyten, hulcken,
 En aen de koetſen, aen de wagens op het veer
 Den menſchen moeylijk ſyn en alſins in de weer,
 Tot geen geringe ſchae van andre bedclaren.
 Noch meynt dit ſoete volck, gelijk ſy ſelfs verklaeren,
 Dat ſy met vuyligheyt, met onbeſchaemt geluyt,
 Met plompheyd, onverſtand, d' Apoſtels beelden uyt
 Die Chriſtus ſelv er had verkooren en geſonden
 Om alle volckeren ſyn leere te verkonden.
 Maer daer is nier ſo ſoet als dat het alles doet
 Gelijk het voorschrift houdt daer 't ſich nae draeghen
 moet
 Of 't regels waeren, van Wiſkonſtenaers geſchreven,
 Daer ſonder fondement ſich niet kan buyten geven:
 Hoe meenigh knoop de ſchoen moet hebben, van wat
 kleur
 De Kappen moeten zijn, hoe hoogh of laegh van keur:
 Hoe veele ſtroojen breed de gordel dient te weſen
 En van wat ſtof gemaeckt, hoe laegh, hoe hoogh gereſen,
 Hoe ſpits, hoe rond, van wat voor weſen of fatſoen
 En hoe veel mudden groot de covel of kaproen,
 Hoe veele vingers breed het hayr op 't hooft geſchooren
 En hoe veel uyren dat tot haere ſlaep behooren,

En

En wie en sieter niet hoe groot het onderscheyd
In dees gelijkheyd zy daer de verscheydenheyd
Van lichaem en verstand so groot is onder allen?
En om dees leuren, om dit beufelen en mallen
Versmaeden sy by haer veel andre niet alleen
Maer sy verachten oock malkandren onder een
En die de liefde der Apostelen belijden
Die setten 't al in roer door twist en haet en nyd, en
Verwecken over al een groote onsteltenis
Om dat het kleed van dees niet so gegordelt is
Als van den anderen of meer treckt naden bruynen,
Om onderscheyd van kap, van kovel en kruynen.
Men vindter sommige so nauw beset so wreed
So strenghe religieus, dat sy geen boven-kleed
Gebruycken als van hayr, maer hebben d'onderkleeren
So sacht als waeren sy van vlos van dons of veeren.
Oock vintmer andere die averrechts verkeert
Sich onderkleen in 't ruych dat men van schaepen
scheert,

En boven linden zijn: daer synder mee, die maecken
Gheen kleyne swaerigheyd in gelt maer aen te raecken
En schouwen 't of het waer' een dodelijck fenijn
Die onderwijl niet schouw van wijn noch vrouwen syn
Noch schroomen dees en die te naecken en te raecken
Kort om, men siet haer al van grooten yver blaecken
Om met malkandren noyt te koomen over een
Of hebben onderlingh yets even of gemeen
In 't geen dat de manier van leven mocht belangen.
Oock sietmen niet dat sy haer tyd of sinnen hangen
Hoe men gelijcker sy den Heer, die men belydt
Maer hoemen verder van malkandren zy verwijdt.
Voorts stellen sy een deel van haer gheluck in nae-
men

Die haer gegeven syn, of die sy selver naemen
Dees heet men een Colet, en die een Franciscaen,
Dit is een Bernardijn, die een Dominicaen,

Dit

Dit is een Wilhelmyt, en dat een Iacobyner,
 Dits een Benedictijn, en des' een Augustyner,
 Dees wil een minder broer en die de minste syn,
 Dees werd nae syne kap genoemt een Cappucijn,
 Een ander voert syn naem nae naeckte barrevoeten:
 (Ick bleef'er in so ick haer al sou noemen moeten)
 So heeten dees' en die, als was't niet groot genoegh
 Dat men nae sijnen Heer den naem van Christen droegh.
 Een groot gedeelte staet en steunt en bouwt op gronden
 Van ceremonien en menschelijcke vonden
 En beeldt sich selven in dat eenen hemel maer
 Al te geringen loon voor haer verdiensten waer,
 Niet eens bedenckende dat Christus haer sal vraegen
 Niet nae de beufelen daer sy haer in behaegen,
 Maer nae de liefde, daer hy selfs bevel van gaf,
 En vordren syn gebod op't alderscherpsten af.
 Den een sal met een dick uytpuylend buyxken koomen
 Met alderhande visch uyt meeren zee en stroomen
 Tot berstens toe gevult: een ander syn getuyt
 Van psalmen en van zangh met muddens meeten uyt;
 Dees sal in rekeningh syn vasten-daegen brenghen
 Met veele duysenden, en die daer onder mengen
 Als hy maer eenmaels daegs een middagh-maeltyd at,
 So sober, dat hy in gevaer van splyten sat;
 Een ander voor den dagh so grooten staepel haelen
 Van ceremonien, dat men wel seven maelen
 Het aldergrootste schip dat op Oost-Inje vaert
 Daer mee bevrachten sou; een ander, hoogh bejaert,
 Sal roemen dat hy noyt quam eenigh geld te rac-
 ken
 En dat hy nemmermeer dat hadde derven naecken
 Als maer met vingeren die hy gewapent had
 Met dubbelt hand-schoe-leer, een ander seggen, dat
 Syn py hem vryen moet van'tquaed by hem began-
 gen,
 Die hy vertoonen sal daer klonteren aen hangen

Van

Van smout en smeer en teer, van vuyligheden stijf,
 So dat geen bootfman die fou trecken aen syn lijf;
 Een ander, hoe hy meer als vyf en vyftigh laeren
 Gelyck een fponfy aen de klippen in de baeren
 Geleeft heeft, altyds vast, en op de selfde stee;
 Een ander, wyl hy niet als staedigh zingen de,
 Dat hy is heesch en fchor en geen geluyt kan geven;
 Een ander, dat hem door in eenfaemheyd te leven
 Een flaepfiekt was verweckt; en ander klagen dat
 Om dat hy langen tyd heel niet gefproken had
 Hy fulcken strammigheyd had in syn tongh gekregen
 Dat hy die naeuwelijck kon roeren of bewegen.
 Maer Christus op het leest dit roemen eenmaels zat
 En al dit lof-getuyt, dat licht geen eynd en had,
 Sal vraegen tuffen bey : waer of dees nieuwe Ioden
 Van daen gekoomen zijn ? ick heb dit niet geboden,
 Ick gaf geen last daer toe, sal voorts syn seggen zijn,
 Daer is maer eene wet die 'k aenneem voor de mijn :
 Van welck' alleen' ick niet een tuttel hoor gewaegen,
 Die 'k eertyds opentlijck en klaer heb voor gedraegen
 Doe 'k sonder deckfel van geliickenissen sprack.
 Ick heb aen py noch kap, noch uwen bedelsack,
 Noch die gebedekens, noch fulcke vaste-dagen
 Mijns vaeders erfenis belooft noch opgedraegen:
 Maer aen geloof en liefde. ick ken oock fulcke niet
 Die willen dat ick 'tgeen van haer luy is geschiedt
 So hoogh erkennen souw. die beeter willen toonen
 En heyliger als ick, die mogen gaen bewoonen
 Arbraxas i. hemelen indien het haer belieft.
 Of, so sy daer mee niet te degen zijn gerieft,

Be-

1. Basilides, nae 'tseggen van Augustinus, heeft drie hondert vyfen
 sestigh hemelen gestelt, welck getal na de Grieckse maniere van
 cyfer. letteren uyt gebracht werd door het woort Abraxas, welck
 woord hy syne Discipulen gerecommandeert heeft

Belasten, dat haer die een nieuwen hemel bouwen
 Van wiens infettingen sy hebben meer gehouwen
 Als wel van mijn gebod. Als dees nu fullen zien,
 Dat schippers, wagnaers, bouluyden, ambachts-lien
 Voor haer luy fullen gaen, en sy voor sulcke wijcken,
 Hoe sal den een dan op den anderen staen kijcken?
 Maer door mijn weldaet syn sy ondertusschen noch
 Geluckigh in haer hoop, en schoon dat dese doch
 In geen bedieningh zijn van de gemeene saecken
 Noch ampten en bekleen die de regeringh raecken,
 Schoon dat op het Stadthuys geen stoel voor haer en staet
 Noch kussens leggen met een waepen in den Raed,
 En dese Gceestlijckheyd daer buyten werd geslooten,
 So derft haer niemand doch verachten noch verstoeten
 Voornaementlijck die van de Bedel-ordens zijn,
 Hy sy dan Minnebroer, Minijm of Cappecijn,
 Om dat sy al den hoop van leemten en secreteen
 Door 't biechten, so men 't noemt, van mans en vrou-
 wen weten,

Die 't nochtans is verboon te brengen aen den dagh,
 Behalven als sy by de wijn met soet gelach
 Met kluchjes, fabeltjes, malkanderen vermaecken;
 Daer men geen openingh noch kennis krygt van faken
 Als maer door gissingen, en alle naemen berghet.
 Maer isser yemand, die dees wespen heeft geterget,
 So weten sy op stoel wanner sy staen en preeken
 Van haere Vyanden haer selven wel te wreken,
 Die sy met woorden van ter syden wijsen aen,
 Doch so bedecktelijck dat elck het kan verstaen;
 Daer sy van haer gebaf geen eynd en fullen maeken
 Voor dat men haer een brock werpt in haer holle kaec-
 ken,

Maer segt my eensjes wat doch voor een gochelaer,
 Quacksalver, Kamerist u aengenaemer waer
 Te hooren snacken op Reduyfen en Tonnellen.
 Als deef op haere stoel den Orateur sien speelen

Daer

Daer sy belacchelijck, doch aardigh, volgen nae
De kunst en regelen van haer Rhetorica?
Onsterfelijcke Goon! hoe staen sy hier en schermen,
Wat maecken s' een gebaer met handen hoofd en er-
men,

Hoe werpen sy het lijf aen d' een' en d' andre kant;
Met wat bevalligheyd en sonderling verstand
Verandren sy van stem, hoe weeten sy te queelen,
Hoe setten sy 't gelaet quansuys nae 't geen sy speelen,
Hoe stuyft en roockt het door haer roepen inde kerck,
Hoe wel verstaen sy 't heel Rhetoricaele werck?
En dees welsprekens-kunst en vindtmen niet beschre-
ven,

Maer 't eene broertjen heeft aen d' andre die gegeven
Van hand tot hand, gelijk als een geheymenis.
Hoe wel nu dat het my niet heel geoorloft is
Op 't aldernaefte dees verborgentheyd te weeten,
So weet ick evenwel die so wat af te meeten
Met gissen, raen en slaen. Eerst roepen sy yet aen
Gelijk van ouds by den Poeten is gedaen,
Daer sy 't van leenen: dan, wanneer sy willen spreken
Van liefde, nemen sy den aenvangh haerer preeken
Gints van de Nyl; of als sy de verborgentheeyn
Des Cruyces hebben voor, beginnen sy haer reen
Geluckelijck van Bel, den Babylonse draeck, en
Wanneer sy haer sermoen van 't vasten sullen maecken
Gebruycken sy tot een inleyding aen de saeck
De twaelifteyken van den dwersen Zodiaeck.
Hoe dat het vierkant van een cirkel is te weeten
En hoe daer door het rond wiskunstigh is te meeten
Sal haer voorreden syn, wanneer de reden van
'T geloof sal moeten syn. ick selver hoord' een man
Die uytter maeten geck, geleert was wil ick seggen,
Die, als hy het geheym ter schoolen uyt sou leggen
Van de drievuldigheyd in een vergaederigh
Die vry aensienlijck was, een nieuwen wegh in gingh
Om

Om syn uytstekende geleertheyd te doen hooren
 En oock om te voldoen der Godsgeleerden ooren :
 Gelijck 1. hy dee en als men vry verwondert was
 En dacht, waer toe komt doch dit vunse goed te pas,
 So quam het daer op uyt, dat hy daer uyt fou toonen
 Dat de drievuldigheyd (een weesen, drie perfoonen)
 In de beginfelen van de Grammatica
 So klaer was uytgedruckt, dat die op verre nae
 Geen Mathematicus so wel in 't sand fou trecken
 En 't heele beeld van de dryeenigheyd ontdecken.
 Op dees' Oraty had dit Godsgeleert vernuft
 (En in den hoogsten graed) geblockt, gesweet, gesuft
 Thien maenden langh, soo dat hy tot den dagh van he-
 den

So blind is als een mol, dewijl de wackerheden
 Van het gesicht hem nae syn hersens syn gegaen
 En lieten d'oogen, om de sinnen by te staen.
 Noch eens quam ick een man van tachtigh jaer te hoo-
 ren,

So ver Theologant, dat hy licht had geswooren
 Dat Scotus op een nieuw in hem herbooren was :
 Dees, als hy in de School van hooge faecken las
 En daer den heylgen naem van Iesus gingh ontleden
 Ontdeckten een geheym van veel diepsinnigheden,
 Dat in de letters selfs quansuys verborgen lagh
 Al wat men van hem seyt of van hem seggen magh.

**Etenim quod tribus duntaxat inflectitur casibus, id mani-
 festum esse* (definitivs,

Simulacrum divini ternionis. Deinde quod prima vox Iesus

1: *Nimirum*, seyt den Latynschen text, *a literis, syllabis & oratione, tum a concordia nominis & verbi, adjectivi nominis & substantivi.*

* Dit syn de woorden by Erasmus, die niet wel te vertaelen syn, veel min in versen te brengen, behoudens haere eygenschap ende aerdigheyd.

secunda Iesum in m.tertia Iesu in u. in hoc ineffabile subesse mysterium : nempe tribus literulis indicantibus eum esse Summum, Medium & Ultimum. Restabat mysterium hic quoque retrufus, mathematica ratione Iesus sic in duas æquales diffidit portiones, ut scilicet penthemimeris in medio resideret. deinde docuit eam literam esse quam Hebræi Sin appellant : porro Sin, Scotorum opinor lingua, peccatum sonat : atque hinc palam declarari, Iesum esse qui tolleret peccata mundi.

Tot def' Inleydinge, foodanigh van te vooren
By niemand was gehoort, gaf yder een syn ooren,
Bysonder al wat daer van Godsgeleerde sat,
So dat haer 't ongeluck by nae getroffen had
Dat 1. Niobe geschagh, daer my bykans gebeurde
(Ick spreekte met verlof) dat ick van achtren scheurde
Gelijck 2. Priapus dee, die tot so groote schae
De tover-dienst by nacht sagh van Canidia.
'Twas oock niet vreemt gheweest had my sulx overkoo-
men :

Want wanneer heeft men oyt by Cicero vernoomen,
Of by Demosthenes, of by Quintiliaen
Dat sy so ver en breed syn buyten omgegaen ?
Sy hielen 't voor een fout als men een ingangh maeckte
Die 'tgeen men handlen wou in 'tminste niet en raeckte
Als of d' eenvoudige niet mee so aen en vingh
Gelijck als de Natuyr wijst aen haer leerelingh :
Of beerenhoeders niet en volgde haere lesse.
Die sy een yder geeft, dees groote School-maitresse.

H

Maer

1. Niobe veranderde in een steen *Ovid. in Metamorphosii. lib. v. r.*
2. Horatius schrijft van een houten tuyn-god Priapus, die des nachts siende de toveryen ende sacrificien van Canidia in Sagana van bangigheyd een groote wind liet, waer door de oude wijven so verschrickten dat sy al haer tuygh en tover-kraem verlieten en de vlucht naemen. de Satyra van Horatius begint *Olim truncatus ram ficulnus, inutile lignum.*

Maer dat geleerde volck geloven dat sy gaen
 Nae de welsprekens-kunst, indien sy vanghen aen
 Van dinghen, die van 't geen daer sy van spreken willen
 Als wit en swert en als de nacht en dach verschillen
 Op dat den hoorder hier het versje koom te pas
 (Terwijl hy sit en gaept) dat hy by Flaccus las

Quo nunc se proripit ille?

Waer wil de kreupel heenen

Met syn verlemde beenen?

Ter derder plaets', als by maniere van verhael,
 So brenghen sy yet voor, gelijk een kostlijk stael
 Van haer geleertheyd, uyt de boecken der Profeeten
 Of 't nieuwe Testament, waer van sy weynich weeten,
 En leggen 't uyt ter loops, daer dat nochtans alleen
 Most syn daer sy haer heel aen hadden te besteen.
 Ter vierder plaets', als of sy andre kleeren naemen
 En als een nieu persoon weer op der schouburg quamen,
 So roeren s' een geschil van Godsgeleertheyd aen
 Dat lucht noch aerde raeckt, noch Son, noch ster, noch
 Maen.

Dit meenen sy oock tot de spreek-kunst te behooren.
 Hier slaen s' haer blicken op, hier stampen sy in d' ooren
 Van haer toehoordenen, en meeten ruym en grof
 Haer 1. hooge tytels uyt, en Doctoralen lof,
 En proncken by het volck met haere beuselingen
 En grollen van de School, als waeren 't groote dingen.
 Het vyfde rest'er noch, waer in men aldermeest
 De kunst betoonen moet en wackerheyd en geest:
 Hier fullen sy u met een fabeltjen aen koomen
 Uyt Mandevyl of uyt Historien van Roomen

En

1. Den text seyt. *Doctores solennes, subtiles, doctores subtilissimos, doctores seraphicos, doctores cherubicos, doctores sanctes, doctores irrefragabiles, magnifica nomina auribus inculcant. Tum syllogismos, majores, minores, conclusiones, corollaria, suppositiones etc. jactant.*

En leggen u dat uyt eerſt *allegorice*,

Dan *tropologic*, dan *anagorice*,

Op drierhande wijs (by loo, geen werck van gecken)

En fullen haer Chymeer dus metter tyd voltrecken.

Een dier, waer van een ſtuck in Flaccus penne bleef,

Om dat hy 't niet en kon uytvinden als hy ſchreef

Humano capiti cervicem junger equinam &c.

Die aen een menſchen hooft een paerden hals wou ſetten &c.

Oock hebben ſy gehoort; waer op haer ſtond te letten,

Dat, ſo men eer van ſyn Oraty hebben wil

De Spreker in 't begin moet zedich ſyn en ſtil

En wachten ſich van die met roepen aen te vanghen

En aen d' inleydingh ſtrax ſyn ſtem te koſt te hangen:

Daerom ſo heffen ſy ſo ſtil en zedigh aen

Dat ſy, ſo ick geloof, haer ſelven niet verſtaen,

Als waer' het ſeggens waerd het geen men niet kan hoor-

ren.

Oock heeft het al te met ghewaeyt voor by haer oor-

ren

Dat men ſomtyts, om 't volck te beter in 't gemoed

Te treffen, uyt de borſt ſyn ſtem verheffen moet;

Wacrom oock ſommige, die anders ſachtjes ſpreken;

Somwijl ſo ſchielijck dees verheffen in het preken,

Met ſo een dul geroep, oock daer 't niet komt te pas,

Gelijck als of men uyt het hock gebroken was.

Ghy ſwoert wel dat men haer wat nieskruyd in mocht

geven,

Als waere daer niet aen gelegen noch bedreven

Waer dat men roept of niet. Oock hebben ſy verſtaen;

Dat, alſmen verder in ſyn reden is gegaen,

Men heeter werden moet en toonen ſich ontſteken:

Dies werden ſy te met heel hettich in haer ſpreken

Selfs daer de ſaeck is koel, en laeten weder af

So ſlaeuw, als of den aem en 't leven haer begaf.

Voorts hebben ſy geleert dat by den Oratooren

Van lacchen werd vermaent, dies leggen ſy uw ooren

H 2

Som

Somtijds wat kluchtighs voor, wat jock en boerterij
 Op dat sulx als het fout van haere reden zy.
 Hoe aerdigh weeten sy dit goet te pas te brenghen !
 Hoe wel ter plaets' en tyd haer ernst met jock te mengen!
 O lieve Venus, hoe gevoeghelijsk en wel,
 Gelijck den esel past het clave-cymbel-spel !
 Oock byten sy somtyds, maer 't syn maer doove beeten,
 En die meer kittelen als sy van zeer doen weeten,
 En meenighmaelen is haer straffen maar gestreel,
 Haer hekel sonder tand, haer roskam van fluweel;
 Noyt vleyen sy so seer dan als sy haer gelaeten
 Vrymoedighst, ongeveynst en uyt de borst te praeten
 En Ioffer uyt de mond, ver van bewimpelingh.
 Kort om, sodaynigh is de heele handelingh
 Als hadden sy de kunst geleert van Ian Pottage
 En wie syn salf en smout beswetst op sijn stellage,
 Die 'k niet en weet of haer hier in te boven gaen
 Dan of in eenen graed so die als dese staen,
 Dewijl sy, nae my dunckt malkandren so gelijcken
 Dat qualijck tusschen haer het vonnis waer te stijcken
 Of 't dees van die, of die van desen heeft geleert.
 Noch hebben sy haer volck dat haer bemint en eert,
 Maer doch door mijne hulp; so dat sy niet en kooren
 Voor haer een Cicero noch syns gelijck te hooren:
 Dat men by koopluy meest en onder vroutjes vind.
 Dees blaesen sy in 't oor een soete labber-wind
 En trachten haer om 't seerst te vleyen en te stree-
 len.
 De koopluy: om dat sy haer somtyds mees wat deelen
 Van het gekeapte goed, of averchts gewin,
 Wanneer sy in de kerck maer spreken nae haer sin.
 De vroutjes: so om dat sy dese syn genegen
 Om veele redenen, als meest om dat sy plegen
 In deser luyden schoot of boesem haer 't ontlaen
 Wanneer sy met de mans niet al te wel en staen.

Ghy

Ghy fiet nu, so 'k geloof hoe seer dees' onder allen
Aen my verbonden syn en in myn schuld vervallen
Die met haer beuselen en arme voddery
Gebruycken over 't volck een slag van tyranny.
Maer van dees guychelaers wil ick te rugge deynsen,
Die al mijn weldoen so ondanckbaerlijck ontveynsen
Als sy haer veynsen vol godvrugtigheyd te syn,
In waerheyd huychelaers, godvresend in den schijn,
En wil tot Coningen en Princen my gaen keeren,
Die my eenvoudijck in haere hoven eeren,
Die vry in mynen dienst en sonder omsien gaen,
Gelijck den sulcken voeght die onder niemand staen;
Die, hadden sy een loot van recht gesonde zinnen,
Wat souw men droevigers bedencken of verzinnen,
Wat so affschuwelijck en waerdigh om te vlien,
Als 't leven van een man die Rijcken moet gebien?
Want door meynedigheyd, door moord en vader-flach-

ten

Sou hy na kroon noch throon of nae de scepter trachten
Die by sich selven eerst te degen overdacht
Wat last hy heeft gelaen, hoe dat hy is bevracht,
Die wesen wil een Prins so hy behoort te leven:
Dat die tot hoogh bewind hem selven vind verheven
En 't roer heeft aengevaert, niet syn bysonder goed
Maer 't algemeyn bestiert, en dat betrachten moet,
Dat hy alleenlijck op 'slands voordeel heeft te letten,
Dat hy geen vingerbreed moet wijcken van de wetten
Die hy selfs heeft gemaect, en andre volgen doet
Of d' overtreders straft aen 't lijf, in eer, of goed,
Dat hy d' oprechtigheyd van allen Overheden,
Van al, wie ampten of Officien bekleden,
Selfs te betrachten heeft, gelijck hy haer gebiedt:
Dat hy is een, daer 't oogh van alle man op fiet,
Die heyl en welvaert aen syn onderfaet kan geven,
Gelijck een goed gesternt, door een onstrafbaer leven,

Of als een ongefonde en pestige Comeet
 Verderf en onderganch aenbrengen eermen 't weet :
 Dat men van anderen haer misdoen en gebreken
 Niet so veel quaeds gevoelt noch so ver hoort van spre-
 ken :

Dat het hier met een Prins also geschaepen staet
 So hy een weynigh maer de deughd te buyten gaet
 Dat hy gelijk een pest veel andre sal besmetten
 Die op het voorgaen meest van haere Vorsten letten :
 Dat, wijl eens Princen lot brengt veele dinghen mee
 Die oorfaeck geven dat hy licht bezijden tree
 En sich door overdaed, door wellust, wijn en hoeren
 En door syn vryheyd en syn vleyers laet vervoeren ,
 Hy so veel naerftiger op alles toe moet sien
 Dat hy niet doe het geen syn plichten hem verbien
 En oock niet en versuym' het geen sy hem gebieden,
 Schoon datter waeren die hem nae syn lusten rieden :
 Dat hy, behalven dat hem list, verraed en haet ,
 En veelderley gevaer staegh te verwachten staet,
 Heeft sitten boven hem dien Koningh aller Heeren,
 Die hem daghvaerden sal, en rekeningh begeeren
 Van 'tminste dat hy heeft gelaeten of gedaen :
 En dat hy tegen hem sal so veel strenger gaen
 Hoe meerder dat hy had te seggen in syn Rijcken :
 Waer 't segh ick, dat een Prins al dit en dier gelijcken
 Te degen over ley, gelijk als hy sou doen
 Indien hy wijsheyd had : wie konder dan bevroen
 Dat hy met recht vermaeck of slaepen souw of eeten ?
 Maer danck zy my, dat sy dit altemael vergeeten,
 En laeten al die sorgh bevoolen aen de Goon,
 En doen haer selfs wat deegs, en houden 't voor ver-
 boon

Dat men van swaerigheyd koom reppen aen haer ooren.
 Sy laeten niemant toe als die haer wat doen hooren
 Dat haer behaeglijk zy, om geen bekommeringh
 Te krygen aen het hert door 't geen haer tegen-gingh ;
 En

En meynen dat sy recht den naem van Prinzen draeghen
 En haere plicht voldoen, so sy geduyrigh jaegen,
 So sy op haere stal veel schoone hengsten voen
 Indien sy haer profijt met ampt en staeten doen
 En om een machtigh geld officien verkoopen,
 Indien men dagelijcx vind middelen met hoopen
 Daer men de Steden mee te machteloosser maeck
 Waer door der rijcken geld in haere schatkist raeck,
 Doch sonder tytels niet, of recht, daer toe verkregen:
 (Daer syn sy nimmer om benepen of verlegen)
 So dat, schoon't dickwils is een openbaer geweldt,
 Den Ingeseten werd in 't ongelijck ghestelt
 Wanneer hy werd berooft van vryheyd' goed en leven
 Noch willen sy dat haer die eere sy gegeven
 (Om het gemeyne volck te krygen aen de hand)
 Dat sy behartigen, de welvaert van het land
 Dat sonder haer * licht in een bloed bad was gekomen;
 Verraen, verkocht, en van den vyand ingenomen
 Waer nae een sulcke wel het hooft te hebben scheen
 Dié men dat, eer het bleek, door't swaerd heeft afgesneen.
 Bedenckt' er my nu een, gelijk'er onderloopen,
 Die van geen wetten weet, die noyt dat boeck sloeg open,
 Die 't algemeyne best gelijk een vyand haet
 En maer syn oogen op syn eygen voordeel slaet,
 Die aen syn lusten sich heel over heeft gelaeten.
 Die de geleerden haet en die de waerheyd praeten
 En voor de vrijheyd staen: een, die geen acht en slaet
 Op't geen het oorberlijxt mocht wesen voor den Staet;
 Maer alles nae syn lust en voordeel soeckt te meeten:
 Geeft hem om synen hals hier by een goude keeten,
 Waer door cendragtigheyd der deugden werd beduydt
 So 't eene schakeltje vast in het ander sluyt:
 Set hem een kroon op't hooft, verciert met eel gesteente,
 Die hem vermaen dat hy moet onder syn gemeente

H 4

* Hier van hebben wij een levendigh exempel hier tel La ¹²
 gehad in den Heer van Barneveld. _{nde}

In heldelijck bedrijf en deugden munten uyt ;
 Geeft hem een Scepter, die rechtvaerdigheyd beduydt
 En dat hy recht en rond moet gaen in syn bestieren;
 Wilt hem voor 't laetste met een purpren mantel cieren,

Waer door betcykent werd een sonderlingen brand
 Tot welvaert van het volck en liefde tot het Land:
 Indien nu sulck een Prins dees kledingh en cieraeden
 Gingh vergelijcken met syn leven en sijn daeden,
 Ick houw hem van nu af verlegen en beschaemt
 Wanneer hy quam te sien hoe weynigh hem betaemt
 Dus konincklijck gekleedt en opgeschickt te wesen
 En dat hy lichtelijck voor yemand had te vresen
 (Voor een neufwijse gast) die dit vercierfel tot
 Sijn schimp mocht leggen uyt en duyden't tot een spot.
 Maer wat sal ick u vande Hovelingen seggen
 Die d'eerste willen syn en nergens achter leggen
 (Ick spreekte van de meest') hoewel ick niet en acht
 Dat yet so eygen is, so slaefs en so veracht
 So laf en ongefult : nochtans moet ick bekennen
 Dat sy hier in alleen de schickelijckste bennen
 Of de sachtmoedigste, dat sy te vreden zyn
 Met goud en paerelen, met sammet en satyn,
 Met purper en scharlaecke, en diergelijcke mercken
 Van deugd en wijsheyd en van adellijcke wercken,
 Aen 't lijf te zyn bevracht, maer 'd oefeningh van dien
 Een ander overdoen, en staen het aen en sien.
 'T is haer gelucks genoegh (daer vry op valt te roemen)
 Dat sy de Koningen haer Heeren moogen noemen
 En weeten hoe men haer de Reverenty doet,
 Hoe dat men buygen moet, hoe strijcken met de voet
 Wie syn Genaeden is, en wie syn Excellenty,
 Wie syn Doorluchtigheyd, en wie syn Eminenty,
 Wie dat den tytel van sijn Hoogheyd voeren magh,
 En hoe die werd verdeylt in veelerhande slagh;

Dat

Dat sy dees wachten op, en paffen op de Grooten:
 Dat met goed waegeschot haer backhuys is beschooten
 Of't 1. voorhoofd deurgekraut, en op een prick verstaen
 Hoe het pluymstrijcken in de hoven toe moet gaen.
 Want dit syn kunsten die ten hooghsten syn te loven
 In die recht edel syn en Ionckeren der hoven:
 Dit is dat haer betaemt: maer dese niet te min
 Indien ghy naeder fiet haer doen en leven in
 Syn dickwils anders niet als 't geen de vryers waeren
 Van Vrouw 2. Penelope, als lichte Koppelaeren,
 Als maer een boeve-jaght. Men slaep tot by de noen,
 Een Prysterke komt haer de Mis voor't bedde doen
 Noch hallif slaepende: dan valt men aen 't ontbijten
 Dat naeu geeyndicht is of (schoon den buyck sou splyten)
 Het middaghmael is ree: dat qualijck is gedaen
 Oft'berd en kaerte-spel en t'dobbelen gaet aen.
 Men maectt sich vrolijk met scherluynen en rabou-
 wen,

Met poetsmaeckers en met schoone lichte vrouwen;
 Bancketjes onder tyds geraecken op den dis
 Tot dat het weer den tijd van't avond eeten is,
 Daer men voorts drinckt en klinckt tot dat het is aen't
 daegen.

Dus loopen 'd uyren heen, dus slijten sy haer daegen,
 Dus raecken maend, en laer' en eeuwen aen haer end,
 En niemand heeft verdriet in t'leven dat hy ment.
 Ick selfs gae somtyds heen veel vetter als te vooren
 Als ick somwylen dees grootspreekers kom te hooren,
 Terwijl elck Nimfje denckt hoe grooter staert sy heeft,
 Hoe naeder deel t' haer aen 'tgeluck der Goden geeft:
 Terwijl dit hoofs gebroedt den een den anderen stooten
 Met ellebooghen voort, om naeder aen de Grooten

Te

1. Een latynse maeniere van spreken; die sy gebruycken van yem-
 and die geen schaemte meer heeft.

2. *Spont Penelopes, nebulons, Alsinoique Horat.*

Te schijnen, of te zijn terwijl sich yder ien
 So veel te meer behaecht hoe meer hy is versien
 Van moye klederen, van Kostelijke boorden,
 Hoe meer hy is besmeert met goude en silvre koorden,
 Hoe meer syn Keting weegt, op dat men niet alleen
 En sie hoe rijk hy is, maer oock hoe sterck te been,

Der Princen voorbeeld en der Aerdsche Potentaten
 Werd al van langen tijd by Pausen en Prelaeten
 En Cardinalen en Bisschoppen nae gedaen,
 Soo dat sy haer by nae daer in te boven gaen.
 So yemand by sich selfs nu koome t'overleggen
 Wat het sneeu witte kleed van linden heeft te seggen,
 Een leven naementlijck dat reyn en suyver zy:
 En dat de Myter met een hoorn aen elcke zy',
 Die aen malkanderen syn met eene knoop gebonden
 Volkomen wetenschap van beyde de Verbonden
 Van 't Oud en 't Nieuw beduydt: dat haere handen,
 met

Handschoenen overkleedt, beteykenen een net
 En suyver handelen der heylge Sacramenten,
 Van aerdsche vuylicheyd noch vry en ongeschendt: en
 De Staf haer seggen wil, dat men by dagh en nacht
 Moet sorgen voor de kudde en houden goede wacht:
 En't voorgedraeghe Cruys, dat men so heeft gestreden
 Dat men den ouden Mensch en quae genegentheden
 Heel overwonnen heeft en onder sich gebracht:
 So yemand segh ick sulcx te degen overdacht
 Sou die niet een bedruckt, en droevigh leven leyden?
 Maer't gaet haer wel, nu sy haer selven voen en wey-
 den,

En laeten voorts de forgh en haere schapen aen
 Den Heere selver, of de Fraters gaede slaen
 (So syse noemen) die sy met die last beswaeren,
 Of de Vecarisen die haere plaets bewaeren,
 En houden voorts haer selfs gemackelijck en stil,
 Niet eens gedenckende wat dat het seggen wil

Dat

Dat sy 1. Biffchoppen fyn ; dat hebbenf' al vergeten
En toonen dat sy van geen forgh noch opfien weeten.
Maer iffer ergens geld te krijgen in haer net
Daer wert van haer wel gaeu en naerftigh op gelet.

'T fou op die eyge wijs gaen met de Cardinalen
Indien sy by haer felfs recht quamen t' overschalen
Dat sy getreden fyn in der Apostelen ftee ,
Dat van haer wert geeyscht wat een van dese dee :
Dat sy van 't geestelijck bedienaers fyn geen heeren :
Maer daer den Heer eer langh fal reden af begeeren
En naeuwe rekening Jae, fo maer altemet
By hem op haer gewaedt en kleding wiért gelet
En sy daer op fomtyds dus wat filosofeerden :
Wat is het dat sy met de wittigheyd begeerden
Van dit ons boven-kleed ? wat had het voor befcheyd ?
Was 't niet een leven dat uytuntut in fuyverheyd ;
Wat wil 't fcharlaken kleed dat wy daer onder dragen ?
Beduyt het niet een brand om Gode te behagen ?
Wat wil oock 't bovenfte, fo ruym en uytgebreyd,
Dat het de Muyl bedeckt van ons' hoogwaerdigheyd ,
Iac dat m'er een kameel genoeg mee fou bedecken ?
Is 't niet de liefde, die haer wijd en fijd moet ftrecken
Om elck fyn hulp te bien, die daer in recht beftaet
Dat men den luyden leert, vermaent en ondergaet,
Beltraft en oock vertrooft, en, iffer twift gerefen,
Syn beft doet om de fcheur en wonde te genesen ,
Den oorlogh leyt ter neer , gheen nieuwe ftoockt noch
voedt ,

Den quaden tegen gaet, jae dat men felfs fyn bloed
En niet fyn geld alleen en rijckdom wil befteden
Ten dienft van Christus kudde en fyn verdruckte le-
den ?

Wat hebbenf' oock te doen met rijckdom of met geldt
Die houden dat fy in de plaetsen fijn gefteit

Der

1. Opfiendets der Kercken, het welke door het grieckse woord
Episcopus beduyt werd.

Der arme Apostelen, so ons die syn beschreven ?
 Sy hadden immers goud noch silver om te geven,
 Wiens Heer so arm was dat, gelijk hy selver sey,
 Hy niet en had daer hy syn hooft te rusten ley.
 So sy dit somtyds by haer selven overdachten
 Sy souden nae den hoed so yverigh niet trachten,
 Iae senden hem weerom, of sich so stellen aen
 Gelijk d' Apostelen haer hebben voorgedaen,
 En in sorgvuldigheyd en arbeyd noyt verkouwen.

De Pausen nu, die hier de stee van Kristus houwen,
 So sy hem sochten in syn leven nae te gaen
 In armoe, arbeyd, leer, in 't leven te versmaen,
 In kruys, vervolgingh, dood: jae, so sy maer wat naeder
 Bedachten wat het zy dat men haer noeme *Vaeder*
 En *Alderheylighste*: wie wasser op der aerd
 Bedruckter man, als die so hoogen plaets bewaert ?
 Wie sou daer al syn geld en middelen aen waeghen,
 Of wie sou sich de koop niet lichtelijck beklaegen
 Van so een staet, die hy verkreegh door machtigh geld
 En door vergif en 't swaerd en allerley geweld,
 En list moet houden staen ? hoe vond' hy sich verlegen,
 Wat misfe hy al gemacks, hoe stond die staet hem te-
 gen

So hem de wijsheydt eens syn oogen open sloot ?
 Wat segh ick wijsheydt ? jae, so hem maer overschoot
 Een greyntje van dat sout daer Christus af vermeldde,
 Als hy, die nu so rijck en machtigh is van gelde,
 Die so veel eers besit en so veel Lands beheert,
 Officien vergeeft, laet af en dispenseert,
 En cijns en tollen heeft en pachten en tribuyten,
 En so veel inkomst heeft van binnen en van buyten,
 So meenigh paerd, en muyl en lijfwacht en trawant
 En wellust en vermaeck en vreugd aen alle kant,
 Gewaer wierd dat syn ampt die dingen niet en pasten,
 Maer leeren, prediken, maer bidden, waecken, va-
 sten,

Maer

Maer moeyte, maer verdriet en traenen en gezocht
En duyfend fwarigheen, vol pijn en ongenucht,
Waer uyt men volghen fagh dat fo veel Officieren
Die nu der Pauzen hof bedienen of beftieren,
So veel Notarifen, fo meenigh Advocaet
En fchrijver en fyn klerck en procureur en Raed,
Stal-jongens, palfreniers, en die de muylen dryven;
Stal-knechten, koppelaers van maegden en van wijven
Van: facht, ick had by nae mijn mond daar mis gepraet
En lichtlijck wat gefeyt dat noch wat grover gaet:
Dat, seg ick, al dien hoop die nu den Stoel befwaeren,
Den Pauſelijcken ſtoel (ick miſſ' en zegh bewaeren)
Haeft honger lijden fouw. dit waer wel onbeleeft
En grouwelijk gegaen, maer, lieve, ſeght my, heeft
Het niet meer grouwels, dat men Princen van de kercken,

Die waere lichten van de wereld, fal doen wercken
En nemen op haer hals fo een gewichtigh pack
En raecten tot de ſtock en armen Bedelfack?
Maer nu gemeenelijck als haer yet komt te vooren
Daer in wat arbeyd is, dat willen ſy niet hooren
Maer ſy bevelen het aen Peter en den man
Die Pauwels werd genaemt, die 't bey wel beuren kan
Dewijl 's om tyd verdrijf ſomwijlen ſyn verlegen:
Doch komt'er wat daer eer kan werden door gekregen
Of daer vermaeck in ſteeckt of voordeel is aen vaſt,
Dat nemen ſy voor 't haer als yet dat fulcke paſt.
En dus gebeurt het door mijn toedoen, dat geen menſchen

So vrolijk leven en ſo ſorgeloos nae wenſchen
Al dees, die rekenen dat Chriſtus is voldaan
Ten vollen, als men met wat heylighe ghewaen,
Of die wat ſwemen nae de kledingh der toneelen,
En ceremonien den Biſſchop weet te ſpeelen;
Als men den tytel voert van ſyné Heyligheyd,
En ſegeninghen geeft en Anathemaes ſeyt,

Doet

Doet Prinzen in den ban, ontbint haer onderfaten.

Mirakelen te doen is oud en langh verlaeten ;

'Tis moyelijck het volck te leeren in de kerck;

De Schrift te leggen uyt, dat is der schoolen werck,

En 't bidden voor de luy die niet te doen en weeten,

De tranen voor de wijs die 't schreyen noyt vergeeten,

En arm te syn is vuyl en vol verdriet en smert,

'Tis slecht en schandelijck, dat men verwonnen werd,

Voor een, die Coningen en s'werelts Potentaten

Het kussen van syn voet beswaerlijck toe wil laeten.

Het sterven is onsoet, en't cruyssen is versmaedt.

Dees wapenen alleen syn al haer toeverlaet:

1. Schoon sprecken, naementlijck, loftuyten, pryfen,
vleyen,

Daer sy d'onnoosle door bedriegen en verleyen,

Opfchortingen van dienst, affettingen van staet,

2. Wraeck-beelden, ban en vloeck van wat haer tegen
gact,

En 't groulijc' blixem-vier, waer door op haer luy wenkē

De sielen reysen heen die sy den Duyvel schencken,

Daer niemand mee van haer so hard getroffen word

Als die door Satans raed Sint Pieters erf verkort.

Schoon dat syn seggen was, Wy hebben 't al verlaten

En u alleen gevolght, nochtans dees Kerck-Prelaten

Besitten land en goed domeynen, heerlijckheen

Accynsen, tollen, en Kasteelen, sterckt' en Steen,

En noemen dit syn erf, syn patrimony-goedren,

Waer voor terwijl sy in haer yv'righe gemoedren

Ont-

1. Want de sulcke en dienen onsen Heere Iesu Christo niet, maer haren buyck ende verleyden door schoonspreken en pryfen de heren der eeavoudige. Rom. 16. vers 18.

2. Schilderyen der geener die in den bangaeden syn, die op het haetelijckste werden voorgestelt, met een afgryselijck gesicht, aen elcke zyde een duyvel die haer een gloeyende kroon op thoof set ten, het vyer onder de voeten ghestoockt, met grouwelijcke opschriften.

Ontfteken met een brand tot Christi waere leer
 Vast vechten met het swaerd en andre gaen te keer
 Niet sonder kersten-bloed met menigthe te plengen
 En over land en luy verwoestinghen te brengen.
 So meynen sy de bruyd, die Christus heeft omermt,
 Eerst recht van haer te syn Apostolijck beschermt,
 Wanneer der naementlijck veel van den vyand bleven,
 Als of men aen de kerck kost erger vyand geven
 Als een godloose Paus, die door syn 3. swijgen maect
 Dat Christus heel versterft en uyt de kennis raect,
 En nieuwe wetten weet tot syn gewin te vinden
 Om de gemoederen der menschen aen te binden,
 De waere leer vervalcht, verdraeyt en qualick duydt,
 Of met syn leven doot als met een pestigh kruyd,
 En schoon de kerck op 't bloed der Christnen is gebouwd
 En door dat bloed versterckt, bevesticht en behouwen,
 En door dat bloed vermeert, so wert nochtans door
 't swaerd

Nu alles uytgevoert, verkregen en bewaert,
 Als waere Christus doot of niet en wist, och ermen,
 Hoe hy syn kerck voortaan door lyden kost beschermen.
 En alhoewel de krijgh so wreed en grousaem is
 Dat sy het sel gediert der woeste wildernis
 En niet de menschen voegt: so dul dat de Poeten
 De krijgers houden van de Furien bezeeten:
 So schaedlijck, dat sy is een algemeyne pest
 Die alle deugd vernielt waer sy haer selven vest:
 So onrechtvaerdich, dat men daer toe de voornaemste
 Struyckrovers, knevelaers, hout voor de welbequaemste.
 So godloos, dat sy niet met Christus heeft gemeen:
 Nochtans betrachten die de Pausen maer alleen.
 Hierom so laeten sy all' andre dingen vaeren;
 Hier in so toonen sy, geraeckt tot hooge jaeren,

Een

3. Om dat sy niet en leeren wat Christus is, en wat het zy een
 Christen te wesen,

Een jongh en manlijck hert ; hier fietmen dat sy haer
 Gheen kosten en ontfien ; hier valt geen arbeyd swaer ;
 Hier merckten, dat sy sich aenroeren noch ontfetten
 Of Godsdienst, of de vree, of tucht en goede wetten
 Geraecken overhoop van boven nae beneen,
 En staet en stand en land gemenght werd onder een.
 Oock en gebreken haer geen hoog-geleerde gasten
 Die in dees dulligheyd (die yder een kan tasten)
 Haer spreken nae de mond, en schicken dese pop
 Hoe vuyl sy wesen magh met schoone kleeren op ;
 En sulcke grouwelen, in plaets van die te doemen,
 Deugd en godvruchtigheyd en heylgen yver noemen,
 Uytvindende met een hoe dat het kan bestaen
 Dat men zijn broer een klingh doe door syn ribben
 gaen

So dat hy door de wond syn bloed en leven storte
 En dat men evenwel die liefde niet verkorte :
 Die groote liefde, die van Christus is geboon
 Dat yder Christen aen syn even-naesten toon.
 Ick twyfel of het daer van daen niet is gekoomen
 Dat Duytsche Bisschoppen nae't voorgeschrift van Ro-
 men

Haer dienst verlaetende met al het geestelijck
 Sich draegen heel en al als Vorsten van het Rijck.
 Die 't voor oneel en lasten haeren opficht' houden
 Dat sy haer elders als in 't veld op-offren souden
 En dat een Bisschop 'thuys syn geest op 't bedde geeft :
 Dan of de Paus die les van haer gesoogen heeft.

Oock den gemeenen hoop van Prysteren en paepen
 Die aen de heyligheyd van sulcke sich vergaepen
 Die haere hoofden syn, die rekenen 't voor schand
 So sy een vinger breed ter recht' of flincker hand
 Aftraeden van het pad als haer die hoofden weesen,
 Des so der twist om 't recht der thienden is geseen
 Hoe dapper syn sy stracx als kryschluy in de weer,
 Hoe stryden sy daer voor met swaerd en flits en speer,

Hoe

Hoe fcherp sien fy hier toe, en snuffelen en soecken
Om yets te vinden in registeren en boecken
Om 't flechte volck daer mee een schrick te jaegen aen
Dat met de thiende schoof haer recht niet is voldaan?
En sullen onderwijl niet eens gedachtigh wesen
Hoe veel dat van haer dienst is over al te lesen
Die fy daer voor aen 't Volck weer schuldigh zijn te doen
Hoe weynigh fiet m'er die sich tot haer plichten spoen!
Vermaent de kruyn haer niet, die men haer heeft gheschooren,
(Ten minsten diende 't so) dat Priesteren behooren
Te laeten haer gepeyns alleen ten Hemel gaen
En trecken sich noch aerd noch aerdsche dingen aen?
Dit soete volckje meynt sich dapper wel te quijten
En datter niet en valt te klagen noch verwijten
Als 't zijn gebedekens en sijn getykens leeft
Of mommelt so wat heen, so dat ick in mijn geest
(Ick sweer 't by Hercules) my menighmael verwonder
Of er wel yemand by de Goden is, of onder
Den Heyligen, die 't hoort of haere tael verstaet,
Om dat het onder haer gemeenelijck so gaet
Dat zy haer eygen selfs niet en verstaen noch hooren
Terwijl sy binnens monds die prevelen en smooren.
Maer dit's den priesteren en leeken bey gemeen:
Op 't geen zijn voordeel raeckt verstaet sich yder een;
Elck past op sijnen oegst, daer weten sy de wetten:
Maer isser yet, daer sy behoorden op te letten,
En steeckt'er arbeyd in, en heeft het swarigheyd,
Dat wert voorsichtelijck op andere geleyt.
Dit gaet van hand tot handt als opgespeelde ballen.
Gelijck een Werelds Prins daer swaricheden vallen
Op den Stadthouder schuyft 't bedienen van sijn Staet
En dees die sorgh en last weer op den sijnen laet:
So wert uyt zedigheydt de plicht van wel te leven
En 't oefenen des deugds aen 't flechte volck ghegeven,

Dat het weer over aen de Kerckelijcke geeft
En met de Kerck, so 't schijnt; niet veel te doen en
heeft,

Als of het niet met al belooft had in het doopen.
Het wereldsch Priesterdom vint wederom een open
(Dat sich so noemt, niet of het Christus toegewijt
Maer of 't de wereld was) en wijst dien last en smijt
Hem van haer schouders op den hals der Regulieren:
Deef op de Munniken, en die wat ruymmer swieren
Op die besetter zijn, en dees gelijker hand
Op die gaen bedelen, dees wijfen 't oock van kant
En leggen 't op den rug van de Carthuser-slaven
By wien alleen de deugd en gods-vrucht leyt begraven;
Begraeven, maer heel diep; waer door het oock geschiet
Dat men die nimmermeer of wel heel seldom fiet
So doen de Pausen mee die hard en naerftigh wercken
In haeren geld-oegst, en d' Opsinders van de Kercken
Al wat haer dunckt te sijn te seer Apostolijck
Bevoolen laeten syn; dees neemen weer haer wijk
Tot haer Vicarisen, en die tot den Pastooren;
Dees tot haer Cappellaens; die hebben oock geen ooren
En willen dat sy nae de Bedel ordre gaen;
Dees soecken oock die last van haeren hals te slaen
En wijfen haer weer voort na die de schapen scheeren.
Maer 't is mijn meyningh niet hier 't leven te waer-
deren

Van Paus' en Prysteren, op dat men niet en denck
Dat ick hier yemand in syn eer en aensien krenck
En hem beschimp, in plaets van lof van hem te spreken,
Of goede Princen van ter zijden soeck te steken
Wijl ick de quaede Prijs; maer ick heb slechts alleen
Dees dingen aengeroert op dat aen yder een
Mocht blijcken, dat geen mens kan wel en lustigh leven
Die tot mijn heyligdom sich niet en heeft begeven,
Of my te vyand heeft. Want hoe was 't mogelijk
Dat sulx gebeuren souw, dewijl Ramnuyf en ick

So komen over een, dat dese Luck-goddinne
 Gestaedigh is geweest der wijzen vyandinne
 En so in tegendeel den sotten toegedaen
 Dat sy haer in den slaep bracht alle voordeel aen.
 Tot die voorsichtigh zijn is sy niet seer genegen:
 Die stout en roeckloos is bemint sy daer en tegen
 En die daer seyt, schae-baet, ick set maer een op al,
 De steen is uyt de hand ick wacht wat datter val.
 De wijze is schuw en bloo, dies siet men 't veel geschied
 den

Dat armoe, honger, roock versellen wijze lieden:
 Dat dese veeltijds syn veracht, benijt, gehaet,
 En dat de sotten syn versien van geld en staet,
 En in de rammeling en op het kussen raecken,
 Dat men haer set aen 't stuyr van de gemeyne saecken
 En vordert, daer men luy van kennis buyten fluyt.
 Men laet haer in den Raedt, de wijze hout m'er uyt,
 Of vatse by de kop en voertse met soldacten
 Nae het gevangen huys en sonne-loose gaeten,
 Men werpt een lack op 't lijf en brengt haer op 't schac-
 vot

Daer men haer drijft een swaerd of hakmes door de strot,
 Maeckt al haer goed te buyt, verkoopt haer erf en landen
 En vult haer plaets met luy van mindere verstanden,
 Van wien een dwingeland krijght alles wat hy wil:
 So dat hy 't heele werck doet draeyen op syn spil.
 Ghy houdt het voor geluck te syn in gunst van Heeren
 En daegelijx te hoof by Vorsten te verkeeren,
 By die vergulde Goon: maer seght wat voor een man
 Onnutter dingh aldaer als wijsheyd wesen kan?
 Iae seght my watter is dat dese meer vervloecken?
 So ghy nae rijckdom staet, en die niet slechts te soecken
 Maer oock te vinden tracht: wat voordeel, wat gewin
 Sal doch de Koopman doen volght hy der wijzen zin?
 Indien hy sich ontfiet een valschen eed te spreken?
 Indien het schaem-root hem komt door syn wangen
 breeken

Als men hem op bedrogh of leugen en bevindt?
 Indien hy sich te naeu aen 't mugge-siften bindt
 Der wysen, en hoe ver sich dieft en woecker strecken,
 En haere swaricheen daer over aen wil trecken?
 Indien hy tegen de Placcaeten van het Land
 Sich toevoer schroomt te doen of hulp en onderstand
 Den vyand van den Staet, en met verbode waeren
 En lorrendraeyery haer haevens in te vaeren?
 Wanneer der ampt of plaets in 't geestlijck open staet
 Daer eer of smeer in steeckt, fiet wie daer deur mee gaet.
 Een buffel, of een bock, maer beyde met twee beenen:
 Een wijs man fiet' er op, een esel draeght het heenen.
 Indien ghy lust hebt tot een jongh en goelijck dier,
 Stae buyten, wijsheyd: daer is voor u geen kartier,
 Dit goet is meestendeel genegen tot de gecken;
 Dees zijn 't daer meest haer hert en zucht en ziel nae
 strecken:

De wijse schuwen zy, en zyn van haer vervaert
 Als van een Scorpioen of een getrocken swaerd.
 Heeft yemand in zyn zin wat lustiger te leven:
 De wijse moeten voort, haer paspoort leyt geschreven,
 Hy sluytse buyten 't huys; voor andre set hy 't op,
 Voor wat voor dier het zy, hoe dom of dick van kop.
 In 't kort, waer ghy u keert: by Pausen en Prelaeten,
 By Princen, Richteren, Land-voogden, Magistraten,
 By vrenden, vyanden, by groot, by kleyn, om geld
 Is alle dingh te koop dat strax werdt opgetelt.
 Om dat de wijse nu het geld niet veel en achten
 So werden sy geschuwt van hooge en minder Machte.
 Dit zyn zy so gewoon. Maer schoon'er so veel stof
 Om my te loven is, dat moogelijck van mijn lof
 Geen eynd te maecken waer souw ick die heel verhae-
 len,

So wil ick evenwel mijn reden gaen bepaelen
 En maecken eens een eynd, als ick u maer in 't kort
 Vertoont heb, hoe 't my aen geen groote mannen schort.
 Die

Die my met haere pen en werken oock verhieven
 Op dat ick niet en schijn mijn eygen selfs te lieven
 En dat ick sottelijck my maer alleen beval
 Voor eerst is het bekend aen elck en overal,
 Dat, daer de saeck ontbreeckt, het veynsen wert gepre-
 fen :

Daerom so doet men strax dit vers de kindren lesen,
Stultitiam simulare loco sapientia summa est.

Dat is

Een, die de sotheyd veynst wanneer het komt te pas

Dat is de wijste man die oyt ter wereld was,
 Ick laet nu yder by hem selven overwegen
 Hoe grooten goed dat in de sotheyd sy gelegen
 Waer van de schim alleen en maer een naeckte schijn
 By de geleerde so veel prijsens waerdigh zyn.
 Noch ronder gaet 1. de man, dat gladde vette vercken
 Van Epicurus kud', als hy in raed en werken
 Gebiedt wat sottigheyds te mengen, hoewel hy
 Het wordeke van 2. *kort* daer qualijck voegde by ;
 En als hy elders seyt, 'T is 3. soet den sot te maecken
 Wanneer het nodigh is, nae eysch van tijd en saeken :
 En elders liever heeft te zyn 4. een sot, een bloed,
 Als wijs en kloeck daer sich een sulcke stooren moet.
 Wat heeft Homeer doch in zyn Ilias geschreven
 Als 5. sotter Princen drift ? Wat lof is my gegeven
 Van Marcus Cicero, hoe heeft hy my vergult
 Als hy sey, dat het al met gecken is vervult.
 En wie en weter niet dat alle goed, hoe wyder
 En verder 't sich verspreydt, gehouden werd by yder

I 3

Se

1. *Epicuri de grege porcus.*
2. *Misce stultitiam consiliis brevem. Hor.*
3. *Dulce est desipere in loco.*
4. *Malo delirus inersq; videri quam sapere & ringi.*
5. *Sintorum regem & populorum continet iras. Idem.*

Soo veel te heerliker ? Maer mooglijk dit bewijs
 Is by de Christenen van kleyn gewicht of prijs ,
 Derhalven sal ick met de schrift mijn seggen stijven.
 Maer de Theologen en mosten hier niet kijven,
 Daerom versoeck ick dat my sulckx geoorloft zy,
 En naedemael ick hier een stuck begin , dat vry
 Syn swaricheden heeft, en my niet wel sou passien
 Dat ick de Musen van haer bergen en Parnassen
 So ver doen komen sou, te meer om dat het geen
 Ick sal verhandelen met haer niets heeft gemeen ,
 So waer' het beter dat, terwijl ick my laet hooren
 Als een Theologant en wandle door den dooren ,
 Ick wenschte dat de geest van Scotus hier mocht zyn ,
 Die stekeliger valt als eenigh yser-swijn ,
 En voor een weynig tijds verlaeten sijn Sorboone
 Om in mijn herfenen en boesem wat te woonen
 En wederom eer langh van daer verhuysen gingh
 Naer Allegarben heen , of aen een galghe hingh.
 Och, of ick van gelaet en wesen mocht verkeerren
 En dese sots-kap en mijn kakelbonte kleeren
 Verandren in een rock van een Theologant !
 Oock vrees ick dat men my van d' een of d' ander kant
 Betichten mocht dat ick wat dievery gepleeght heb
 En kas en kist van ons Magisteren geleept heb
 Om dat ick so veel van haer dingen heb geleert.
 Maer is 't oock vreemt dat ick , die so langh heb ver-
 keert
 En naeuwe kennis met Theologen gehouden ,
 Wat aengenomen heb, dewijl men by den ouden
 Leeft van Priapus i. beeld, dat uyt een block geklooft
 Veel grieckse woorden wist te seggen uyt syn hooft
 Waer op 't soo nu en dan gemerckt en naeu gelet had
 Wanneer den tuyn-heer las , die 't in syn hof geset had

Om

i. By Horatius in syne Satyra, wiens beginsel is
Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum.

Om voor de vogelen syn vruchten te behoer
 Op dat sy hem aldaer geen afbreuck quaemen doen ?
 So sey den 2. Haen , dat hy der menschen tael geleert had
 Om dat hy onder haer een langhen tyd verkeert had ,
 Gelyck hy met Micijl sprack menschelijcke spraek.
 Maer dit voorby gegaen , ick koomte tot de saeck.

a. 'T getal der Sotten is oneyndelijck, seyt den Preeker.
 Is het oneyndelijck, so gaet het immers seker
 Dat hy daer onder al wie menschen syn bevat
 Behalven weynige, die niemand wie, of wat
 Sy zijn, oyt heeft gesien. maer eene der Profeeten
 Gaet ronder , als hy seyt (hebb' ick het niet vergees-
 ten)

Dat alle menschen syn met haere wijsheyd sot ,
 De wijsheyd laet hy maer alleenelijck aen God.
 Oock seyt hy , dat geen mensch in zijne wijsheyd roe-
 me.

Waerom doch ? is het niet, op dat sich niemand noeme
 Het geen hy niet en is ? Daer staet, d. O ydelheyd
 Der ydelheden, en, 't is alles ydelheyd.
 Wat meynt ghy dat hier mee de Prediker wil seggen ?
 Is 't niet, indien ghy het gevoeglijck uyt wilt leggen ,
 Dat, even als ick hier te voorens heb geuyt,
 Het leven van den mensch is maer een sotte-kluyt ?
 Hier uyt blijkt dat hy most van een gevoelen wesen
 Met Cicero, in wien met reden werd gepresen
 De gulde spreuck, die 'k mee te voorens braght te pas ,
 Wanneer hy seyde, dat het al vol sotten was,
 Wat wilde oock e. Syrach's soon daer mee te kennē geven
 Als hy de wyfen en de sotten heeft beschreven :

I 4

Dat

2. By Lucianus in synē t' samensprake van Mycillus en syn haen.
 a. Eccles. i.
 b. Ierem. x.
 c. Ierem. ix.
 d. Eccl. i.
 e. cap. 27.

Dat dees veranderen niet anders als de Maen,
 Die blyven als de Son ? wat wijft hy daer mee aen ?
 Wat, als dat het geheel geslacht der menschen sot is
 En dat de wijsheyd maer alleenelijck by God is,
 Dewijl der menschen aert beduydt werd door de Maen,
 God door de Son, als daer al 't licht ons komt van daen ?
 Daer 's niemand goed als God seyt Christus, en so 't waer
 is

Dat yemand sot is die niet wijs is, en so 't klaer is
 (Gelijck de Ströa leert (dat wie een goed man is
 Met een' een wijs man is : so is het oock gewis
 Dat alle menschen in de sotheyd syn begrepen.
 Wilt ghy 't in *Forma* daer de *Logici* van peepen ?
 Wie goed is die is wijs : maer God alleen is goed :
 Nu siet ghy wel hoe dat myn *Ergo* wesen moet.
 Is God alleen dan wijs, en so niet wijs en sot syn
 Een dingen is, so volght, dat al die buyten God syn
 Oock sot syn, en ghy ziet hoe bondigh dat ick, uyt
 Het geen dat ghy my geeft, myn seggen hier besluyt.
 De Koningh Salomon, de wijste man van alle,
 Seyt dat de sotheyd is een blyschap voor de malle,
 Als of hy opentlijck bekende dat'er niet
 Soet in het leven is daer men geen sotheyd siet.
 Oock seyt hy datter veel verdriet is in veel wijsheyd
 En dat in wetenschap geen andren loon of prijs leyt
 Als dat, hoe dat men daer van meerder voorraed doet,
 Men sijnen arbeyd met meer smert bezuyren moet.
 Heeft niet de wyse Man dat klaer genoeg f. beleden
 Wanneer hy sey, dat in de vreugd en vrolijckheden
 Het hert der sotten is : der wijsen in het huys
 Daer anders niet en is als klaeghen, wee, en kruys ?
 Dies was 't hem niet ghenoech de wijsheyd wel te lee-
 ren

Ten waer hy oock tot my betoonde zyn begeeren

Maer

Maer so men my misschien niet veel geloofs en geef
 So hoort hoe dat hy self van dese dingen g. schreef.
 Ick gaf myn hert, seyt hy, en gingh myn vlijt besteden
 Om wijsheyd, wetenschap, en oock uytfinnigheden
 En dwaesheyd te verstaen: al waer te mercken staet
 Des dwaesheyd eer te syn dat sy de leste gaet.
 Ghy weet het, en 't is by den Prediker te lesen,
 Dees ordeninge by de predick-luy te weesen
 Dat die den eersten is in waerdigheyd en eer
 De laeste plaets bekleet, ten minsten hier de leer
 Gedachtigh, die hem van syn meester is gegeven.
 Maer dat de sotheyd meer als wijsheyd zy verheven
 Blijckt h. oock by Syrachs soon, of wie het wesen magh
 Die onder synen naem dat boeck braght voor den dagh.
 Wiens woorden evenwel ick niet en sal verhaelen
 Voor ghy mijn vraegh met een rond antwoordt sult be-
 taelen

Gelijck men in de school van Plato disputeert.
 Segt my, wat is van by sijn sluyten beter weerd
 Dat kostlijck is en dier of slechte vodderyen?
 Wat swijght ghy? maer, schoon ghy die waerheyd niet
 wilt lijen,

!T griecks spreekwoord spreekt voor my, 1. *En thurais
 hydrian:*

Ick segh het u in Duyts: *Men sluyt geen water-kan.*
 Een spreekwoord, dat men niet godlooslyk heeft te wraké
 Wyl 2. Aristoteles daer werck af plagh te maecken
 Die als een God van ons Magisters werd geeert.
 Van wien oock Scotus al syn wijsheyd heeft geleert.

Is

g. Cap. 1.

h. Cap. 41.

1. *De waterkruyck of water enmer voor deur.* Waer mede men seg-
 gen wilde dat men dingen die van kleyne waerde zyn voor deur be-
 prout ende die aldaer wel laeten staen, maer dat de dingen die koste-
 lijk syn binnens huys sluyt.

2. Aristoteles brenghet dat spreekwoert te pas in Rhetoricis.

Is y emand onder u so sot wel dat hy buyten
 De deur syn beste goed, syn kostelijckheyt sal sluyten,
 Syn geld? ick denck wel neen, gy neemt het in uw huys,
 En dat 's u niet genoegh: in yfre kist en kluyts,
 In een verborgen lae, in schrynen en contooren,
 Daer ongetrouwe meyt noch nachtdief in kan booren,
 Sluyt ghy die dingen op, maer slijck en vuyligheyt
 Dat laet ghy op de straet, en leggen daer het leyt.
 Werd dan dat kostlijck is sorgvuldigh opgeslooten
 En laet men 't slijck op straet en buyten in de gooten:
 Is 't dan niet waer en klaer dat dwaesheyt, die hy raedt
 Dat men verbergen sal, is beter in der daed
 Als wel de wijsheyt doet, die men niet hoeft te sorghen
 Dat doch verhoolen blijen voor het licht verborghen.
 Hoort nu de woorden self van dees getuygenis.
 Die syne sotheyd berght seyt hy dat beter is
 Als die syn wijsheyt berght. aenmerckt noch hier bene-
 ven

Hoe dat in de Schriftuyr den sot werd toegeschreven
 Een rond' oprechtigheyt, terwijl de wijse man
 Meynt datter niemand is die 't by hem haelen kan.
 Want so verstaet ick dat den text is uyt te leggen
 Wanneer 't i. den Prediker geliefde dus te seggen:
 Een sot die wandlen gaet die hout het voor gewis
 Dat wie hem tegen komt is so hy selver is,
 Wat teyken isser van oprechtigheyt te geven
 Dat klaerder zy, als dat ghy elck met u maeckt even,
 En, wijl dat yder een sich selven veel vertrouwt,
 Dat ghy uw eygen lof oock andre waerdigh houwt?
 Hierom was 't dat sich oock die Koning niet en schaem-
 de

Dat hy de sotste van de mannen sich benaemde.
 So heeft hem Paulus mee, die groote Leeraer van
 De volckren, niet ontsien sich voor een onwijs man

Te

i. Aristoteles brengt dat spreekwoort te pas in Rhetoricis

i. cap. x.

Te kennen, als hy schreef aen de k. Corinthenaeren
 Die andre luyden syn van Christus amptenaeren,
Ick spreek als waer ick sot, en ben noch meer, als of
 'Er in de sotheyd stack een ongemeene lof
 En schande waer daer in te wesen overwonnen,
 Schoon datter 1. Grieckjes syn die 't so niet vatten kon-
 nen,

Die de Theologen, de kloeckste die men vindt,
 T' hans d' oogen sreecken uyt en maecken dom en blind
 Terwijl sy op de Schrift aenteyckeninghen schryven
 Die andre voor 't gesicht als nevels hangen blijven.
 Van desen hoop meyn ick, so ick my niet vergis,
 Dat mijn' Erasmus niet van d' alderminsten is,
 Die 'k om der eere wil kom menighmael te noemen.
 O, seggen sy, waer op magh hier de sotheyd roemen?
 Hoe dient haer dese plaets die sy heeft by gebracht?
 Een dingh, dat waerdigh is van haer te syn bedacht.
 Sottinne, dit en is maer leuteren en droomen;
 Van een verkeerde sin sijt ghy hier ingenoomen:
 Want den Apostel wil niet seggen in dien text
 Dat men hem houden most voor sotst of aldergeckst;
 Maer als hy had geseyt wat dienaers dat sy waeren
 En hy, en 't scheen dat hy sich wilde met haer paeren
 En, als beroemende, gelijckenen by haer
 In desen Christen dienst, heeft hy alleenigh maer
 Als by verbeteringh *ick meer* daer by gesmeeten,
 Gevoelende dat sy van hem oock mosten weeten
 Dat hy den andren niet alleen en was ghelijck
 Maer meer als sy in het bedienen van dat Rijk;
 En als hy wilde datmen dat voor waer sou achten
 So heeft hy oock gewilt syn seggen wat versachten

In

2. Cor. cap. x. vers. 23.

1. Luyden in de Griekse tael ervaeren.

2. Als die Annotations op het N. Testament geschreven heeft, doende hy alhier de Sotheyt met hem openbaerlyck boerten, hem noemende haeren Erasmus.

Indien het sommige te moedigh scheen gefeyt,
 En heefter fo wat falfs van sotheyd opgeleyt,
Als onwys spreek ick hier, om dat men aen de gecken
 Dit voor recht heeft vergunt: de waerheyd vry t'ondeckē.

Maer wat dat eygentlyck syn meyn^{ing}h was of niet
 Als hy dees woorden schreef, en wat *ick meer* bediedt,
 Dat laet ick haer so langh sy moe syn disputeeren,
 Ick volgh alhier de groot' en dick' en vette Heeren
 Theologen, en daer 't den meesten hoop mee hout
 Van ons Doctoren, die haer so veel toe vertrouwt
 Dat sy veel liever met haer soude willen dwaelen
 Als wel gevoelen met de kendens van de taelen,
 Die 1. drie syn in getal. By wien oock so een grieck
 Niet meer gheacht en is als een geringe 2. schriek.
 Te meer, dewijl' er een grootsprekend Godsgeleerde
 (Wiens naem ick swijg, op dat een man van sulke weerde
 Geen nood en lijde dat een scherp-gebeckte 2. schriek
 Hem schreeuwe nae het hooft het spreekwoord van de
 En Onos 3. *Lyras* roep: *Een esel aen de snaeren*. (Griek
 (Wanneer hy dese plaets van Paulus sou verklaeren
 Theologaliter en magistraliter
 En immers smaect het best het geen men haelt van ver)
Ick spreek als minder wijs, en meer: van dese reden
 Een nieu capittel mackt' en ginghse dus ontleden:

Ick

1. Hebreus, Grieks, Latyn, in welke taelen alle Godlijke ende menschelijke werenscappen beschreven syn, seer nodigh geacht by de ouden tot de kennisse der H. Schriftuere, als sonder de welke men de geheymnisse der selve niet recht en kon verstaen.
2. In de Latynsche text speelt de Sotheyd op de woorden van *Graculus* en *Graculus*, het welck in de Duytsche tael niet en kon met bevaligheyd geschieden, ende heb die gesocht nae te aepen in de woorden van Griek en Schriek, welke in galm en uytspreek niet veel verschillen, oock niet in de saeck: want ghelijck *Graculus* een kaeuken beduyt so is een schriek oock een bekende voghel, die men somers in de Hoylanden vindt ende met de voghel vlieght als de patrysen, die sy van veeren seer ghelijcken en eer de veldhoenders beginnen te schilden.
3. Sy speelt op den naem van Nicolaus de Lyras.

Ick spreek als minder wijs, dat is so ick u schijn,
 Om dat ick my by haer gelijk, niet wijs te zijn
 So fou' ick schijnen noch onwijser in uw ooghen
 Indien ick boven haer my selver wou verhooghen.
 Hoe wel hy korts daer aen, als of gy sich vergat,
 Vervalt van 't gheen dat hy hier voorgenoomen had.
 Maer wat magh ick my doch met een alleen verweeren
 Dewijl 't geoorloft is den Godsgeleerde Heeren
 De heylge Schriften uyt te recken als een vel:
 Dewijl daer woorden syn die strijdigh syn maer wel
 Gepast op haere plaets, gelegentheyd en tyden,
 In 't alderminste met malkandren niet en stryden
 So men Ieronymus, die so veel taelen wist
 Te recht geloven magh in diergelijke twist:
 Wanneer sich Paulus 1. by de mannen van Athenen
 Dient van een tytel die hy had gesien voor heenen
 Op een van haer autaers, en 't geen hem quam te pas
 En dienstigh tot bewijs van synen Godsdienst was
 Gebruyckte maer alleen, en liet de woorden vaeren
 Die hy geloofde dat hem ondiensnt konde baeren
 En heeft de laetste maer daer afgenoomen tot
 Het geen hy seggen wou, *Den onbekenden God*,
 Niet sonder deef' oock wat veranderings te geven,
 Want dus was 't in 't geheel het geen hier stond geschre-
 ven:

Den Goon van Asien Euroop en Afrika,
Den onbekenden en den vreemden Goon. waer aen
 Haer doorgaens hedensdaegs de Godgeleerde schicken
 Die maer een woord vyf ses van heele texten flicken
 Of die vervalschen, so haer voordeel daer in leyt
 En menighmael so plomp, dat sy geen onderscheyd
 En maecken of het geen dat volgt of gaet voor heenen
 Haer dient, of tegen leyt en springht voor eygen schenen.
 Een onbeschaemtheyd, die haer vaeck so wel gedydt
 Dat haer 't geluck van Rechtsgeleerde werd benydt.

Want

Want seght my watter niet geluckigh uyt fou vallen
Dewijl die groote (sacht : ick fou my wel verkallen
Maer ben voor 't spreekwoord van de grieken weer
vervaert)

Den sin van Christus so by Lucas wert verklaert
Dat vyer en waeter eer te saemen was te mengen
Als met syn meeningh die wel over een te brengen,
Want als nu het gevaer en nood gingh aen de man
En dat een leenman moet al wat hy magh of kan
Voor synen leenheer doen en met hem gaen ten stryde,
Heeft Christus (willende sich dienen toen ter tyde
Van de gelegentheyd om haer te wysen aen
Dat het vertrouwen van de syne niet moet staen
Op sulcke middelen) tot syn gevolgh gesproocken
En afgevraeght of haer had eenigh dingh ontbrooken
Als hy so onvoorsien haer uytgelonden had
Dat hy voor doorenen en keyen op het pad
Haer niet en waepende met schoenen aen haer voeten
Noch knapsack mee gaf om den hongers-nood te boeten
Als sy antwoorden, Niets. heeft hy daer op geseyt:
Maer nu neem' hy sijn buyl en mael oock, diese heyt,
En diese niet en heeft verkoope syne kleden
En gae de penningen weer aen een swaerd besteden.
Dewijl nu Christus maer sachtmoedigheyd begeert
En lyden en geduld en smaet des levens leert,
Wie twyfelt dan wat hy alhier heeft willen seggen
Als dat sy dienaers noch meer van haer moeten leggen
En niet alleenelijck de schoen en mael versmaen
Maer selfs oock willigh zyn om sonder rock te gaen
En naeckt en onbelet van schoenen, maelen, kleden
Om 't Evangely te verkonden heen te treden,
En geene voorforgh doen als van een swaerd alleen.
Maer niet een swaerd waer meede rovers heenen treen
Of felle moordenaers om menschen neer te maecken:
Maer van een swaerd des geests, dat tot in 't hert kan
raecken

En

En quae genegentheen en tochten kappen af
En al wat voedsel tot verkeerde driften gaf,
Op dat haer lusten slechts tot gods-vrucht mochten
strecken.

Maer, lieve, fiet waer men dees woorden heen wil trec-
ken,

Hoe die vermaerde man leyt dese dinghen uyt.

Door 't swaerd seyt hy dat de beschermingh werd beduyt

Wanneer men werd vervolgt, en dat den buyl wil seggen

Dat men van nooddruft sich te deeg moet onderleggen:

Gelijck of Christus nu verandert was van zin

En roukoop had dat hy syn dienaers in 't begin

So weynigh konincklijck, so kael had afgesonden,

En dees' uytrustingh nu voor beter had gevonden,

Of hem vergeten was het geen hy had geseyt

Dat het haer strecken sou tot haere saligheyd

Als haer de wereld sou beliegen en verachten

En spijt en smaed aen doen, vervolgen, straffen, slachten,

Verbiedende te bien den quaeden wederstand:

Dat de sachtmoedige sou woonen in het land:

Of hem vergeeten was, die haer ten voorbeeld stelde

De naeckte Lelyen, de bloempjes van den velde,

De vogels van de lucht, dat hy haer had geraen

Met geen bekommeringh haer selven te belaeen

En nu hooghnodigh vond dat sy haer sonder degen

Niet fouden op de reys begeben lanx de wegen

So dat hy wou dat men syn rock daerom verkoop'

En dat men liever naeckt als sonder degen loop'

Gelijck hy nu door 't swaerd meynt allerley geweeren,

Al watter is bequaem om het geweld te keeren,

So streckt hy oock den buyl tot alle dingen uyt,

Al, die de nooddruft om te leven in haer sluyt.

Dus rust die grooten tolck der goddelijcke woorden

De goed' Apostels uyt, als waer 't tot een slagoorden,

Met lanssen, schild en swaerd, met lonten bus of buys;

Om te gaen prediken van Christus en syn kruys,

En

En daer en boven noch versien van beurs en buylen,
 Gelaen met pack en sack op eselen en muylen
 Op dat sy mogelijck niet mochten heenen gaen
 Ter herbergh uyt, voor dat het noen-mael was gedaen.
 En dese man liet sich daer door niet eens bewegen
 Dat Christus korts daer aen gebood dat hy den degen
 Die hem getrocken had weer steken souw in schee,
 En dat men niet en hoort dat yemand van haer stree
 Met schild of swaerd, of hem met sulck gheweer ver-
 weerde

En daer mee het geweld der Heydenen van hem keerde,
 Het welck ontwijfelijk van haer sou syn gedaen
 So 't Christus had, gelijk als dese man, verstaen.
 Ick ken een ander noch die ick hier niet sal melden,
 Doch om de eere wil, een van de kloeckste helden
 En van geen kleynen naem, die 't woord van Haba-
 kuick;

Als hy in syn 1. gebed (gelijk 't was een gebruyck
 Dat men de tenten toen van vellen plagh te stellen)
 Sey dat *hy schudden sagh de Mediaensche vellen*,
 Uytley van 't vel van den gevilden Bartelmees.
 Ick was nu lef, gelijk ick dickmaels dee voor dees,
 In een Dispuyt van ons hoogwijse Godsgeleerde,
 En als daer yemand uyt de schrift bewijs begeerde
 Waer uyt men toonen kost dat men de ketters meer
 Met vyer verwinnen most als door de kracht van leer,
 So was'er een, die oud en langh was aen het graeuwen,
 Van straf gesicht en van onsfichelijcke braeuwen
 Die heel ontfelt hier op dusdanich antwoord gaf:
 Dat men de Ketteren eenmael of twee bestraf

En

1. In de gemeyne Latijnsche oversettinghe staet *trabantur pelles
 terra Madiam* cap. 3. ver. 7. betaende de aerdigheyd alhier in het
 woord *pelles*, dat vellen beteykent, ende van desen Theologant
 voor een profecy van het vel van Bartholomeus genomen wierd.

En dan 1. *de vita* speel, heeft Paulus klaer geschreven.
 Dit is een wet die hy heeft tegen haer gegeven.
De vita, sey hy, is te seggen, helpt s' om 't leven.
 Veel lachten om de man; oock wasser geen gebreck
 Van die dit keurden voor een ongemeenen treck
 En voor een rechte gods-geleerd' uytleggingh hielen.
 Maer als hem sommige daer wat in tegen vielen
 Rees 'er een ander op die tusschen beyden sprack,
 Een die het verken voort de keel en 't hert af stack.
 Dees riep, Let op de saeck: by Moyfes staet geschreven
 2. *a* Quaetdoenders die sult ghy niet laeten in het leven;
 De ketters doen veel quaed: brengt dan de ketters om,
 Al watter was dat sat op sulck een reden stom
 En was verwondert waer't de man van daen kon haelen.
 Syn seggen wierd voor goed gekent van al te maelen,
 So dat een ygelijck syn zegel daer aen hingh;
 En voorts met kous' en schoen in syn gevoelen gingh;
 En niemanden van al die hier vergaert waeren
 Quam 't eensjes in den sin, dat hier van tovenaeren
 Gesproken werd, en dat dees wet den Hexen raeckt.
 Want anders lagh het klaer en voor een yder naeck
 Dat men den dronckaerts en die by de hoeren loopen
 Haer quaed-doen met de dood al mee most doen bekoo-
 pen.

Maer 't is te sot dat ick dees dingen hier verhael
 Die so ontallijck syn dat men die altemael

K

In

a Exod. 22.

1. *De vita hereticum*, is te segghen, schuwt een ketter, synde *de vita* een woord. maer dese kloekert maecken der twee woorden af *de vita*, het welck te seggen is van 't leven, ende ley dat uyt dat men de ketters dooden most.

2. De gemene Latynse Oversettinge heeft *Maleficum ne patiaris vivere*, daer dese sluyt reden by hem uytgemaect wierd. Hier werd bestraft ende belacht de slechte maniere van der godsgeleerden argumenteeren, ende beuselachtige syllogismen in so ernstigen saeck.

In so veel boecken niet begrypen sou of vaeten
 Als 3. Dydimus of als Chryfip had nae gelaeten.
 Dit is het eenigh dat ick hier van u begeer :
 Dat met het tot mijn smaed en schande niet en keer
 Indien 't niet al en is van vyven en van fesse
 Dat ick beb bygebraght, die een Theologeſſe
 Van kleyne waerde ben, dewijl fulcx werd geleen.
 In luyden die 't geſtoelt in Kerck en ſchool betreen,
 In ſulcke Meesters en ſo Goddelijcke Heeren.
 Nu ſal ick eyntelijck my weer tot Paulus keeren
 Die van hem ſelven dus aen de Corinthers a. ſchreef :
Die onwys is verdraeght ghy gaeren. ick en geef
Oock 't geen ick ſegh niet uyt als ſprack ick nae den Heere
Maer nae onwysheyd : en, dat men my niet en weere
Maer neem voor onwys aen : om Chriſtus ſyn wy ſot.
 Ghy hebt gehoort hoe veel getuygeniſſen tot
 Mijn lof van ſulcken man voor deſen ſyn gegeven
 Behalven dat het blijkt uyt 't geen hy heeft b. geſchreeven
 Dat hy haer opentlijck de ſotheyd heeft belaft
 Als yet dat nodigh en daer welvaert is aen vaſt.
 So ymand onder u, ſeyt hy, ſchynt wijs te weſen
 Die werde ſot, op dat hy wijs zy. en wy leſen
 Dat Ieſus, c. als hy op den wegh van Emaus was,
 Daer hy by 1. Simeon ſich voeghd' en Cleophas,
 Sey dat ſy beyde ſott' en ſinneloofse waeren :
 Nochtans van ſyn gevolgh en uytgeleſe kaeren.
 Maer dit en weet ick niet of te verwondren zy
 Dewijl van Paulus ſelf een weynigh ſotterny
 Godt toegeschreven werd (wat proef kan ick meer wen-
 ſchen ?

Hy ſeyt, d. de dwaesheyd Gods is wijsſer als de menſchen

3. Dydimus Grammaticus werd geſeydt duysend boecken geſchre-
 ven te hebben, ende Chryſippus ontallijcke van dialectiſche beu-
 ſelinghen.

1. Volgens het ſchryven van Origines van andere Wird hy anders ge-
 naemt.

2. 2. Cor xi.

6. Luc. 24.

b. 1. Cor. 3.

d. 1. Cor. 1.

Maer

Maer dese dwaesheyd moet ghy so niet leggen uyt
 Als of 't yet was dat op der menschen meyningh sluyt,
 Gelijck het geen dat wy van 't kruys van Kristus horen
 Een dwaesheyd werd geseyt voor-dieder gaen verloren
 Danck heb Origenes die 't so niet uyt en leyt.
 Maer wat magh ick vergeefs met veel forgvuldigheyd
 My selfs bekommeren om dingen te beweerden
 Waer van dat niemand meer bewijs en kan begeeren,
 Dewijl dat Christus selfs e. by David den Profeet
 Tot synen Vader seyt, dat hy syn dwaesheyd weet?
 Het was oock niet om niet dat God een groot behaegen
 In sotten heeft gehad en gunst tot haer gedraegen,
 En ick geloof dat dit de reden is geweest:
 Dat naementlijck, gelijck by Princen aldermeest
 De kloecke zyn verdacht, en sy de wijsheyd haeten
 En bort' eenvoudige tot haer gemeynschap laeten,
 Liefhebben, vorderen, en luy van kleyn verstand
 Meer achten als een licht of Phenix van haer land:
 Gelijck als Iulius geen Brutus kon verdraegen,
 De 1. dronck' Antonius geen Cesar doen versaege:
 Gelijck als Seneca van Nero was gehaet
 En 2. Dionys de tucht van Plato heeft versmaedt:
 Dat Christus oock also niet goed en heeft gevonden
 Met sulcken om te gaen die op haer wijsheyd stonden,
 En die verdoemt, vervloecht en van sich afgeweert,
 Gelijck als Paulus dat niet donckerlijck en leert
 Wanneer hy seyt a. dat God de sotten heeft verkoren
 En dat de wereld, die door wijsheyd bleef verlooren,

K 2

Hy

e. Plal. 69.

1. Iulius Cesar gewaerschout synde dat hy sich voor Antonius
 soude wachten seyde dat hy nae de vette en droncke niet en vraeg-
 de maer Wel nae de bleycke ende sobere luyden, daer door ver-
 staende Brutus en Cassius, die hem noch ombrachten inden Raed.

2. Plato reysde nae Sicilien om den jongen Dionysius, die al-
 daer regeerde, te trecken tot de liefde der Philosophie, maer de
 Pluymstrijckers vermochten meer op het gemoed van den lossen
 jonghman als de heylsaeme vermaningh van den Philosoof.

a. 1. Cor. 1.

Hy goed gevonden heeft door sotheyd te behoen.
 Iac selfs heeft hy dat klaer en helder hooren doen
 Door des Propheten mond: a. Ick, seydte hy, sal ver-
 derven

De wijsheyd van de wyse: ick sal 't verstand doen sterven
 Van de verstandighe. So doet hy oock, wanneer
 Hy tot zyn Vader seyt: O aller Heeren Heer
 Ick danck u dat ghy dit voor wyfen hielt verschoolen
 Maer voor de Kinders, dat is sotten, onverhoolen.
 Want dit is in den text den sin 3. van 't griekse woord.
 Hier toe dient oock dat hy, gelijk men deurgaens hoort,
 De Phariseen en heel den hoop der Schriftgeleerde
 Bestraft heeft en geroft, die loose, die verkeerde,
 En 't ongelettert volck met woorden voorgestreen.
 Want, als hy roept, wee u, wee u ghy Phariseen,
 Ghy die de Schrift verstaet en die weet uyt te leggen,
 Wee u ghy Huychelaers! wat wil dit anders seggen
 Als wee u, wyse, wee! maer lieft heeft hy verkeert
 Met wat eenvoudigh was en slecht en ongeleert,
 En meest behaegden hem de visschertjes en vrouwen,
 En onder defen heeft hy meest van die gehouwen
 Die verfte waeren van der loofen vossen aert.
 Daerom so koos hy oock den Esel voor het paerd,
 En hadde zyn vermaeck op 't botste dier te ryen
 Schoon dat hy sonder nood of hinder mocht beschryen
 Selfs eener Leeuwen rug. Oock is den heylgen Geest
 In de gedaente van een Duyf gesien geweest
 Niet van een Kuycke-dief, als hy quam nederdalen.
 Siet ghy niet in de Schrift hoe men daer meenigmalen
 Van herten, hinden en van lammien doet vermaen?
 Voeght hier noch by, dat die in Christus liefde staen
 En die hy heeft geschickt tot het onsterflijck leven
 Daer altemet den naem van schapen werd gegeven

Waar

a. Esa. 29.

3. Het griekse woord *Nepios* wanneer het siet op den ouderdom beteykent het een kind, ende als het op 't gemoed siet beteykent het so-

Waer by 't geen ander dier in flechtheyd haelen kan,
 Waerom een idioot, een bot eenvoudigh man,
 Gemeenlijcken by een schaepshoofd werd geleken.
 Van dese schaepen schaemt hem Christus niet te spreken
 Dat hy den Herder is, die sorg voor haer luy draeght.
 De by-naem van een lam heeft hem al mee behaeght,
 Gelijck hy meermaels by Iohannes werd geheeten.
 Wat roept dit, of wat doet dit anders aen u weten
 Als dat de menschen all' onfinnigh zyn en sot,
 Oock de godvruchtige? dat Christus selver, tot
 Haer heyl genegen en om haer te hulp te komen
 In haere sotheyd, heeft het wesen aengenomen
 (Die 's vaders wijsheyd was) eens menschen, en als sot
 Geworden, en voor haer gerekent is by God
 Of hy een sondaer was die doch geen sonde kende,
 En haer alsoo gewilt bevryen van ellende
 Door sotheyd van het kruys, en luyden die hy sond
 Daer men geleertheyd noch scherpsinnigheyd by vond,
 Dien hy de sotheyd selfs wel ernstelijck belaste
 En schuw van wysheyd maeckt' als die haer niet en paste
 En selfs haer in haer dienst sou kunnen hinderen,
 Als hy door 't voorbeeld van onnosse kinderen,
 Van mussen, Lelyen, van Bloempjes op den velde,
 Van 't kleyne mostert-zaet zyn leer voor ooghen stelde
 En haer heeft opgeweckt door dingen daer men geen
 Verstand noch geest in vind, en die men maer alleen
 Siet sonder konst of sorg van de natuur bestieren,
 Als hy dit fleckte volck, dees onbedreve dieren,
 Dees nieuw' Ambassadeurs, so rouw en ongeschaeft,
 Met geen Filosofy noch wetenschap begaeft,
 Gebiedt dat sy doch niet bekommert souden wesen
 Noch voor Stadthouders noch voor Presidenten vree-
 sen
 Wat by hun haere tael of aenspraeck wesen sal,
 Noch de a. gelegentheyd noch tyd noch jaer-getal

Te willen weeren, die God aen sich heeft gehouden
 Op dat sy naementlijck haer niet verlaeten soudē
 Op eygen wetenschap, maer geven sich alleen
 Met lijf en siel aen hem, en voorts aen anders geen.
 Hier toe behoort het oock, dat God, die alle dinghen
 Geschaepen heeft, verbood des werelds nieuwelingen,
 Dat onbedreven paer, de hand te steken uyt
 Om yet te proeven van dat wonderlijcke fruyt
 Des booms van wetenschap, als of' er in het weeten
 Een dodelijck vergif verborgen had gezeten
 Dat haer lucksaeligheyd sou helpen om den hals.
 Waerom de wetenschap van Paulus even als
 Yet dat de menschen schaet en opblaest werd mispresen
 Van welck gevoelen oock Sint Bernard schijn te wesen
 Wanneer hy seyt den a. Bergh, waer op de morgenster,
 De soon des daegheraets, de fiere Lucefer
 Sich selven had geset te syn den Bergh van Weeten.
 Oock dient dit mogelijk hier niet te zijn vergeeten
 Dat oock de sotheyd by de Goon liefstalligh is.
 Van al wat sy begaet kryght sy vergiffenis.
 Misdoet een wijf man yet het werd hem niet vergeven.
 Waerom sy, die wat quaeds of sondigs oyt bedreven
 Wanneer sy bidden datmen 't haer vergeven sal
 Sich selfs behelpen met den mantel van het Mal
 En weeten 'er een kleed van sotheyd voor te hangen
 Schoon dat het quaed by haer voorfichtigh is begangen.
 Want so sey Aron b. *Heer, wilt ons niet tellen aen.*
De misdæd die by ons, doch sotlijck, is begaen.
 Wanneer hy Moyfes voor syn Sufter heeft gebeden
 Dat de melaetsheyd doch mocht gaen van hare leden,
 So bad de a. Koningh Saul syn schuld by David at,
Dat by hem die doch om de sotheyds wil vergaf.
 So bad oock David selfs, b. *Heer wilt het my vergeven*
Want dat ick dee dat heb ick sottelijck bedreven

a. Esa. 14.

b. Num. 12.

1. 1. Sam. cap. 26.

cap. 24.

Als of hy hoop noch kans tot syn pardon en sagh
 Indien de sotheyd tot syn voordeel niet en lagh.
 Maer 't geen ick seggen sal dat sal noch harder dringen ;
 Als Christus selver voor die hem aen 't kruyshout hingen
 Riep in syn uysterste : *'Scheld haer, o Vader quyt*
Vergeef haer 't geen sy doen, waer heeft hy doen ter tyd
 Haer onschuld op gebouwt waerom hy 't quyt sou schel-
 den

Als op onwetenheyd ? men hoort niets anders melden.
Om dat syd, sey hy *niet en wisten wat sy deen*,
 Dat was 't alleen waerom hy voor haer heeft gebeen.
 Dit dient oock hier ter plaets van Paulus niet verſwigen
e. Ick heb Barmhertigheyd, seyt hy, *van God verkregen*
Om dat ick 't, letter op, *onwetende heb gedaen*
In ongelovigheyd. wil hy hier niet verſtaen
 Dat hy 't door sotheyd, niet door quaedheyd had bedre-
 ven ?

Het is hem, seyt hy, uyt barmhertigheyd vergeven,
 Als of hy seggen wou, het waer hem niet gebeurt
 Indien syn misdaed voor geen dwaesheyd was gekeurt.
 Oock doet de man voor my, die Psalmen heeft geschre-
 ven

En ick alhier vergat syn rechte plaets te geven,
 Wanneer hy seyt, f. *o Heer, gedenck myn sonden niet*
Die door onwetentheen of Ionckheyd syn geschiedt
 Twee dingen hoort ghy hem tot syn' onschuld'ing stellen
 De *Ionckheyd*, die ick steeds gewoon ben te verzellen,
 En oock *onwetenheyd*, in een getal van veel,
 Om ons te doen verſtaen dat die voor 't meeste deel
 De sotheyd draegen most en op haer schouders schorten
 En om mijn reden en al dit in een te korten
 So dunckt my, dat 'er so al wat gelijkenis
 Des Christen Godsdienſts met een slag van sotheyd is,

K 4

En

c. Luc. 24.

d. Luc. 24.

e. 1. Tim. 1.

f. Psalm 25.

En wijsheyd gansch met haer niet over en kan komen,
Wilt ghy bewijs hier van? dat kan haest syn ghenomen

Voor eerst van Kinderen, van wijven, oude lien,
En nesker-bollekens. in dese sult ghy sien
Dat sy met heyliche en godsdienstelijcke dingen
Veel meer als andere vermaeckt syn. hierom dringen
En woelen sy om dichst te wesen by 't autae
Ontrent het heylighdom. waerom? alleenlijck maer
Uyt drift van de natuyr, aenmerckt nu daer en boven
Hoe de geleertheyd by die mannen was verschoven
By wien de grondvest van den godsdienst is geleyt:
Hoe van haer is omhelt de slechte eenvoudigheyt:
Hoe kleyne vrienden dat sy van de lettren waren,
Van Filosoferen en van ydle kunstenaren.

Voor 't laetste vraegh ick of men oyt wel narren sagh
So mal en harssenloos als deser sotten slagh
Als de godvruchtigheyt haer eenmaels heeft doen blaeken

Daer sy de wereld en haer selven om versaecken,
Verdoen haer middelen, verquisten haef en goed,
Vergeeten 't ongelijck dat haer een ander doet,
Verdragen 't met geduld als sy haer sien bedriegen,
Vergeven elck, die haer vervolgen en beliegen,
En maecken tusschen vriend noch vyand onderscheyd,
Voor wellust bevende, tot armoe wel bereyt,
Uyt traenen trecken vreugd en haer by 't vasten mesten,

En geven huys en land en 't leven selfs ten besten,
In als gevoele-loos, gelijk als of haer ziel
Geen woonplaats in het lijf maer op een ander hiel?
Waer voor is sulcx, als voor onsinigheyt, te achten?
Dies was 't so wonder niet wanneer de Ioden dachten
Dat Petrus met syn maets de most had in het hooft
Op 't plechtig Pinxter-feeft, en Festus heeft geloof

Dat

Dat Paulus raefde die Agripp' heeft had bewoogen.
 Maer nu ick 't 1. leeuwen vel heb eenraels aengetogen
 So laet ons sien of niet de geluckfalicheyd
 Der Christ'nen , die men foeckt door kruys en arrebeyd,
 Een foort van Sotheyd is. Mijn woord zy onbeneden
 En let veel liever op de waerde mijner reden.

De Christenen voor eerst die hebben yet gemeens
 Met die van Platoos school, en sijn 't hier in wat eens
 Dat naementlijck de ziel aen 't lichaem is gebonden
 Met naeuwe ketenen , daer d' oorfaeck wert gevonden
 Dat zy verhindert wert door s' anders grovigheyd
 Van 't geen dat waerlijck is te krijgen vol bescheyd ,
 En tot het recht genot dier dingen hier te koomen.
 Dies wierd van Plato de Philosophy genomen
 Voor een bedenckingh van de dood, om dat de geest
 Van haer werd wegh geruckt, en door deselve meest
 Van het lichamelijck en 't sienlijck afgetogen,
 Gelijck de dood oock doet. Waer door men werd be-
 wogen

En noemt de geest gezond so langh hy recht gebruyckt
 Des lichaems middelen : maer als hy die onduyckt
 Of nae sijn vrijheyd en verlossing schijnt te steken
 En uyt de banden van het Lichaem tracht te breken
 En tyen op de loop uyt de gevanckenis,
 Dan seyt men dat de geest niet meer gefond en is
 So dat de menschen dees voor sinnelose keuren ;
 En komt sulx door een sieckt' of door ghebreck te beu-
 ren

Van 's Lichaems deel of lidt, dat in syn wercking faelt,
 En so het clock-gestel van hooft en herffens dwaelt ,
 Heet het uytfinnigheyd, hoewel men menighmaelen
 Haer yet voorseggen hoort en spreken vreemde taelen

Daer

1. Een gelijckenis, genomen van den esel van Cuma, die sich
 in een leuwen huyd gesteken had. waer door beteyckent werd
 een geringh man die een groote ende aensienelijcke gedaente heeft
 aengenomen.

Daer sy haer selven noyt en hebben om gepynt,
 En datter heel en al wat godlijx in haer schijnt,
 Om dat de ziel alsdan wat vryer van de stricken
 Van 't nae-verwante lijf haer selven gaet verquicken
 En ingeboore kracht begint te laeten zien.
 Hier leyt de reden oock van 't geen men siet geschien
 Van die op 't gypen zyn, die men hoort dingen spreken
 Als hadd' een godlijck vier haer herten aengefteken.
 Het is wel 't selfde slagh van sinneloosheyd niet
 Als sulx door yver der godsaeligheyd geschiet,
 Maer 't komt'er soo naer by dat veel' het daer voorhou-
 wen,

Voornamentlijck wanneer sy koomen aen te schouwen
 Dat weynich mienſchjes, by de reſt ſo kleyn van tal,
 In heel haer leven ſo verſcheyden zyn van al.
 Waerom men deſe luy oock wel ſiet overkoomen
 Dat ſulck een overquam, die, volgens Platoos droomen,
 Der dingen ſchaduwē verwonderde onder d' aerd
 In het verſierde i. hol, en weder boven-waert
 Uyt de ſpelonck geraeckt en in het licht gevaeren
 De dinghen had geſien gelijk ſy waerlijck waeren,
 En wederom gekeert tot ſyne mackers ſprack
 Dat al was dat daer was in groote dwaelingh ſtack.
 Hy was met haer begaen, meelydend en bewoogen
 En had haer gaeren uyt'het miſverſtand getooghen
 Maer wiert in tegendeel van d' andere beſpot
 En uyt het hol gejaeght voor raefende, voor ſot.
 So ſal ſich 't ſlechte volck verwondren over dinghen
 Meest die lichaemlijck ſyn en door haer oogen dringen
 En meynt dat die by nae alleen in weſen ſyn:
 Maer de godvruchtige, hoe naeder yet een ſchijn

Of

1. Dit Werd beſchreven by Plato, in ſyn 7. boeck van de Repub.
 2. alwaer de gelegentheyd ſodanigh was, dat de gheene die in deſe ſpe-
 1. ſloncke waeren noyt yets anders als der dingen ſchaduwē konden
 ſien die in de ſpeloncke ghegeven wierden en noyt de dinghen ſelver
 ſaghen.

Of sweem van lichaem heeft, hoe meer dat sy het laec-
ken

Die al haer werck van het onfienelijcke maecken,
Waer nae al haer gepeyns en overdenckigh gaet.

Want rijckdom is 't dat hoogst by dees' in achting staet :
De plaets, die daer aen volgt, werd van haer toegeschre-
ven

De lichaems goederen : de laeste stee gegeven
Aen 't geen de ziel betreft, hoewel men onder haer

Veel vindt die twyfelen of 't leugen is of waer

Dat 'er een ziel sou syn, om dat s' haer noyt en saegen :

Maer dees' in tegendeel die vinden haer behaegen

En eerste steun in God ; daer aen beminnen zy

Het geen de ziel belanght, dit houdt de tweede ry :

Voor 't lichaem syn sy niet bekommert noch beladen,

En 't geld en achten sy niet meer als dorre blaeden,

Of hebben 't so, dat sy noyt onbereyd en sijn

Maer vaerdigh om daer af te scheyden sonder pijn ;

Haer goed besitten sy als of sy 't niet besaten,

En hebben niet dat sy niet gaeren weer verlaeten,

En naedemael de geest van een godvruchtigh man

Al syne krachten spant tot het betrachten van

Die dinghen dagh en nacht, die 't meeste zyn verscheyen

Van 't grover finnen wrek, fiet men hem als verkeyen,

So dat hy van de rest gevoel noch wezen heeft

Daer sich 't gemeene volck geheel aen over geeft.

So synder onder de bewegingen en driften

Van het gemoed, waer uyt veel meerder valt te siften

Van 't grof lichaemelijck als 't wel uyt andre doet :

Gelijck de tocht des vleesch, oploepentheyd van bloed,

De treck tot spijs en dranck, en Hovaerdy en nyd is,

Daer de godsaelige geduyrigh mee in stryd is.

Waer sonder wederom het volck niet leven kan.

Oock zijnder sulcke die natuyrlijck zijn, en van

Een middelbaeren aert, als liefde tot syn maeghen

Tot ouders, kinderen, en vaderland te draeghen

En

En dese schrijft het volck gemeenlijk noch wat toe :
 Maer de godfalige sijn altijd besigh hoe
 Die te vermeerstren zyn en uyt het hert te trecken
 Indien sy haer tot schae der zielen mochten strecken.
 So dat^s haer vaer nu niet beminnen als een vaer
 (Want hy en heeft doch niet geteelt als 't lichaem) maer
 Als een recht deugdzaam man , in wien de heldre stralen
 Des goddelijcken beelds als goude sterren praelen.
 Dat is haer hoogste goed : waer buyten sy verstaen
 Dat niets te lieven is , en alles te versmaen.
 Dit is de stock of el daer sy het al mee meten :
 So dat sy 't sienlijk, so 't niet heel en dient versmeten,
 Min achten als het geen dat men niet sien en ken.
 Oock seggen zy dat in de Sacramenten, en
 In 't oefenen der liefd' en Christelijcke wercken
 Men meerder op de geest als 't lichaem dient te mercken,
 Die beyd' in dese zyn. so achten zy niet veel
 Dat men in 't vasten maer alleen fiet op de keel ,
 Dat men geen vleesch en eer', en sich des avonds wachte
 Dat men geen mael en doe , en sulcx doch wel betrachte :
 (Dat men gemeenelijk een volle vasten heet)
 So men by wisseling en minderingh van beet
 Niet mee verminderē syn quae genegentheden
 So men syn dertelheyd van gisteren en heden
 Op morgen niet besnoeyt, en van zyn toornigheyd
 Van pracht van hovaerdy niet mee wat af en leynt :
 Indien men niet en tracht en voor heeft met het vasten
 Syn lichaem van gewicht en leuyheyd wat t' ontlasten
 Op dat de geest, daer van ontlāen, te graeger zy
 En honger krije nae des hemels leckerny.
 Oock seggen sy , dat , schoon 't gheen imaed behoort te
 geven
 Het geen ontrent den dienst des nachtmaels wert bedre-
 ven,
 En 't ceremony-werck, dat men daer onder doet,
 Niet te verachten is, en licht noch quaed noch goed,

Het

Het nochtans door hem selv' of weynigh nuts kange-
ven

Of oock wel schaedlijck zy, indien de geeft en 't leven
Daer niet mee by en komt, dat men u daer beduyt
En in die handling beeldt met fichtbre teykens uyt.
Maer 't geen hier werd verbeeldt dat is het bitter lyden
Van Chriftus, van syn dood, die yder hier belyden
En oock uyt drucken moet met een gebroocken hert
Waer in van vleys en bloed niet meer geheerft en werd,
Daer quae begeerlijckheyd de finnen niet doet draven,
Daer fnoode drift is uyt geftorven en begraven
Om in de nieuwigheyd des levens op te ftaen
En eens met hem te zyn die haer is voorgaen,
En eens oock onder een. dit zyn daerom de dingen,
Dit de betrachttingen, dit de bekommeringen
Van de godfaelige : daer 't volck in 't algemeen
Meynt dat dien dienst beftaet in 't by zyn maer alleen,
In dicht by het autaer, jae alderdichtft te wesen,
In 't hooren van den galm van 't geen de prijfters lefen
In onbekende tael, in 't gaepen, in het fien
Nae ceremonitjes die in de Mis gefchien.
En niet alleen in 't geen dat ick hier heb gegeven
Voor kleyne monftertjes : maer in syn heele leven
Schuwt de godfalige wat nae het lichaem fmaekt
Die op 't onfighbaer vlamt en nae het geestlijck haekt,
Dewijl dan dees' en die fo veel van een verscheelen
En datter tuffchen haer gefchillen en krackeelen
Van alle dingen zyn, fo komt het daer van daen
Dat d' een den andere fiet voor onfinnigh aen,
Hoewel dat ick geloof dien by-naem eer den vromen
Als den gemeynen hoop der menfchen toe te komen :
Dat klaerder blijcken fal indien ick u betoon
Dat, foo ick heb beloof, dien alderhoogften loon
Oock yet uytfinnigs is. Laet u te vooren komen
Voor eest, en overlegt 't gheen Plato quam te droo-
men

Dat

Dat hier wel aen geleeck, wanneer hy heft gefeyt

Dat by de minnaers is de befte dulligheyd.

Want een die heftigh mint die houdmen niet te leven

Als maer alleen in 't gheen waer toe hy werd ghedreven:

So dat hoe verder hy fich van hem felven vind,

Hoe naeder hy verhuyft nae 't geen dat hy bemint,

Hoe hy te blyder is als nu de ziel aen 't peyzen

En in gedachten is om uyt het lijf te reyzen

En haer help-middlen niet gebruyckt' gelijk fy plagh,

So meyn ick dat men dat wel raefen heeten magh.

Want van fich selfs te gaen, of van fich selfs te leggen

En koomen tot fich selfs, wat wil dat anders feggen?

Hoe meer de liefde nu volmaectt is, groot en goed,

Hoe dat de raeferny oock beter wesen moct,

Hoedaenigh fal dan fyn het leven dat fy wachten

Daer de godfalige fo yverigh nae trachten?

De geest fal naementlijck het lichaem florpen in,

Als die de fterckfte valt; dat hem daerom te min

Befwaerlijck wesen fal om dat hy in het leven

Al voorbereydsels aen het lichaem heeft gegeven

Tot die veranderingh, en reyn en kleyn gemaectt.

Daer nae fal oock de geest, die boven was geraectt,

Verslonden werden van de grootften geest van allen,

(Dat wonder toe fal gaen) voor wien het al fal vallen

Als voor den machtigften; waer door de mensch geheel

Sal weesen buyten fich, alleenlijck in dat deel

Geluckigh, dat hy in den voorval fulcker tyden

Yet onuytspreeckelijcks van 't hoogfte goed fal lyden

Dat alles in fich ruckt. Hoewel nu fyne vreugd

Niet heel volmaectt fal zyn noch hy geheel verheugt

Voor dat de ziele met haer lichaem weer fal leven

En haer d' onsterflijckheyd te faemen zy gegeven:

Nochtans, dewijl alhier der vroomen leven is

Een stadigh overlegh dier faelige erfenis,

So is 't, dat zy daer van somtyds hier wat genieten,
Dat, schoon 't een dropjen is by 't geen dat daer sal vlie-
ten

Met volle stroomen uyt de eeuwige fonteyn
Van geluckfaeligheyd, hoe ongesien en kleyn,
Al wat men wellust noemt op aerde gaet te boven,
Al was al 'swerelds vreugd op eenen hoop geschoven.
So ver is 't dat de geest sich boven 't lichaem heft
En het ongesienlijk het sienlijk overtreft.
Dit is 't dat een Profeet beloofd heeft van te vooren:
Geen ooghe heeft het gesien, geen oor quam het te hoor-
ren,

'T klom noyt in yemands hert met duydelijk bescheyt,
Dat God den geenen die hem minnen heeft bereydt,
Dit is Mariaes deel dat sy had uytgekooren:
Dit werd door 't sterven niet vermindert noch verlooren,
Maer door de dood voltoyt. die dan so verre quam
(Hoe wel der weynigh zyn in wien men sulx vernam)
Lee dingen, die vry aen uytfinnigheyd gelijcken,
Sprack woorden sonder slot, die 't spoor bezyden wijcken
En die men van geen mensch te hooren is gewent,
Gaf een geluyt waer van de zin is onbekent.

'T gebeurt dat sulcke wel geheel van mond en ooghen
Veranderen: nu syn sy vrolijk, nu bewoogen:
Nu syn sy bly, en strax mistroostigh en bedruckt
En buyten haer luy self gelijck als wegh geruckt:
En als sy weder by haer selven syn gekoomen
So weten sy niet of sy wacker syn of droomen
Of waer zy syn geweest, of in of buyten 't lijf,
Noch van haer wedervaert noch wonderlijk bedrijf;
En heugen niet wat dat sy hoorden, saghen, deden
Als door een droom, een wolck, en mist en duysterheden.
Dit weeten sy alleen, dat niemand op dat pas
So hoogh in het geluck, als sy, verheven was
Terwijl zy sinneeloos en buyten westen waeren;
Daerom so weenen zy wanneer sy weer bedaeren,

En

En wenschten hoogers niet als dat haer mocht geschien
Van die uytfinnigheyd sich noyt ontbloot te sien
En dit's een proefje, dat ick u beb willen geven
Van 't faelige geluck van het toekomend leven :
Maer dat ick my by u vergat is langh geleen.
Doch heb ick buyten mijn besteck alhier getreen,
En dunckt u dat ick wat te dertelijck gesnapt heb
En mijn' en uwen tijd te langh te breed verklapt heb ,
Denckt dat de sotheyd en een wijf het heeft gedaen ,
En ondertusschen wilt hier eens gedencken aen
Dat altemet een sot oock wel te pas kan spreecken
Ten waer gy dacht dat ick my selfs hier heb verkeken ,
En seyde , dat dit woord geen wyven aen en gact
Om datter van een sot, van geen fottin, en staet.
Ick sie dat ghy verwacht dat ick ten eynde raecke
En eerst een kort verhael van al mijn seggen maecke
En mijne reden sluyt met een fatsoenlijck slot :
Maer ghy sijt dubbel en wel driemael dubbel sot
Indien gy meynt dat ick, die so veel heb gesproocken,
Die soo veel woorden hals en beenen heb gebroocken,
Die sulcken mengel-moes heb onder een gelapt,
Tot noch toe heugen souw wat dat ick heb gesnapt.
Het oude seggen was ; Ick schuwe sulcke mannen
Die haer geheugenis oock hebben by de kannen ;
Maer 't geen ick segh is nieuw, dat ick een hoorder haet
Die niet terstond vergeet wat dat ick heb gepraet.
Daerom mijn Prijsterkens, gy die my toegewijdt zyt,
Vaert wel en goeden dagh , en so j' hier mee verblijdt
zijt,
Klapt in uw handen, eet en drinckt, maeckt goede cier
Des somers by de koelt' en 's winters by het vyer.

E Y N D E.

| DE SES

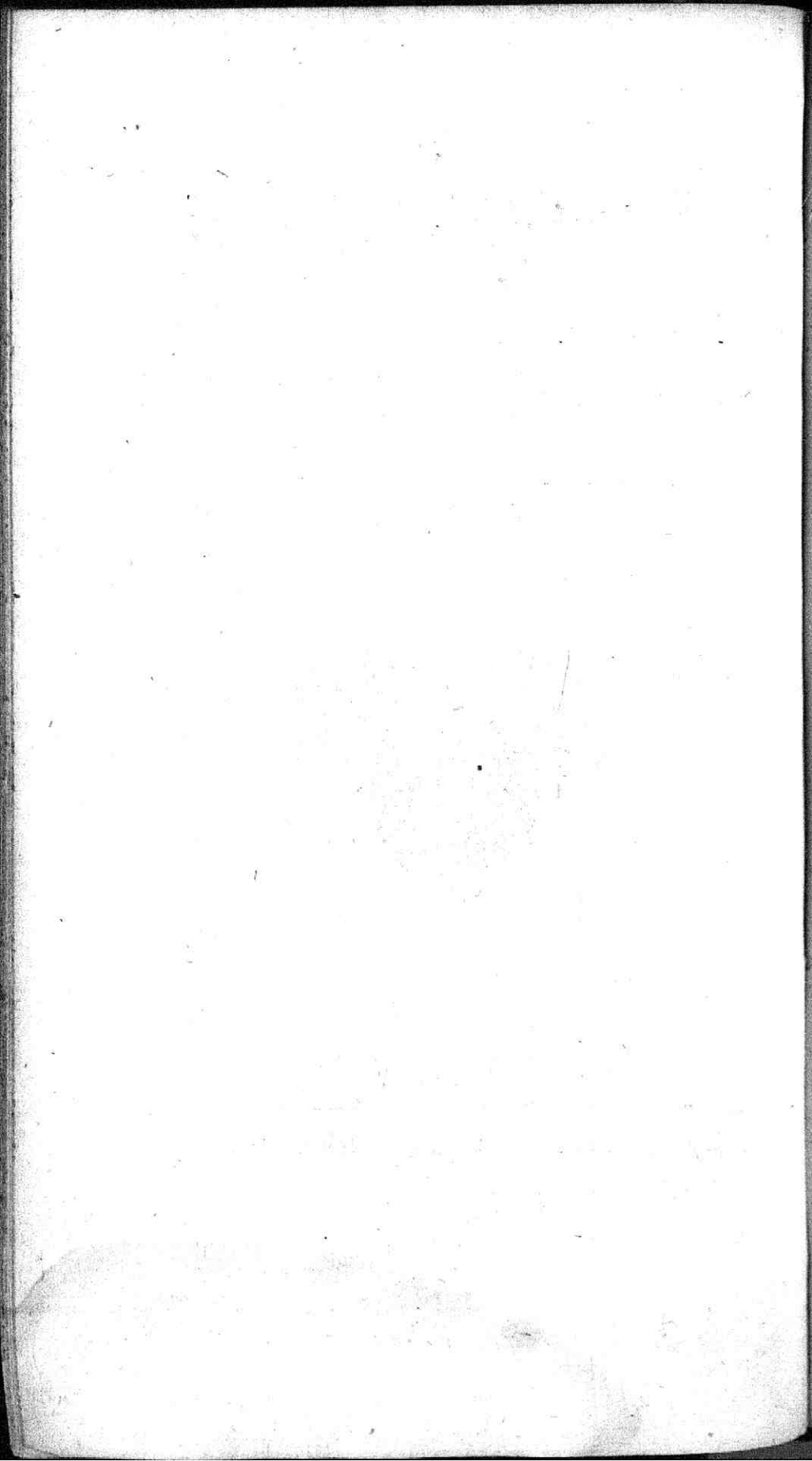
De
SES COMEDIEN
van
P. TERENTIUS

in Nederduytsche Rymen gebraght.

In 's GRAVEN-HAGE,

By Johannes Tongerloo, Boeck-verkooper,

L E Z E R.

Goed-gunstige Lezer.

Publius Terentius, gebooren te Carthago in Africa, is slaef geweest van Terentius Lucanus Raeds-heer van Roomen, die hem om sijnen goeden geest en vernuftigheyd wel heeft doen leeren en onderwyfen ende sijne vryigheyd vroegh gegeven. Hy heeft seer gemeensaem geweest met veele edelen van Roomen, insonderheyd met Scipio Africanus, Lælius en Furius, ende heeft veele Comedien geschreven, so dat Q. Consetius van hem seyt dat hy keerende uyt Africa op zee vergaen is met honderd en acht der selver. Ses sijnder maer van hem overgebleven, die, om dat sy niet ontuchtigh en suyver van tael zijn, den jongelingen in de Latijnsche Schoole voorgelesen ende te leeren werden gegeven om haer van jonghs op aen wat goets te gewinnen, gelijk een versch vat licht intreckt en langh behoudt den reuck en kracht van 't geen men daer eerst in doet,

*Quo semel est imbuta recens servabit odorem
Testa diu.*

Den grooten Erasmus van Rotterdam, die een van de voornaemste mannen is geweest die de vervalte Latijnsche spraek weder hebben opgericht, plagh eens ter maend desen autheur uyt te lesen om den sel-

ven gelijk als op te eeten ende in zijn sap en bloed te doen veranderen ende also de stijl van Terentius so vast en gemeensaem te hebben dat hy se kon gebruiken in het spreken en schryven als zijn moeders tael. Nae dit exempel, om meer tyds te hebben desen autheur te doorpluysen en door nauwer opmerckinge als ick daer wat langer in most blyven hangen den selven my noch gemeensaemer te maecten, heb ick goed gevonden hem in Nederduytsche rijmen te brengen, ende of mogelijk dese vertaelinge als sy onder de man quam eenige nuttigheyd of gemak mocht koomen te geven aen den genen die desen autheur leeren moeten of lesen willen in de Latijnsche tael, en mogelijk oock eenigen dienst of vermaeck mocht doen aen mijne lands-luyden en liefhebbers der nederduysche Dicht-kunst, die de Romeynsche tael niet verstaende even wel zinnelijck ende begeerigh zijn om te weeten wat de oude in haere tael hebben voort gebracht ende naegelaeten, so heb ick mede goed gevonden de selve in 't licht te brengen en yder een door den druck mede te deylen. Vaert wel. Op Ockenburgh den achtsten Mey des jaers 1663.

U L. goede vriend

J. W E S T E R B A E N.

**P. TERENTII
ANDRIA,**

of het

VROUTJEN

uyt

ANDROS.

I N H O U D.

CHremes en Phania waeren twee gebroeders van Athenen. Chremes nu had een eenigh dochterke, dat hy, nae Aſien treckende, aen ſijn broeder beval, haer naem was Paſibula, 't gebeurde nae dat hy ver- trocken was dat er in Griecken-land grooten oorlogh op ſtond, de welcke Phania ſocht te ontvluchten, waerom hy ſich ſelven te ſcheep begaf met het meyske om nae ſijn broeder te reyſen, maer door groot onweer ſchipbreuck ge- leden hebbende is aen 't eyland Andros op geworpen; daer begaf hy ſich by een ingeſeten, een man die het ſelfs niet al te breed had, evenwel wierd hy beleefdelijck en wel van hem onthaelt ende quam niet langh daer nae te ſter- ven. De man van Andros veranderde den naem van het dochterke dat daer by hem bleef, ende noemde het Glyce- rium in plaets van Paſibula, ende nae dat hy haer eenige jaeren benewens ſijn dochter Chryſis ſorgvuldigh had op- gevoedt, is hy mede komen te overlyden. Chryſis, die haer ſelven ſonder ouders ende arm bevond, nam Glycerium met haer en voer nae Athenen, alwaer ſy, nae dat zy haer ſelven een wylt tijds met ſpinnen en weven had onderhou- den, door aen-loop, ſchoone praetjes en beloften van jongh- mans ten laetſten over-wonnen ſijnde haer ſelven begaf om gewin met haer lijf te doen ende die neering te drijven, onder andere verkeerde tot haerent de ſoon van Simo, ge- naemt Pamphilus, een jonghman die vroom en goed van aert was; deſe niet op Chryſis, maer op Glycerium ver- liefte ſijnde, heeft eerſt en alleen met haer te doen gehad, en haer, nu ſwanger geworden ſijnde, belooft voor ſyne huys-
vrouw

vrouw te trouwen. De voorgemelte Chremes had naderhand noch een dochter gekregen, die men Philumena noemde ende wilde de selve (alsoo sy nu houwbaer was) aen Pamphilus ten wijve geven, zijnde daer toe gedreven door een goede naem, die de jonghman over al had; om kort te zijn, hy gaet selfs nae Simo toe, ende maeckt met hem de koop klaer, ende buyten weten van Pamphilus werd by gemeen goed vinden der oude mannen den bruylofts-dagh bestemt, dit gebeurde by 't leven van Chrysis, die ondertusschen komt te ster-ven, daer wierd Simo eerst gewaer de vryagie van sijn soon, want als sy 't saemen ter begraeffnisse gingen, gebeurde het als het lijck op het vyer lagh dat Glycerium door onverduldigheyt haer selven in 't vuyr meynde te begeven. Pamphilus schiet toe en haer in haer middel vattende trooste haer soodanigh dat hy geen kleyne teecken en gaf hoe dat het tusschen haer beyde gelegen was, waer op Chremes des anderen daeghs by Simo gaet en seyde hem het bylick op; dat hy bevonden had dat Pamphilus dese vreemde landloopster voor sijn vrouw hiel, niet wetende dat het sijn eygen dochter was die hy daer voor smaeds halven schelde. Hier in verblijde sich Pamphilus ende daer en tegen speet het Simo ende hy was 'r gram en niet wel te vreden om; ondertusschen quam den dagh die van eersten af tot de bruyloft en trouw-dagh geleydt was. Simo gelijk hy oudt en door-trapt was, vond hy sich selven goed, dat hy om sijns soons genegentheyd en hert te ondertaften sich soude houden en ghelaeten dat hy bruyloft soude houden: meynende indien sijn soon weygerigh viel rechtveerdige oorsaek gevonden te sullen hebben om hem te bekyven, die hy tot noch toe

niet volkomentlyck gebadt had: ende soo hy't toestond, dat hy dan lichtelyck van Chremes soude verkrygen het gene hy begeeren mocht, ende alsoo het houwelyck met der Goden hulpe voortgaen; gaende dan op de merckt voor by zyn soon, die gerust was en nergens minder voor en vreesde als daer voor, seyde hy, Pamphilus, gaet nae huys toe en bid de Goden: van daegb moet ghy een wyf nemen; de jonghman, als van een onverwachte pyl getroffen wesende, wist niet wat raed, of wat hy gaen maecken soude, als Davus een slimme en arglistige slaef, de loosheyd van den ouden gemerckt hebbende by hem komt. Daer was doe ter tyd by Pamphilus een Jonghman, met naeme Charinus, ende met groote liefde op Philumena ontstecken meenighmael gesocht had met haer te mogen trouwen; dese ten laetsten behoort hebbende dat sy op dien dagh met Pamphilus sou trouwen ende tot wanhoop geraeckt synde, bad hem, dat, indien hy hem behouden wilde, hy haer of niet en soude trouwen of het houwelyck eenige dagen slepende houden. Pamphilus gebood hem dat hy van synen't halven wel goede moed mocht hebben en alles, wat hy konde, in't werck sou stellen om het houwelyck te beletten, hem verseeckerende dat hy mede sijn best soude doen om haer niet te trouwen. Davus dan op den aengangh komende vermaent Charinus, die nu volmoets en hoops was dat hy de vrienden van Chremes soude aen soecken, en daer nae openbaerde hy aen Pamphilus wat gissingen dat hy maeckte ende raed en brenghet hem daer toe dat hy tegen sijn vader seggen soude dat hy bereydt was te trouwen, want so, seyde hy, sult ghy u vader alle oorsaeck van op u te ky-

te kyven benemen, ende even wel niet te vreesen hebben dat het houwelyck sal voort gaen, want Chremes sal noyt verstaen aen u, dien hy eens verstootten heeft, sijn dochter te geven. Dese dingen, alsoo nae den raed van desen slaef in et werck gestelt zijnde, zijn heel anders uyt gevallen als men gemeynt had; want Simo braght Chremes met bidden so verre dat hy hem sijn versoeck toestond, ende de saeck liep gevaer van een waerlyck houwelyck te werden. 't Geviel op den selfden dagh dat Glycerium, die op baer reeckeninge was, in de kraem quam van eenen jongen zoon, den welcken Davus (als hy nu geen ander raedt wist om het houwelyck te beletten) door de meyt van Glycerium voor Simoos deur dede leggen. Als Chremes het kind nu alhier gewaer wierd ende voor de deur leggen sagh ende verstond dat het Pamphilus kind was, scheyt hy wederom uyt het houwelyck: Hier ontsaet groot spel uyt, tot dat Crito, een man uyt Andros, aldaer quam op het slagb, die van het naeste maeghschap van Chrysis was, en te Athenen was gekomen om te sien wat Chrysis naegelaten had; door het tusschen-komen van dese werd Chremes sijn dochter kennende ende met groote blijdschap van yder een, troude Philumena aen Charinus ende Glycerium aen Pamphilus.

Nac-

Naemen der Spelende Personen:

SIMO, *Oud-man.*

SOSIA. *Vry-gemaecte.*

DAVUS. *Slaef.*

MYSIS. *Dienst-meyt.*

PAMPHILUS. *Jonghman.*

CHARINUS. *Jonghman.*

BYRRHIA. *Slaef.*

LESBIA. *Vroed-wijf.*

GLYCERIUM. *Chremes dochter.*

CHREMES. *Oud-man.*

CRITO. *Vreemdelingh.*

DROMO. *Den Diender, of Provoost over de Slaeven.*

ARCHYLIS. *Meyssen.*

EERSTE BEDRYF:

Eerste uitkoomen.

S I M O. S O S I A.

Si. Aet, ghy luy wegh, en wilt dat goed daer binnen leggen.

Ghy, Sofia, kom hier : ick heb u wat te seggen.

So. Denckt dat ghy 't my alree gefeyt hebt, naementlick :

Dat ick daer binnen al de kruycken wel beschick.

Si. Neen, 't is wat anders. *So.* Waer hebt ghy mijn kunst van noden

Als in het geen dat ghy my heden hebt geboden ?

Si. Die kunst en heb ick niet van noden tot het geen Dat ick heb in mijn zin , maer (die ick staagh voor heen

In u gevonden heb) van trou te syn in swygen.

So. Ick stae en wacht wat last dat ick van u sal krygen.

Si. Ghy weet wel dat ghy hebt gestaediglijck by my Gehad een goeden dienst en sachte slaverny Van dat ick u eerst kocht in uwe kindsche daegen , Noch dat ghy over my dieshalven hebt te klagen. Ick heb u van een slaef gemaect een vry gesel Om datj' in uwen dienst u willigh droegt en wel. Het beste dat ick had heb ick aen u gegeven.

So. Ick weet het wel en sal 't gedencken al myn leven.

Si. Ick heb oock geen berouw van 't geen ick heb gedaen.

So. Myn heer, ick ben verheugt staen u mijn diensten aen:

Soo ick yets dee of doe het geen u kan behaegen :

Soo ick my nae u sin voor heenen heb gedraegen,

En

En nu yet doe dat ghy u wel gevallen laet:

Maer 't is my moeyelijck, en fulck verhaelen staet

Als of ghy my verweet dat ick het heb vergeeten

'T geen ick van u genoot: doet my derhalven weeten

Bid ick u, met een woord wat uw believen zy.

Si. Dat sal ick doen Voor eerst so segh ick u, dat ghy
Moet weten dat de feest, die ick berey op heden,
Geen rechte bruyloft is **So.** Wat hebt ghy dan voor
reden

Dat ghy u so gelact. **Si.** 'K sal u van vooren aen
De saeck gaen openen, Waer uyt ghy sult verstaen
Het leven van myn zoon en wat ick heb op handen.

Want als hy nae 't gebruyck en wyse deser landen

Syn kinder schoenen uytgetrocken had, so kreegh

Hy meerder vryigheyd van leven, als hy pleegh.

Want so langh als de jeugd werd inden band gehoude

Door jonckheyd, vrees, en tucht van die ghy haer ver-
troude

So kan men niet wel zien wat in de kinders steeckt

Van wat voor aert zy zyn. **So.** 'T is so, gelijk ghy
spreekt.

Si. Het geen gemeenlijck werd gedaen van jongelingen,

1 Dat zy tot wat vermaecks of eenig' oefeningen

Haer selfs begeven, dat sy paerden focken aen

Of honden voeden op, om mee ter jaght te gaen

Of dat sy door de lust van wetenschap gedreven

Haer tot het hooren van de Philosophen geven,

Daer van en was'er niet dat hy uytmuntend dee,

En nochtans was'er niet van als of hy dee 't mee,

Maer alles middelbaer, daer ick my in verblyde.

So. Ghy had geen ongelijck: want ick tot allen tyde,
Gelooft heb, dat het geeft groot voordeel aen een man
Dat hy in alles maet en regel houden kan.

Si. So was hy van maenier: een yder te verdraegen,
En elcken een, daer hy mee omgingh, te behaegen,

Syn

Syn kameraeden in te volgen in haer lust:
Met niemand had hy twist en was altyds gerust:
Noyt wild' hy meerder zyn als syne metgesellen;
En noyt en sagh men hem sich boven andre stellen?
Waer door men lichtelijck ter goeder naem geraeckt
En buyten haet en nijd sich goede vrienden maeckt.

So. Hy toonde dat hy wel en wijslijck wist te leven.
Men kryght veel vrienden als men wat weet toe te geven,

Maer die de waerheyd seyt werd hedenstaegs gehaet.

Si. En ondertuffchen quam hier woonen in de straet
Een vrou uyt Andros ('t is drie jaeren nu geleden)
Door armoe en gebreck van haer nood-druftigheden
Gedwongen, en door dien dat sy verlaeten was
Van hare vrienden: schoon, een hupsc braeve tas
In 't hertje van den tijd en 't beste van haer leven.

So. Ick vrees dat Andros ons wel niet veel goets mocht
geven.

Si. In 't eerste droegh zy haer heel eerelijck en kuys,
En hiel bekommerlijck en arm en sober huys,
En dee haer naerstigheyt met weven en met spinnen
Om buyten yemands last haer kost te mogen winnen:
Maer als sy nu en dan een vryer by haer liet,
Haer gelt belovende (gelijck veeltyds geschiedt
Dat luyden, die benaut en staegh in kommer leven,
Als 't haer gebeuren mach sich licht tot weelde geven)
Sloegh sy de koop niet af, en naederhand, om geld
Te winnen, heeft sy tot de neringh haer gestelt.
De jonghmans, toen ter tijd met haere min bezeeten;
Die leyden altemet mijn soon met haer ten eeten
Ick sey strax by my selfs, ho, ho, hy is in 't net,
Hy heeft den bout al wegh; ick heb'er op gelet
En paste smergens op, en ondersocht de knaepen:
Seght my wie gisteren by Chrysis heeft geslaepen?
Want so was haeren naem *So.* Ick heb oock so verstaen

Si. Sy seyden my, dat heeft Niceratus gedaen,

Phedrus

Phedrus of Clinia, want dese dry die waeren
 Gelyck op haer verliefte. maer wilt my openbaeren,
 (Dus sprack ick voort) wat heeft doch Pamphilus ge-
 daen?

Wat? seyden sy: hy sat met haer ter tafel aen
 En was mee van 't gelagh Dit kon my heel behaegen,
 En op een andren dagh teegh ick al weer aen 't vraegen
 En ondervond dat dit mijn soon niet aen en gingh.

O, dacht ick by my selfs, de fyne jongelingh.
 Is nu genoegh beproeft, en waerd te zyn gepresen;
 Hy sou van eerbaerheyd een voorbeeld kunnen wesen!
 Want yemand, die met licht geselschap omme gaet
 En even wel van haer sich niet vervoeren laet
 Die reket ment te zyn van een geregelt leven.

Behalven dat my dit een groot vermaeck kon geven
 So hiel my yder een voor een geluckigh man:
 Elck wenschte my veel goets dat ick een soon had, van
 So ingebonden aert, en so geschickt van leven.

Wat dient'er veel geseyt? door dit gerucht gedreven
 Quam Chremes selver uyt, en heeft my aengeboon
 Syn een'ge dochter te besteden aen mijn zoon
 Met machtigh houlijx-goed. ick heb het niet verstoo-
 ten,

Want het geviel my wel. het hylick wierd gesloten
 En desen dagh is tot des bruylofs-feeft geset.

So. Wat oorsaeck is'er die het voortgaen dan belet?

Wat is'er in de weegh? *Si.* Dat sal ick u verklaeren.
 Nae weynigh daghen, dat wy hier mee besigh waeren
 Sturf Chryses, ons gebuyr. *So.* Och, ghy verquickt
 myn Geest!

Dat is te wonder goed: ick was voor haer bevreesst.

Si. Myn soon liet daghelijx sich in het sterf huys vinden

By dese vryers, die haer by haer leven minden;

Bestelde mee al wat van doen was tot den rouw,

En hiel sich droevigh om de dood van dese vrouw,

En

En weende somtijds mee, gelijk als d'andre deden
 Dit stond my toen wel aen, en oock niet sonder reden
 Want, dacht ick, treckt hy sich de dood so dapper aen
 Van eene, daer hy mee heeft weynigh omgegaen,
 Wat souw hy doen so hy haer selver had gevreden?
 Wat souw hy doen indien syn vaer was overleden?
 En dese dingen nam ick aen voor vast bescheyt
 Van een beleefden aert en mededoogentheyd.
 Om kort te zijn, ick liet my selven overreden
 Mee ter begraefenis om zijnent wil te treden
 En had tot dien tyd toe geen achter-docht van quaed.
So. Wat was'er doch? *Si.* Hoort toe. men brengt het lijck
 op straet,

Wy volgen, als ick by de vrouwen, dieder waeren
 Ontrent de doode, sagh een meyske, jongh van jaeren.
 Van schoonheyd, *SOSIA!* *So.* Al redelijck misfchien
Si. Soo uyt-genoomen, als ick immer heb gesien,
 En soo neer-slachtigh en manierelijck van wesen
 Dat sy my boven al schein waerd te zijn gepresen.
 Om dat sy nu meer rouw bedreef als d'andre deen
 En sedigh van gelaet en my heel eerbaer schein,
 So voegd' ick my ontrent de kameniers en vraeghde
 Wat jonckvrouw dat het was die haer so seer be-
 klaeghde?

De suster seyden sy van die is overleen.
 Dat viel my op mijn hert gelijk een molesteen.
 Ha, dacht ick by my selfs, hier komt het hem van
 daen, en

Dit is de reden van zijn deerenis en traenen.

So. Ick ben bevreesd waer dit in 't eynd sal heenen gaen.

Si. 't Lijck gaet terwijlen voort, en wy luy achter aen,
 En zijn vast metter tijd tot by het graf gekoomen
 Alwaer het lichaem van de rouw-baer wierd genoomē
 En in het vier geleght, en 't doode wijf beschreyt.
 De suster onderwyl, die ick u heb geseyt,

Heeft

Heeft haer vry onbedacht te dicht by 't vier begeven
 Niet sonder groot gevaer te loopen van haer leven.
 Hier heeft myn zoon de min (die hy so wijslyck had
 Verborgen) heel ontdeekt, hy schiet dan toe en vat
 Haer in haer middel en omhelstse met syn armen;
 Myn goe Glycerium, sey hy met groot erbarmen,
 Wat maeckje? waerom wilj' u selven gaen verdoen?
 Hier op wierp sy haer selfs (waer uyt men kon vermoë
 Jae daer men klaerlyck aen kon mercken en bevinden
 Dat sy van langen tijd malkanderen beminden)
 Al schreyend' om syn hals heel minzaam en gemeen.
So. Wat dat ghy seght! *Si.* Ick gingh nae huys niet wel te
 vreen

En vry gestoort, maer had niet reens genoegh tot kyvé
 Want, sou hy seggen, wat hebt ghy my zien bedryven
 Dat qualijck was gedaen? 'k heb een mistroostigh dier,
 Dat sich verkorten wouw en werpen in het vyer,
 Belet, gewceert, en haer behouden in het leven,
 't Was wel geseyt *So.* Hem was geen ongelijck te geven
 Want soo ghy hem bekyft die yemanden behoed.
 Wat soud ghy sulck een doen die yemand schaede doet
Si. Hier op is Chremes daeghs daer aen by my gekomen
 Al roepende dat hy voor seker had vernoomen
 Dat Pamphilus verliefte was op een vreemde meyt
 En hiel se voor syn vrouw, maer ick ontkende 't feyt
 Met alle macht en ernst, en streeder dapper tegen;
 Hy bleef er by en riep, 't was immers soo gelegen.
 Nae veele woorden die daer gingen gints en weer
 So scheyd, hy so van my, als een die nimmermeer
 Syn dochter was gesint aen mynen soon te geven.
So. Hoe maeckte ghy 't? hebt ghy toen niet op hem geke-
 ven?
Si. My docht dat ick als noch geen volle reden had
 Om hem hier over te bekyven. *So.* Waerom dat?
Si. Tot dese dingen hebt ghy selfs een perck geschreven
 Den tyd die naedert vast dat ick sal moeten leven

Nae

Nae ander luyden zin (dit sou sijn seggen zijn)

Gunt my terwylen dat ick leve nae de mijn.

So. Wanneer werd het dan tyd om op uw zoon te kijven?

Si. Indien hy is gefint noch ongetrouwt te blijven

En om dees vryery geen wijf begeert, soo moet

Hy eerst het ongelijck verstaen dat hy my doet.

Oock ben ick uyt, indien hy weygrigh valt te trouwen

Dat ick door valschen schijn van feest te sullen houwē

Waerachtig' oorfaeck om te kijven krijgen magh,

En Davus brengt met een sijn aenslagh aen den dagh

En, so hy by sich selfs een schelmstuck heeft beslooten

Om, is het mogelijck, dit houwlijck om te stooten,

Dat nu vry stell' in't werck, nu my de schalckheyd van

Den slimmen deugniet schaen noch hinderen en kan,

Die sich met handen en met voeten scharp sal stellen

En in de weer zijn, meer om my te moogen quellen

Als om aen Pamphilus een ruyter dienst te doen.

Die ick, indien ick maer het minste kan vermoen

Maer waer toe is 't van noo veel woorden te verspillen

Indien 't my wel geluckt en so mijn soon sal willen

Soo schort' er niet als weer nae Chremes heen te gaen

En dat ick hem verspreeck dat hy het toe wil staen,

En, hoop ick, alles sal dan wel ten besten koomen.

Nu is 't uw werck, dat ghy 't geen ick heb voor ge-

noomen

Helpt veynsen nevens my, als of 't mijn meyningh

waer. (waer

Maeckt Davus vry vervaert en neemt mijn zoon wel

Wat dat hy doe, wat raed dat sy te saemen houwen

So. Ick heb genoegh, ghy mooght u wel op my vertrouwē

Dat ick 't bestellen sal laet ons nu binnen gaen.

Si. Gae voor ick volgh u strax. Daer is geen twijfel aen

Of Pamphilus sal niet tot trouwen zijn genegen

Nae dat ick fluskens sagh hoe Davus was verlegen

Hoe vol bekommeringh, wanneer hy had verstaen

Dat het sou bruyloft zijn. Maer, siet daer komt hy aen.

M

Eerste

Eerste Bedrijf. Tweede Uytkoomen.

DAVUS. SIMO.

D. Ick was verwondert of dat so souw heenen loopen,
 En wist niet wat ick had te vresen of te hoopen
 Dat ick mijn heer gestaegh soo goedertieren vond,
 So stil en wel te vreen, want nae dat hy verstond
 Dat Chremes aen sijn soon sijn dochter niet wou gevē,
 Heeft hy daer van niet eens gesproken noch gegeven
 Op yemand van sijn volck, en toonde sich noyt gram
 Om dese weygeringh, of dat hy 't quaelijck nam.

Si. Maer nu sal hy het doen, doch weynigh tot uw voor-
 deel,

D. Sijn ooghmerck is geweest, nae dat ick hier van oor-
 deel, (schijn

Ons buyten achter-docht door valsche waerheyds

Te houden onbevreesd, en laeten vrolijk zijn,

Om ons al slaepende te koomen over-vallen (allen

Wanneer m'er minst op dacht, op dat geen tijd met
 Voor ons souw ov'rich zijn om yet te vinden, dat

De bruyloft stooren mocht, ick heb dien treck gevat,

Si. Wat woorden kom ick van den hanghe-bast te hooren

D. Het is mijn Heer, en ick vernam hem niet te voeren.

Si. Hou, Davus. **D.** Wel, wat is 't? **S.** Kom hier. **D.** Wat
 of de man

Wil hebben die my roept? **S.** Wat seght ghy? **D.** Wel
 waer van? (nen.

Si. Waer van? Sy seggen dat mijn zoon souw ergens min-

D. Jae, dat's een faeck, waer mee de luyden haere zinnen

Seer mee bekommeren, geloof ick, over schoer.

Si. Hoe heb ick 't? letj' oock op de woorden, die ick voer,

Of niet? **D.** Jae ick, mijn Heer, wel degelijck. **S.** Maer

naerder

Dit te door-pluyfen souw een werck zijn, dat een vader

Misschien

Misschien niet voegen sou die redelijck wil gaen.
Wat hy voor-heenen dee dat gaet my gantsch niet aen;
Tot nu toe heb ick hem den vollen toom gegeven.
En nae sijn eygen sin en wellust laeten leven
So langh 't zijn jaeren leen : nu is het tijd, dat hy
De wulpsheyd van de jeughd gae stellen aen een zy,
En desen ouderdom vereyscht nu andre zeeden,
Daerom versoeck ick u, of, Davus is het reden
So bid ick u dat hy komm' op de rechte baen.

D. Wat dat ghy seggen wilt kan ick niet wel verstaen.

S. Al wie sich geven tot de min van moye vrouwen
Beloven haer niet wel als men haer wil doen trouwen.

D. 'k Heb wel gehoort dat het gemeenelijck so gaet.

S. En hebben sy dan een die haer ten quaden raet,
So sal het sieck gemoed sich lichtelijck begeven
Waer heen 't door eygen tocht en swackheyd werd ge-
dreven,

D. Ick en verstaet dat niet. **S.** niet Davus, Wel hoe dus?

D. Neen : ick ben Davus maer ick ben geen Edipus.

S. So wilt ghy, namentlijck, dat ick recht uyt sal spreken
Het gheen ghy meynt dat aen myn seggen mocht ont-
breken.

D. Ick wilde wel dat ghy spraeckt duydelijck en klaer.

S. Indien ick heden in het minste werd gewaer
Dat ghy wat listighs by u selven hebt beslooten
Om dese bruyloft, die ick voor heb, om te stootten
Dat sy niet voort en gae, en door uw guytrey
Hier in betoonen wilt hoe groot uw loosheyd zy :
So sal ick u de huyd met honderden van slaegen
Ter dood toe touwen doen, en nae de moolen jaegen,
Met dit bespreck, so ick u daer oyt hael van daen
Dat ick dan selfs voor u sal inde moole gaen.
Verstaet ghy 't nu noch niet ! **D.** Och, jae ick, wel te
degen.

So recht hebt ghy gegaen en sonder omme weghen.

- S. In andre dinghen, hoe sy wesen mochten, lee
 Ick liever dat men my bedroogh of poetsen dee
 Als hier in. D. Lieve, laet my beter woorden hooren.
 S. Spot ghy der mee? wel, wel, ghy sult my thans niet
 booren:
 Maer 'k segh u, dat men my van daegh geen hinder doe
 En dat ghy u hier door gewaerschouwt houd sie toe.

Eerste Bedrijf. Derde Uytkoomen.

D A V U S.

NEen, Davus: 't is geen tijd om leegh te sitten gaepen
 Dit sijn geen dinghen daer men langh op dient te
 slaepen,

Nae ick de meyningh van den ouden heb verstaen,
 Die thans van zins is met het houwlijck voort te gaen,
 Het welck indien ick niet door loosheyd kom te voorē
 Is een van beyden, ick of Pamphilus, verloren.

Nock weet niet wat ick hier te kiesē heb van twee:

Of ick mijn joncker sal uyt dese stricken reen,

Of doen des ouden zin en hem gehoor sal geven.

So ick de soon verlaet, so vrees ick voor sijn leven:

En kom ick hem te hulp, so vrees ick voor het quaed

Daer d' andre my mee dreygt; oock sie ick geenē raed

Hoe dat ick hem bedriegh' of hoe 'k'er toe sal koomen

Voor eerst heeft hy van dees vryagen al vernoomen:

Oock heeft hy 't oogh op my, en let op al mijn doen

Met een vergramt gemoed, en sal sich voor my hoen

Dat ick door gheen bedrogh dit houlijck kom te stoor-
 ren.

So hy yets werd gewaer ben ick gewis verloren.

Of, so 't hem maer gevalt, so vind hy licht wel yet

(Het zy my dan gelijk of ongelijck geschiedt)

Waerom ick ongehoort, aen handen en aen voeten

Geslooten, dadelijck sal in de moolen moeten.

By

By dese dingen voeght sich noch een ander quaed :
 Dat dese jonge vrouw, uyt Andros swanger gaet
 By onsen Pamphilus, het zy dat hy haer houwe
 Voor sijn vrindinn' en boel of voor sijn eygen vrouwe!
 En 't is de pijn waerd haer stoutheyd te verstaen,
 Om dat het geen sy met malkandren vangen aen
 Een werck van luyden is, die wel niet sonder minnen
 Maer sonder sinnen sijn in 't geen dat sy beginnen.
 Sy sijn het kind, als het sal koomen voor den dagh,
 Van meeningh op te voen, wat dat het wesen magh.
 Noch hebben sy verziert (gelijck my komt ter ooren)
 Dat dese dochter sou t' Atheenen sijn gebooren
 En hier een poorteres : Daer was een man, die voor
 Het eyland Andros schip en koopmanschap verloor,
 Hy was bedaegt en oud en 't is al langh geleden,
 En dese koopman sou daer wesen overleden,
 Dit seggen zy, en dat dees dochter toen ter tijd
 (Die daer mee was gestrand, kleyn, en haer ouders
 quyt)
 Van Chrysis vaeder in sijn huys souw sijn genoomen.
 'K houd 't voor een fabeltjen, en 't kan in my niet
 koomen,
 En evenwel staet haer dees vond te wonder aen.
 Maer 't meyssen Myfis komt daer uyt haer huys van
 daen.
 Het is geen tijd voor my om langer hier te snappen :
 'T is beter dat ick nae de merct gae heenen stappen
 En segg' aen Pamphilus wat dat ick heb gehoort
 Eer dat sijn vader hem komt onverhoeds aen boord.

Eerste Bedrijf. Vierde Uytkoomen.

M Y S I S .

Ick heb het wel verstaë, 't is langh genoegh geroopen:
 Ghy wilt, Archil, dat ick om Lesby-moer gae loopen

M 3

Het

Het is een droncke snuyt, een roeckeloofse vrouw,
 Niet waerdigh dat men haer sodanig' een betrouw
 Die van haer eerste kind sal koomen te geleggen :
 Ick sal haer evenwel gaen haelen nae uw seggen.
 Ey, siet het onbescheyd van 't ouwe neutien aen :
 'T is van haer tulle-wijfs, en daer komt het van daen.
 O Goden, geeft dat sy geluckigh mooge baeren
 En liever andere door dese quaelijck vaeren !
 Maer hoe komt Pamphilus aldus verslaegen aen ?
 Ick vrees wat dat het zy, en sal hier blijven staen
 Op dat ick hoor wat dees ontroertheyd mach beduyde.

Eerste Bedrijf. Vijfde Uytkoomen.

PAMPHILUS. MYSIS.

P. IS dit een handelingh van redelijcke luyden ?

Is dit oock menschelijck ? is dit eens vaders daed ?

M. Wat of dit wesen magh ? **P.** Wat is'er hoon of
 smaed

So dit'er geen en is ? hy wil dat ick op heden
 Een wijf sal nemen : maer, vereyschte niet de reden
 Dat hy voor heenen my dit had bekend gemaect
 En in gespreck met my daer over was geraect ?

M. Ay, my ellendighe ! wat komt my hier ter ooren ?

P. Wat is van Chremes dan, die my ontfeyt te vooren
 Zijn dochter immermeer te geven tot een wijf ?

Is dit verandert om dat ick stantvastigh blijf ?

Is hy dus befigh om my enckel af te scheuren

Van mijn Glycerium ? ach ! so dit moet gebeuren

Ben ick rampsaelige bedorven in de grond.

Wie is'er die oyt mensch so ongeluckigh vond

So decrelijck, als my ? o menschen en o Goden !

Sal ick my nimmermeer dit houlijck sien ontvloden ?

Is'er geen middel dan om my daer van t' ontslaen ?

Sal ick de swaegerschap van Chremes noyt ontgaen ?

Hoe

Hoe heb ick my gesien versmaeden en verstoeten
Op veelerhande wijz' ? het hylick was geslooten
En weer glad af, en ick, dien het was opgeseydt,
Werd wederom versocht : wat reden of bescheydt ?
Ick weet geen andere, noch kander geen vermoeden
Als dat zy besigh sijn met monsters op te voeden.
Nu komt men weer by my, om datter niet een man
Te vinden is, die men haer overdringen kan.

M. Dees woorden hebben my tot stervens toe verslaegen.

P. Want van mijn vaeder, wat sal ick daer over klaeghen?

Maer is 't wel mogelijk dat hy so sloffigh gaet
In so een groote sacck ? flus sey hy my op 't straet
Maer in 't voorby gaen, zoon : gae t' huys, wilt u be-
reyden,

Uw troudagh is van daegh. My docht dat hy my seyde
Gaet haestigh heen en hanght u selven op. ick stond
Verbaest, verslaegen, en de klem was in mijn mond.
Meynt yemand dat ick wel een enckel woord kon
spreken,

Of eenig' oorfaeck wist hem in de hand te steken
Schoon dat die ongerijmt en sonder slot of geeft
Of uyt de lucht geraept en leugen had geweest ?
Ick was heel stom : maer had ick sulcx voor heen ge-
rooken

So my nu wierd gevraeght wat dat ick dan gesproken
Souw hebben of gedaen, ick had voor-seker yet
Gesproken of gedaen dat dit niet waer geschiet.
Maer wat sal ick nu eerst van allen uyt gaen voeren ?
So veele sorghen en bekommeringen roeren
My 't hoeft en herffens om, waer door 't onseker hert
Verstrickt en gints en weer gestaegh gedreven werd,
Aen d'eene zyde komt de liefde my bestrijden,
Die ick dit vrou-mensch draegh : daer by het mede-
lijden

En deernis, die ick heb met het onnosel wijf :
Aen d' andre zyde zit myn vader my op 't lijf

En port my dat ick sal met Chremes dochter trouwen.
Hier by komt noch 't ontsagh en danck, die ick den
ouwen

Wel dobbel schuldigh ben, die 'k sonder schaemte niet

Kan ongehoorsaem zyn: een vader die my liet

Tot dees tyd alles toe: sal ick hem weder streven

Die my myn vollen loop in alles heeft gegeven

Wat dat myn hertje luste? Helaes wat gaen ick aen?

Ick ben onseker welck van beyden dient gedaen.

M. Ick vrees', och arme, waer dat dit onseker wesen

Noch op sal koomen uyt: maer t' hans so moect, of
desen

Met haer, of ick van haer gaen spreken tegens hem.

Want onderwylen dat het hert is in de klem

En twyfelt waer nae toe het sich behoort te geven

Werd het heel licht of hier of daer nae toe gedreven.

Een aes veroorsaecht dat het schaeltjen over gaet

Wanneer het tongetje niet recht in 't huysje staet,

En weynich toewicht doet het een voor 't ander wijcke

P. Wie spreekt hier? *Myfis*, weest gegroet *M.* *Ghy* van
gelijcken

Heer Pamphilus. *P.* Hoe yaert uw Juffrou? *M.* Hoe se
vaert?

Sy gaet in arbeyd, en om dat den tyd vast naert

En al voor handen is dat ghy sult moet trouwen,

Is sy bekommert of ghy haer uw woord sult houwen

En vol van anghst en vrees (och armen) dat ghy haer

Wel lacten sitten mocht. *P.* Dat werde nimmer waer

Sou ick so snoden stuck my trachten t' onder winden

Dat zy om mynen 't wil haer sou bedroogen vinden?

Souw Pamphilus, dien zy haer selven heeft vertrouwt,

Die hy van herten mint en voor sijn ee-gae houwt,

Wel selver oorsaek sijn, of lijden en gedoogen

Dat so een eerbaer mensch, so zeedigh op-getoogen,

Van so een goeden aert, souw koomen tot een val

Door armoe? Neen ick sweer dat ick 't niet doen en zal

M. Hingh

M. Hingh het aen u alleen, ick vreesde niet met allen.
Nu vrees ick, of ghy wel de moed mocht laeten vallen
En 't Vaderlijck geweld niet konnen weder-staen.

P. Hoe! siet ghy my voor soo een laffen blood-aert aen,
Voor so ondanckbaer, voor so wild, so sonder reden,
Dat de gemeenschap, noch de min, noch minsaemhe-

den,
Noch schaemte so veel machts sou hebben over my
Dat ick noyt woord of trou sou stellen aen een zy?

M. Voor alle dinghen weet ick dat heel wel te weeten
Dat sy 't niet heeft verdient dat ghy haer soudt vergee-

ten.
P. Vergeeten? neen. my is noch al te wel bekend
En staet in 't binnenst van mijn hert wel diep geprent
Het geen my Chrysis fey. Sy dee my by haer koomen.
Toen 's op haer sterven lagh, en heeft m' alleen' ge-

noomen
En dee u altemael vertrecken daer van daen.
Mijn lieve Pamphilus, vingh sy haer reden aen,
Ghy ziet dat dees' is schoon en noch vry jongh van

jaeren:
Hoe onnut om haer eer en goetjje te bewaeren
Nu dese dingen sijn, is u oock wel bekend:
Daerom soo bid ick u, so lief als ghy my bent,
Door dese rechter-hand, uw trouw, uw aert en zeeden
En door haer eenfaemheyd, als ick ben overleden
Dat ghy haer van u niet en doet noch haer verlaet
Indien ick immer van uw vriendschap maeckte staet
Als van mijn eygen broer: of so sy boven allen
U altyds heeft geacht, en wat u mocht gevallen
In alles gaeren dee. ick geeve thans aen haer (vaer:
U tot een man, een vriend, een member, vooghd en
'K beveel u 't goed dat sy sal erven nae mijn leven,
En heeft Glycerium my in de hand gegeven,
En stirf niet langh daer nae. 'k ontfingh en nam haer aē
En die 'k ontfingh sal ick niet van my laeten gaen

186 'tVROUTIEN uyt ANDROS.

Maer alle byftand doen. *M.* Dat wil ick feker hoopen.
P. Maer waerom blijft ghy niet by haer? *M.* Ick moet
 gaen loopen
 Om 't vroed-wijf. *P.* Haest u dan en sammelt niet.
 maer hoort.
 Wat ick noch seggen wil. Pafst dat ghy niet een woord
 Van defe bruyloff seght, en wilt u tongh bewaeren,
 Op dat haer pijn hier door niet kome te verfwieren.
M. Mijn heer, het geen ghy seght heb ick heel wel ver-
 ftaen
 En 't geen ghy my beveelt fal van my fijn gedaen.

Tweede Bedrijf. Eerfte Uytloomen

CHARINUS. BYRRIA. PAMPHILUS.

C. **W**At seght ghy, Byrria? Sal men haer uyt gaen
 houwen
 Aen Pamphilus? van daegh? en gaet hy met haer
 trouwen?
B. Och jae. *C.* Hoe weet ghy dat? *B.* Ick heb het flus
 verftaen
 Van Davus op de merckt. *C.* Helaes, wat gaet my aen?
 Gelijck als ick voor heen hingh tuffchen hoop' en vre-
 fen
 En niet vefekert was wat van de faeck fou wesen:
 So voel ick dat mijn hert door de bekommernis,
 Die ick te voorens had, heel overwonnen is
 En leeveloos, nu my het hoopen is benoomen
 Van oyt tot het befit van mijne min te koomen.
B. Dewyl het u dan heel onmooglijck fchijnt te zijn
 Te krijgen 't geen ghy wilt, fo bid ick u, Charijn,
 Dat ghy by 't geen ghy kunt u felven nu wilt houwen.
C. Ick wil niet anders als met Philumcentje trouwen.

B. Och,

- B.** Och, hoe veel beter was 't uw naerstigheyd te doen
Om dese liefde gantsch uyt uw gemoed te roën
En u daer van 't ontslaen, als sulcke tael te spreeken
Waer door u 't hert noch meer met minne werd ont-
stecken !
- C.** Wy geven lichtelijck den siecken goeden raed
Wanneer het heel na wensch met ons gesontheyd gaet
Waert ghy in myneplaats, ghy soud heel anders spree-
ken.
- B.** Doet dan wat u gelieft: ick laet het hier by stecken .
- C.** Maer daer is Pamphilus. 'k wil liever eerst van als
Beproeven eer dat ick geheel geraeck om hals .
- B.** Wat of hy al begint? **C.** Ick wil hem vast gaen smeecke
En seggen hoe ick ben met groote minn' ontsiecken,
En hem verrekenen mijn heele vryery .
Misschien of ick van hem verwerf, dat hy om my
Het houwlijck uyt-stell' en een weynigh noch houw-
fleuren,
En onder-tusschen, hoop ick, kan der yet gebeuren
- B.** Maer, och! dat Yet is Niet. **C.** Wat dunckt u Byrria
Vindt ghy het goed of niet dat ick hem spreken gae?
- B.** Wel waerom soud ghy niet? indien het niet wil wesen;
Ghy sult, so hyse, trouwt, ten minsten hem doen vre-
sen
Dat ghy hem naederhand wel koeckoeck maecken
mocht.
- C.** Loop aen een galgh, ghy siel, met sulcken achter-docht
P. Ick sie Charijn. goen dagh **C.** Ghy moet oock seer ge-
groet zijn
Ick ben verblijdt dat wy malkanderen ontmoet zijn
En kom by u om hoop om hulp om troost en raed.
- P.** By my en is het niet te halen daer j' af praet
Maer segh my wat het is **C.** Sult ghy van daegh gaen
trouwen?
- P.** Sy seggen so. **C.** Indien 't niet is te rugh te houwen

En

- En so dit houwelyck noodwendigh moet geschien,
Sult ghy nae desen dagh my nimmer weder zien.
- P.** wel waerom dat? **C.** Helaes ick derf' niet openbaeren
Seght ghy't hem Byrria **B.** Ick sal 't hem gaē verklaren.
- P.** Wat is 't? **B.** Mijn meester is verlief't op uwe Bruyd.
- P.** Uw meester dan en ick zijn in gheen eene schuyt
Maer seght my, of j' op haer yet verders hebt te seggen
Charijn het geen ghy haer te last soud kunnen leggen.
- C.** Och neen ick Pamphylus: ter wereld niemendal
- P.** Ick wenscht' het anders waer. **C.** Nu bid ick u om al
De vriendschap die wy t'saem staegh hebben onderhou-
wen
- Van onse jonckheyd af, dat ghyse niet wilt trouwen
- P.** Ick sal mijn best doen. **C.** Maer soo dat niet wesen
magh
- En is het nae uw zin : **P.** Mijn zin? **C.** Dat ghy een dagh
Vijf scs om mynen't wil dat houwelyck wilt recken
Op dat ick midlertijd mocht ergens heenen trecken
Dat ick het niet en sie als 't houwelyck geschiedt.
- P.** Nu, hoort wat ick u segh 't en past den vrye niet
Daer hy 't niet heeft verdient te willen danck ont-
fangen
- Ghy kunt so seer niet nae dit houwelyck verlangen
Als ick het soeck t'ontvlien **C.** Ghy geeft my weder
moed
- P.** Nu so ghy yets vermoogt (of ghy of dese) doet
Bedenckt en vindt yet dat ghy met haer komt te trou-
wen:
- Ick sal mijn best doen om my daer van af te houwen
- C.** My is genoegh geseyt **P.** Maer Davus komt daer aen
Hy komt hier recht in tijds om ons luy by te staen
Ick steun op sijnen raed **C.** Gaet ghy vry uwer wegen
En seght aen niemand als daer nietjs aen gelegen
Of men het weet of niet loopt ghy niet hier van daen?
- B.** Och jae 'k, en liever als ick hier souw blyven staen.

Tweede Bedrijf. Tweede Uytkeemen.

DAVUS. CHARINUS. PAMPHILUS.

- D.** **O** Goede Goden, hoe gae ick althans gelaeden
Met goede tydingen? maer hoe sal ick best raeden
Waer dat ick Pamphilus sal vinden, dat ick hem
(Die ick geloof dat nu is dapper in de klem)
Van vrees ontlast' en 't hert vervul met vrolicheden!
- C.** Hy is verheucht, en ick geloof het heeft syn reden.
- P.** 'T is niet met al; hy heeft dit quaed noch niet verstaen.
- D.** Die, so hy heeft gehoort dat zy de bruyloft gaen
Bereyden: **C.** Hoorje wel? **D.** My loopt in alle hoecken
Door de geheele stad, straet op straet neder, soecken
Maer waer sal ick voor 't eerst en sekerst heenen gaen?
- C.** Spreeck' hem niet aen? **D.** Ick gae. **P.** Houw, Davus, blijft wat staen:
Komt herwaerts nae ons toe. **D.** Wie is 't die my wil
spreken?
Wie soeckt mijn gangh, nu ick my spoeyen moet, te
breken?
- Sijt ghy 't, o Pamphilus? zijt ghy het, o Charijn?
Ter goeder uyre moet ghy thans gevonden zijn
Ick socht u alle bey. **P.** Och Dave, ick ben verlooren!
- D.** Maer ick segh u dat ghy sult nae myn reden hooren
- P.** Ick ben om hals. **D.** Ick weet waer ghy bevreesst voor
zijt.
- C.** Wat my belanght ick raeck wel licht myn leven quyt.
- D.** Wat ghy vreest, weet ick oock. **P.** Men gaet myn feest
toestellen.
- D.** Dat weet ick oock. **P.** Van daegh. Ghy breeckt my
't hoeft met lellen:
Ick weet het altemael. Ghy vreest, dat ghy met haer
Sult moeten trouwen, en ghy vreest (is 't oock niet
waer?)

Dat

Dat ghy niet moogen fult. C. Is 't waer. P. So is 't gelegen.

D. So is 't gelegen: maer ick fegh u daer en tegen

Dat ghy geen nood en hebt. Siet maer allen op my

P. Ick bid u help my doch ten eerften uyt de ly.

D. Ick help u: Chremes wil haer nu aen u niet geven.

P. Hoe weet ghy 't D. 'K weet het wel. u vader quaem daer even

My randen aen en viel my onvoorfiens op 't lijf;

Van daegh, fey hy geef ick aen Pamphilus een wijf,

En voegde veel daer by, dat ick fal laeten fteken

De wijl 't geen pas en geeft om hier daer van te spreken

Ick haefte my en liep wat dat ick lopen mocht

Recht nae de merct, dat ick u defe tydingh broght.

Maer als ick u daer niet en vond ben ick geklommen

Op een verheve plaets, ick keeck van daer rondom, en

Ghy waert'er niet. wat raed? ick fagh hier by geval

Dees heerschops Byrria, en vraegh hem: niet met al.

Hy had u niet gefien 'k wierd moeyelijck in mijn finné

En overley vast wat ick beft fou gaen beginnen.

Terwijl ick wederkeer quam my wat in de zin

En uyt de faecke felfs viel my een inval in:

Hoe, soude men van daegh tot onfent bruyloft houwen!

Hy felver fiet bedroeft, en fou fijn foon gaen trouwen?

Dus fchielijck? weynigh fpijs in voor-raed, of gekocht:

Ten floot niet, docht my, hoe ick 't langer overdocht.

P. Maer waer toe dit? D. Ick ging terftond nae Chremus heenen.

Als ick quam aen zijn huys is niemand my verfcheenē.

Men fagh'er niet een mensch voordeur of aen de poort

Dit ftond my dapper aen. P. Ghy fpreect heel wel: gae voort

D. Ick bleef een wijl daer ftaen? ick fagh'er niemand koomen.

Noch uytgaen: niet een vrou van ftaet heb ick vernomen

Ick

Ick fagh'er geen gewoel : in 't huys was geen cieraet :
Ick quam so dicht dat ick 't wel zien kon van de straet.

P. Ick weet : men sou dat voor een teyken mogen houwen.

D. Segh eens : gelijckenen dees dingen wel nae trouwen ?

P. My dunckt wel neen. D. Ghy hebt de saeck niet recht verstaen.

Seght ghy, my dunckt wel neen? daer is geen twijfel aen
Oock in het wegh gaen quam my Chremes jongen tegen

Die van de mart wat slae en katvisch had gekregen
Daer hy vijf duyten aen besteedt had, so 'k vertrouw,
Waer mee zijn avondmael den ouden houwen souw

C. O Davus, door uw hulp ben ick van daegh behouwen.

D. 'T en is so breed niet: wilt daer op so vast niet bouwen.

C. Niet? Chremes immers geeft zijn dochter desen niet.

D. O slecht-hoofd ! volgt daerom, so dat niet en geschiet
Dat hyse daerom u noodsaeckelijck sal geven ?

So ghy niet toe en fiet, en maeghen, nichten, neven
Van hem krijght op uw zy, en loopt uw vrienden aen,

Dat zy het houwelyck voor u versoecken gaen,

En dapper op en past met dienen, smeecken, vryen,

So loopt ghy lichtelijck het gaetje noch bezyen.

C. Ghy raedt my wel : ick gae, hoe wel ick seggen magh.

Dat dese hoop my dick bedrooghen heeft. goen dagh.

Tweede Bedrijf. Derde Uytcoomen.

PAMPHILUS. DAVUS.

P. **W**At wil myn vader dan ? wat veynst hy ? om wat reden ?

D. Ick sal 't u seggen : So hy qualijck was te vreden

Daerom, dat Chremes u syn dochter heeft ontfeyt :

Sou hy selfs dencken dat hy buyten billicheyd

Op

- Op u verstoort zouw zyn eer dat hy u ter deghen
 Heeft ondertaft of ghy tot trouwen zyt geneghen.
 Maer weygert ghy 't, sal hy de schuld u schrijven toe.
 Dan sal't'er gaende zijn. *P.* Wat wilt ghy dat ick doe?
 Sal ick het toestaen? *D.* 'T is uw vaeder, en hem tegen
 Te streven valt wat hard; daer by is 't so gelegen
 Dat sy is heel alleen, en heeft noch maegh noch vriend:
 Waer door 't gebeuren kan dat hy een oorsaek vind
 Eer dat ghy omfiet om haer uyt de stad te jaeghen.
- P.* De stad uyt? *D.* Lichtelijck, en binnen weynigh daeghen.
- P.* Segh my dan wat ick doe? *D.* Ick vind geraeden, dat
 Ghy seght dat ghy met haer sult trouwen. *P.* hola wat
D. Wat is 't? *P.* dat seggen? *D.* waerom niet? *P.* noyt
 van mijn leven.
- D.* Slaet het niet af. *P.* Ey, wilt my sulcken raed niet geven.
- D.* Sie eens, indien ghy u niet weygerigh hier van
 En houdt, wat goeds hier door u al gebeuren kan.
- P.* Jae segh my, wat my goeds hier door sou kunnen
 beuren
- Als dat ick my van dees sou leelijck af sien scheuren
 En aen gint teefje vast? *D.* Bey hola! niet met al.
 Want ick geloof dat dus uw vaeder sprcecken sal:
 Soon, ick begeer dat ghy van daegh een wijf sult nemen
 Seght ghy, ick sal het doen. wat valt'r dan te teemen?
 Wat reden heeft hy dan te kijven tegens u?
 So sult ghy maecken, dat al 't geene dat hy nu
 Heeft voorgenomen, daer hy dan meynt op te bouwen
 Verdwijnen sal, en ghy u buyten nood sult houwen.
 Want stelt dat by u selfs voor seecker en gewis
 Dat Chremes tot dees trouw gansch niet genegen is.
 Doet ghy het daerom oock te minder niet uyt vrese
 Dat hy van meyninghe veranderen mocht nae dese.
 Seght aen uw vader dat ghy willigh zijt een vrouw
 Te neemen, op dat hy, wanneer hy gaeren zouw,

Geeg

Geen oorfaeck hebben magh om tegens u te kyven.
Want 't geen daer ghy op hoopt dat kan ick licht ver-
dryven :

Daer 's niemand die aen u fijn dochter geven fal
So langh als ghy foo leeft : maer dat is niemendal.
Hy fal veel liever u een arme Joffrou geven
Als dat hy u fou fien bedorven al uw leven.
Maer als hy merckt dat ghy daer wel in zijt te vreen
Sal hy 't versloffen en fo laeten floeren heen,
En op fijn goed gemack een andere op gaan fpeuren,
En ondertuffchen kan der wel wat goeds gebeuren.

P. Gelooft ghy dat ? *D.* Och jac 'k : daer is geen twijffel
aen.

P. Bedenckt wel wat het is daer ghy my toe wilt raen.

D. Swijght ghy niet ? *P.* Ick fal doen 't geen ghy my hebt
geheeten.

Maer dat mijn vaeder van het kind niet koom te wee-
ten

Dat ick by defen heb : want ick fal 't houden aen,
So ick haer heb beloofst. *D.* Dat 's wel een stout beftaen.

P. Sy bad my dat ick my hier wilde voor verbinden
Op dat s' haer noyt en mocht van my verlaeten vinden

D. Men fal 't fo doen. maer fiet daer komt uw vaeder aen.

Maeckt dat hy niet en merck dat ghy wat zijt belaeen.

Tweede Bedrijf. Vierde uytkoomen.

SIMO. DAYUS, PAMPHILUS.

S. Ick kom fien wat fy doen ; wat raed zy t' faemen
houwen.

D. Dees twyfelt niet of ghy fult weygeren te trouwen.

Hy komt, geloof ick, uyt een eenfaem oord van daen

Daer hy bedacht heeft hoe hy u fal koomen aen

En meynt nu dat hy, nae veel overlegh en fuffen,

Gevonden heeft, waer mee dat hy u zal verbluffen ;

N

Past

Past daerom dat hy u gantsch niet beteutert vind.

- P.** Indien ick maer en kan. **D.** Geloofst my, als een vrind,
Dat hy met u niet een oneffen woord sal houwen
Indien ghy seght dat ghy bereyt zijt om te trouwen.

Tweede Bedrijf. Vierde uytkoomen.

BYRRHIA. SIMO. DAVUS. PAMPHILUS

- B.** **M**Yn heer beval my dat ick 't al sou laten staen
En Pamphilus van daegh te degen gade slaen
Op dat ick wiste wat 'er vallen mocht van trouwen,
En daerom volgh ick op het spoor van desen ouwen:
Maer 'k sie hem selver daer met Davus by der hand.
Ick sal oppassen en my houden aen een kant.
S. Sy zijn hier alle bey. **D.** Wilt op den haspel passen.
S. Hou Pamphilus. **D.** Sie om of hy u quam verrassen
P. Wel, vaeder, zijt ghy daer? **D.** Dat gaet al wel.
S. 'K Begeer
Dat ghy op heden trouwt, soo tusschen ons wel eer
Geseyt is. **D.** Nu begin ick voor mijn man te vresen,
Wat dat hy seggen sal. **P.** Ick sal noyt weyghrich wesen
Noch hier noch elders wat ghy my te vooren leght.
B. Wat hoor ick? **D.** Hy staet stom. **B.** Wat heeft hy
daer geseht?
S. Ghy doet dat u betaemt, gelijk een zoon met eere,
Dat ick met danck verkrijgh 't geen ick op u begeere.
D. Valt het nu so niet uyt gelijk ick heb geseyt?
B. Mijn meester, hoor ick, sal niet hebben van de meyt.
S. Gae nu nae binnen toe, op dat men u kan vinnen
Als het van nooden is. **P.** Ick gae eens streex nae binnen
B. Dat men oock nergens in een mensch gelooven magh!
Het woord is waer, dat men van outs te seggen plagh:
Elck gunt sich selfs meer goeds als hy doet aen een an-
der.
Ick heb de maegd gesien; 'tgedenckt my wel en kan der
Van

Van seggen dat sy schoon en wel is op haer leen :
 Waerom ick beter ben op Pamphilus te vreen
 Indien hy liever selfs wil by de Joffrouw slaepen
 Als dat mijn baes dat doe. maer 'k magh mijn aers gaen
 rapen.
 In mijnen arm, en hem dees boodschap brengen gaen.
 Op dat ick voor qua ty' ngh quaed boom-brood magh
 ontfæen.

Tweede Bedrijf. Seste Uytkeomen.

DAVUS. SIMO.

D. Dees meent dat ick in 't hooft een aenflagh heb
 gelaeden

En yets wil seggen daer hy werde door verraeden
 En om die oorfaeck hier alleen ben blijven staen.

S. Wat seyt ons Davus **D.** Meer niet als hy heeft gedaen ?

S. Meer niet? dat geeft my vreemt. **D.** Niet meer als van
 te vooren. (ren.)

S. My docht nochtans dat ick van u wat nieuws sou hoo-

D. Het antwoord, dat hy kreegh (nae ick bevroeden kan)
 Gingh hem heel buyten hoop: dit quelt den goeden
 man,

S. Is 't u wel moghelijk de waerheyd my te seggen?

D. Niet lichter. **S.** Segh my dan hoe dat de saecken leggen?
 Heeft hy geen weerfien in dit houwelyck, om dat
 Hy sulcke kennis met dit vreemde meysken had?
 Staet hem het trouwen met een ander niet wat tegen ?
 Om dat hy dapper tot dit vrou-mensch is genegen?

D. Ter werelt niet; of so het hem wat tegen staet
 Het is een smert, die in een dagh twee drie vergaet.
 Ghy weet wel: naederhand sal hy haer heel vergeeten
 Want hy heeft by sich selfs dit stuck wel af gemeeten.

S. Hy heeft heel wel gedaen **D.** Soo langh 't sijn jaeren leē
 En 't hem gebeuren mocht heeft hy so wat gevreen

En met een liefstentje wat tyd-verdrijsf genoomen,
Maer dee het heymelijck, dat het niet uyt mocht koo-
men ,

En wachte sich dat hy daer door niet wierd befaemt,
Gelijck een degelijck en vroom gesel betaemt

Nu is 't sijn tyd om met een vrouw te moeten leven

En heeft daer heel en al sijn sinnen toe begeben

S. My docht dat hy terstond soo wat swaermoedigh
scheen.

D. Och, dat was daerom niet: maer daer sijn andre reen.

Waerom hy al te wel op u niet is te vreden

S. Wat sijn 't voor reen? **D.** Het sijn maer kinderachtig-
heden.

S. Wat is 'er? **D.** Niet met al **S.** Ick wil 't van u verstaen

D. Dat ghy niet ruym genoegh te merct hebt laeten gaen

S. Wie, ick? **D.** Jae ghy. Hy seyde, men heeft ter naeuwer
nood

Thien kaele schellingen besteedt aen spijs en brood:

Is 't wel waerschijnlijk dat men my uyt wil trouwen!

Is dit te merct gaen om een bruylofts- feest te houwen?

Wie sal ick alder-best van myne speel-genoon

En kammeraden op mijn staefy laeten noon

En seker, meester, hier geseyt en hier gebleven,

Ghy maeckt het al te slecht: ick kan t' u uiet vergeven.

S. Houd ghy uw backhuys toe. **D.** Ick heb de man ver-
stoort.

S. Ick sal wel sorgen dat het sy so als 't behoort.

Wat rijdt my dese schelm? wat komt my al te vooren!

Wat dingen moet ick van den slimmen pottert hoor-
ren!

Want so my eenigh quaed hier over komen kan

Daer is dien galligh-lap het hooft en oorsaeck van.

Derde Bedrijf. Eerste Uytkoomen.

MYSIS. SIMO DAVUS. LESBIA. GLICERIUM.

M. **H**Et is so Lesby-moer, gelijk ick u hoor praeten
De vrouwen mogen haer op 't man-volck niet
verlaeten.

Men vindse felden trouw. *S.* Dit is het meyffen van
De vrouw *uyt* Andros, nae dat ick bemercken kan.

Wat segj' er van? *D.* So is 't. *M.* Maer dees', haer
uyt-verkooren

Haer lieve Pamphilus. *S.* Wat seyt zy? *M.* Heeft ge-
fwooren

Haer houw en trouw te zyn. *S.* Ay my, wat plaegh is dat
D. Ick wou dat sy geen tongh of hy geen ooren had.

M. Want hy heeft ons het kind, wat datter wierd ge-
booren,

Bevoolen op te voen. *S.* Help God! wat moet ick
hooren?

So dees de waerheyd seyt so is 't met my gedaen.

L. Hy is van goeden aert nae dat ick kan verstaen.

M. Van d' alderbeste: maer laet ons nae binnen treden

Op dat geen ongerijf by haer en werd geleden

Indien ghy langer wacht. *L.* Ick volgh u vast. *D.* Wat
raed

Sal ick nu vinden voor dit onverwachte quaed?

S. Wat is doch dit? is hy so sot? so buyten westen?

Van een uytheemsche vrouw? ha, ha! ick krijgh ten leste
De voncken in de neus, en merck wat dat'er zy.

D. Wat of hy heeft gemerckt? *S.* Dit is bedriegery,

Die my dees schalck voor 't eerst soeckt in de handt te
douwen.

Men veynst, om Chremes voor dit hylick te doen
grouwen,

- Dat sy in arbeyd gaet. G. O Juno, o Lucijn,
 Ick bid u, wilt my in mijn nood behulpzaam sijn !
- S. Wel hoe, dus schielick ? also haest sy heeft vernoomen
 Dat ick staet voor de deur, is 't haer op 't lijf gekomen.
 Sy haest haer wat zy magh. Het is belachens waerd.
 Ick meynde, Davus, dat ghy al doortrapper waert.
 Ghy hebt u tijd niet wel verdeylt noch vergeleken.
 Dees dingen sijn van u niet al te wel besteken.
- D. Van my ? S. Uw leerelingh kan noch haer les niet wel.
- D. Ick weet niet wat ghy seght. S. So my dees sijn gesel
 Had onvoor sien verrast en aen mijn boord gekomen
 Als ick in waerheyd had de Bruyloft voorgenomen
 Te houden, wat een spel had hy my niet gemaect ?
 'T loopt nu op sijn gevaer : ick ben aen land geraect.

Derde Bedrjff. Tweede uytkoomen.

LESBIA. SIMO. DAVUS.

- L. **T**Ot noch toe, lieve Archil, gaet alle dingh te de-
 ghen,
 En al de teykens, die wy in een kraem-vrouw plegen
 Voor goed te rekenen en tot behoudenis
 Te strecken van een vrouw als sy gelegen is,
 Vind ick by haer te zyn. nu is 't voor eerst van noden
 Dat sy haer wasch', en dan, so veel ick heb geboden.
 Dat Dranckjen inneem : flus kom ick hier weder
 aen.
 Daer 's blijfchap : alle dingh, God lof, is wel gegaen.
 Een moye jonghe soon heb ick daer wesen haelen
 Voor Pamphilus, en bid de Goden altemaelen
 Dat het in 't leven blijf 't geen zy hem heeft gebaert,
 Dewijl de vader is so deugdelijck van aert
 En hy dit jonge schaep niet wou verongelijcken.
- S. Die niet heel blind en is kan dit bedrogh wel kijcken.

En

En wie, die u maer ken, fouw twifelen daer aen
Dat defe fielterey van Davus komt van daen?

D. Wat is doch dat? S. Dit wijf heeft binnen niet ge-
boden

Toen fy daer by was wat de kraemvrouw had van
noden,

Maer nu fy buyten is roept fy het van de straet
Aen die daer binnen fyn wat haer te forgen staet.

O Davus, moet ick my van u dus sien verſmaeden?

Schijn ick u nu een man, ſo ſlecht en onberaeden,
Die men bedriegen magh dat het een yder merck?

Ten minſten dat ghy noch behendich ginght te werck.

Dat ghy my ſcheent ontfagh te draegen, of te ſchroomē
So het ten laetſten mocht tot mijne kennis koomen.

D. Dees man bedrieght althans ſich ſelven, en niet ick.

S. Heb ick u niet voor heen gedreyght en ſcherpelick
Verboden, dat ghy uw bedrogh ſoud willen laten?

Hebt ghy my wel ontfien? wat heeft het mogen baeten

Wilt ghy van my dat men u hier geloof in geeft

Dat dees by Pamphilus een kind gekregen heeft?

D. Ick weet waer hy in doolt, en hoe 'k my heb te drae-
gen,

En wat ick ſeggen ſal. S. Wat ſwijgt ghy op myn
vraegen?

D. Wat ſeght ghy dat ick wil dat ghy geloven ſoud,

Als of voor heen, daer ghy u nu ſo ſlecht van houd,

U niet was aengebraght dat dit ſo fou gebeuren.

S. My aengebraght? D. Hoe? koſt ghy dit ſo ſelver
keuren

Voor een gemaecte mouw? S. Hy ſteeckt met my
den draeck.

D. Het is u aengebraght; dat is een wiſſe ſaeck.

Want anders, hoe fou dit vermoeden in u glien?

S. Hoe? om dat ick u ken met al u ſchelmeryen.

D. Als of ghy ſeyde dat ick haer luy heb geraen

Dat men dit ſo fouw doen. S. Daer twiſſel ick niet aen

D. Och, meester, ghy en hebt my noch niet recht door-
keken:

S. Ick u niet? **D.** Maer so haest als ick begin te spreken,
So meynt ghy daedlijck dat ick u bedriegen wil

S. 'T en is niet waer **D.** Daerom so swijgh ick liever stil
En derf my tegen u niet eens nu laeten hooren

S. Ick weet altoos dat hier geen kind en is gebooren

D. Hebt ghy dat so verstaen? nochtans so sullen zy 't
Hier brengen voor de deur, en binnen korten tyt
Dat dit geschien sal segh ick u nu van te vooren
Op dat ghy u daer nae op my niet soud verstooren
En seggen dat het was door mijnen raed gedaen
Ick wil met dese huyck by u te kerck niet gaen
Ick soeck van my so quâen gevoelen af te leggen

S. Maer waer hebt ghy 't vaen daen? **D.** Ick heb 't so hoor-
ren seggen

En ick geloof het oock. daer zyn in dese saeck

Veel redenen, waer uyt ick sulcke gissingh maeck.

Voor eerst heeft sy geseyt dat sy van kinde swaer was

By Pamphilus, en men bevond dat het niet waer was

En nu verstaende dat de Bruylost wierd bereydt

En dat hy trouwen souw sond sy terstond de meyt

Dat sy het Vroed-wijf souw gaen haelen, en met eenen

Een kind mee brengen dat sy ergens souw gaen leenen

Want sy gelooven dat het alles is om niet

Wat dat sy doen, so langh als ghy geen kind en fiet

En datmen sonder dat het houwelyck niet kan stooren

S. Wat seght ghy? maer toen ghy die dingen quam te
hooren

En wist dat onder haer dien aenslagh wierd beleyt

Waerom hebt ghy 't niet strax aen Pamphilus geseyt?

D. Wie anders heeft hem van dit vrouw-mensch afgetoo-
ghen

Als ick? van een, die hy had liever als zijn ooghen?

Want alle weten wy hoe lief dat hy haer had:

Maer nu wil hy een wijf Voor 't lest versoeck ick, dat

Ghy

Ghy my dit stuck beveelt: maer gaet met uwe saecken
 Dies niet te minder voort, en wilt terwijlen maecken
 Dat aen de bruyloft niets en schort en dat het al
 Bereydt sy, en ick hoop dat het wel lucken sal
S. Jae gaet ghy selfs in huys om my aldaer te wachten
 En helpt, al wat hier toe van noden is, betrachten
 So ver braght hy my niet dat ick hem nu geheel
 En al geloven souw, en lichtlijck is'er veel
 Van 't geen hy heeft geseyt dat niet en is als loghen?
 Maer ick en acht dat niet: het is van meer vermoogen
 By my het geen mijn zoon my selfs heeft toegeseyt.
 Nu gae 'k nae Chremes om met alle minlijckheyd
 Hem te versoecken, dat hy sonder tegenstreven
 Zijn dochter aen mijn zoon ten houwelijck wil geven,
 En, so ick dat verkrijgh, wat wild' ick liever sien
 Als dat op heden noch de bruyloft mocht geschien?
 Maer in geval mijn zoon zijn woord niet komt te
 houwen
 So meyn ick dat ick hem kan dwingen om te trouwen
 En goede reden heb dat hyse nemen moet
 Maer recht in tijds komt hy my selver te gemoet

Derde Bedrijf. Derde Uyt komen.

SIMO CREMES.

S. Ick wensch u goeden dagh. **C.** Ghy komt ter goeder
 uyren:

Ick socht u. **S.** En ick u **C.** Ick heb van mijn gebuyren
 En kennissen gehoort dat ghy verluyden laet

Dat heden met uw soon mijn dochter trouwen gaet,

En kom eens sien of ghy of zy-luy zijn aen 't maelen.

S. Ick bid u hoort nae't geen dat ick u sal verhaelen

Met korte redenen, waer uyt ghy sult verstaen

Wat oorsaeck dat ick had om nae u toe te gaen

N

En

En 't geen dat ghy my vraeght C. Ick staet met open ooren:

Seght wat ghy wilt, ick ben bereyd om toe te hooren.

S. Ick bid u Chremes, om de minne van de Goon,
Om onse vriendschap, die wy altyds zijn gewoon
Te houden onder een van onse jonghe jaeren
Daer ick veel wercks af maect en gaeren sou bewaeren
Om uwe dochter, die alleen u ovrigh is
En om mijn soon, wiens heyl en wiens behouden is
In uwe handen staet: dat ghy my doch in desen
't Geen ick u vergen sal behulpelijck wilt wesen
Op dat het houwelijck (so 't eertyds is verstaen)
Van onse kinderen van daegh noch voort mocht gaen
C. Ick bid u smeect my niet, als of ghy dat met smeec-
ken

Van my verkrijgen most. sou het aen my gebreeken

En meynt ghy dat ick nu souw zijn een ander man

Als doe 'k mijn dochter gaf? so het den oorber van

Haer alle beyden is dat sy te samen trouwen:

Gebied dat men haer hael, ick sal s'hem niet onthou-
wen:

Maer so daer meerder quaeds als goeds voor haer in
steekt,

So bid ick dat ghy daer niet verder af en spreeckt

Maer letten wilt op het profyt van bey te gaeder

Of sy uw dochter was en of ick was zijn vaeder.

S. Dat is mijn meyningh mee, en, Chremes, ick be-
geer

Dat het also geschie. oock had ick daer niet meer

Nae omgesien noch u't te vooren koomen leggen

Ten waere dat de saeck my selver sulcx quam seggen

C. Wat is'er? S. Tusschen haer is grooten twist ontsaen

C. 'tSijn praetjes. S. Jae soo groot, dat hy van nu voor-
taen

Gemackelijck van haer sal wesen af te scheuren

C. Al praetjes. S. Neen: 't is so, en 't kan nu licht gebeurē

C. 't Is

- C. 't Is so, gelijk ick u sal seggen: Minnaers twist
 Is oly in het vyer. S. Derhalven, Cremes, is 't
 Van noden dat wy sulcx nu soecken voor te koomen
 En de gelegentheyt moet werden waer genoomen;
 Dat bid ick u, terwyl sijn liefde door de spijt
 Geslooten is, en eer de hoeren metter tyd
 Door valsche traenen en gemaecte vleyeryen
 Het wanckelbaer gemoed weer helpen aen het glien
 En syne swacke ziel van deernis werd bestreen
 Laet ons hem nu een block gaen geven aen sijn been
 En helpen aen een wijf, dan hebben wy 't gewonnen.
 Ick hoope dat hy sich weerom sal redden konnen
 En 't quaed ontworstelen als hy sich siet getrout
 En dagelijcx geniet het minsaem onderhoud
 En soeten omganch van een' eerelijke Vrouwe
- C. Dat is uw meyningh en in tegendeel ick houwe
 Het daer voor dat hy haer niet altijd voor sijn vrouw
 Sou kunnen houden, en ick kunnen lijden zouw.
- S. Hoe weet ghy dat daer uyt dit ongemack sou komen
 Soo langh ghy daer de proef niet van en hebt gonoo-
 men?
- C. Maer die te nemen in mijn dochter valt te swaer.
- S. Altoos het quaedste, dat daer van te vresen waer,
 Was, dat men (daer de Goon ons willen voor bewae-
 ren)
 Haer naemaels scheyden sou die heden fouden pae-
 ren
 Als 't al ten erghsten gingh: maer als 't ten besten gaet
 So siet eens wat daer door al goeds te wachten staet
 Ghy sult hier door uw vriend ten uysterste verbinden
 En hem sijn soon, die nu verdwaelt is, weer doen vin-
 den;
 Ghy krijgt aen hem voor u een swaeger, en een man
 Voor uwe dochter, daer men staet op maecken kan.
- S. Wel, Simo, dunckt u dan dat het sou dienstigh wesen
 Ick en begeer niet dat u eenigh goed in desen

Door

204 'tVROUTIEN uyt ANDROS.

Door my geslooten blijf, 't geen ick heb in mijn macht

S. Met recht heb ick altijd uw vriendschap hoogh geacht.

C. Maer seggh, hoe weet ghy dat u soon nu op haer quaed is?

S. Ick heb 't van Davus selfs die van den naesten raed is.

En dese raedt my dat ick my doch haesten sou

So veel ick kan om hem te helpen aen een vrou.

Meynt ghy dat hy dat wel sou dencken of beginnen

So hy niet wist dat sulcx was nae mijn soon zijn zinnen?

Maer ghy kunt uyt sijn mond dit selver mee verstaen.

Roept Davus: maer ick sie hem selfs ter deur uyt gaen.

Derde Bedrijf. Vierde uytkoomen.

DAVUS. SIMO. CHARINUS.

D. Ick gingh so nae u toe. *S.* Wat hebt ghy my van noden?

D. Hoe komt het dat de bruyd noch niet en werd ontboden?

Waerom geeft ghy geen last, eer 't in den avond schiet,
Dat men haer haelen gae? *S.* Hoort ghy 't nu selver niet?

Ick heb, ô Davus, u een wyl tijds niet ter degghen

Vertrout, en vreesde dat, so andre slaeven pleghen,

Ghy my uytstrycken en quae parten spelen soudt

Om dat mijn soon, quansuys, een meysken onderhoudt

D. Mijn Heer, souw ick dat doen? *S.* Ick heb 't gelooft voor desen;

En om dat ick daer voor al vry wat plagh te vreesen

Hiel ick voor u bedeckt 't geen ghy nu sult verstaen.

D. Wat is doch dat? *S.* Ick sal het u vertellen gaen,

Want ick begin u nu by nae geloof te geven.

D. Ghy zijt niet eeuwigh in uw wangeloof gebleven,

Maer

Maer hebt in 't eynd gezien hoe deughdelijcken man
Hoe vroom, hoe trouw ick ben. S. Daer had op heden
van

Dees bruyloft niet geschied. D. Hoe niet? S. Ick heb
doen woelen

Of men die houden souw om u de pols te voelen.

D. Wat seght ghy? S. Jae so is 't. D. Wel fiet, wat een
bescheyd?

Ick heb het noyt gemerckt. dat hebt ghy loos beleydt.

S. Hoort nae het geen ick seggh. Nae dat ick u belaste
Dat ghy soud hier van daen nae binnen gaen, so paste
Het dese man dat hy my tegen quam op straet.

D. Och, zijn wy niet om hals nae 'k hoor aen dese praet?

S. 'K vertel wat ghy my had geseyt, niet langh geleden.

D. Wat hoor ick? S. 'k Heb hem om zijn dochter voorts
gebeden

En ick verkreegh 't in 't leest. D. Het is met my gedaen,

S. Wat seght ghy binnens monds? D. Ick seggh 't is wel
gedaen.

S. Nu schort 'er niet aen hem. C. Ick sal nae huys toe kee-
ren,

En seggen dat men vast de bruyd help in de kleeren

En alles vaerdigh maeck, en breng u strax bescheyd.

S. Nu, Davus, bid ick u, dewijl, door uw beleyd

Alleen, dit houwelijck zijn voort-gangh heeft gekre-
gen:

D. Door mijn beleyd alleen. S. Wilt voorts mijn soon
bewegen

En so ghy hebt begoft, hem voorts ten besten raen.

D. Ick sal 't benaerstigen, slaet daer geen twijfel aen.

S. Ghy kunt het nu wel doen terwijl hy is verspeeten.

D. Houd ghy u hoeft gerust. S. Maeck. dat ick kom te
weeten

Waer dat hy wesen magh. D. Ick denck hy binnen is.

S. Ick gae dan nae hem toe, om dees' ontmoetenis

Die

Die ick u heb verhaelt hem selver te vertellen.

D. Ick ben bedurven. soey ! hoe ick 't sal willen stellen,
 Daer is geen uytkomst als dat ick sal moeten gaen
 Recht nae de moolen toe. daer valt geen bidden aen :
 'K heb 't al in roer gestelt , ick heb mijn heer bedroo-
 gen , (ghen
 Ick heb door mijnen raed mijns heeren soon bewoo-
 Dit houwlijck toe te staen en hem in last gebracht,
 Ick heb gemaect dat, als mijn heer niet minder dacht,
 Hy tegen wil en danck van daegh sal moeten trouwen,
 Een schoon beleyd van my ! had ick my stil gehouwen
 Daer was gheen quaed geschiedt. maer 'k sie hem sel-
 ver daer.

Ick ben verlooren : och ! dat hier ontrent yet waer,
 Daer ick van nederfprongh om my den hals te breken.

Derde Bedrijf. Vijfde uytkoomen.

PAMPHILUS. DAVUS.

P. **W**Aer of den deughniet is ? waer of den schelm
 magh steken,
 Die my in lijden braght ? D. 'K ben een bedurve
 knecht.

P. Maer ick beken dat my dit overkomt met recht,
 Dewijl ick was so slecht, so dom, so onbedreven
 Dat ick mijn welvaert in de handen heb gegeven
 Van maer een lichte slaef. ick heb't my selfs gedaen :
 Dies moet ick oock de straf van mijne sotheyd laen.
 Maer 'k sweer hem dat dit niet voor niet gedaen sal
 wesen.

D. En ick sweer so ick eens kan van dit kalf genesen
 Dat ick niet lichtelijck weerom te stier sal gaen ,
 En houden van mijn vleesch de stocken wel van daen.

P. Maer wat voor tael sal ick nu met mijn vader houwen ?
 Ick heb hem flus belooft dat ick de meyd sal trouwen :
 Sal

Sal ick 't nu weygeren ? hoe derf ick dat beftaen ?
Waer op vertrouw ick my om 't nu weer af te gaen ?
Voor my : ick weet niet wat dat ick nu beft gae maec-
ken.

D. Noch ick voor my , hoe 'k beft heels-huyds hier uyt
fal raecken,

Nochtans doe ick mijn beft. 'k fal seggen dat ick yet
Sal vinden dat het noch fo haefstigh niet gefchiedt.

P. Ho, Ho ! D. Ick ben gefien. P. Kom hier ghy fijne
pryfter ,

Wat feght ghy ? fiet ghy nu hoe plotfelijk, hoe byfter,
Dat ick door uwen raed in 't gaeren ben geraeckt ?

D. Maer door mijn hulp werd ghy eer langh weer vry ge-
maeckt.

P. Door uwe hulp ? D. Och jae. P. Gelijck als van te
vooren.

D. Ick hoop een beter. P. Hoe ? fouw ick nae u weer
hooren ?

Ghy galg-dief ? fou ick my vertrouwen fulcken een ?

Het geen ghy hebt verwart soud ghy dat weder reën,

En 't spel weer rechten dat verbrodt is en verlooren ?

De rechte man : ghy ? die van daegh mijn rust quam
ftooren

En aen een houwelijk my t'hans gekoppelt hebt,

Daer ick geen nood van had had ghy maer niet gerept.

Sey ick u niet voor heen dat wy fo soudē vaeren ?

D. Jae. P. Wat hebt ghy verdient ? D. De galgh. maer
wilt bedaeren,

En geeft my tijd dat ick mijn finnen weer vergaer :

Een weynigh maer : ick fal yets vinden hier of daer.

P. O fpijt ! waerom of my den tijd nu magh ontbreken

Dat ick my over u niet nae mijn lust magh wreecken ?

Want in dit ooghen-blick is 't noodigfte van al

Dat ick fie hoe 'k my wacht , niet hoe 'k my wreeken
fal.

Vierde Bedrijf. Eerste uytkoomen,

CHARINUS. PAMPHILUS. DAVUS.

C. **I**s 't wel geloofelijck, of is 't wel nac te seggen,
 Dat so een bosen aert in's menschen hert sou leggen
 Dat sy verheught sijn als 't een ander qualijck gaet
 En soecken uyt sijn schae haer eygen nut en baet?
 Och is dit waer? dat is het arghste slagh van allen
 Die eerst so wat beschaemt in yets te weyg'ren vallen
 Maer als den tijd komt van sijn woord te doen gestand
 So vinden sy haer selfs genoodsaect naeder hand
 Om haer 't ondecken, en dan marren sy en vreesen
 Nochtans dwinght haer de saeck om weygerigh te
 wesen.

Dan spreekken s'onbeschaemt: wat zijt ghy voor een
 man?

Wel, wat gaet ghy my aen? souw ick mijn vrijster dan
 Een ander over doen? neen, seker, sonder jocken
 Mijn hemdeken is my noch naeder als mijn rocken
 En dring haer op haer woord, sy sijn niet eens be-
 schaemt

Dus schaemen sy haer selfs alwaer het niet betaemt
 En laeten 't daer 't betaemt. Maer hoe sal ick het
 maecken?

Sal ick nu by hem gaen, en over dese saecken
 En, over 't ongelijck, dat hy my heeft gedaen,
 Met hem in woorden treen? ick sal hem spreken aen
 Gelijck als of ick hem had in de goot gevonden.
 Maer so my yemand seyt, waer toe dus ongebonden,
 Wat voordeel komt'er af als ghy dat hebt gedaen?
 Ick sal ten minsten hem sijn onwil doen verstaen
 En mijnen lust aen hem met quaede woorden boeten,
 En, 't sy hem lief of leed, hy salse hooren moeten.

P. Ick

- P. Ick heb onwetende my selfs en u, Charijn,
Bedorven so de Goon ons niet genaedigh zijn.
- C. Jae, so onwetende? ghy hebt in 't lest gevonden
Een oorfaeck, nu ghy hebt uw eer en woord geschon-
den,
- P. Wat 's dat? C. Soeckt ghy my noch te foppen ander-
mael?
- P. Wel waerom dat? C. Als ick u onlanx dee verhael
Hoe ick de Joffrouw mind' en tot haer was genegen,
Hebt ghy van stonden aen goe sin in haer gekregen.
Ay my ellendige! die slecht en onbedacht
Uw hert heb nae het mijn gemeeten en geacht.
- P. Ghy zijt bedroghen. C. Scheen die vreugd u niet vol-
komen
Genoegh te zijn, ten waer ghy noch had voorgenomen
My, die haer lief had, met wat ydle hoop te voen
En ondertuffchen uw profijt daer mee te doen?
Houd vry de meyt voor u. P. Souw ick se voor my
houwen?
- Ghy weet niet wat al quaeds dat my nu is gebrouwen,
In wat al fwarigheyd ick tegenwoordigh leef,
In wat bekommeringh my desen deugh-niet dreef
Door sijn vervloecten raed. C. Sijn dat soo vreemde
saeken?
- Een goed scholier en magh sijn meester niet versaecken.
Dit leert hy al van u: hy volgt sijn voorbeeld nae.
- P. So ghy my kende, en wist hoe 'k met een ander staen
Die ick bemin, ghy soud my gheen quae woorden ge-
ven.
- C. Ick weet het wel: ghy hebt flus met uw vaer ghekeven
En daerom is hy nu op u niet wel te vreen
En heeft u ganschelijck niet kunnen overreen
Noch dwingen dat ghy niet dees dochter sou gaen
trouwen.
- P. Neen: daer was niemand die my nu socht uyt te hou-
wen.

En(waerom ghy te min weet van mijn swaerigheyd)
Dees bruyloft, die ghy meynt, wierd niet voor my be-
reydt.

C. Ick weet het wel: ghy hebt u willens laeten dwingen.

P. Weest so voorbaerigh niet: ghy weet niet alle dingen.

C. Ick weet voor seker dat ghy met haer trouwen gaet.

P. Wat breeckt ghy my het hooft? hoort nae het geen ick
praet.

Hy heeft my staegh gereen en by my aengehouwen

Dat ick mijn vader sey dat ick met haer souw trouwen:

Dit heeft hy my geraen, gebeen, met alle macht,

Tot dat hy my daer toe ten lesten heeft gebraght.

C. Wie? **P.** Davus. **C.** Davus? **P.** Jae, jae Davus al te mac-
len

C. Waerom toch? **P.** Ick en weet gheen oorfaeck by te
haelen

Als dat de Goon op my vertoorent sijn geweest

Dat ick my raeden liet van dit onnutte beest.

C. Wel, Davus, wat seght ghy? hebt ghy dat so gebrou-
wen?

Is dit uw werck geweest? **D.** Och jae! ter goeder trou-
we.

C. Wat seght ghy, stucke diefs? dat u sint Felten hael.

Segh: so sijn vyanden begeerden al te mael

Hem over sijnen hals een houwelijk te dringhen

Wat souden sy hem raen als sulcke malle dingen?

D. Ick ben bedrooghen, maer ick ben niet t' eynde raed.

C. Dat weet ick wel **D.** Indien het dus niet wel en gaet

So sullen wy het op een andren boegh gaen smacken.

Ten waer ghy meynd', om dat het ons hier quam t'
ontsacken

En qualijck is geluckt, dat het daerom niet weer

Ten besten keeren kan en werden als wel eer

P. Genoegh want so ghy maer een weynigh op wilt waec-
ken

Sult ghy my wel van een twee houwelijkke maecken

D. Ick

D. Ick weet wel, Pamphilus, wat ick u schuldigh ben
Van wegen mijnen dienst, en dat ick, wat ick ken
Voor u besteden moet, en mijne plicht betrachten
Met hand en voet, met lijf en ziel by dagh by nacht, en
Dat ick my geen gevaer noch 't leven magh ontsien
Op dat ick u getrouw en nae behooren dien:
Maer oock is 't uwe plicht dat ghy 't my moet ver-
geven

Indien ick tegen hoop werd over stuyr gedreven.
Is 't dese mael misluckt en niet nae wensch gegaen
Ick heb al even wel mijn best daer toe gedaen.
Of meynt ghy dat ghy 't selfs foud beter kunnen klae-
ren

So laet my ongemoeyt en myne hulpe vaeren.

P. Dat wil ick gaeren doen. Maer doet my eerst weer staen
Gelijck ick stond. D. Ick sal, P. Maer 't dient nu alge-
daen.

D. Sacht wat: ick hoor de deur daer tot uw vryster kraec-
ken.

P. Dat bennen dingen die u niemendal en raecken.

D. Ick soeck vast. P. Hoe, nu eerst? D. Maer binnen kor-
ten tijd

Sal ick yet vinden daer ghy door geholpen zijt.

Vierde Bedrijf. Tweede Uytkoomen.

MYSIS. PAMPHILUS. CHARINUS. DAVUS.

M. Ick sal u liefsten, in wat gaeten of wat hoecken
Of waer hy steken magh, so daedlijck op gaen soec-
ken;

En uwen Pamphilus hier brengen voor u bed,
Maer dat ghy onderwijl op uw gesontheyd let
En u in dese saeck niet al te seer wilt knaegen.

P. Hou, Myfis. M. Wel wat is 't? ghy kost uw leve-
dagen

Niet beter, Pamphilus, my koomen te gemoet.

P. Wat is 't **M.** Mijn Joffrou seyde, dat sy u bidden doet

Dat, so ghy haer bemint ghy strax by haer wilt koomen:

Sy souw u gaeren sien. **P.** Dit quaed heeft toe-genoomen.

Och, dat wy bey door u dus deerlijck sijn geraeckt
In dese moeyte, die ons sulck een hertsweer maect?
Want daerom is 't, dat sy my by haer laet ontbieden
Om dat sy hoort dat nu dit houwlijck sal geschieden

C. Waer van men lichtelijck niet eens en had gehoort.
So dees geswegen en de rust niet had verstoort.

D. So dese niet genoegh van selfs en is aen 't raesen
So soeck' het vyer noch meer met woorden op te blasen.

M. Daerom is sy bedroeft; daerom werd ghy ontboon.

P. Ick segh u, Myfis, en ick sweer 't by al de Goon

Dat ick haer nimmermeer sal koomen te verlaeten,
Schoon my mijn vaeder en mijn vrienden souden haeten

En ick de vyandschap van al de wereld laen.
Ick wenscht' haer voor de mijn', en 'tis my wel vergaen.
Wy koomen over een in luymen en manieren
Ick laetse vaeren, die 't so soecken te bestieren
Dat men ons s'chey van een. de sacck en heeft geen noot:

Daer 's niemand diese my sal neemen, als de dood.

C. Ick werd nu anders van gevoelen als voor desen.

P. Apolloos antwoord kan niet meer waerachtigh wesen.

Indien het mooghlijck is, dat men myn vader doe
Geloven dat het niet by myne schult komt toe

Dat het niet voort en gae, dat sou myn wil wel wesen.

Maer so 't niet mooghlijck is so sal ick doen in desen

Dat my 't gereedst sal sijn: dat hy gelove, dat

Het houwelijck van daegh gheen voortganch heeft gehad

Om

Om dat het aen my schort en ick niet foeck te trouwen
 Waer voor dunckt u dat men my nu behoort te hou-
 wen

C. Voor een die sich niet meer, als ick my, helpen kan.

D. Ick foeck vast goeden raed **C.** Ghy fyt een dapper man.
 Ick weet hoe dat ghy foeckt. **D.** En ’t sal in korter ston-
 den

Gelucken. **P.** Maer het dient nu al te sijn gevonden.

D. Ick hebt ’t nu al gereet. **C.** Wat is ’t doch **D.** Dat ghy ’t
 weet,

Ick heb ’t voor dese man, maer niet voor u, gereedt.

C. Ick heb genoegh daer aen **P.** Ey! wilt my eens vertel-
 len

Wat dat ghy sult gaen doen. **D.** Souw ick my daer toe
 stellen?

Ick vrees dat desen dagh my lichtelijck te kort

Sal vallen om te doen ’t geen daer ghy my toe port:

’K laet staen dat ick noch tyd sou hebben tot vertellen.

Packt u daerom van hier: wilt my niet langer quellen:

Ghy zyt my in de weegh. **P.** Ick sal terwijl eens gaen

By mijn Glycerium. **D.** Waer set ghy ’t hier van daen

Nae toe? **C.** Wilt ghy dat ick de waerheyd u sal seggen!

D. Jae, jae: nae ghy begint uw reden aen te leggen

Viel dit een langhe praet. **C.** Hoe sal ’t met my noch
 gaen?

D. Hebt ghy gheen schaemt? is ’t niet genoegh voor u ge-
 daen

Dat ick, so langh als ick dit op sal houden kunnen

Voor desen, so veel tyds voor u oock heb gewonnen?

C. Maer, Davus, boven dat. **D.** Wat boven dat? **C.** Dat
 ick

Dan met haer trouwen mocht. **D.** Het is belacchelick.

C. Kunt ghy yet doen, so maeckt by my weerom te koo-
 men.

D. Wat koomen? ’k weet daer toe geen raed. wat moogj’
 al droomen?

214 'tVROUTIEN uyt ANDROS.

C. Nochtans foo'r yet. D. Wel aen, 'k fal koomen.
C. Soo'r yet

Voor my afvallen mocht, ick bid u dat ghy niet
Wilt toeven, maer my strax dat koomen openbaeren.
Ick fal by huys zijn. D. Wel. Nu, Myfis, had ick gae-
ren

Dat ghy my hier verwacht tot dat ick weder kom.

M. Waerom? D. Het moet so zijn. M. Haest u dan wat
weerom.

D. Ick fal. wilt u terwijl hier voor de deur wat houwen.

Vierde Bedrijf. Derde Uytkeomen.

MYSIS.

O Ch, dat men nergens op sich selven magh vertrou-
wen!

Ick dacht dat Pamphilus het hooghste goed was van
Mijn Joffrou: dat hy haer een vryer, vrind en man
Verstrecken, en altyds voor haer bereyd sou wesen:
Maer, laes! wat heeft zy nu van hem al quaeds te vre-
sen?

Wat lijdt dat arme schaep om hem al swaerigheyd?
My dunckt dat hier meer quaed als goed voor haer in
leyt.

Maer Davus komt daer uyt. Wel, wat wilt ghy gaen
maecken?

Waer brengt ghy 't kind nae toe?

Vierde Bedrijf. Vierde Uytkeomen.

DAVUS. MYSIS.

D. Ick heb in desen saecken;

O Myfis, uwen geeft en vaerdigh kloeck verstand
En loosheyd nu van doen. M. Wat neemt ghy by der
hand?

D. Ick

D. Ick wilde wel dat ghy terftond dit kind aenvaerde
En ley 't voor onse deur. *M.* Hoe, op de bloote aerde?

D. Krijgh daer van het autaeer een weynigh offer-kruyd
En ftroyt dat onder 't kind. *M.* Wel, wat of dit be-
duydt?

Waerom doet ghy 't niet felfs? *D.* Ick heb daer toe
myn reden:

Om dat (fo ick miſſchien my naederhand met eede
Moſt fuyv'ren by mijn Heer. Indien hy my dit feyt
Op dringen wou, dat ick het kind hier heb geleyd)
Ick, ſonder mijn gewiſs' hier over te beſwaeren
Sulx met een bly gemoed oprechtlijck mocht verklae-
ren.

M. Waer komt u doch ſo ſchits die heyligheyd van
daen?

D. Ey, haeft u wat, op dat ghy voorder mooght verſtaen
Wat ick heb in mijn zin. Wat honderd duyſend ſchan-
den!

M. Wat is 't? *D.* De vaeder van de bruyd komt ons op
handen.

Ick laet den aenſlagh, die ick eerſt had aen-geleght,
Weer vaeren. *M.* Lieve vriend, ick weet niet wat j' al
ſeght.

D. Ick ſal my houden of ick gaen quam mijner weghe
Mee van de rechter-hand: paſt dat ghy maer te deghe
My antwoord geeft, gelijk dat ſal van nooden zijn,
En uwe woorden weet te voeghe nae de mijn.

M. Ick en verſtae 't my niet wat ghy t'hans wilt bedrij-
ven:

Maer kan ick door mijn dienſt u ergens in gerijven
En weet ghy meer als ick, ſo ſal ick blijven ſtaen,
Om u geen ſchae te doen indien ick quam te gaen.

Vierde Bedrijf. Vijfde Uytkoomen.

CHREMES. MYSIS. DAVUS.

C. **N**Ae dat ick 't al, wat tot het trouwen was van noden
Bestelt heb kom ick weer: nu dientse maer on-
boden.

Maer wat is dit? het is by loo, een kind. Ghy, meyt,
Segh my of ghy het hier hebt voor de deur geleyt?

M. Waer is hy? **C.** Wilt ghy op mijn vraegh geen ant-
woord geven?

M. Ick sie hem nergens niet: waer magh hy sijn gebleven?
Helaes! de vent is deur, en heeft my laeten staen.

D. Ba jemeny! ick kom so van de mert van daen:

Wat is'er al te doen? hoe raesen daer de wijven?

Hoe is'er 't volckj' met malkanderen aen 't kijven?

Wat geld de vis al gelds? hoe dier is 't in de hal?

Ick weet niet wat ick best hier anders seggen sal.

M. Ick bid u, waerom hebt ghy my alleen gelaeten?

D. Wel hey, wat spel is dit? seggh, sonder langh te praeten,
Van waer is 't kint? wie heeft het hier gebraght? **M.** Ick
Dat uw verstand van daegh uyt speele-varen is, (gis
Dat ghy my daer nae vraeght. **D.** Wien sou ick 't an-
ders vraegen

Die niemand anders sie? **C.** Ick stae geheel verflaegen,
En ben verwondert waer het kind magh sijn van daen.

D. Wilt ghy op 't geen ick vraegh my niet ter antwoord
staen?

M. Ba? **D.** Wilt u hier van daen ter rechter hand begeven.

M. Ghy raest. Hebt ghy 't niet selfs gedaen? **D.** Gy moogt
wel beven

So ghy een woord meer rept als 't gheen dat ick u
vraegh.

M. Hoe spreeckt ghy tegens my noch qualijck? wat de
plaegh.

D. Van

D. Van waer is 't kind? spreek klaer, dat men 't te deeg kan hooren.

M. Van u luy. D. Ha, ha, ha: wie kan sich daer aen stooren Indien een vrouw wat stout in haere woorden is?

C. Dit is een meyt van 't volck uyt Andros, nae ick gis.

D. Hoe schynen wy voortaan u so bequaem te wesen

Om ons so leliick uyt te strycken, sonder vresen?

C. Ick kom hier recht in tijds om dit te hooren aen.

D. Haest u, en neemt dit kind strax van de deur van daen.

Vertoest, en blyft daer staen. M. Den hemel moet u plaegen

Dat ghy so grooten schrick my op het lijf komt jaegen.

D. Spreek ick met u, of niet? M. Wat wilt ghy dan van my?

D. Vraecht ghy noch wat ick wil? segh my wiens kind het zy

Dat ghy hier hebt geleght: dat wil ick van u weeten.

M. Weet ghy dat selver niet, of is 't u al vergeeten?

D. Spreekt niet van 't geen ick weet: segh my dat ick u vraegh.

M. Het is van uw. D. Wie uw? M. Uw Pamphilus.

D. Wat plaegh,

Van Pamphilus? M. is 't niet? C. Ick heb met goede reden

Dit hylick staegh geschuwt. D. Wat grooter stoutigheden?

Is sulck een stuck niet wel een geesselingkje waerd?

M. Wat oorsaek hebje dat ghy dus stampet en baert?

D. Is 't niet het selfde kind dat gisteren wierd gedrogen Des avons in uw huys? M. wat onbeschaemder logen?

Wat stouter vent is dat? D. 'K heb Canthara sien gaen

Die onder hare huyck dit packjen had gelaen.

M. Ick danck de Goon, dat, als Glycerium sou baeren,

In haeren arbeyd vrygeboore vrouwen waeren.

D. Sy ken de man niet om wiens wil sy dit begint
 Als Chremes, meynen sy sal sien dat hier een kind
 Geleyt is voor de deur, sal hy sijn dochter houwen
 En wachten sich van haer aen Pamphilus te trouwen
 Hy sal 't te meerder doen. **C.** Hy sal waerachtigh niet

D. Nu segh en sweer ick u ten zy j' er in versiet
 En 't kind van hier en neemt, dat ick het stracx sal rol-
 len

Op 't midden vande stract, en u daer nevens sollen
 En wentelen door het slijck. **M.** ick acht, wel lieve
 man,

Dat ghy niet nuchtren zyt. **D.** Het een bedrogh wert
 van

Het andre voort gestuwt. nu momplens' onder eenen
 Dat dese vrouw is een poortersse van Atheenen.

C. Wat plaegh! **D.** En hy door dwangh der wetten van de
 stad

Haer moeten trouwen sal. **M.** Wel, is sy niet? **C.** In
 wat

Een spotlijck ongeluck had ick my schier gesteken
 En dat onwetende? **D.** Wie of ick hier hoor spreken?
 O Chremes, recht in tijts komt ghy hier aengegaen,
 Ey hoor! **C.** Ick heb het al te mael staen hooren aen.

D. Wat segh ghy? al te mael? **C.** Ick segh u, jae, van voo-
 ren

Tot acht'ren toe **D.** Ey doch, hebt ghy het aen staen
 hooren?

Dat bennen stucken. Hoe? behoorde sulck een vacht
 Niet aen de pley of op de banck te sijn gebracht?

Dit is hy: denckt niet dat ghy Davus hebt bedroogen.

M. Och bestevaer, ick heb ter Werelt niet gelooghen.

C. Ick weet de heele saeck. Maer segh my, Davus, of
 Uw meester t' huys is. **D.** Jae. **M.** Ey, maeck het niet
 te grof.

Ick raed u dat ghy my niet aen en komt te raecken
 Houd uwe handen, of ick drijf u voor u kaecken,

Ghy

Ghy stucke-schelms. So ick mijn Joffrouw dit niet al
En segh, so moet my dit en dat. D. Wel benje mal?

Sottin, ghy weet niet hoe al dese dinghen leggen.

M. Wat souw ick weeten? D. Hoor: ick sal het u gaen
seggen:

Dit souw de schoon-vacr sijn, en't kon niet anders gaē:

Dit was de rechte wech om hem te doen verstaen

Het geen wy wilden dat hem koomen mocht ter ooren

M. Waerom en seyde ghy my dat niet van te voeren!

D. Het scheelt te wonder veel of sulcx gemaect ge-
schiedt,

Of wel uyt goeden ernst so 't de natuer gebiet

Vierde Bedrijf. Seste Uytkoomen.

CRITO. MYSIS. DAVUS:

C. **D**It is de straet dunckt my, nae my de luyden too-
nen

Die ick het heb gevraeght, daer Chrysis plaegh te woo-
nen;

Die liever had haer selv' alhier te maecken rijk

Door vuyle neeringh, als in armoe eereijck

Te leven in haer land. Nu ben ick door haer sterven

Vervallen in het goed, en moet al 'thoopjen erven.

Maer 'k sie daer yemand staen die ick het vraeghen
kan.

Goen dagh. M. Eylieve, wat sie ick daer voor een man

Hoe? is het Crito niet, de susterlingh van Chrysis?

Och jae, hy is het selfs. C. Wel oude kennis, Mysis

M. Wel Crito, welkom hier. C. Is Chrysis dan so dood,

Och arme? M. Jae: sy liet ons sitten in den nood.

C. Maer ghy: hoe maeck j'et hier? gaet het u al te degen

M. Hoe wy het maecken? so als andere luyden plegen.

Die niet kan so hy wil, die doe gelijck hy kan:

So 't oude spreekwoort feyt. C. Maer segh, wat is'en
van

Glycerium

Glycerium ? heeft sy haer ouders al gevonden ?

M. Och, of 't God gaf ! *C.* Noch niet ? ick ben ter quader stonden

Alhier gekoomen. Want so ick 't geweten had,
 Ick had niet eene voet geset nae dese stad,
 Want ick geloof dat sy besittingh heeft genomen
 Van al wat Chrysis had en haer heeft toe gekomen,
 Dewijl men 't daer voor hiel dat sy haer suster was.
 Hoe dat het nu, die hier een vreemdingh ben, te pas
 Sou komen om met haer om 't goed te procederen.
 Dat kan ick goede koop van andre luyden leeren.
 En daer en boven heeft sy nu wel licht een vriend,
 Of man, of Procureur, of Pleyter die haer dient ;
 Want toen sy van ons trock was sy vry opgeschooten.

So dat hier lichtelijck mijn beurs noch wierd gesnooten

En ick noch uytgemaect of ick een bedelaer,
 Een vinck, een kaelis, of een quaed bedrieger waer
 Die andere uyt haer goet en erve socht te stooten :
 En 't waer niet wel gedaen dat ick haer souw ontblooten.

M. O goede Crito, nae dat ick bemercken kan,

So syt ghy die ghy placht : een vroom en eerlijck man,

C. Dewijl ick hier nu ben so wilt my by haer leyden,

Op dat ick haer besoeck eer ick van hier sal scheyden.

M. Wel aen. *D.* Ick volgh haer nae. Want ick en vind niet goed

Dat my den ouden man in dese tijd ontmoet.

Vijfde Bedrijf. Eerste uitkoomen

CHREMES. SIMO.

GHy hebt nu, Simo, langh genoegh mijn hert door-
keken,

En mijne vriendschap heeft u langh genoegh geble-
ken :

Ick heb gevaers genoegh om uwen 't wil geleen;
Houd eens met bidden op en laet my voorts met vree.

Terwijl ick u in als de volle maet wou geven

Heb ick mijn dochter haest geholpen om het leven.

S. Jae, Chremes, nu begeer en bid ick aldermeest

Dat ghy de gunst, die ghy met woorden my beweest,

Bevestigh met de daed en volle kracht wilt geven.

C. Ghy sijt onredelijck, en werd so sterck gedreven

Door uwen yver (mits ghy voordeel daer by vind)

Dat ghy het niet en fiet, als waert ghy steecke-blind.

En weet noch maet noch eynd aen mijn weldadighe-
den,

Noch wat het is dat ghy my verght met u gebeden.

Want, so ghy 't wist ghy soud nu redelijcker gaen

Noch so veel ongelijcks my op de schouders laen.

S. Wat ongelijck, **C.** Is dat noch waardigh om te vrac-
ghen?

Ghy hebt gewilt dat ick een houwelijck sou waeghen

Van mijne dochter met een jonghelingh, wiens hert

Daer in een weer-zin had en elders was verwert;

En my geverght, dat ick aen hem haer wilde geven

Om in onvaste trouw en staege twist te leven:

Dat ick met haer verdriet en hertseer en berouw

U te geval u zoon also geneesen souw :

Ghy hebt m'er toe-gebracht; ick heb het oock begon-
nen.

So langh het schein dat het de saecken lyden konnen,
Nu

- Nu lijden sy 't niet meer: derhalven neemt gedult
 Men feyd dat zy, gelijk ghy oock wel hooren sult,
 Een poorteres fou zijn: daer is een kind gebooren:
 Laet ons voortaan met vree, uw arbeyd is verlooren.
- S. Ick bid u, Chremes, dat ghy gheen geloof en geeft
 Aen die'r profijt mee doen dat hy in hoerdom leeft
 Dit hebben die verziert en loofelijck versonnen,
 En al dees dinghen sijn ontworpen en begonnen
 Op dat dit houwelijk niet voort en mochte gaen
 Als dese hoop haer mist is 't al te mael gedaen.
 Als hy getrouwt sal sijn dan sullen s' achter-blijven
- C. Ghy doolt: ick heb haer meyt met Davus hooren kij-
 ven.
- S. Dat weet ick. C. Maer in ernst, eer dat het was be-
 kent
- Aen yemand van haer twee dat ick daer was omtrent,
 S. Jae dat geloof ick wel, en Davus had te voren
 My al geseyt, dat sy, om 't houwelijk te stooren,
 Sulcx hadden in haer sijn, en meer, behalven dat,
 't Geen ick u seggen wild' en noch vergeeten had.

Vyfde Bedrijf. Tweede uytkoomen.

DAVUS. CHREMES. SIMO. DROMO.

- S. Telt nu uw hert geruft, en laet fioole forgen:
 Ghy mooght wel slaepen van den avond tot den mor-
 ghen
- C. Daer sie ick Davus; uyt wat huys komt hy van daen?
- D. Door dese vreemdelingh en 't geen ick heb geraen
- S. Wat quaed is daer in til? D. Noyt heb ick mensch ver-
 noomen
- So dienstigh so bequaem so wel te pas gekoomen
- S. Wien of de schelm daer prijft? D. Nu gaen de saecken
 glad.
- Nu is ons schip weer vlot, dat op de drooghte sat,

En

En loopt ter haven in. *S.* Wacht ick hem aen te spreken?

D. Daer is mijn baes : wat raed ? hoe sal ick 't kaertje steken ?

S. Wel fijn man,goeden dagh. *D.* O Simo benje daer ?
O Chremes ! alle dingh is nu daer binnen klaer.

C. Ghy hebt het wel versorght. *D.* Gebied haer maer te haelen.

S. Dat is heel wel, en 't schort alleen aen al te maelen
Maer seggh my 't geen ick vraegh : wat boodschap had ghy daer ?

D. Wie meenje ? my. *S.* Jae. *D.* My ? *S.* Jae u. *D.* So even maer

Ben ick daer in-gegaen. *S.* Gelijck of ick u vraeghde
Hoe langh 't geleden is. Ick vraegh , wat u daer jaeghde ?

D. Ick was daer by u soon. *S.* Is Pamphilus oock daer ?
Ay my ! hebt ghy my niet geseyt dat tusschen haer Krackeel was ? *D.* Jae so is 't. *S.* Wat doet hy dan daer binnen ?

C. Wat hy daer doet ? dat kan men lichtelijck versinnen :
Hy kijft met haer. *D.* Jae, 't geen ick u verhaelen sal,
Heer Chremes, en dat noch het slimsten is van al,
Daer is , niet langh geleen , een out man hier gekoomen

Die voor een kleyn gerucht niet veel en schynt te schroomen.

Als men hem wel befiet hy lijckt een waerdigh man,
Wijs,en voorsichtigh,en die sich wel houden kan ;
Hy 's stemmigh van gelaet en deftigh in sijn woorden.

C. Wat brengt hy nieuus ? *D.* Niet,als dat wy hem seggen hoorden

C. Wat seyt hy ? *D.* Dat hy weet dat dees Glycerium
Een poorterefs' hier is. *S.* Houw Dromo,Dromo kom:

D. Wat

224 'tVROUTIEN uyt ANDROS

D. Wat is'er? S. Dromo. D. Hoor. S. So ghy een woord derft spreken.

Hou Dromo, Dromo hou. D. Ey hoor, magh ick u smeken.

Dr. Wat wilt ghy dat ick doe? S. Vat defen deughniet aen

En sleept hem, wat ghy kunt, nae binnen hier van daen.

Dr. Wie? S. Davus. D. Wel, waerom? S. 'K heb u geen reen te geven.

't Gelieft my. Vat hem aen. D. Wat heb ick doch bedreven?

S. Ick segh u, vat hem. D. So ghy my op leugens vind So ly ick gaeren dat ghy my de keel toe bind.

S. Ick ben aen dat oor doof. Nu sal ick u wel drillen.

D. Nochtans soo is het waer al soud ghy my doen villen.

S. Nochtans belaft ick u, dat ghy mijn dien rabout Te deegh verseeckert en hem wel gebonden houd, En hoorje? fluyt hem vast aen handen en aen voeten. Wel aen nu, vogel: so sal ick u hebben moeten, En u van daegh doen sien wat voor een dingh het zy, Hoe forghelijck, dat ghy u heer bedrieght, en hy Sijn vaeder. C. Lieve, dat men dat so hoogh niet neem.

Gae niet so hart te werck. S. Ick bid u, buyr-man Chreme,

Mijn soon! sijn plicht! hebt ghy gheen deerenis met my

Dat ick soo veel verdriets om synen't wille ly?

Moet hy voor al mijn forgh my so ondanckbaer vallen?

Houw, Pamphile, kom uyt: hebt ghy geen schaemt met allen?

Vijfde Bedrijf. Derde Uytkoomen.

PAMPHILUS. SIMO. CHREMES.

P. **W**ie roept my hier ? het is mijn vader. Och wat raed ?

S. Wat seght gy, ghy : C. Ey, facht. Segh liever daer 't op staet

Als dat ghy quaelijck spreekt. S. Als of men tegen desen

Yet seggen kost dat al te hard voor hem sou wesen.

Segh, is Glycerium bevonden metter tijd

Een poorteres te zijn ? P. Sy seggen 't. S. Seggen zy 't

Wat grooter stoutigheyd ? wat onbeschaemder seggen ?

Souw hy het geen hy seyt eerst wel eens over-leggen ?

Is hem sijn doen wel leet ? wijst sijn verw wel aen

Een teycken maer van schaemt' om 't geen hy heeft gedaen ?

Dat men so weynigh wijs op sijn sijn fangh kan setten,

Dat tegen het gebruyck der burgeren en wetten

En tegen 's vaders danck men so een vreemde meyt

Wil trouwen, waer in niet als groote schande leyt ?

P. O my rampsalige ! waer ben ick toe gekoomen ?

S. O Pamphilus, hebt ghy dat nu noch eerst vernoomen.

Wel eer, wel eer, toen ghy besloot in u gemoed

Dat ghy of nu of dan, op d' een of d' ander voet,

Soud foecken in het werck u finlijckheyd te leggen,

Mocht men van dien tijd af dat woord van u wel seggen.

Maer waerom quel ick my en pijnigh mijn gemoed !

Wat knaegh ick my, en eet mijn eygen hert en bloed ?

Waerom bekommer ick my in mijn oude daeghen

Om syne sotheyds wil ? sal ick de straffe draegen

Van sijn misdaed ? Neen. Dat hy 'er wel mee vaer.

Hy hebs' en houws' en leef nae sijn lust met haer.

P

P. Mijn

P. Mijn lieffte vaeder. S. Wat mijn lieffte vaeder ? even
 Of ghy die vaeder noch van doen had in uw leven.
 Ghy hebt een huys, een wijf en kinders sonder my
 Jae tegen mijnen danck gevonden, en daer by
 Brenght ghy noch luyden voor, die ons bewijfen kon-
 nen

Dat s' hier van daen is : wel ; ick geef het u gewonnen.

P. Ick bid u, vader, dat het my geoorloft zy
 Dat ick een woord maer spreek. S. Wat spreken te-
 gens my ?

En wat sou 't wesen dat ghy my soud willen seggen ?

C. 'T geen hy van u versoeckt is niet wel af te leggen.
 Ey, hoort hem. S. Hem ? en wat ? C. Nu, Simo, stae
 hem toe.

Dat hy u spreken magh. S. wel aen dan ; dat hy 't doe.

P. Dat ick Glycerium bemin moet ick belijden :
 So ick daer aen misdoo, ick sal daer niet voor strijden,
 Maer ick bely het mee. Ick geef my, vader, aen
 U over. Wat ghy my wilt op den halfe laen
 Ghy hebt het te gebien ; wilt ghy dat ick sal trouwen
 En dat ick my geheel van dese sal onthouwen,
 Ick sal 't verdraeghen so veel als my mooghlijck zy :
 Dit bid ick maer, dat ghy niet en geloof van my
 Dat ick dien ouden man ontboon heb, of gefonden,
 Of uytgemaect : en by u wierde goed gevonden
 En ghy my toestond dat ick hem hier voor u brocht,
 Op dat ick my van sulck vermoeden suyvren mocht.
 S. Dat ghy dien ouden man noch hier voor my soud
 brengen ?

P. Ick bid u, dat het u gelieve te gehengen.

C. 'T is billick dat hy eyscht : slaet sijn versoeck niet af.

P. Ick wensch dat vader my hier toe sijn woord maer gaf.

S. Ick geef het. Alle dingh sou ick voor by gaen moogen
 Als ick maer vind dat hy my niet en heeft bedroghen.

C. Wanneer een soon sich heeft vergrepen of misdaen
 So is een vader met een kleyn straf voldaan.

Vijfde

Vijfde Bedrijf. Vierde Uytkoomen.

CRITO. CHREMES. SIMO. PAMPHILUS.

Cr. **H**Ouw op van bidden. Een van alle dese reden
Vermaent my om te doen het geen ghy hebt ge-
beden :

Of ghy, of om dat ick de waerheyd hier van ken,
Of om dat ick tot haer heel wel genegen ben.

Ch. Sie ick hier Crito niet uyt Andros? jae ick trouwen.

Cr. Den Hemel, Chremes; wil' u langhen tijd behou-
wen.

Ch. Hoe komt het dat men u alhier t' Athenen ziet
So buyten uw gewoont? *Cr.* Het is nu so geschiedt.
Maer is dat Simo? *Ch.* Jae 't. *S.* Vraeght hy nae my?
laet hooren.

Seght ghy dat dese van Athenen is gebooren?
Cr. Seght ghy van neen? *S.* Komt ghy aldus bereydt hier
aen?

Cr. Waerom? *S.* Vraeght ghy dat noch? 't sal u niet wel
vergaen.

Meynt ghy dat sonder straf u dit so af sal loopen
Dat ghy de jonghmans, dien de breyn-pan noch is o-
pen,

Die onervaeren zijn en eerlijck opgevoet,
Verleydt en lockt en in u laegen vallen doet,
En door vervolgen en beloften brenght aen 't minnen?

Cr. Wel, vriend: syt ghy oock al te degghen by u finnen?

S. En hoeren-vryery leght op een houwlijck aen?

P. Ick vrees dat dese man niet wel en sal bestaen

Ch. Indien ghy wist hoe dat het met hem is gelegen
Ghy had van hem so quaen gevoelen niet gekregen.
Het is een deughdzaam man. *S.* Is het een deughdzaam
man

Die juyft van daegh so recht van passe koomen kan

Nu 't bruyloft wesen sou , dat hy noyt quam voor desen ?

Jae : is dit sulcken man dat hy gelooft moet wesen ?

P. So ick mijn vader niet ontfagh, ick wist wel wat

Dat ick voor dese saeck aen hem te seggen had.

S. Bedrieger ! *Cr.* Houw. *Cb.* So is de man : laet hem geworden

Cr. Hy fie wie dat hy is : wil hy daer in volherden

En voortgaen tegens my te seggen wat hy wil

Beloof ick hem dat ick mee niet sal swijgen stil,

En hy sal oock van my sijn onwil hooren moeten.

Wat leyt'er my aen , dat ghy my so sult begroeten ?

Wilt ghy uw eygen quaed niet draeghen met geduld

En een onnosele betrecken in de schuld !

Want of het waer is, dan of ick het heb geloghen

'T gheen ick geseyt heb sult ghy hier uyt hooren moghen.

Een man wel eer, die van Athenen was van daen,

Quam door de schip-breuck aen het eyland Andros aen

En dees Glycerium, die kleyn was, daer beneven :

Al waer hy naeckt en bloot sich selven heeft begeben.

By Chrysis vader eerst. *S.* My dunckt dat dese man

Een fabeltje begint nae dat ick mercken kan.

Cb. Ey laet hem voortgaen. *Cr.* Kan hy't eynde niet verwachten

Dat hy mijn reden stoort ? *Cb.* Wilt sijne praet niet achten

En gaet'er maer mee voort. *Cr.* Dien hem in huys toen nam

Dat was mijn bloed-verwant, daer hy te sterven quam.

Hier hoord' ick dat hy van Athenen was gebooren.

Cb. Hoe was sijn naem ? *Cr.* Die komt so strax my niet te voeren.

Laet zien : 't was Phania. *Cb.* Ick stae verflagen. *Cr.* Ja Ick weet niet beter of hy heete Phania :

Dat

Dat weet ick altoos wel dat hy sich sey te wesen
Van Rhamus. *Ch.* Lieve God! *Cr.* Veel andere voor
desen

In Andros hebben dat, so wel als ick, gehoort.

Ch. Och, of het waere dat ick hoop! maer seggh eens voort:

Wat sey hy, Crito, van de dochter? was 't de sijne?

Cr. Neen: maer zijn broeders. *Ch.* By mijn waerheyd,
't is de mijne.

Cr. Wat seght ghy, Chremes? *S.* Wat hoor ick daer seg-
gen? hoe?

P. O Pamphilus, hoor nu met bey u ooren toe.

S. Waerom gelooft ghy dat? waer uyt is 't u gebleken?

Ch. De selfde Phania, daer dees af komt te spreken,
Dat was mijn broer. *S.* Ick had daer goede kennis aen,
En weet het wel. *Ch.* Hy vlucht' hier om de krijgh
van daen

En trock nae Afien om daer by my te koomen

En heeft mijn dochttertje met hem op reys genoomen

Uyt vrees van haer alhier te laeten in het land:

Maer waer hy zedert is vervaeren of gelandt

Dat heb ick noyt verstaen, en kom 't nu eerst te hooren

P. Ick ben by nae of ick mijn finnen had verlooren:

So is mijn hert ontstelt, so dobbert mijn gemoed

Door hoop, door vrees, door vreugd, door sulcken
grootengoed,

So vreemd, so wonderlijck, so schielijck opgekoomen.

Si. Ick ben verblijdt dat ghy uyt desen hebt vernoomen

Dat het uw dochter is. *P.* Jae, vader, ick geloof 't.

Ch. Maer eene swarigheyd heb ick noch in mijn hoofd,

Die my in mijn gemoed een dooren schijnt te laeten.

P. Die achterkoufigheyd is waerdigh om te haeten.

In gladde biesen foeckt ghy knobbels. *Cr.* Wat is dat?

Ch. Haer naem en is so niet gelijk mijn dochter had.

Cr. Het is so: maer sy had een andren naem voor desen.

Ch. Wat naem doch? souw u die niet wel indachtigh
wesen?

Cr. Ick ben der befigh mee. *P.* Hoe? fal ick lijden dan

Dat de geheughenis van desen ouden man

In mijne vrolijkheyd my in de wech fal wesen

Daer ick my zelven hier kan helpen en genesen?

Dat lijd ick niet. Haer naem die was Pasibula,

Cr. So heete sy wel eer. *Ch.* Dat was haer naem, och jae.

P. Ick quam die uyt haer mond wel duyfentmael te
hooren.

S. Dewijl uw dochter. die ghy eertyts had verlooren,

Weerom gevonden hebt. geloof ick dat ghy zyt

Van dat gevoele dat wy alle zyn verblydt.

Ch. So doe ick toch, en sweeer het u by al de Goden.

F. Wel, vader, is hier toe noch meer bewijs van noden?

Wat valt'er meer te doen? *S.* De saecke selve doet

My wel te vreden zyn. *P.* Wat zyt ghy goed en soet?

En Chremes hoop ick sal oock wel te vreden wesen

Dat ick de vrouw besit, gelijk ick dee voor desen.

Ch. Uw saeck is goed ten sy uw vader anders seyt

P. Wat seght ghy? *S.* Niet met al. *Ch.* Ick geef u met de
meyt

Ten houlijck, Pamphilus, thien duyfende ducaeten

P. Ick ben der mee te vreen, en sal, t daerom niet laeten

Ch. Ick wil ten eersten nae mijn dochter heenen gaen.

Gaet met my, Crito: want ick twijfelt'er niet aen

Dat sy my niet en ken, noch sagh haer leve-daegen

S. 'T was beter dunckt my dat sy over wierd gedraegen.

P. Dat's wel geseyt: ick sal aen Davus seggen gaen.

Dat hy het doe. *S.* Hy kan 't niet doen. *P.* Waer
schort het aen?

S. Om dat hy ander werck heeft van sich selfs gekregen

Dat grooter is en daer wat meer is aen-gelegen.

P. Wat is doch dat? *S.* Hy sit nu tegen woordigh vast.

P. Hy heeft geen schult daer toe. *S.* Ick heb 't so niet belast.

P. Ey, liefste vader, maeckt dat hy weer werd' ontbondē.

S. Wel aen. *P.* Maer dat het magh geschien in korter ston
den.

Noyt

Noyt was geluck soo groot dat hier by reychen magh
Noyt so geluckigen noch aengenaemer dagh!

Vijfde Bedrijf. Vijfde uytcoomen.

CHARINUS. PAMPHILUS.

C. Ick kom. eens sien hoe dat het Pamphilus magh
maecken,

Hoe 't al gelegen is met syne Bruylofts faecken:
En fiet, daer is hy selfs. P. Misschien sal yemand van
De luyden dencken, dat ick selfs niet dencken kan
Dat dit de waerheyd is: maer 't lust my so te seggen.
Ick gis de saeligheyd der Goon daer in te leggen
Dat haere vreughden vast en staegh bestendigh zijn:
Want so my dese vreughd door swaerigheyd of pijn
Niet afgebroken werd, noch oock yets quaeds bejegē,
So meyn ick dat ick heb d' onsterflijckheyd verkregen.
Maer wie had ick nu liefft dat my quam in 't gemoet
Dien ick vertellen mocht dit onverwachte goed?

C. Waerom magh hy dus bly en uyt-gelaeten wesen?

P. Daer 's Davus niemand had ick liever nu als desen.
Want hy sal also bly (so 'k hem te degen ken)
Met myne blydschap zijn gelijk ick selver ben.

Vijfde Bedrijf. Seste Uytcoomen.

DAVUS. PAMPHILUS. CHARINUS.

D. Waer is hier Pamphilus? P. Hou Davus. D. Wel
wie benje?

P. Ick ben 't. D. O Pamphilus, heb ick u daer? P. Segh
kenje?

Wel raen of weet ghy 't al wat dat my is geschiet?

D. Ick sout niet kunnen raen, en oock en weet ick 't niet,
Maer wat my is geschiedt dat weet ick wel te deghen.
Het gaet met ons, gelijk der menschen dingen plegen:
Dat ghy eer hebt gehoort wat quaed my over quam
Als ick, wat goed dat u bejegt is, vernam.

P. Weet dat Glycerium haer ouders heeft gevonden.

D. Haer ouders? dat is recht, en 't zy ter goeder stonden.

C. Wat, wat? P. Haer vader is een uytgenoomen man,
En sulck een vriend van ons als yemand wezen kan.

D. Wie? P. Chremes D. Dat is goed. P. Ick sal met
haer gaen (trouwen,

En daer is niet dat nu het houwlijck op sal houwen.

C. Of dese niet en droomt het geen hy gaeren had
Wanneer hy wacker was? P. Dan van het kind. D. O!
dat

Is aller goden vrind. C. Is 't waer dat ick hier hoore,
Ben ick behouwe die te vooren scheen verlore.

Ick sal haer spreken aen, P. Wie is dit? o Charijn,

Ghy kond niet beter nae myn wensch gekoomen zijn.

C. Ick ben, Heer Pamphilus, verblydt van uwent we-
ghen.

P. Hoc? hebt ghy 't al gehoort? C. Jae al, en wel te de-
ghen.

Nu bid ick dat, dewijl 't u nu gaet voor de wind,

Ghy om my dencken wilt, Haer vader is uw vrind:

Ick weet dat hy sal doen al wat ghy sult begeeren:

P. Ick heb het wel verstaen: maer laet ons derwaerts kee-
ren;

Hy is daer binnen by myn lief Glycerium.

Wie weet wanneer hy daer van daen weer buyten kom

Kom volgh my liever als dat wy hier blyven wachten.

Ghy, Davus: gae nae huys, en wilt aldaer betrachten

Dat nodigste is, en stelt ten eersten order, dat

Mens' overhaele met een stoel of bakermat.

Wat sammelt ghy! D. Ick gae, Ghy mannen en ghy
vrouwen,

Wacht hier haer uytkomst niet; men false binnen
trouwen.

Daer salmen alles doen wat verder dient gedaen.

Klapt in uw handen so u 't spel heeft aengestaen.

E Y N D E

P. TERENTII
EUNUCHUS ,
OF
De Kamerlingh.

1870. F. 2.

21. 7. 1870. 1870.

1. 1. 1870. 1870.

I N H O U D.

Eker borgher van Athenen had een soon, die Chremes, en een dochter die Pamphila genaemt was. Dese noch heel jonck wesende is uyt Sunium van de rovers genoomen ende aen een koopman van Rhodus verkocht, die haer aldaer gebraght hebbende geschoncken heeft aen een snol die hy lief had. Dese heeft het kind met de selve sorghe en genegentheyd met haere dochter Thais beginnen op te voeden, so dat yder een meynde dat sy beyde haere dochters waeren. Thais, die wat ouder was, als sy tot die jaeren gekoomen was dat zy het manvolck kon behaegen begon haere moeders voetstappen nae te volgen en quam met seker vreemdelingh te Athenen, die daer nae komende te sterven haer sijn erfgenaem gemaect heeft. Ondertusschen kreegh een krijschman, genoemt Thraso, sin in haer ende als hy eenigen tijd met haer verkeert had vertrock hy nae Carrien. Ondertusschen is de moeder van Thais komen te overlijden, ende haer broeder heeft de voornoemde Pamphila te koop gestelt, hopende daer een goed stuck gelds af te maecken, also sy schoon was en wel op instrumenten spelen kon. 't Gebeurde by geval dat de krijschman Thraso, die Thais lief had, doemael te Rhodus was, die van alle dese dingen niet wetende Pamphila kocht om haer aen sijn boel als hy te Athenen wederom quam tot

een schenkage te vereeren: *Thais* nu, nae dat *Thraso* van haer vertrocken was had andere gelegentheyd gemaect ende hiel haer by *Phedria*, een jonghman van *Athenen* ende soon van *Laches*. Onderwijlen had sy yets verstaen vā *Pamphila* ende hebbende somtijds met des selfs broer *Chremes* gesproken was sy so verre gekoomen dat sy uyt goede blycken en bewijßen bevond dat het sijn suster was die in haer moeders huys met haer was opgevoedt. Sy dede dan haer best om bequaeme gelegentheyd te krijgen dat sy dese *Pamphila* wederom mochte leveren in handen van haere vrienden, op dat sy door die vriendschap en weldaet haer selven vrienden maecten mocht om haere saecken in goeden stand en verskertheyd te stellen. De *Krijschman* komt weder te *Athenen*, maer verstaende de gemeensaemheyd die sy met *Phedria* had weygerde by haer de *Dochter* te schencken ten waere sy die kennisse met hem afsnee ende hem verliet. Dit maecte dat *Thais* niet en wist hoe sy het best aenleggen soude, want sy had *Phedria* van herten lief, ende meynde dat sy alles most doen om *Pamphila* te mogen krijgen. Ten lesten hopende dat sy haeren aenslagh, die sy voor had, naederhand soude kunnen goed maecten by den geenen die sy soude komen tegen haer te verstooren sluyt sy *Phedria* om den *Soldaet* te believen buyten haer huys. Daegs daer aen ontbood sy hem by haer, die dit heel qualijck genoomen had, ende suyverde haer dies wegben ten laetsten, ende verkreegh van hem door veel bidden dat by den *Soldaet* voor maer twee daghen wat quarters by haer wilde gunnen, hem belovende dat, als sy hem het meysken afbandigh soude gemaect hebben, sy hem gansch afsnijden ende met

I N H O U D.

de met hem niet meer te doen soude hebben. Phedria om dese twee daghen te lichter te kunnen overkoomen heeft voorgenoomen buyten op 't land te gaen, ende beveelt in 't wegh gaen aen sijn knecht Parmeno dat hy sekeren Eunuchus of gesneden Kamerlingh ende eene swartinne uyt Morenland nae Thais soude brengen voor wien hy de selve gekocht had om die aen haer te schencken. Cherea, een jonger broer van Phedria, quam onderweeg Pamphila op straet te sien als sy uyt het huys van Thraso nae Thais huys geleydt wierd, ende wierd also met haere liefde onsteken dat hy niets aen en sagh om sijne minne te genieten, ende heeft niet gerust voor en al eer hy ten selven eynde in het huys van Thais voor eenen sulcken Kamerlingh wierd gebraght. Terwijl nu Thais by den Hopman te gast gegaen was heeft Cherea het Meyske verkracht ende met geweld sijn wil daer af genoomen. Van alle kanten ontstaet groot rumoer, tot dat de heele saeck ontdeckt ende aen den dagh gekoomen zijnde Thais in de bescherminge van Laches wierd genoomen, ende Pamphila nu bekend geworden zijnde trouwt met Cherea. Thraso een wyl bespot zijnde wierd door tusschen-spreken van den Pluymstrijcker Gnatho toegelaeten noch wat quartiers by Thais te mogen hebben.

Naemen

Naemen der Spelende Personen:

LACHES,	Oudman.
PHEDRIA,	Jonghman.
CHEREA,	Jonghman.
PARMENO,	Slaef.
DORUS,	een gefnede Kamerknecht.
DORIAS,	Dienstmeyt.
THAIS,	Hoer.
PYTHIAS,	Dienstmeyt.
THRASO,	Krijfchman.
SANGA.	Soetelaer.
GNATO,	Pluymfrijcker.
CHREMES,	Jonghman.
SOPHRONA,	Minne.
ANTIPHÖ,	Jonghman.

Eerste

Eerste Bedrijf. Eerste Uytkoomen.

P H E D R I A. P A R M E N O.

Ph. At doe ick dan ? sal ick niet weer by
Thais gaen ?
Oock nu niet ; nu sy my weer soeckt te
haelen aen ?
Nu sy my self ontbiedt ? of souw het be-
ter wesen

Dat ick de spijt en smaed, die sy my dee voor defen,
Veracht', en spot met al de looser hoeren min ?
Sy sloot my buytens huys : nu roept sy my weer in :
Sal ick 'er gaen ? o neen, schoon dat sy my quam smee-
ken.

Pa. Indien ghy so kost doen, gelijk ick u hoor spreken !
Daer kon niet beter zijn : maer so ghy sulx begint
En u daer nae te swack om uyt te voeren vint,
En als ghy sonder haer niet wel sult kunnen leven,
En, door de prickelen van grooten min gedreven,
Eer 't peys is, weder uyt u selven koomen sult
En toonen tegens haer uw smert en ongedult
En uwe swackheyd selfs so doende sult beklappen,
So is 't met u gedaen: ghy mooght wel heenen stappen.
Sy sal u lacchen uyt wanneer zy werd gewaer
Dat ghy verwonnen zijt en buygt u onder haer.
Legt daerom by u selfs wel over, eer 't te laet is,
Dat men een dingh, waer in geen regel raed noch maet
is,

Met al sijn wijsheyd niet bestieren kan. De min
En sulcke vrijery heeft dees gebreken in :

Verf

Vermoeden, onrecht doen, krackeelen, kijven, fcheyden,

Krijgh, oorlogh, dan weer peys of treves tuffchen beyden.

Die in dees dinghen, die fo los en onwis ftaen,
 Nae een ghewiffe maet en regel foeckt te gaen,
 Recht fo veel uyt of hy wouw wesen dul met reden.
 En 't gheen ghy, nu ghy noch zijt in u heevigheden
 Vast by u felven segt: fouw ick nae haer toe gaen
 Die hem in huys nam? die my voor de deur liet ftaen?
 Dic niet? laet my begaen: ick fal 't haer wel verleeren
 Ick was veel liever doodt als dat ick weer fou keeren:
 Dat fal een valsche traen, die fy met al haer macht
 Ter naeuwer nood in 't eynd fal hebben voort gebraght
 Nae dat fy langhen tijd haer ooghen heeft gewreven,
 Uytbluffen, en ghy fult u selfs de fchuld noch geven
 En alles lijdén wat dat fy u fal gebien.

Ph. O, wat een fchandigh stuck! nu kom ick eerft te sien
 Dat ick ellendigh ben, en zy een oolick vercke.
 En 't fpijt my, en ick brand van liefd', en fchoon ick 't
 mercke

En my ten hooghften fmert het gheen my is gedaen,
 Schoon ick mijn onderganh fie voor mijn ooghen
 ftaen

So fal ick evenwel heel in de grond geraecken
 En weet my ghenen raed wat dat ick fal gaen maecken.

Pa. Wat foud ghy maecken, als dat ghy u felven loft
 Die haer gevangen zijt. het kofte dat het koft.
 Kunt ghy voor kleyn ranfoen u niet in vryheyd fteflen
 So krijgfe fo ghy kunt, en wilt u selfs niet quellen.

Ph. Dunckt u dat beft te zijn? Pa. So ghy wilt zijn
 geraen:

En doet u felven doch gheen meerder moeyten aen

Als die de liefde selfs gewoon is mee te brengen,

En 't geen fy mee brengt wilt dat met geduld gehengen
 Daer

Daer komt de fchendfter van ons landen en gewas :
Want dat ons daer af komt dat fteeckt fy in haer tas.

Eerfte Bedryf: Tweede uytkoomen.

THAIS. PHEDRIA. PARMENO.

T. Ick vrees dat Phedria 't al erger heeft genoomen
Dat ick hem gisteren niet in heb laeten koomen,
En dat hy 't anders duydt, als ick het heb gedaen,
Dat hy voor die reys voor de deur moft blijven ftaen:
Ph. O Parmeno, ick tril en al mijn leden beven
Nu ick haer heb gefien. Pa. Wilt fo de moed niet gevê:
Ghy fult haest zijn doorwarmt geraeckt ghy by dit
vyer.

T. Wie spreekt hier? o, zijt ghy 't? waerom doch gaet
ghy hier

Niet regel-recht in huys, of waerom blijft ghy buyten?
Pa Maer voor de reft fy rept niet eens van uyt te fluyten.

T. Mijn liefste Phedria, wat fwijght ghy? Ph. feker, om
Dat ftaegh uw deur voor my ftaet open als ick kom,
En ick de liefste ben. T. ey lieve, laet dat fteecken,
En spreekt doch daer niet van. Ph. Souw ick daer niet
van spreecken?

O Thais, Thais, och of ghy fo groote min
My droeght als ick u draegh, en waeren w'eens van zin
En was het u fo leed het gheen ghy hebt bedrev en
Gelijck het my wel fmert: kon ick 'er niet om geven,
Niet meer als ghy en doet, om 't gheen ick heb geleen!

T. Mijn uytverkoore Lief ftelt doch uw hert te vreen.
Ick heb het niet gedaen (fet dat vry uyt uw finnen,
Om dat ick yemanden fouw meer als u beminnen.
De faeck vereyichte dat, en 't moft nu fo gefchien.

P. Ick gis (gelijck wy dat veeltijds gebeuren fien)

Dees arme vrou liet hem uyt liefde voor de deur staen.
 T. Segt ghy dat, Parmeno? wat moogj' u laeten veur
 staen?

Maer hoor, waerom ick last van u t' ontbieden gaf.

Ph. Welaen, ick luyfter toe. T. Maer segh my eerst
 voor af

Of dees wel swijgen kan het gheen hy komt te hooren.

Pa. Wie? meenje my? och jae. Maer 'k segh u van te
 vooren

Dat u op dese voet mijn woord gegeven werd:

Al wat de waarheyd is dat smoor ick in mijn hert,

Maer so het is verfiert of ydel of geloghen

So macck ick 't strax bekent en sou 't niet swijgen mo-
 gen.

Dan ben ick heel onacht, en leck gelijk een ton

Die somers heeft gestaen ses weken in de son.

Wilt ghy dan dat ick swijgh so laet my waarheyd hoo-
 ren.

T. Te Samos, segh ick, dat mijn moeder was gebooren:

Te Rhodus woonde sy. Pa. Dat kan geswogen zijn.

T. Een koopman gaf haer daer ter schenck een mag-
 delijn,

Gerooft hier uyt het land en kreytse van Atheenen.

Ph. Was 't een inboorelingh? T. Ick souw het sepe-
 meenen,

Maer vast en weet ick 't niet. Sy wist haer moeder en vaer

Te noemen, maer de plaets, waer sy gebooren waer,

En wist sy niet, en voorts geen teykens t' openbaeren.

Oock was 't onmoghelijk om haere kleyne jaeren.

De koopman voegd' er by dat hy verstaen had uyt

Die roovers, die aen hem verkochten dese buyt,

Dat sy in Sunium van haer luy was bekoomen.

Mijn moeder heeft terstond forgh over haer genoo-
 men

En alles leeren doen, en so wel op gevoedt

Als een geschickte vrou haer eygen kinders doet.

So dat sy doorgaens voor mijn fuster wierd genoomen.
Ick ben voorts herwaerts met die vreemde man gekoo-
men

Die my toe onderhiel en alles achter liet

Wat dat ick heb. Pa. by loo , dat fwijgh ick altoos
niet,

Want geen van beyd' is waer. 't fal lecken. T. Om
wat reden?

Pa. Waerom? om dat ghy niet met een en sijt te vreden,

En 't geen ghy hebt dat hebt ghy niet van hem alleen :

Van dese gaet ghy oock met goede plucken heen.

T, Dat 's waer : maer wilt my in mijn reden doch niet
ftooren

Op dat ghy voorts , waer dat ick weefen wil , moogt
hooren.

De krijfchman middler-wijl, die my begonnen had

Te vryen, quam van hier te trecken uyt de ftad

Nae Carien, en fints heb ick u leeren kennen.

Ghy weet hoe groote maets dat wy te famen bennen.

En wat ick al van u en uwe vriendschap houw.

Ick heb niet op mijn hert dat ick u niet vertrouw.

Ph. Dat fal oock Parmeno niet by fich kunnen houwen.

Pa. Slaet ghy daer twijffel aen? ghy mooght'er vast op
bouwen.

T. Ick bid u luyftert toe, en let op mijne reen.

Mijn moeder quam aldaer, een wijle tijds geleen,

Te fterven, en haer broer, die deun was op fijn faecken,

Dacht dat hy van de maegd een goed ftuck gelds fou
maecken

Dewijl hy haer gefchickt en gansch niet lelijck vond

Die haer op 't fnaeren-fpel en de mufijck verftond.

Hy brengt haer op de merct en fochtfe te verkoopen.

't Gebeurde by geval, gelijk de dinghen loopen,

Dat daer mijn vryer was, die dese dochter kocht

Op dat hy die daer nae aen my vereeren mocht,

En nergens af en wift. Dees' is nu weer gekoomen.
 Maer als hy oock van ons vryagien had vernoomen
 So vind hy een waerom dat hy se my onthouw,
 En seyt, so ick hem wil versékren op mijn trouw
 Dat hy voor u sal gaen en d'alderlieffte wesen
 En dat hy niet en heb te duchten of te vresen
 Dat ick, als ick haer heb, hem toe sal laeten sien,
 Dat hy dan sijn geschenck aen my sal koomen bien,
 Doch, dat hy daer voor vreesft. Maer, heb ick het te de-
 ghen,

So heeft hy selver in het meyske sin gekregen.

Ph. Hebt ghy niet meer als dat? **T.** Dit is het maer alleen;
 Want hy heeft dat begeert. Nu heb ick groote reën,
 Herts-lieve Phedria, waer door ick werd bewoogen
 Mijn best te doen dat sy van hem werd' afgetoogen.
 Voor eerst, om dat men haer mijn fuster heeft gefeyt:
 Dan, als ick haer van hem sal hebben afgeleydt
 En in mijn handen heb, dat ick haer weer magh geven
 Aen haere vriende. Ick heb hier gheen nicht' of neven,
 Nock kind noch kray, noch vriend noch maegh: ick
 ben alleen,

En daerom wild' ick wel, ô Phedria, den een'
 Of d'andre tot een vriend door mijne weldaet maeckē.
 En om te beter tot mijn meeningh te geraecken
 So bid ick dat ghy my hier in behulplicck zijt,
 En lijd, dat hy by my maer voor een korten tijd
 Quansuys de lieffte zy, maer voor een weynigh daghen.
 Antwoord ghy niet op 't geen ick u heb voorgedraegē?

Ph. Antwoorden, vercken? 't geen ghy vraegt dat doe' al vast.

Pa. So, dat gaet wel nu hy mee eenmaels van hem tast.

Hy heeft in 't eynd gevoel van zijne smert gekregen.

Ph. Ick wift niet waer ghy gingt door al dees' omme-
 wegen.

Een meyske wierd wel eer hier uyt het land gerooft:
 Mijn moeder voedes' op: een yder heeft geloofst

Dat

Dat het mijn fuster was: ick foeck een wegh te vinden
 Dat ick haer weder mocht bestellen aen haer vrinden:
 Al dit geteem dat komt ten lesten daer op uyt:
 Ghy laet den andren in daer ghy my buyten fluyt.
 Waerom? als dat ghy hem moet meer als my bemin-

nen,
 En vreesf dat hy wel selfs mocht werpen sijne finnen
 Op dese jonghe meyt, en fy dien rycken pol
 Die vette voghel self mocht slepen in haer hol.

T. Souw ick dat vresen? och! Ph. Wat souw ick anders
 dencken?

Want seght my: dese man geeft die alleen geschen-

ken?
 Hebt ghy wel oyt gesien dat mijn mildadigheyd
 Voor u geflooten wierd? toe ghy my hebt geseyt
 Te wenschen dat u een swartinne mocht gebeuren,
 Liet ick niet alles staen om so een op te speuren?
 Oock seyd ghy my dat ghy behaegen had in een
 Gevuyrden Camerlingh, om dat die maer alleen
 Princeffen befighen: ick heb 'er een gevonden
 En gisteren gaf ick voor haer beyden honderd ponden,
 En schoon ghy my versmaedt heb ick 'er om gedacht,
 En niet te min werd ick niet veel van u geacht.

T. Al is 't dat ick hem deef' afhandigh foeck te maecken
 En denck dat ick dus best daer toe sou kunnen raecken:
 Nochtans veel liever als ick u te vyand sagh
 Sal ick doen uw bevel, wat dat het wesen magh.

Ph. Kon ick geloven dat het quam van goeder herten
 Dat ghy daer segt, mijn leed sou my so seer niet smer-

ten,
 En ick sou kunnen al wat ghy gebieden sult
 Voor suycker eeten op en draghen met geduld.

Pa. Met een woord is de knecht verwonnen: wat een
 schande,

So licht, so slecht, so haest te vallen door de mande?

T. Och! twijfelt ghy dat ick 't van goeder herten meen?
 Waerom hebt ghy my, maer al jockende, gevreen
 Dat ghy niet strax verkreeght? en kan ick niet verwer-
 ven

Van u, dat ghy my maer twee daghen wilde derven
 Ph. Als 't maer niet langher waer: maer dat ghy van die
 twee

Gheen tweemaal thien en maeckt. T. Ey lieve, geck'jer
 mee?

Niet meer: of. Ph. saght: wat of? ghy most van meer-
 der swijgen.

T. 'T en sal niet meer sijn: laet my dit van u verkrijgen.

Ph. Ick sal dan moeten doen 't geen ghy begeert: wel aen

T. Met recht heb ick u lief. Ph. dat is heel wel gedaen.

Ph. Ick wil te landwaert gaen: daer sal ick my gaen knae-
 gen

En quellen sulcken tijd van twee geheele daegen.

Dat heb ick in mijn zin. Het schijnt ick moet nu, so

Als Thais wil. maer gaet ghy heenen, Parmeno,

En brengtse herwaerts. Pa. wel. Ph. adieu voor dees
 twee dagen.

T. Adieu, mijn Phedria. wilt ghy my noch yet vraegen,
 Of seggen, of gebien? Ph. Of ick noch yet begeert?

Dat ghy van dien slaedood blyft metter herten veer

Wanneer ghy by hem zijt: dat ghy my wilt beminnen:

Ick legge nacht en dagh alleen in uwe zinnen:

Verlangt nae my, en droomt van my, en denckt op my:

Dat ick uw hoop, uw lust, uw hert, uw leven zy,

Gelijck gy 't mijne zijt. T. ô my rampsael'ge vrouwel!

Mischien of dese my niet al te wel betrouwe

En dat hy my waerdeert nae andre snollen aert:

Maer ick, die mijn gemoed gantsch niet en vind be-
 swaert,

Ben wel bewuft dat ick hem niet en heb bedrooghen

En dat ick niet met al verfiert heb of gelogen,

Maer

Maer dat ick hem recht uyt de waerheyd heb gefeyt,
 En datter niemand my fo nae aen 't hert en leyt
 Als dese Phedria, en al wat ick gedaen heb
 Dat ick dat maer alleen om dese maegd bestaen heb:
 Want ick geloof dat ick nu al ten naesten by
 Gevonden heb en weet wie dat haer broeder zy,
 Een edel jongelingh, van treffelijcke vrinden,
 En heden sal hy sich tot mijnent laeten vinden,
 Gelijk het is bestemt, dies wil ick binnen gaen
 En wachten hem tot dat hy my kom spreken aen.

Tweede Bedrijf: Eerste uytkoomen.

PHEDRIA. PARMENO.

Ph. **D**Oet so ick u beval: gaet haer daer heenen leyden.

Pa. Wel, meester, ick sal 't doen. Ph. maer sonder
 langh te beyden.

Pa. Het sal also geschien. Ph. maer haest u wat. Pa. wel aē.

Ph. Hebt ghy nu, 't geen ick u belast, genoegh verstaen?

Pa. Vraecht ghy dat, als of daer veel moeyt' in waer gele-
 gen?

Och, wierdt'er yet so licht en rasch van u verkregen,
 Als dit verlooren gaet: Ph. So gae ick oock, waer aen
 Al meer gelegen is. dat sal my dierder staen.

Wilt u daerom in dit verlies so seer niet quellen:

Pa. In 't minste niet, maer ick sal het terstond bestellen.

Begeert ghy anders niet? Ph. pronck mijn geschencken
 op

Met woorden, wat ghy kunt, en maeckt dien hoeren
 dop,

Die my leyt in de weegh, met al uw macht haer tegen.

Pa. Dat wist ick wel al had ick gheen bevel gekregen.

Ph. Ick sal nae buyten gaen en blijven op het land.

Pa. Dat's goed Ph. maer hoor. Fa. wat is't Ph. segh eens
 na uw (verstand,

Meynt ghy dat ick het wel so langh sal kunnen herden
En niet weer daer van daen nae hier getrocken
werden?

Pa. Ick meyn dat ghy terstond sult keeren daer van daen,
Of dat het waecken of de droomen korts daer aen
U sullen in der nacht doen nae de stad toe spoeyen.

Ph. Ick sal wat land-wercks doen en my des daeghs ver-
moeyen.

So dat ick tegen wil en danck aen 't slapen raeck.

Pa. De moeheyd sal u eer beneemen al de vaeck.

Dat voordeel sult ghy doen. Ph. Ey, dat is geck te seg-
gen.

't Is oorber dat men eens die lasheyd af gaet leggen.

Men moet sich so veel niet toegeven, Parmeno.

Souw ick van mijn meesters, indien het waer van
noo,

Niet kunnen met gemak drie heele daghen blijven?

Pa. Drie heele daghen? sie wat dat ghy wilt bedrijven.

Ph. Dat staet by my wel vast. Pa. wat of dit voor een
slagh

Van spel in 't hooft of voor een sieckte wesen magh?

Kan oock een mensch so ver door vryery geraecken,

Dat ghy niet langher weet wie ghy van hem sult maec-
ken

Als of ghy van te voor hem niet gekent en had?

Voor desen wierd'er niet een jonghman in de stad

So staetigh, so geschickt, so stil, so vroed gevonden

Als dese was, of so van leven ingebonden.

Maer wie of dit magh sijn die herwaerts aen komt gae?

Ick sie 't voor Gnato, voor de pannelicker aen

Van de Soldaet. hy leyt met sich een jonghe deeren

Om haer tot een geschenck aen Thais te vereeren.

Gans macht, wat is sy schoon! daer is geen twijffel aen

Of ick sal lelijk hier van daegh bescheeten staen

Met mijnen ouden ruyn, en sou wel derven seggen

Dat Thais self by dees' sou moeten achter-leggen.

Twede

Tweede Bedrijf: Tweede uytkoomen.

GNATO. PARMENO.

O Lieve Goon ! hoe groot is oock het onderscheydt
Dat tusschen d' eene mensch en tusschen d' andre
leyt ?

Help hemel ! wat verscheelt den een al van den ander ?
Een wijs man by een sot ? een botmuyt by een schran-
der ?

Dit komt my in de sin om dat my flus een man
Die van mijn ambacht was sprack onderwegen an :
Een man , die om een ey gheen struyf sou schenden
willen :

Die mee sijns ouders goed gelapt had door de billen.
Ick sagh dat hy besmeert, heel pover, kael en koud
En ongevavent was, vol lappen, swack en oud.
Hoe benje, vraegd' ick hem, dus sober in de veeren ?
Om dat ick, sey hy, t' hants niet meer heb te verteeren
Maer alles opgesnapt : waer ben ick toe geraeckt ?
Daer 's niemand die van my meer wercks of staefy
maeckt.

Ick ben van vrienden en bekenden heel verlaeten.
Maer toe begon ick uyt een ander boeck te praeten
En ick verfoeyd' hem, te gelijcken by my :
Hoe sey ick , lammert , hebt ghy 't so gemaect , dat
ghy
Gheen hoop ter wereld hebt ? is 't so met u geschooren
Dat ghy oock uw verstand hebt met uw goed verloo-
ren ?

Ick ben een man al mee van uw gelegentheyd :
Maer sie wat schoonder verw dat op mijn koonen leyt ;
Hoe net dat ick gekleedt, hoe braef ick in de noppen
Hoe 'k in de plundje ben : hoe 'k brassen moet en sop-
pen,

Q

Hoe

Hoe ick met hand en tand fit achter het gebraed,
 Dewijl my 't vel fo glad en rond gefpannen staet.
 Schoon dat ick niet en heb onbreeckt my niet met
 allen :

'k Heb 't beſte van de mert, het puykjen uyt de hallen.
 Ick heb ter wereld niet, nochtans heb ick van als.
 Maer ick rampſalighe, ſey hy, ick armen hals,
 Ick kan 't beſchimpen van een ander niet verdraegen,
 Ick blaes niet gaeren op, ick ſchroom te zijn geſlaegen.
 Hoe meynt ghy, ſey ick, dat ick daer de koſt mee raep ?
 Ghy loopt de heele wegh beſyden, ſlechte knaep.
 Daer mede plaghmen ſich by d' oude te geneeren
 En won alſo de koſt by jonghe wulpſe heeren :
 Maer 't is een nieuwe konſt daer ick de koſt mee win,
 En deſe kreegh van my haer oorsprongh en begin.
 Daer ſijnder die alſins de meeſte willen weſen
 Nochtans en ſijn ſy 't niet : ick voegh my dicht by
 deſe ,

Maer maeck het ſo niet dat ſy met my lachen : neen ;
 Ick lach haer ſelver toe : dat doe ick, en met een
 Verhef ick haer verſtand ; ick prijs al wat zy ſeggen :
 En laeken zy 't, ick weet het blaedtjen om te leggen
 En laeck het mee met haer : ſeyt yemand jae, ick mee :
 Seyt yemand neen, ick oock, tot beyden even ree.
 Kort om, ick heb my ſelfs een regel voorgeſchreven,
 Waer na ick ſulcken volck de mompen weet te geven
 En haer in alle dingh te ſpreken nae de mond,
 En ick bevind my wel by deſe nieuwe vond.

Pa. Dit is een aerdigh vent : my dunckt dat hy den dwae-
 ſen

Wel voorts dul maecken fouw en helpen aen het
 racſen.

Gn. Terwijl ick dus met hem was in de praet verwert
 So waeren wy te ſaem gekomen by de mert
 Daer quamen te gemoet my alle martluy loopen,
 Wie dat 'er kavejaer, wie lekker-dingh verkoopen,

Wie

Wie voghelen, wie worst, wie speck, wie vleesch, wie
visch :

Al volckje, dat noch van mijn oude kennis is ;
Die in voorleden tyd, toen ick plagh wel te vaeren
En sat in goeden doen, mijn levrancieren waeren,
En die ick nu noch, nu 'k mijn goedjen heb verdaen,
Van alle kanten brengh een hoope neerings aen.
'T was, welkom heerschoep : elck was even seer aen 't
groeten.

Ick wierd te gast genoodt van al die my ontmoeten :
Komt tavond, komt te noen, wanneer 't u komt te pas :
Kan het van daegh niet sijn dat het dan morgen was.
Als desen armen bloed, wiens ingewand en darmen
Van honger rammelden, sagh hoe dat sy haer armen
Uytstreckten elck om strijd om my de hand te bien :
Dat ick by al de luy so dapper was gesien
En so gemakkelijk wist aen de kost te raecken,
Bad hy my dat ick hem oock meester wilde maecken.
Ick sey hem, dat hy my dan volgen most, op dat,
Gelijck men elcke Sect der Philosophen had
Nae yders naem genoemt, men oock nae my mocht
heeten

De Pannelickers. Pa. Siet, wat dat de leckre beeten
En andre luyden kost al wonders kunnen doen.

G. Maer ick magh my met dees' nae Thais henen spoen
En bidden dat sy wil by ons ten eeten koomen.
Maer ick sie Parmeno daer voor de deur staen droo-
men

De knecht van Phedria mijns heeren min-genoot.
Het gaet al wel : dees luy sijn kout en half al doodr.
Ick moet met desen boef wat potteren en mallen.

P. Dees luyden meynen dat sy wonder moghen brallen.
En Thais nu voor haer allecnigh wesen sal.

G. Gnato doet Parmeno, sijn grootste vriend van all',

Seer groeten, en hy biedt sijn dienst hem aen. Wat gaet'er

Al om? wat doet men hier? P. wat sou m'er doen? men staet'er.

G. Dat sie ick wel: maer segh, of ghy hier niet en siet
Dat ghy niet gaeren saeght? P. Jae u. G. Maer anders niet?

P. Waerom doch? G. Om dat ghy uw ooren so laet hanghen.

P. Ter Wereld niet: daer sijn geen dinghen die my pranghen.

G. Ey, doet het niet: maer wat dunckt u van dit fatsoen?

P. 'T is so onbillick niet: men soud'er wel mee doen.

G. Ick trad hem op sijn tee. P. Hoe is de vent bedroogen?

G. Hoe aengenaem, meynt ghy, sal sijn in Thais ooghen
So heerlijk een geschenck? P. Als of ghy my quansuys
Woud seggen, dat wy nu geschopt sijn uyt dit huys.

'K verstaec jouw wuyven wel: maer, hoor eens: Alle dinghen

Die hebben elck haer beurt en haer verwisselinghen.

G. Ick sal u, Parmeno, ses maenden rusten doen

Dat ghy met heen en weer te loopen uwe schoen

Niet seer verslijten sult, noch heele nachten waecken

Tot dat het daeght eer ghy te bedde kunt geraecken.

Seghe eens, doe ick u daer gheen groote vriendschap mee?

P. Te bijster! G. Altyd staec ick voor mijn vrinden ree.

P. Dat's wel gedaen. G. Maer houw ick u niet op met klappen?

Ghy soud by avontuur gaen yewers heenen stappen.

P. Neen, nergens niet. G. So bied een weynigh my de hand:

Maeck dat ick binnen raeck. P. Hoc spijgh valt de quant?

Om

Om dat ghy dese brengt staen u de deuren open.

G. Wilt ghy niet datter eerst een buyten werd geropen?

P. Wacht maer twee daghen : ghy , die nu hebt sulcken
moed

En met een vingertje de deuren open doet ,

Sal ick wel maecken dat hier nae vergeefs met voeten

Sal loopen op de deur en heen gaen druypen moeten.

G. Wel blyfj' hier noch, of houd ghy schuldacht, Par-
meno,

Dat van den Oversten geen heymelijcke boe

Ter sluyck by Thais kom? P. Wat heeft hy gaeuwe
slagen?

'T moet oock wat fraeys sijn dat den hopman souw'
behaegen.

Maer 'k sie den jongher zoon mijns heeren koomen
aen.

'T is wonder dat hy van de haven gaet van daen,

Dewijl hy ginder is gestelt van 's heeren weggen

En daer sijn post en last van toefien heeft gekregen.

Dat 's niet om niet : en oock treed hy heel belygh aen?

Waerom of hy het hoeft dus gints, en weer laet gaen?

Tweede Bedryf: Derde Uytkoomen.

C H E R E A. P A R M E N O.

C. **H**Elas ! het meysje komt my nergens weer te voor-
ren.

Ick ben haer quyt, en heb my selven oock verlooren

Dewijl ick haer verloor so heel uyt mijn gesicht.

Waer soeck ick haer? by wien krygh ick wat onder-
richt? (pen?)

Wat wegh slae ick best in? waer sal ick s' op gaen loo-

Waer spoor ick s' uyt? dit is alleen daer van te hoopen:

Waer dat sy is, sy moet haest koomen aen den dagh.

O schoonheyd ! wiens gelijk ick noyt voor desen sagh.
Ick

Ick wifch voortaan uyt mijn gemoed al' andre vrouwen:

My fteeckt de walgh van die wy daghelijx aen fchouwen.

P Siet daer den anderen: hy spreeckt al mee yet van De vrouwen. ick beklacgh den goeden ouden man. So dese mee begint aen 't vryen te geraecken. Sal hy een fijn gefel noch van fijn broeder maecken, En wat den ander dee fal wesen jock en mal By't geen de dulligheyd van defen geven fal.

C. Dat hem de drommel hael, dien rocchelaer, dien ouden Die my van defen dagh op ftraet heeft opgehouden! Hy haele my daer by, dat ick ben blijven ftaen En dat ick regel-recht mijn wegh niet ben gegaen! Maer daer is Parmeno. goen dagh. **P.** wat doet u klacgen,

Of wat voor dinghen fijn 't die u fo fpoedigh jaegen? Waer komt ghy nu van daen? **C.** Ick weet niet waer van daen

Dat ick nu kom, of waer ick heenen heb te gaen, So heb ick heel en al my felven thans vergeeten.

P. Hoe fo? **C.** Ick ben verlieft. **P.** heeft u de min gebeeten?

Jae, jae. **C.** Nu, Parmeno, nu is den rechten tijd Dat ghy betoonen moet wat voor een man ghy zijt. Ghy weet wel dat ghy my plaeght menigmael te feggé, Vind yet dat waerd is om uw finnen op te leggen, Ghy fult bevinden wat een dienft ick u fal doen, Als ick een fchaepe-fchoer of een gebraen kapoen Of andre leckerny by u braght in 't verhoolen, Die 'k uyt de fpijs-kas van mijn vader had gestoolen.

P. Wat doet ghy, beufelaer, dat ghy my dat verwijt?

C. Nochtans is 't fo gebeurt. maeckt dat in defen tijd Uw trouwe blijck, en doet het geen ghy my beloofte hebt.

Indien ghy nu verftand, of herffens in u hooft hebt

Toont

Toont het in dese faeck, die 't dubbel waardigh is.
 Ons Joffers hebben daer by geen gelijckenis,
 Wiens moeders haer van jonx doen klein in enghe lij-
 ven,

Die sy met vijghe-stroo of met balijnen stijven
 Als of 't een harnas was daer s' in geslooten gaen
 Om ranck te moogen zijn. Is yemand wel gedaen
 En reedlijck in den band, strax valt'er van te seggen
 Dat sy bequaem is om een kampje te gaen leggen.
 S' onthouden haer de spijs, oock sijn se selden graegh
 Om dat se veeltijds gaen aen een bedurve maegh.
 Dan sijn sy schoon als sy so bleyck sijn als de geesten.
 Al sijn sy goed van groey en van geen quade leesten
 Sy maecken se so dun door haer forgvuldigheen
 Gelijck de biesen sijn. Dan werden sy gevreen.

P. Wat 's d'uwe voor een slaghe? is die so uytgelesen?

C. Het is een nieuw fatsoen van aengesicht en wesen.

P. O jeminy! C. Haer kleur naturelijck en goed,
 Haer lichaem vast en hecht en vol van sap en bloed.

P. Hoe oud gist ghy haer wel? C. Ick gis s' op seftien
 jaeren.

P. Dat 's in de rechte fleur. C. Laet alle dingen vaeren
 En maeckt nu, Parmeno, dat ghy se met geweld
 Of bidden, opentlijck of heymelick, my bestelt:
 Het scheelt my niet hoe 't zy als ick se maer mag krij-
 gen.

P. Wiens dochter is 't? C. Dat sal ick dese reys wel
 swijgen,

Want ick en weet het niet. P. Waer is se dan van
 daen?

Waer woont se? C. Geen van tweeën kan ick u wij-
 sen aen.

P. Waer saegt ghy haer? C. Op straet. P. Waer hebt
 ghy haer verlooren?

C. Dat was 't waerom dat ick (gelijck j' hebt kunnen
 hooren)

- So qualijck was te vreen doe 'k herwaerts aen quam
gaen,
En niemand, meyn ick, is so slecht als ick daer aen,
Dien voorspoet en geluck so dapper tegen loopen.
- P. Wat quaed is u gebeurt ? C. Laes, ick ben buyten
hoopen.
- P. Wat is'er ? C. Vraegt ghy dat ? kent ghy Archide-
mis,
Mijns vaders neef, die mee van sijne jaeren is ?
- P. Och jae, ick ken hem wel. C. Die quam my even te-
gen
Terwijl ick haer vervolgh. P. Dat quam heel onge-
legen.
- C. Segh ongeluckigh vry : want ongelegentheyd
Dat werd van dinghen, die veel minder zijn, gefeyt.
Want, Parmeno, ick magh 't met vryer herten spre-
ken
Dat ick hem niet en fagh in ses en dertigh weken
Als dese mael, nu het so quaelick quam te pas
Als ick 't noyt minder wild' en 't minst van noden
was.
- Segh my, sijn dat niet vreemd' en ongehoorde saec-
ken ?
- P. Och jae 't. C. Hy quam van verr', om by my te ge-
raecken,
Geloopen wat hy mocht, al schuddend' en half krom,
Sijn neus droop, en sijn lip hingh hem van ouderdom.
Hy kucht' en riep, blijf staen en wilt uw vaert wat
breken.
- Neef Cherea, ick heb u nodigh wat te spreken.
Ick bleef dan staen. Weet ghy wat ick te seggen had ?
Laet hooren. Mergen is 't mijn rechtdagh hier in stad.
Wat meer ? Ick bid u wilt doch aen uw vader seggen
Dat hem gelieve so sijn dinghen aen te leggen
Dat hy in mijne saeck magh sijn mijn Advocaet.
Terwijl hy besigh is met dit te seggen gaet

Den tijd vast heen. Ick vraegh of hy yets meer be-
geerde?

Neen sey hy , 't is so wel. Ick gae weer voort, en
keerde

Mijn ooghen nae de maeghd. Maer neen : ick was haer
quyt.

Sy was het hoeckjen om geslaegen middler tyd

Alhier nae onse straet. P. Het sou my wonder geven

So het de selfde niet en is, die nu so even

Tot Thais is gebraght. C. Als ick hier ben gekoomen

Sagh ick vast om en om,maer hebse niet vernoomen.

P. Was sy alleen, of was 'er yemand anders by?

C. Een meysen, en noch een pluymstrijcker aen haer zy.

P. Het sal de selfde zijn die Thais is geschoncken.

Houw op, en seght niet meer, het is nu al gekloncken.

C. My dunckt dat ghy nu met yet anders besigh bent.

P. Vergeef my, ick en doe. C. Segh dan of gy se kent,

Of hebt ghy haer gesien? wilt my doch antwoord
geven.

P. Ick ken s', ick sagh s', en weet waer dat sy is gebleven:

C. Mijn liefste Parmeno, kent ghy s'? P. Ick segg u jae.

C. En weet ghy waer sy is? P. Terwijl dat ick hier staec

Bragt men haer hier voorby, om Thais te vereeren

Tot een geschenck, C. Wie is so machtigh van de
heeren

Die een schenckage geeft so heerelijck en groot?

P. Dat's Thraso, den Soldaet, uws broeders boel-genoot.

C. Mijn broeder heeft daer aen een quae party gekregen.

P. Jae wist ghy wat geschenck uw broeder geeft daer
tegen

Ghy seydt het noch wel eens. C. Wat doch? P. Een
Kamerlingh.

C. Dien ouden oly-bock? dat wijf? dat lelijck dingh?

Die, die hy giftren kocht? die schoone personaegē?

Die vaetse vent? P. Jae die. C. Hy raeck met sijn
schenckage

- Wel licht ten huysen uyt. Hy komt daer wel te pas.
 Maer Thais wist ick niet dat onse buyr-vrouw was.
 P. Het is niet langh geleen dat sy hier metter woon is.
 C. Ick heb haer noyt gesien. Maer segh, ofs' oock
 soo schoon is
 Gelijck men van haer seyt. P. Jae't is een schoone
 vrouw.
 C. Maer by de mijn denck ick dat sy't niet haelen souw.
 P. Dat is een ander werck. C. Ey lieve, wilt doch maec-
 ken
 Dat ick tot het genot van mijne min magh raecken.
 P. Ick sal't benaerstigen en doen voor u al wat
 In mijn vermogen is. Wilt ghy yet meer als dat?
 C. Waer gaet ghy nu nae toe? P. Ick sal nae huys toe
 keeren
 Om, 't geen my is belast aen Thais te vereeren,
 Te haelen daer van daen. C. Wat is het my een kruys
 Dat dese Kamerlingh sal raecken in dat huys!
 P. Waerom doch? C. Vraeght ghy dat? om dat hy
 staegh sijn oogen
 In so een schoon gesicht sal veyligh weyen mogen,
 En met haer spreken, met haer eeten altemet,
 En slaepen aen haer zy somtijds in 't selve bed.
 P. Wat soud ghy seggen so ghy selver quaemt te raecken
 Tot dat geluck? C. Ick selfs? hoe waere dat te maecten?
 Ey lieve, segh het my. P. Treck ghy sijn kleeren aen.
 C. Sijn kleeren? en wat dan? P. Ick sal u derwaerts gaen
 Geleyden in sijn plaets. C. Jac wel? P. Ick sal haer
 seggen
 Dat ghy het zijt. C. Wat dan? P. Kunt ghy niet over
 leggen
 Dat ghy so doende soud genieten in sijn stee
 Al dat vermaeck, dat ghy te voorens hem benee?
 Dat ghy, in plaets van hem, die vreugd soud kunnen
 raepen
 Van haer te sien, met haer te eeten, by haer slaepen,
 Dewijl

Dewijl ghy daer in huys by 't volck zijt onbekent
En dat 'er niemand is die weet wie dat ghy bent ?
En daerenboven is het so met u gelegen ,
Dewijl ghy jonck zijt en geen baerd noch hebt gekre-

gen
En glad van muyl en sacht en vroulijck zijt van huyl,
Dat ghy u lichtlijck voor soo een kunt geven uyt.

C. Ghy spreeket waerachtigh wel. Ick heb van al mijn
leven

Noch geen en betren raed aen yemand hooren geven.
Kom, gaen w' in huys dat ick sijn klederen aen doe,
En schick my op en leyden brengt my daer nae toe
So vaerdigh als ghy kunt, dat ick by haer magh raecken.

P. Ick sey het maer uyt jock : wat duyvel wilt ghy maec-
ken ?

C. U schort een praetje. P. Wat of my thans overquam?
Ick heb my deerelick gekoppelt aen den ram.
Blijft, segh ick. Sacht, ey, sacht : ghy sult m' om verre
stooten.

C. Kom, gaen we. P. Gae je voort ? C. Ick heb dat
vast beslooten.

P. Maer siet wel toe dat ghy u handen niet en brand :

C. 'T en sal gheen nood sijn ; laet ons gaen. P. Maer
naderhand

Sal ick, och armen, in de pekel moeten blijven.

Het is een schandigh stuck het gheen wy gaen bedrijvê.

C. Waer dat so schandigh dat men my in 't hoer-huys
braght

En ick dat volck, dat ons en onse jeugd veracht

En quelt en ribbesackt op allerley manieren

Haer schuld betalen dee en eens weedom kon nieren,

En strijcken uyt, gelijk als ons van haer geschiedt ?

Of is het beter dat men 't door de vingers siet

En dat wy haer bedrogh en spijt en smaet vergeeten ?

'T is billick dat dit volck van my eens werd beschee-

- Wie, die het hoort, sal 't my eens qualijck nemen af?
 Jae, wie en was 'er niet die my geen lof en gaf?
P. Seer wel dan, hebt ghy dat so vast dan voorgenoomen
 So sal ick 't doen: maer so u yet mocht overkoomen
 En dat dit stout stuck wercks u qualijck mocht vergaë,
 Dat ghy dan niet en segt dat ick 't u heb geraen.
C. Ick sweer u, dat en sal sijn leven niet geschieden.
P. So wil ick, dat ghy 't my te vooren sult gebieden.
C. Ick dwingh u, ick gebie 't **P.** Ick sal 't niet tegen staen
 Wat ghy gebiedt. kom, volgh. het moet ons wel ver-
 gaen.

Derde Bedrijf: Eerste uytkoomen

THRASO. GNATHO. PARMENO.

- T.** **H**eeft sy my so bedanckt om 't geen ick haer des
 schencken?
G. Te byster. Heer Cornel: 't en is niet te bedencken.
T. Is 't so, gelijk ghy segt? was sy so bly daer mee?
G. So seer niet selver om 't geschenck, als sy wel dee
 Om dat het quam van u, van sulck een personage.
 Daerom braycerts en treed dus hoogh op uw schenc-
 kage.
P. Ick kom besien of het te pas komt dat ick haer
 Aen Thais geve. maer ick sie den hopman daer.
T. Ick heb die gracy van de Goden van hier boven
 Dat alle menschen my ten alderhooghten loven:
 'T gevalt haer wel al wat ick doe of wat ick laet.
G. Dat heb ick wel gemerckt. **T.** De Princen, groot van
 staet,
 Bedanckten my altijd: de Koningh selver mede,
 Dat hy aen gheen van al sijn Officieren dede.
G. Den lof, die andere verdienden, weet een man
 Die so, gelijk als ghy, sijn woord beleggen kan

Sich

Sich toe te maetigen, en laet s'er op staen kijken
Terwijl hy met haer eer en loon gaet heenen strijcken;
Die, hadden sy 't verstand dat in uw pinck maer
steeckt,

Sich sulx wel wachten sou. T. 't is so gelijk ghy
spreekt.

G. De Koningh had. T. dat 's waer. G. in u dan groot
behaegen.

T. Dat meer is, ick had al de last van 't Rijk te draegen:
Het gansche leger, all' aenslaeghen, en 't beleyd
Van al's wierd my vertrouwt van sijne Majesteit.

G. Dat was geen kleyn saeck. T. wanneer hy was gene-
gen

Alleen te wesen, en een weerfin had gekregen
In het geselschap van de menschen, en hy lust
Sich uyt te spannen had en trachte nae wat rust,
Moe door 't verhandelen van swaere en hooghe saeckē
Om sich, ghy weet: G. om sich die moeyte quijt te
maeken.

T, Ghy weet het op een prick. dan moest ick met hem gaē
Alleen, en nevens hem ter tafel sitten aen.

G. Jemy! ghy doet my van een finlijck Coningh hooren.

T. Hy magh so yder een niet veelen aen sijn ooren,
En gaet met weynig' om. G. ick denck met niemand
niet

So hy met u verkeert en u sijn ooren biedt.

T. Ick wierd benijt van die het gaeren anders hadden
En achter mijnen rugh my sochten te bekladden,

Maer ick en achte 't niet. van dese was 'er een

Dien 't dapper speet dat ick te hoof was so gemeen.

Het was den Overste van 's Konings Olifanten.

Als hy niet op en hiel sich tegens my te kanten

En maeckte 't wat te grof, so lee ick 't langer niet:

Wel, Strato, sey ick, om dat ghy als kax 't gebied

Der groote beesten van den Coningh hebt gekregen

Sijt ghy daerom so trots? G. Daer had ghy hem te de-
gen

Byloo,

Byloo, 't was aardigh en oock wijsfelijck gefeyt.

Ick meen dat hy daer in de luyren was geleyt.

Ghy had hem vlack de keel en gorgel afgesteken.

Wat sey sy doch? T. niet meer dan of hy niet kon spreken.

G. 'T kon oock niet minder zijn. P. Jae wel, ick seg 'er van:

Den een van dese twee is een verloore man,

Den ander een scherluyn. T. Sey ick u noyt te voeren

Hoe ick een Rhodisch quant eens slingerd' om mijn ooren

Daer ick ter maeltijd was. G. och neen ghy: nimmermeer.

Vertelt het my doch eens: ick bid, doet my die eer.

Hy heeft het, meyn ick. my wel duyfsend mael doen hooren.

T. Een jonghe lal-beck, die te Rhodus was gebooren (Daer ick terstond van sey) was te bancket met my En so ick by geval een snol had aen mijn zy

Begon hy daer wat mee te speelen en te jocken,

My uyt te lacchen en te schimpen en te schocken.

Hoe, sey ick tegens hem, ghy ombeschaemde vent, Soeckt ghy noch haese-vleysch daer ghy der selfs een bent?

G. Ha, ha, ha, ha. T. wat is 't? G. dat 's seker lacchens waerdigh.

Noyt hoord' ick yet so soet, so levendigh en aardigh.

Sijt ghy de man, van wien dat spreekwoord eerst quam voort?

Ick nam het voor een oud. T. hebt ghy 't wel meer gehoort?

G. Jae, meenighmael, en 't werd voor geestigh opgenomen,

T. Ick ben de man, van wien het eerst is voort gekoomen.

G. Maer

G. Maer 't is my leed dat ghy dien dood- steeck bragt te pas

Aen so een melck-muyt die noch onbedreven was.

P. De duyvel hael u. G. maer, hoe was 't met hem gelegen?

T. Hy sat gelijck of hy een oorband had gekregen.

Elck hiel sijn buyck vast : maer daer nae en was 'er geen

Die weder aen mijn kans dorst koomen G. 't had sijn reën.

T. Maer wat ick seggen sou? sal 't niet van nooden wesen

Dat ick aen Thais seggh, dat sy niet heeft te vresen

(So sy wel half vermoedt) dat ick dat meysje min

G. In 't alderminste niet: maer wilt dies niet te min

Dat achterdencken vden. T. waerom? G. foud ghy dat vraegen?

Daerom: om dat als sy maer eens begint te waegen

Van Phedria, of in uw tegenwoordigheyd

Hem prijsen mocht, of yet tot sijner eere zeyt

Om u maer spijt te doen. T. ick weet waer ghy wilt wesen.

G. Op dat u dan van haer sulx niet en staet te vresen

Is dit den besten raed: spreeckt sy van Phedria.

So swijgt niet langh en spreeckt ghy weer van Pamphila.

Indien sy seyt, laet ons hem binnen koomen laeten

Op dat hy mee met ons wat lacchen magh en praten:

So seght ghy strax weerom, ontbied ons Pamphila

Dat sy een deuntje singh of op de snaeren slaet.

Prijst sy sijn schoonheyd: prijst ghy wederom de haere.

Betaeltse met haer munt of met gelijcke waere,

Dat het haer spijten magh. T. was ick van haer bemint

So was dien raed niet quaed. G. So lang als ghy bevind

Dat sy verwacht en acht uw giften en geschencken

En dat sy die bemint, so moogt ghy vrylijck dencken

Dat zy u oock bemint : so kan der yet geschien
 Dat haer wel spijten souw indien sy 't quam te sien.
 Dit sal haer vreesen doen en staegh bekommert maec-
 ken ,

Dat, so ghy tegens haer in gramschap quamt te raecken,
 Ghy wel aen andere mocht gunnen het proffijt
 Dat sy nu treckt van u so langh ghy vrienden zijt.

T. 'T is wel geseyt : maer dat ick selfs dat niet bedacht
 had ?

G. Dat 's niet : 't was maer om dat ghy daer niet op ge-
 acht had.

Want anders weet ick wel en honderden met my
 Dat niemand beter dat gevonden had als ghy.

Derde Bedrĳf: Tweede Uytkoomen.

THAÏS. THRASO. PARMENO. GNATHO.
 P Y T H I A S.

Tha. **M**Y dacht daer strax de stem des Oversten te
 hooren :

En sie , daer is hy selfs. Goen dagh , mijn uytverkoo-
 ren.

Thr. Wel, herteken, hoe staet u 't sangsterken al aen ?
 Gevalt u het geschenck dat ick u heb gedaen ?
 Hebt ghy my nu oock lief ? Pa. Met wat een verkens
 graty

Begint den hodgebeck het hooft van sijn oraty ?

Tha. Ghy hebt het wel verdient. G. Laet ons dan eeten
 gaen.

't Gebraed verdrooght aen 't spit : wat moogt ghy blij-
 ven staen ?

Ick weet wel dat de kock het hooft begint te rooken :
 Hy vreesst dat hy geen eer sal hebben van sijn kookken.

P. Sie daer den anderen : het is een wonder paer.

Men sou wel sweeren dat het soon en vader waer.

Tha. Wan-

Tha. Wanter ghy wilt, aen my en sal het niet gebreken.

Pa. Ick sal gaen nae haer toe om Thais aen te spreken,

En veynen of ick nu van huys eerst quam van daen.

Goen dagh, Mejooffrouw : sult ghy ergens heenen gaen?

Tha. Wel Parmeno, ghy komt my wel van passe tegen :

Ick gae van daegh eens uyt. P. Waer is de reys gele-

gen?

Tha. Wel fiet ghy desen niet? Pa. Och jae 'k, en 't is my leed.

Wanneer ghy wilt, mijn heers geschencken zijn gereed.

Thr. Waerom gaen wy niet voort? Pa. Ick bid u, wilt gedooen

Dat wy aen desen ons geschencken geven moogen,

En ick haer spreekken en haer antwoord hooren magh:

Thr. Het is wat schoons, denck ick, dat ghy brengt voor den dagh

En dat het by het mijn niet eens is te gelijcken.

Pa. De saecke selver sal daer van het vonnis strijcken.

Hou, seggh ick, hou! gebiedt dat sy ten huys' uyt gaen

Die ick u heb belast. Komt ghy hier herwaerts aen.

Dees is van ginder verr' uyt Moorenland gekoomen.

Thr. Die kost wel ses pond groot. G. Jae, op sijn hoogst genoomen.

Pa: Waer sijt ghy, Dorus? kom ghy mee al voor den dagh.

Dat is een Kamer-knecht! wat dunckt u van dat slaggh?

Hoe fraey van aengesicht, hoe jongh is hy van jaeren?

Tha. So moeten my de Goon beminnen en bewaeren:

Hy is waerachtigh fraey. Pa. Wat seght ghy, Gnatho? spreekt.

Wat dunckt u, Thrafo? seght wat datter aen ontbreekt.

Sy swijgen alle bey: dat is genoegh gepresen.

Neemt eens een proef van hem in schrijven en in lesen,

In kunſt en wetenſchap, in oefeningh van 't lijf,
In 't ſtuck van de Muſijck : ick maeck my daer voor
ſtijf

Dat hy is afgerecht in allerhande dingen
Die men vereyſcht in vry-geboore jongelingen.

Thr. Ick ſou dien Kamer-knecht indien het quam te pas
Wel eenſjes willen, ſchoon dat ick niet droncken was :

Pa. En die my herwaerts ſendt om dees' aen u te geven
Verghet u niet dat ghy maer voor hem alleen ſoud le-
ven,

Nock dat j' om ſijnent wil all' andere buyten ſluyt :
Oock heeft hy nimmermeer ſijn eygen lof getuyt :
Men hoord' hem noyt van ſijn batailjes en duellen
Noch van ſijn vechten noch victorien vertellen,
En draegt op teykenen van quetsuyren roem noch
moed,

! Noch hy belet u niet, gelijk een ander doet :
Maer het is hem genoeg ſo hy werd ingenoomen
Wanneer het u gelieft, als 't u te pas ſal koomen,
Als 't de gelegentheyd ſal lyden, en niet eer.

Thr. Dit ſchijnt een ſlaef te zijn van een beroyden heer.

Gn. Want had hy geld om aen een ander te geraecken
Hy ſou niet toeven zich dien bengel quijt te maecken.

Pa. Houd ghy uw backhuys toe, dien ick te weſen acht
Het alderſnoodſte ſchuym van lichte boeve-jaght.
Want ghy, die deſen hebt in alles voorgenoomen
Te ſpreken nae de mond, ſoud u de koſt niet ſchroo-
men

Te haelen uyt den brand van het autaer van daen.

Thr. Gaen wy noch niet ? Tha. Ick ſal met dees' eerſt
binnen gaen

En ſeggen aen mijn volck 't geen ick heb te belaften,
Dan kom ick ſtrax weer uyt om u te gaen vergaſten.

Thr. Wacht ghy haer hier : ick gae. Pa. Een Generael,
als ghy,

Voeght het niet dat hy met ſijn boeltjen aen zijn zy
Lanx

Lanx heeren-ſtraeten gae: dat is het werck der ſlechten.
 Thr. Wat ſal 'k u ſeggen? ſo de meesters ſo de knechten.
 G. Ha, ha. Thr. Ghy lacht. waerom? G. om 't geen dat
 ghy daer ſegt.

Oock quam my in de ſin hoe ghy dien jongen knecht
 Van Rhodus haevende: maer Thais komt weer buy-

ten.
 Thr. Gae loopt ghy wat voor uyt en doet het huys on-

ſluyten.
 En maeckt dat alle dingh daer klaer en vaerdigh zy.
 G. Het ſal alſo geſchien. Tha. Nu, Pythias, paſt ghy
 Op Chremes wel, en bid hem eerſt dat hy wil blijven:
 Maer ſo hy my daer in niet wel en kan gerijven,
 Dat hy dan eens weerom wil koomen: en ſo hy
 Dat oock niet doen en wil, ſo brengt hem dan by my.

P. Seer wel. Tha. wat had ick noch te ſeggen of te vra-

gen?
 Ja: paſt my voor die maegd wel goede ſorg te dragen.

Maeck my by huys te zijn en nergens heen te gaen.

Thr. Ey lieve, gaenwe. Tha. volgt ghy luy my achter
 aen.

Derde Bedrijf: Derde uytkoomen.

CHREMES. PYTHIAS.

Ch. **H**Oe ick my meer bedenck hoe 'k meer begint te
 vrefen

Dat deſe Thais op yet quaeds moet gaende weſen,

So ſie ick dat ſe my met loofheyd ondertaſt

Al van dien tijd af dat ſy d' eerſtmael heeft belaſt

Dat men my haelen fou (maer yemand mocht my
 vragen

Wat had ghy daer te doen? ick ſagſe noyt mijn daegen.)

So haeft ick by haer quam had ſy al yet bedaght

Dat ick daer blijven moſt tot haerent over nacht:

- Sy sey dat sy dien dagh haer Godsdienst had gehouwen
 En dat sy my yet groots en ernstigs had t' ontvouwen.
 Toe dacht my al dat dit lagh op bedriegery:
 Sy schickt' haer selven aen de taefel nevens my
 En haelde my vry aen en socht een praet te maecken:
 Ten lesten als sy nu ten eynde quam te raecken
 So liep het daer op uyt: hoe langh het was geleen
 Dat ick mijn ouders had verlooren? of ick geen
 Geheugnis daer van had? dat ick haer wilde seggen
 Of ick geen goederen in Sunium had leggen,
 En hoe ver of het was gelegen van de strand.
 (Ick houw het daer voor dat sy sin heeft in mijn land
 En dat sy toeleyt om my door mijn neus te booren)
 Of ick daer niet en had een susterje verlooren,
 Of yemand by haer was, wat teykens dat sy had
 Toe zy genoomen wierd, of niemand in de stad
 Haer daer aen kennen souw. waer toe sou sy dit vraegē
 Als om dat sy mischien door averechte laegen
 Haer selven geven wil voor dese suster uyt,
 Die jongh in Sunium de rovers viel te buyt?
 En nae 't een veegh is sou sy daer niet veel om geven.
 Maer dese suster, so sy noch is in het leven,
 Is seftien jaeren oud, niet ouwer: en ick gis.
 Dat Thais nu al ruym van mijne jaeren is.
 Nu heeft sy weer aen my gesonden en gebeden
 Dat ick doch koomen sou om sonderlinge reden
 Sy segh, wat sy begeert, of laete my met vreen:
 Ick sal de derde mael niet koomen, so ick meen.
 Hou, hou. Py. wel wie is hier? C. 't is Chremes. P. wel
 mijn vryer,
 Mijn soete knecht, sijt ghy 't? ick was in langh niet.
 blyer.
 C. Ick segh, dat men my soeckt te krijgen in de strick.
 Py. Mijn Joffrouw bid u seer dat ghy, is 't mogelijk
 Hier mergen wederkomt, sy moet u nodigh spreken.
 C. Ick moet nae 't land toe gaen. P. doet het, magh ick
 u smeken. C. Ick

C. Ick kan niet, segh ick u. P. blijf dan by ons hier wat
Tot dat sy selver komt. C. ick doe noch dit noch dat.
P. Ick bid u doet het doch. C. de galligh met de dieven.
Gaet ghy niet hier van daen? Py. kan 't dan met uw
believen

Niet zijn 't geen ick u bid, so neemt de moeyte dan
Dat ghy eens by haer gaet dat sy u spreken kan
Daer sy ten eeten is. C. Ick gae: maer sonder beyden.
P. Loopt, Dorias, en wilt hem tot den Hopman leyden

Derde Bedrűf: Vierde Uytkoomen.

ANTIPHON.

WY waeren gisteren by malkander op het hooft,
Een hoope jonghe maets, en hebben daer beloofd
Dat wy van desen dagh te saemen souden teeren
En met malkanderen eens lustigh bancketteren.
Wy maeckten Cherca daer volle meester af,
En daer was niemand die sijn ringh niet over gaf.
Daer 's uyr en plaets bestemt. Het uyr is al verstreken
En op de plaets en is te bicken noch te breken;
De keucken is'er kout dewijlm'er braedt noch siedt,
Noch backt noch stooft. en hy is selver nergens niet,
En ick en weet niet wat dit hebbe te beduyden.
Nu kreegh ick dese last van d' andre jonghe luyden
Dat ick hem soecken souw: dies kom ick herwaerts aen
Op dat ick sie of hy nae huys toe is gegaen.
Maer wie is dit, die daer van Thais uyt komt springen?
Is hy 't, of is hy 't niet? hy is 't was vreemder dinghen?
Wat is dit voor een quant? wat of dit kleed beduydt?
Wat of'er gaenden is? jae wel, ick bender uyt,
En kan my niet genoegh verwonderen, noch gissen
Noch raen wat dat het zy, of wat geheymenissen
Hier onder schuylen. maer ick wil niet verder gaen
Op dat ick het van ver te degen magh verstaen.

Derde

Vierde Bedrijf. Vijfde Uytkoomen.

CHEREA. ANTIPHO.

C. **I**Shier oock niemand niet? geen mensch? of is'er yemand:

Werd ick van niemanden gevolgt? och neen, van niemand.

Och, mocht ick bersten en mijn blyfchap storten uyt
Die ick geladen heb en in mijn boesem fluyt!

O groote Jupiter! nu souw ick kunnen lijden

Dat yemand met een mes de keel my af quam snyden

Op dat het leven my geen fwarigheyd en geef

Dat dese vreugd besmett' indien ick langer leef.

Maer dat my nu niet een nieuſgierigh mensch komt
tegen

Of volgt, die vraege waer mijn reys is heen gelegen,

Hoe ick ſo luſtigh ben, wat my ſo vrolijk maeckt,

Of uyt wat gat dat ick te voorschijn ben geraeckt,

Wat ick met dit fatſoen van kleeren wil beginnen,

Waer die van daen zyn, wat ick heb in mijne ſinnen

Of ick ſ' oock heb of niet? A. Ick wil hem ſpreken aen

Op dat ick ſelver magh den danck by hem begaen

Die 't tegen woordigh ſchijnt dat hy wel ſou begeeren.

Wat is'er, Cherea, dat u doet quinckeleeren?

Wat is u doch ontmoet dat u dus vrolijk maeckt?

Wat wil dit vreemd gewaed? hoe benjer aengeraeckt?

Van waer komt ghy van daen, of wat wilt ghy be-
ginnen?

Is 't hoeft u op de loop, of ſijt ghy by u ſinnen?

Waerom ſiet ghy my aen, of waerom ſwijgt ghy ſtil?

C. Sijt welkom, beſte maet: ghy zijt de man, die 'k wil

Want tegenwoordigh ſagh ick niemanden ſo gaeren

Als u. A. ick bid u ſeght wat u is wedervaeren.

C. Jae ick bid u dat ghy wilt luyſtren nae mijn reen.

Kent ghy ſe wel, die van mijn broeder werd gevreen?

A. Jae,

A. Jae, Thais. C. Jae. A. Ick heb gehoort van die vryage.

C. Van daegh is haer een maegd verceert tot een schenkage.

Dat ick haer schoonheyd sou verheffen, Antipho,
En pryfen tegens u dat is hier niet van noo,
Dewijl ghy my wel kent, en weet dat sy my houwen
Voor vry wat finlijck op de schoonheyd van de vrouwen.

Op dees ben ick verliefte. A. wat seggh j'z? C. ick weet wel dat!

Ghy seggen soud, daer is geen schoonder in de stad,
So ghy haer had gesien. wat valt'er veel te seggen?
Ick gingh van stonden aen mijn sinnen op haer leggen.
Mijn broer had giftren juyft een kaemer-knecht gekocht

Voor Thais, maer hy was aen haer noch niet gebrocht;
Ick ben by avontuyr by Parmeno gekoomen,
Die my een raed gaf, die ick strax heb aengenoomen.

A. Wat doch? C. Ghy sult het eer al swijgende verstaen.
Dat ick dees kaemerlings gewaed sou trecken aen,
En hem gebien dat hy my derwaerts heen sou leyden.

A. Voor kamerlingh? C. Och jae. ick gingh mer toe bereyden.

A. Wat voordeel saeght ghy daer voor u in 't eynden in?

C. Vraegt ghy dat? 'k sou haer sien, en zijn van een gezin,
Ick sou haer hooren, met haer eeten, my vermaecken
Met die ick wenschte: sijn dat oock geringe saecken?
Staet daer gheen voordeel in? men heeft, in 't kort
geseyt,

Mijn in de plaets van hem nae Thais heen geleyt.
S' ontfingh my blydelijck en toonde groot vernoegen,
En sey my, dat ick my nae binnen toe sou voegen,
Beval de maegd aen my dat ickse gae sou slaen.

A. Aen wien? aen u? C. aen my. A. dat was de boter aen.

De kat bevoolen: wel! wat mocht de vrou beginnen?
C. En voorts belaste sy dat men geen man-volck binnen
 Souw laeten, en beval bysonderlijck aen my
 Dat ick met haer alleen en sonder meer daer by
 Sou blijven achter in een kaemer, bey te saemen.
 Ick knickt' haer toe, en sloegh, als die haer selven
 schaemen, (gae

Mijn ooghen voor my neer. A. onnoslen bloed! **C.** ick
 Te gaff, sey sy, en al de meyskens volgen nae
 Behalven eenige, die eerst gekoomen waeren:
 Dees liets' ontrent de maegd die 'k laft had te bewaerē.
 Sy maeckten dadelijck gereedschap tot een bad:
 Ick pordef' aen en sey, ghy maegden, haest u wat,
 En ondertussen dat men alle dingh bereyde
 En dat de dochter in de kaemer sat en beyde
 Sloegh sy haer ooghen op een schildery, waer in
 Men sagh hoe Jupiter, gedreven door de min,
 Sond van den hemel af wel eer een gouwen regen,
 En hoe die Danae had in haer schoot gekregen.
 Ick sloegh mijn ooghen mee op 't geen daer wierd ver-
 beeld,

En om dat hy dat spel oock eertijds had gespeelt
 Verblijd' ick my, dat selfs een God had aengenoomen
 Het wezen van een mensch, en heymelijck was koo-
 men

Van yemand anders dack gelooopen door de goot
 Om mee een meysje te bedriegen in haer schoot.
 Maer wat doch voor een God? die's hemels hooge
 daken

Door donder dreunen doet en lucht en aerde kraken.
 Sou ick dan dat niet doen die maer een menschje ben?
 Ick heb 't gedaen, en oock met lust, dat ick beken.
 Terwijl ick besigh ben met dit vast t' overleggen
 So komt'er yemand van de meyskens aen haer seggen
 Dat alles was gereet. sy gaet dan nae het bad,
 En baedt en komt weerom als sy gebaeden had.

Men

Men ley haer in een bed. Ick stond vast op en paste
Heel vlijtigh om te doen het gheen men my belaste.
Hier, Dorus, seyder een, neemt dese waeyer aen,
En maectt haer so wat winds terwijl wy baden gaen,
Daer nae, indien ghy wilt, so mooght ghy oock gaen
baden.

Ick nam f^r, en sagh bedruckt en stond gelijk beladen.

A. Ick wenscht' om veel dat ick had mogen sien, hoe dat
Uw backhuys stond, toen ghy (so grooten esel) had
De waeyer in de hand, en hoe u dat most passen.

C. Mit liepen f^r alte mael de deur uyt om te wassen
En maectten groot geraes, gelijk sy sijn gewent.
Als 't heck is van den dam en heer noch vrouw on-
trent.

De Slaep heeft middlertijd de dochter vast bekroopen.
Ick loerd' al heymelijck en liet mijn ooghen loopen
Dwers door de waeyer heen; en lonckte van ter zy
En voort rondsom, of 't oock al veyligh was en vry.
'T was alles fix en wel. ick heb terstond geschoven
De grendel voor de deur. A. Wat deed ghy daer-en-
boven?

C. Wat dat ick dee Jan-gat? A. ghy hebt gelijk. C
fouw ick

So een gelegentheyd, so goed, so wenschelijck,

So kort, so onverwacht, niet grijpen by de tuyten?

So had ick recht geweest die ick geleck van buyten.

A. 'T is so: maer segh my wat van onse maeltijd zy.

C. Die is gereedt. A. ghy sijt heel vroom ten naeste by.
Waer doch? tot uwent? C. neen. ick hebse doen
bereyden.

Tot Discus. A. dat 's wat ver. laet ons daerom niet
beyden

Maer haesten w' ons te meer. treckt andre kleeren aen.

C. Waer doe ick dat? want ick derf niet nae huys toe
gaen.

S

Indien

Indien mijn broer daer was had ick voor hem te schromen,

Mijn vader is misschien oock van het land gekoomen.
 A. Gaen wy nae t' onsent toe: dat is het naeste, daer
 Ghy u verkleden kunt. C. kom gacuwe, dat is waer.
 Ick wil my oock met u beraen en overweegen
 Hoe ick haer best verkrijgh. A. ick sal m'er toe verleen-
 gen.

Vierde Bedrijf: Eerste uytkoomen.

DORIAS.

VOorwaer, so veel ick hem gesien heb, vreef' ick al
 Dat dese dulle vent de pijpen stellen sal
 Of Thais doen geweld: want als sy had vernoomen
 Dat Chremes aen het huys van Thraso was gekoomen
 Bad sy hem dat hy aen sijn volck belasten wou
 Dat men den jonghelingh mee binnen brengen sou.
 Hy wierd ten eersten gram en om sijn kop onsteeken,
 En eyenwel en dorst hy haer niet tegen spreken.
 Sy hiel voorts aen dat hy hem mee te gast wou noon.
 Dat dee sy so, om hem (dewijl s' hem had ontboon
 En 't daer geen pas en gaf om tegen hem te seggen
 Het geen dat sy hem van sijn suster voor wou leggen)
 Te houden op. hy noodt en doet hem sitten aen,
 Maer 't gingh vry koel te werck. hy is dan sitten gaen.
 Terstond begon mijn vrouw een praet met hem te
 maecken,
 Waerom den Hopman quam in achterdocht te raecké
 Dat men een ander pol daer voor sijn ooghen bracht.
 Dit speet hem sel; waerom hy weder heeft getracht
 Haer eenigh leed te doen, en aen sijn volck geroopen
 Dat yemand dadelijck nae Thais toe gae loopen
 En hael' ons Pamphila, dat sy 't geselschap hier
 Vermaecke: sy weerom, in geenderley manier.

SOUW

Souw men haer hier ontbien? ick segh u laet dat blijvê.
 Hy drongh'er tegens in. dus raeckten sy aen 't kijven,
 En ondertussen dee sy haer juweelen af
 Al heymelijck, die sy my swijgens overgaf
 Om daer mee heen te gaen, waer uyt ick derf besluyten
 Dat sy, so haest sy kan, sal stil gaen heenen fluyten.

Vierde Bedrijf: Tweede Uytkoomen.

P H E D R I A.

T Erwijl ick gae nae 't land begon ick onderweeg
 'T een' uyt het andere te dencken, so men pleegh
 Als men yet moeyelijx heeft in zijn hooft gelaeden,
 En wat ick dacht dat nam ick altemael ten quaeden.
 Dus denckende was ick nu al een stuck voor by
 De wooningh eer ick daer op lett'; ick wende my
 En keerde weer te rug, niet al te wel te vreden.
 Wanneer ick nu tot aen de laen toe was getreden
 Bleef ick wat staen, en dacht, twee daeghen hier alleen
 Te blijven, sonder haer? die swaerigheyd is klein.
 Hoe? acht ick dat so licht? so ick haer niet magh raec-
 ken,
 Sal ick ten minsten dan mijn ooghen niet vermaecken
 Met mijn bazin te zien? magh 't eene niet geschien,
 Sal men my 't andere met eenen mee verbien?
 Ick gingh voor by, en dacht, 't is voor verliefde
 luyden
 Noch wat, sijn lief te sien Maer wat magh dit beduy-
 den
 Dat Pythias komt so verbaest en haestigh uyt?

S 2

Vierde

Vierde Bedrijf: Derde Uytkeomen.

PYTHIAS. DORIAS. PHEDRIA.

Py. **W**Aer sal ick desen schelm, dien goddeloosen
guyt,

Best foecken arme meyt? of waer sal ick hem vinden?
So stouten stuck sich selfs te derven onderwinden?

Ph. Wat of dit wesen magh? ick ben daer in belaeen.

Py. Nae dat de schelm sijn wil had met de maegd gedaen
Heeft hy haer noch het hayr en klederen geschonden.

Ph. Wat hoor ick? Py. dien, so hy van my nu wierd ge-
vonden,

Ick vloogh so daedlijck met mijn nagels in sijn licht.

Ph. Ick weet niet wat'er in mijn af-zijn is verricht.

Ick magh eens by haer gaen. Hou, Pythias, blijf staende.
Segh waer ghy heenen loopt dus besigh: wat 's'er
gaende?

Wien foeckt ghy? Py. Wien ick foeck? ghy hebt het
wel bestelt.

Loop, Phedria, met uw geschencken voor Sint Felt,

Of daer, daer ghy behoort. Ph. Wat is 'er dan bedre-
ven?

Py. Vraeght ghy dat my? de vent, die ghy ons hebt ge-
geven

Voor kaemerlingh, wat spel heeft hy ons daer ge-
maeckt,

So dat het heele huys in roeren is geraeckt?

Hy heeft de maegd verkracht, die Thais was geschon-
cken

Vanden Soldaet. Ph. verkracht? Py. ô jae hy.

Ph. Ghy zijt droncken.

Py. Ick wenschte dat het so met al mijn haeters was.

Do. Wat was 't voor een gedrocht, ick bid u, Pythias?

Ph. Ghy

Ph. Ghy raest. Hoe kan so een, als hy, een maeghd onteeren?

Py. Ick weet niet wat hy is: de saecken selver leeren
Wat dat hy heeft gedaen. De dochter sit en schreyt
En wat j'er vraecht sy geeft geen antwoord noch bescheyd.

Het geen haer is geschiedt derft sy niet openbaeren,
En wy en weten niet waer dat hy is vervaeren.

Daer boven ben ick noch bekommert of hy niet
Wat mee gedraegen heeft als hy ons huys verliet.

Ph. Ick kan my niet genoegh verwondren waer hy heen is.

Hy kan niet verre zijn nae dat hy traegh te been is,
T'en sy dat hy misschien na t' onsent is gegaen.

Py. Ick bid u, fiet het eens. Ph. Ghy sult het strax verstaen.

Do. Maer, lieve Pythias, ick hoorde van mijn leeven
Noyt so een leelick stuck als desen heeft bedreven.

Py. En ick heb wel gehoort, maer nu niet om gedacht,
Dat het liefhebbers zijn van 't vrouwelijck geslacht,
Maer niet toe kunnen doen. Want soo 'k'er omgedacht had,

Gelooft het vry dat ick my selven wel gewacht had
Dat ick de dochter hem souw hebben toebetrout,
Maer had hem erghens in geslooten, dien rabout.

Vierde Bedrijf: Vierde Uytkoomen.

PHEDRIA. DORUS. PYTHIAS. DORIAS.

Ph. **K** Omt voor den dagh, ghy schelm: ick sal u leeren
loopen,
Blijft ghy noch staen, dien ick ter quader uyr gingh
kooppen?

Do. Ey lieve meester. Ph. fiet doch eens hoe slim dat hy
Dat heele backhuys treckt: hoe staet zijn beck op zy?

- Wat reden had ghy om weerom nae huys te keeren?
 Wat wil dit seggen, dees veranderingh van kleeren?
 O Pythias, had ick een weynigh noch gebeydt,
 Hy had haes-op geweest: so had hy sich bereydt
 Om door te loopen. Py. Och! hebt ghy de guyt gekre-
 gen?
- Ph. Wel waerom souw ick niet? Py. dat 's goed. Do. jae,
 wel te degen.
- Py. Waer is hy? Ph. Vraegt ghy dat? fiet ghy hem niet?
 Py. ey, laet
 Ick hem eens sien. wien toch? Ph. Die, die daer voor
 u staet.
- Py. Wie is dit? Ph. die 'k van daegh aen Thais heb gege-
 ven.
- Py. Geen van ons all' heeft dees gesien van al haer leven.
 Ph. Hoe niet gesien? Py. meynt ghy dat desen horrel-
 been
- Tot onsent is gebraght? Ph. ick had doch anders geen.
- Py. Ba! dees' is niet eens by den andre te gelijcken.
 Die was heel aengenaem, en fray om aen te kijcken
 Van wezen en gedaent. P. Hy scheen u so voor heen
 Om dat ick hem wat weyts en geestigh had doen kleen.
 Nu schijnt hy, Pythias, wat leelijck in uw ooghen
 Om dat hy 't mooye kleed weerom heeft uyt getoogen.
- Py. Ick bid u, swijgt daer van: dat scheelt als dagh en
 nacht.
- Tot onsent is van daegh een jongh gesel gebraght.
 Dien ghy beluft soud zijn eens selver aen te schouwen:
 Dit is een loome vent, een hanghe-broeck, een ouwen
 En armen hals, een sus, een droomer daer hy staet,
 En muys- vacl van koleur. Ph. ick weet niet hoe 't
 'er gaet
- 'T geen dat ick gisteren dee heb ick dat oock onthou-
 wen?
- Segh my, heb ick u niet gekocht? Do. Och jae ghy
 trouwen.

Py. Seght

Py. Seght hem, dat hy my oock antwoord' op 't geen ick vraegh.

Ph. Vraeght hem al wat ghy wilt. Py. heeft yemand u van daegh

Hier in ons huys gebraght? neen seyt hy. maer een karel

Ontrent van achtien jaer, een jonghman als een parel, Is hier met Parmeno gekoomen. Ph. nu wel aen:

Seght my voor eerst waer dat dees kleeren zijn van dae Die ghy daer hebt aen 't lijf? hoe langh sult ghy staen swijgen?

Segh, leelickert, sal ick geen antwoord van u krijgen?

Do. By my quam Cherea. Ph. mijn broeder? D. jae. Ph. wanneer.

Do. Van daegh. Ph. is 't langh geleen? D. 'twas fluskens. Ph. niemand meer?

D. Hy quam met Parmeno. Ph. kost ghy hem van te vooren?

D. Neen ick; en wie hy was quam ick oock noyt te hooren.

P. Hoe wist ghy dan dat het mijn broer was? Do. Parmeno,

Die my mijn kleeren uyt dee trecken, sey my so.

Ph. O my! D. en heeft my weer de sijn' in plaets gegeven Toen gingen s' uyt, en ick ben hier in huys gebleven.

Py. Gelooft ghy noch al niet dat ick onooftle meyt

Niet droncken ben, en u geen leugens heb geseyt,

En dat het waer is dat ick seyde van verkrachten?

Ph. Wel aen ghy botte beest, wilt ghy zijn woorden achten?

D. De sacck spreeckt selfs genoegh wat dat'er is gedaen.

Ph. Sa, wat nae hier toe: noch een weynigh. blijf daer staen.

Segh my weer op een nieuw: nam Cherea uw kleeren?

D. Jae hy. Ph. en trock hy die selfs aen. D. och jae, mijn heer. Ph. en

Is hy in plaets van u nae Thais heen geleyt?

- D. Jae hy. Ph. o Jupiter! wat of den deugeniet feyt?
 Wat stouter gaff is dit? wat woorden, derft hy spreken?
- Py. Geloofft ghy noch niet dat wy schoon fijn uytge-
 streken?
- Ph. 'T waer wonder so ghy niet geloofde 't gheen hy
 feyt.
 Ick weet geen raed, so ben ick in de mond geleyt.
 Segt weer eens neen op 't gheen dat ick u voor fal leg-
 gen.
 Kan ick u dan van daegh de waerheyd niet doen seggē?
 Hebt ghy mijn broer gesien? D. neen ick, Ph. ick sie
 wel dat
 Ick sonder slaeghen niet fal trecken uyt dit vat
 Wat dat de waerheyd zy. volgt my. ick fal u leeren
 So openbaer de geck met uwen meester scheeren.
 Bid my. D. genae, genae. Ph. voort, voort. D. ey,
 meester, ey!
- Ph. Ick weet niet anders hoe ick eerlijck van hier schey.
 Het spel is heel verbodt. Py. so waerlijck als wy leven
 Weet ick dat Parmeno dees parten heeft bedreven.
- Do. Dat is voorseecker. Py. Maer ick fal van desen dagh
 Yet vinden, daer ick hem weer mee betaelen magh:
 Maer seggh eens, Dorias, hoe ick 't nu aen fal leggen.
- Do. Ghy spreeckt van dese maegd. Py. so doe ick. fal ick
 't seggen,
 Of swijgen 't? Do. swijgen best. so ghy wel zijt beraen
 Dat ghy weet weet ghy niet; noch wat hy heeft ge-
 daen,
 Noch van de schennis, die de dochter heeft geleden.
 So sult g' u selven best van alle swaerigheden
 Bevrijden, en by hem den besten danck begaen.
 Seght maer dat Dorus is gelooopen hier van daen.
- P. Dat fal ick doen: maer sie ick Chremes daer niet
 koomen
- Do. Ons vrou fal strax hier zijn. Py. waer uyt kunt ghy
 dat droomen?

Do. Ick

Do. Ick gis 't, om dat'er al, eer dat ick gingh van daer,
 Een groote moeyte was geresen tusschen haer
 Py. Gaet ghy in huys om haer jvweelen wegh te legghen:
 Hoe 't afgeloopen is sal dese my wel seggen.

Vierde Bedrijf: Vijfde uytkoomen.

CHREMES, PYTHIAS,

Ch. **W**EL, wel: hoe gingh dat so? ick heb my wat ver-
 gift,

De wijn, die ick daer dronck, was stercker als ick wist.

Toen ick aen tafel sat so scheen ick my te wesen

Noch fray en nuchteren: maer als ick was geresen

Wierd ick de wint strax quijt en wist niet recht te gaen.

Py. Hey, Chremes. Ch. wie is hier die my wil houden
 staen?

O Pythias, wat ben j' een goelijck dier! voor desen

Scheent ghy my nergens na so mooyen meyt te wesen.

P. Ghy scheent my oock voor heen so lustigh niet te zijn.

C. 'T is so men seyt: de liefd' en vreugd komt met de
 wijn.

Wanneer men wacker heeft gegeten en gedroncken

Beginnt een mens het hert van lust en min t'ontvonken.

Maer is uw vrouw al t' huys? P. Is sy daer al van daen?

C. Het is al langh geleen dat zy is deur gegaen.

Daer is een groot krackeel geresen tusschen beyden.

P. Maer sey sy niet, dat ghy haer volgen soud, in 't
 scheyden?

C. Neen sy: maer als sy gingh so wenckte zy my aen.

P. Wel was dat niet genoegh om sulx te doen verstaen?

C. Ick wist niet dat sy dat daer mee had willen seggen

Voor dat den hopman my dat breder uyt quam leg-
 gen,

Dat ick noch min verstond: want desen dollen haen,

Stiet my ten huysen uyt. maer Thais komt daer aen

Ick weet niet hoe dat ick voor haer hier ben ghekoomen.

Vierde Bedrijf: Seste uytkoomen.

THAIS. CHREMES. PYTHIAS,

T. **H**Et eerste, dat ick van den blaes-kaeck heb te schroomen,

Is, dat hy dadelijck hier wesen sal, om haer
Te neemen met geweld. laet hem vry koomen: maer
So hy haer dreygt met hand of vinger aen te raecken
So hanghen hem eer langh zijn ooghen op sijn kaeken.

Ick kan sijn sotterny verdraegen, sonder pijn,
En grootse woorden so langh als 'tmaer woorden zijn;
Maer so hy tot de daed van woorden meynt te koomen

En doen geweld, so sal hy van de duyvel droomen,
So werd sijn backhuys honck. C. Mejo ffrou, benje daer?

'K heb hier al langh geweest. T. wel Chremes, wel myn kaer,

Ick wacht' u onderweegh, maer heb u niet vernoomen.

Weet ghy wel dat dit spel om u is toegekoomen,
En dat ick dese spijt om uwent wille ly?

C. Om mijnent wil? hoe dat? ja, ja: ghy jockt met my,

T. Terwijl ick arbey om uw suster op te spooren

En u te leveren, die eertijds is verlooren,

So weder-vaert my dit en sulcke dinghen meer.

C. Waer is sy? T. in mijn huys. C. ay my, dat doet my seer.

T. Neen, jonghman: sijt te vreen, en wilt my verder hooren:

S' is eerlijck opgevocdt, so als een vry-geboren

En

En u, en haer betaemt, en ghy luy waerdigh zijt.

C. Wat seght ghy? T. 't Geen dat met de waerheyd niet en strijt.

Dees schenck ick u, en wil daer voor gheen loon genieten.

C. Uw weldoen, Thais, sal u nimmermeer verdrieten.
Ick danck u seer, en sal 't, gelijk een eerlijck man
En so als ghy verdient, erkennen waer ick kan.

T. Maer wacht u, dat ghy haer niet eer komt quijt te raecken

Eer ghyse van my krijgt: dies let wel op uw saecken.

Want dit 's de selve die den hopman met geweld

My neemen sal, so men sich daer niet tegen stelt.

Gae, Pythias, en haelt my 't kistje met de blijcken.

C. Siet ghy niet, Thais, hoe de karel aen komt strijcken?

Py. Waer is het? T. in de kas. nu suf, wat blijfje staen?

C. Hoe dat hy regel-recht op u komt trecken aen?

Hoe dat hy is versien van wapens en soldaeten?

Ay my, ay my! wat sal de tegenweer ons baeten?

T. Wel knecht, sijt ghy vervaert? C. waer fiet ghy my voor aen?

Souw ick vervaert sijn? neen: ick sal wel blijven staen.

Geen vromer man als ick. T. 't sal wel van nooden wesen.

C. Ick ben alleen belaeen dat ghy half schijnt te vreesen
Dat ick slabacken sal. ô Neen: ick ben te koen.

T. Bedenckt dat den Soldaet, daer ghy mee hebt te doen,
Is hier een vremdelingh, die weynigh heul sal vinden.

So machtigh niet, als ghy, van middelen en vrinden.

C. Dat weet ick wel: maer 't is een onvoorsichtigh man
Die waegen wil het gheen hy wel vermijden kan.

En daerom dunckt my nu het oorberlijcx te wesen

Ons te voorsien, en niet te wreken over desen

Daer nae, als 't ongelijck by ons mocht zijn geleen.

Gaet ghy in huys, en sluyt het boven en beneen,

En

En laet noch kelder-gat noch deur noch venster open,
Terwijl ick metter haest nae 't raed-huys heen gae loo-
pen.

Want ick begeer dat d'een en d'ander Advocaet
Hier by de wercke zy, als hy geweld begaet.

T. Blijft hier. C. 't is best dat ick my derwaerts gae bege-
ven.

T. Neen Chremes, neen: het is veel beter hier gebleven.

C. Ey, laet my gaen: ik sal my strax weer herwaerts spoen

T. Blijf, Chremes, blijf: hier is geen Advocaet van doen.
Segh maer alleen: het is mijn suster, die 'k te vooren
Toen sy noch kleyn en maer een kind was heb ver-
looren,

Nu heb ick haer weerom gevonden. seght hem dat?
Laet hem de blijcken sien. P. hier sijn de blijcken.

T. vat

Die aen; en so hy dan alhier geweld wil plegen
So roept hem voor 't gerecht. verstaet ghy my te de-
gen?

C. Heel wel. T. nu, houd je vroom, en dat je niet en
staet

Betreutert, lieve knecht, als 't op een seggen gaet:
Spreeckt joffer uyt de mond. ontziet hem niet met al-
len.

C. Ick sal niet. T. maer zie toe, ghy laet uw mantel val-
len.

Jae wel: wat raed? de man daer ick my op verlaet
Had selver wel van doen een goeden Advocaet.

Vierde

Vierde Bedrijf: Servende uytkoomen.

THRASO. GNATO. SANGA. CHREMES.
THAIS.

Thr. **N** Een, Gnatho, niemendal: dat stond my niet te-
lyen.

Souw ick so grooten smaed stilswijgend laeten glyn?

Ick vocht my liever dood als dat ick van een vrouw

De spijt, die sy my dee, geduldigh draeghen sou.

Ghy Donax, ghy Simael, ghy Syr, ghy drie Cornel-
len,

Volgt uwen Generael, met al uw kryfsch-gezellen.

Voor eerst sal ick het huys inneemen. G. dat is goed.

Thr. En dan sal ick de maegd wegh voeren. G. by gans
bloed,

Dat's heel wel overleyt. Thr. ten derden en ten le-
sten

Geef ick het heele huys en al den hoop ten besten,

En Thais selver sal ick met mijn voeten treen.

G. Dat's dapper. Thr. Donax, gaet ghy met uw hand-
boom heen.

Leydt de bataelje: ghy Simael, ghy stoute veugel,

Voert ghy de rechter, en ghy Syr de slincker vleugel

Waer blijven d'ander? waer is Sanga, de Capteyn,

Met de puyniers, met schop en spae, en oorlogs-treyn?

S. Hier ben ick. Thr. wel ghy guyl, wat denckt ghy aen
te rechten

Met dese schotel-doeck? meynt gy daer mee te vechten?

S. Te vechten? neen ick. maer ick ken, heer Generael,

Uw dapperheyd, en van uw krijsch-luy altemael,

En wist wel dat dit niet vergaen sou sonder slaegen

En daerom bragt ick wat om 't bloed mee af te vaegen,

So was het by de werck wanneer men 't had van nōo.

Thr. Waer sijn al d'andere? S. wat andre? Sannio

Bleef

Bleef maer alleenigh t' huys om alles te bewaren.

Thr. Wel aen, stelt f' altermael in ordre en sluyt de schaa-
ren :

Ick gae hier achter 't gros van dese piecken staen
En geven yder een het teyken daer van daen.

Gn. Gheen wijsfelijkker daed sagh ick van al mijn leven.

'T en voeght een Veldheer niet sich al te bloot te ge-
ven.

Nae dat ghy al uw volck geruft hebt tot den strijd

Begeeft ghy u daer ghy bewaert en veyligh zijt.

Thr. So dede Pyrrhus mee als 't gaen zouw op een vech-
ten.

C. Maer , Thais , siet niet wat desen aen sal rechten .

Ghy wilt niet zijn geraen : maer evenwel den raed

Die ick u gaf van 't huys te sluyten was niet quaed.

Tha. Gelooft my : die ghy meynt een dapper man te we-
sen ,

Is maer een schijte-broeck ; ghy hoeft hem niet te vre-
sen.

Thr. Wat dunckt u nu ? Gn. Och , of ghy nu een slin-
ger had.

Om haerstil-fwijgende met steenen achter 't gat

Te sitten hier van daen ! ick sou wel derven sweeren

Dat onse vyand ons den rugh haest toe sou keeren .

Thr. Maer daer is Thais selfs. Gn. wel vallen wy niet
aen

Thr. Vertoeft noch wat. Een man, die wijslijck is beraen,

Siet eerst of hy de faeck met woorden kan beslechten

En krijgen met gemoe't geen hy sou doen met vech-
ten :

Hoe weet ghy of sy niet wel onbedwongen mijn

Bevelen doen en sal ? G. Hoe fracy is 't wijs te zijn.

Geluckigh sijn se die met sulcke luy verkeeren !

Daer is gestaediglijck van haer wat goeds te leeren :

Gelijck ick seggen kan dat ick noyt by u kom

Of dat ick staegh van u gae wijsfwerederom.

Thr. Segk

Thr. Segh Thais, hebt ghy my niet toegeſeyt voor deſen
Dat ghy een wijltijds nu voor my alleen ſoud weſen?

Tha. Jae wel, wat leydt daer aen? Thr. vraegh ghy dat
noch, ghy vacht,

Die onder mijn geſicht uw vryer hebt gebraght?

Wat ſoud ghy met hem doen? ghy hebt u heymelijc-
ken

Van t'mijnent deur gepackt en ſijt met hem gaen ſtrijc-
ken.

Tha. Het heeft my ſo belieft. Thr. Geef my haer dan
weerom,

Ten zy ghy liever hebt dat ick haer haelen kom

En neem ſ' u met geweld. C. Sou ſy ſ' u wedergeven;

Soud ghy haer raecken aen? dat ſult ghy niet beleven;

Ghy ſtucke ſchelms. G. ick ſegh dat ghy uw backhuys
ſnoert.

C. Het is een ſaeck die u ter wereld niet en roert.

Thr. Soud ghy my dan verbien mijn eygen aen te racc-
ken?

C. Uw eygen, hangebaſt? Gn. Iet wel op uwe ſaecken:

Ghy weet niet wie het is dien ghy ſo grof ontmoet.

C. Gaet ghy hier niet van daen, ghy ſchurck, ghy kae-
len bloed?

Weet ghy niet hoe't hier is gelegen met de ſaecken?

Ick ſegh u dan, ſo ghy hier moeyte komt te maeken

En voor de deur alhier de pypen ſtelt, dat ghy

Uw leven langh dees plaets en deſen dagh en my

Gedachtigh weſen ſult. G. Ick ben met u bewoogen

Dat ghy een man van ſulck een aenſien en vermoogen

Tot uwen vyand maeckt. C. Blijft ghy hier langher
ſtaen

So ſal ick u van daegh de kop aen ſtucken ſlaen.

G. Ghy hond, ſult ghy met my ſo onſatſoenlijck hand-
len?

Thr. Wat maeckt ghy hier? waerom gaet ghy niet hee-
nen wandlen?

Wat

Wat sijt ghy voor een man, of wat gaet sy u aen
Dat ghy u daer mee moeyt? C. dat sult ghy haest ver-
staen.

Voor eerst segh ick u dat sy is een vry-gebooren.

Thr. Jae! C. van Athenen. Thr. maer! C. daer by
laet ick u hooren

Dat het mijn suster is. Thr. wat onbeschaemder bloed?

C. Daerom fiet toe dat ghy haer geen geweld en doet.
Ick sal gaen loopen nae haer minne-moer Sofroone,
En brengen s' hier dat ick haer dese blijcken toon e.

Thr. Sult ghy my dan verbien dat ick de mijne raeck?

C. Jae, ick verbie het u. G. mijn heer, let op de saeck.
So doende sou hy sich van diefte wel betichten.

C. Verstaet j' het wel, of moet m' u verder onderrichten?

Thr. Wel, Thais segt ghy oock gelijk als dese zeyt?

Tha. Soeckt yemand anders die u daer op doc bescheyd.

Thr. Wat doen wy dan? G. ick vind geraeden op te bree-
ken:

Sy sal eer langh u selfs ootmoedigh koomen smeeken.

Thr. Gelooft ghy dat? G. Och jae'k: daer is geen twij-
fel aen.

Ick weet wel hoe het met de vrouwen plagh te gaen:

Sy willen niet als wy, en als wy niet en willen

Dan willen zy van selfs; dat sijn haer oude grillen.

Thr. Dat is heel wel geseyt. G. sal ick het krijschvolck
dan

Afdancken? Thr. als ghy wilt G. nu Sanga, als een
man,

Past wat te raecken als 't er gaen sal op een eeten.

S. Mijn hert is langh ontrent de braed-pan en de speeten.
O elementen, die nu al aen tafel sat!

G. Ghy zijt een zuynigh quant. Thr. Volght my: ick gae
mijn pad.

Vijfde

Vijfde Bedrijf: Eerste uytkoomen.

T H A I S. P Y T H I A S.

T. **G**Hyerloos stuck vleys, wanneer fult ghy my seg-
gen

Met klaere woorden hoe dat dese faecken leggen?
Ghy moeffelt binnens-monds: ick weet, ick weet het
niet:

'T is quaed te seggen dat men selver niet en fiet:
Ick hebt gehoort: ick weet niet waer hy is vervaeren.
Wanneer fult ghy my eens de waerheyd openbaeren
En spreekken uyt de mond wat dat 'er is gebeurt?
De dochter schreyt en swijgt, haer kleeren zijn ge-
scheurt

De Kamerlingh is deur: seght wat hy heeft bedreven?
Geef antwoord. P. arme meyt, wat antwoord sal ick
geven?

Sy seggen my, 't en was die kamer-dienaer niet
Die men hier brengen most. P. wat is 'er dangeschied?
Wie was 't? P. 't was Cherea. T. Wat Cherea, ghy
schabben?

P. De broer van Phedria. T. Wie fult ghy noch belab-
ben?

Ghy tovenaerster? P. 't was dien eygen jongh-gesel,
En dat hy 't was weet ick by ondervindingh wel.

T. Wat had die hier te doen? P. dat kan ick niet wel
weeten

Als dat hy was met minn' op Pamphila beseeten.

T. So 't waer is, dat ghy seght, weet ick my geen en raed.
Is 't daerom dat de maegd so veele traenen laet?

P. Ick denckt. T. Wat segt ghy daer? was 't dat, dat ick
u feyde,

Ghy vuyle verken, als ick uyt den huys se scheyde?

T.

P. Wat

P. Wat fouw ick doen? ick heb op mijnen dienst gepast.
 'K heb hem de maegd betrouwt, gelijk ghy had belast,
 En niemand anders in de kaemer laeten koomen.

T. Ghy hebt u dinghen wel te degen waer genoomen.
 En 't schaep de wolf betrouwt en aen de vos de hen.
 Ick ben beschaemt dat ick so uytgestreken ben.
 Maer wat is dat voor een? **P.** Ey vrouw, wilt doch wat

fwijgen:

Dit is de vogel selfs die wy in 't net hier krijgen.

Nu sijn ons saecken klaer: dit is den eygen quant.

T. Waer is hy? **P.** siej' hem niet? daer aen de slincker hand.

T. Jae, jae, ick sie hem wel. **P.** Laet ons de Schout ontbieden,

Of set hem daedlijck vast, so sal hy 't niet ontvlieden.

T. Wat sou j' hem doen sottin? **P.** al ben ick maer een vrou

Ick wed u dat ick hem dat wel verleeren fou.

Men fiet hem waerlijck d'on-beschaemtheyd uyt zijn wesen.

T. Dat doet men niet. **P.** oock schijnt hy nergens voor te vresen.

Vyfde Bedrijf : Tweede uyt koomen.

C H E R E A. T H A I S. P Y T H I A S.

C. **T** Ot Antipho daer was de baen niet al te klaer:
 Sy waeren bey in huys, de moeder en de vaer,
 Als of 't met opset was: so dat ick niet kon komen
 Met hem in huys, of sy en hadden my vernomen.
 Terwijl ick stond voor deur so quam'er yemand aen
 Van mijn bekenden: ick ben daedlijck deur gegaen
 Als ick hem wierd gewaer, en gaf my op de lappen
 En gingh ten eersten nae een eenfaem steegje stappen;
 Van

Van daer liep ick weer nae een ander, en van daer
Weer nae een ander toe: so was ick in gevaer
En vrees dat my een mensch van kennis mocht ont-
moeten.

Maer is dat Thais niet? sy is 't; de haene-voeten
Sijn mijn gebreydt. wat raed? hoe raeck ick hier van
daen?

Wat pas ick oock op haer? hoe drommel kan 't er
gaen,

Of wat kan sy my doen? T. laet ons hem aen gaen
spreken.

Gôen dagh, ghy fijn gesel: sijt ghy so heen gestreken?
Liept ghy so wegh? C. jae 'k vrou. T. was dat al wel
gedaen?

C. Neen 't, vrou. T. gelooft ghy dat dit so sal heenen
gaen?

C. Ick bid u wilt my doch deef' eene fout vergeven,
So ick 't dan weer verkerf so neemt my vry het leven.

T. Waert ghy ten minsten voor mijn gramschap niet
bevrees?

C. Neen ick. T. Wel waer voor hebt ghy dan vervaert
geweest?

C. Voor dese, die ick dacht dat my sou gaen beklagen
En alle dingh aen u ten argsten overdragen.

T. Wat had ghy dan gedaen? C. niet als een kleyne
fout,

Die ick u bidde dat ghy my ten besten houdt.

P. Wat segt ghy daer, ghy bock, ghy onbeschaemden
ezel?

Een kleyne fout? jae wel, ick scheur by nae mijn refel
Van loutre spijt, hoe nu? dunckt u die fout so kleen

Dat men een maeght schoffiert? een dochter van A-
theen?

C. Ick meynde dat sy was een van mijn meê-slavinnen.

P. Een meê-slavin? jae wel, ick werd schier uyt mijn
sinnen

Mocht ick begaen, ick vloogh hem in het hayr, dien guyt,

Dien eer-dief : die, nae dat hy ons so lelijck uyt Gestreken heeft, ons daer en boven komt begecken.

T. Ghy raect als waert ghy dul : ick sal u doen ver-trecken.

P. Om sijn'ent wille, vrou ? ick ben so goed als hy

Dewijl hy selfs bekent in uwe slaverny

Te zijn, daer ick in ben. T. Laet ons dat laeten stee-ken.

Maer, Cherea, 't en zijn geen eerelijcke strecken,

En schoon dat ick dees spijt mocht waerdigh zijn, so was 't

Nochtans een stuck dat so een jonghman niet en past;

Oock weet ick niet hoe ick 't nu met de maeghd sal maecken.

Ghy hebt door uw misdrijf mijn rekeningh en saecken

So in het war gestelt, so omgeworpen, dat

Ick haer, so 't wel beho orde en ick wel gaeren had,

Niet en kan leveren in handen van haer vrienden,

Om door dees weldaet haer ten vollen te verbinden.

C. Ick daerentegen hoop dat tusschen ons voortan

Een vriendschap koomen sal die noyt en sal vergaen.

Uyt quae beginselen is wel wat goeds gesprooten.

Misschien was dit oock in den hemel so beslooten.

T. So neem ick 't oock. C. o jae, neemt het oock daer voor aen.

Geloofst altoos dat ick dit niet en heb gedaen

Om uw wat spijs te doen, maer door de min gedrevé.

T. Ick weet het, en daerom kan ick 't u eer vergeven.

Ick ben so houten noch so onervaeren niet

Dat ick niet weeten sou hoe sterck de min gebiedt.

C. Waerachtigh, Thais, ick heb u oock lief gekregen.

P. Vrou, siet dan toe dat u van hem niet quaeds bejegen.

C. Ick

C. Ick fou 't niet derven doen. P. jae voghel, praet ghy wat :

Ick en vertrouw u niet een zier ; verstaet je dat ?

T. Houd ghy uw backhuys toe : ghy hebt hier niet te kaecken.

C. In uwe handen stel ick my en mijne saecken.

U bid ick dat ghy my in desen by wilt staen

En mijne voorspraeck zijn, neemt doch die moeyten aen

En maect dat my de maegd ten houwelijkck werd gegeven :

Want anders sal ick het bekoopen met mijn leven.

T. Maer oft uw vaeder dan niet goed vond. C. niet met al :

Ick weet wel dat hy daer niet tegen wesen sal

So 't waer is dat zy is een dochter van Athene.

T. Haer broeder sal terstond hier wesen , so ick meene!

So ghy wat wachten wilt kunt ghy het selfs verstaen.

Hy is , niet langh geleen , de voedster haelen gaen

Die zy gesoogen heeft : so moogt ghy sien en hooren

Wat blijcken dat 'er zijn dat sy hier is gebooren.

C. Ick blijf dan. T. maer wilt ghy niet liever binnen gaen

Om hem te wachten , als hier buyten blyven staen

Tot dat hy weder kom ? C. Och jae ick , Thais , gaeren.

P. Wel, vrouw, wat gaet u aen? fiet hoe dat ghy sult vaeren.

T. Hoe so doch ? P. vraegje dat ? sult ghy hem wederom

Ontfangen in uw huys ? T. wel waerom niet ? P. waerom ?

Geloof my by mijn trouw , so ghy hem daer laet koomen

So moogt ghy wel weerom voor nieuwe parten schromen.

T. Ey, fwijgh doch stil. P. Het schijnt dat ghy sijn stou-
tigheyd

Noch niet te degen kent. C. ick sal niet, malle meyt.

P. Jae, Cherea, ick sal u niemendal vertrouwen

Als 't geen dat men uyt uw bewaerenis sal houwen.

C. Wel of ghy selver my bewaerde? P. Neen ick toch:

Ick geeve niet met al in uw bewaerigh, noch

Ick en bewaer u niet. dat sal ick my wel wachten.

Ick ben voor u vervaert: ghy mocht my mee verkrach-
ten.

T. Och, dat is goed: daer komt de broeder selver aen.

C. Ick weet my geen en raed: ey, laet ons binnen gaen.

Ick had niet gaeren dat hy my met dese kleeven

Op straet sagh. T. Wel waerom soud ghy dat niet be-
geeren

Hoe nae sijt ghy beschaemt. C. dat is het. P. is het
dat?

Jae wel, beschaemde maegd, ghy zijt een suyver vat:

T. Gaet voor, ick volgh u nae. wilt Chremes hier ver-
beyden,

Ghy Pythias, en met de minne binnen leyden.

Vijfde Bedrjff: Derde Uytkoomen.

PYTHIAS. CHREMES. SOPHRONA.

P. **W** At of ick nu best sal bedencken, dat ick my
Magh wreken over hem en hem dees seltery
Vergelden die ons so vileynigh heeft bedroogen?

C. Nu, minne, roeyt wat aen, dat wy der koomen moo-
gen.

S. Ick roey vast. C. Dat is waer: maer ghy en spoeyt
niet seer.

De beenen, denck ick, sijn so goed niet als wel eer.

P. Hebt ghy dit wijfje de bescheyden laeten kijcken?

C. Jae altemael. P. Had sy noch kennis van de blijcken

C. Sy

C. Sy kendeſ' op een prick : daer haeperde niet aen.
 P. Dat 's ſeker goed : want ick ben 't meysje toegedaen:
 Gaet binnen by mijn vrou : ſy wacht dat ghy ſult koo-
 men.
 Ick heb daer Parmeno , dat ſchoon juweel , vernoo-
 men :
 Hoe leegh komt hy daer aen , hoe ſorgeloos en ſacht ;
 Die ſijnen burger ? maer ick heb ſo wat bedacht
 Daer ick op mijn maenier hem weer mee uyt ſal ſtrijc-
 ken.
 Doch ick gae eerſt in huys op dat my daer magh blijc-
 ken
 Wat van dees kennis is : dan kom ick weder uyt
 En jaegh de popelſy den galg-dief op ſijn huyd.

Vijfde Bedrijf : Vierde uytkoomen.

PARMENO. PYTHIAS:

Pa. **I** Ck kom eens ſien hoe dat het Cherea magh maec-
 ken.
 Wat prijs heb ick verdient indien de knecht ſijn faec-
 ken
 Maer wel heeft aengeleyt ! wat is 'er rijcke ſtof,
 Wat ruyme reden om te ſpeken van mijn lof!
 Want dat ick niet en ſegh hoe dat hy heeft gekregen
 Sijn wil van ſo een maegd , tot wien hy was genegen ,
 Gemacklijck en goe koop en ſonder hindernis
 Ten huys van een hoer die vreck en hebbend' is :
 So acht ick 't andere noch meerder te beduyden
 Dat ick gevonden heb tot dienſt der jonghe luyde n
 Hoe dat men beſt den aert der hoeren kennen kan ,
 Om , als men die wat vroegh heeft leeren kennen , van
 Die verkens ſchouw te ſijn en eeuwich haer te haeten ,
 Die als ſy buytens huys ſpanſeeren lanx de ſtraeten

So schijnt'er niet so reyn, so proper, so geschikt;
 So wel in order, so getoyt, so opgeslickt,
 So sinnelijck als sy, en, als sy met haer pollen
 Aen tafel zijn, den buyck met leckre beetjes vollen,
 Heel kies op spijs, heel vijs op dranck, so dat de wijn
 Haer niet en smaect of hy moet wel gesuyckert zijn.
 Te sien, hoe sober sy haer selven t'huys geneeren,
 Hoe vuyl, hoe arm isy zijn, hoe slobbigh in de klee-
 ren,
 Hoe s'honger-brocken en daer suygen aen haer poot,
 Hoe haer een sop daer smaect van swart en magher
 brood,
 Kan tot behoudenis der jonghe luyden strecken.
 Py. Ghy stucke-schelms, ick sal u met ons leeren gec-
 ken,
 En sweer dat ick, eer langh, u noch sal doen ver-
 staen
 Dat ghy ons niet voor niet dat schelm-stuck hebt ge-
 daen.

Vijfde Bedrijf: Vijfde Uytkeoomen.

PYTHIAS. PARMENO.

Py. **O** Jemy! wat een stuck vol vuyligheyd en schanden!
 O wat een ongeluck is hier voor hem op handen!
 O armen jongelingh! o schelmschen Parmeno,
 Die hem hier heeft gebracht! Pa. hoe roept dit meys-
 sen so?
 Py. Het deert my van de knecht, dien dit sal overkomen,
 En om dat niet te sien heb ick de vlucht genoomen.
 Wat wreeder st raf sal hem nu werden aengedaen
 Op dat een ygelijck sich spiegele daer aen?
 Pa. O Jupiter! wat spel magh hier op handen wesen?
 Ick ben verlooren: min en staet my niet te vresen.
 Ick gac eens nae haer toe. hoe roept en baert ghy so?
 Wie

Wie is het die men soo sal straffen? Py. Parmeno
Ghy schelm, vraegt ghy dat noch? ghy hebt het so ver-
kurven:

Den armen jongelingh is in de grond bedurven
Die ghy voor kaemerlingh tot onsent hebt gebraght,
Terwijl ghy, snoode gast, ons te bedriegen dacht.

Pa. Hoe so doch? seggh my eens wat dat hy heeft bedreven

Py. Weet ghy wel dat de maegd, die Thais is gegeven,
Een poorteresse van Athenen is, en dat
Haer broeder is een van de beste van de stad?

Pa. Dat weet ick niet. Py. nochtans is het also bevonden.

Py. En dat de dochter van dien deughniet is geschonden?
De broeder, alsoo haest hem dit ter ooren quam,
Heeft hem. Pa. wat heeft hy hem? Py. hier over dap-

per gram

Voor eerst wel streng en vast doen binden. Pa. hoe,
doen binden?

Py. Jac, schoon dat Thais selfs dat werck niet goed kost
vinden.

Sy sprack en bad voor hem, maer 'thilp hem niet met-
al.

Pa. Wat seght ghy? Py. en hy dreyght dat hy hem straf-
fen sal,

En even eens, gelijk een overspeelder, knillen,

Dat ick noyt heb gesien en oock niet sien souw willen?

Pa. Seggh my, waer op sou hy so grooten stuck bestaen?

Py. Is dat so groot? Pa. kan hy yet grooter wel begaen?

Wie heeft 'er oyt gehoort dat yemand in bordeelen

Gehandelt is als die met vrouwen overspeelen?

Py. Ick weet het niet. Pa. Daerom so maeck ick u bekend

En seggh, op dat aen hem sijn handen niemand schent,

Dat dese jongelingh een soon van mijnen heer is.

Py. Is het uws heeren soon, ick bid u? Pa. en dat meer is

Ick seggh en waerschouw u dat Thais voor haer sie

Dat hem geen overlast tot haerent en geschie,

Maer waerom gae ick selfs niet regelrecht nae binnen?

Py. Och Parmeno, fiet toe wat dat ghy sult beginnen.
 Ick waerschouw u dat ghy u mee niet en bedrieght
 En, om hem dienst te doen, self in de kaers en vlieght?
 Haer broer is meer op u als wel op hem gebeeten.
 Want dat hy heeft gedaen werd u alleen geweeten.

Pa. Helaes, wat doe ick dan? wat neem ick byder hand?
 Maer sie'k mijn heer daer niet, die buyten van het land
 Weer nae de stad toe komt? hoe sal ick 't nu gaen ma-
 ken?

Sal ick hem kennis doen. of niet, van dese faecken?
 'T is best dat ick het doe: hoewel ick seker weet
 Dat my een dapper quaed hier over is bereedt.
 Maer 't is noodzakelijck dat ick 't bekent gae maecken:
 Want anders weet ick niet hoe dese vry sal raecken.

Py. Ghy doet heel wijsfelijck. ick sal nae binnen gaen:
 Ghy kunt den ouden man de heele faeck verslaen.

Vijfde Bedrijf. Seste Uytcoomen.

LACHES. PARMENO.

L. **D** It voordeel treck ick van mijn hoef, hier by ge-
 legen,

Dat my de stad noch oock het land staet immer tegen.
 Ben ick het moe in stee, ick ty nae buyten toe,
 En gae weer nae de stad ben ick het buyten moe.
 Maer sie'k daer Parmeno mijn knecht niet? jae ick
 trouwen.

Wel, Parmeno, ghy schijnt de schildwacht hier te hou-
 wen.

Wat maeft ghy hier voor deur? P. wie spreekt hier
 tegens my?

Sijt ghy 't, myn heer? ick heet u welkom, en ben bly
 Dat ick u sie gesond en wel te pas weer binnen.

L. Wie staet ghy hier en wacht? P. wat sal ick gaen be-
 ginnen?

De

De vrees verlemt mijn tongh, so ben ick in de knel.

L. Wat is 't? wat taetert ghy? staet alles hier noch wel?

P. Eerst bid ick dat ghy my daer in geloof wilt geven

Dat ick ontschuldigh ben in 't geen hier is bedrevén,

En dat ghy 't stuck so neemt als 't inder waerheyd leyt!

L. Is hier dan yet gebeurt? P. mijn heer, dat 's wel ge-
seyt:

Want ick had u behoort voor heenen eerst te seggen

Wat hier bedreven is, als 't ander voor te leggen.

Daer is een kamerlingh gekocht by Phedria

Die hy hier schencken fou. L. aen wien? aen Thais?

P. jae.

L. Gekocht? dat staet my schoon. hoe duyrt? P. voor
honderd kroonen.

L. 'T is omgekomen. P. en de jonghste van uw zoonen

Bemint een dier dat sich op 't snaeren-spel verstaet.

L. Ick denck niet dat hy mee al by de hoeren gaet.

Is hy dan in de stad gekoomen van de haeven?

'T een quaed is niet voorby of 't ander is aen 't drae-
ven.

P. Ick bid u, meester, dat ghy niet op my en ziet:

Door mijn aendrijven doet hy dese dingen niet.

L. Swijgt van u selven stil, doch, spaert my God het leven;

Sal ick u: maer dit hier gelaeten en gebleven:

Ghy deughniet segt my eens hoe dat het verder gingh.

P. Deef is nae Thais toe gebraght voor kaemerlingh.

L. Voor kaemerlingh? P. so is 't. nu hebbenf' hem ge-
bonden

Daer binnen, of hy was in overspel bevonden.

L. Wat komt my over, och! P. ick bid u meester
fiet

Der hoeren stoutheyd aen, L. wat is 'er meer ge-
schiedt?

P. Dit is het al. L. wat wacht ick hier in 't huys te loo-
pen?

P. Ick twijfel niet of ick sal dit vry duyrt bekoopen,
Maer

Maer wat fou 'k doen? ick most. dit is my noch een
vreugd

Dat dese hoeren, de bederfters van de jeugd,
Door my wel licht yet quaeds fou moghen overkoo-
men:

Want dees gelegentheyd sal werden waer genoomen
Van onsen ouden man, die langh yet heeft gesocht
Dat hy sijn leed aen haer eens lustigh wreeken mocht.

Vyfde Bedrijf: Sevende uytkoomen.

P Y T H I A S. P A R M E N O.

Py. **N**Oyt is my yet geluckt in mijn geheele leven
Dat my meer vreugd' en stof tot lacchen heeft
gegeven

Als dat den ouden so bedroogen binnen quam.

Daer was'er gheen die daer so groot vermaeck in nam

Als ick, die wist wat dat den goeden man dee vreesen.

Pa. Waerom of sy dus lacht: wat magh'er gaende wesen?

Py. Ick packte my strax uyt den huys' om Parmeno
Te spreken. waer is hy? Pa. siet sy nae my? Py. ho, ho,
Ick heb hem al gesien. dat geldt hem. Pa. segh, sot-
tinne,

Wat is 't? hoe lachje dus? sijt ghy oock by uw finnen?
Hoe langh sal 't duyren? Py. och! ick heb my half
doodt

Gelacchen. Pa. wel om wien? Py. om u Pa. waer-
om, malloot?

Py. O Parmeno, is dat noch waerdigh om te vraegen?
Ick sagh noyt grooter sot, als u, van al mijn daghen
En meyn'er geen te sien al leefd' ick honderd jaer.
'T is met geen tonghen uyt te spreken hoe men daer
Om u gelacchen heeft. o jeminy! voor desen
Dacht ick u een doortrapt en olijck gast te wesen

En

En heb u aengefien voor wijs en welberaen:
Maer 't geen dat ick u fey foo ftrax te neemen aen?
Beroude 't fchelm-ftuck u, daer ghy hem toe geraen;
had,

So ghy geen kennis aen fijn vaer daer van gedaen had
En den ellendigen niet leelijck had beklapt?

Hoe meynt ghy dat hem was te moede als hy betrapt
Wierd van fijn vader in die kakelbonte kleeren?

Voelt ghy niet by u felfs hoe hy 't u fal verleeren?

Pa. Wat segt ghy? hebt ghy my, ghy onbeschaemde
nacht,

Dan leugens wijs gemaect, en ftae j'er om en lacht?
Dunckt u dat dan fo fracy met my den draeck te ftee-
ken?

Py. Te byfter. Pa. fo ick dit niet weer en kom te wree-
ken:

Py. Jae, jae. Pa. ick sweer dat ick u dit vergelden fal.

Py. Dat loof ick wel, maer acht' uw dreygen niemendal.
Ick denck dat ghy my wel een wijl tijds noch fult bor-
gen,

Maer ondertuffchen fult ghy hangen, flus oft mor-
gen,

Die jonge luyden derft tot fchellem-ftucken raen

En aen haer vaer ondeckt wanneerfe fijn gedaen.

'T kon fijn dat fy in u bey een exempel felden.

Pa. Ick ben bedurven. Py. Jae: foo moft ick 't u ver-
gelden:

Dit is den danck voor dat gefchenck. ick gae in huys.

Pa. Ick heb my felfs van daegh verraen gelijk de muys.

Vijfde Bedrijf : Achtste uytkoornen.

GNATHO. THRASO.

Gn. **H**oe nu, Heer Overfte, wat hebt ghy in u fin-
nen?

Waer op vertrouwt ghy u of wat wilt ghy beginnen?

T. My overleveren, en doen wat mijn Princes
My fal gebien, die haer, niet min als Hercules
Sijn' Omphalen wel-er, wil onderdaenigh wesen.

G. Die groote mannen volgt is waerd te zijn geprefen,
En dit exempel ftaet my uyttermaeten aen:
Ick wou dat ick u mee het backhuys plat fagh flaen
Met goe pantoffelen: maer facht, de deur gaet open.
Siet toe, dat wy hier in geen fwaerigheyd en lopen.
Dit iffer een die ick voor defen noyt en fagh.
Hoe fpringt de karel hier dus fchielijk voor den dagh?

Vijfde Bedrijf : Negenste uytkoornen.

CHEREA. PARMENO. PHEDRIA.

GNATHO. THRASO.

C. **O**Vrienden, is'er nu van uw luy altemaelen
Wel een, die't in geluck by my fou kunnen
haelen?

Neen, niemand. want het heeft den Goden goed ge-
dach

Gelijckerhand aen my te toonen al haer macht,
En over my haer gunft dus mild te laeten reegenen,
En my met fo veel goeds fo onverwacht te feegenen.

Pa Hoe is doch Cherea dus vrolijck en verblijdt?

C. O Parmeno, ghy die alleen den oorfaeck zijt

Van

Van al mijn vreugd: dien ick alleen heb danck te weeten

Het goed dat my van daegh so ruym werd toe gemeeten:

Hebt ghy oock al gehoort dat mijne Pamphila

Bevonden is te zijn een poortereffe? Pa. ja.

C. Dat ick den bruydegom ben en met haer sal gaen trouwen?

Pa. Dat's goed: so moeten my de groote goôn behouwen.

G. Hoort ghy wel wat hy seyt? C. en, wat mijn broer aengaet,

Ick ben verblijdt dat hy oock wel by 'Thais staet

En voor geen ondersteek van ander' heeft te vresen

Dewijl haer huys en 't ons voortaan maer een sal wese:

Gelijck sy oock haer selv' en al wat dat sy heeft.

In de beschermingh van mijn vader overgeeft.

Pa. So heeft uw broeder haer geheel tot sijn behaegen.

C. Och jae. Pa. en den Soldaet salmen ten huys' uyt jaegen.

C. Spoeyt u derhalven wat en treft mijn broeder aen

Waer dat hy wesen magh, en doet hem dit verstaen.

Pa. Ick sal eens sien of hy nae huys toe niet gegaen is.

Th. Dunckt u niet, Gnatho, dat het heel met my gedaen is?

G Daer is geen twijfel aen. C. ick weet niet welck van al

Ick eerst verhaelen of wie ick meest loven sal:

Of hem, die aldereerst den aenlagh quam te vinden,

Of my, die my dat werck heb derven onderwinden.

Of de fortuyn, die het bestiert heeft en beleydt,

Die so veel goeds, in sulck een oyervloedigheyd

Aen my op eenen dagh gelijcklijck wou bewijzen:

Of sal ick boven al mijns vaeders goedheyd prijsen?

O goden, geeft dat dit geluck bestendigh zy.

Ph 'T is ongeloofelijck 't geen Parmeno aen my

Daer

Daer van mijn broeder seyt. o goon! wie heeft voor desen

Yet dier gelijx gehoort? maer waer of hy magh wesen?

C. Hy is hier by de werck: ghy hoeft niet ver te gaen.
Ph. Ick ben wel dapper bly. C. daer twijfel ick niet aen.

Daer is geen vrou op aerd so waerdigh te beminnen

Als dese Thais doet: soo heeft sy al haer sinnen

Geworpen op ons huys, so is sy 't toegedaen.

Ph. Prijft ghy haer tegens my? Th. helaes, wat gae ick aen?

Hoe minder hoop ick heb hoe meer ick werd onsteké.

Ick bid u, Gnatho, wilt een woord ten besten spreken.

Ghy zijt de man alleen daer al mijn trooft op staet.

G. Wat wilt ghy dat ick doe? Th. dat ghy haer bidden gaet,

Belooft haer geld, dat ick niet heel en werd verstootten

En haere deur voor my niet werde toegeslootten.

G. Het heeft sijn swaerigheyd: daer toe is weynigh raed.

Th. Ghy zijt een man die sich op alle dingh verstaet.

Het sal wel gaen, so ghy de saeck maer aen wilt binden.

En, so ghy dat verkrijght, ghy sult my danckbaer vinden.

Eyscht wat ghy wilt en fiet wat ick u weygren sal.

G. Sal dat so sijn? Th. och jae't G. so eysch ick dan voor al

So ick 't verricht, dat my uw huys stae altijds open

Oock als j'er niet en zijt, en dat ick ongeropen

Mach komen aen uw disch, so dickwils als 't my lust.

Th. Ick sweert u by mijn woord: zijt daer vry ingerust.

G. Ick sal mijn best gaen doen. Ph. wie of ick daer magh hooren?

O Thrafo. Th. goeden dagh, Ph. wat hebt ghy hier verlooren?

Misschien

- Misschien en weet ghy niet wat hier is omgegaen. V
Th. Vergeeft het my: ick heb het al van ver verstaen.
Ph. Waerom sie ick u dan noch hier in dees gewesten?
Th. Ick steun op u: daerom houd my dit toch ten be-
sten.
Ph. Op my? jae: weet ghy hoe? ick segh u, ghy Sol-
daet,
Dat ick, so ick u sie oyt meer in dese straet
Dat ghy my seght ick kom hier maer alleen passe-
ren
Ick soeck een ander man, u lustigh af sal smeeren.
Gn. Ey, dat en magh niet zijn. Ph. hy magh wel voor
hem sien.
G. Ghy zijt so toornigh niet. Ph. dat sal hem wis ge-
schien.
G. Ick bid u hoort eerst wat ick u in 't kort sal seggen.
Ghy kunt het by u selfs te degen overleggen
En stellen het in 't werck so ghy het vind geraen.
Ph. Laet hooren wat het zy: dat kan altoos niet schaen.
G. Heer Overste, stae ghy terwijl hier wat bezijden.
Gelooft voor eerst (gelijck ick gaeren wil belijden)
Dat al wat dat ick doe quansuys voor den Soldaet
So seer om hem niet doe als om mijn eygen baet:
En, so hy u luy oock kan strecken tot uw voordeel
Indien ghy 't niet en doet so doolt ghy nae mijn oor-
deel.
Ph. Wat is dat? G. dat-j' hem mee by Thais koomen
laet.
Ph. By Thais koomen? hoe? dat is een slechten raed.
G. Denckt Phedria, dat ghy veel houd van banckette-
ren
En daeglijcx met uw lief te slempen en hoveeren,
En dat ghy weynigh hebt, en sy heel veel van doen,
En dat men sonder geld de liefde niet kan voen.
Nu isser niemand soo beqaem voor uwe saecken
So ghy hem gunt dat hy de vryer mee magh maecken.

Voor eerft fo heeft hy geld , en daer by is hy mild :
 'Tverfcheelt hem niet wat dat hy om een fnol verfpilt.
 Ghy kunt op fijne beurs uw boefchap onderhouwen ,
 En fpeelen alle daegs moy weer met fchoone vrouwen.
 Voorts is't een lompen guyl, een rechten hodgebeck,
 Een ongefouten bloed , een groote malle geck ,
 Een fchijt-valck in fijn hert , die alle daegs is droncken
 En niet te doen en weet als nacht en dagh te roncken.
 Oock loopt ghy geen gevaer dat uwe Thais op
 Den uyl verlieven fal : ghy geeft hem licht de fchop,
 Als fijn gefelfchap u niet langer fal behaegen.
 Wanneer ghy maer begeert kunt ghy hem heenen jaegen.

Ph. Wat doen wy dan ? G. en dat niet van het minften is

Ick weet'er geen die fo royals is in fijn dis
 Of die fo lijdigh houd van fmeeren en flamp-pampen
 En fo fijn gaffen foeckt het eeten in te flampen.

Ph. My dunckt dat fo een man ons niet en dient t' ontgaen.

Ch. Dat 's mijn gevoelen oock. G. ghy zijt bey wel beraen.

Maer daer is noch wat daer ick wel fou nae verlangen:
 Dat ghy my mee in uw gefelfchap woudt ontfangen.
 Ick heb al langh genoegh gewentelt defen fteen.

Ph. Ick neem u aen. Ch. Ick ben daer oock wel in te vreen.

G. Wy fullen wacker nu op fijne kosten flempen ,
 En hem met huyd en hayr opeeten en befchempen.

Ch. Dat 's goed. Ph. hy is 't oock waerd. G. kom, hopman, als ghy wilt.

Th. Hoe ftaen mijn faecken ? is de gramschap wat geftilt ?

G. 'T was anders niet als dat de luy u niet en kenden ;
 Maer als ick haer begon uw deugden voor te wenden

En

En haer verhaelde wat j' al loflijcks hebt gedaen,
So hebben sy mijn eyfch ten eerften toe geftaen.

Th. Dat 's goed: ick danck u feer en fal het oock erkennen.

Ghy weet niet hoe de luy tot my genegen bennen.

Noyt quam ick ergens, daer ick niet en wierd bemint

Van alle menfchen, tot het alderminfte kind.

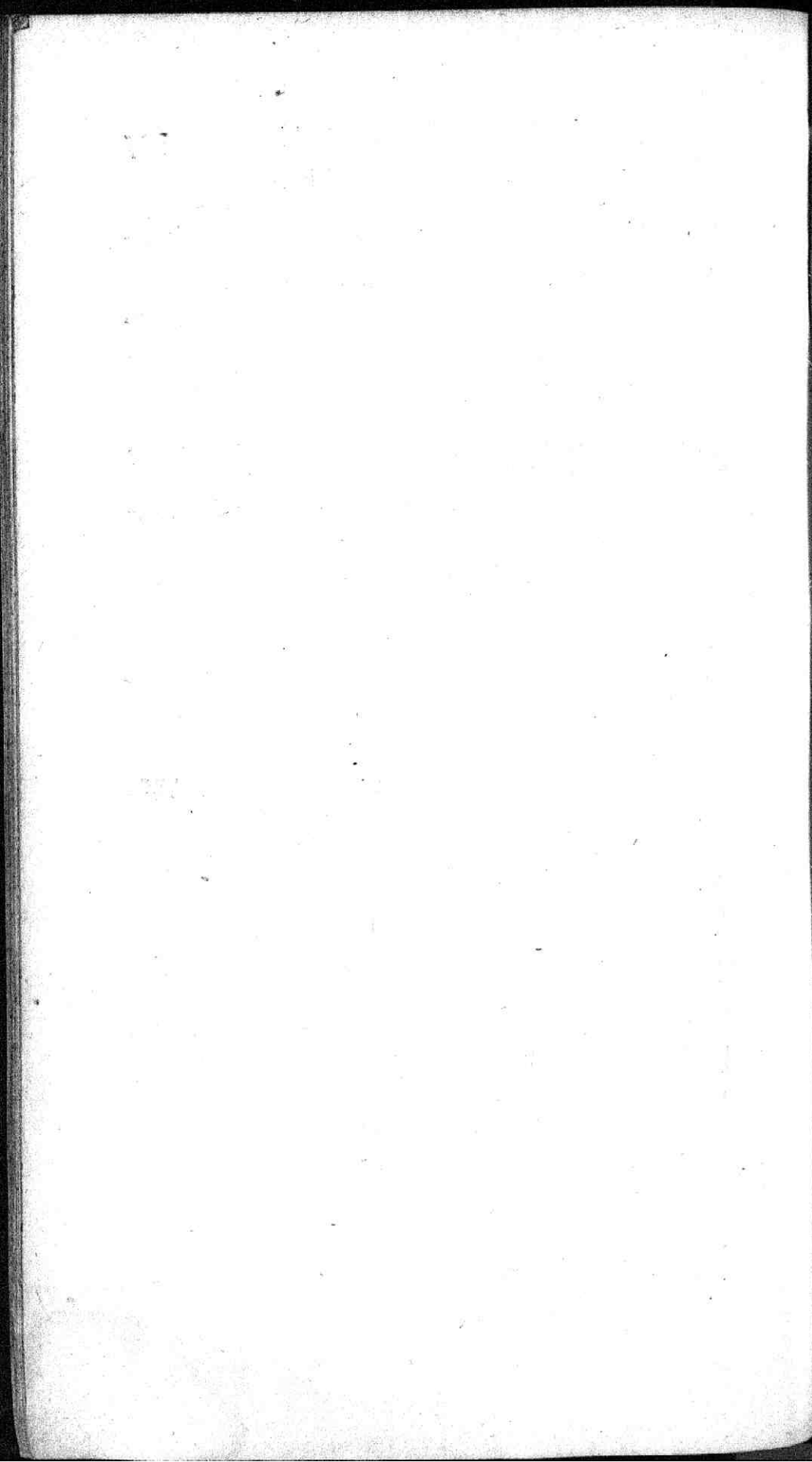
Dat heb ick over my. Gn. fey ick u niet voorheenen

Dat in fijn woorden is de netheyd van Atheenen?

Ph. Wy vinden 't oock niet min te wesen inder daed.

Vaert wel, ghy kijkers, en maeckt vrolijk handgelaet.

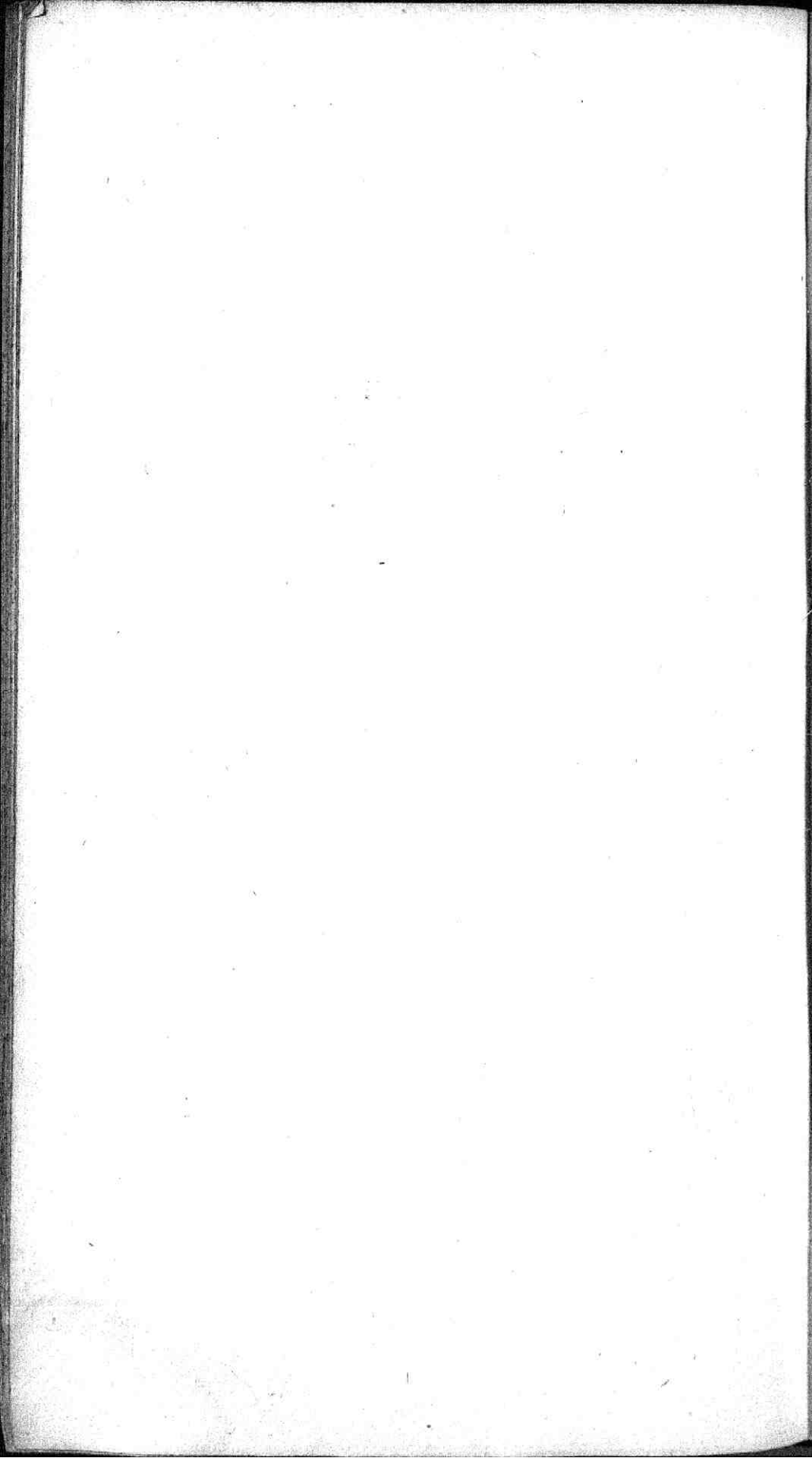
E Y N D E.

P. T E R E N T I I
H E A U T O N T I M O R U M E N O S ,

Dat is

Eygen-Selfs-Queller.

I N H O U D.

*M*enedemus, een ryck en wel gestelt man te Athenen, een eenige zoon, geheeten Clinia. Een arm oud wyfke was van Corinthen aldaer metter woon gekoomen, op wiens dochter (so men meynde en genaemt Antiphila) hy so verliefte en verslingert is geworden dat hy haer ten naeste by voor sijn huysvrouw hiel, sijn vader dit vernoomen hebbende heeft niet opgehouden hem dagelyx daer over te bekyven en so hard gevallen dat de jonghman sich ten lande uyt begeven ende in Asien dienst genoomen heeft, het welck den ouden man so ter herten heeft getrocken dat hy uyt mismoedigheyd alles heeft verkocht en tot geld gemaect, huys, inboel, huysraet meysens, slaeven, behalven die bequaem waeren tot de land bouwerij, waer van hy een goede somme gelds by een gekregen hebbende een groote party land kocht, daer hy van 's mergens aftot 's avonds toe niet alleen sijn volck oefende, maer oock sich selven met arbeiden dapper te quellen nam, om aen sijn soon, die hy door sijne hardigheyd uyt sijn huys gedreven had, sijn schuld door sodanige straffe te betaelen. Nae sijn vertreck is dat voorseyde oude wyfke, die men meynde Antiphilaes moeder te zijn, komen te sterfen, ende Clinia, nae dat hy drie maenden wegh geweest was, is door 't groot verlangen, dat hy nae sijn vryster had, wederom gekoomen, ende niet dervende onder sijn vaders oogen koomen, uyt vreesse dat die oude hardigheyd noch duyren mocht, gaen

logeeren by Clitipho, soon van Chremes, met wien hy van
 syn kindsbeyd af groote kennisse gehouden had. Dese ver-
 blijft sijnde met de wederkomst van syn kameraet send
 Syrus en Dromo, beyde slaeven, den eenen van syn va-
 der ende den anderen van Clinia, nae de stad toe om An-
 tiphila te gaen haelen, Ten selven daghe had Menede-
 mus aen Chremes verhaeldt de vryage van syn soon,
 ende syn vertreck uyt het land ende hoe hy sich selven daer
 in quelde ende hoe seer hy nae hem verlangde, so dat het
 niet veel en scheelde of Chremes, so haest als hy van Cli-
 niaes wederkomst verstaen had, soude hem dat doen wee-
 ten hebben. Ewenwel heeft hy daer mede tot's anderen
 daegs toe gewacht om dat Syrus Hem geseyt had dat sulx
 voor Clinia beter en oorberlijcker sou zijn. Dese Syrus
 was een stoute en doortrapte vogel ende hebbende alleen-
 lijck last om Antiphila te halen had oock Bacchis mee
 gebracht, een dertele, machtige, prachtige, vermaerde
 Courtisaene, in wiens min Clitiphio onlanghs verwart
 was, en op dat Chremes dit niet en mocht komen te weten
 had Syrus goet gevonden dat men sich gelaten soude als of
 Bacchis de Matresse van Clinia was ende Antiphila een
 van hare Dienstmaegden. Des anderen daegs 'smorgens
 vroegh gingh Chremes na Menedemus toe en bracht hem
 de tydinge dat Clinia wederom gekomen was. Dese door
 blijdschap half buyten zijn sinnen zijnde begeert op staen-
 de-voet syn Soon te sien, te ombelsen ende aen hem sich
 selven en al syn goet over te geven. Chremes raedt hem
 dat af ende dat hy sich wachten soude aen syn Soon te
 laten blijcken dat hy soo weeck in zynen boesem was om
 de ongemacken die hy daer uyt soude hebben te verwach-
 ten;

ten; dat hy zijn Soon met minnelij-
 kheit soude bejegenen
 maer verborgen voor hem houden het groot verlangen
 dat hy nae hem gebadt hadde, ende indien hy socht door
 d'eene practijck of d'andere wat gelts van hem te kry-
 gen om aen zijn lief te geven dat hy sich willens soude lae-
 ten bedriegen. Hier toe porde hy zijn knecht Syrus sel-
 ver aen om yets te bedencken hoe men Menedemus best
 door de neus souw booren om gelt voor Clinia tot den
 voorseyden eynde te bekoomen, maer hy die dese practijc-
 ken mede hielp smeden wierdt door zijn knecht selfs be-
 droogen, die hem wijs gemaect hebbende dat Bacchis
 de Vrijster was van Clinia, daer sy inder daed Clitiphoos
 Boel was, hem hondert kroonen uyt zijn beurs klopte.
 Terwijl dese dinghen voor vielen was dese Antiphila be-
 kent geworden ende bevonden een Dochter te sijn van
 Chremes. Menedemus eyscht haer ten houwelijck voor
 zijn Soon Clinia. Chremes staet het toe ende heel ver-
 stoort op Clitipho, om dat hem bekend gheworden was
 dat Bacchis zijn Boel was, houdt hem of hy al sijn mid-
 delen met dese nieuw-gevondene Dochter ten houwelijck
 wilde geven en zijn Soon ont-erven, maer door tusschen-
 spreecken van Menedemus en sijn Huys-vrouw Sostrata
 vermurwt zijnde heeft hy't hem vergeven, die de boere-
 min verlatende belooft een Vrouw te sullen nemen.

Namen der speelende Perſoonen.

- CHREMES, Oud-man.
MENEDEMUS, Oud-man.
CLITIPHO, Jongh-man, Soon van Chremes.
CLINIA, Jongh-man, Soon van Menedemus.
SOSTRATA, Huys-vrouw van Chremes.
BACCHIS, Boel van Clitipho.
ANTIPHILA, Vryſter van Clinia.
SYRUS, Knecht van Chremes.
DROMO, Knecht van Clinia.
PHRYGIA, Dienſtmeyt van Bacchis.
MINNE van ANTIPHILA.

Eerste Handeling. Eerste Uytkomsten.

CHREMES. MENEDEMUS.

Ch. L is 't noch versch dat wy eerst saemen
kennis kregen,
Van dat ghy hier een hoef ontrent de
mijn gelegen
Heel onlanghs hebt gekocht, en datter
anders geen

Gemeynschap zedert is gevallen tusschen een,
So werd ick evenwel of door uw deugdsaemheden
Of door gebuyschap, die ick houw om groote reden
De vriendschap naest te zijn, bewoogen om u aen
Te spreken of ick langh met u had omgegaen,
En u het geen my dunckt vrymoedigh te verklaren:
Het geen ghy doet en voeght geen man van uwe
jaere

En 't staet 'er u niet toe: want seggh my wat u schort:

Wat is 'er doch dat u tot dese dingen port?

Ghy zijt een man, nae 'k gis, van meer als sestig
jaeren,

En in dees' heele streeck is niemand, die so swaeren,
So kostelijcken land, van erf en grond so goed,
So groot van mergen-tal bezit, als ghy wel doet:
Daer zijn der geen die so een hoope slaeven houwen:
Nochtans, als of ghy niet een knecht had om te bou-
wen,

So neemt ghy selver al haer diensten waer: ick gae
So vroeg noyt 's morgens uyt en kom oock noyt so spa
Des avonds weder t' huys, of sie u ploegen, delven,
Of 't een of 't ander doen; ghy geeft u eygen selven
Noyt rust noch stilstand, en dat dit van u geschiedt
Uyt lust of tot vermaeck dat en geloof ick niet.

'T Verdriet

- 'T verdriet u mooglijk dat de knechts niet veel be-
dryven
En vrees dat sonder u 't werck ongedaen mocht bly-
ven :
So ghy die moeyte naemt in haer te porren aen,
In 't heeten en gebien dat alles wierd gedaen,
Die ghy in 't wercken neemt, ghy soud'er meer mee
winnen,
En 't werck was aen een kant eer dat zy 't nu beginnen.
M. Wel, Chremes, hebt ghy 't huys so weynigh wercks,
dat ghy
't So ledigh hebt dat ghy u selven moeyt met my
En kunt bekommeren met ander luyden saecken,
Met dingen, die u in het minste niet en raecken ?
C. Ick ben een mensch en houw't voor seker en gewis
Dat my niet qualijck staet al wat'er menschlijck is,
Ghy kunt het neemen voor vermaenen of voor
vraegen:
Is 't goed het geen ghy doet, het magh my so
behaegen
Dat ick uw voorbeeld volgh ; is 't daerentegen quaed
So dient u dese vraegh dat ghy het vaeren laet.
M. Ick vind 't so goed, doet ghy het geen u magh be-
haegen.
C. Wie vond oyt goed zich selfs te pynigen en plaegen ?
M. Ick. C. doet dat niet. Maer waer hebt ghy dit mee
verdient ?
Wat quaed hebt ghy gedaē ? M. Och, och, C. schrey
niet, mijn vriend,
Maer openbaert het my wat dat'er oock magh wesen,
Foud niet verborgen en wilt u voor my niet vreefen :
Gelooft my vryelijck, ick sal met troost en raed
U bystaen, en, so 'k kan, u helpen metter daed.
M. Wilt ghy dan dat ick my sal tegens u ontdecken ?
C. Om 't voordeel dat ick segh van my te kunnen trec-
ken.

M. Ick

M. Ick fal het doen. C. Maer wilt terwijken dese herck
Wat leggen uyt uw hand en fcheyden uyt het werck.

M. Geenins. C. Wat gaet u aen? M. Ey laet my doch
met vrede

Dat ick in ledigheyd geen tijd aen my bestede,

C. Ick fal 't niet lijden. M. 'T is niet billick 't geen ghy
doet.

C. Jemy! wat is dit fwaer! M. 'T is foo het wesen
moet,

Ick heb het zo verdient. C, Segt nu u wedervaeren.

M. Ick heb een eenigh kind, een zoon noch jonck van
jaeren:

Wat seggh ick dat ick heb? ick heb'er een gehad,

Maer of ick hem nu hebb' of niet en hebbe, dat

En gaet niet al te vast. C. Hoe zo? M. Dat zult ghy
hooren.

Een arm oud-wijf, dat te Corinthen is gebooren,

Is herwaerts (al een tijd' geleden) metter woon

Gekoomen: dese had een dochter, daer mijn zoon

So op verflingert wierdt, so met haer min befee-
ten,

Dat hy ten naesten by, eer ick het quam te weeten,

Haer voor zijn huysvrouw hield. Als ick dit hadt ver-
staen

Heb ick hem niet ghesocht met goedheydt' onder-
gaen

Noch sulck een swack gemoed gehandelt nae be-
hooren,

Maer met geweld en met my selven te verstooren,

Gelijck gemeenelijck de vaders zijn gewent.

Ick heb hem daghelijx beschuldicht (ick beken 't)

Met harde woorden: Hoe? meynt ghy dees dingen
tegen

Uws vaders wil en danck noch langer tijd te plegen,

Dat, het u vry staet dat j'een meyjsen onderhoud

En leeft'er mee by nae als of j'er had getrouwt?

Indien

Indien ghy dat geloofft zijt ghy de wegh bezijden
 En kent my niet te recht; ick fal 't van u niet lijdén,
 Maer ick begeer dat ghy mijn zoon fult fijn genaemt
 Soo langh als ghy fult doen het geen een foon be-
 taemt,

En fo ghy 't niet en doet fo fal ick yet beraemen
 Om tegen u te doen het geen my fal betaemen.
 Sie, Clinia, dit komt u nergens niet van daen
 Als van ftraetflijpen en geftaedigh leegh te gaen
 Doe 'k van uw jaeren was gaf ick mijn jonghe fin-
 nen.

(Gelijck als ghy nu doet) tot vryen noch tot min-
 nen,

Maer ben hier uyt het land door armoe heen gegaen
 Nae Afien, daer ick mijn voordeel heb gedaen
 En 't faemen goed en eer door wapenen gekregen.
 Dit ftond den Jonghelingh ten langen leften tegen
 Dit 't felve dagelijx moft hooren, fo dat hy 't
 Gewonnen gaf en dacht dat ick door langen tijd
 Van jaeren wijfer was en beter kon bevroeden,
 Als hy wel felver dee, waer voor hy zich moft hoe-
 den,

En is ftilfwijgende getrocken hier van daen
 Nae Afien, en daer in 's Konings dienst gegaen.

C. Wat seght ghy? M. En daer zijn driemaenden nu
 verftreken

Dat hy van hier gingh nae de krijgh toe fonder fpreken

C. Bey hebt ghy fchuld: hoewel het geen hy heeft gedaen
 Quam uyt een eerbaer en geen laf gemoed van daen.

M. Als ick dees tydingh van fijn mackers had ver-
 noomen.

Ben ick bedroeft en vry ontftelt te huys gekoomen:
 Ick fet my op een ftoel, de flaeven, vlytigh aen
 Gelopen, hebben my mijn fchoenen uytgedaen,
 Ick fie dat andere de tafel ree gaen maecken,
 De fpijs bereyden om aen 't eeten te geraecken,

Elck

Elck dee fijn beft om te verfachten defe pijn
 Als ick dit fagh hoe dat fy alle befigh zijn
 Begon ick by my felfs te koomen in gedachten:
 Hoe? fo veel knechten zijn bekommert om te wacht-
 ten

Op mynen dienst en my te fpijfigen alleen,
 So veele meyffens in de weer om my te kleen,
 Ick fal voor my alleen al defe kosten maecken:
 En mijnen een' gen zoon, die mee van defe faecken
 Behoorde zijn genot te hebben nevens my,
 Jae meer als ick, om dat de jonghe luy, als hy,
 Bequaemer zijn om foo wat heerelijck te leven,
 Heb ick door hardigheyd ten huysen uyt gegeven.
 So ick dit doe, acht ick my waerdigh alle quaet:
 Want fo langh als hy in dien jammerlijcken ftaet.
 Sal leven, fo langh hy zijn vaderlant fal derven
 En arm en geldeloos in vreemde landen fwerven
 Om 't enkel ongelijck dat ick hem heb gedaen,
 Sal ick my ftraffen om het geen ick heb begaen
 Met wercken, flooven, met vergaeren en bewaeren,
 En om hem dienst te doen fal ick mijn lijf niet spaer-
 ren.

So doe ick oock: ick laet niet in mijn huys, noch pan,
 Noch pot, noch kleed: ick raep by een al wat ick
 kan:

Mijn knechts en meyffens, al mijn huysgefin en boden
 (Behalven die ick tot her bouwen had van noden
 Om dat die lichtelijck de kost verdienen met
 Haer arbeyd) heb ick op de mert te koop gefet,
 En oock mijn huys, en heb ontrent by een gekregen
 Vijfthien talenten gouds, en 't land, alhier gelegen,
 En defe hoof gekocht, daer ick nu werck en floof
 En my vast oeffen met arbeyden, en geloof
 Min oorfaecks aen mijn zoon te geven om te klaegen
 Van 't ongelijck, dat hy om mijnent wil moet drae-
 gen,

So langh als ick my dus ellendigh maeck, en houw
 Het daer voor dat het my nu niet betaemen souw
 Dat ick my wat vermaecks of vreugde quam te geven
 Voor dat myn zoon, die ick heb uyt den huys ge-
 dreven

En die hier aen behoort te deelen nevens my.

Behouden en gezont weerom gekoomen zy.

C. Ghy zyt, nae ick bespeur. uw kindren wel genegen
 En goed van aert, en hy niet ongehoorfaem tegen
 Sijn vader en gedweegh van zinnen, so hy maer
 Gemackelijck en sacht van u gehandelt waer,
 Maer ghy en kenden noch malkandren niet te degen,
 Ghy hem niet, noch hy u; alwaer 't so is gelegen
 Daer gaet het niet so 't hoort en is geen rechte grond.
 Ghy had hem noyt getoont hoe wel hy by u stond
 Noch laeten zien hoe veel ghy van hem hebt gehou-
 wen,

En hy heeft u oock niet wel derven toe betrouwen
 't Geen men een vader moet; indien dit waer ge-
 schiedt

Ghy waert uw leven noyt geracckt in dit verdriet.

M. 't Is so gelijk ghy seght, en, Chremes, ick belijde
 De schuld die hier in is komt meest van mijne zijde.

C. Maer, Menedcem, ick hoop dat alles wel zal gaen,
 En dat uw zoon eer langh sal komen herwaerts aen
 Gezond en wel te pas. M. Dat gunnen ons de Goden.

C. So fullen zy. Maer hoor: ick heb van daegh doen
 noden

Wat gasten in mijn huys, 't is vastelavonds- tyd,

Ick wil dat ghy daer oock van ons geselschap zijt.

M. Ick kan niet. C. Waerom niet? ey, laet u doch be-
 wegen,

Uw zoon, so hy hier was, en had'er selfs niet tegen.

Verfchoont u wat: 't is langh genoegh. M. 't En souw
 my niet

Wel passen, my die hem tot arbeyd en verdriet

Gebragt

Gebraght heb, dat ick nu my selven zocht te spaeren
C. Blijft ghy daer by? M. Och jae 'k. C. Ick wensch u
wel te vaeren.

M. En ick u mee. C. Het deert my seker vande man?
So dat ick naeulijx my van traenen houden kan;
Maer nae ick gis so is den dagh so ver verstreucken
Dat het al tijd werd om mijn buyr man aen te spree-
ken,

Hier desen Phania, en seggen hem dat hy
Van desen avond mee ten eeten komt by my.

'K gae sien of hy by huys noch is. 't Was niet van
noden

Dat ick hem aensprack: Want nae 't segghen vande
boden

Is 't al een wyl tyds dat hy gingh nae 't mijnent toe:
Ick ben een waerd die selfs mijn gasten wachten doe;
Dies sal ick my van hier na binnen toe gaen maecken.
Maer wat of het beduyt dat ick mijn deur hoor kraec-
ken?

Wie of het zijn zal die tot mijnent komt van dan?

't Sal best zyn dat ick hier wat aen een kant gae staen

Eerste Handelingh: Tweede uytkomen.

CLITIPHO. CHREMES.

Cl. **T**ot noch toe, Clinia, hebt ghy geen reen te vree-
sen:

't Is niet wel moghelijck dat zy hier kunnen wesen:

Maer dat zy met de boo, die om haer is gegaen,

Van avond hier sal zijn daer twyfel ick niet aen.

Wilt daerom dese sorgh vry uyt uw zinnen stellen

Noch u met ydele bekommeringen quellen.

Ch. Met wien of daer myn zoon magh spreken? Cl.
Wel van pas

Sie ick myn vader, die 'k strax wenschte dat hier was:
X Och

Och vader, ghy komt recht in tyds. Ch. En om wa reden?

Cl. Kent ghy ons buyrman, die ('t is noch niet langh geleden)

Hier koomen woonen is en Menedemus heet?

Ch. Och jae, ick ken hem wel. Cl. En daerenboven weet

Ghy dat hy heeft een zoon? Ch. Dat quam my oock ter ooren:

In Afien. Cl. Hy is tot onsent recht te voeren.

Ch. Wat seght ghy? Cl. En ick heb, so als hy eerst quam aen

En uyt het schip trad, hem terstond met my doen gaen

En hier te gast gebraght, dewijl wy altyds waeren

Twee kaemeraeden al in onse kindsche jaeren

En groote vrinden van den tyd af onser jeugd.

Ch. Wel, zoon, ghy boodschapt my een byfter groote vreugd.

Wat wenscht' ick wel om veel dat Menedemus heden

Om oock by ons te zyn ten eeten was gebeden,

En ick den eerste was die in myn huys hem mocht

Doen hebben dese vreugd als hy niet minder docht,

En 't is noch tyd dat hy hier mede werd' onboden.

Cl. Ey, vader, doet dat niet, t' en is nu niet van noden

Ch. Waerom? Cl. om dat hy noch onseker is wat hy

Sal met sich selven doen. Hy komt eerst, en daer by

Is hy voor alles bangh: hy vreeft zyn vaders tooren

En of hy niet het hert zijns vrysters heeft verlooren.

Hy heeftse dapper lief. Daer komt dit spul van daen,

En 't is om haerent wil dat hy is deur gegaen.

Ch. Ick weet het wel. Cl. En nu heeft hy sijn knecht gefonden

Aen haer nae stec toe, en ick hebbe goed gevonden

Dat Syrus met hem gingh. Ch. Wat seyt hy al?

Cl. Wie, hy?

Dat hy ellendigh is dit klaeght hy tegens my.

Ch. Ellendigh

Ch. Ellendigh is? van wien kan men dat min geloven?
Hy heeft al wat een mensch kan wenschen van daer
boven,

Al wat gerekent werd voor goed: wat schort'er aen?

Hy heeft zyn ouders, in sijn vaderland daer staen

De saecken wel, hy heeft zyn vrienden en zyn maegen,

Geslacht en middelen: wat heeft hy dan te klaegen?

Maer dese dingen zijn nae 't hert is van de man

Die haer bezit: al wie die wel gebruycken kan

Dien zynse goed, maer quaed voor die se niet te degen

En wel gebruyckt. Cl. Jae maer den oude man is te-
gen

Hem altyds moeyelyck en vry wat hart geweest,

En daerom is 't dat ick nu byster ben bevrees

Dat hy zich mogelyck door al te grooten tooren

Mocht tegen hem ontgaen meer als 't wel souw behoo-
ren.

Ch. Souw hy dat doen? hy die: maer ick verfwijgh de
rest

Want dat dees' is in angst dat 's voor den mijnen best

Cl. Wat seght ghy by u selfs? Ch. Dat hy had moeten
blijven

Hoe 't was of niet, en voorts sijn vader laeten kijven

So hy hem tegen was in 't geen hy gaeren dee:

Want so hy sulx selfs van zyn vader niet en lee

Van Wien doch souw hy dan yet lijden of verdraegen?

Was het niet billicker dat hy nae 't wel behaegen

Sijns vaeders leefd' als dat de vader nae de wil

Sijns soons most luyfteren en doen so 't hem gevil?

En 't geen hy zey dat hem sijn vader heeft gevallen

Wat hard, en hem daer mee beticht, dat 's niet met
allen:

Want al het ongelijck het geen de vaders doen

Die wat gevoeghlijck zijn is meest van een fatsoen:

Sy en verstaen niet dat haer soonen alle daghen
 Aen 't bancketeeren zijn en stadigh hoere-jaegen,
 Sy geven haer so veel niet in de beurs, gelijk
 Dees gaeren hadden, schoon zy machtigh zijn en rijk,
 En al dees dinghen sijn nochtans tot haeren besten:
 Maer als het jongh gemoed zich eens ten langhen leste
 Aen quae begeerlijckheyd heeft vast gemaect, so kan
 'T Niet missen, *Clitipho*, of 't doet gelijk het van
 Sijn lusten werd geraen. Men heeft s' altijd gepresen
 Die aen een ander zien wat dat haer nut magh wesen,
 Sy spiegelen haer zacht die 't aen een vreemde doen.
 Cl. 'K geloof het oock. Ch. Nu wil ick my nae binnen
 spoen

Op dat ick zie wat dat zy hebben wesen koopen
 Om t' avondt 't eeten: zoon, ghy moest niet ver gaen
 loopen
 Nae 't tyd is van den dagh. Cl. Hoe onbescheyden
 gaen

De vaders tegen d' onbejaerde zoonen aen?
 Hoe onrechtvaardigh is het vonnis dat zy strijcken?
 Wy koomen nauwelijcks eerst in de wereld kijcken
 Of zy begeerden wel dat wy ons stelden aen
 Gelijk als oude luy, en willen niet verstaen
 (Als oft 't onreedlijck waer) dat wy die dingen plegen
 Waer toe gemeynelijck de jonckheyd is genegen,
 En zy regeeren ons nae haer genegentheyd,
 Niet zo die eertijds was, maer so als die nu leyt.
 Maer zo my immermeer een soon sal syn gebooren
 Ick wil wel wedden dat men van my niet sal hooren
 Als dat ick tegen hem een sachte vader ben:
 Want van syn fauten sal ick kennis nemen, en
 Het geen hy heeft misdaen hem lichtelijck vergeven.
 Ick sal met mijnen soon op die manier niet leven
 Noch met hem doen gelijk myn vader doet met my,
 Die my door andre wijst wat zyne meeningh zy;

Mac

Maer wat voor stucken, als hy eensjes heeft gedroncken

Meer als recht uyt en van de wijn is half beschoncken

Vertelt hy my die hy heeft in zijn jeugd gedaen!

Nu seyt hy my dat ick my spiegelen souw aen

Een ander, en daer uyt mijn eygen voordeel speuren:

Hoe loos is hy! maer 't is geklopt voor doove deuren

Schoon dat hy 't niet en weet. Mijn boeltjes woorden
gaen

My dieper nu in 't hert: geef my wat, brengh wat aen,

Al weet ick niet wat voor een antwoord ick daer tegen

In brengen sal: oock syn mijn saecken so gelegen

Dat niemand quaelijcker daer aen is als ick ben.

Want dese Clinia, schoon dat ick hem wel ken

En weet dat hy genoegh te doen heeft met het zijne,

Bemint een vryster, maer heel anders als de mijne.

Wel opgevoedt, die van geen hoere-streecken weet:

De myn is machtigh en hooghmoedigh, en verkleet

Een ridders goet, s'Is trots en dertel en vermeeten,

Sy houdt een kostlijk huys en veel van lekker t' eeten

En drincken, en is door het heele land vermaert.

Als zy van geven spreekt segh ick, ghy zijt het waerd

En ick sal 't doen: want dat ick niet en heb te schencken

Dat smoor ick in mijn hert en derf het niet als denc-
ken.

Dat ick dit quaed eerst vond is onlangs eerst geschiedt

En, daer ick bly om ben; mijn vader weet het niet.

Tweede Handelingb: Eerste uytkomen.

CLINIA. CLITIPHO.

Clin. **S**Y hadden hier nu al geweest indien de dingen
Van myn vryagie wel en nae behooren gingen:

X 3

Daerom

Daerom so vrees ick dat in myn afwesentheyd
 Dit arme vrouw-mensch is bedorven of verleyd.
 Daer syn veel redenen die by malkandren koomen
 Uyt welcken all' ick dit vermoeden heb genoomen:
 Haer jonckheyd en de plaets en de gelegentheyd
 Van myn afwesen, en een moeder die'r't beleyd
 En opficht over heeft en niet veel schijnt te deugen
 En nergens in als in het geld zich kan verheugen.

Clit. Maer Clinia. Clin. Och my ellendighe, als ick
 ben!

Clit. Siet ghy niet voor u of'er yemand, die u ken,
 Komt van uw vaer van daen? Clin. Ick sal der my
 voor hoeden.

Maer ick en weet niet wat ick hebbe te vermoeden:
 So tuygt myn hert yet quaeds. Clit. Strijckt ghy dat
 vonnis al

Eer dat ghy weet wat van de waerheyd wesen sal?

Clin. So daer niet quaeds en was sy soudien hier al wesen.

Clit. Sy sullen hier haest zijn, wat mooght gy doch al
 vreesen?

Clin. Jae wanneer sal dat zijn? Clit. Denckt ghy niet
 dat het hier

Al ver van daen is, en ghy weet oock de manier
 Van 't vrouw-volck wel, hoe dat zy sammelen en toe-
 ven

En dat zy haest een jaer of weynigh min behoeven

Terwijl zy stellen toe, terwijl de kap geset

En 't hooft werd opgetoyt om propertjes en net

Te koomen voor den dagh. Clin. O Clitipho, ick
 vrees.

Clit. Heb goede moed: ick zie uw knecht daer, en by
 dese

Sie 'k onsen Syrus mee. Sy zijn daer alle bey.

Twede

Tweede Handeling: Tweede Uytkoomen.

SYRUS. DROMO. CLINIA. CLITIPHO.

Sy. **M**Aer wat ghy my vertelt ! D. 'tIs so als ick u sey
 Sy. Maer ondertuffchen dat wy 't faemen dus gaen
 praeten

En kouten langhs den wegh zijn sy van ons verlaeten.

Clit. Uw Vryster komt daer aen , hoort ghy 't wel, Cli-
 nia ?

Clin. O Clytipho , nu ick van haere komst verftae
 So hoor en zie ick en begin weerom te leven.

Sy. 't En is geen wonder dat zy achter zijn ghebleven ,
 So seer zijn zy belet. Wat hebben sy een sleep
 Van meysfens by haer ! Clin. Och ! ick ben weer in de
 neep.

Van waer dunckt u dat zy die meysfens heeft gekre-
 gen ?

Clit. Vraeght ghy dat my ? Sy. Dat wy haer lieten on-
 derwegen

Is quaelijck overleyt. Hoe swaer zijn zy gelaen !

Met wat een hoope goeds ! Clin. Helacs , wat gact my
 aen !

Sy. Van goud van kleederen ! en daer is geen van allen !
 Die hier de wegh ken , en den avond is aen 't vallen.

Ick segh u 't is van ons niet wijsfelijk gedaen.

Loop , Dromo , haer te moet. Haest u ; wat blyft ghy
 staen ?

Clin. Wee my ellendige ! hoe ras ben ick verfteecken
 Van so een goede hoop ? Clit. Wat of u magh gebree-
 ken

Dat ghy bekommert zijt ? Clin. Vraeght ghy dat Cliti-
 pho ?

Hoort ghy niet dat men spreekt van klederen, van so
 X 4 Veel

Veel meysfens en van goud? waer heeft zy dat gekregen

Die 'k hier gelacten heb als ick ben wegh getegen

Met eene meyt alleen? Clit. Nu heb ick het verftaen

Sy. Help Goden, wat een ruygt van menschen komt hier aen

•K weet quaelijck of men s'in ons huys fal kunnen laeten.

Wat fullen sy al kost verflinden! wat al vaeten

Met wijn uytpoyen? ick beklaeg den ouden man:

Wie isfer die so on-geluckigh wesen kan?

Clin. O groote Jupiter! waer is de trouw gebleven?

Terwijl ick my heb uyt mijn vaderland begeven

Onfinnigh 'als ick ben, en elders doolen gae

Hebt ghy u midd'ler-wijl verrijckt; Antiphila,

En my verlaeten in al myne swaerigheden,

Om wien mijn goede naem een schandvleck heeft geleden

En ick mijn vader min gehoorfaem ben geweest,

Voor wien ick my nu schaem, die my den aert en geest

Van sulcken lichten volck afmaelde nae het leven,

En de vermaeningen die hy my heeft gegeven

Verdriet my nu dat ick die gheen gehoor en gaf,

Die daer toe dienden om my eens te trecken af

Van dees vryage en van dit meysken af te scheuren.

Toen was dat te vergeefs, nochtans fal 't nu gebeuren.

Als 't hem waer lief geweest dat ick het had gedaen

Heb ick 't niet willen doen. Ick ben der qualick aen.

Sy. Dees heeft een misverstand gevat uyt onse woorden.

Ghy neemt de dinghen niet so als sy wel behoorden

Hoor Clinia: het stuck van uw' vryage leyt

Heel anders als ghy meynt: Want de genegentheyt

Van 't meysje tegens u is soo die was voor desen,

Oock is haer leven noch gelijk het plagh te wesen

Nae 'k uyt de faecke selfs mijn giffingh maecken kan.

Clin. Ey lieve, segg my eens hoe dat het staet : want van
Al wat'er is sou ick niet liever hooren moogen

Als dat ick in myn quaed vermoeden waer bedroogen.

Sy. Voor eerst, op dat ghy mooght de heele faeck ver-
staen,

Het oude wijf, datmen sagh voor haer moeder aen,

Was hare moeder niet, en is oock overleden.

Dit heb ick by geval gehoort in't herwaerts treden

Terwijl dat sy dit aen die andere versloegh.

Clit. Wie is die andere? Sy. Wacht wat, 't is noch te
vroegh :

Laet my aen desen eerst 'tgeen ick heb voorgenoomen

Verhalen tot het eynd' : dan sal ick daer toe koomen.

Clit. Ey, haest u wat. Sy. So dra wy quamen by de deur

Klopt Dromo aen : daer komt een oud kornuytje veur

En laet ons in : hy stapt van stonden aen nae binnen,

Ick volgh, en 'tbesje gingh terstond weer sitte spinnen

Nae dat sy voor de deur de grendel had gedaen.

Of hier of nergens uyt behoortmen te verstaen

Wat zy ter hand in u afwesen heeft genoomen

Als men haer onvoorziens is overvallen koomen.

Want daer uyt, dunckt my, kan men lichtelijck ver-
moen

Jae seecker weten, wat zy dagelijcx moest doen,

Waer uyt men best kan sien hoe yemand is van leven.

Wy vonden s' in haer huys heel naerstigh sitte weven,

Sy was soo passelijck gekleed en in den rouw,

Ick achte dat het was om die bejaerde vrouw

Waer van ick heb geseyt dat zy was overleden.

Sy was toen niet verciert met goud of kost'lijkheden,

Maer soo als die sich voor haer selven maecken moy :

'tHayr hingh haer slecht om 'thoof, en langh en son-
der toy :

Sy was niet opgesmocht, soo veele vrouwen plegen,

Met smeer of schelmery. My docht het was te degen.

Clin. Ick bid u dat ghy my niet te vergeefs verblijdt!

Sy. Het oude Wijfje Ipon den inflagh midd' lertijdt :
 Een vuyltje was'er noch, dat mee wat sat en weefde,
 Vol oude lappen, en dat van bemorftheyt kleefde
 En ongehavent fagh. Clit. Sijn dese dingen waer
 Die Syrus u van haer verhaelt, gelijk ick daer
 Geen twijffel acn en slae, en die ick moet gelooven,
 Wie gaet u, Clinia, dan in geluck te booven?
 Let ghy wel op het geen hy van het meysje seyt,
 Van haer wanhaevenis, van haere vuyligheyt?
 Want dat is mee een groot en geen onfeylbaer teken
 Dat'er oock van de vrou geen quaet en valt te spreken
 En dat s' onschuldigh is, als men de boden fiet
 Soo arm en haeveloos: want, segh my, is het niet
 Een algemeyn gebruyck van die een toegangh hoopen
 Te krijgen by de vrou, de meysfens om te koopen
 En die voor al met geld te krijgen op haer zy?

Clin. Ey lieve gae doch voort en wacht u wel van my
 Om plasdanck te begaen yet in de hand te steken.
 Wat sey de dochter als sy van my hoorde spreken?

Sy. Soo haest als sy uyt ons uw wederkomst vernam
 En dat ghy haer versocht dat sy eens by u quam
 Soo is sy daedelijck van 't weef-touw op gestaen en
 Vervuld' haer aengeficht met menighte van traenen,
 Soo datmen lichtelijck daer uyt kon mercken dat
 Sulcx uyt verlangen quam het geen sy nae u had.

Clin. Ick weet nu niet wat ick van blyfchap sal gaen ma-
 ken

Of waer ick ben, soo seer was ick in dese faken
 Bekommert'en bevreest. Clit. Ick wist wel, Clinia,
 Dat die geen last en leen. Nu weeraen, Syre, sa,
 Segh wie die ander is: dat sou ick garen weten.

Sy. Wy brengen Bacchis mee. Clit. Wat seght ghy, eer-
 vergeten,

Scherluyn, waer brengt ghy die : Sy. Tot onsent.

Clit. Tot myn vaer ?

Sy. Ja, tot de selve man. Clit. Wie sagh in hondert jaer
Soo onbeschaemden vent, soo stout, soo onberaeden ?

Sy. Hoor Clitipho, men doet geen ridderlijcke daeden
Als met gevaer. Clit. Besie dit werck eens, hangebast;
Om eer te haelen brengt ghy my in groote last,
Daer myn bederf aen hangt. Gy helpt my om het leven
Indien 't geluck u hier of daer in mocht begeben. :
Wat salmen doen met soo een deughniet ? Sy. Maer

Clit. Wat maer ?

Sy. 'kSal seggen soo men in mijn reden niet en vaer.

Clin. Ey laet hem spreken. Clit. Nu, welaen. Sy. 't Is
soo gelegen,

En dese nu, gelijk als of : Clit. Wat kromme wegen
Begint hy in te gaen ? Clin. Uw meester, Syre, seyt
De waerheyd : kom weer tot de saeck, doe goed be-
scheyd

Sy. Waerachtigh, Clitipho, ick kan my niet vermyden:
Ghy zyt onredelijck en langer niet te lyden.

Clin. Ick bid u swygh doch stil, men moet hem hooren.

Sy. Ghy

Wilt minnen en ghy wilt byslaepen, en van my
Begeert ghy dat ick geld sal foecken te bejaegen
Dat ghy uw boeltje geeft, en wilt u selfs niet waegen
Noch deelen aen 't gevaer dat in die dinghen leyt.
Heel geck en zyt ghy niet, indien men yemand zeyt
Te wesen wys die wil 't geen niet en kan gebeuren.
Want dese dingen zijn niet wel van een te scheuren.
Een die se gaeren had moet zijn perykel staen.
Die dat niet doen en wil die moetse laeten gaen.
Van dees voorwaerden moet ghy d'een of d'andre kie-
sen

Nae dat ghy uw maitres wilt hebben of verliefen,
Hoe wel ick seker weet dat'er geen swaerighyd
In desen aenslaegh steeckt nae ick 't heb aengeleydt:

Want

Want uw princes kan vry en veyligh by u wesen
 Selfs in uws vaders huys en j' hebt geen quaed te vresen
 Oock sal ick u het geld, dat ghy haer hebt beloofd,
 (Daer ghy my dickwils om gebeden en het hooft
 Gebroken hebt, en aen mijn ooren leggen lellen
 Dat ick'er doof af ben) door dese wegh bestellen.
 Wat wilt ghy meer van my: Clit. Jae maer, mocht
 dat geschien.

Sy. Jae maer, het dient versocht, en dan sult ghy het zien
 Clit. Wel aen, wel aen, wilt ons uw aenflagh openbae-
 ren.

Wat hebt ghy voor? Sy. Hoor toe hoe dat men dit
 sal klaeren.

Wy sullen uw maitres uytgeven voor de zijn,
 Voor die van Clinia. Clit. Dat komt waerachtigh sijn.
 Segt eens hoe dat men't met sijn vryster aen sal leggen,
 Wat sal hy daer mee doen? of sult ghy daer van seggen
 Dat zy de zyn oock is, als of hem dees' alleen
 Niet schands genoegh en was al had hy anders geen.
 Sy. Die sal men brengen by uw moeder. Clit. om wat re-
 den

By haer? Sy. Ick magh myn tijdt nu daer niet aen be-
 steden.

Ick heb goe redenen waerom ick 't vind geraen:
 Maer 't viel my wat te langh u die te doen verstaen.
 Clit. 'T zijn praetjes, daer en is geen vastigheyd noch re-
 den

Om my te steecken in so groote swaerigheden:
 En dat ick sulcken vrees souw op myn hals gaen laen
 Daer sie 'k geen voordeel in. Sy. Ey lieve, blyf wat
 staen:

'K weet noch een andre wegh, indien ghy dees mocht
 vresen :

Die ghy bey seggen sult vol veyligheyd te wesen.
 Clit. Ick wenschte wel dat ghy soo yets bedencken mocht
 Daer geen gevaer in stack. Sy. Dat heb ick al bedocht:
 Ick

Ick fal haer te gemoet so strax gaen haefseleeren

En seggen dat zy weer nae huys toe moghen keeren.

Clit. Wat seght ghy daer? Sy. 'K fal u van alle vrees ontslaen,

En maecken dat ghy wel geruft mooght slaepen gaen

En leggen u te bed op alle bey uw ooren,

Clit. Wat gae ick nu dan doen? ey Clinia, laet hooren.

Clin. Dat goed is. Clit. Syre seght de waerheyd. Sy. doet het dan

Ten eersten, Clitipho, terwijl het wesen kan,

Want heden noch, wanneer den tijd sal zijn verstrecken,

Sult ghy daer al te laet en te vergeefs om smecken.

Clin. Neemt het genot hier van terwijl 't u beuren mag:

Want ghy en weet niet of het u nae desen dagh

Oyt wederom so schoon en wel te pas sal koomen.

Clit. Houw Syre. Sy. Praet al voort: 't geen ick heb voorgenoomen

Sal ick gaen doen. Clit. Dats 't waer. Maer Syre, seght ick, houw.

Sy. Ick heb hem heet gemaect. Wat wilt ghy dat ick zouw?

Clit. Kom herwaerts, keert weerom. Sy. Wat hebt ghy my te vraegen?

Hier ben ick. Mogelijck fal u dit oock mishaeen.

Clit. Neen Syre, neen: maer ick betrouw en stelle my

En mynen naem en faem en myne vryery

In uwe handen: ghy sult vonnissen en richten,

Maer dat men u daer nae niet hebbe te betichten.

Sy. Waerachtigh, Clitipho, 't is om te lacchen dat

Ghy my daer van vermaent, als of ick minder had

Te vreesen als ghy doet. Ghy kreeght maer quaede woorden

En ick en quam niet vry als met een stroppelekoorden

Indien het ergens aen mocht haperen, so dat

De saeck niet uyt en viel gelijk ick gaeren had.

Geloof

Geloofst daerom dat ick genoegh besorght sal wesen
 Dat ons geen ongeluck hier van en staet te vresen:
 Maer ghy moet bidden dat zich dese Clinia
 Gelaet, of Bacchis zijn maitresse was. Clin. Och jae,
 Dat wil ick gaeren doen, en ben daer toe genegen.
 Want nae ick sien kan sijn de saecken so gelegen
 Dat het wel wesen moet. Clit Met reden, Clinia
 Heb ick u lief. Clin. Maer dat sy selver niet en staet
 Beteutert ergens in als sy haer rol moet speelen.

Sy. Sy is wel onderrecht: 't en sal aen haer niet scheelen.
 Clit. Maer daer in ben ick seer verwondert hoe dat
 ghy

Haer so gemackelijck bepraeten kost, daer zy
 Niet licht van yemanden gewent is werck te maecken.

Sy. Ick quam ter rechter tyd, dat ick in alle saecken
 Niet van het minsten acht. Want ick vond by haer een
 Soldaet. van wien sy om een nachtje wierd gebeen.
 Hoe wist zy nae de kunst de kaerel af te seggen
 So om een houtje door't verlengh aen 't vyer te leggen
 En sijn begeert' en lust noch meer te steecken aen,
 Als om hier om te meer in uwe gunst te staen?
 Maer, Clitipho, sie toe en let wel op uw saecken
 Om door uw losheyd in geen swaerigheyd te raecken.
 Ghy kent uw vader wel en weet hoe gauwen man
 Hy in die dingen is, hoe haest hy 't mercken kan:
 Daer tegen ken ick u en weet van uw manieren,
 Hoe machteloos ghy zijt u selven te bestieren,
 Hoe roeckeloos en onvoorsichtigh dat ghy praet.
 Sie toe, dat ghy uw hooft op zy niet hangen laet,
 Wilt u van racchelen, van hoeften, suchten, steenen,
 Van alle mal gelaet en ginnegabben speenen:

Clit. 'K sal maecken dat ghy my sult pryfen. Sy. Wel
 zie toe.

Clit. Ghy selver sult'er in verwondert zijn. Sy. Maer
 hoe

Is 't mooglijk dat wy zijn so spoedigh van de vrouwē
Gevolgt? Clit. Waer sijn zy dan? Wat hebt ghy my
te houwen?

Sy. Maer tegenwoordigh is dit uwe vryfter niet.

Clit. Jae, als fy t' onsent is, maer eer dat noch geschiet
So laet my onderwijl. Sy. Daerom noch meer noch
minder.

Clit. Ey laet, my. Sy. 'K sal 't niet doen. Clit. Ey doe
my doch geen hinder

Maer voor een weynigh tyds magh ick uw bidden.

Sy. Neen:

'K verbie 't u. Clit. Dat ick haer maer eensjes groet:

Sy. Gae heen

Indien ghy wijs wilt zijn. Clit. Ick gae: maer wat sal
defen?

Sy. Die sal hier blyven. Clit. Wat sal hy gelukkig wese!

Sy. Gaen wandlen.

Tweede Handelingh: Derde uytkoomen.

BACCHIS. ANTIPHILA. CLINIA. SYRUS.

B. Seker, mijn beminde Antiphila,

Ick kan niet anders als u prysen, en verstaen

Dat ghy geluckigh zijt dat ghy die schoone leden

Getracht hebt te bekleen met dier gelijcke zeden,

En ick verwonder my in 't minste niet dat ghy

Van yder werdt gewilt: want uwen aert is my

Uyt uwe redenen meer als ghenoech gebleecken

Die ick u onderweegh tot my heb hooren spreekken.

En als ick by my selv' uw leven overlegh

En van all' andre, die met u de selve wegh

Sijn ingegaen, die voor de vryers haer behoeden

En niet gemeyn en zijn, so kan ick wel bevroeden

Dat het geen wonder is dat ghy sdaenigh zijt

En wy luy niet. Want 't is uw voordeel en profijt

Dat

Dat ghy u eerbaer houdt: maer die ons koomen vryen
 Die willen dat in ons in 't alderminst niet lyen.
 Want dese passien ons om onse schoonheyd op
 En eeren ons tot in den alderhooghten top:
 Die dryft haer tot de min: maer als wy door de jaeren
 Verand'ren, laeten s' ons en haere liefde vaeren
 En wenden, s' elders heen. Indien wy midd'lertijt
 Ons selven niet voorsien soo sijn wy 't hachje quyt
 En moeten armelijck en heel verlaeten leven.
 Maer als ghy luyden hebt beslooten u te geyen
 Voor al uw leven langh aen eenen man alleen,
 Die ghy meynt best met u te koomen over een,
 So geveñ sy haer heel en al met hert en zinnen
 Tot uwe liefd', en door dat onderlingh beminnen
 Werd ghy so vast aen een verbonden en verplicht
 Dat uwe liefde door gheen jaeren kreuckt of fwicht.

A. Van andre weet ick niet hoe daer de saecken leggen:
 Maer van my selven kan ick met de waerheyd seggen
 Dat ick niet anders heb getracht als hoe ick mijn
 Gelegentheden best souw schicken nae de zijn.

C. O mijn Antiphila, niet heeft my weer doen keeren
 Nae 't vaderland als ghy: dat ick u most ontbeeren
 Was my de grooſte pijn. All' andre swaerigheen
 En ongemacken, die ick buyten heb geleen
 Terwijl ick van u was, die quam ick licht te boven,
 Dat was maer speelen gaen. Sy. Dat wil ick wel gelo-
 ven.

C. O Syre, 'tis niet wel te lyden. Waerom magh
 Ick nae mijn lust en sin en soo ick 't gaeren sagh
 Mijn deughdelijcke min niet dadelijck genieten?
 Ay my ellendige! wien souw dit niet verdrieten?

Sy. Jae Clinia, nae 'k aen uw vader heb gesien
 Hoe dat hy was gestelt sal't noch niet haest geschien
 Ghy hebt, dunckt my, aen hem een harde quaſt te
 vreeſen.

B. Antiphila, wat magh dat voor een jonghman weesen
 Die

Die ons soo sterck befiet? A. Ey lieve, houd my wat.
B. Wat schort u? A. Ick beswijck. B. Wat is'er, bid
ick, dat

U dees' onsteltheyd geeft? A. Helaes! ben ick be-
droogen.

Of is het Clinia die 'k hier sie voor mijn oogen?

B. Wie seght ghy dat ghy ziet? C. Mijn hertje, zijt
gegroot.

A. Gewenschte Clinia, dat ghy langh leven moet,
Ick groet u mee. C. Hoe is 't, hoe vaert ghy, mijn be-
minde?

Ick ben verblijd dat ick u hier te lande vinde

En dat ghy van uw reys behouden wederom

Gekoomen zijt: weest doch van herten wellekom.

C. Is 't waer of is 't een droom, mijn lief, mijn uytver-
kooren,

Dat ick u houde? magh ick u weer sien en hooren?

S. Ey, gaet nae binnen toe so haestigh als men kan,
Want ghy werd langh verwacht van onsen ouden man

Derde Handeling : Eerste uyt koomen.

CHREMES: MENEDEMUS.

C. **H**Et is weer dagh: wat heb ick 't langer uyt te stellē
Dat ick ten eersten tot mijn buyrman aen gae
schellen,

Op dat hy eerst van my de tydingh magh verstaen

Hoe dat zijn soon nu weer uyt Aſien van daen

In 't land gekoomen is, al heeft het die niet gaeren

Dat men 't so haest gae aen sijn vader openbaeren?

Maer als ick zie hoe dat dien armen man zich quelt

En in sijn soons vertreck so grooten hertzeer stelt,

Dient dan voor hem so on-verwachte vreugd geswegē

Daer doch in 't melden geen perijckel is gelegen?

Y

Ik

Ick fal't voorwaer niet doen,maer wil den ouden man
 De tydingh brengen en hem helpen waer ick kan,
 En even als het gaet by dese jonge lieden
 Daer ick myn soon de hand syn speelgenoot sie bieden
 En dat hy hem ten dienst in zyne saecken staet,
 Soo is't oock billick dat het onder ons soo gaet
 Die oude luyden zyn. M. Of ick moet zyn gebooren
 Tot ongeluck, of 't is niet waer het geen wy hooren
 Van al de wereld, dat de lanckheyt van den tijt
 De smert vergeeten doet en alle droefheyt slijt.
 Want ick voel dagelijcx mijn swarigheyt vermeerren
 En hoe ick langer moet mijn lieven zoon ontbeeren
 Hoe 'k meer nae hem verlanghe. C. Maer 'k sie hem
 selfs daer staen :

Hy is al uyt sijn Huys, ick gae hem spreken aen.
 Goe morgen,Menedeem ick kom u mede-deelen
 Een tydingh, die 'k voor u niet en behoort te heelen
 Engy wel gaeren wist. M. Hebt ghy oock yet verstaen
 Van mijnen soon? C. Hy leeft en isser noch wel aen:
 M. Waer is hy? C. In mijn huys. M. Mijn Soon? C.
 't Is soo ick seyde.

M. Mijn Clinia? C. Ojae. M. Ey, wilt my by hem
 leyden.

C. Hy wil niet datmen u sijn weerkomst doe verstaen
 En schuwt u om dat hy heeft tegen u misdaen,
 En vreesd daerom als noch om onder uwe oogen
 Te koomen, en of niet uw hardigheyt fou moogen
 Vermeert zijn tegens hem. M. Hebt gy hem niet geseyt
 Hoe dat die saeck by my nu tegenwoordigh leyt.
 C. Och neen ick. M. Waerom niet? C. Om dat het
 voor u beyde

Niet goet en is dat ick hem dese dingen seyde,
 En dat hy weete dat ghy nu soo gantsch gedwee
 En overwonnen zijt. M. Het geen ick eertijds dee
 Dat kan ick nu niet doen. Ick wil niet langer wesen
 Soo harden vader als ick heb geweest voor desen :

'tHeeft

t Heeft langh genoegh geduyrt. C. O Menedeem ,
ghy zijt

Aen beyde zyden al te heftigh . d'eene tijdt
Te mild , en d'andere wilt ghy te karigh wesen.
Het selfde quaed hebt ghy uyt dit en dat te vresen.
Wel eer als ghy vernaemt dat hy somwylen gingh
By dese vryfter , die toen arm was en geringh
En met een kleyntje was geholpen en te vrede
En alles nam voor lief watmen aen haer bestede ,
Hebt ghy veel liever , als dat ghy dat toe soud staen,
Door uwe hardigheyt hem uyt het landt doen gaen,
Waerom sy tegen danck en door de nood gedreven
Gedwongen is sich tot de neeringh te begeben.
En tegenwoordigh , nu het niet en kan geschien
Als met uw groote schae en uw bederf misfchien,
Sijt ghy genegen haer , al wat sy wil , te geven.
Want dat ghy weet hoe sy nu is gewent te leven
So seggh ick u voor eerst , dat zy nu meer als thien
Dienstmeyssens by haer heeft , en dat zy is verzien
Van goud , van parelen , van kostelijcke kleeren
En dat s' een graeven goed is machtigh te verteeren.
Schoon dat haer vryer waer, een Ruwaert van het land;
Was hy die kosten uyt te harden niet bestant
Ick swijgh 'er van dat ghy die last soud kunnen drae-
gen.

M. Is sy daer binnen? C. Dat behoeft ghy niet te vrae-
gen.

Ick ben het wel gewaer geworden , die aen haer
En die zy by haer heeft een avond-maeltijd maer
Gegeven heb , dat so ick my noch eens most steecken
In sulcke kosten ick licht op souw moeten breeken.
Want om te swijgen van de reste , wat heeft zy
Al wijn vernielt met maer te faeyen , tegens my
Dus seggende , Dees 'is te straf , het kon wel wesen ,
Patroon , dat d' andere wat milder was als desen :

Ey lieve fiet het eens : laet ons de proef daer van
 Eens nemen , bid ick u , indien het wesen kan.
 'kHeb al mijn kruycken, al mijn flessen, al mijn vaten
 Geopent en niet een van alle toegelaten ,
 Mijn volck was altemael in roeren en beslet ,
 En dit 's maer eene nacht : hoe meynt ghy dat het met
 U gaen sal, buyrman? sult gy daer wel raedt toe weeten
 Die sy met huylt met hayr gestaegh op sullen eeten?
 So moeten my de Goon beminnen als het my
 Van uwent wegen deert. M. Ick laet hem doen so hy
 Verstaet, en wat hem lust : ick laet hem teeren, smee-
 ren ,

Verquisten, snappen op, mijn goetd verdomineeren,
 Ick ben dat al getrooft als ick hem maer by my
 Mach hebben. C. Menedeem, so dat uw meeningh zy
 En so ghy sulcks te doen volkomen sijt genegen
 So is daer aen, dunckt my, geweldigh veel gelegen
 Dat hy gelooft dat al wat dat hy kryght van u
 Ghy daer niet van en weet. M. Segh dan wat doe ick
 nu?

C. Doet alles liever als dat ghy hebt voor genoomen.
 Laet u door yemand, die by u souw moogen komen,
 Bedriegen, geeft het hem als of ghy niet en wist
 Dat het voor hem is; laet u so quansuys door list
 Van d'een of d'andre knecht verschalcken in 't verho-
 len,

Hoe wel ick mercke dat zo yet is in de moolen
 En dat sy heymelijck daer mee al besigh zijn.
 Sy luyfren onder een, uw dienstknecht en de mijn,
 En onse jonghe maets die steken 't hoeft te saemen
 En ick en weet niet wat zy foecken te beraemen:
 Maer 't is u verre best dat ghy op die manier
 Ses honderd guldens spilt als anders een denier.
 Het is om 't geld nu niet (daer 's weynigh aen bedre-
 ven)

Maer om te zien hoe dat men't veyligft hem sal geven:
 Want

Want so hy eenmael merckt hoe dat ghy zijt gemoet;

Dat ghy veel liever hebt uw leven en uw goed

En alles quyt te zijn als dat hy weer gae loopen:

Jemy! wat grooter deur doet ghy tot ondeugd open!

So dat u 't leven selfs te bangh licht vallen sal.

Want alle werden wy te flimmer als men al

T'e veel zijn wil verkryght. Hy sal zich nae niet schromen

Van u te eyffchen al wat dat hy maer sal droomen,

En niet eens dencken of het billick is of niet

Het geen hy van uw eyfcht. Als ghy dan merckt en ziet

Dat niet alleen uw goed maer hy oock gaet verlooren

Sult ghy 't niet kunnen zien en u daer over stooren

En so j' hem weygren wilt (om hier in te voorfien)

Het geen hy gaeren had, wat sal der dan geschien?

Hy sal terstond zijn heul gaen foecken aen die dingen

Waer mee hy weet dat hy u meest sal kunnen dwingen

En dreygen dadelijck van u te fullen gaen.

M. Als ick recht spreken sal so kan ick wel verstaen

Dat ghy de waerheyd segt. C. Ick heb te nacht mijn oogen

Niet toe gehad, so ben ick in de faeck bewoogen

Geweest, terwijl ick by mijn selven overdacht

Hoe dat ick best uw zoon mocht brengen in uw macht

M. Geef my de hand: ick bid u hier mee voort te vaerē.

C. Ick ben daer toe bereydt. M. Maer weet ghy wat ick gaeren.

Van u nu had? C. Segh op. M. Dewijl ghy al voorheen

Gemerckt hebt dat zy 't een of 't ander onder een

Voor hebben om my te bedriegen en te foppen

En besigh zijn om my geld uyt de beurs te kloppen,

Dat ghy uw best deed om haer selfs te porren aen

En dat het doch hoe eer hoe liever wierd gedaen,

Ick wil hem geven al wat dat hy sal begeeren.

- Ick wil hem zien, en kan hem langer niet ontbeeren.
- C. Ick fal mijn best doen, en voor eerst nae Syrus gaen
 En hem vermaenen dat z'er haestigh voort mee gaen
 En daedlyck doen het geen zy hebben voorgenoomen.
 Maer wie of 't is die ick tot mynent uyt zie koomen?
 Gae ghy nae huys toe dat ons niemand hier zie staen
 En dencke dat wy met malkandren ons beraen;
 Ick heb noch wat te doen: daer sijn twee goe bekenden
 Hier in de buyrt, die om de scheydingh en belenden
 Van haere landen zyn te saemen in geschil
 Dees' hebben my versocht tot segsman: maer ick wil
 Haer seggen gaen dat het my niet te pas fal koomen.
 Van desen dagh, gelijk als ick heb aengenoomen,
 Ick kom terstond weerom. M. Ey jae so 't wesen kan.
 Wel lieve gôon, is 't so gelegen met een man
 Is 't aller menschen aert dat z' in een anders saecken
 Veel scherper zien als die haer eygen selven raacken?
 Souw dit wel koomen of door alte groote vreugd
 Of door de droetheyd dat ons oordeel niet en deught
 In 't geen ons aengaet? hoe veel wijser dunckt my dese
 Nu in het mijn', als ick my selver schijn, te wesen!
- C. Ick heb my van die luy voor desen dagh ontdaen
 Op dat ick ledigh waer' en u ten dienste mocht staen.

Derde Handelingh : Tweede uytkoomen.

SYRUS. CHREMES.

- S. J A e, loopt vry gints en weer: wat valt'er veel te seg-
 gen?
 't Geld moet gevonden zyn hoe ghy 't wilt overlegge.
 Men moet den ouden man bedriegen: daer is 't al.
- C. Heb ick 't niet wel geseyt dat dit gebeuren zal?
 De knecht van Clinia schijnt maer een bloed te wesen:
 Daerom gebruycken zy den mijnen, om door desen

Het

Het werck te voeren uyt het geen sy hebben voor.

S. Wie of het wesen magh die ick daer spreken hoor?

So hy dit heeft gehoort vind ick my vry verlegen.

C. Houw Syre. S. Hey. C. Wat seght ghy daer? S. 't Is al te degen,

En ick en kan my niet genoegh verwondren, heer,

Dat ghy nu wederom dus vroegh zijt in de weer

Die 'k gisteren avond so veel glaesjes heb zien veegen.

C. Niet min als dat. S. Niet min? 't Gaet u, Gelijck sy plegen

T' e seggen, dat den dranck den ouden aerend voedt

Als 't eeten hem begeeft. C. Wel dat komt seker foet.

S. My dunck dat dese snol een hups en kluchtigh wijf is,

C. Dat dunckt my oock. S. En schoon van aengesicht en lijfis.

C. Dat magh wel gaen. S. sy is al van het beste slagh

So sy nu zijn, niet so 't wel eer te wesen plagh;

En daerom komt het my niet wonder vreemd te voeren

Dat Clinia zich door haer schoonheyd liet bekooren:

Maer nae ick hoor heeft hy een vader, die een van

Ons nae-gebuyren is: kent ghy hem niet? een man

Die deun en karigh is en sijnen soen bejegent

Als of hy niet genoegh met rijckdom was gesegent,

Dat hy door armoe was genoodsaectt van hem wegh

T' loopen: weet ghy niet dat, wat ick daer van segh,

De waerheyd is? C. Wat souw ick weeten of niet weeten?

Een die niet waerdigh is zijns meesters brood te eeten,

Maer wel verdient dat hy in den rosmoolen gae.

S. Wie meynt ghy? C. 'k Meyn de knecht van desen Clinia.

S. O Syrus, hoe was ick voor u daer aen het schroomen!

C. Waerom en heeft hy sulx niet soecken voor te koo-

men?

S. Wat fouw hy doen? C. Wat doen? is dat wel vragens waerd?

Hy moft yet vinden, yet verziere metter vaert,
En d'eene schelmery of d' andere bedencken
Op dat de jonghman had 't geen hy fijn Lief mocht
schencken

En om den ouden, in zijn weerwil, te behoene.

S. 't Zijn praetjes die ghy maeckt. C. Dat had hy moete doen.

S. Wel hoe doch? pryft ghy dan de knechten die haer heeren

Bedriegen? C. Als 't geschied om arger quaed te weerē
Vind ick het pryffelijck. S. 't En is niet vreemd gefeyt.

C. Dus komt men dickwils voor een grooter fwaerigheyd

En defen een'gen zoon waer oock te huys gebleven.

S. Of hy dit meynt of niet daer 's niet veel aen bedreven
Als dat het my versterckt nu 'k hem fo praeten hoor
En meerder lust geeft tot het geen wy hebben voor.

C. En waer na wacht hy nu, of wat valt hier te hoopen
Als dat hy wederom van armoe deur gae loopen

Wyl 't hem onmooglijck is die kosten uyt te staen?

Hy dient den ouden met bedrogh aen boord tē gaen
En yet te vinden om hem door fijn neus te booren.

S. Het is een botterick. C. Maer ghy had hem behoore
Te helpen, om de min van defen jongen gast.

S. Jck fouw 't wel kunnen doen indien ghy 't my belaft,
Want ick verftae my mee op meesters te bedriegen.

C. Ghy zijt'er beter om. S 'k ben niet gewent te liegen.

C. Wel doet het dan. S. Maer dat ghy fulx gedachtigh
zijt

Indien 't gebeurde dat op d' een of 't ander tijd

Uw zoon fo oock yets dee, gelijk die dingen loopen

C. Dat fulcx zijn leven niet fal beuren wil ick hoopen.

S. Dat hoop ick feker mee; oock fegh ick 't daerom niet
Als of ick aen uw zoon myn leve-daegen yet

Soo

Sodaenighs had gemerckt: maer of het mocht geschieden,

Dat ghy dan oock: ghy kent den aert der jonge lieden
En ziet hoe jonck hy is, en so 't oock quam te pas
Ick souw al mee wat gelds u kloppen uyt de tas
En heerlijk strycken uyt so wel als een van allen.

C. Wel Syre, so wanneer als sulcx eens voor mocht vallen

So sal ick oock eens sien wat my te doen sal staen:

Let nu alleen daer op wat dat hier dient gedaen.

S. Mijn dagen heb ick noyt mijn meester hooren sprecken

So dapper nae mijn zin: oock heeft my noyt gebleecken

Dat ick een boeve-stuck mocht veyliger bestaen.

Maer wie of dit sal zijn die 't onsent komt van daen?

Derde Handelingh : Derde uytkoomen.

CHREMES. CLITIPHO. SYRUS.

Ch. **W**El Clitipho, wat 's dat voor een maenier van leven?

Behoort dat so te gaen? Cl. Wat heb ick dan bedreven?

Ch. Sagh ick niet dat j' uw hand flus in den boesem van Dit lichte vrouw-mensch staect. S. 'k ben een bedurve man,

Cl. Dat ick dat dee? Ch. Ick heb 't gesien met eygen oogen,

Daerom ontkent het niet. Souw men wel yemand mogen

Meer smaed en onrecht doen als datmen van sijn boel
Sijn handen niet en houdt en nae haer memmen voel,
Dat men een vrind neemt in sijn huys en ondertussen
Zich niet ontsien en souw sijn lief hem af te kussen?

Wat sijt ghy by de wyn oock ongeschickt geweest ?

S. 't Is so. Ch. Hoe moeyelijck ? so dat ick was bevreesft
 Waer op dit eyndelijck noch uyt souw moghen ko-
 men.

Ick weet hoe hoogh somtijds een faeck werd opgenoo-
 men

Van luy die minnen, daer ghy niet op dencken soude
 Cl Maer dit 's een kennis die my alles goeds vertrouwt

En weet dat hy geen quaed van my en heeft te vresen.

Ch. 'T zy zo: nochtans behoort ghy zo beleeft te wese
 Dat ghy u voor een tijd wat hielt uyt haer gesicht.

De liefde brengt veel mee, 't geen uw by-wesen licht

Beletten souw. Ick kan dat uyt my selfs wel vinden:

Daer 's niemand hedendaeghs van mijn vertrouwste
 vrinden

Die 'k openbaeren derf wat in mijn boesem leyt:

Want by den eenen werd my sulx door achtbaerheyd

Belet, by 'd andere souw ick my selfen schamen

Yet aen te rechten dat my niet en souw betaemen

Op dat ick niet te wulps of onberaeden schijn .

Denck dat hy oock so doet. Wy moeten selver zijn

So wys, en weeten hoe dat wy ons moeten draegen,

Waer en hoe't komt te pas, om yemand te behagen.

S. Hoort ghy die reden wel ? Cl. Het is met my gedaë.

S. Dit is het daer ick u gestaedigh toe vermaen,

Maer al myn lessen zijn u daedelijck vergeeten :

Ghy hebt u als een vroed en zuynigh knecht gequee-
 ten.

Cl. Ey swygh doch stil. S. Ghy hebt uw dingen wel be-
 stelt.

Ch. Ick schaem 't my, Syre. S. Dat geloof ick wel, en 't
 quelt

My selver oock. Cl. Kunt ghy uw backhuys noch niet
 houwen ?

S. Het is de waerheyd en ick spreek in goeder trouwen
 Se

So als ick 't meyn. Cl. Wel magh ick dan niet by haer gaen ?

Ch. Wat reden is 'er doch om u dat toe te staen ?

S. 'T is hier bedurve werck: dees sal zich selfs beklappē.
(Geloof ick) eer dat ick het geld heb in de lappen.

Maer, Chremes, lust het u te luyfteren nae my

Die maer een slecht-hoofd ben ? Ch. Wat souw ick doen ? S. Dat ghy

Uw zoon gebied dat hy van hier gae elders heenen.

Cl. Waer souw ick heenen gaen ? S. Al daer ghy selfs sult meenen

Dat het u best behaeght. Geeft haer wat vryigheyt

En gaet wat wandelen. Cl. Waer heen ? S. Wat een bescheyt ?

Als of 'er plaets ontbrack. Gaet waer ghy sult begeren :
Werd ghy het ginder moe ghy mooght weer herwaerts keeren.

Cl. Dat u de duyvel daer voor haele dat ghy my

Van hier jaegh. S. Past dan op een ander tijdt dat ghy

Uw handen voor u houdt. Mijn heer, wilt op hem letten :

Wat wijs meynt ghy dat hy voortaan hier op sal setten

So j'hem niet gae en slaet, en desen uwen soon

Capittelt en vermaent, soo veel als u de goon

Behulpzaam willen zijn ? Ch. Daer sal ick wel voor forgen.

S. Maer doet dat liever stracx als dat ghy wacht tot morgen.

Ch. Het sal geschieden. S. Soo ghy wijs zijt : want voortaan

Vraeght hy niet meer na my hoe dat ick hem vermaen.

Ch. Maer hebt ghy al gedacht om 'tgeen ick flusjes seyde

En by u selven yet gevonden dat u greyde,

Of noch niet ? S. Jae, ghy spreeckt van het bedriegen: facht,

En laet eens sien : ick heb daer daed'lijck wat bedacht.

Ch. Ghy

Ch. Ghy zijt een fijn gefel : maer wat ? S. Ick fal 't u seggen.

Maer even als, wanneer men is aen't overleggen,
't Een uyt het andere den mensch schiet in den fin :

Ch. Wel Syrus, wat is dat ? S. Dit vrouw-mensch, nae 'k bevin,

Is een deurtrapte pry. Ch. Daer souw 'k se mee voor hounen :

S. Jae, meester, soo ghy wist 'tgeen ick u sal ontvouwen:
Ick bid u hoort doch eens wat dat sy vangen aen.
Een oude vrouw die van Corinthen was van daen
Die is voor desen hier t' Athenen komen woonen,
En heeft van haer geleent een som van hondert kroonen.

Ch. Jae wel doch, Syre. S. Dit oud wijf is overleeft
En liet een dochter nae, die sy gegeven heeft
Aen dese voor dat gelt te pand. Ch. Ick heb't begrepen.

S. Die gisteren haer mee nae 't onsent toe quam slepen.
Dees' is nu by u wijf. Ch. Jae wel doch. S. Clinia.
Bid haer om dese maegd en seyt dat hy daer na
Als 't hem gelegen komt het gelt haer toe sal tellen.
Dit biedt hy. Ch. Doet hy ? S. Wie souw dat in twijfel stellen ?

Ch. Ick meynde 't niet maer segh, wat sult ghy nu gaen doen ?

S. Ick sal my soo terstont nae Menedemus spoen
En seggen hem dat sy gevangen is genoomen
In Carien ; dat sy heel rijck is, en gekoomen
Van treffelijcke luy, soo dat'er metter tijdt
Een groot profijt in steeckt soo hy ze loft. Ch. Ghy zijt
Bedroogen. S. Wel waerom ? Ch. Ick sal u antwoord geven

Voor Menedeem : Daer is voor my niet aen bedreven

Ick

Ick los haer niet : wat seght ghy nu ? S. Dat ghy doch
foo

Niet praten wilt. Ch. 'k Heb nu die waren niet van
noô.

S. Hebt ghy die waeren niet van noode ? Ch. Neen ick
trouwen.

S. 'k Weet niet waerom ghy uw foo vreemd daer van
mooght houwen.

Ch. Ick sal't u seggen : bey, bey. Wat of dit beduyt
Dat men de deur foo hard tot mijnent open fluyt ?

Vierde Handelingh : Eerste Uytkoomen.

SOSTRATA. CHREMES. VOEDSTER. SYRUS.

So: **N**A ick by mijn gemoet de faeck te recht bevroede
Is dit de selve ringh, de selfde die 'k vermoede,
Waer mee mijn dochter is te vondelingh geleyt.

Ch. Wat of dit wesen wil, het geen mijn wijf daer seyt ?

So. Wat seght ghy dunckt het u deselve niet te wesen ?

V. Zoo rasch als ick hem sagh so vielder niet te vresen.

So. Maer, Voedster, hebt ghy z' oock genoegh besien,
ey goê ?

V. Och jae ick, Sostrata. So. Gae dan nae binnen toe,
En komt my seggen als z' haer selven heeft gewassen,
Ick sal terwyl hier op mijn mans weeromkomt paffen.

Sy. Zy wil u hebben, sie eens wat haer boodtschap is.
My dunckt sy is belaeen en vol bekommernis

En 't is niet te vergeefs : ick vrees wat het magh wesen.

Ch. Wat sou het wesen of waer voor hebt ghy te vresen?
Ick denck dat het niet veel sal hebben om het lijf

Daer sy foo veel gebaers af maeckt. So. Och man !

Ch. Och wijf !

So. Ick gingh u soecken. Ch. Piep dan op, en laet eens
hooren

Wat ghy te seggen hebt. So. Ick bid u van te voeren
Dat

Dat ghy doch niet en wilt gelooven noch vermoen
Dat ick yets tegen u gebodt heb derven doen.

Ch. Begeert ghy dat ick u daer in geloof sal geven
Schoon 't ongelooflijck is, daer 's weynigh aen bedre-

ven,
Ick sal 't gelooven. Sy. Dees' onschuldigh, die ick

hoor,
Brecht eenigh quaed-doen mee. So. Staet het u niet

te voor
Dat ick eens swanger was en ghy my scherp belaste
Zoo ick een dochter kreegh dat ickse niet en paste
Te houden aen? Ch. Ik weet wat dat ghy hebt gedaen:
Ghy hebt haer aengefockt. Sy. Jae vrouw: is 't soo

gegaen
Zoo heeft de meester soo veel meerder schâe te drae-

gen.
So. Gantsch niet: maer hier was een oud-wijf ter neer

geslaegen
Die uyt Corinthen was, een degelijcke vrouw:

Dees gaf ick 't kind dat sy 't te vond'lingh leggen souw

Ch. Vind men oock menschen die soo dom zijn?

So. Lieve Chreme,

Wat heb ick dan gedaen datmen 't so euvel neeme?

Ch. Vraeght ghy dat noch? So. Zoo ick my hier in heb

ontgaen
Ick heb het sonder argh onwetende gedaen.

Ch. Dat weet ick waer te sijn al wouwj'er tegen dringen
Onwetende so seght en doet ghy alle dingen:

Wat al mislagen hebt ghy in dit stuck gedaen?

Want soo ghy nae mijn last te werck had willen gaen

En doen het geen ick u te dier tijdt had gebooden,

Had men van eersten af het meyske moeten dooden

En sich niet uyterlijck met woorden en gebaer

Gelaten of het dood en om het leven waer,

En geven inder daed geen kleyne hoop van leven.

Maer 'k laet dat varen en het zy u toegegeven

Om

Om 't moederlijkke hert, om de meedoogentheyt :
Maer hoe voorfichtigh heb j' uw dingen aengeleyt ?
Bedenckt eens by u selfs wat dat ghy hebt bedreven:
Te weten, dat ghy hebt uw dochttertje gegeven
Ten beften aen dat wijf, dat fy haer op kon voen
En door uw fchult met haer een vuyle winningh doen
Of brengenfe te mert en opentlijck verkoopen.
Ick denck, ghy hebt gedacht het mooge naemaels loo-
pen

Zoo als het wil als fy maer in het leven blijft.
Wat falmen doen met foo een onbedachten wijf,
Met luyden, die noch recht noch billickhey; en weten,
Noch wat het beft of wat het flimft' is af te meten ?
Die noch haer eygen fchae noch voordeel en verftaen
En niet, als wat haer luft, voor goed en nemen aen ?
So. Mijn lieve Chremes, ick beken't ick heb misdreven
En vind mijn overtuyght, maer wilt het my vergeven:
Dat bid ick u : en foo veel als ghy ouder zijt
En u verftant meer is gellepen door den tijdt,
Dat mijne fottigheyt een weynigh byftands vinde
In uwe billickeyd, foo ghy my oyt beminde.

Ch. Wel, ick vergeef het u 'tgeen ghy hier hebt misdaen:
Dan, Sofrata, ghy neemt veel quade parten aen
Door mijne fachtigheyt : maer 'k wil dat laeten fteken,
En wijl ghy van dit ftuck begonnen hebt te fpreken
Zo feght al voort wat ghy te feggen hebt. So. Gelijck
Wy flechte vrouwen door den band gemeenelijck
Wat naeuw befet fijn en voorfichtigh willen weefen
En voor 't toekoomende meer als de mannen vreefen,
Zo trock ick eerst een ringh van mijne vingers af
Die ick aen 't oude wijf met onse dochter gaf
Om met het kindeke te vondelingh te leggen
Op dat, indien het ftierf, men foude kunnen feggen
Dat het niet heel en was verfteecken van ons goedt.

Ch. Dat was heel wel : ghy hebt het kind en u behoedt,

So. En

So. En sie, dit is dien ringh. Ch. Hoe benj'er aen gekomen.

So. Een vryfter gaf sy my, die Bacchis had genoomen In haer geselschap, Sy. Houw! Ch. Wat seyt die?

So. Als se gingh

Nae 't bad toe, sey zy my, bewaer my desen ringh Tot dat ick wederkom. Als ick z'eerst had gekregen Sloegh ick geen acht daer op: maer naederhand te degen

Den ringh bekijkende heb ick die strax gekent

En liep flux nae u toe. Ch. In wat vermoeden bent

Ghy nu, of wat hebt ghy hier verders af vernoomen

So. Meer weet ick niet: maer gy kunt selver binnen komen

En ondervraegen haer waer zy hem heeft van daen,

Indien 't te vinden is. So. Het is met my gedaen:

Ick sie hier meerder hoops als ick wel souw begeeren

Is 't waer, 't geen zy daer zeyt, so souw 'k wel derven fweeren

Dat het ons dochter is. Ch. Weet ghy niet of de vrou

Noch leeft, dien ghy ze gaest dat zy haer leggen zouw

Te vondelingh? So. Ick weet niet of zy noch magh leven.

C. Wat heeft sy doe ter tijd u voor bescheyd gegeven?

So. Dat zy gedaen had 't geen ick haer bevolen had.

Ch. Segh my hoe dat die vrouw geheeten was, op dat

Men nae haer om magh zien en over al doe vraegen.

So. Haer Naem was Filtere. Sy. Wat honderd duyfsend plaegen!

Die is 't: en 't waer niet vreemd indien Antifila

Behouden waer' en ick bedorven. Ch. Sofrata

Volgh my nae binnen toe. So. 't Is beter afgeloopen

O Chremes, als ick had gemeynt of derven hoopen.

Hoe bangh was ick, dat ghy so hard noch wesen mocht

Als toen ghy niet en woudt dat zy wierd opgebracht!

Ch. men

Ch. Men kan niet altyds zijn so men wel souw begeeren
 Als het niet wesen magh: den tijd die kan verkeeren;
 Nu is het so, met my gelegen, die wel eer
 Gheen dochter hebben wou, dat ick'er een bekeer.

Sy. So ick nae mijn gemoed mijn giffing heb te maecken
 Is 't ongeluck niet ver en 't sal my haest genaecken,
 Ick ben so dicht bezet dat ick niet wegh en kan
 So ick niet yets bedenck dat onsen ouden man
 Niet mercke defen snol zijn zoons maitres te wesen.
 Want dat ick hoopen zouw op 't geld, of dat ick
 defen

Souw foecken achter op te lichten. dat waer mis.
 Ick achte dat'er eers genoegh bevochten is
 Voor my, indien ick maer heels huyd hier uyt kan
 raecken.

Foey! dat so grooten brock so schieelijck uyt mijn kaekē
 Geruckt is! wat een spijt? wat dient'er nu gedaen,
 Of wat versinn' ick best? ick moet van vooren aen
 Beginnen, en van nieus op slaen mijn reken-boecken.
 Daer's niet so swaer dat niet te vinden is met foecken.
 Of ick het dus begon? dat waere niemendal.
 Of zo? dat's even veel. Of zo dan? dat waer mal
 En 't kan niet zijn: 't kan wel, en 't waere 't best van
 allen.

Corage! daer is my wat aerdighs ingevallen
 En dese vond is goed: ick achte dat ick in
 Dat vluchtigh geld mijn klauw noch slaen sal nae
 mijn zin.

Vierde Handelingh: Tweede uytkomen

CLINIA. SYRUS.

C. **D**Aer is geen swaerigheyd ter wereld te bedencken
 Die my nu schaeden kan of hertzeer doen of
 krencken,

Z

Soe

Soo groote blyfchap komt my over onverwacht.
 Ick geef my nu voortaan heel in mijns vaders macht.
 En wil gefchickter zijn als hy fouw wenfchen moogen.

S. Ick ben in 't minften in mijn meyningh niet bedroogen,

t Is even als ick dacht: fijn lief Antiphila
 Is tot zijn groot geluck bekend geworden, na
 Ick aen fijn woorden hoor. Ick ben verblijd met allen
 Dat defe faecken nae uw zin fijn uytgevallen.

C. Mijn lieve Syrus, seg, hebt ghy dit al verftaen?

S. Wel waerom fouw ick niet die daer van vooren aen
 Geflaegh ben by geweest? C. Kunt ghy wel yemand
 noemen

Die van fo een geluck fich felven kan beromen
 Als my bejagent is? S. O neen. C. So minne my

Den hemel, als ick om mijn felven minder bly
 Ben als om haerent wil, die byfter goed van aert is
 En die 'k voorfeker weet dat aller eere waerd is.

S. Daer twijfel ick niet aen.: maer, Clinia, voortaan
 Dient ghy my om uw vriend een weynigh by te ftaan

En uwe hand te bien, op dat wy moogen maecken
 Dat oock fijn dingen in verfekertheyd geraecken,

Op dat fijn vader niet en mercke wat'er van

Dat vrouw-mensch is. C. O Goon! S. Al zachjes,
 foete Man.

C. Mijn liev' Antiphila zal nu met my gaen trouwen!

S. Maer, Clinia, kunt ghy uw mond fo langh niet houwen

Dat j'in mijn woorden valt eer ick heb uytgefeyt?

C. O Syr, mijn beſte maet, ick ben vol vrolijkheyd
 En bid u dat ghy 't my ten beſten houd. S. Seer gaeren.

C. My dunckt dat ick al in den hemel ben gevaeren.

S. De moeyte, dunckt my, is verlooren die ick doe:

C. Wel aen, ſegh wat ghy wilt, ick hoor en luyfter toe.

S. Maer

S. Maer daedlijck sult gy weer verandren van gedachten.
C. 'K sel niet. S. Ick seggh dat wy nu moeten gaen betrachten

Dat oock de zaecken van uw vriend en kammeraet
Versékert mogen zijn: want zo ghy henen gaet
En dese joffer hier laet blijven, kan 't niet missen
Of onsen ouden man zal daedlijck daer uyt giffen
Dat zy de boel is van zijn zoon: maer by aldien
Ghy haer van hier leydt zal hy het bedrogh niet zien
En 't blijf verhoolen zoo 't tot noch toe is verfwegen.

C. Maer, Syrus, daer is niet mijn houwelijck meer tegen

Als dat souw zijn: want met wat aensight of fatsoen
Spreeck ick mijn vader aen? weet ghy wat ick moet doen

Off seggen? S. Waerom niet? C. Wilt my dat doch eens seggen:

Wat oorfaeck weet ghy die 'k hem hebbe voor te leggen?

Wat reden brenghe ick by? S. Voor my, ick souw verstaen

Dat ghy de waerheyd segt en hier recht uyt moet gaen

C. Wat segt ghy daer? S. Ghy sult uw vader openbaeren

Dat ghy verliest zijt op Antiphila, en gaeren

Met haer soud trouwen, maer dat dese Bacchis is

De boel van Clitipho. C. Wat een gelijckenis!

Ghy zijt een dapper gast: 't geen ghy my leght te voeren

Is quansuys billick en het souw so wel behooren,

Oock is het licht te doen: ick denck dat ghy daer nae

Noch willen sult dat ick mijn vader bidde gae

Dat hy het aen uw heer doch niet en openbaere.

S. Neen: maer dat hy de saeck rond uyt aen hem verklaere

En die van stuck tot stuck zijn vader maeck bekent.

C. Ick loof niet dat je geck of dat je droncke bent.
So doende was hy heel verraeden, fouw ick vresen.
Want, segh my eens, hoe kan hy dan verseeckert we-
sen?

S. Aen desen raed nochtans geef ick de hoogste prijs;
Hier op verhef ick my en ben geweldigh wijs
Daer mee, dat ick'er twee gelijklijck sal bedriegen
Puur met de waerheyd haer te seggen, sonder liegen,
So dat, wanneer uw vaer aen onsen ouden seyt
Dat dese Bacchis, die 'k tot zijnent heb geleydt,
De boel is van zijn zoon, hy 't niet en sal geloven.

C. Maer so sie 'k my van al mijn houlijx-hoop beroven:
Want al so langh als hy geloven sal dat dees
Mijns vryster is, ben ick bekommert en in vrees
Dat hy zijn dochter my ten houlijck niet sal geven.
Ghy denckt by avontuur daer 's weynigh aen bedre-
ven

Hoe het met my gaet als ghy hem maer voordeel doet.

S. Wat (popenlency) meynt ghy dat ick vinde goed
Datmen dit veynsen sal den tyd van hondert jaeren?
Ick heb maer eenen dagh van doen om sulcx te klaeren
En 't geld te krijgen uyt den ouden man sijn kaff,
Dan is het wel en daer is anders niet aen vast.

C. Hebt ghy daer aen genoegh? maer hoe sult ghy het
maecken

So dit tot kennis van mijn vader mocht geraecken?

S. En of ick quam by luy die seggen hoe fouw 't gaen
Indien den hemel viel: C. Ick ben der in belae
Wat ick sal doen. S. Belaen? als of 't niet t' aller tijde
In uwe macht en was hier weder uyt te glijden
Wanneer ghy wilt. Maeckt hem de saeck bekent C.
Wel aen,

Wel aen, ick ben te vreen: laet Bacchis over gaen.

S. Dat is heel wel, maer sacht: ick hoor ons deur onsluytē.
Dat komt heel wel te pas, zy treed daer selver buyten.

Vierde

Vierde Handelingh. Derde uytkoomen.

BACCHIS. CLINIA. SYRUS. DROMO. PHRYGIA.

B. **O** P de beloften, die my dese Syrus dee
Van honderd kroonen my te geven, ginch ick
mee:

De stoutigheyd die hy heeft over my genoomen
Was groot genoegh, maer 't geld heb ick noch niet
bekoomen.

Doch so de stucke-boefs my nu bedroogen heeft
So segh en sweer ick hem, so waerlijck als hy leeft,
Dat ick my over sijn bedriegery sal wreeten
En hy my dickwils te vergeefs sal koomen smeecken
Om mee te gaen: of als ick 't hem heb toegefeyt
Dat ick sal koomen, en sijn meester op 't bescheyd
Dat hy hem heeft gebraght sal hoopen en verlangen
Nae myne komst, en vast in twyfelings sal hangen,
Sal ick hem schieten op, en niet eens kijken uyt.
En Syr my dese schuld betaelen met zijn huyd.

C. Wel, zy belooft u daer wat schoons: een huyd vol
stocken.

S. Maer meynt ghy dat zy dat so seyt om mee te jocken?
Och neen zy: maer so ick niet op mijn hoede ben
Sal zy 't voorseker doen nae ick dat vrouw-mensch
ken.

B. Dit volckje slaept, maer ick sal haere rust haest stoo-
ren.

Hoor eensjes Frygia: staet het u niet te vooren
Waer dat die man ons wees de wooningh van Cha-
rijn?

Ph. Och jae 't. B. En seyde die de naest aen dees te zijn
Wat aen de rechterhand? Ph. Ick heb het niet ver-
geeten.

B. Loop ras eens derwaerts: de Capteyn is daer ten eeten
Z 3 (Ghy

(Ghy weet wel wie ick meyn) alwaer hy by zijn vriend
De vastelavond houdt. S. Wel wat of zy begint?

B. Segt hem, dat ick alhier gehouden werde tegen
Mijn wil en danck, maer dat, so haest 'als 't komt gele-
gen

En ick mijn open zie, ick met een stillen trom
Van hier sal gaen, en dan so daedlijck by hem kom.

S. Ick ben bekaeyt en weet niet waer ick my sal wenden.
Ick bid u, Bacchis, blijf: waer wilt ghy 't meysen
senden

Belaft haer dat sy blyf. B. Gaet heenen. S. Maer uw
geld

Is ree. B. So blyf ick. S. 't Sal u werden toegetelt
So daedlijck. B. Doet dat u belieft: maen ick, of
houde

Ick daerom aen? S. Maer hoor wat ick u seggen soude.

B. Wel wat is dat? S. Ghy moet tot onsent nu van daen,
En met uw heele sleep nae Menedeem toe gaen.

B. Wel, hangebaft, wat hebt ghy voor met sulcke re-
den?

S. Ick ben vast besich om het geld voor u te smeden.

B. Siet ghy my aen voor een, die ghy het waer digh acht
Dat m'er de geck mee scheert of wat mee druylt en
lacht?

S. Het heeft zijn redenen: laet het u wel gevallen.

B. Sal ick hier noch met u spel hebben: S. Niet met al-
len:

Ick heb niet anders voor als u te helpen aen

Uw penningen. B. Dat 's wel: Kom laet ons henen
gaen.

S. Volgh my dan. Dromo houw. D. Wie is 't die my wil
spreeken?

S. 't Is Syrus. D. Wat 's'er gaens dat gy my 'thooft komt
breecken?

S. Neemt al de meysens van dees Joffer met u mee,
En brengt haer daedelijck tot uwent. Maeckt u ree
En

En haest u wat. D. Waerom? S. Wilt my geen reden vraegen

En segt haer dat s'al heur bagage met haer draegen.

Och, onsen ouden man sal meynen dat hy vry

Ontlast is door 't vertreck van al 't gesnor: maer hy

En weet niet wat verlies hy hebbe te verwachten

Voor dese kleyne winst die hy vry groot sal achten.

Ghy Dromo, zijt ghy wys, past dat je niet en klapt.

D. Ick sal so stom zijn of mijn tongh was afgekapt:

Vierde Handelingh: Vierde uytkoomen.

CHREMES. SYRUS.

C. **S**O helpen my de Goon, gelijk als ick meedoogen

Met Menedemus heb en dapper ben bewoogen

Om dat hy in sijn huys krijght so een groote plaegh.

Aen sulcken vrouw met soo veel meysfens alle daegh

De kost te geven? schoon 't hem niet en zal mishaege

In 't eerst, en dat hy dat in ettelijcke daegen

Niet voelen sal, gelijk als ick geloof, om dat

Hy nae zijn zoon sulck een verlangen heeft gehad:

so sal hy evenwel, als hy gewaer sal werden

Dat dese kosten voor hem niet en zijn te herden

Die dagh aen dagh geschien, en dat mer wijs noch toon

Noch maet op set, sal hy weer wenschen dat zijn zoon

Weerom gae wandelen: Dat staet'er van te schroomen.

Daer's Syrus selver: hy is recht van pas gekoomen.

S. Waer wacht ick nae, dat ick hem strax niet aen en vall'?

C. Hou Syrus. S. Wel, myn heer. C. Wat is'er? S. Ick heb al

Een wyl nae u verlanght om u te moogen spreeken.

C. Ick sie aen uw gelaet, heb ick 't wel afgekeeken,

Dat ghy al yet gedaen heb: met den ouden man.

S. Ghy meynt van 'tgeen daer gy een wijl voor desen van

Gesproken hebt: Och jae 'k, al strax. C. Ter goeder trouwen?

S. Jae waerelijck. C. Ick kan my naeuwelijx onthouwen
Of ick moet u den bol wat streelen. Kom by my,
'K wil u wat goeds doen en oock gaeren, om dat ghy
Dat so benaerstigt hebt. S. Maer so gy wist hoe aerdigh
Dat dit quam in myn zin. C. Ghy zijt quansuys ho-
vaerdigh

En stoft'er op en hebt daer groot behaegen in
Dat desen aenflagh u geluckt is nae uw zin.

S. Ick doe waerachtigh niet, ghy hoeft my niet te quellen:
Ick segh het maer alleen, en soek 't u te vertellen.

C. Wel segh my dan wat van de faeck is. S. Clinia
Heeft Menedemus wijs gemaect, so ick verstaec,
Dat dese Bacchis, die tot onsent is gekoomen,
Is Clitifoos maitres: dat hy s' heeft mee genoomen
Om dat ghy 't niet gewaer soud werden. C. Dat komt
soet

En 't is wel overleyt, S. Ey lieve, vindt ghy 't goed?

C. Te byster, segh ick. S. So maer reedlijck, souw ick
meen.

Maer hoor eens verder wat bedrog zy noch met eenen
Voor hebben: selver zal hy seggen hoe dat hy
Uw dochter heeft gesien, en voegen daer noch by
Dat hem haer schoonheyd so beviel in het aenschouwen
Dat hy haer gaeren tot sijn vrouw souw willen trouwen.

C. Wie meynje, die flus eerst bekend geworden is?

S. De selve meyn ick, en ick segh u voor gewis
Dat hy versoecken sal dat ghy haer wilt besteden
Aen hem ten houwelijck. C. Maer, Syrus, om wat
reden?

Want ick verklaer u dat ick 't niet begripen ken.

S. Wat benj' oock bot! C. Het magh wel wesen dat ick
't ben.

S. Dit is de middel om aen geld te kunnen raecken,
Om ringen, klederen en andre bruylofs-faecken,
Verstaec

Verftae je 't nu noch niet? C. Te koopen meenje.

S. Jae

Daer heb je 't. C. Maer ick fegh dat ick 't niet toe en
ftae.

Ick wil se niet aen hem beloven noch befteden.

S. Niet? lieve, fegh my om wat reden? C. Om wat
reden?

Vraeght ghy dat? aen zoo een? S. Doet dat ghy vind
geraen.

Ick meynde 't fo niet, dat ghy haer voor eeuwigh aen
Hem foud beloven, maer u fo alleen gelaeten.

C. Gelaeten? dat en pafst my niet. wat moogj' al praeten?
Ghy mooght het meuijeren fo als ghy 't beft verftaet.
Maer ick begeer van u dat ghy m'er buyten laet.

Sou 'k haer beloven aen een die 'k se niet wil geven?

S. Ick dacht het: C. Neen ick doch. Dat doe 'k niet van
mijn leven.

S. Het kon gemackelijck gefchien op die manier,

En ick had het fo voor om dat ghy 't my fo dier.

Belaft had. C. Ick geloof 't. S. Maer 't kan my niet
verfcheelen,

En ftel het aen een zy indien 't u mocht verveelen.

C. Nochtans begeer ick dat ghy daer uw beft toe doet
Dat het gefchieden magh, maer op een andre voet.

S. Wel aen, ick ben te vreen: laet het wat anders wesen.
Maer 't geld, waer van ick u gefproocken heb voor de-
fen

Dat defe fchuldigh is aen Bacchis, moet men haer
Weerom doen hebben, en ick denck niet dat j'u daer
Mee fult behelpen: wat heeft zy op my te seggen?

Wat raeckt het my dat ick 't geld op fouw moeten leg-
gen?

Heb ick de penningen ontfangen? heb ick daer

Toe laft gegeven? kon z'in weerwil van de vâer

Het kind verpanden? maer daer liever op zult letten,

Dat op zijn recht te ftaen nae 't fcherpfte van de wettē

t Grooft' onrecht dickwils is, gelijk'er werd geseyt.

Neen, dat sal ick niet doen: S. Het waer' oock geen bescheyd:

Jae, schoon men dat somtijds in andre souw gedoogen

So souw 't met u nochtans niet door den beugel moge

Want al de wereld houd u voor een wel gestelt

En rijcker man. C. Ick sal aen Bacchis selver 't geld

Gaen brengen. S. Beter soud ghy dat uw zoon beveelen.

C. Waerom? S. Om dat men het gerucht heeft laeten speelen

En hy gebraght is in 't vermoeden dat zy zijn

Maitres is. C. Wat geeft dat? S. Het sal te beter schijn

Van waerheyd hebben als hy 't selver haer sal geven

Oock sal ick lichter, 't geen ick voor heb hier beneven,

Uytwercken kunnen. Maer daer komt hy selver aen:

Gaet heen en krijght het geld. C. Ick sal 't so haelen gaen.

Vierde Handeling. Vijfde uytcoomen.

CLITIPHO. SYRUS.

C. **D**Aer's niet so licht of 't valt noch swaer als men 't niet gaeren

En ongewilligh doet: so ben ick mee gevaeren.

Want dese wandelingh, schoon ick die met gemack

Kon doen en dat'er niet veel moeytens in en stack,

Heeft my heel afgeslooft: en nu ick ben gekoomen

En is'er niet waer voor ick meerder heb te schroomen.

Als dat men my van nieuws sal stooten hier van daen

Nae 't een of 't ander oord, om niet te moogen gaen

By Bacchis. Sier, dat al de goden en goddinnen

(So menigh als 'er zijn) u schenden om 't verzinnen

Van so een snoode vond, en 't geen ghy hebt begoft.

Altyds verzint ghy yets (heel anders als ghy most)

Om

Om my te pynigen te beulen en te plaegen.

S. Gaet ghy hier niet van daen daer men u dient te jaegen

Nae dat ghy waerdigh zijt? uw dertelheyd heeft my
By nae om hals gebraght. C. Ick waer wel dapper bly
Indien dat was geschiedt: ghy waert het dubbel waerdigh.

S. Hoe waerdigh, en waerom? dat komt waerachtigh aerdigh.

Ick ben voorwaer verheugt dat ick dees woorden hoor
Eer ick de penningen u geve, die ick voor
U heb gekregen en so daedlijck op souw leggen.

C. Segh my dan eens hoe dat ick tegen u moet seggen.

Ghy zijt gegaen, en hebt mijn vryfter hier geleydt
Die ick niet raecken magh: wat is dit voor bescheydt?

S. Nu, nu, ick wil op u niet langher toornigh wesen:
Maer weet ghy waer zy is? C. Tot onsent, als voor
defen.

S. O neen, daer is sy niet. C. Segh my, waer is se dan?

S. Sy is tot Clinia. C. 'K ben een bedorve man.

S. Neen, neen: hebt goede moed: s'frax sult ghy 't geld
ontfangen

Dat ghy haer hebt beloofd en sult het haer gaen langen.

C. Ghy raeskalt: waer van daen sou 't koomen? S. Van
uw vaer.

C. Ghy jockt misfchien met my. S. 'tGeen ick u seggh is
waer,

En inder daed sult ghy 't oock anders niet bevinde

C. O my geluckige! ô Syre, myn beminde!

S. Maer zacht, uw vader komt daer selver uyt: fiet toe

Dat ghy u gansch niet vreemd en houd, waerom of
hoe

Dat dese dingen in haer werck gaen: wilt u draegen

So als den tijd vereyscht: wacht u voor yet te vraegen;

Paft dat ghy weynigh spreeckt, en doet wat hy gebiedt.

Vierde

Vierde Handelingh: Sefte uytkoomen.

CHREMES. CLITIPHO. SYRUS.

Ch. **W**Aer is nu Clitipho? S. Segh, hier. Cl. Hier.
Ch. Heb! hem yet

Geleyt van dese faeck? S. Jae ick, meest altemaelen.

Ch. Neemt dese beurs met geld om Bacchis te betaelen:
Brenghet het daer 't wesen moet. S. Treed toe, wat
blijfe staen

Gelijck een pael? waerom neemt ghy het niet? Cl.
Geef aen.

S. Volgh my terftond dit heen: ick sal u derwaerts leyde.
Ghy ondertuffchen kunt ons hier een wijl verbeyden:
Wy koomen daedlijck weer en fullen ons wat spoen:
Oock hebben wy hier toe geen langen tijd van doen.

Ch. Mijn dochter heeft daer mee van my nu honderd
kroonen,

Die 'k reeken dat ick geef om 't vrouujen te beloonen

Dat haer heeft opgevoedt: nu sal der noch so een

Som volgen om haer uyt te fetten en te kleen,

Om fraeye dingen en kleynodyen te koopen:

Dan fullen der noch twaelif honderd henen loopen

Voor 't houlijx-goed, dat men met haer bedingen zal.

Wat fluypt'er met tyd al quaed gebruyck, wat al

Onredelijckheyd in, wat al bedorven zeden!

Ick moet nu alles om myn dochter te besteden

Staen laeten, en een man gaen soecken, dien ick moet

Een porty geven van mijn suyr-gewonnen goed.

Vierde

Vierde Handelingb. Sevenste uytkomen.

MENEDEMUS. CHREMES.

M. **I**ck achte, zoon, nu ghy tot weldoen u wilt geven
My de geluckighste van alle die der leven.

Ch. Hoe ver is hy verdooldt! M. Wel Chremes, mijn
gebuyr,

Heb ick u daer? dat 's goed, ghy komt ter rechter uyr:
Ick socht u. Wilt mijn zoon, my en myn huys bewa-
ren,

Dat nu is in uw macht. C. Ghy moft my openbaeren,
Wat gy wilt dat ick doe. M. Gy hebt uw dochter, nae
Ick hoor, van daegh weerom gevonden: doeje? C.
Jae:

Wat wilt ghy voorts? M. Mijn soen fou garen met
haer trouwen?

C. Wat benj' een man! M. Hoe soo? C. hebt ghy het
niet onthouwen

't Geen tusschen ons, niet langh geleden, is geseyt:

Hoe sy haer best doen om van u met listigheyd

Wat gelds te krijgen en u van de huygh te lichten?

M. Ick weet het. C. Dat is 't geen sy soecken te verrich-
ten:

Daer sijn sy nu op uyt. M. Wat seght ghy my? C. 't
Is zo.

Noch seyt men dat het is de boel van Clitipho

Die nu tot uwent is. M. Dat seggen zy jae trouwen.

C. Dat seggen zy: maer kunt ghy dat voor waerheyd
houwen?

Gelooft ghy 't? M. Altemael. C. Nu seggen zy dat
hy

Een vrouw begeert, op dat, so haest als ghy van my

Het jae-woord hebt, ghy geld opschoppen soud met
hoopen,

Daer men kleynodyen en kleeren om souw koopen

En alles wat men heeft yan doen in sulcken tyd.

M. Ick

M. Ick houw 't daer voor, dat ghy niet heel bedroogen zyt,

En dat hy aen zijn boel dat altemael sal schencken.

C. Dat kunt ghy licht bevroen: wat kan men anders dencken.

M. Jae wel: so heb ick my dan te vergeefs verblydt.

Noch wil ick liever, als dat ick hem weerom quijt

Sou raecken, alles doen: maer wat sal ick hem seggen

Dat ghy geantwoordt hebt? wilt dat eens overleggen,

Op dat hy niet en merck dat ick de boevery

Gewaer geworden ben, en daerom tegen my

Niet wel te vreden zy en dit te quaelijck neeme.

C. Te quaelijck neeme? 'K segh u, buyrman Mene-
deme,

Dat ghy hem al te veel toegeeft. M. Laet dat so gaen:

Het is begonnen, houd de hand hier vorders aen,

Dat dese vreugd', die 'k heb, niet weer werd' afge-
brooken.

C. Segt hem dan, dat ghy my hier van hebt aengesproo-
ken

En dat wy sijn geweest in onderhandelingh.

M. Ick sal 't hem seggen: maer wat meer? C. Dat alle
dingh,

Soo veel als my belanght, wel gaen sal: dat ick tegen

Dit houlijck niet en heb, maer dat ick ben genegen

Om hem te hebben tot een schoon-zoon, en so ghy

Noch meer begeert so seght hem eyndelijck dat wy

In dese handelingh so verre sijn getreden

Dat ick mijn kind aen hem beloofte heb te besteden.

M. O Chremes, dat is 't daer ick wesen wouw. C. Op
dat

Hy eerder van u eysch' het geen hy gaeren had,

En ghy hem daedlijck geeft 't geen ghy hem toe wilt
leggen.

M. Dat wil ick doen terstond. C. Maer dit moet ick u
seggen,

Dat

Dat ghy uw buyck haest vol sult hebbben van dit spel
 Nae ick 't gesien heb : maer ghy moet het evenwel ,
 Hoe dat het zy of niet en so ghy uwe saecken
 Te recht verstaet , niet al te bont met geven maec-
 ken ,

Maer geven hem so nu so dan wat : anders niet.

M. Dat sal ick doen. C. Gaet nu nae binnen toe , en fiet
 Wat zijn begeeren is , en hebt ghy my te spreekken
 Ick sal by huys zijn en u nergens in onbreeken.

M. Dat bid ick u , want van al 't geen ick hier in doe
 Sal ick u kennis doen dat ghy weet wat en hoe.

Vijfde Handeling. Eerste wytkoomen.

MENEDEMUS. CHREMES.

M. **D** At ick de kloeckste niet en ben beken ick gaeren
 En wil 't wel weten dat ick ben vry onervaeren.
 Oock dat mijn buyrman , die mijn hulper is , mijn
 raet

En mijn wegh-wijser , my hier in te boven gaet ,
 En alles op my past wat dat men plagh te maecken
 Van die de kloeckste niet en sijn in haere saecken ,
 Boeck , esel , plompen loer , slecht-hoofd , maer dat
 men van

Hem niemendal van al die dingen seggen kan ,
 Om dat sijn sottigheyd dit alles gaet te boven.

C. Nu wijf , laet af de goon te dancken en te loven ;
 Houw op van haer het hoofd te breeken om dat ghy
 Uw dochter wederom gevonden hebt , ten zy
 Ghy oordeelt dat sy sijn als ghy , en haer wilt schatten
 Nae uw verstand , als ofs' een dingh niet konden vat-
 ten

Ten waer 't haer hondert mael geseyt wierd. Maer wat
 magh 't

Beduyden dat mijn soon so langh daer binnen wacht
 Met

Met Syrus? M. van wat volck seght ghy dat wachten,
Chreme?

C. Wel komt ghy daer weerom aen treden, Mene-
deme,

En hebt ghy aen uw zoon de boodschap al gedaen?

M. O jae ^{ik}. C. Wat sey hy doch? M. Hy stelde zich
zoo aen

En was so bly als die verlangen om te trouwen.

C. Ha, ha, ha. Ick kan my van lacchen niet onthou-
wen.

M. Wel, waerom lacht ghy doch? C. Ick dacht daer
om mijn knecht

Hoe dat dien boef is op bedriegē afgerecht.

M. Jae seker. C. Dese schelm weet selfs nae zijn bege-
ren.

Het weezen van een mensch heel aerdigh te boetsee-
ren.

M. Seght ghy dat daer op om dat mijnen Clinia

Zich selven houd als of hy dapper bly was. C. Ja.

M. Daer dacht ick oock om. C. Och, hy is vol slimme
streecken

Die guyt. M. Jae ghy soud noch al arger van hem spre-
ken

So ghy te degen wist wat hy voert in sijn schild.

C. Wat dat ghy seght. M. Ey, hoor eens toe, indien
ghy wilt.

C. Vertoeft noch wat: ick souw eerst gaeren van u hoorē
Hoe groot de som is die ghy heden hebt verloren.
Want strax, als ghy uw zoon de boodschap hebt ge-
daen

Dat ick dit houwelyck hem hebbe toegestaen,

Denck ick dat Dromo daer sijn kloet heeft ingesteke

En u beginnen van kleynodyen te spreken,

Van fraeye klederen, van meysens voor de bruyd,

En dat ghy daer toe geld most geven, om haer uyt

To

Eygen-Selfs-Queller.

353

Te rusten. M. Neen. C. Hoe neen? M. Ick seggh u
neen. C. Wel seyde

Uw zoon oock niemendal? M. Neen, Chremes, gee
van beyde.

In tegendeel, myn zoon hiel enckel daer op aen

Dat doch dit houwelyck van daegh noch voort mocht
gaen. (houwen?)

C. Ick hoor vreemd toe: maer hoe heêft Syrus zich ge-
Heeft die oock nergens van gesproken? M. Neen
hy trouwen:

C. Waerom? M. Voorwaer ick weet de reden niet:
maer ick

Verwonder my van u, die 't al weet op een prick.

Maer uwen Syrus, die het weesen kan boetsen,

Weet oock uw zoon heel fraey en wel te fatsoeneere,

En Clitipho speelt so naeturelijck 'sijn rol

Dat ick in 't minste niet kan sien dat dese snol

Is Cliniaes maitres. C. Wat seght ghy! M. Want
behalven

Dat hy gestaegh is aen 't omarmen, soenen, alven,

Dat acht ick niet met al: C. Wat vielder meer gelaets

Te maecken? M. Wat? C. Jac wat. M. Ey, luyfter

Op mijn plaets

Wat achter af van 't huys is een vertreck gelegen,

Daer ick een koetsjen en een bed heb in sien dregen,

C. Wel wat gebeud'er meer nae dat dat was gedaen?

M. Ick heb'er Clitipho terstond nae toe zien gaen.

C. Alleen? M. Alleen. C. Ick vrees. M. Hy was te de-
fer stede

Noch naeulijx ingegaen of Bacchis volgde. C. Mede

Alleen? M. Jae mee alleen. C. En als dat is geschiedt

Sagh Clinia dat aen? M. Wel waerom fouw hy niet?

Hy sagh het mee met my. C. Ick fouw wel sweeren
durven

Dat sy de boel is van mijn zoon. en ick bedurven.

A a

M. Wei

M. Wel waer om doch? C. Ick ben thien daghen nau-
lijx sterck

Dit op te zeylen, nae dit vrouw-mensch gaet te werck.

M. Hoe? zijt ghy moeyelijck dat hy sijn vriend gerieve?

C. Neen ick: maer zijn vriendin. M. So hy dat doet.

C. Ey lieve,

Slaet ghy daer twijfel aen, en soud ghy kunnen by

U selven wel bevroen dat'er wel yemand zy

So sacht van aert en so gevoeghelijck van sinnen

Die so ver souw sijn vriend believen of beminnen

Dat hy toelaeten souw dat hy sijn vryster vœr

Sijn oogen? M. Ha, ha, ha: wel wacrom niet? om
door

Dat middel my so veel te lichter te bedriegen

C. Spot ghy met my? ick segh 't, en wil der niet om
liegen,

Dat ick met reden op my selven ben verstoort.

Hoe veele dingen, die 'k gesien heb en gehoort,

Sijn my bejegt, daer ick 't uyt had kunnen mercken

Had ick geen steen geweest en botter als een vercken?

Wat heb ick niet gesien? ay my rampsaeligh man:

Maer ick beloof haer so ick noch wat leven kan

Dat ick dit boeve-stuck haer heeft betaelt sal setten.

M. Bedwinght u, Chremes, en wilt op u selven letten.

Hebt ghy u niet genoegh gespiegelt noch aen my?

C. Van gramschap, Menedeem, weet ick niet waer ick zy.

M. Dat ghy so spreekt! is het geen schande raed te geven

Aen andre, buytens huys te weesen welbedreven

En wijs, en dat j' u selfs niet weet te helpen? C. Wat

Wilt ghy dan dat ick doe? M. Het geen ghy seyde dat

Ick al te weynigh dee in 't mijne, Ghy moet maecken

Dat hy gevoel dat hy een vader heeft, zijn faecken

V toe vertrouwen magh, niet schuw voor u en zy,

Dat ghy ghemeynsaem met hem zijt, en dat hy vry

Van u yet eyschen derv' en oock te krijgen hoope,

Dat hy geen andre hulp en foeck' en van u loope.

C. Hy

C. Hy loope voor den droes veel liever als dat hy
Hier blyvende zijn vâer door sijne feltery
Tot armoe brengen fouw. Want om beroyt te wer-
den

Is dit te rechte wegh so ick 't hem uyt moet herden.
M. Let wat u ongemacks hier uyt te wachten staet
So ghy niet voor u fiet. Ghy sult u toonen quaed
Te zijn, en naemaels, als ghy langh genoegh gekeven
En hem verbittert hebt, so sult ghy 't hem vergeeven
En hebben niet veel dancks. C. Ghy weet niet, Me-
nedeem,

Hoe zeer 't my doet en hoe ick dit ter herten neem.
M. Doe dan wat u gelieft. Maer 't houwlijck onser kind-
ren

Sal dese hapringh, geloof ick, niet vermindren
Ten waere saeck dat ghy nu anders waert beraen.

C. Och neen: de schoon-zoon en het volck staet my wel
aen

Daer wy aen hylicken. M. Maer wat sal ick hem seg-
gen

Van 't houwelijcks-goed, hoe veel dat ghy hem toe sult
leggen?

Wat swijght ghy? C. Wat ick met haer geven zal? M.
Jae daer

Van spreek ick. C. Och! M. Wilt niet bekommert
zijn, alwaer

Het noch so weynigh: 't is, so veele luyden plegen,
Om 't goed ons niet te doen, daer is niet aen gelegen.

C. Indien ick nae mijn boel hier in fouw willen gaen
Kan ick met twaelif honderd kroonen wel volstaen:
Maer so ghy my, mijn zoon, mijn middlen wilt be-
houwen

So dient te zijn geseyt dat ick by 't onder-trouwen
Met haer ten houwelijck beloof heb al mijn goed

M. Wat gaet u over? ziet doch, Chremes, wat ghy doet.

C. Ghy moet u houwen of u dit quam vreemd te voor-
ren,

En soeck van Clitipho de redenen te hooren

Met vraegen waerom dit aldus van my geschiedt,

M. De redenen, waerom ghy 't doet, en weet ick niet.

C. Om hem, die nu so ver door wulpsheyd is gekoo-
men

En weelde, dat hy niet weet wat hy wil, te toomen

En in te binnen, en te prangen dat hy niet

En weete waer hy zich sal wenden. M. Lieve, siet

Wat ghy begint. C. Laet my geworden, en in dese

Mijn zin nu doen. M. Seer wel, als 't anders niet mag
wesen.

C. Niet anders. M. Doet uw zin. C. Maer dat zich
Clinia.

Vry strax gereed maeck' en sijn huysvrouw haelen gae

Daer nae sal ick mijn soen mijn redenen doen hooren

En hem met woorden, so 't betaemt den vry-geboo-
ren,

Sijn ongelijck doen zien: maer Syrus. C. Wat sult
ghy

Hem leeren? C. Wat? ick sweer, indien den hemel
my

Het leven gunne, dat ick hem so uyt sal strijcken,

So met de roskam op de ribbens sitten kijcken,

De huyd so havenen, dat het hem nimmer uyt

Sijn heughenis sal gaen so langh hy leeft, die guyt:

Die my voor sijn vermaeck en korts-wijl meynt te
houwen.

Hy souw 't niet derven doen aen geene weduw-vrou-
wen

't Geen hy my heeft gedaen.

Vijfde Handelingh : Twede uytkoomen.

CLITIPHO. MENEDEMUS. CHREMES. SYRUS

Cl. Wel, Menedemus, staë
 Ick by mijn vader zo, dat hy van my so drae
 Het vaderlijcke hert geheel heeft wech gesmeeten?
 Om wat voor misdaed doch? ick wenschte wel te wee-
 ten

Wat grooter schelm-stuck ick heb tegens hem begaen;
 't Is jonghe-luyden werck het geen ick heb gedaen.
 M. Ick twyfel niet of 't valt u swaerder om te draegen,
 Dient 't overkomt: dochtans moet ick u mee beklae-
 gen

En 't doet my selfs so zeer als u, schoon dat het my
 Niet aen en gaet. ick weet niet wat de reden zy
 En kan niet rekenen waerom 't my so kan smerten,
 Als om dat ick u wel-genegen ben van herten.
 Cl. Seyd ghy my niet dat hier mijn vader stond? M. Sie
 daer.

Ch. Wel Clitipho, waerom beschuldight ghy uw vâer?
 't Geen ick des heb gedaen geschiedt tot uwen beste
 Om uwe dwaesheyds wil. Want als ick op het leste
 Gewaer geworden ben dat ghy vry onbedacht
 En los van finnen sijt, en hoogst die dingen acht
 Die zoet zijn voor de hand, en verder uwe saecken
 Niet in en ziet als daer ghy met uw neus kunt raecken
 Heb ick een andre voet beraemt, op dat ghy geen
 Gebreck soud lijden in uw leven, en met een
 Geen macht mocht hebben om het mijne door de bil-
 len

Te jaegen en dit goed onnuttelijck verspillen.
 Dewijl 't door u my niet geoorloft is geweest
 U dat te geven, die 't voor al en aldermeest

Moft hebben, gingh ick tot uw' aldernaefte vrinden
En heb 't haer toevertrouwt; daer fult ghy altydt vin-
den

Hulp voor uw fottigheyd, die fullen u voorfien
Van kost en kleeren en huysveftingh boven dien.

Cl. Helaes! Ch. 't Is beter fo, dan (als ick 't u fouw
maecken,)

Dat deefe Bacchis in 't befit fouw moogen raecken.

S. Ick ben bedurven, och! wat heb ick in de wacht
Al brabbelings gemaect onweetend', onbedacht,
Door mijne fchelmery? wat al alarms gegeven?

Cl. Ick wensche doodt te zijn. Ch. Ey lieve, leert eerst
leven.

Als ghy dat kent en 't u niet aengenaem en zy
Wenscht dan om doodt te zijn. S. Segh meester, of
het my

Geoorloft is dat ick een woord hier tuffchen-fpreecke.

Ch. Spreek op. S. Maer vry, en dat het my niet op en
breeke

Ch. Spreek. S. Wat verkeertheyd of wat fotheyd komt
u aen

Dat dees moet lijden om het geen ick heb misdaen?

Ch. Bemoeyt u hier niet mee en gaet vry uwer wegen.

Ghy werd van niemanden befchuldight noch beten-
gen.

Ghy hoeft geen auter om u felven te behoen,
En hebt geen advocaet of voorspraeck noch van doen.

S. Wat hebt ghy voor? Ch. Ick ben op u luy niet t'on-
vreden

Noch gram, op u, noch u, fo is het oock geen re-
den

Dat ghy t' op my foud fijn die t' niet en ben op u.

S. Daer is hy deurgegaen, dat fpijt my: 'k had hem nu
Noch yet te vraegen. Cl. Wat? S. Waer dat ick fal
gaen eeten,

So heeft hy ons vervreemt. Ick fou dat gaeren weetē:
Want

Eygen-Selfs-Queller.

359

Want ghy hebt geenen nood, nae dat ick heb ver-
staen,

Die by uw fuster sult ter tafel moogen gaen.

Cl. Is 't mooglijck, Syrus, dat het so ver is gekoomen
Met my, helaes, dat ick voor honger heb te schroo-
men?

S. Indien het leven ons maer werde toegestaen

So is'er noch wat hoops. Cl. Wat hoop? S. Dat wy
voortaen.

Braef fullen vasten en geen kleynen honger lijden.

Cl. Wel Syr, kunt gy u noch van spotten niet vermijden
In so een groote saeck, en helpt ghy my niet wat
Met goeden raed? S. Daer ben ick bezich mee, en
had

Al yet bedaght terwijl uw vader was aen 't spreken,
En voor so veel als ick dit spel heb deurgekeeken.

Cl. Wat doch? S. So 'sal het daer niet verre zijn van
daen.

Cl. Ey lieve wat is dat? S. Daer is geen twijfel aen;
Ick loof niet dat ghy zijt de soon van dese luyden.

Cl. Wel benje sot? wat heeft dat seggen te beduyden?

S. Hoor, Clitipho, wat my daer in mijn sinnen schiet,
En oordeelt selds of 't schijn van waarheyd heeft of
niet.

Doe zy geen anderen en hadden, en uw vader
En moeder geen vermaeck als u alleen, dat nader
Haer raeckte, saghen sy aen u geen leed: men liet
U alles toe, men gaf, en 't was haer geen verdriet:
Maer also haest als zy van dese maegd verstonen
Dat het haer dochter was, so heeft men strax gevon-
den

Een oorfaeck om u uyt den huysse te doen gaen.

Cl. Het is waerschijnelijck. S. Siet ghy 't oock daer voor
aen

Dat hy soo byster is verstoort om dese misdaed?

Cl. Och neen ick. S. Hier by komt noch yet, dat meest
gewis gaet

A a 4

De

De moeders altemael fijn deurgaens so van aert
 Dat zy haer zoonen, als de vader kijft en baert,
 In 't quaed-doen helpen en hem fullen tegenspreken:
 En dat gheschiedt hier niet, of 't is noch niet gebleec-
 ken.

Cl. Ghy segt de waarheyt, maer wat sal ick nu gaen
 doen

Dat best waer? S. Ondervraegt haer vry op dat ver-
 mōen

En brengt het voor den dagh: ten dient niet langh
 versweegen.

Indien 't niet waer en is sult ghy haer licht beweegen
 Tot mededoogentheyd, of sult uyt haer verstaen
 Wie dat uw ouders zijn. Cl. Ghy hebt my wel geraen:
 Ick sal 't oock doen en heb het vastlijck voorgenoo-
 men.

S. Dit dunckt my dat my fracy is in de zin gekoomen
 En op zijn tijd, al segh ick 't self. Want hoe ghy min
 Te vresen hebt, hoe dat ghy beter nae uw zin
 Op gōe voorwaerden met uw vaeder peys sult maec-
 ken;

Oock weet ick niet of ghy niet aen een wijf sult raec-
 ken

En dat'er geen genae voor my sal wesen. Maer
 Wat sal dit zijn? wie komt daer uyt? het is u vâer.
 Ick loop van hier en neem mijn toevlucht tot mijn
 zoolen,

En ben verwondert dat hy niet en heeft bevolen
 ('t Geen niet en is geschiedt) dat men my daedlijck
 Souw vatten by de kop. Ick neem van hier mijn wijck
 Nae Menedemus toe dat hy mijn woord wil houwen
 En voor my bidden: want my selven te betrouwen
 Op onsen oude-man dat derf ick niet bestaen.

Vijfde Handelingb : Derde uitkoomen.

SOSTRATA. CHREMES.

- S. **V**oorwaer indien ghy hier so streng mee voort wilt gaen
 So sal uw zoon daer door aen eenigh quaed geraecken,
 En 't geeft my vreemd hoe dat so ongerijmde saecken
 In uw gedachten sijn gekoomen, lieve man.
- C. Och! sult ghy eeuwiglijck een wijf zijn? is'er van
 Sijn leve-daghen wel van my yet voorgenoomen
 Waer in ghy oyt met my zijt over een gekoomen
 En daer ghy u terstond niet tegen hebt gekant?
 Want so ick tegen u wil spreken met verstand,
 En vraegen u waerom, en wat, ick heb misdreven:
 Wat ander antwoordt soud ghy daer op kunnen geven
 Als dat ghy 't niet en weet? en waer op is 't, dat ghy
 So stout en onversaegt u opset tegens my?
- S. Souw ick 't niet weeten? C. 'K sal 't u liever laeten
 winnen
 En weeten, als dat ghy van nieuws weer soud beginnen
 En zingen 't oude lied van vooren aen. S. Och man,
 Ghy doet my ongelijck dat ghy wilt dat ick van
 Een saeck van sulck gewicht mijn backhuys toe sal
 houwen.
- C. Dat wil ick niet, spreeckt vry: de hoenderen en
 vrouwen
 Die moogen kaeckelen en praeten, niet te min
 Sal ick'er deur mee gaen en volgen mijnen zin.
- S. Sult ghy dat doen? C. O Jac'k. S. Maer kunt ghy
 sien noch speuren
 Wat al voor swarigheyd ons hier uyt kan gebeuren?
 Hy heeft vermoeden dat hy ons kind niet en is.
- C. Wat seggh', ons kind niet? wat! S. Jae man, dat sal
 gewis

So gaen. C. Staet het hem toe. S. Ey, wilt doch so niet praten:

Dat kom' haer over die ons nijdigh zijn en haeten.

Souw ick mijn eygen kind versaecken? C. Waer voor zijt

Ghy doch bekommert? vreeft ghy dat ghy t' aller tijd, Als ghy maer wilt, al quam j' hem nu al te versaecken, Dat ghy sijn moeder zijt niet goed soud kunnen maecten?

S. Om dat mijn dochter is gevonden? C. Neen: maer, 't geen

Meer te geloven is, om dat hy over een

Met uw maenieren komt: dies kunt gy sonder schroomen

Hem overtuygen dat hy is uyt u gekoomen,

So wel gelijckt hy u, het is so moer so kind:

Hy heeft geen fouten die m' oock niet by u en vind.

Daer in verscheelt ghy niet de breedte van twee hayren.

Oock is'er geen als ghy die sulcken soon kon baeren.

Maer hy komt selver uyt: hoe bars, en op sijn pas?

Men souw uyt zijn gesicht gelooven dat hy 't was.

Vijfde Handeling. Vierde uytkoomen.

CLITIPHO. SOSTRATA. CHREMES:

Cl. **B**Eminde moeder, was'er oyt een tijd voor desen
Dat ick u tot vermaeck'en vreugd heb kunnen wesen

(Uw zoon genoemt, nae uw gelieven, toen ter tijd)

So bid ick vrindelijck dat ghy dat gedachtigh zijt

En met my arm gesel hebt deernis en mee doogen.

Wijst my mijn ouders aen, is het in uw vermoogen.

Dit is 't dat ick versoeck en ernstelijck begeer.

S. Ick bid u, lieve zoon, dat ghy doch nimmermeer

U selven

U felven voorftaen of van yemand wijs laet maecken
Dat ghy een vreemde zijt. Cl. Ick ben 't. S. Sijn dit
de faecken.

Die ghy gefocht hebt, man? fo waerlijck moete ghy
Ons overleven, zoon, ons beyde, hem en my
Ellendig', als ghy zijt uyt onfer tweek gebooren:
En pafst dat ick noyt weer de woorden kom te hooren
Indien ghy my bemint. Ch. En ick fegh u, indien
Ghy my ontfiet, dat ick noyt weer en kom te zien
De zeden die ghy hebt, pafst my die af te leggen.

Cl. Wat zeden? Ch. So ghy die wil weten, 'k falf' u feg-
gen:

Ghy zijt een beufclaer, een doe-niet, een flock-op,
Deurbrenger, quift-goed, een onnuttigen hoeren-dop.
Geloofst dat, en geloofst oock dat ons niemand naeder
En is, als ghy. Cl. Dit fijn geen woorden van een vae-
der.

Ch. Ick feg u, Clitipho (fchoon dat ghy uyt mijn hooft
Gebooren waert, gelijk van Pallas werd geloofst
Dat s' uyt de herffens van Jupijn fouw fijn gebooren)
Dat ick daerom te meer (ghy mogt'er wel nae hooren)
Niet lijden zal dat ick door uwe fcltery
In fchanden koomen fouw. S. De Goden willen my
En u daer voor behoeden. Ch. Ick weet hier van geen
Goden,

Maer ick fal doen het geen ick goetvind en van noden
Ghy foeckt het geen ghy hebt, uw ouders, die ghy
ziet:

En't geen dat u onbreekt daer nae en tracht ghy niet,
Hoe dat ghy, naementlijck, uw vader, fo hy 't gaeren
Souw fien, believen fult, en 't goetje mocht bewaeren
Dat ick met arbeyd heb gekregen. / Foey! dat ghy
Hier voor mijn oogen door bedrogh en guyttery
Brenghet een: ick fchaeme my de vuyligheyd te noemē
In 't by-zijn van uw mōer, daer ghy wel van foud roe-
men

En

En die g'u niet en schaemt te doen. Cl. Helaes! hoe
gans

Mishaeg ick nu mijn selv'? hoe schae ick my althans?

Daer by en weet ick niet van waer ick 't sal beginnen.

Om peys te maecken en mijns vaders hert te winnen

Vijfde Handelingb: Vijfde uytkoomen.

MENEDEMUS. CHREMES. CLITIPHO. SOSTRATA.

M. **M**Yn buyrman Chremes, schoon hy vry wat re-
dens heeft,

Die handelt sijnen soon wat hard en onbeleeft

En neemt den jongelingh al wat te zeer te quellen,

Dies kom ick herwaerts om te zien hoe dat wy 't stellé

Om peys te maecken: maer ick zie se daer, dat 's goed.

Ch. Wat schort'er dat ghy noch de bruyd niet haelen
doet,

En waer nae wacht men dat het niet en werd bescre-
ven

't Geen ick ten houwlijck met mijn dochter heb gege-
ven

Op dat ghy vast moght gaen? S. Ick bid u, man, dat ghy

Dit niet en doet. Cl. Ick bid u, vader, dat ghy my

Dit noch vergeven wilt. M. Ey buyr, laet u geseggen

Vergeef het hem, laet my by u dien eer in leggen

Dat ick hem heb verbeen. Ch. Souw ick so los mijn
goed

Aen Bacchis geven? dat sal ick wel laeten. M. 't Moet

Oock niet geschien: men sal daer wel een schot voor
schieten

En maecken dat zy daer niet van en sal genieten.

Cl. Och vader, so ghy my mijn leven wilt behoeden,

Vergeef het my. S. Och man, ick bid u wilt het doen

M. Nu Chremes, niet so hard: laet u hier toe beweegen.

Ch. Wat sal ick seggen? 't is hier so met my gelegen

Dat

Archonides. Ch. In die heb ick geen quaed behaegen.

Cl. Maer, vader daer 's noch wat dat ick u heb te vraegē.

Ch. Wat? Cl. Dat ghy 't Syrus wilt vergeven 't geen hy heeft

Om mijnent wil gedaen. Ch. Het zy zoo. Ick vergeef 't

*Ghy kijckers, so ghy schiept behaegen in dit spel,
So klapt eens lustigh in uw handen en vaert wel.*

E Y N D E.

P. T E R E N T I I
A D E L P H I ,

Dat is

De GEBROEDERS.

I N H O U D.

Aer waeren twee gebroeders, Micio en Demea, maer beyde seer ongelijck van aert. Micio leyde een steedsch leven, hiel zich ongetrouwt, was zacht en goedertieren en in-volgende van humeur. Demea daer-en-tegen leyde een land-leven, had een vrouw getrouwt, was hard en straf en een ongemackelijck en oplopend man. Dese had twee zoonen waer van Micio den oudsten, die Eschinus genaemt was, voor den sijnen had aengenoomen, voede hem nobel en weeligh op en gaf hem vry wat speelens. Den andren, naementlijck Ctesipho, voede de vader in sijn huys op't land op, daer hy hem dapper onder sin en kort hiel. Eschinus heeft by ooghluyckinghe van sijn vader Micio veele moyemeyskens en hoeren gebanteert, maeltijden en bancketten gegeven ende al't geene dat de jeugd mede brenght ruym en rijckelijck ghedaen, ende op een avond beschoncken sijnde zich so verre verlopen dat hy een dochter, die arm doch eerlijck en van goede ende eerlijcke luyden gekoomen was, met namen Pamphila, ende die van haere moeder Sostrata (sijnde een weduw) in alle eerhaerbeyden geschicktbeyd wient opgebraght, verkracht heeft en bevrucht. Daer nae als hy te weten was gekoomen wat hy gedaen had is hy van selfs by de moeder gekoomen biddende om vergiffenisse ende heeft de dochter beloofst te trouwen, op welcke belofte de misdad hem vergeven ende voorts stil gehouden is. Ctesipho, somwijlen mede

van buyten in de stad komende is verliefst geworden op
 een meyske, dat op snaeren en instrumenten kon speelen,
 ende den Roffiaen Sannio toequam, die haer so hoogh op
 geld hiel dat Ctesipho daer geen raed toe wist, so dat hy door
 onverdult by nae zijn vaderland souw verlaeten hebben.
 Eschinus hier kennisse van gekregen hebbende, gelijk
 hy wulps en onbedaght was en nergens veel nae vraegde,
 is in het huys van den voorseyde Sannio gekoomen ende
 hem ende sijn volck met vuysten dicht afgesmeert heb-
 bende heeft de snaeren-speelster met geweld hem ontnomē
 ende haer aen sijn broeder overgelevert. Dit gerucht liep
 strax door de gantsche stad ende quam oock ter ooren van
 Demea, die aldaer van 't land gekomen was, waer over
 hy na sijn broeder Micio toe gingh kijvende en raesende
 tegens hem dat Eschinus dronck en klonck, hoerejaegde,
 domineerde, ende voorts een grooten Lichtemis ende by
 de oorsaeck daer van was: dat hy de Goden danckte dat
 ten minsten die geene die hy sich op 't land had, een
 goed, geschickt en zuynigh gesel was ende nae sulcke
 dingen niet eens en dacht. Micio stelt hem daer over te
 vreden ten besten als hy kon, ende had hem nu al ter neer
 geset wanneer der weder op een nieuw yet voor viel dat
 noch grooter onsteltheyd en geraes verweckte. De moeder
 van Pamphila was komen te hooren dat Eschinus dese
 snaren-speelster met geweld uyt het bordeel genomen had:
 haer dochter was op haer geleggen en had den arbeyd nu
 al op haer hals: waet raed? sy meynde dat Eschinus van
 zinnen verandert was ende sy en haer dochter door sijne
 trouwloosheyd verlaeten en bedorven waeren: derhalven
 send sy haer knecht Geta, die dat arme huysgesin door
 sijne

sijne arbeyd nae vermoogen onderhiel, nae Hegio toe, die
 een nae-neef van haer dochter was, om aen hem alle de ge-
 legentheyd te openbaren. Onderwijlen had Demea gehoort
 dat oock sijn soon Ctesipho by het onschaecken van de
 voorseyde snarenspeelster geweest was, waer over hy seer
 onstelt en verstoort wesende wierd van Syrus, die een slim-
 me vogel van een slaef was, met een leugentje wat te vre-
 den gestelt: dat naementlijck Ctesipho wel in de stad geko-
 men was, maer dat het was geweest om Eschinus te be-
 kyuen; dat hy hem oock op de merct lustigh had overge-
 haelt ende dat hy daer nae wederom nae buyten gegaen
 was, waer over hy zich dapper verblyde: maer als hy
 meynde weder de stad uyt te gaen ontmoete hem Hegio,
 uyt wien hy verstond hoe Eschinus Pamphila geweld
 gedaen ende onteert had. Hier over seer op een nieuw
 geheel onstelt en verstoort sijnde gingh hy wederom nae
 sijn broeder toe ende ontmoete onderweegh een vande
 bouw knechts die van buyten in stee gekomen was; vraegt
 hem of Ctesipho op de hof stee was ende verstaen hebben-
 de van neen gaet hy na Syrus toe, die hem wederom een
 leugen in de hand stack om hem te paeyen, wijst hem waar
 dat hy Micio soude kunnen vinden ende send hem den
 mallen dijk op. Ondertusschen had Hegio bekent ge-
 maeckt het feyt van Eschinus ende Micio de geheele ge-
 legentheyd verhaelt, die daer over de bedroefde ende
 twyfelmoedige gingh aenspreken ende beloofde dat Eschi-
 nus de dochter trouwen soude. Demea komt hem daer nae
 te spreecken, kyft en tiert weer tegens hem op een nieu
 sonder dat hy noch wist dat de snaere-speelster van sijn
 zoon Ctesipho den Roffiaen ontweldicht was, maer korts

daer nae hem in syn broers huys gevonden hebbende met
 haer goede cier maecten en vrolijk zijn, meynde hy rae-
 sende te werden: Maer door de bedaerde ende besadigde
 aenspraeck en reden van Micio te vreden gestelt ende on-
 derrecht zijnde verandert hy geheel van humeur, stelt
 sich vriendelyck ende spraecksam aen ende door syn-
 last werd de kraem-vrouw overgebaelt ende in syns broe-
 ders huys gebraght. Voorts dringht hy Micio over den hals
 dat hy Sostrata, Pamphilaes moeder, soude trouwen ende
 den ouden Hegio eenigh inkoomen geven om af te leven,
 ende beweeght hem daerenboven dat hy Syrus ende Phry-
 gia, syn wyf, vry maecte ende staet in 't leste toe dat
 Ctesipho de snaere-speelster houden ende daer mede wy-
 eyselden soude, waer mede dit Spel geeyndicht wert.

Naemen der speelende Persoonen.

MICIO,

Oudman.

DEMEA,

Oudman.

HEGIO,

Oudman.

ÆSCHINUS,

Jonghman.

CTESIPHO,

Jonghman.

SOSTRATA,

Oude Vrouwe.

PAMPHILA,

Kraemvrouw.

CANTHARA,

Voedster.

SYRUS,

Slaef.

GETA,

Slaef.

SANNIO,

Rossiaen.

Eerste

Eerste Handeling: Eerste uytkoomen.

Micio.

Torax, is Eschinus te nacht niet thuys ghe-
koomen

En hebt ghy niemand van de jonghens oock
vernooten

Die 'm tegens syn gegaen? het is (ghelukkig
men zeyt)

Veel beter, dat, indien ghy yewers wat verbeydt

Wanneer ghy uyt zyt, u die dingen overkoomen

Waer voor gemeenelyck de banghe vrouwen schroo-
men

Of die zy tegens u uyt boosheyd werpen uyt

Of dencken in haer hert (of 't wel of qualijck fluyt)

Als 't geen veel ouders, die haer kinderen beminnen,

Sich selver beelden in. Uw wijf, indien ghy binnen

Behoorlijcken tijd niet t' huys komt, denckt dat ghy

By yemand anders zijt die ghy bemint, of by

Een, die u selfs bemint, daer ghy werdt opgehouden,

En dat ghy ergens by de wijn en schoone vrouwen

Uw hertjen ophaelt, daer ghy hups en wel te vreen

En vrolijck zyt terwijl zy 't quaelijck heeft alleen:

Maer ick, om dat mijn zoon niet t' huys en is gekoo-
men.

Wat denck ick al? waer voor en heb ick niet te schroo-
men?

Of hy geen groote kouw en kommer heeft geleen,

Of hy niet ergens is gevallen en een been

Of arm gebrooken heeft. Maer is 't wel te geloven

Dat yemand voorneemt yet te krijgen, dat hy boven

Syn eygen selver acht en heftiger bemint?

Nochtans is hy niet mijn, maer wel mijn broeders kind

Een man, die heel van mijn manieren is verscheyden
 Van mijne jonckheyd af ben ick gewent te leyden
 Een leven op syn steedsch, gemackelijck en zacht,
 En, dat by veelen voor geluckigh werd geacht,
 'K heb noyt een vrouw gehad: mijn broeder daeren-
 tegen
 Heeft op het Land gewoont, en, so de huyfluy plee-
 gen,
 Heel schrael en zuynigh huys gehouden, hard ge-
 wrocht,
 Een vrouw getrouwt, die hem ter wereld heeft ge-
 brocht
 Twee zoonen, waer van ick den oudst' heb aengenoo-
 men
 En van zyn jonckheyd af tot mijnent laeten koomen.
 Ick heb hem op gevoedt en minder niet bemint
 Dan of hy waer geweest mijn vleeschelijcke kind.
 Hy is al mijn vermaeck mijn vreugd en wel-behaegen.
 En op dat hy mij oock een goed hert toe souw draegen
 Heb ick mijn best gedaen: ick geef hem so wat toe
 En sie niet al te naeuw wat dat hy laet' of doe,
 Ick wijck wat van mijn recht en luyck somtijds mijn
 oogen,
 Ick handel niet met hem gelijk ick wel souw moo-
 gen;
 En eyndelijck, ick heb mijn zoon daer toe gewent
 Dat hy my vryelijck die dingen maeck bekent
 Die 't jongh- zyn mede brengt, en andre doen en ple-
 gen
 Gansch buyten kennis van haer ouders: want die te-
 gen
 Sijn eygen vader zich gewent te liegen, sal 't
 Aen vreemde luyden, als het maer gelegen valt,
 Noch vrijer derven doen, en voor geen liegen schroo-
 men.
 Door schaemt'en minsaemheyd syn kindren in te too-
 men

Is beter als door vrees te houden in den band.
Mijn broer en ick zijn hier niet eens in van verstand,
En daerom komt hy hier somwylen parlementen,
Wat maeckt ghy Micio? wat sackerelementen!
Waerom bederft ghy ons den jongeling? waerom
Laet gy hem toe en lijdt dat hy in 't hoerhuys komm'
En drinck en klinck? Waerom laet ghy hem domine-
ren?

Waerom geeft gy hem geld tot drincken en boeleren?
Ghy houdt hem al te fraey en kostelijck gekleedt
Ghy zyt te mal met hem en siet geen quaed noch leet.
Maer hy is selfs te hard en al te koppigh tegen
Den jongelingh, veel meer als billijck' ouders plegen!
En daer in dunckt my dat hy dapper is misleydt
Dat hy gelooft dat het onsfagh, met hardigheyd
Gekregen, vaster is, en dat het meer souw weegen
Als dat met sachtigheyd en vriendschap werd gekre-
gen.

Ick maeck die rekeningh en meyn, dat wie zijn plicht
Door middelen van dwangh en hardigheyd verricht
Dat so langh doet als hy vreeft dat het uyt mocht koo-
men:

Maer by aldien hy daer niet voor en heeft te schroo-
men

En hoopt dat wat hy doet sal blijven onbekent
Dat hy zich weder tot zyn oude luymen wendt.
Maer die door soetigheyd zich selven vindt verbonden
Syn plicht te moeten doen, die doet s'uyt 's herten
grond, en

Soeckt van gelijcken te vergoën 't geen hy geniet,
En is de selve man men zie of zie hem niet.

'T is vaderlijck syn soon te wennen syne plichten
Van selver liever als uyt vrees te verrichten.

Dit is het onderscheyd waer in een vader van
Een heer verscheelt. Een man, die dat niet doen en
kan

Die moet bekennen dat hy noch behoeft te leeren
 Hoe dat een vader moet syn kinderen regeeren.
 Maer is hy dit niet selfs daer ick van sprack? Och jae't
 Ick weet niet waerom dat syn wesen droevigh staet.
 Ick denck dat hy weerom nae zyn gewoone parten
 Sal kyven. Demea, ick ben verblijdt van harten
 Dat ick u hier weer zie noch wel te pas en kloeck.

Eerste handelingh: Tweede uytkoomen.

DEMEA. MICIO.

D. Ghy komt oock wel te pas en zyt de man die 'k soeck.
 M. Waerom fiet ghy so bangh? Wat of u magh gebreec-
 ken?

D. Waerom ick bangh zie? waer of Eschinus magh
 fteecken?

M. Sey ick niet dat het weer zouw op een kyven gaen?
 Wel wat heeft hy gedaen? D. wat dat hy heeft ge-
 daen,

Die zich geen dingen schaemt en niemand schijnt te
 vresen

En boven al het recht gewassen meynt te wesen?

Want al wat hy voorheen gedaen heeft laet ick staen

Wat dingen heeft hy t' hans weer op een nieuw ge-
 daen!

M. Wat heeft hy dan gedaen? D. gedaen? hy heeft de
 deuren

Gelooopen op de vloer en tegen alle keuren

En's heeren wetten met geweld en groot gedruys

Is hy gevallen in een ander man syn huys,

Daer hy den huys-heer selfs, die sulcks niet wouw ver-
 draegen,

Met al zyn huysgezin heeft hallif doot geslaegen

En hem een vrouw-mensch, daer hy op verslingert is,

Ontweldight; yder spreekt met groot' onsteltenis

Dat

Dat hy te schandigh met de luyden heeft gehandelt.
Dit wierd my zo geseft als ick quam aangewandelt:
De gantsche ftad heeft daer de mond van vol, en praet
Daer lelijck af; en om te seggen daer't opftaet
En soo men eenige gelijckenis magh maecken,
Siet hy niet hoe zijn broer pafst anders op fijn faecken,
Dat hy foeckt winft te doen en deun en sober leeft
Op 't land, en dat het geen gelijckenis en heeft
Met dat hy doet? Wanneer ick defe dingen tegen
Hem segge, Micio, is 't fo daer mee gelegen
Dat ick 't seggh tegen u: ghy zyt 'er oorfaeck van
Dat hy bedorven werd, ick houw u voor de man.

M. Onredelycker dingh en is 'er niet te noemen
Als een onweetend menfch, die alles fal verdoemen
Als 't geen hy felver doet. D. wel waerom seght ghy
dat?

M. Om dat ghy, Demea, dit ftuck niet wel en vat,
En anders oordeelt van dees dingen als se leggen.
Gelooft my vryelijck, 'k fal u de waerheyd seggen:
Het is geen fchelm-ftuck dat een jonghman in 't bor-
deel

By hoeren gae, en drinck, en daer de meefter speel,
De deur loop op de vloer. och neen: en 't had fyn re-
den

Dat wy dat geen van beyd' in onse jonckheyd deden;
Wy hadden niet waer mee: ons faecken leden 't niet.
Nu ftelt ghy eer in 't geen ghy toen uyt armoe liet:
Maer ghy hebt ongelijck. want had 't ons beurs gele-
den

Wy hadden mee gedaen dat wy toen niet en deeden ;
En waer j' oock nu een man van redelijck verftand
So foud ghy lijden dat dien uwen andren quant
Nu oock fo dee, terwijl 't fyn jaeren kunnen lyden,
Veel liever als dat hy in onbequaemer tijden
Hier nae die dingen doe wanneer hy u met groot
Verlangen onder d' aerd gedouwt heeft nae uw dood.

Bb 5

D. Gans

D. Gans blommerharten, 't is niet langer te verdraegen.

Is het geen schelmstuck dat de jongens hoere-jaegen
En drincken in 't bordeel en dan noch fat en vol
De pijp stellen? ba! ghy maeckt my noch wel dol.

M. Ey hoor, en wilt my 't hooft so menighmael niet
brecken

Met eene selve saeck en staegh daer van te sprecken.
Met uwe goede wil hebt ghy mij toegestaen
Een van uw zoonen aen te neemen: 'k heb 't gedaen:
Daer door wierd hy de myn; komt hy 't nu te verker-

ven
Dat 's op mijn rekeningh, ick moet 'er meest in erven.
Indien hy slempt, en dempt, ruyckt hy nae muskeljaet,
Het is van 't mijn; so hy by moye meysjes gaet,
Ick sal hem, komt het my te pas, daer geld toe geven;
So niet: werd hy mischien ten huysen uytgedreven.
Indien hy op de vloer een deur gelooopen heeft:
Men sal versorgen dat hy weer een andre geeft;
Heeft hy de waerd syn kleed gescheurt, men sal hem
pacyen

En geven hem een nieuw of laeten 't weder naeyen.
Ick danck de Goden dat ick het vervallen kan
En voel tot noch toe daer geen smert of moeyte van.
Voor 't laetst verfoeck ick u dat ghy hier uyt wilt
scheyden,

Of noemt een, wie ghy wilt, die spreekte tusschen bey-

den:
'K sal toonen datj' hier in meer schulds heb als ick doe

D. Wel hey doch! leert eerst, wat een vader is en hoe
Hy in zyn boesem is gestelt, van andre luyden,

Die recht verstaen wat dat die naem heeft te beduyden

M. Ghy zyt zyn vader van natuyr, en ick met raed.

D. Raedt ghy hem yet? M. Ick gae, so ghy niet af en
laet.

D. Wilt

D. Wilt ghy der so mee deur? M. Ick magh 't niet langer hooren

Dat ghy my staegh hier van komt lellen aen de ooren.

D. Ick ben voor hem besorght. M. So doe ick mee: maer hoor

Eens Demea, besorght den eenen, ick sal voor

Den andren forgen en laet ons de sorgh verdeelen,

Want u met beyde te bemoeyen doet krackeelen,

En 't is te naefte by soo veel gelijk of ghy

Van my weer eyschte 't geen ghy eenmael schonckt aen my.

D. Och Micio. M. Ick ben geheel van dat gevoelen.

D. Als 't u dan so behaeght, en is mijn tegenwoelen

En seggen te vergeefs, so treck ick 't my niet aen:

Hy teer' en smeer', verdoe, laet hem verlooren gaen.

Indien ick oyt hier van een woord weer kom te spreken:

M. Wel Demea, werd ghy van gramschap weer ontfreen?

D. Geloofst ghy 't niet? eysch ick de Jonghman van u weer

Die 'k u gegeven heb? o neen: maer 't doet my zeer.

Ick ben hem oock niet vreemd, doch sal het laeten steeken

Ben ick u in de weegh, en daer niet meer van spreken:

Ghy wilt dat ick 'er een besorgen sal: ick doe 't,

En heb de Goden te bedancken dat hy goed

En so is als ick wensch: maer naemaels sal den uwe

Noch wel verneemen wat het is daer ick voor gruwe.

Ick wil nu' tegens hem niet erger seggen. M. Daer

Is al een beetjen aen en 't is ten deele waer

Het geen hy seyt, en ick beken dat dese dingen

Niet nae mijn zin en zyn: maer ick most my bedwingen

Om dat ick aen hem niet wil laeten blijcken dat

Ick 't quaelijck neem. Want hy is zoo: als ick hem wat

Verspreken wil moet ick hem dapper tegen-streven
Schoon dat hy 't euvel neemt. Want zoo 'k hem toe-
wouw geven

Of styven in zyn toorn, was ick so dul als hy,

Toewel dat Eschinus in dese dingen my

Doet vry wat ongelijcks. Waer heeft hy niet geloo-
pen?

Wat hoer niet lief gehad? wat heeft hy niet doen koo-
pen?

Aen wien en heeft hy niet gegeven, dit of dat?

Maer onlanghs (ick geloof hy was haer alle zat)

Sey hy my dat hy was geneegen om te trouwen.

'k Was bly en hoopte dat de jeugd was aen 't verkou-
wen,

Dat hy had uytgekoot: Maer als het soo souw gaen,

So dunckt my dat hy weer begint van vooren aen.

Maer ick wil weeten hoe dit zich heeft toegedraegen.

Vind ick hem op de merct zal ick 't hem selver vrac-
gen.

Tweede Handelingh: Eerste uytkoomen.

SANNIO. ESCHINUS.

S. **H**Elp, burgers, help, en staet my arme karel by,
Die niet misdreven heb en tot myn onschuld
ly.

E. Schoon kind, staet daer, en zyt geruft, daer's niet te
vresen.

Wat ziet ghy om? ghy hebt geen nood, en zult van
deesen

Niet werden aengeraeckt: so langh als ick hier staet.

S. Ick sal haer tegen danck van alle; hoe't hier gae:

E. Al is't een stucke-boefs, hy sal nochtans niet maec-
ken (ken.

Dat hy van daegh weerom vangh vliegen op syn kaec-

S. Hoor

- S. Hoor Eschinus, op dat ghy niet en segt daer nae
 Dat ghy het niet en wist waer ick mee ommegeae:
 Ick ben een hoere-waerd. E. Dat weet ick. S. Maer
 met eeren
 En van zyn woord, soo veel als yemand kan begeeren.
 Dat ghy daer nae by my soud koomen om uw baen
 Weer ichoon te maecken : heb ick u re kort gedaen,
 Het is my leet : dat sal ick niet een veezel achten.
 Gelooft my : 'k sal myn recht vervolgen en verwach-
 ren
 Wat daer afkomt, en ghy sult my noyt met een praet
 Betaelen 't geen ghy my verkort hebt metter daed.
 Die ouwe praetjes ben ick wel gewent te hooren:
 Wy hebben met u niet gehandelt nae behooren,
 Ick wenschte seker dat het niet en was geschiedt
 En wil verklaeren dat ghy dees versmaetheyd niet
 Verdient en hebt, terwyl ick die heb moeten draegen
 En leelijk van u ben ontfangen en geslaegen.
 E. Stap voort en maeck dat ons de deur werd op gedaen,
 Haest u wat jongen. S. Dat magh so nochtans niet
 gaen.
 E. Gae nu nae binnen toe. S. Dat staet my niet te lij-
 den.
 E. Kom herwaerts, Parmeno, ghy staet te zeer bezij-
 den,
 Set u daer nevens hem. Zo, zo: blijf daer wat staen,
 En past dat ghy uw oogh yan 't mijne niet laet gaen,
 Op dat, so rasch als ick u maer een wenck sal geven,
 Uw vuyt hem dadelijck magh in sijn koonen kleven.
 S. Dat wouw ick wel eens zien. E. Zo, houd dat vast,
 en laet
 Het vrouw-mensch gaen. S. O, wat een schandelijke
 kedaed!
 E. So ghy niet af en laet sal hy noch eens toe veegen.
 S. Oey, oey. E. Ick wenckte niet : maer daer 's niet aen
 gelegen,

'tIs beter dat ghy u befondight van die kant.

Gae nu. S. Wel hoe? zyt ghy de koningh van dit land!

E. So ick hier koningh was ick souw 't aen u betoonen
En uwe deugden nae verdienften haest beloonen.

S. Hebt ghy wel yet op my te seggen, heb j' oock yet
Met my te doen? E. Och neen ick in de wereld niet.

S. Weet ghy wie dat ick ben? E. 'k verlang het niet te
weeten.

S. Heb ick yet aengeraeckt dat van u wierd beseeten?

E. Indien ghy 't had gedaen 't souw u niet wel vergaen.

S. Segh my eens waerom dat het u souw vryer staen
Een aen te packen, daer ick geld heb voor gegeven.
En my t'ontneemen of'er niet waer aen bedreven?

E. 'T sal beter voor u zijn dat ghy hier op de straet
Voor deur geen moeyte maect. en 't qualijck spreken
laet:

Want so dit langer duyrt sal men u binnen-sleepen,
Daer men u totter dood af-touwen zal met sweepen
En bulle-peezen. S. Hoe? een vry geboore man?

E. Ick seggh u 't zal geschien. S. Wel heer! wie zagher
van

Syn leven sulcken volck? so vuyl, en eer-vergeeten?
En beurt dat in een land, waer van de luyden weten
Te seggen dat het daer voor elck is even vry?

S. Hoor nu eens Roffiaen, indien ghy tegens my
Genoegh gebuldert hebt en so 't u komt gelegen
Dat ick u spreken magh. S. Heb ick gebuldert tegen
U, of ghy tegen my? E. Swygh daer van stil, en kom
Weerom eens tot de zaeck. S. Wat zaeck, en waer
weerom?

E. Wilt ghy dat ick u nu seggh dingen die u raecken?

S. Dat wil ick wel mits dat ghy 't redelijck wilt maec-
ken.

E. Een Roffiaen wil niet dat ick onreedlijck praet.

S. Ick ben een Roffiaen, een hoere-waerd, ick staet

U toe,

U toe, 't gemeyn bederf en peft der jonghe lieden;
Meyneedigh: maer van my zaeght ghy u noyt ge-
fchieden

Geweld of ongelijck, 'gelijck ick ly van u.

E. Want doch dat reft'er noch. S. Vervolght veel lie-
ver nu

'T geen ghy begonnen hebt. E. Voor twee mael hon-
derd kroonen

Dat met uw quaelijck-vaert de Goden willen loonen)

Hebt ghy de meyt gekocht: men fal de felve fom

Die ghy gegeven hebt, u tellen wederom.

S. Sult ghy my dwingen by aldien ick haer wil houwen

En niet van zins ben te verkoopen? E. Neen ick
trouwen.

S. Daer heb ick voor gevreeft. E. Och neen ick: maer
ick fegh

Dat ghy de dochter niet verkoopen mooght, en legh

De hand op haer om dat fy is een vry-gebooren,

En zal u voor 't Gerecht de redenen doen hooren.

Daerom bedenckt u wat ghy kiezen wilt van twee,

Ot 't geld t' ontfangen of in een proces te treen.

Wel Roffiaen, ghy moogt dat by u overleggen

Tot dat ick wederkom, en my uw meeningh seggen.

S. O groote Jupiter! het is fo wonder niet

Dat yemand, dien fo groot een ongelijck gefchiedt,

Uyt onverduldigheyd en spijt begint te koomen

Aen 't raefen. Diefen heeft my uyt mijn huys genoo-
men,

Kracht en geweld gedaen, van my een jonge meyt

Genoomen tegen wil en danck, en wegh-geleydt,

My armen hals meer als vijf honderd kinbacks-flae-
gen

Gegeven, en om 't quaed, dat ick heb moeten draegen,

Begeert hy dat ick hem de dochter over laet

Voor zo een fomme gelds als fy my felver staet.

Wel,

Wel, laet het gaen, dewijl hy 't so wel heeft op heden
Aen my verdien: hy eyscht zyn recht. ick ben te vreden

Mits dat hy my mijn geld weer geve. maer dit 's al
Mijn vrees, dat als ick hem een somme noemen sal
Van geld, hy daedelijck getuygen uyt sal maecken
Dat ick haer heb verkocht, en hoe ick dan sal raecken
Aen 't geld dat weet ick niet. het sollen trunten zyn,
Komt flus, komt morgen weer. doch dat 's een kley-
ne pijn,

En 't wachten, als 't maer komt, kan my so veel niet
krencken,

Al is 't onredelijck. maer siet eens: ick moet dencken
Gelijck de waerheyd is: als men die neeringh aen
Gevangen heeft, so moet men op syn stuck niet staen
Naer 't ongelijck, dat ons geschiedt van jonghgefel-
len,

Wat door de vingren zien en so wat lichter stellen.
Maer daer is niemand die my 't geld weer geven zal,
En dese rekeningh maeck ick voor niemendal.

Tweede handelingh: Tweede uytkoomen.

SYRUS. SANNIO.

Sy. **S**wijgh stil, ick sal hem selfs gaen spreken en bestel-
len

Dat hy wel graegh het geld, dat men hem toe sal tel-
len,

Onfangen zal en zich bedancken dat men zo

Fatsoenlijck met hem gaet. Segt my eens Sannio

Wat heb ick daer gehoord? syt ghy geweest aen 't vech-
ten

Met onsen jongen baes? wilt my eens onderrechten

Hoe 't afgeloopen is. Sa. Ick sagh mijn leven geen

Gevecht so ongelijck als tusschen ons luy twee:

Hy

Sy. Het is uw schuld geweest. Sa. Segh dan wat ick gedaen

Most hebben. Sy. so als het de jonghman had verstaen,
En hem wat ingevolght. Sa. Hoe kon ick 't beter
maecken

Die staegh van daegh hem schoon gestaen heb met
mijn kaecken?

Sy. Hoor wat ick seggen wil: Die op zijn pas en tyd
Niet naeu op 't geld en ziet doet somtyds groot profijt.

Sa. Wat dat ghy zeght: Sy. Bedacht ghy niet, ghy geck
der gecken,

Dat zo j'een weynigh maer uw recht had willen reken
En daer wat afgetreen, dat ghy van hem op 't lef
U geld wel krijgen soud met dubblen interest?

Sa. Ick koop geen hoop voor geld. Sy. Loop, loop: ghy
werd uw leven

Niet rijk, so ghy de luy geen lock-aes weet te geven.

Sa. Dat dat veel beter is geloof ick wel: maer ick
Heb noyt so argh geweest, of 't geen ick daedelijk
Kon krijgen nam ick mee veel liever als te wachten
Nae 't geen onseker was, hoe hoogh men 't oock
mocht achten.

Sy. Hoor hier eens, Sannio, ick ben uw noblen aert:
Twee honderd kroonen sijn u niet een mispel waerd
Als ghy hem dienst kunt doen, en, so de luyden spreec-
ken,

Sijt ghy gereet om haest nae Cyprus af te steken

Sa. Wat, wat! Sy. Oock hoor ick dat ghy meenighte
van goed

Alree gekocht hebt dat ghy ginder brengen moet;

Oock hebt ghy al een schip gehuert om te bevrachten.

En dat is 't, weet ick wel, dat u houdt in gedachten:

Maer als ghy, so ick hoop, behouwen weer van daer

Gekoomen zijt, sult ghy dit saeckje nemen waer.

Sa. O neen ick sal van hier niet eene voet verzetten.

Ick weet my geen en raed: dat is 't, daer zy op letten!

Dit hebben sy op hoop van mijn vertreck gedaen.

Sy. De vent die vreeft, ick jaegh hem daer een bangheyd aen.

Sa. Wat schelmery is dit? men komt my overvallen

Op 't uytterst' oogenblick, en dat is 't argst van allen.

Ick heb veel vrouwluy en dan noch veel andre waer

Gekocht, waer mee ick hier van daen nae Cyprus vaer:

Kom ick daer niet te merckt om 't goedje te verkopen

So is 'er niet voor my als groot verlies te hoopen:

En gae ick derwaerts heen so loopt het hier in 't riet

Wanneer ick wederkom wat sal ick hebben? niet.

Het sal in 't dood-boeck zijn. wel: komt ghy, nu eerst spreken?

Waerom hebt ghy 't geleen? waer hebt ghy doch gesteecken?

Ick heb nae u gesocht, maer vond u nergens niet.

So dat het beter waer dat ick het vaeren liet

Als dat ick daer mi jn reys soo langh om uyt souw stellen

Of nae myn wederkomst hem om betaelingh quellen.

Sy. Hebt ghy uw giffingh al gemaect, hoe langen tyd

Dat ghy van nooden hebt eer ghy hier weder zijt?

Sa. Sijn dat voor Eschinus geen schandelijcke stucken?

Foey hem, dat hy met puyr geweld my soeckt t' ontrukken

Een, die mijn eygen is? Sy. Hy wanckelt al, hoor hier

Eens Sannio: ick weet (want goen raed is hier dier)

Een middel noch voor u indien 't u kan behaegen:

Of het niet beter waer, in plaetse van te waegen

Of dat ghy 't heel behouwt of dat ghy 't heel verliest,

Dat hy de helft u geeft en ghy het sekerst kiest.

Dat schraept hy licht by een. Sa. so heb ick noch te vresen

Of ick van 't Capitael oock sal verskert wesen.

Hy

Hy fchaemt hem niet: ick heb niet eene tand, die hy
Niet los geffaegen heeft, mijn heele hooft daer by
Is niet als eene buyl, en fouw hy daerenboven
Mijn goed noch neemen en my van het mijn beroven?
Neen: ick gae niewers heen. Sy. doet so ghy 't sult
verftaen:

Maer hebje my noch yet te seggen? ick moet gaen.

Sa. Ey hoor eens, Syrus: schoon dat ick dit heb geleden
So wil ick liever, als te pleyten, zijn te vreden
Ten minste met so veel als ick haer heb gekocht.
Ick weet wel dat ghy noyt mijn vriendschap hebt be-
zocht,

Maer ick sal u hier in mijn danckbaerheyd betoonen

En u gedachtigh zijn en eerlijck daer voor loonen.

Dat bid ick u. Sy. Ick sal al doen wat ick vermagh:

Maer ick sie Ctesipho. daer koomen voor den dagh.

Hy is verheugt: 't is om de vryfter, souw ick achten!

Sa. Maer denckt op mijn versoeck. Sy: wilt hier een
weynigh wachten.

Tweede handelingh: Derde uyt koomen.

C T E S I P H O. S Y R U S.

Ĉ. **A**ls men in tyd van nood van yemand deugd ge-
niet

Is men daer in verheugt: maer als u dat geschiet

Van een, dien 't toekomt, dat gaet alle dingh te bo-
ven.

O broeder broeder, wat heb ick u nu te loven?

Ick weet voorseker dat ick met geen woorden van

U yet so loffelijck en heerlijck seggen kan

Noch immermeer uw lof en eer so hoogh verheffen;

Of 't geen ghy hebt gedaen souw alles overtreffen

En daerom is 't dat ick gelove dat ick dit

Voor uyt heb, en alleen dat groot geluck bezit,,

C c 2

Dat

Dat ick een broeder heb, die geen van sijns gelijcken
 In braeye wetenschap en konsten heeft te wijcken.
 S. O Ctesipho ! C. ô mijn beminde Syrus, waer
 Of Eschinus mach zijn ? S. Hy is hier binnen, daer
 Hy u verwacht. C. ô Syr ! S. Wat is 't ? C. Dat
 ick in 't leven
 En lustigh ben daer van ick hem danck te geven.
 Het is door syne hulp. Dien socten baes ! die al
 Het qualijck spreken van de luyden niemendal
 Geacht heeft ? myn vryaeg' en watter af mocht koo-
 men
 Om my te helpen op zich selven heeft genoomen.
 Wie kan yets grooters doen ? maer zacht, de deur ont-
 fluyt :
 Wie sal dit zijn ? S. blijf staen: hy komt'er selver uyt.

Tweede Handelingh : Vierde uytkoomen.

ESCHINUS. SANNIO. CTESIPHO.
 SYRUS.

E. **W**Aer is de kercke-dief ? waer of hy is gebleven ?
 Sa. Hy vraegt na my : heeft hy oock yet om my te
 geven ?

Draecht hy geen geld ? sie 'k hem niet ergens mee ge-
 laen ?

Och neen hy, nergens mee ; dit staet my niet wel
 aen.

E. Wel, Ctesipho, ghy zijt van passen hier gekoomen.
 Wat gaet'er om ? ghy hebt nu nergens voor te schroo-
 men.

'T is alles wel : weest niet bekommert in de saeck.

C. Een broer, als ghy, maect dat ick alle kommer
 staeck.

O Eschinus, ghy die van moeder en van vader
 Mijn volle broeder zijt, ick derf u nu niet naeder

Met

Met woorden prijzen in uw by-zijn, op dat ghy
Niet dencken mocht dat ick fulcx meer uyt vleijery
Dee als uyt danckbaerheyd. E. ey lieve, laet dat vaeren
Als of wy onder een niet bet bekend en waeren:
Maer 't spijt my dat wy dat te naeste by te laet
Geweeten hebben: als ghy waert in sulcken staet
Dat men bykans geen hulp voor u had kunnen vin-
den

Schoon al de wereld waer geweest van uwe vrinden.
C. Ick was beschaemt. E. Dat 's geen beschaemtheyd,
maer veel eer

Een sottigheyd: om so een kleyne saeck so veer
En uyt zijn vaderland te naeste by te loopen?
Ick schaem 't te seggen, en de Goden, wil ick hoopen
Die sullen fulcx verhoen. C. Ick heb misdaen. E. maer
wat

Brenght Sannio doch goeds? Sy. Hy leyt al op zijn
plat.

E. Ick gae so nae de mart om my t' ontslaen van desen,
Ghy kunt terwijlen by uw lief daer binnen wesen.

Sa. Ey Syrus, houw wat aen. Sy. Kom, Jonker, laet ons
gaen,

Want dese haest zich om van Cyprus hier van daen
Tetrecken. Sa. Niet so seer. Ick kan 't oock hier
wel herden

En blijven thuys. Sy. u geld sal u weerom geworden,
Vreest niet. S. maer dat hy 't my geef altemael weerom

Sy. Dat sal hy doen, houd maer uw backhuys toe, en kom
En volg ons dese wegh. Sa. Ick volgh. C. Hoor hier
eens, Syre.

Sy. Wat is'er? C. maeckt op d'een of d'andere maniere
Dat dese vuyle vent ten eersten aen zijn geld
Geraecken magh en strax te vrede werd gestelt,
Op dat, indien men hem noch verder mocht verstooren

Mijn vader metter tijd dit niet en kom te hooren

En ick bedorven zy voor al mijn leven langh.

Sy. Dat en sal niet geschien , weest ghy daer voor niet bangh :

Maer gaet terwijl met haer u binnen wat vermaecken ,

Belast de meyffens dat de tafel ree magh raecken .

Ick sal soo haest als dit sal wesen afgedaen

Wat goeds gaen koopen en my spoeyen herwaerts aen.

C. Och jae, dat bid ick u dewijl ons dese saecken

Geluckt zijn moeten wy van daegh ons vroolijck maecken.

Derde Handeling: Eerste wytkoomen.

S O S T R A T A. C A N T H A R A.

S. Ick bid u, lieve minn', hoe sal het hier nu gaen ?

C. Al wel , hoop ick. S. De ween beginnen haer vast aen

Te koomen, nae ick merck. C. Wel waerom mooght ghy vreesen.

Als of j' er noyt ontrent geweest waert , noch voor desen

Oyt selver had gebaert ? S. Ick ben in groot verdriet :

Wy syn hier maer alleen : oock is'er Geta niet

Noch yemand die ick om het vroed-wijf uyt kan stuur-

ren, Noch oock om Eschinus. C. Die sal ter goeder uuren Haest hier syn , meyn ick : want daer gaet geen dagh voorby

Of hy komt selver zien hoe dat het met haer zy.

S. Hy is alleen myn troost in myne swarigheden.

C. Nu uwe dochter, Vrouw, die schennis heeft geleden

Kon het niet beter zijn nae dat de saecken staen,

Als dat het haer van so een jonghman is gedaen

Van

Van sulcken goeden aert en daer by van de grooten
En van so treffelyck een geslacht en huys gesprooten.
S. 'T is soo gelijk ghy zeght. Ick bid de goon, dat zy
Hem willen spaeren voor myn dochter en voor my.

Derde Handeling: Twede uitkoomen.

GETA. SOSTRATA. CANTHARA.

- G. **N**U tegenwoordigh is het so met ons gelegen
Dat, schoon de heele wereld ons waere wel ge-
negen
En ons wouw dienen met haer alderbesten raed
Om ons te redden en te helpen uyt dit quaed,
Het haer niet mooglijck waer ons daer van te bevrij-
den
'T geen ick, ons joffrow en haer dochter heeft te lij-
den.
Wee my ellendige! wy zyn rondom beset:
Een hoope swaerigheys valt ons so schielick met
Een sprongh op 't lyf, dat daer niet uyt en is te raec-
ken,
So dat ick niet en weet wat dat ick sal gaen maecken;
Geweld, behoefte, schand', onrecht en eenfaemheyd.
O wat is dit een eeuw! ô wat een schandigh feyt!
O schelm'sch geslacht! ô boef, zo eer-en god-verge-
ten!
S. Helaes wat magh dit zijn! wy dienen wel te weeten
Waerom dat Geta dus verbaest komt loopen aen.
G. Dien noch beloften noch den eed, van hem gedaen,
Waer op hy swoer dat hy dit arme schaep souw trou-
wen,
Noch eenge deernis heeft bewoogen noch weerhou-
wen,
Noch dat sy alle uys op haer gelegen gaet,
Dic hy onwaerdighlyck verkracht had. S. Ick verstaet
Nie:

Niet recht wat dat hy zeyt. C. Laet ons wat nader treden.

G. Ay my ellendigh mensch! ick ben als buyten reden:
So brandt mijn hert van toorn. och! daer is niet, dat ick

Nu liever had als dat my op dit oogenblick
Dat heele huysgefin ontmoet' op myne wegen
Op dat ick al myn gal en dese gramschap tegen
Haer uyt mocht spoegen nu de smert is versch, het
waer

My strafs genoegh so 'k my mocht wreecken over
haer.

Den ouden man, van wien die schelm is voortgekoo-
men,

Die souw zich aldereerst het leven zien benoomen,
En daer nae Syrus, die hem hier toe heeft geraen,
Och, hoe souw ick te werck met desen deugh-niet
gaen!

Hoe souw 'k dien hange-bast aen syne vodden peu-
ren!

Hoe zouw 'k in slenteren en flarden hem verscheu-
ren!

Ick souw hem vatten in syn midden, en eerst op
Der aerde so onzacht neer setten met syn kop
Dat hem de herffens langs de straet daer heenen vlo-
gen.

Den jonghman selver souw ick vliegen in syn oogen
En rucken hem 't gesicht met myne handen uyt
Syn kop, dien vagebond, dien eereloosen guyt,
Daer nae souw ick hem van een hoogte nederstorten,
En al de rest souw ick om verre stooten, horten,
Voortdryven, schoppen, slaen en slingeren ter neer
Maer waerom magh ick doch vertoeven om hoe eer
Hoe liever aen myn vrouw dees quaede maar te drae-
gen?

S. Laet ons hem roepen en van alles ondervraegen.

Hou

Hou Geta. G. Wie ghy zyt, vergunt my dat ick gae,
Houd my niet op. S. Het is uw Vrouw, 't is Softrata:
G. Waer is zy? och, ghy komt my recht van passe te-
gen:

Want ick verlang nae u en socht u allerwegen.

S. Wat is er? waerom zyt ghy soo verbaest? G. Ay
my!

S. Waerom haest ghy u dus? herichept u aessem. G. wy?

S. Wat wy? G. zyn heel: S. wat zyn wy heel? G. ver-
looren.

Het is gedaen. S. Waerom? segh op, en laet my
hooren

De reden. G. Eschinus. S. Wat is van Eschinus?

G. Is van ons huys vervreemt. S. ô my! hoe praetje
dus?

Waerom doch? G. Hy begint een andere te vryen.

S. Wee my ellendigh wyf! G. Hy magh 't oock heel
wel lyen

Dat men het weet, en heeft haer van den roffiaen
Genoomen, opentlijck. S. Maer souw 't al seker gaen
Het geen ghy segh? G. Jae, vrouw, so seker als 't souw
moogen.

Ick heb het selver aen staen sien met dese oogen.

S. O my ellendige! wat sal men nu voortaan,
Of wien, geloven? heeft dat Eschinus gedaen?
Hoe? onsen Eschinus? die onser aller leven
En hoop was? die alleen ons hulp en troost kon ge-
ven?

Die ons so meenigmael geswooren heeft voor waer

Dat hy niet eenen dagh souw leven sonder haer?

Die Eschinus, die ons so dickwils plagh te seggen

Dat hy het kind souw in de schoot syns vaders leggen?

Die hem so bidden, so met woorden smeecken souw

Dat hy hem toestond haer te trouwen tot syn vrouw?

G. Ick bid u, Softrata, wilt uwe traenen spaeren,

En siet veel liever, nu ons dit is wedervaeren,

Wat best voor u zal zijn : of dat men het verdraegh
Met lydsfaemheyd en fwygh , dan of men 't yemand
klaegh.

C. Wel Geta, ben j' oock by uw zinnen ? zyn dit saec-
ken

Die men aen yemanden behoort bekent te maecken ?

G. So veel als my belangt, ick vind het ongeraen.

De saeck voor eerst spreekt selfs , en doet ons klaer
verstaen

Dat hy t' hans van ons is vervreemt, en daerenboven,
Indien wy dit bekent gaen maecken, souw 'k geloven
Dat hy 't onkennen zal; wat voordeel doet ghy dan,
Als dat ghy sult uw naem en faem en 't leven van
Uw dochter in gevaer en in de waegh schael zetten ?
En schoon hy 't al bekent so moet ghy daer op letten
Of 't oock al oorber is dat ghy u dochter geeft
Aen een, die elders nu syn oogh geworpen heeft.
Derhalven dunckt my dat men dit behoort te smoo-
ren

Op dat het niemand komt te ruycken noch te hooren,
En speelen, fwygen best. S. ô neen, dat doe ick niet.

G. Wat dan ? S. Ick sal 't bekent gaen maecken. G. lie-
ve ziet :

Wat dat ghy doet : wilt doch hier in voorfichtigh
wefen.

S. Het is so quaed dat ons niet ergers staet te vresen.

Mijn dochter heeft voor eerst geen houlyx goed, en
dat

Het tweede was (haer eer, die zy te vooren had)

Is zy mee quyt : voor maeghd kanmen haer niet ver-
koopen :

Maer daer 's noch yet , waermee ick eenighzints souw
hoopen

Dat men, so hy 't ontkent, hem overtuigen kan :

Den ringh, die 'k heb in myn bewaeringh, die hy van
Sijn

Sijn hand verlooren had wanneer hy haer onteerde.
En eyndelijck, dewijl der noyt de minste weerde
By ons genooten is, noch geld is omgegaen,
Noch yet geschiedt dat haer noch my had toegestaen,
En dat dieshalven voor ons niet en valt te schroomen,

Sal ick 't verfoecken. G. Wat? ick sal wat naeder
koomen

Op dat ick beter uw voorneemen magh verstaen.

S. Ghy sult van stonden aen nae Hegio toe gaen,
Mijn dochters neef, en hem de saecken openbaeren:
Want so der immermeer twee groote vrienden waeren

Dat was mijn man en hy, gelijk hy ons veel eer
Altyds gedaen heeft sint mijn man sijn hooft ley neer.

G. Daer is oock anders geen die nae ons komt vertaelen.

S. Ey lieve Canthara, loop ghy het vroedwyf haelen,
En bid haer dat zy haer will' haestigh herwaerts spoen
Dat men nae haer niet wacht' wanneer mens heeft van
doen.

Eerste handelingh: Derde uytkoomen.

DEMEA.

Ick ben bedurven, och! wat sal ick nu gaen maecken?
Men seyt dat Ctesipho geweest is by 't onschaecken
Met sijn broer Eschinus; het schijnt dat my dit quaed
(My armen ouden man) noch te verwachten staet
Dat hy sijn best sal doen en dapper arrebeyden
Om hem, die noch wat deugt, tot ondeugd te verleyden

Waer soeck ick hem? ick denck dat hy hem ergens
nae 't

Bordeel toe heeft gesleept en hem so ver bepraet,

Die

Die vuylen hoere-voogd : dat sal voorseker wesen.
 Maer ick sie Syrus daer: ick sal verstaen uyt desen
 Waer dat hy wesen magh: maer dese vent is van
 Het selve volck: daerom indien hy mercken kan
 Dat ick hem soeck, sal 't my de schelm niet openbae-
 ren.

Ick sal niet toonen dat dit mijn gedachten waeren,

Derde Handelingh: Vierde uytkoomen.

SYRUS. D E M E A

S. **W**y hebben daer terstond aen onsen ouden man
 Verhaelt hoe 't met dit werck gelegen is, en van
 Het eerste tot het leste de heele saeck verflaegen.
 Hy was te bijster bly. D. ô god! wie heeft zijn daegen
 Oyt sotter mensch gesien? S. Hy prees sijn soon, en
 my

(Om dat ick hem daer toe geraeden had) heeft hy
 Ten uysterste bedanckt. D. van spijt scheur ick mijn
 penffen.

S. Hy schopre daedelijck het geld op, nae mijn wenffen,
 En gaf daer boven noch vyf kroonent tot een fooy
 Die heb ick nae mijn zin besteedt. D. Wel dat is mooy
 Die wat bestellen wil die dient by hem te koomen.
 Syt ghy daer, Demea? ick had u niet vernoomen.
 Wat gaet'er om? D. Wat dat 'er omgaet? ick kan
 niet

Genoeg verwondren wat tot uwent al geschiedt,
 Wat huys dat men daer houdt. S. Als ick 't recht uyt
 souw seggen,

Het gaet 'er flordigh toe. ghy Dromo, laet dat leggen
 En maeckt de visch voort schoon van schobben en van
 grom

Die grooten ael laet die in 't water, tot ick kom,
 Wat

Wat loopen speelen: als ick weder ben gekoomen
En eer niet, sal de graet hem werden uyt genoomen.

D. Wat stucken bennen dit? S. Wat my belangt, zy
gaen

Niet nae mijn zin: ick roep 'er dickwils tegen aen.

En ghy, Stefaen, past op de soute visch te weecken

Dat zy van passen zy. D. Is het wel uyt te sprecken

Met woorden? heeft hy dit dus voorgenoomen, of

Geloofst hy dat het hem gedijen sal tot lof

Dat hy zijn zoon bederft? ick sie den dagh genaec-
ken

Dat hy so doende, nocht tot armoe sal geraecken,

En dan beroyt en naeckt gaen loopen ergens na

De krygh toe. S. Dat is recht wys wesen, Demea,

Dat men alleen niet zie 't geen men heeft voor zijn
voeten

Maer oock 't geen ons in tyd' en wijlen kan ontmoe-
ten.

D. Segh my eens waer althans de snaere- speelster is.

S. Daer binnen. D. sal hy die daer houden? S. nae ick
gis

En uyt haer sottigheyt mijn reeckeningh kan maecken

Sal dat voorseker zijn. D. Wat ongerijmder saecken!

S. 'T geschieddt uyt een te mall' en averechte min

En sachttheyd van de vâer, die hem te seer zijn zin

En lusten volgen laet. D. Ick ben der in verlegen:

Ick schaem 't my, en 't verdriet my van mijn broeders
weegen.

S. O, Demea, ghy en u broeder scheelt al wat

Jae (niet om dat ghy hier selfs by zijt seggh ick dat,

Al vry wat veel. want ghy van boven tot beneden

Syt niet als wijsheyd: hy een hooft vol ydelheden.

Die in verstand by u niet eens en komt te pas,

Men souw niet oordelen dat hy uw broeder was.

En droomer. denckt of ghy den uwen toe soud laeten

Dat hy geweld souw doen in huysen of op straeten?

D. Toelaeten?

- D. Toelaeten ? even of ick fulcks niet ruycken kon
 Ses maenden van te voor eer dat men 't eens begon.
 S. Wat seght ghy tegens my van uwe wackerheden ?
 D. Hy blyf so hy nu is : dan ben ick wel te vreden.
 S. Hy is gelijk als elck de zyne garen had.
 D. Hebt ghy hem heden niet vernoomen in de stad ?
 S. Meynt ghy uw zoon ? D. Ick sal hem nae het land
 toe drijven.
 S. Daer is hy langh nae toe : laet vry die moeyte blij-
 ven.
 Ick meyne dat hy daer al aen het wercken is.
 D. Weet ghy dat oock al wel ? S. Wat een gelijcke-
 nis ?
 Ick heb hem selver uytgeleyt : souw ick 't niet wee-
 ten ?
 D. Dat's goed : ick vreesde dat hy zich hier souw ver-
 geeten.
 S. En vry verstoort. D. Waerom ? S. Hy had sijn
 broeder op
 De mart hard aengetaft om dese lieve pop.
 Y gut ! hy gingh so af, en heeft hem niet versweegen.
 Want so als Eschinus daer befigh was met weegen
 En tellen van het geld, is hy daer by geval
 Gekoomen op het slag, en riep, broer, benje mal
 Of dul, dat ghy begaet so schandelijcke dingen
 So onbetaemelijck voor den afkoomelingen
 Van soo een goed geslacht ? D. Ick schrey van bly-
 schap. ô !
 S. Het is het geld niet (dus vervolgde Ctesipho)
 Dat ghy brengt om den hals, maer 't is u eygen le-
 ven.
 D. Dat hy langh leven magh will' hem den hemel ge-
 ven !
 Ick hoop dat hy nae zijn voorouders aerden zal.
 S. Voorseker. D. Hy is vol van sulcke lessen, al

Van sijne jonckheyd af. S. Hoe kan dat minder we-
sen?

Sy sijn hem binnens huys van jongs aen voorgelesen.

D. Daer pas ick naerftigh op : ick laet geen dingh
voorby

Passeeren, daer voor hem yet uyt te leeren zy :

Ick set hem nae mijn hand : Ick soeck hem te gewen-
nen

So ick hem gaeren hiel : en eyntlijck doe 'k hem
kennen

Het leven van elck een, op dat hy daer in zie

Als in een spiegel, om te letten wat en wie

Dat hy te volgen heeft, en leer' uyt andre lieden

Wat dat hy doen moet. S. Recht. D. En wat hy heeft
te vlieden.

S. Heel goed. D. Dit 's pryselijck : S. Dat is de heele
saeck.

D. Maer dat staet lelijck en is waerdigh dat men 't
laeck.

S. Niet beters. D. Voorts. S. Ick kan my nu niet wel
verleegen

Om toe te hooren : ick heb goede visch gekreegen

En moet nu sien dat die te degen werdt bereydt,

Dewijl voor ons daer in so groote schande leyt

Als 't schande voor u is die dingen nae te laeten

Waer van ghy breder noch met my begeert te prae-
ten.

Ick onderrecht oock op die selvige maenier

Mijn metgesellen : dat staet al te langh op 't vyer,

Dat is al wat te sout, dat 's niet genoegh gewassen,

Dat is niet lekker, dat is beter : ghy moet passen

Dat ghy 't onthoud tot het eens weer beurt : ick ver-
maen

Haer nae mijn krancke macht hoe alles dient gedaen :

En eyntlijck doe ick haer in schotels en tailjooren

Als in een spiegel zien hoe alles nae behooren

Van

Van haer gedaen moet zijn. ick weet wel, heerschoep
dat

Al't geen wy doen niet veel om't lyfen heeft, maer
wat

Begeert ghy dat ick doe? men moet de luy gerieven
Gelijck als sy 't verstaen, en doen nae haer believen.

Wilt ghy yet anders? D. Neen. ick wensch alleenigh
dat

Ghy beter zinnen krygt. S. Ghy gaet weer uyt de stad
Nae't land toe, denck ick. D. Jae so regel-recht. S.

Wat reden

Hebt ghy oock, om u tyd hier langer te besteden
Daer niemand nae u hoort hoe ghy haer onderrecht?

D. Och jae, ick gaet weer heen dewijl dat ghy my seght
Dat hy, om wien ick was hier in de stad gekoomen,
Sijn wegh al wederom nae buyten heeft genoomen.

Voor desen ben ick maer bekommert, dese gaet

My aen alleen: mijn broer, dewijl hy 't so verstaet

En van den andere de sorgh heeft aengenoemen

Magh voor hem sorgen. maer wie zie ick ginder koo-
men?

Is 't Hegeo, een man van onse stam? hy is 't

Voorseker selver so mijn oogh my niet en mist.

Een dapper vriend van ons al van ons kindsche jaeren.

Och, of'er in de stad veel sulcke burgers waeren

Die daer soo dun nu zijn! een man, oprecht en fijn

So als in ouden tyd de wereld pleegh te zijn

Van so een man, als dees', heeft men niet licht te schro-
men

Dat het gemeen door hem yet quaeds sal overkoomen.

Ick ben van herten bly en dapper in mijn kracht

Nu 'k met mijn ooggen sie dat uyt ons oud geslacht

So treffelijcke luy noch ovrigh zijn gebleven,

En heb nu geen verdriet noch weer-zin in mijn leven.

Ick sal hier wachten en hem wenschen goeden dagh

En sien dat ick met hem een praetjen houden magh.

Derde Handelingh: Vijfde uytkeoomen.

HEGIO. GETA. DEMEA. PAMPHILA.

H. Onsterfelijcke Goon! ick hoorde van mijn leven
Noyt schandelijcker stuck als 't geen hy heeft
bedreven.

Maer Geta, is 't oock so? G. het is so toe gegaen:

H. Komt so een vuyle daed uyt sulcken huys van daen?

O Eschinus, dit zijn geen dingen, die betaemen.

De kinderen die van so goede luyden quaemen;

Ghy volgt u vader niet. D. hy heeft, geloof, ick van

Dit sangstertje gehoort: dat smert den goeden man.

Het doet een vreemde zeer: en die hem vry wat nae-
der

Bestact, en over hem de forgh gelijk een vader

Behoort te hebben, acht dees dingen niet een hayr.

Ick wenschte wel dat hy hier tegenwoordigh waer,

Ten minsten hier onrent, dat hy het aen mocht hoo-
ren.

H. Indien sy niet en doen so vroomeluy behooren

Sal 't haer so niet vergaen. S. Ghy, Hegio, alleen

Sijt al ons hooft en troost: wy hebben anders geen

Ghy zijt ons voorspraeck, ghy ons vader, och! mijn
oude

En goede meester, korts eer dat hy sterven soude,

Beval ons all' aen u. Wy weren geen en raed

En 't is met ons gedaen indien ghy ons verlaet.

H. Dat sal ick nimmer doen, wacht u van so te prae-
ten:

Oock soud ick 't met een vry gemoed niet kunnen la-
ren.

D. Ick sal gaen nae hem toe. Ick wensch u, Hegio,

Van herten goeden dagh. H. Ick van gelijcken zo.

D d

Ick

- Ick socht u, Demea. D. Wat heeft u hier gedreven?
- H. Uw oudste zoon, die ghy uw Broeder hebt gegeven,
Heeft niet gedaen gelijk een eerlijck jongh-gezel
Behoort te doen. D. Wat 's dat? H. U heugt mis-
schien noch wel
Van onsen Simulus, ons even oud van jaeren.
- D. Het heught my wel dat wy heel goede vrienden wa-
ren.
- H. Hy heeft een dochter van die goede man haer eer-
Benoomen. D. Wat de plaegh! Hi Bey wat, hy heeft
noch meer
Gedaen als dat: ick sal u vry wat ergers seggen.
- D. Wat kan der erger zijn? H. Dat waer noch af te
leggen
En te verblommen met de wijn, de min, de nacht;
De jeugd, waer door men licht tot quaed-doen werd
gebraght.
't Is menschelijck als hy des and'ren daegs wat vroeder
Geworden was, is hy gekoomen by de moeder
Van selfs, al schreyende: bad om vergiffenis,
Beloofde, swoer dat hy haer trouwen souw, het is
Vergeven, 't is gesmoort, men heeft het stil geswogen,
Hy heeft genae, hy heeft geloofd by haer gekregen,
Men heeft bevonden dat die dochter van die nacht
En tyd af dat hy haer dus lelijck had verkracht
Met kind geworden was. en, na dat ick hoor spreec-
ken,
De thiende mand' begint, de negen zijn verstreec-
ken:
Nu heeft de sijne quand een snaere-speelster op
Gedaen, op dat hy daer mee poppen en de schop
Aen d' and're geven magh. D. seght ghy dit, voor de
waerheyd?
- H. Souw ick niet, Demea, daer selfs de saeck so klaer
leyd?

Oock is de moeder en de dochter selver by
De werck, en dese knecht, die ick wel weet dat hy
(Na dat de slaven zijn) al van de beste slag is.
Niet leuy noch vadzigh, maer die besich nacht en
dag is

Met wercken; hy alleen houdt al dat huys-gezin,
Sy luyden leven al te mael van zijn gewin.
Brenghet hem van hier, doet hem vry knevelen en bin-
den

En ondersoeckt de saeck. G. so ghy my mocht be-
vinden

Op leugens, Demea, of so 't so niet en is
So brenghet my aen de pley .oock weet ick, en 't is wis,
Dat hy 't selfs niet en sal ontkennen. doet hem koomē
Hier tegenwoordigh: hy sal 't niet eens derven droo-
men (raet

Te lochenen. D. Ick ben beschaemt en weet geen
Wat dat ick doen sal of wat my te seggen staet.

P. Ay my! ick weet van pijn niet wat ick sal gaen maec-
ken:

Och Juno, staet my by dat ick hier deur magh raecken!

H. Seg, Geta, of sy thans in arbeyd gaet? G. och, jae
Sy, Hegio. H. Jae doch? fiet eensjes, Demea,
Sy bid u nu om hulp: wilt haer goedwilligh geven
Het geen daer ghy door 't recht sult werden toe gedre-
ven.

Voor eerst bid ick de Goon dat hierin werd gedaen
Gelijck als u beraemt: maer wilt ghy daer niet aen
En so ghy anders zijt van zinnen, sal ick poogen
Haer te beschermen nae mijn uyterste vermoogen,
En 't huys des dooden, die mijn neef was, voor te staen.
Wy sijn te saemen op-gevoedt van kinds been aen:
Wy hebben so in tyd van oorlogh als van vreden
Altyd by een geweest, veel ongemacks geleden
En met malkandren veel armoe uytgestaen,
Daerom sal ick haer saeck met yver nemen aen,

Vervolgen, doen en al besoecken, jae mijn leven
 Veel liever geven als dat ick haer fouw begeven.
 Wat antwoordt ghy daer op? D. 'k sal by mijn broe-
 der gaen

En doen het geen hy my in dese saeck sal raen.

H. Macr, Demea, dit moet ghy by u overdencken :

Hoe dat ghy lichter kunt den onvermoogen krenc-
 ken,

Hoe dat ghy rijcker zijt, hoe machtiger van goed,

Hoe beter van gellacht, hoe edeler van bloed :

Hoe dat ghy meer behoort de reden plaets te geven

En doen dat billick is, indien ghy in uw leven

Voor vroomme luyden wilt passeeren. D. Komt eens
 weer :

Men sal al doen wat dat de billickheyd en eer

Vereyscht. H. 't betaemt u oock. Brench my daer
 ick moet wesen,

By Sofrata. D. Dit heb ick wel gespelt voor defen,

En, och, of 't hier mee heel gedaen was ! maer die al

Te groote vrydom, die hem werd gegeven, zal

In 't eynde, vrees ick, tot een grooter quaed uyt brecc-
 ken.

Ick magh gaen heen, en sien of ick mijn broer kan
 spreecken.

Op dat ick hem al dit magh spoegen in sijn baert.

Derde Handelingh : Seste uytkoomen.

H E G I O.

Nu Sofrata, heb moed: weest daer niet voor vervaert
 En troost haer, wat ghy kunt. Wy moeten 't besten
 hoopen.

Ick sal so dadelijck nae 't mart-veld toegaen loopen

En spreken Micio, en hem van vooren aen

Verhaelen (zoo 'k hem vind) hoe dit is toegegaen.

So

So hy, 't geen hy behoort, bereydt is te betrachten,
Dat hy het doe: maer is hy anders van gedachten,
Dat hy dan, sonder zich daer langh op te beraen,
Antwoorde, dat ick zie wat my te doen sal staen.

Vierde Handelingh: Eerste uytkoomen.

C T E S I P H O. S Y R U S.

C. **W** At seght ghy, Syrus, is mijn vader al nae buyten?

S. Jae hy, al overlangh. C. Ey, wilt' er niet om
fluyten.

S. 'K meyn dat hy nu al op de hofftee wesen moet,
En daer aen 't wercken is en 't een of 't ander doet.

C. Ick wensch hem, so het kan met sijn gesontheyd
wese,

Dat hy zich selven so vermoeye, dat hy dese
Drie heele daegen uyt sijn bed niet op en staet.

S. Dat wensch ick mee: maer waer' het mooglijck, en
so 't nae

Mijn zin mocht gaen, souw ick yet beters wel begee-
ren:

Dat hy 't noch langer uyt most rusten in de veeren.

C. Och jae. Want desen dagh, gelijck ick heb begoft,
Wouw ick met vreugde wel deurbrengen so ick kost.

En dese hofftee staet my nergens om so tegen

Als dat zy al te nae is by de stad gelegen.

Want so zy verder lagh so souw de donckre nacht

Hem overvallen eer hy 't weder herwaerts braght.

Nu sal hy wederom, gelijck men wel kan giffen,

Zich geven hier nae toe als hy my daer sal missen

En ondervraegen my waer ick geweest ben, dien

Ick van den gantschen dagh niet eens en heb gesien.

Wat sal ick seggen? S. kunt ghy niemendal versin-
nen?

C. Ick weet niet hoe ick 't souw voleynden of beginnen.

- S. O Ctesipho, zo veel te slechter ben j' er aen.
 Hebt ghy hier niemand die van buyten is van daen,
 Geen vriend, geen leenman ? C. Jae 'k. Wat souw
 ick daer van seggen ?
- S. Dat ghy wat tyds aen haer te kost hebt moeten leggen
 Om haer te helpen. C. Dat ick niet en heb gedaen ?
 Dat kan niet zijn. S. 't kan wel. C. By daegh souw
 dat wel gaen :
 Maer so ick heel de nacht hier over kom te blijven
 Wat onschuld vind ick dan als hy my mocht bekijken ?
- S. Waerom is 't geen manier , dat men syn vrienden
 magh
 Behulplick zijn so wel by nacht als by den dagh ?
 Dat spijt my in mijn hert : maer wilt uw rust vry
 houwen ,
 Ick weet wel hoe dat ick dat vercke heb te klouwen :
 Ick weet wel hoe ick met uw vader leven moet :
 Als hy op 't hevighst is so maeck ick hem so goed
 Gelijck een lam. C. Hoe doch ? S. Hy hoort u ga-
 ren loven ;
 Ick maeck u als een van de Goden van hier boven :
 Ick doe een langh verhael van uwe deughden. C. van
 De mijne ? S. Jae van d'uw. Och heer ; een armen
 man
 Die rollen daedelijck de tranen uyt zijn oogen
 Van blijfchap, als een kind. Maer dit wil hier niet
 doogen.
- C. Wat is 't ? S. Wanneer men van de droes spreeckt,
 is hy daer
 Gemeynelijck ontrent. C. Wie is het ? is 't mijn
 vâer ?
- S. Die is het selfs. C. o Syr, wat fullen wy beginnen ?
- S. Ick sal wel toefien : loopt ghy maer terstond naer
 binnen.

C. Vraegha

C. Vraecht hy of ghy my niet gezien hebt, segt hem
Neen:

Verstaeye wel? S. Kunt ghy niet swijgen? loopt maer
heen.

Vierde Handelingb: Tweede uytkoomen.

DEMEA. CTESIPHO. SYRUS.

D. 't **E**N wil niet zijn: 't geluck loopt my gestaedigh
tegen.

Voor-eerst vind ick mijn brôer in velden noch in we-
gen,

En ondertusschen dat ick nae hem soeck, vernam
Ick hier een huyrelingh die van mijn hofstee quam.
Die sey my dat mijn zoon daer niet en was te vinnen,
Soo dat ick niet en weet wat dat ick zal beginnen.

C. Hoor, Syrus. S. Wat wilt ghy my seggen? C. Soeckt
hy my?

S. So doet hy. C. Och! ick ben bedurven. S. Weest
ghy vry

Gerust: hebt goede moed. D. Ick sagh mijn leve-
dagen

Geen vreemder slag van ramp als 't geen dat my
komt plaegen,

En kan my niet genoegh bevroen hoe 't hier mee gaet
Als dat ick, denck ick, ben gebooren om dit quaed
En ongelucken, meer als andere, te draegen.

Ick weet eerst alle dingh, ick voel eerst alle slaegen,
Ick kraey het onweer eerst, geen ander treckt zich
aen

Wat quaed ons overkomt, ick moet het alles laen.

S. Ick lach hem uyt. Hy seyt eerst alle dingh te weeten
En hy alleen en heeft 'er niet veel af vergeeten.

D. Ick kom nu weer eens sien of Micio noch niet
Te huys gekoomen is. C. Ey lieve Syrus, siet

Wel toe, dat bid ick u, dat hy niet plomp-verlooren
Kom vallen hier in huys. S. Laet ghy u noch al
hooren?

Daer sal ick wel voor zien. C. Van daegh sal ick u dat
Niet toe betrouwen, maer my ergens in een gat
Of eenigh krotje met de vryfter op gaen sluyten.

S. Doet dat. Nochtans sal ick wel maecken dat hy buy-
ten

Het huys sal blijven en hem wijsen hier van daen.

D. Maer ick sie daer voor deur den schelmsen Syrus
staen.

S. Daer is geen knecht so goed die 't hier sal kunnen
herden

Als men van yder een dus sal gebengelt werden.

Ick wouw wel weten hoe veel meesters ick voortaeen

Heb op te passen; wie ick al ten dienst moet staen.

Wat droever saeck is dit als m'er so op sal kappen?

D. Wat wil hy hebben? wat magh dese vent al snap-
pen?

Hou! is mijn broeder t'huys? wat seght ghy, sijn gesel?

S. Wat plaegh? wat sijn gesel? ick ben der immers
wel

'Ter degen quaelijck aen. D. Wat schort u? S. Is dat
vraegen?

Ick, en dat sangstertje syn hallif-doodt geslaegen

Van Ctesipho. Sie hoe hy my de lip van een

Getreen heeft. D. Waerom? S. Hy seyt dat ick al-
leen

Daer toe geroeckent heb dat men die meyt gekocht
heeft.

D. Sijt ghy de man, die hem nae buyten toe gebrocht
heeft?

Seyd ghy my flus niet dat j'em selfs had uyt geleydt?

S. So dec ick oock: maer hy quam met een dulligheyd
Weerom, en spaerde niet. Had hy zich niet behooren
Te schaemen, een oudman te geven om zijn ooren,

Die

Die hem so dickmaels op sijn arm gedraegen heeft?

D. Ick prijs u, Ctesipho, die sulcke staeltjes geeft
Van 's vaders aert en u betoont een man te wesen.

S. Prijft ghy hem noch? hy sal zijn handen wel nae
desen

Thuys houden, is hy wijs. D. 't'Is braef. S. Te by-
ster braef,

Een weerelooze meyt en so een arme slaef,

Die niet weerom dorst slaen, te hebben overwonnen!

'T is helde-werck! D. hy souw 't niet beter hebben
konnen

Bestellen als hy dee; want hy gelooft met my

Dat niemand oorfaeck is van al dit spul als ghy.

Maer is myn broer niet thuys? Ick souw hem gaere
spreecken.

S. Neen hy. D. Waer soeck ick hem? waer magh hy
ergens steecken,

S. Ick weet wel waer hy is, maer ick en wilt u nu

Niet wijfen. D. Wat seght ghy, rabaut? S. dat seght
ick u.

D. Maeckt dat de kop u niet in stucken werd gesmee-
ten

So daedelijk. S. Ick weet niet hoe de luyden heeten

Maer ken de plaets wel, daer hy is. D. Wel noemtse
dan.

S. Ghy kent de galery, geloof ick, wel, die van

De hal af neerwaerts loopt. D. Jae souw ick niet? S.

Gaet dese

Voorby, recht uyt en op-waert aen: als ghy zult
wese

Ten eynde van de straet, daer is een heuvel: gaet

Die nederwaers, en als ghy neerwaerts zijt; daer staet

Een kleyn kappelleke: daer nevens loopt een straetje,

'T is maer een slopje, maer een engh en doncker

gaetje

D. Waer daer? S. Weet ghy wel waer die wilde vyghoom staet,

Die groote? D. Jae ick. S. Gaet dat deur. D. Wat datje praet?

Daer loopt men in een sack, daer is niet deur te koomen:

S. Ghy hebt voorwaer gelijk, wat magh ick leggen dromen?

Denckt ghy niet dat ick mee een mensch ben? wilt het my

Vergeven: 'k heb gemist. komt nae de galery

Weerom te rugge, dat sal vry wat naeder wesen

En sekerder, so dat ghy minder hebt te vresen

Dat ghy verkeert mocht gaen. weet ghy wel waer Crattijn

De Rijke woont? D. Jae ick. S. Wanneer ghy daer sult zijn

So gaet het huys voorby: neemt dan de slinker zyde

En gaet de straet recht uyt tot dat ghy eyntlijk by de

Kerck van Diana komt: laet zien: dan moet ghy weer

De rechter handt in slaen: een weynich herwaerts, eer

Men by de poort komt, is een bakery gelegen

So even aen de kulck, verstaet wel? en tegen

Den backer over woont een seker timmerman,

Daer is hy. D. Wat doet hy doch daer? S. hy laet'er van

Die banckjes maecken, daer ghy mackelijck in 't sonnetje

Op sitten sult wanneer ghy uyt het beste tonnetje

Een glaesjen om drinckt met malkanderen. D. Jae, jae.

Maer waer nae wacht ick dat ick strax niet heen en gae

S. Jae, kromme suckelaer, ghy mocht wel heen gaen kruijen

Ick sal u nemen so te quellen en te bruijen

Van desen dagh gelijk ghy dubbel waerdigh zijt.

Maer waer of Eschinus magh blijven sulcken tyd!

'T is

'T is seker moeyelijck so langh te moeten beyen.
 De spijs bederft die ick so wel heb doen bereyen.
 Den ander heeft het by sijn lief so druck, dat hy
 Om t' eeten niet en denckt 't sal best zijn dat ick my
 Wat deegs gae doen. ick sal het besten uyt gaen picken
 En tusschen beyen al te met een glaesje licken,
 En pittereerende den dagh met vrolickheyd
 Allengskens brengen deur tot dat sy van ons scheyd.

Vierde Handeling: Derde uyt koomen.

MICIO. HEGIO.

M. **V**riend Hegio, ick zie geen redenen in desen
 Waerom dat ick verdien so seer te zijn gepre-
 sen.

Ick doe niet als mijn plicht als ick de misdæd, die
 Uyt onsen huyse sproot, weer goed te maecken zie:
 Ten waer dat ghy my hielt te zijn van fulcke lieden
 Die selver reecken haer onrecht te geschieden
 Waneer een ander klaeght om 't onrecht, dat hy lee,
 En nu bedanckt ghy my dat ick dat niet en dee
 En in de voorbaet niet en was met eygen klachten.

H. Och neen. ick heb van u noyt andere gedachten
 Gehad, als dat ghy zijt een vroom en eerlijck man.
 Nu bid ick u dat ghy eens tot de moeder van
 De jonckvrouw met my gaet, op dat sy selfs magh
 hooren

Van u, het geen ghy my geseght hebt strax te voeren:
 Dat dit gerucht en quaed vermoeden nergens uyt
 Als uyt het neemen van die snaere-speelster spruyt,
 Dat hy dat heeft gedaen ten dienste van sijn broeder.
 Komt laet ons gaen, soo ghy 't zo goed vindt, nae de
 moeder,

En soo 't van noden is. H. Ghy doet te wonder wel
 En sult die arme vrouw, die haer in groot gequel

En

En droefheyd vind, haer hert daer door weer heel ver-
lichten

En doen het geen, daer u de faecken toe verplichten:

Maer doch, verftae je niet daer zelfs nae toe te gaen,

Sal ick haer seggen 't geen ick van u heb verftaen.

M. Och neen: ick gae met u. H. Ghy doet heel wel. de
luyden

Van kleyn vermoogen zijn vol achterdocht, en duy-
den

Een dingh ten argften, en, om dat zy van geen macht

En zijn fo meenen zy dat men haer niet en acht,

En neemen 't aen voor fmaed: maer komt ghy u ver-
toon

Om 't ongelijck, dat haer gedaen is, te verfchoonen

So fal de peys veel eer te vinden zijn. M. Ghy feght

De waerheyd. H. Volgt my dan dit heenen. M. re-
gel-recht.

Vierde Handelingh. Vierde uytkoomen,

ÆSCHINUS.

MYn hert is bangh, ick ben vol van bekommelingen
Dat my fo groot een quaed komt voor mijn fchee-
nen fpringen

So onverwacht: helaes! ick weet niet wat ick zal

Beginnen of gaen doen door fulcken overval.

Mijn knien befwijcken my van vrees, mijn beenen be-
ven,

'T verftand ftaet ftijl, ick weet my geen raed te ge-
ven,

So vind' ick my door angft belemmert en verzet.

Hoe fal ick my weerom ontwarren uyt dit net?

Een fwaer vermoeden heeft men tegens my genoomē

Oock dat ick in een quaed gerucht nu ben gekoomen

Is

Is buyten reden niet; sy hebben achterdocht
 Dat ick die speelster voor my selven heb gekocht,
 En dat dat waer is heb ick daedelijck bevonden:
 Aen een oud' wijf, dat om de vroemoer wierd ge-
 zonden;

Want als ick by geval haer over straet zagh gaen
 Gingh ick strax nae haer toe en spreek het vrou-
 ten aen,

Vraegh haer nae Pamphila, hoe haere saccken ston-
 den,

Of die in arbeyd gingh, en of zy wierd gesonden
 Daerom nae 't vroed - wijf toe? Sy riepen en baerde,
 loop,

Loop, Elchinus: ghy hebt ons langh genoegh met
 hoop,

Met ydle hoop, gepaeyt, al langh genoegh geloogen
 En met uw valsche trouw - beloften ons bedroogen,

Wel, zey ick, wat is dat te seggen, beste moer?
 Loop, vaert'er wel mee hebt en houdte vry (dus
 voer

Sy voort) die u behaeght, Ick kon strax wel versinnen
 Wat haer vermoeden was, nochtans hiel ick my bin-
 nen,

En vond niet goed dat ick de pot voor een klappey
 Ondecken souw of haer yet van mijn broeder zey

Op dat zy 't niet en mocht nae-zeggen of verpraeten
 En brengen 't over straet. wat zal'k nu doen of laeten?

Segh ick dat ick het voor mijn broeder heb gedaen
 So breeckt den bommel uyt en dat is niet geraen,

En daerom dient het noch gesweegen: maer genoo-
 men

Het kon geschieden dat het niet op straet souw koo-
 men,

So staet te vreesen dat men 't niet gelooven zal,
 So veel waerschynelijcks voeght zich in dit geval

By

By een, dat my befwaert : ick heb ſe ſelfs genoomen,
 'T geld ſelfs gegeven, en haer in mijn huys doen koo-
 men.

Als men 't oock ſeggen ſal, 't is niemands ſchuld als
 mijn,

Ick weet niet hoe dat ick ſo onbedacht mocht zijn

Dat ick 't mijn vader niet te kennen heb gegeven

Het was dan wat het was het geen ick had bedreven :

Met ſmeecken had ick hem miſſchien ſo ver gebrocht

Dat hy 't had toegeſtaen dat ick haer trouwen mocht.

Tot noch toe is 't verſloft : maer 't is noch tyd te
 waecken,

Sie noch toe, Eſchine. 't eerſt dat in deſe ſaecken

Te doen valt, is dat ick nae haer luy toe moet gaen

Om my te zuiveren van 't geen ick heb gedaen

Ick gae zo nae de deur : maer, laes ! wat magh dit we-
 ſen ?

Als ick hier kloppen wil begin ick ſtaegh te vrefen.

Hou, hou : maeck op : laet my hier voor de deur niet
 ſtaen :

'T is Eſchinus, hier komt, ick weet niet wie, van daen.

Ick gae wat aen een kant, daer ick een weynigh beyde.

Vierde Handelingh: Vijfde uytkoomen.

MICIO. EſCHINUS.

M. Wel Soſtrata, doet ſoo gelijk als ick u zeyde :

Ick gae om Eſchinus te ſpreken, op dat hy

Magh weeten hoe en wat dat hier gehandelt zy.

Maer wie heeft hier geklopt ? E. Wat drommel gae
 ick maecken ?

Het is mijn vader. Och ! M. Wel, Eſchine. E. Wat
 ſaecken

Of hy hier heeft te doen ? M. zyt ghy het die daer aen

De deur geklopt heeft ? hy ſwijght ſtil ; ick vind geraen

So

So wat te druylen en de neur met hem te houwen.
Om dat hy my dit niet heeft willen toe vertrouwen.
Antwoord ghy niet met al? E. Of ick dat heb ges-
daen?

Niet dat ick weet. M. Ick nam het daer oock niet
voor aen,

Want ick kon niet bevroen wat dat ghy hier soud
maecken.

Och, hy werd rood: het sal wel gaen met onse saecken,

E. Maer, vader, segh my eens, dat bid ick u; wat ghy

Hier maect. M. Ick? niet met al: maer seker vriend
heeft my

Flus van de merct geleydt om met hem hierte koo-
men,

En tot zijn advocaet in seker saeck genoomen.

E. Waer in doch? M. Hoor: hier woont wat schae-
mel vrou-volck: ick

Geloof dat ghy se niet en kent, jae vastelick

Weet ick het, want zy zijn hier onlangs koomen woo-
nen.

E. Wel doch. M. Een moeder met een dochter, sonder
zoonen.

E. Gae voort. M. Dees dochter is bestorven van de
kant

Haers vaders, en die vriend haer naeste bloet-ver-
want.

Nu seyr hy dat zy nae de wetten is gehouwen

Met niemand anders als met hem te moogen trou-
wen.

E. Ick ben om hals. M. Wat is 't? E. 't is alles wel;
gae voort.

M. Dees karel, nae dat hy die tydingh heeft gehoort,

Is hier gekoomen om de dochter nae Mikeeten

Met hem te voeren, daer hy is een ingezeeten.

E. Met

E. Met hem te voeren ? M. Jae. E. Al nae Mileeten toe ?

M. Och, jae. E. Dat doet my zeer. Wat seggen dees, of hoe

Verstaet het vrouw-volck dit ? M. Wat valt 'er veel te seggen ?

De moeder evenwel heeft (om hem dit t'ontleggen)

Verfonnen dat zy by een ander (ick en weet

Niet wie) een kind heeft, en zy zeyt niet hoe hy heet,

Maer dat hy voorgaet en dat zy met hem moet trouwen.

E. Wel soud ghy dat niet mee voor redelijcker houwen ?

M. Neen ick. E. Wel waerom niet ? ick bid u, vader, zal

Hy met haer deur gaen ? M. Jae. E. 't is van u lieden al

Te hard geprocedeert, en sonder mededoogen,

Jae oock niet eerelijck als ick 't souw seggen mogen.

M. Waerom doch ? E. Vraegt ghy dat ? bedenckt eens, vader, hoe

Hem dat sal smerten : hoe hy wesen sal te moe

Die arme karel, of wat dat hy sal beginnen

(Die 'k niet en weet of haer niet dapper magh beminnen)

Die van te vooren so gemeensaem heeft geleest

Met haer, dat sy by hem een kind gewonnen heeft,

Wanneer hy nu zal sien dat zy hem werd ontoogen

En haer een ander wegh gaet voeren uyt zijn oogen,

'T en deugt niet, vader. M. Niet ? waerom ? wie heeft z' aen hem

Belooft ? wie gaf z' aen hem ? wie heeft daer toe sijn stem

Gegeven ? waer, wanneer is zy met hem getreden

In houwelijck ? met wien is zy getrouwt ? wat reden

Heeft

Heeft hy te neemen die een ander toebehoort?

E. Maer, vaeder, was 't oock niet onredelijck (houd my 't woord

Ten besten) dat een maegd, gekoomen tot haer jaeren, Souw zitten wachten als haer neef quam herwaerts vaeren

Als 't hem te pas quam haer te haelen hier van daen?

So ghy dat had gezeyt so had ghy recht gegaen,

Had ghy die saeck beweert so had het wat geleecken.

M. 'T is om te lacchen: fouw ick yemand tegen spreec-ken

Die my tot voor-spraeck neemt? maer, Eschine, wat gaen

Ons dese dingen en die vrouw-perfoonen aen?

Wat hebben wy met haer te schaffen? gaen wy heenen.

Wel, Eschine, wat is 't dat ghy begint te weenen?

E. Ick bid u, vader, hoort wat ick u seggen zal?

M. Ick heb het altemael gehoort, ick weet het al:

Want ick bemin u, en daerom let ick te naeder

Op al u doen. E. So moet' ghy my, myn liefste va-der,

Altyds beminnen als het geen ick heb misdaen

My leet is, en als ick my voor u schaem. M. daer aen

Slae ick geen twijfel, want ick heb uw hert door-kec-ken

Dat dat niet valsch en is: maer om recht uyt te spreec-ken

Ghy zijt al wat te los, te wulps en onbedacht,

En neemt my niet genoegh op uwe dingen acht.

Segh my eens, in wat land of stad meynt ghy te le-ven?

Want ziet eens wat het is het geen ghy hebt bedreven:

Ghy hebt een maegd verkracht die ghy niet raecken mocht.

Dit was voor eerst een stuck dat niemendal en docht,

Ee

Maer

Maer menschelijck nochtans : en ick beken het gaeren

Dat sulck van andre meer, oock die niet quaed en waeren,

Somwijlen is geschiedt. Maer toen dit was gedaen
Hebt ghy daer nae wel eens gesorght hoe't voort souwgaen,

Of wat u stond te doen en hoe ghy 't best soud klacren,

Of, zo g' u schaemde my dit selver t' openbaeren.
Hoe dat ick 't alderbest mocht koomen te verstaen?

Drie vierendeelen jaers zijn zedert deur gegaen
Terwijl g' in twyffel staet en eer g' u kunt beraeden.

Ghy hebt u selven en die arme vrouw verraeden
So veel in u was, en haer dochter oock. Wel hoe?

Dacht ghy dat u de Goon dit soud en laeten toe
Al slaepend' en de bruyd u t' huys geleyden, sonder

Dat ghy daer yets toe deed, en by u leggen, onder,
De deeckens, in u bed? 't waer my een groote pijn

Indien ghy elders oock so sloffigh in soud zijn.

Houd goede moed, ghy sult haer tot uw huysvrouw trouwen.

E. Wat seght ghy, vader? M. Dat ghy goede moed soud houwen.

E. Maer spotje niet met my? M. met u? wel waerom dat?

E. Ick weet het niet : maer om dat ick 't so gaeren had
En nergens meer om wensch als dat dat waer mocht wesen

So komt het dat my dit so veel te meer doet vresen.

M. Gaet heen nae huys en bid de Goden op dat ghy
Uw bruyd hier haelen mooght. Gaet, seggh ick. E. hoe, voor my?

En nu? M. Nu? E. Nu? M. Nu strax, so drae als ghy sult moogen?

E. O vader, ick heb u nu liever als mijn oogen,

Of't

Of't moet my qualijck gaen. M. Maer niet so lief als haer.

E. Bey even lief. M. Dat is heel wel. E. maer segh eens, waer

Is de Mileeser heen, die om haer was gekoomen?

M. Die is al voort, men heeft niet meer van hem vernomen.

Maer waer vertoeft ghy nae? E. ey vader, gaet ghy heen

En bid de Goon voor my: zy fullen u gebeen,

Die zo veel vroomer zijt als ick, veel eer verhooren:

Ghy sult, dat weet ick wel, veel lichter haer bekooren.

M. Ick gae nae binnen op dat alles zy bereydt

Dat hier van nooden is: doet ghy, zoo 'k heb geseyt,

Indien ghy wijs zyt en so ghy wilt zijn gepresen.

E. Wat dingen bennen dit? souw dit een vader wesen?

Souw dat een zoon zijn? so hy was mijn kameraed,

So hy mijn broeder waer', hoe kon hy metter daed

Sich beter voegen om my vriendschap te betoonen?

Souw ick hem dese deugd niet foecken te beloonen?

Hem niet beminnen? hem niet draegen op mijn hand?

Dat waere waerelijck een al te groote schand'.

Oock heeft hy my door sijn goed-aerdigheyd verbonden

Om toe te sien dat ick noyt schuldigh werd bevonden,

En zorgh te draegen dat ick los en onbedocht

Noyt yet en doe dat hem niet wel behaegen mocht.

Ick sal voorsichtigh zijn. En noyt yet quaeds beginnen.

Maer waer nae wacht ick dat ick niet en gae nae binnen

En selver geen belet aen mijne bruyloft doe?

Vierde Handelingh : Sefte uytkoomen.

D E M E A.

VAn fo te wandelen ben ick wel dapper moe.
 De groote Jupiter die moete Syrus ſchenden,
 Dien ſtucke-ſchelms, met al zijn wyſen en verzenden.
 Ick heb de gansche ſtad doorkroopen, op en neer,
 Tot aen de poort, tot aen de kulck toe, heen en weer,
 En waer al niet ? daer was geen timmerman te vinden,
 En niemand was'er , noch van vreemde , noch van
 vrinden ,
 Die daer van deſen dagh mijn broer vernoomen had.
 Nu wil ick t' zijnent gaen, en ruſten daer tot dat
 Hy t' huys komt.

Vierde handelingh: Sevende uytkoomen.

M I C I O. D E M E A.

M. Ick ſal gaen en ſeggen aen de vrouwen
 Dat wy gereedt zijn , en 't niet op en ſullen hou-
 wen.
 D. Maer ziet, daer is hy ſelfs. Ick heb u over al
 Gaen foecken, Micio, M. Wat of 't nu weſen ſal ?
 D. Ick brengh u ſtucken aen , die ſchandigh en te by-
 ſter
 Ondeugend luyden, van dien degelijcken pryſter.
 M. Daer hebben wy 't al weer. D. 't zijn nieuwe din-
 gen, 't zijn
 Hals-zaecken. M. Watje ſeght ? D. Ghy weet noch
 niet hoe fijn

Een

OF de GEBROEDERS. 421

Een voghel dat hy is. M. Ick weet het wel. D. Eya
dwaeze,

Ghy droomt dat ick weer van die snaere-speelfter
raeze :

Het geen ick fegh is aen een burghers kind geschiedt?

M. Ick weet het. D. weet ghy dat en lydt ghy 't? M. waer-
om niet?

D. Segh my eens: roept ghy niet? werd ghy niet uyt uw
zinnen?

M. Neen ick, maer wouw wel dat het noch was te be-
ginnen.

D. Hy heeft een kind by haer. M. Daer moet geluck
toe slaen.

D. En zy heeft niet met al. M. dat heb ick oock verstaen.

D. En Eschinus sal die een dochter moeten trouwen

Daer hy geen hylicks - goed zal kunnen mee behou-
wen?

M. Och jae hy. D. En wat sal men nu gaen doen?
M. Het geen

De zaeck zelfs mede brenghet: men sal so strax gaen
heen

En haer van ginderen nae 't mijnent overdraegen.

D. Behoort dat zo te gaen? wie zaght 't zijn leve-dae-
gen?

M. Wat zal ick meer doen? D. Wat ghy doen zult?
vraeght ghy dat?

So u dit inder daed niet zeer en doet, so had

Ghy u ten minsten vry wat quaelick moeten houwen?

Dat 's menschelijck. M. Jae maer, hy sal de dochter
trouwen:

Ick heb 't al toegestaen, de saeck is bygeleyt.

Bey zijn sy wel te vreen, de bruyloft werd bereydt,

Ick heb haer alle vrees en achterdocht benoomen,

En dat sijn dingen, die de menscheyd naeder koomen.

D. Staet u dit werck wel aen? M. och neen het, by aldien

Ick 't betren kon: maer nu dat niet en kan geschien

- Neen ick het aen voor lief. Het leven van de mensche
 Is als 't Verkeeren doet: indien u niet nae wenschen
 De teerlingh dienen wil en werpt ghy niet het geen
 U meest van noden is, so moet ghy, dat de steen
 U weygert, door de kunst verbeteren en rechten,
 - En sien of ghy daer door victory kunt bevechten.
- D. De rechte rechter: ghy hebt door uw kunst ge-
 maect
 Dat ghy een goede som van geld zijt quyt geraect:
 Twee honderd kroonen zijn daer door in 't riet ge-
 vloogen
 Voor dese speelfter, die hy niet sal houden moogen
 Maer die men zich zijn best quyt moeten maecten
 zal;
 Is 't niet om geld; het magh dan zijn om niemendal.
- M. Sy is niet veyl: ick soeck haer oock niet quyt te
 raecken
 Noch te verkoopen. D. Wat sult ghy dan met haer
 maecten?
- M. Ick sal haer houden in mijn huys. D. Wel heer! een
 hoer
 En een getroude vrouw te zien op eene vloer?
- M. Wel waerom niet? D. Meynt ghy te wesen by uw
 zinnen?
- M. 'K meynjae. D. So moeten my de groote Goon
 beminnen!
 Nae ick uw dwaesheyd zie geloof ick sal het zijn
 Om een te hebben daer ghy somtyds by de wijn
 Een deuntje mee in huys sult moogen quinckeleeren.
- M. Waerom niet? D. Ende nieuw-gehoude sal 't oock
 leeren.
- M. Och jae. D. En tusschen haer sult ghy u voegen aen
 Den rey, en danffen mee. M. Dat kan niet anders gaen
 En ghy met ons, soo daer noch yemand mocht on-
 breecken.
- D. Maer Micio, schaemt ghy u niet aldus te spreekken?
 M. Nu

M. Nu Demea, set al uw gramfchap aen een kant,
 En wilt met ons, foo dat betaemt, gelijckerhand
 U op de ftacy van uw zoon mee luftigh toonen;
 Ick fal dit volckjen aen gaen fpreecken daer zy woon-
 nen,
 Dan kom ick strax weerom. D. Jupijn will' ons be-
 hoen!
 Wat 's dit een leven? Wat 's dit een maenier van doen
 Wat malligheyd is dit? men fal een wijf gaen trouwen
 Die niet ten houlijck brengh: een fnaere-fpeelfter
 houwen
 In huys: daer 't kostelijck is, en een bedorve zoon,
 Die niet als dertelheyd en weelden is gewoon,
 En noch een oude nar; nae 't geen dat zy bedryven
 (Al wouw de wel vaert zelf) kan 't niet behouwe blijvẽ

Vijfde handelingh: Eerfte uytkoomen.

SYRUS. D E M E A.

- S. **W**el Siertje maet, ghy hebt uw dingen wel gedaen
 En leckertjes u felfs getoeft: ghy moogt wel gaen.
 Maer 't lufften my, als ick myn buyckjen had gelaeden
 Met lecker wijntje, met gezoden en gebraeden,
 Wat te gaen wandelen hier buyten in de lucht.
 D. Ey, ziet dat ftael eens aen van huyselijcke tucht.
 S. Hier 's onfen oudeman: wel, Demea, hoe gaet het?
 Wat reden hebt ghy om fo bangh te zien? hoe ftact het
 Gelaet fo droevigh? D. **O** ghy ftucke-fchelms. S. ey,
 laet
 Dat vaeren, en houd ons alhier geen wijfe praet.
 D. So ghy de mijne waert: S. Ghy waert een heer der
 heeren,
 En ghy en had geen nood van breecken of faeljeeren,
 Uw faecken stonden vast, de kas was niet befwaert.
 D. 'K fouw maecken dat ghy voor elck een spiegel waert

Dat sweer ick u, S. Waerom? wat heb ick dan bedreven?

D. Is dat een vraegh waer op ick antwoord heb te geven?

Ghy hebt in't midden van dees onrust in een feyt

So groot, so lelijck, en so vol van swaerigheyd

En dat men niet en weet hoe het noch af sal loopen,

Ghy groote stucke-schelms, u selven vol geschoopen

Als of ghy dapper wel uw dingen had gedaen.

S. Ick wilde wel dat ick niet buyten had gegaen.

Vijfde handelingh: Tweede uytkoomen.

DROMO. SYRUS. DEMA.

D. **H**Ou Syrus: Ctesipho is heel niet wel te vreden

En doet u bidden dat ghy weer wilt binnen treden.

S. Pack u van hier. D. Wat feyt hy daer van Ctesipho?

S. Gans niet. D. Hoe, hanghebaft, staen hier de saeken soo?

Is hy daer binnen? S. Neen. D. Nochtans hoor ick hem noemen.

S. Het is een ander, die gewent is hier te koomen, Een kleyn panlickertjen, dat mee so heet. mi sffchien.

Kent ghy hem wel. D. dat sal ick dadelijck wel zien

Of ick hem ken of niet. S. Wat zult ghy gaen beginnen?

Waer wilt ghy heen? D. Ick segh u laet my gaen nae binnen.

S. Doet dat doch niet, D. Rabaut, ick segh u laet my gaen

Of 'k sal u met die stock de kop in stucken slaen

Dat u de herffenen strax vliegen langs de steenen.

S. Daer is hy heen: een gast gelijk men wel kan meenen,

Niet

Niet al te wellekom en ongemackelijck;
 En dat voor Ctesipho bysonder : wat gae ick
 Nu doen? 't is best mijn aers in mijnen arm te raepen
 En dat ick middlertyd dit rousjen uyt gae slaepen
 In d' een of d' ander hoeck, tot dat dees buijen weer
 In stilte zijn, ick gae my yeuwers leggen neer.

Vijfde handelingb. Derde wytkoomen.

MICIO. DEMA.

M. **T**ot mynent, Sostrata, daer sijn nu alle saecken
 Al vaerdigh daer en valt niet meer gereet te
 maecken;

Als ghy maer wilt, gelijk als ick u heb geseyt.
 Maer wie of daer met so een ongestuymigheyd
 En sulck geweld mijn deur opstooten magh van bin-
 nen?

D. Help Goon! wat sal ick doen? wat sal ick gaen begin-
 nen?

Wat sal ick roepen of waer sal ick klaegen gaen?
 O Hemelen, ô aerd', ô zee! M. daer komt hy aen.
 Hy heeft de heele zaeck vernoomen: dat 's de reden
 Dat hy so tiert en baert en qualijck is te vreden
 'T sal my weer gelden: 'k wil hem wat verspreecken
 gaen

D. Daer zie 'k 't gemeyn bederf van onse kindren staen,

M. Nu, broeder Demea, laet uwe gramschap vaeren
 En wilt u selven wat verbijten en bedaeren.

D. Ick heb my selven al verbeeten en bedaert,
 Mijn quaelijck spreecken laet ick staen, al ben je 't
 waerd,

Laet ons de saecke selfs te saemen overleggen.

Heb ick u selver niet voor desen hooren seggen,

Jae zijn 't geen dingen die van u gesprooten zijn

Dat ghy u niet en soud bemoeyen met de mijn

Noch ick my met den uw' ? is 't zoo niet ? heb j' er tegen ?

M. Ick wil 't niet lochenen : de faeck is so gelegen.

D. Wat houdt ghy dan de mijn tot uwent aen ? waarom

Sit hy daer nu en drinckt ? waarom spilt ghy een som
Van so veel kroonen om een hoer voor hem te koo-
pen

En setten hem de deur tot vuyligheden open ?

Waerom heb ick min rechts op u als ghy op my ?

Als ick den uwen my niet aentreck , wat hebt ghy

U met de mijn dan te bemoeeyen ? M. 'T is onreden

Het geen ghy seght: 't en is van gisteren noch heden

Maer 't is een oude spreuck , Dat onder vrienden geen

Verfcheyde goed en is, maer alle dingh gemeen.

D. Hoe fouw die oud zijn ? z' is daer even eerst geboor-
ren.

Dat 's geestigh. M. Demea, ey, wilt een weynigh
hooren

So 't u niet moeylijck is. Voor eerst, indien 't u smert

Dat het wat hoogh loopt'r geen van onse zoonen werd

Verdaen: vreesst ghy dat ick ten achteren mocht raec-
ken

Door haer verquisten, door de kosten die zy maecken:

So wild ick dat ghy by u selven overleydt

Dat ghy haer in het eerst nae uw gelegentheyd

Hebt opgebracht, en dacht wanneer ghy quaemt te
fterven

Dat so veel middelen zy van u zouden erven

Als voor haer alle bey genoegh fouw zijn: daer by

Had ghy die reeckeningh gemaect dat ick oock my

Op d' een of d' ander tijd ten houlijck fou begeven.

Nu is het so dat ick ben ongetrouwt gebleven.

Maeckt noch die reeckeningh, vergaert en spaert en
pooght

Haer zo veel rijckdom nae te laeten als ghy mooght:

Behouwt

Behouwt die eer aen u van gaeren en van spaeren,
En gunt haer dat zy van het mijn wel moogen vaeren
En neemen het genot van 't geen haer onverwacht
Is toegevallen, daer ghy toen niet op en dacht.
Van uwe hooft som sal niet werden afgenoomen.
Neemt het voor winst al wat van mijne zy sal koomen
Indien ghy, Demea, al dese dingen by
U selven wilde wel bedencken, soud ghy my
En u en haer luy van veel moeylijckheyd bevrijden.

D. Ick spreek niet van het goed, dat stel ick nu be-
zyden:

Maer haeren ommegangh, het leven, dat men leydt!

M. Ick bid u, Demea, dat ghy een weynigh beydt:

Hier wild' ick zijn. daer sijn veel teyckenen te speuren
In d'een en d'ander mensch, waer uyt sy sijn te keuren
En daer men lichtelijck uyt giffingh maecken kan
Dat als twee 't selfde doen, dat men kan seggen van
Den eenen mensch, dat hy dat doen magh sonder
schroomen

Dat hem dat quaelicken sal werden afgenoomen,
En van den andren niet: maer dat komt daer niet by
Dat eenigh onderscheyd in 't werck gelegen zy,
Maer in de mensch, die 't doet. dees teyckenen ver-
trouwe

Ick vast by haer te zijn, so dat ick 't daer voor houwe
Dat zy so sullen zijn als ghy en ick begeer,
Sy hebben kennis en verstand, en schaemt' en eer
Daer 't pas geeft: 'k sie dat sy malkanderen beminnen.
Waer uyt men mercken kan dat zy niet quaed van
zinnen

Maer goed sijn in den aert en eerlijck van gemoed,
En dat zy t' aller tyd sijn op een goede voet
Te brengen, als men wil. Maer mooglijck sult ghy
vresen

Dat zy wat losjesen onzuynigh sullen wesen.

En niet bewaeren 't geen ghy achterlaeten sult,
Maer hacken der op in en maecken schuld by schuld
En haere middelen vervreemden of beswaeren.

M. O lieve Demea, wy werden door de jaeren
In alles wijzer, maer dit eenighe gebreck
Brenght ons den ouderdom : fy maeckt ons deun en
vreck.

Hoe hooger jaeren hoe wy meer en meer begeeren.
Die fullen 't haer al mee inscherpen en doen leeren.

D. Maer Micio, so maer de reekeningh, die ghy
Dus bey u selven maeckt, uw sachtigheyd daer by,
Geen quaeden uytslagh geef en wy te gronde raecken.

M. Swijgt, dat sal niet geschien : wilt nu de forgh vy
staecken.

Geeft u van daegh aen my : weest lustigh en ver-
heught.

D. Moet het dan zijn, en so ick van de nood een deugd
Moet maecken, laet het zijn, 'k sal u daer in behaegen,
De tyd die brenght het mee : maer 't zal so ras niet
daegen

Of ick gae weer nae 't land en neem mijn zoon met
my.

M. Al wout ghy in de nacht : ick zie het aen, als ghy
Van daegh maer vrolijck zyt en alle forgh laet vaeren.

D. Ick sal met eenen oock de pop met al haer snaeren
Mee sleepen hier van daen. M. Dan sult g' u wonder
wel

Gequeeten hebben en also dien jongh-gefel
Vast aen haer koppelen. Maer past se te bewaeren
Dat zy niet wegh en loopt. D. Ick sal u dat wel klac-
ren.

Laet my daer mee begaen. Daer sal zy over 't vier
En in de moolen gaen, en dat verweende dier
Sal ick hem leveren met maelen en met koocken
Vol vuyligheyd, vol as en roet en roock en smoock,
en

Vol meel en gruys, en daer en boven sal ick haer
Nae't veld toe senden en doen lesen aer voor aer
Op't heetste van den dagh, daer sy wel gaer sal brae-
den

En swart gelijk een kool. M. Ghy sijt heel wel be-
raeden :

Nu dunckt my werd ghy wijs en't staet my wonder
aen.

Dan souw 'k hem dwingen om by haer te bed te gaen.

D. Spot ghy met my ? ghy sijt geluckigh, die dees din-
gen

So licht versetten kunt, die my so dapper dringen
En smerten in mijn hert. M. Vangt ghy al weder
aen ?

D. Daer mee schey ick 'er uyt. M. Wilt dan nae bin-
nen gaen

En laet ons desen dagh tot vreugde en vrolijkheden
(Waar toe sy is bestemt) gelijckerhand besteden.

Vijfde handelingh: Vierde uijtcoomen.

DEMEA.

DAer is noyt mensch geweest die so een nette staet
Van leven heeft gemaect, daer't staegh so effen
gaet

Of tijd van jaeren, de gelegentheyd van faecken
En d' ondervindingh selfs plagh daer in wel te maec-
ken

So wat veranderingh, en leert u altyds yet :
So dat ghy, 't geen ghy dacht heel wel te weeten, siet
Dat ghy 't noch niet en weet, en, 't geen ghy pleegt te
achten

Voor 't alderbeste, door 't bevinden sult verachten.

Dit is my nu gebeurt, dewijl dat ick verlaet

Dat strenge leven (nu 't met my nae't end toe gaet)
Dat

Dat ick te leyden plagh, om dat ick door de jaeren
 Heb ondervonden dat gheen menschen beter vaeren
 Als die gevoeghelijck en sacht en vreedsaem gaen.
 Dat dit de waerheyd is, is lichtlijck te verstaen
 Uyt my en uyt mijn broer en onser beyder leven;
 Hy heeft zich staegh tot rust en stilligheyd gegeven,
 Te gast gegaen, zijn tyd in vreugde deurgebracht,
 Altyds gevoeghelijck, niet sporreligh, maer sacht
 En vreedsaem: yder wist hy nae de mond te praeten,
 Sprack niemanden te nae, heeft elck met vree ge-
 laeten,

Hy leefde voor zijn selv' en teerde nae sijn zin,
 En al de wereld spreeckt van hem met lof en min:
 Ick daerentegen heb my op het land begeven
 Daer ick gebouwt heb en geleydt een boere-leven.
 Ick ben den kinckel, ick de loer, den hodgebeck,
 Ick ben den suyr-muyt, ick Jan-grijn en taeye vreck.
 Ick trouw' een wyf: daer was het nimmermeer te
 degen.

Wat armoe sagh ick daer! 'k heb kinderen gekregen:
 Weer nieuwe sorgh: en voorts, terwijl ick werck en
 wroet

Om rijck te werden en myn kinderen veel goed
 Te laeten nae mijn dood, heb ick myn tyd en jaeren
 Versleeten op het land met schraepen en vergaeren
 En nu ick oud ben en myn dagh ten avond gaet
 Heb ick geen andren danck als dat ick werd gehaet.
 Dat 's 't loon dat ick met al myn arbeyd heb gekre-
 gen.

Mijn broer in tegendeel dien sijn sy wel genegen
 Die sonder arbeyd kryght al wat een vader van
 Sijn kinderen verwacht; hy is de goede man,
 Hy werd bemint, ick werd geschuwt: aen hem be-
 trouwen

Sy haer' aenlaeghen, die zy voor my achter houwen:
 Hem

Hem lieven zy, by hem sijn s' alle bey, ick werd
 Verlaeten: over hem hanght haer luy beyder hert:
 En daer sy wenschen dat hy langh magh blyven leven
 Daer wachten zy nae 't uyr dat ick de geest magh
 geven,

En wenschen anders niet als vaertje waer je doodt.
 So heeft hy haer, die ick met zuyren arbeyd groot
 Gemaect heb, sonder daer veel kosten aen te leggen
 Tot hem getrocken, so dat ick met recht magh
 seggen

Dat ick van haer luy niet en hebben dan verdriet,
 En hy de vreugde van mijn kinderen geniet.
 Sa, sa, laet ons eens sien wat dat my souw gebreecken
 Dat ick niet mee, als hy, souw vriendelick kunnen
 spreecken

En speelen tegens hem de gilde, nu hy my
 Daer toe beroept: laet sien wie datter meester zy
 'K wil van de myne mee bemint sijn en gepresen.
 Kan dat door geven en door in te volgen wesen
 Sal ick de minst niet zijn. Kom ick te kort: wat
 nood?

Ick ben den oudst' en so veel naeder aen mijn dood.

Vijfde Handelingh: Vijfde uytcoomen.

SYRUS. DEMA.

S. **H**Ouw, Demea: dewijl dat Eschinus gaet trouwen

Bid Micio dat ghy u by de hand wilt houwen:

D. Wat volck? wie heb ick hier? zyt ghy 't, mijn groot-
 te maet?

Wel Syrus, segh my eens hoe dat het leven staet?

S. Al wel. D. Dat 's goed. Ick sprack die woorden noyt
 voor desen

Tot dese knecht. Ghy schijnt een sijn gesel te wesen:
 Ick

- Ick ben genegen om uw goed te doen wanneer
 Als 't eens gelegen komt. S. Ick danck u dapper zeer.
D. Maer 't geen ick segh is waer : ghy moogt 'er vast op
 bouwen,
En sult het zien eer langh dat ick mijn woord sal hou-
 wen.

Vijfde handelingh : Seste uytkoomen.

G E T A. D E M E A.

- G.** **V**Rouw , ick sal so terstond by haer verneemen
 gaen
 Of men de bruyd niet haest sal haelen hier van daen.
 Daer 's Demea. Gôen dagh. **D.** Hoe zyt ghy doch
 geheeten ?
G. 'K heet Geta. **D.** Geta. 'k heb u heden afgesmeeten
 In mijn gemoed dat ghy een man van waerde zijt :
 Want die zich voor zijn vrouw of meester naerftigh
 quyt
 En forgh draeght, so als ick aen u heb kunnen speuren,
 Derf ick wel uyt de hand voor een goed dienaer keuré.
 Ick sal u vriendschap doen. Dus overlegh ick hoe.
 Ick spraeckelijck zal zijn, en 't gaet al sijntjes toe.
G. Als ghy dat overlegt zijt ghy van goede zinnen.
D. Ick soeck de herten van 't gepeupel eerst te winnen.

Vijfde handelingh : Sevende uytkoomen.

E S C H I N U S. D E M E A. S Y R U S.

- E.** **S**Y dooden my die met veel vysevacfery
 De bruyloft stellen toe, en eer men vaerdigh zy
 Den ganschen dagh verdoen alleen met ree te maec-
 ken.
D. Wel Eschine, wat gaet 'er om ? hoe staen de saecken ?
E. Sijt

- E. Sijt ghy daer vader? D. Iae uw vader, die ick ben
 So van geboort' als oock van goeder herten, en
 Die u veel liever heb als alle bey mijn oogen:
 Maer waerom of de bruyd niet over werd gedrogen?
 Waerom haelt ghy uw wijf niet thuyt? E. Ick ben
 bereydt,
 Maer daer's wat anders dat ons in de wege leydt:
 'T schort aen de speel-luy en die 't bruyds-lied singen
 fouden.
- D. Wilt ghy voor my een van uw ooren open hou-
 den?
- E. Wat souw 'k dan doen? D. Ghy soud die dingen lae-
 ten staen,
 Speel-luy en zangers; steect geen bruyloft-toortsen
 aen,
 Laet loopen al dien hoop: werpt maer de muyr gint
 heenen
 Daer in den hof, terstond, en haelt haer, en met eenen
 De moeder over met het heele huysgesin
 Door dese oopeningh, en brengtse 't onzent in,
 Maect van twee huysen een. E. 't en kan niet beter
 wesen,
- O soete vader? D. Hey! nu werd ick mee gepresen.
 Nu ben ick zoet. mijn broer zijn huys sal open staen;
 Hy sal een hoope volcks ontfangen daer van daen,
 En groote kosten doen: wat's my daer aen gelegen?
 Ick heb de naem van zoet en al den danck gekregen.
 Hy segg aen Babylo dat hy op sijn bevel
 Aen Eschinus terstond twee honderd kroonen tel.
 Maer, Syre, gaet ghy niet? wat moogj' uw tijd ver-
 flyten?
- S. Wat souw ick doen? D. De muyr terstond om ver-
 gaen smijten,
 Ghy Gera, gaet en brengt uw volckjen herwaerts aen
- G. O Demea, ick wensch dat het u wel magh gaen

- Om dat ghy tot ons huys so dapper zijt genegen.
 D. Sy zijn het waerdigh. wat heeft Eschinus daer tegen?
 E. Ick houw het oock daer voor. D. dat zal veel beter zijn,
 Als so een kraem-vrouw, die noch versch is en vol pijn,
 Te leyden over straet. E. Jae 't, vader; van mijn levé
 Sagh ick geen betren raed als die ghy hebt gegeven.
 D. Dat 's mijn gewoonte: maer daer komt mijn broeder aen.

Vijfde handelingh: achste uytkeomen.

MICIO. DEMA. ESCHINUS.

- M. **G**ebiedt mijn brôer dat men de schey-muyr deur sal slaen?
 Waer is hy? Demea, hebt ghy dat so geboden?
 D. Jae ick gebie 't zo, en verstaet te sijn van nooden
 So hier als elders in dat men dit huysgezin
 In eeren houw', en help', en voorstaen bemin'
 En voege by het ons. E. Och vader, mocht dat wesen!
 M. 'K heb oock niet anders voor, en ghy hebt niet te vreten.
 D. 'T betaemt ons oock: voor eerst is dese Sostrata
 De moeder van sijn vrouw. M. Wat meer. D. En ick versta
 Dat zy haer altyd vroom en zeedigh heeft gedraegen.
 M. De luyden seggen so. D. Oock is zy op haer daegen.
 M. Dat weet ick wel. D. En nu so ver, dat zy voortae
 Gheen kindren krijgen sal: die dingen zijn gedaen.
 Oock is 't alleen, en van een ygelijck verlaeten.
 Men ziet niet nae haer om. M. Wat magh de man al praeten?

Wat

Wat dingen heeft hy voor ? D. Ick souw verstaen dat ghy

Behoorde dese vrouw te trouwen, en dat hy Sijn best daer toe most doen dat sullicks mocht geschieden.

M. Ick trouwen ? D. Jae. M. Wie, ick ? D. Jae, seggh ick, uwer lieden.

M. Sijt ghy begraeft ? D. Indien ghy mee ten beste spraect

En raede tot de koop, ick saggh die haest gemaect.

E. Ey vader, doet het. M. Wel ghy esel, wilt ghy hoo-

ren
Nae 't geen dat dese seggh ? D. Geeft vry het spel ver-

looren :
'T kan doch niet anders zijn. M. ghy raef-kalt. E. va-

der, laet
Ick u verbidden. M. Ghy zijt dul en rasend, gaet

Van hier. D. Nu, doet het om uw zoons wil, magh
het wesen.

M. 'K ben vyf en sestiggh jaer en troude noyt voor de-

sen :
Sal ick het nu gaen doen in mynen ouderdom

En werden met een ouwe bes den bruydegom ?

Raedt ghy my dat ? ghy zijt voorwaer niet by uw sin-

nen.

E. Ick bid u, vader, laet my dat op u verwinnen :

Ick heb het haer beloof. M. Beloof ? wat kinder-

praet ?

Geeft wegh van 't uw' en dat in uw vermogen staet.

D. Wat soud ghy doen so hy u moeyelijck quam vallen

Om yet dat grooter was ? M. als of dit niet van allen

Het grootste was. D. Nu, doet zijn zin. E. Ey, staet
het toe.

D. Beloof het hem. M. Maeckt ghy my 't hooft noch
langer moe ?

Magh ick met vreen niet zijn? E. Niet, voor ghy zijt verbeden.

M. Het is kraght en geweld 't geen my werd overstre-
den.

D. Nu weer aen, Micio, spreekt eens een rustig woord.

M. Al dunckt my dit te zijn een saeck, die niet behoort

Te wesen, jae die mal en buyten rijm en reden

En quaed is, tegen mijn gewoonelijke zeeden,

En vreemd van de manier van 't leven, dat ick ley:

So sal ick evenwel, om dat ghy 't alle bey

So seer op my versoeckt, my laeten overwinnen.

E. Ghy doet heel wel en maect dat ick u moet bemin-
nen.

D. Maer nu: wat segh ick meer, dewijl het al nae mijn
Begeert' en voor-slagh gaet? wat sal 't nu verder zijn?

Den goeden Hegio is neef van dese luyden

En ons behuwt: sijn goed heeft niet veel te beduyden:

Wy dienen hem wat te versorgen. M. wat is dat?

D. Ghy hebt een beetje lands hier leggen by de stad,
Dat buyten werdt verhuurt: dit mocht ghy hem wel
geven

Dat hy daer van 't genot mocht hebben voor sijn le-
ven.

M. Een beetje seker? D. Is het veel, het moet noch-
tans

Gedaen zijn: hy is als haer vader, heel en gans

Den onsen, en ons vriend: ghy sult het wel besteden.

Ick sal het eyndelijck besluyten met de reden

Die niet van my en komt, maer die ghy selfs van daegh

Hebt wyffelijck gefeyt: 'T is een gemeene plaegh

Hoe hooger jaeren hoe wy meer en meer begeeren,

Hoe dat men deunder werdt: dit dient men af te lee-
ren

En dese vuyligheyd behooren wy t' ontvlien.

'T is fraey gefeyt: maer 't most oock metter daed ge-
schien,

M. Seer

M. Seer wel dan : Eschine, men sal dat land hem geven
 Om dat het dese wil, op dat hy voor sijn leven
 De vruchten daer af treck. E. O vader ! D. Nu
 sijt ghy
 Mijn broer van 't volle bed met lijf, en ziel daer by.
 Aldus weet ick hem met sijn eygen swaerd te dooden.

Vijfde Handelingh: negende uytkoomen.

SYRUS. DEMEA. MICIO.

ESCHINUS.

S. Ick hebbe, Demea, gelijk ghy had geboden,
 De muyr daer heen gesmact. D. Ghy zijt van 't be-
 ste slag.
 Voorwaer, so ick nae mijn gevoelen spraken magh,
 My dunckt dat men behoort hem heden vry te maec-
 ken.
 M. Hem vry ? waerom ? wat dee hy oyt voor goede
 saecken ?
 D. Heel veel. S. o Demea, wat benj' een deugdlijck
 man !
 Ghy weet wel dat ick voor bey uwe zoonen van
 Haer kindische jaeren af heb goede sorgh gedraegen,
 Dat ick haer nae myn kranck vermoogen alle daegen
 Geleert, getucht, vermaent, tot deughden heb ge-
 raen.
 D. Dat blijkt van selfs genoeg, daer is geen twijfel
 aen.
 Daer by hebt ghy haer noch geleert als milde pollen
 Te merct gaen, kosten doen, by hoeren en by snol-
 len
 Gebraght, een maelyd doen bereyden by den dagh.
 Al dese dingen sijn van geen gemeene slag :

Een middelbaer verftand fouw daer niet deur geraecken.

S. Wat benij' een lustigh man ! D. En in de koop te maecken

Van 't fnaere-fpeelstertjen heeft heden dese man

Gheen kleyn behulp geweest : hy had 't beleydt daer van

En sonder hem mocht het wel achter zijn gebleven,
Daerom behoort men hem sijn vryheyd ftracx te geven.

De rest sal beter zijn als zy dit voorbeeld sien,

En Eschinus begeert oock dat dit magh geschien.

M. Segh my eens, Eschine, soud ghy dat wel begeeren ?

E. Indien dat wesen mocht het fouw myn vreugd vermeerren.

M. Dewijl ghy 't so begeert, sa, Syre, komt by my :

Ghy sult geen slaef meer sijn, 'kontslae u en weest vry.

S. Ghy doet te wonder wel : ick heb u al te saemen
Seer te bedancken, en u, Demea by naemen.

D. Ick ben der bly om. E. So doe 'k mee. S. Ick loof't
wel : maer

Of dese vreugd volmaeckt in alle deelen waer

En dat mijn Frygia. mee mocht in vrijheyd leven !

D. 'T is een goed wyfsen S. En van daegh heeft zy gegeven

Uw neefsen d'eerste mam. D. Wel, heeft sy dat gedaen.

So dient zy vry gemaeckt, daer is geen twijffel aen.

M. Hoe, daerom ? D. Jae daerom. Ick sal aen u betaelen

So veel fy waerd is, doet het geld tot mijnent haelen.

S. Den hemel, Demea, geef u tot aller tyd

Al wat ghy wenschen meught. M. Wel Syrus, heden zyt

Ghy

Ghy vry verbetert. D. En bysonder so ghy mede
Wat doen wilt, Micio, en hem nu een gereede
Som gelds in handen geeft, dat hy yet hebbe, daer
Hy mee beginnen magh ; ten is voor u niet swaer
En hy sal forgen om die haest weeron te geven.

M. Dat waer een kleynigheyd. S. Hy sal wel zuynigh
leven.

S. Ick sal 't u, feker, Weer bestellen : langh maer aen.

E. Ey vader ! M. 'k sal my daer eens naeder op beraen.

D. Hy sal 't weergeven. S. 'k sagh geen beter man mijn
leven.

E. Mijn soetste vader , wilt den armen hals wat geven.

M. Wel, Demea, wat heeft u so in korten tyd

Verandert dat ghy nu so mild en rustigh zyt ?

D. Ick sal 'u seggen. 'k heb u daer door willen toonen

Dat ghy voor zacht en zoet geacht werd van mijn
zoonen

Dat dat niet waerelijck uyt wel te leven spruyt

Noch uyt de billickheyd, die daer in is, maer uyt

Flatteeren, vleyen, in te volgen, veel te geven :

En daerom, Eschinus, is mijn manier van leven

By u niet aengenaem om dat ick goed en quaed

En recht en onrecht niet en prys noch toe en laet.

So ghy my daerom haet sal ick het laeten loopen :

Verquist, verleurt, verspilt, verdoet uw geld met koo-
pen

Met domineeren , flempt en dempt en teert en smeert,

Doet wat uw hertje lust en al wat ghy begeert :

Maer hebt ghy liever dat ick u in sulcke dingen,

Daer ghy luy blind in zijt en die de jonghelingen

So veel meer willen als sy minder die verstaen,

Berisp, vermaen, en u ten besten soeck te raen

En somtyds involgh nae de saecken sijn gelegen :

So ziet ghy hier een man die daer toe is genegen

440 TER. ADELP. Of de GEBROED.

En gaeren doen zal wat hier oorber is gedaen.

E. Doet daer in wat ghy wilt : wy laeten u begaen.

Want, vader, ghy verstaet u beter op die saecken

Als wy doen : maer hoe sal men 't met mijn broede-
maecken ?

D. Dat hy se houw' en daer mee uytschey. E. Dat s
wel.

Klapt in u handen so ghy smaeck hebt in dit spel.

E Y N D E.

TEREN-

TERENTII
PHORMIO,
Of de
PLUYMSTRYKER.

O. M. C. 11

REPLY: 11

I N H O U D.

Hremes en Demipho waeren twee Gebroeders van Athenen. Chremes hadde aldaer een rijke Vrouw getrouwt, genaemt Nausistrata, waer by hy een soon, met naemen Phedria, gewonnen had. Sy had, behalven andere middelen, schoone en vette Hoeven en Landen leggen in 't Eylandt van Lemnos, daer hy jaerlijcks nae toereysde om die te verhuuren, en het inkomen en pachten van dien te ontfangen. Terwijl hy daer vertoefde en stil was is hy verliefst geworden op een arm vrouw-mensch, trouwt haer mede tot sijn Vrouw, en heeft 'er een dochter by gekregen, die men Phanium genoemd heeft, ende op dat het niet bekendt moght werden veranderde hy sijn naem, ende liet sich aldaer Stilpho noemen, afstreckende en achterbacks houdende van het inkomen sijner Atheensche Vrouwen goederen, soo veel als hy van doen had om die andere met haer dochter te onderhouden, leggende de schuld van het minder inkomen op de schade die het Koorn te velde geleden had, kleyne geldinge van dien, slappe merckten ende diergelijcke oorsaken. Demipho had een soon, gebeten Antipho. Als nu Phanium vijftien jaeren oudt geworden was, soo quamen Chremes en sijn Broër over een, dat Chremes de vrouw die hy in Lemnos had met haer dochter, ginder van daen heymelijck gaen halen ende te Athenen brengen sou, en Demipho sijn soon wythlycken aen Phanium. Hier

om reysde Chremes nae Lemnos. 't Gebeurde dat Demipho op de selve tijdt een reys dede nae Cilicien. Vêrtreckende van Athenen hebben sy haere soonen beyde bevolen aen Geta, die een Slaef was van Demipho. Korts nae dat sy vertrocken waeren is Phedria verliefst geworden op een Snaren-speelstertje, maer dit ongemack had hy dat sy een Rossiaen toequam, die hy niet veel te geven had om haer van hem te krijgen. Ondertusschen was de Lemnische Vrouw, door armoede de komst van haer Man, die mogelijk wat langer als hy gewoon was wegh bleef, niet kunnende uytwachten, te scheep gegaen ende met haer dochter en voedster te Athenen gekomen. Sy soecken Stilpho, maer te vergeefs, want daer was niemand die soo een Man kende. De Moeder komt daer door hertseer en verdriet te sterven. Antipho gekomen zijnde in 't huys daer Phanium met haer voedster het lijk bestelde, is schielijck door liefde van de jonge dochter ontsteken geworden. Des anderen daeghs komt hy by de voedster en versoect daer van sijn wil te mogen hebben, het welck sy hem weygert, seggende dat niet te sullen toe laten ten zy dat hy haer eerst tot sijn Huysvrouw trouwde. Als hy nu aen de eene zijde wel genegen was om dat te doen, ende aen de andere bevreesst was voor sijn Vader die van huys was, soo heeft seecker Pluymstrijcker Phormio hem desen raedt gegeven. Daer was een Wet te Athenen dat, wanneer d'er dochters waeren die Vader en Moeder verlooren hadden, die haer naest bestonden de selve trouwen moesten, ofte soo sy dat niet en begeerden te doen, haer eenigh Houwelycks goet geven. Ick, seyde de Pluymstrijcker, sal my houwen dat ick een groot vriend ghe-

gheweest ben van de jonghe dochters *Vader*, ende dat ick daerom haere saecke by der handt neem: ick sal u voor *Recht* roepen als of ghy van haer aldernaeste bloed waer't en tegens u procederen, ende eysch doen dat ghy haer volgens de *Wet* sult hebben te trouwen: ghy sult daer teghen soo verweeren dat ick het lichtelyck sal komen te winnen, ende ghy gecondemneert werden haer te moeten trouwen, waer door ghy uw' alderliefste krijgen sult, en u selven op kunnen verontschuldigen als u *Vader* weder t'buys komt. Dit valt altemael soo uyt als de *Pluymstrijcker* het aengeleydt had. Nae dat dit *Houwelyck* voltrocken was, quamen bey de oude *Mannen* op eenen selven dagh t'buys, die in groote ontsteltenis geraecken: d'een om dat sijn soon in sijn afwesen, een vrouw sonder *Houwelycks-goed* getrouwt had, en d'ander om dat hier door de gelegentheydt, van sijn dochter uyt te trouwen aen *Antipho*, verlooren hebbende, vreesde dat den bommel uytbreecken, ende de gantsche saecke ontdeckt ende bekendt soude werden. De *Roffiaen*, die het *Snaeren-speelstertje*, daer *Phedria* op verliefst was, toequam, dreyghde op den selven dagh haer te sullen verkoopen't en zy hem daer voor een somme van drie hondert goud-kroonen dadelijck van hem wierd aengetelt. Om dit geldt te krijgen heeft *Geta* dese bedriegery en practijck bedacht. Hy set tegen de oude *Mannen* dat hy met *Phormio* gesproken had, en hem soo verr' bepraet dat by de vrouw van *Antipho* voor de sijne trouwen soude, in dien men met haer drie hondert goud-kroonen ten Houlijck geven wilde, welcke somme *Demipho* van sijn Broër *Chremes* leent ende *Phormio* toetelt. Dese geeft het gelt aen *Phedria*, ende die weder
aen

aenden Roffiaen voor ſijn lief. Als dit nu aldus gepaſſeert was werd Phanium bekendt. Hier over waren de oude Mans verblijdt, dat het Houwelyck, 't geen ſy te ſamen voor hadden, in haer af weſen en buyten haer weten, gemaect en voltrocken was, maer ſy waren droevigh dat ſy die drie hondert kroonen quijt waren, en terwyl ſy die van Phormio eerſt met ſoetigheyd en wel ſprecken, ende daer nae met geweldt ſochten wederom te krijgen, beeft hy, die nu van de tweede Vrouw van Chremes, en dien beelen Handel verſtaen had, aen Nauſiſtrata geroepen ende haer alles bekendt gemaect, die, na dat ſy haer ſelven hier over een wyltjids had beklaeght, zich wat ter neder liet ſetten, en belooft alles te ſtellen aen de uytſpraecke van haer ſoon.

Namen der Spreeckende Perſoonen.

P H O R M I O,	Pluymſtrijcker.
D E M I P H O,	Oudman.
C H R E M E S,	Oudman.
A N T H I P H O,	Jonghman.
P H E D R I A,	Jonghman.
G E T A	Slaef.
D A V U S,	Slaef.
D O R I O,	Roffiaen.
S O P H R O N A,	Voedſter.
N A U S I S T R A T A,	Chremes Wijf.
C R A T I N U S,	} Advocaten.
H E G I O,	
C R I T O,	

Eerste Handelingh, eerste Vytkoomen.

DAVUS

MYn landsman Geta, een van mijne grootste
vrinden
Die is my gisteren tot onsent wesen vinden:
Hem quam van wegen een out Reecke-
ninckje noch

Een weynigh gelds van my: dit bad hy dat ick doch
By een vergaeren wouw: Ick hebt by een gekregen
En brengh't nu na hem toe, dewyl hy is verleegen:
Want nae ick hoor so heeft sijns heeren zoon een
vrouw

Genoomen, voor de welck ick vastelijck vertrouw
Dat hy tot een geschenck so wat by een moet schra-
pen.

Hoe ongelijck is 't in de wereld oock gelchapen,
Dat een die minder heeft altyds yet geven moet
Aen die sijn rijcker is? al wat dien armen bloed
Sijn eygen mond en buyck onthouden heeft, en
weten

Te spaeren van het geen hem werde toe gemeeten
Daer sal zy te gelijck mee deurgaen, sonder dat
Sy eens bedencken sal hoe suer 't hem viel, en wat
Hy arbeyds heeft gedaen eer hy 't kon overgaeren;
En als 't wat verder komt sal hy niet beter vaeren,
Maer krygen wederom een nieuwe smet waneer
Sijn vrouw in 't kinder-bed gekoomen is, en weer
Als 't kind sal jaerigh zijn, dan als men 't sal gaen
spenen.

Met al dat goedje gaet de moeder strijcken heenen
En 't kind sal oorfaeck zijn waerom het werd gedaen.
Maer sie 'k daer Geta niet? och jae, daer komt hy aen.

Eerste

Eerste Handelingh: Tweede Uytkoomen.

GETA. DAVUS.

- G. SO hier een roo-bol komt en vraeght om my te spreken :
- D. Hy is al by de werck : laet vry de moeyte steken.
- G. Sijt ghy daer self ? ick dacht so nae u toe te gaen.
- D. Hier is u geld : 't is uytgelesen, neemt het aen ;
Daer's pas so veel als ick u schuldigh ben gebleven.
- G. Ghy doet heel wel dat ghy past op uw wedergeven.
- D. Bysonder nae 't nu gaet : als yemand wedergeeft
Het geen men deughdelijck aen hem gegeven heeft
So dient men hem daer voor noch grooten danck te weeten.
- Maer hoe ziet ghy so bangh als of j' een wurm soud sweeten ?
- G. Wie ick ? ghy weet niet in wat vrees en swaerigheyd
Ick tegenwoordigh ben ? D. Seght my wat meer bescheyd.
- G. Ick souw wel, so ick wist dat ghy 't soud by u houwen.
- D. Loop geck : derft ghy my nu geen woorden toe vertrouwen
Wiens trouw ghy in uw geld so duydtijck hebt gesien ?
Wat voordeel of genot kon my daer van geschien
Indien ick melde 't geen dat ghy my moght vertrouwen ?
- G. Wel luyftert dan: D. Segh op, ick sal het by my houwen.
- G. Ghy kent den ouwer broer van onsen ouden man,
Geloof ick, Chremes : D. Jae 'k. G. Oock, nae ick gissen kan,

Weet

- Weet ghy dat hy een soon heeft, Phedria geheete.
 D. Die ken ick also wel als u : sou 'k dat niet weeten?
 G. 't Gebeurde dat sy by een reysje namen aen
 Gelijcklick : Chremes most nae 't Eyland Lemnos
 gaen
 En d'ander trecken nae Cilicien, tot eenen
 Van zyne vrienden, die hy langen tyd voorheen
 Gekent had, en die hem met brieven derwaerts aen
 Gelockt en oock aen hem beloften had gedaen
 Van goude bergen, so hy by hem wilde komen.
 D. Wat seght ghy ? soo een man ? so rijk en uyteno-
 men
 Van middelen ? G. Swijght daer van stil : dat is sijn
 aert.
 D. Waerachtigh fulcke luy sijn so veel goeds niet waerd:
 Was ick so rijk als hy ick souw 't wel anders toonen.
 G. In 't scheyden lieten sy my 't opficht van haer zoo-
 nen.
 D. Ghy hebt een swaere last op uwen hals gelaen.
 G. Dat weet ick wel : maer ick en kon se niet ontgaen
 Al sagh ick schoon dat ick daer qualijck by souw vae-
 ren.
 Ick gingh' er so in 't eerst , nae dat haer ouders wae-
 ren
 Verreyft, wat tegen aen : maer waer toe veel geseyt ?
 Terwijl dat ick my socht in alle trouwigheyd
 Te quyten nae de wil en meynigh van haer oudren
 Most ick de rottingen verwachten op mijn schou-
 dren
 D. Dat 's 't selfde dat my strax in mijn gedachten viel :
 Want tegen prickelen te stooten met zijn hiel
 Is groote slechtigheyd, G. Dies heb ick goed ge-
 vonden
 Haer in te volgen en te doen so zy 't verstonden.

D. Ghy hinght de huyck nae dat de wind was. G. Onse
zoon

Dee niemendal in 't eerst dat quaed was of verboon,
Maer Phedria heeft sfrac een meysje lief gekregen,
Een snaere-speelster, daer hy byster toe genegen
En mal nae was: zy diend' een vuylen Roffiaen,
En hy, den armen ram, had niet veel dat hy aen
Haer geven kost; de vaers die hadden last gegeven
Geen geld te geven aen haer soonen die hier bleven.

Daer viel niet anders voor de jonghelingh te doen
Als haer te zien en daer sijn oogen mee te vœn
En sich in haer gesicht somwylen te vermeyen,
Op haer te wachten, haer te volgen, haer te leyen,
Haer op te passen en te brengen in en uyt

De meesters huys, alwaer dit meysken op de Luyt
Gingh leeren speelen en op andere instrumenten.

Wy volgden hem als luy die leegh gaen op haer renten
Recht tegen over 't school daer woonden een barbier

Daer wy gemeenlijck op haer wachten tot zy hier
Van daen nae huys toe gingh. Eens waeren w' hier
geseten

Als in de winckel quam een jonghman, heel bekree-
ten.

Wy waeren altemael verwondert: vragen wat
Hem schorte? noyt sey hy heb ick geweeten dat
De armoe was een pack soo lastigh om te dragen,
Soo een ellendigh dingh, soo waerdigh te beklagen,
Als daer terstond. Ick sagh so sfrac hier in de buyrt
Een arme maegd, die om haer doode moeder truyrt
En deerlijck sit en klaecht en kermt by 't Lijck, dat
tegen

Haer over leyt, en nae 'k de saecken sie gelegen
So dunckt my dat'er vriend noch maegd noch kennis
is

Die 't Lijck besorgen help tot de begraefenis,

Als

Al een oud wijfke : dit bewoogh my tot meedoo-
gen

De dochter selfs is schoon van wezen en van oogen.

Wat dient 'er veel gefeyt ? hy maeckt ons allegaer

Nieusgierigh om te zien wat van de faecke waer.

T'erftond zey Antipho, kom gaen wy : andre feyden

Het felve : lieve, wilt ons daer na toe gaen feyden.

Wy gaen, en komen daer en zien 't. De maegt voor,
waer

Was schoon : te meer, om dat 'er niet en was, by haer

Dat haere fchoonheid yet kon helpen of vermeerren.

Sy was vry haveloos en lelijk in de kleeren,

Befchreyt en barrevoets, 't hayr hingh haer wild om 't
hoofst ;

Door fulcke dingen wert een fchoonheyd licht ver-
dooft

Die niet fo krachtigh is, dat fy die kon verwinnen.

Hy, dien ick heb gefeyt die andre te beminnen,

(Die Snaere-speelster) fprack daer fo wat koeljes van,

En fey, s' is fraey genoegh, maer onfe jonghe man :

D. Ick heb 't al wegh, en weet wat ghy van hem wilt fe-
gen :

Hy heeft fijn finnen, daer beginnen op te leggen.

G. Maer weet ghy hoe ? ey, hoor wat dat hy heeft ge-
daen.

Hy is des andren daegs by 't oude wyf gegaen

En bad haer vriendelijck hem toe te willen laten

Dat hy by 't meysje fleep. Sy liet haer niet bepraten,

Maer floegh 't hem af, en zey : 't geen hy verfocht op
my

Sijn dingen die u niet betamen, en daer by

Is fy een burgers kind, die yroom en van de vroomen

Hier binnen defe ftad Arhenen is gekoomen.

So ghy haer trouwen wilt fal ick 'er toe verftaen,

Maer doet het wettelijck, of anders kunt ghy gaen.

Den onse was bekaeyt en vont sich vry verlegen.
 Wat souw hy doen? hy was tot trouwen wel genegen,
 Maer om sijn vaeder, die van huys was, dorst hy niet.
 D. Maer had hy thuyse gewest wat waer der dan geschiedt?

Meynt ghy, dat hy s' hem wel souw hebben laeten trouwen?

G. Een dochter, daer hy gantsch geen goed mee souw behouwen

En die men niet en ken? dat had hy noyt gedaen.

D. Maer hoe is dese saeck in 't eynde noch vergaen?

G. Hoe die vergaen is? dat sult ghy nu van my hooren:

Een sekre Phormio, een lekker van tailjooren,
 Een stout stuck cerens en een onversaegde vent,
 Die nergens om en geeft (dat hem den hagel schend)
 Die heeft: D. Wat heeft hy doch? G. Hem desen raed gegeven

Die ick u seggen sal: Men vind een wet beschreven

Dat een besturve maegd een van haer naeste bloed

Ten man magh neemen en dat hy se trouwen moet.

Dat ghy een neef zijt van dees dochter sal ick seggen

Sey hy, en u daer op een dagh van rechten leggen

En veynsen my te zijn haer vaders bloed-verwant:

Als wy dan koomen voor de Rechters van dit Land

Sal ick se van haer vaer en moeder onderrichten

En noemen die, en hoe zy een is van u nichten.

Al dese dingen sal ick suygen uyt mijn poot

Nae dat het best voor my sal wesen, en de nood

Vereyschen sal, en als ghy 't niet wilt wederleggen

So win ick het proces, en heb het nae mijn seggen.

Wanneer uw vader dan komt van sijn reys van daen

So sal het tegen my op een krackeelen gaeu:

Hy doe wat dat hy wil: wat 's my daer aen gelegen?

Ghy hebt terwyl de maegd in uwe macht gekregen.

D. Een

- D. Een ſtoutigheyd , die om te lachen is. G. De knecht
Laet hem bepraeten , werd gedaegt , het komt voor recht ,
Hy kryght den bout op 't hooft , heeft het proces ver- looren
Entrouwt. D. Wat ſegt ghy daer ? G. Het geen ick u doe hooren.
- D. O Gera, hoe of 't noch met u afloopen ſal ?
G. Dat weet ick niet : maer dit weet ick alleen van al
Dat ick van meeningh ben wat my ſal overkomen
Te dragen met geduld. Dit heb ick voorgenomen.
- D. Daer ſpreekt ghy nae mijn zin , en 't is een manne- daed.
- G. Ick ben den eenige waer op ick my verlaet.
- D. Ick prys 't u. G. Souw 'k voor my een voorſpraeck op gaen ſpeuren
Die ſeg : vergeeft hem dit, 't en ſal niet meer gebeuren,
Maer ſoo hy 't weer verkerft ſo ſpreeck ick niet een woord
Mijn leven meer van hem , maer ſtraft hem ſo 't be- hoort ?
Dat kon noch gaen, ſo hy daer maer niet by en ſeyde
Slaet hem vry doot wanneer ick van u ben geſcheyde
- D. Wat maeckt dien andere die de ſnaere - ſpeelſter vrydt
En nae de ſchool toe brengt ? G. 't Is daer een ſlech- tent tijd.
- D. Hy heeft miſſchien niet veel te ſchencken of te ge- ven.
- G. Daer valt voor haer niet als alleen op hoop te leven.
- D. Segh: is zyn vader al weerom gekoomen ? G. Neen.
- D. Wacht ghy uw heer weer t' huys ? G. Daer van is geen
Beſcheyd dat ſeecker gaet : alleen heb ick vernomen
Daer ſusjes dat' er is een brief van hem gekoomen

En dat zy tot de boo of tot de veer-luy leyt :

Daer gae ick so nae toe om alle seeckerheyd

D. Begeert ghy my noch yet te seggen, ick sal 't gaeren
Befchicken. G. Anders niet als dat ghy wel moet vae-
ren.

Hou, jongen, hou : wel komt 'er niemand voor ? hou
daer,

Geeft dat aen Dorcium en dat zy 't wel bewaer.

Eerste Handelingh: Derde uytkoomen.

ANTIPHO, PHEDRIA.

A. O Phedria, is 't nu so ver met my gekoomen
Dat ick voor 't koomen van mijn vader heb te
schroomen

Die altyds heeft gewenscht dat het my wel mocht gaen,

En dat ick, tegen dat hy ginder weer van daen

Sal keeren, voor hem schrick, als 't my maer komt te
vooren,

In plaets dat ick hem souw verwachten nae behooren

Had ick myn saecken maer te degen vroed geweest.

P. Wat reden hebt ghy dat ghy voor uw vaeder vrees?

A. Vraeght ghy dat, die wel weet wat dat ick heb bedre-
ven?

Och, of my Phormio dien raed noyt hadt gegeven

Noch ick my oyt daer toe vervoeren laeten, daer

Nu al de swaerigheyd van daen komt ! Wel is waer,

Ick had haer, sonder dat, noyt tot mijn wil gekregen :

Maer daer was mogelijk so veel niet aen gelegen

'T souw my wel voor een tyd wat swaer gevallen sijn

Maer nu en voeld' ick niet dees daghelijckse pyn.

P. Jae doch. A. Terwyl ick wacht dat hy haest t' huys
sal koomen

Door wien my dit genot sal werden wegh genoomen:

P. Een

P. Een ander valt het swaer dat hy onbeeren moet
'T geen hy bemint, en u verveelt den overvloed.
Och Antipho! ghy klaeght van weelden in u min-
nen:
Want, seggh my, wie en souw met al sijn hert en zin-
nen
Niet willen, wie en sou niet wenschen dat hy 't soet
Van zyne min genot gelijk als ghy nu doet?
Mocht ick mijn liefde mee so langen tyd genieten
Als ghy gedaen heb, souw my 't sterven niet ver-
drieten.
Maeckt nu eens giffingh wat ghy uyt dien overvloed
Al voordeels treckt by my die 't alles derven moet.
Ick swygh dat ghy een maegd, tot wien ghy waert ge-
negen,
Een vry-geboore, met geen kost hebt gekregen,
En nae uw eygen wil getrouwt zyt met een vrouw
Die buyten opspraeck is, waerom u yder souw
Geluckigh achten so ghy u maer liet vernoegen
En maer u selven wist nae u geluck te voegen;
Oock waert ghy 't inder daed so ghy maer waert te
vreen:
Dit doet ghy niet, en dit ontbreeckt u slechts alleen:
Had ghy te doen als ick met sulck een slagh van boe-
ven,
Met so een roffiaen, so mocht ghy u bedroeven.
'T is den gemeenen aert der menschen: yder een
Meynt dat hy 't quaedsten heeft. A. In tegendeel, ick
meen
Dat ghy geluckigh zyt die u noch kunt bedencken
En overleggen by u selven wat u krencken
Of helpen kan, en op uw vrye voeten staet
Of ghy haer houwen wilt dan of je'er vaeren laet:
Maer, laes! het is met my so verre nu gekoomen
Dat ick, of die ick tot mijn huysvrouw heb genoomen

Sal moogen houden of verliefen moeten, niet
 In mijne maght en heb. Is dat een kleyn verdriet
 Maer wat of dat wil zijn dat Geta dus komt loopen?
 Ick vrees dat ick van hem niet goets en heb te hoo-
 pen

Eerste Handelingb: Vierde uytkoomen.

GETA. ANTIPHO. PHEDRIA.

G. SO ick nu metter haest niet wat bedencken kan
 Om my te redden, ben ick een bedurven man
 Soo veele swaerigheen staen my althans te wachten,
 Die my heel onverfiens en buyten mijn gedachten
 Al hangen boven 't hooft en dreygen met de val,
 Daer ick geen raed toe zie hoe ick se mijden sal
 Of hoe ick ongeschendt daer door sal kunnen boe-
 ren:

Want onse stoutigheyd is langer niet te smooren,
 So dat sy, soo 'k se niet door loosheyd kan ontgaen,
 My of mijn jongen heer te gronde fullen slaen.

A. Wat schort'er dat hy dus ontfelt komt aengeloo-
 pen?

G. Had ick wat tyds so was'er noch yets goeds te hoo-
 pen,

Maer ick heb niet, als maer een oogenblick, om wat
 Te vinden, en mijn heer is nu al in de stad.

A. Wat quaed of dit magh zijn? G. Die, als hem dit
 ter ooren

Sal koomen van sijn soen. zich dapper sal verstooren.
 Wat middel vind ick dan om sijnen toom t' ontgaen?
 Indien ick spreek, soo steek ick die noch meerder
 aen:

Indien ick swijgh, sal hy in grooter gramschap race-
 ken:

So ick my suyver en mijn pad soeck schoon te maeckē
 En

En my 't onſchuldigen ſchuyr ick de mooriaen

Endoe vergeeffe moeyt'. eylaes, wat gaet my aen?

Ick heb alleen niet voor mijn ſelven nu te vreeſen

Maer Antipho doet my noch meer bekommert weſen

En ſijne ſwaerigheyt benaeut my aldermeest;

Het jammert my van hem: voor hem ben ick bevreeſt.

Hy doet my blyven, die 'k nu niet en wil begeben:

Want, ſonder dat, aen my was ſo veel niet bedreven.

Ick had my licht verſorght en wracck genoomen van

De groote hevigheyt van onſen ouden man,

Ick ſouw wel metter haest yet hebben kunnen ſacken

En deurgaen met den aep en my ten huys' uypacken.

A. Wat deurgaen of wat dieft' heeft deſen in de zin?

G. Waer vind ick Antipho? wat ſtraet ſlae ick beſt in

Om hem te ſoecken? P. Hy noemt u. Dit doet my
vreeſen

Dat ſijne boodſchap niet veel goets voor my ſal weſen.

P. Ick loof niet dat ghy recht by uwe zinnen zijt.

G. Ick gae nae huys toe. daer is hy den meesten tyd.

P. Laet ons hem roepen eer de vent ons komt t, ont-
ſnappen.

A. Blyf ſtaen en paſt my niet een tree meer voort te ſtap-
pen.

G. Ghy ſpreekt vry bout en op het mes [wie dat ghy
zijt.

A. Hoor Geta. G. Hy is 't ſelf die ick ter deſer tyd.

Wenſch te bejegenen. A. Wat brengt ghy my voor
maeren?

En wilt ſe met een woord, is 't doenlijck, openbaeren.

G. Ick ſal. A. Segh op, G. Strax by de haeven: A.
wie? myn vaer?

G. Ghy hebt het wegh. A. Ick ben om hals. P. Wat
hoor ick daer?

A. Wat maeck ick? P. Wat ſeght ghy? G. Ick ſegge
dat ick deſen

Sijn vader heb geſien. A. Wat middel ſal hier weſen

T e vinden op een sprongh om mijn verderf t' ontgaë?
 Want komt het daer toe dat ick Phanium voortae
 Sal moeten miſſen: ſo men my van haer wil ſcheuren:
 Is'er geen leven dat ick goet ſouw kunnen keuren,
 Iae'k was veel liever doot. G. Dewyl het dan alſo
 Met uwe ſaecken is gelegen: Antipho,
 So dient ghy des te meer op alles wel te letten:
 'T geluck is met de luy die t'er op derven ſetten.

A. Ick ben mijns ſelfs niet. G. 'T Waer nochtans nu
 wel van noo

Indien ghy 't oyt behoort te weſen, Antiphó:
 Want ſo uw vader in het minſt maer kan beſpeuren
 Dat ghy beteutert zijt ſal hy u ſchuldigh keuren.

P. Dat ſal voorſeker zijn. A. Ick weet gheen raed, en
 ken

My ſelven anders nu niet maccken als ick ben.

G. Wat ſoud ghy doen ſo u yet grooters quam^{te} voo-
 ren?

A. So ick dat kleynder is niet doen kan nae behooren:
 Souw ick dat grooter is noch minder kunnen doen.

G. Ghy mooght u, Phedria, wel elders heenen ſpoen,
 Het is hier niet met al, laer ons de moeyte ſpaeren:
 'T is arbeyd te vergeefs aen deſen te vergaren.

Ick gae. P. So doe ick mee. A. Ick bid u, of ick my
 So wat geliet, waer dat genoeg? G. 'T is beuſlaery:

A. Siet my eens aen en ſeght of 't ſo genoeg ſouw we-
 ſen.

G. Neen. A. So dan. G. Dat komt by. A. Wel, of ick
 dan mijn weſen

So ſette? G. Dat is wel: houd u in dat fatſoen,
 En als ghy antwoort op ſijn vraegen hebt te doen

So moet ghy toefien dat het een op 't ander paſſe
 Op dat hy u niet en verduyvel of verbaſſe

Met gramme woorden ſo uw antwoort niet en ſlaet.

Op 't geen dat hy u vraeght. A. Daer toe weet ick wel
 raed,

G, Segh

G. Segh dat men met geweld u sulcks heeft opgedrongen.

En dat j' er tegen wil en danck toe zijt gedwongen
Door wetten van het land en 't vonnis van den Raed:
Maer wie of ick daer zie aen 't eynde van de straet?

A. Hy is het selfs: 't is my niet mooglijck hier te blijven.

G. Hoe Antipho, waer heen? wat wilt ghy gaen bedrijven?

Blijft, segg ick, blijft. A. Ick ken my selven alderbest

En weet wat quaed dat ick gedaen heb: voor de rest.

Laet ick u Phanium bevolen en mijn leven.

P. Hoe of 't met ons sal gaen nu hy ons heeft begeven?

G. Ghy sult niet anders als wat kyven hooren, maer

Ick sal voorseker aen de pley geraecken, daer

Hy my doen straffen sal; die giffingh moet ick maecken.

Maer 't geen daer wy terstond met Antipho van spraken

En seyden hem dat hy most doen, dat moeten wy

Nu selver doen. P. Spreeck niet van moeten tegens my,

Maer wilt my, 't geen dat my te doen staet, liever heeten.

G. Ick denck niet Phedria dat het u is vergeeten

Wat ghy voor desen, als men eerst dit werck begoft,

Geseyt hebt: hoe men dat heel wel beweeren kost

Als sijnd' een goede saeck, rechtvaerdigh, licht om winnen.

P. Het staet my noch wel voor. G. Dit moet men nu beginnen

In 't werck te stellen, en so ghy yet anders weet

Dat beter is, als dit, maeckt dat al mee gereedt.

P. Be-

P. Betrouwt my dat vry toe : aen my fal 't niet ontbrecken.

G. Taft hem nu eerft aen : ick fal my hier gaen verfteken

Als in een hinder-laegh, en treden daer van daen
In uwe plaets, fo ghy 't te quaed krijght. P. Nu, wel aen.

Eerste Handelingh : Vijfde uytkeoomen.

DEMIPHO. GETA: PHEDRIA.

D. **W**El hoe ? heeft Antipho fo slecht een wyf genoomen,

So buyten laft van my, eer ick ben t'huys gekoomen,
En myn gefagh (wat of ick daer van fpreken magh !)
Mijn gramfchap niet ontfien, ick fwyge van gefagh ?
Heeft hy ten minft' hem niet gefchaemt fulcx te beginnen ?

O roeckeloos beftaen ! o onbedaghte zinnen !

O Geta, die hem tot dees dingen hebt geraen !

G. So krygh ick mee wat daer ick meende vry te gaen.

D. Ick ben verwondert wat sy hier van seggen fullen,
Wat reden vinden om my de kaproen te vullen.

G. Die heb ick al gereed : breeck daer uw hooft niet mee.

D. Sal hy my feggen dat hy 't met fijn onwil dee
En dat de wet hem dwongh in houwelyck te treden ?
Ick hoor het en beken 't gelijckent al wat reden.

G. Daer praet hy nae mijn zin. D. Maer heeft de wet hem mee

Gedwongen dat hy daer in 't minft niet tegen dee
En dat hy willens en al weetens, sonder fpreecken,
Lee dat het vonnis van de Rechters wierd geftreeken
Tot voordeel van die hem voor recht geropen had !

P. Dat valt wat hard. G. Laet my begaen, 't en gaet fo glad

Niet

Niet als ghy meent : ick weet hoe ick daer uyt ſal raacken.

D. Ick hangh in twijfelingh wat ick nu ſal gaen maacken,

Dewyl my dit ſo racu te vooren komt, daer ick
Niet eens op docht : een ſaeck, ſo ongeloofelick !
Ick ben ſo ſeer verſtoort en werd ſo omgedreven
Dat ick my niet tot yet te vinden kan begeven.
Daerom dient yder een als 't meeft gaet nae ſijn zin
Meeft t' overleggen hoe dat hy zich ſelven in
Sijn onſpoed draegen ſal ; en onderwegen dencken
Eer dat hy t' huys komt op al 't geen dat hem kon
krencken :

Op veelerley gevaer, quaed avontuyr en ſchae,
Op ballingschappen, hoe dat het tot zijnent gae,
Of hy niet yemand heeft verlooren van zijn vrinden,
Of hy ſijn wyf niet doodt, ſijn dochter ſieck ſal vinden,

Of niet ſijn zoon ſich heeft verlopen of miſdaen,
Dat dit gevallen zijn die elck te wachten ſtaen
En dingen die hem, als een ander, kunnen beuren
Op dat hy die niet voor wat nieuws en heb te keuren,
En wat hem beter lukt, als hy ſich ſelven in
Gebeeldt had ; reekene voor voordeel en gewin.

G. Waerachtigh, Phedria, 't is naeulijx te geloven
Hoe ver dat ick mijn heer in wijsheyt gae te boven :
Want al de ſwaerigheen, die my te wachten ſtaen,
Heb ick al overleyt. Wanneer hy daer van daen
Weert' huys gekoomen is krijgh ick de huyt vol ſla-
ghen,

Of raeck in d' yfers, of hy ſal my alle daegen
Doen in de moole gaen, of nae de wooningh toe
Doen brengen, daer men my geduyrigh werken doe.
'T ſal my niet nieuws ſijn ſo my ſulcks komt te ge-
beuren,

En ſo het beter lukt ſal ick 't voor voordeel keuren.
Maer

Maer, Phedria, wat wacht ghy nae hem toe te gaen
En spreken hem eerst met beleeftde worden aen?

D. Daer sie 'k mijn broeders soen, hy wil nae mijn toekoomen.

P. Sijt welkom oom. D. Het werd by my in danck genomen:

Maer waer is Antipho? P. Ick ben daer in verblydt
Dat ghy gefond weerom te huys gekoomen zyt.

D. Daer twijfel ick niet aen, maer wilt my antwoord geven

Op 't geen dat ick u vraegh. P. Hy is noch in het leven

En kloeck en wel te pas en hier niet ver van daen:

Maer segh my eens, is u de reys al wel vergaen,
Is alles nae uw zin? D. Dat souw ick wel begeeren.

P. Hoe so doch? D. Vraegt ghy dat? eer ick kon wederkeeren

Hebt ghy 't hier wel bestelt en in mijn afzijn een
Schoon houwelijck geffant. P. Wel, oom, daerom en meen

Ick niet dat ghy op hem nu qualijck sijt te vreden.
G. Hy speelt sijn rol al wel. D. Heb ick geen groote reden?

Ick wenschte wel dat ick hem sien mocht, op dat hy
Van my nu mocht verstaen dat hy voort aen my
Geen vader hebben sal gelijk hy had voor desen,
Die tegens hem heel zacht en minzaam plagh te wesen,

En dat hy 't niemand als zich selven wijren kan
Indien ick tegens hem geheel een ander man
En harde vader ben. P. Wat heeft hy doch bedreven
Waerom dat ghy soo hard met hem soud willen levé?

D. Siet eens hoe al dit volck komt saemen over een.

Het is al eenen bras: die der maer een alleen
Van allen ken, kan van de rest wel giffingh maecken.
En licht tot kennis van al d' andere geraecken.

P. Neen

P. Neen oom, 't en is so niet. D. Den eenen heeft misdaden

Den andre spreekt'er voor en soeckt hem by te staen.

Al een pardomine; sy passen op malkander

Als harmen op sijn fleuyt, den eenen helpt den ander.

G. Den ouden man heeft haer onwetend alle bey

Naer't leven afgemaelt, so wel of ick't hem zey.

D. Want so 't niet so en was so souw ick wel vertrouwen,

Neef Phedria, dat ghy 't met hem niet en soud houwen.

P. Indien dat Antiph een misdaed heeft begaen,

Is hy mis hylickt, heeft hy sich te kort gedaen

In middlen, in sijn eer: ick wil hem niet beklagen,

Het geen hy heeft verdient dat magh hy selver dragen,

Ick spreek oock niet voor, maer so daer yemant zy

Die, zich betrouwen d' op sijn eygen guytery,

Op ons heeft toegeleyt (die jonge luyden waeren)

Om ons te knappen en te krygen in het gaeren:

So hy oock voor't Gerecht ons overwonnen heeft:

So vraegh ick of men ons de schuld met reden geeft:

Dan of men die behoort de schepenen te geven

Die somtyds yet, door haet of nydigheyd gedreven,

Den rycken nemen af, of uyt barmhertigheyd

Den armen leggen toe? G. Wist ick het recht bescheyd

Van dese saecken niet, hy souw my doen geloven

Dat hy de waerheyd zey. D. Het gaapt gelijck een oven

Wat Rechter is'er, die kan weten of ghy recht

Moogt hebben so ghy niet een woord daer tegen seght,

Gelijck als dese dee, die niet en heeft gesproocken?

P. Het heeft den jonghman aen vrymoedigheyd ontbrooken.

Als hy quam voor't Gerecht was't niet in zijner macht,

T' e seggen 't geen hy by zich selven had bedacht;

So

So dat hy stond, die dus beschreumt was van te voorren,

Door schaemt' als een die sijn gevoelen heeft verloorren.

G. Hy klaert sijn dingen wel : maer waer vertoef ick nae
Dat ick terstond niet nae den ouden toe en gae ?

Goen dagh, mijn heer, ick heet u welkôm. Wy verheugen

Ons dapper dat wy u hier weder hebben meugen

Behouwen en gesond. D. Ho, sijn man, goeden dagh,

Ghy zyt 'er een daer men een huys op bouwen magh,

Dien ick mijn soon beval als ick van hier souw trecken.

G. 'k Heb alleen wyl gehoort dat uwe woorden strecken

Om ons al te saemen 't beschuldigen, daer ghy

Ons ongelijck in doet, en in 't besonder my,

Die 't minder heb verdient als yemand van hun alle.

Want, segh my, wat ick in sodanigen gevalle

Voor u had moeten doen dewijl ghy 't so verstaet ?

Ghy weet wel dat de wet een slaef niet toe en laet

'Te dingen in 't Gerecht noch eysschen noch verweeren :

Dat hy, als men hem tot getuyge mocht begeeren.

Oock geen getuygenis der waerheyd geven kan.

D. Ick laet dat alles staen en spreek daer nu niet van :

De jongelingh was bloot en bangh ; dat laet ick stecken :

Ghy waert een slaef : daer wil ick oock niet tegen spreken :

Maer schoon s' al waer geweest ons bloed-verwant of nicht,

Hy was daerom de maegd te trouwen niet verplicht,

Maer had maer moeten doen het geen de wetten seggen :

Hy kon volstaen met haer een bruyd-schat toe te leggen ;
Dan

Dan had hy moogen zien nae yemand anders uyt.

Wat reden was er dat hy liever nam een bruyd

Die niet met allen had? G. Daer was geen andre re-

den

Als manckement van geld, waer mee hy haer te vre-

den

Had kunnen ſtellen. D. Hy behoord^e het hier of

daer

Te lichten. G. Hier of daer te lichten? dat 's niet

fwacr

Om ſeggen. D. Immers, als hy 't niet en kon bekoo-

men,

So had het beſt geweest dat hy het had genomen

Op renten. G. Dat komt ſchoon. Wie ſouw op zijn

credijt

Geld aen hem doen ſo langh als ghy in 't leven zijt?

D. Neen, neen, 't ſal ſo niet gaen, en oock en kan 't niet

wefen.

Souw ick gedoogen dat hy eenen dagh nae deſen

Met haer getrouw ſouw zijn? ô, neen ick, nimmer-

meer:

Hy heeft niet goeds aen my verdient, en ick begeer

Dat men my dadelijck die karel ſal vertoonen

Of ſeggen wie hy is, of waer dat hy magh woonen.

G. Wie meynt ghy? Phormio? D. Ick meyn de voor-

ſpraeck van

Dat vrouw-menſch. G. Ick ſal gaen, en maecken dat

de man

Hier daedlijck wefen ſal, ſo kunj' hem ſelver ſpreken.

D. Weet ghy niet, Phedria, waer Antipho magh ſte-

ken?

P. Hy is by huys niet. D. Gaet eens heen en ſiet 'er

nae,

En brengh hem mee ſo ghy hem vinden kunt. P. Ick

gae

So eens freecks derwarts heen daer ick hem meen
t' ontmoeten.

G. Nae Phamphila denck ick. D. Ick gae mijn huys-
goon groeten,

Van daer gae 'k nae de mert om goede vrienden aen

Te spreken, dat se my ten besten willen raen

En by my zijn, dat ick, als Phormio sal koomen,

Daer op gewapent zy om voor hem niet te schroomen.

Tweede Handelingh : Eerste uytkoomen.

PHORMIO GETA

P. **G**Ingh 't so met Antipho? dorst hy niet blyven
staen

Als hy zijn vader sagh? en is hy deur gegaen?

G. Och jae hy doch. P. En heeft hy Phanium gelac-
ten

So moederlijk alleen gelijk ick u hoor praeten?

G. 'T is so als ick u segh. P. En is den ouden man

So seer op hem verstoort? G. So dapper als hy kan.

P. Wel Phormio, ghy hebt u reeckeningh te maecten:

Nae dat ick mercke de gelegentheyd van saecken

So komt het altemael op u alleenigh aen.

Hebt ghy 't gebrockt, ghy mooght' er oock mee bin-
nen gaen.

Sa, maeckt u selven ree om dese kans te waegen.

G. Ick bid u. P. So hy my nae het bewijs mocht vrae-
gen:

G. Op u staet al ons hoop. P. En of het daer toe quam

Dat hy begeerde dat ick haer weer nae my nam:

G. Ghy zijt de man die ons hier toe heeft aengedreven.

P. Ick meyn 't sal soo wel gaen. G. Ghy moet ons niet
begeven.

P. Waer

- P. Waer is den oude? laet hem koomen voor den dagh.
Mijn volck staet altemael in order om hem slagh
Te leveren. G. Ey seggh Wat dat ghy zult bedryven?
- P. Wat wilt ghy anders als dat Phanium magh blyven
En dat ick Antipho van dese schuld bevry,
En al de gramschap van den ouden neem op my
- G. O onse groote vriend, en stout in doen en spreec-
ken!
Maer al te stout te zijn plagh somtyds op te breec-
ken,
En daerom, Phormio, ben ick al vry belaeen.
- P. Daer sal geen nood van sijn: 'k heb al een proef ge-
daen
En weet so 't hapren mocht wat dat ick sal gaen maec-
ken:
Ick heb een gat gesien waer door ick vry kan raecken.
Hoe groote meenighte van menschen meynt ghy dat
Ick van mijn leven wel, so borgers van de stad
Als vreemdelingen, tot der dood toe heb geslaegen?
Hoe ick se beter kend' hoe dat ick 't meer dorst wae-
gen,
En seggh my of ghy oyt gehoort hebt of verstaen
Dat yemand my daerom proces heeft aengedaen
Van ongelijck of van *injury*, so sy seggen?
- G. Waerom geschiedt dat niet? P. Wie wil zijn net
uyt leggen
Voor kuycke-dieven of voor havicken, die niet
Als quaed en doen, gelijk voor andere geschiedt
Die niemaed quaed en doen? van dees' is yet te hae-
len,
Dat andre goed en kan de moeyte niet betaelen.
Daer wat profijts aen is die loopen haer gevaer,
Den een van hier, en weer den andere van daer:
Sy weeten dat van my geen wol en valt te scheeren.
En of ick 't al verloor wat wilden sy my leeren?

Vast setten ? neen. de kost te geven aen een vraet,
Een meugh-al , is een dingh dat haer niet aen en
staet ,

En nae mijn oordeel zijn de luyden wel beraeden
Die niet van zins en zijn mijn quaed' en snoode
daeden

Te loonen met het geen ick achte dat voor my
De grootste weldaet waer. G. Voor al het goed,
dat ghy

Hem doet, kan Antipho u niet genoegh beloonen.

P. In tegendeel; men kan niet dancks genoegh betoo-
nen

Aen so een kooningh, daer men magh ten eeten
gaen :

Ghy sult daer kost-vry uyt de bad- stoof koomen aen
Gerust van herten, reyn gewassen , wel bestreken
Met ruyckend' oly, daer 't den andren sal onbreken
Aen rust in zijn gemoed, terwijl hy 't zijn verteert,
En smelt van sorgh, en ghy hebt al wat ghy begeert,
Daer hy sal grimmen en ghy lacchen sult en licken
Het eerste glas en u eerst aen de tafel schicken ,
Daer men u geven sal een twijfelachtigh mael:

G. Dat heb ick noyt gehoort: wat is dat doch voor
tael ?

P. Dat is te seggen, daer so veel is dat de gasten
In twijfel zijn waer sy eerst toe van fullen tasten.
Als ghy dan overdenckt hoe aengenaem, hoe soet
Dees dingen sijn, hoe diep die dese kosten doet
Moet tasten in de beurs, wat geld hy moet besteden,
So sult ghy selver zien dat ghy met groote reden
Hen voor een God op aerd, ick laet een koningh
staen ,

Behoor, te houden. G. Zacht: daer komt den ou-
den aen

Siet dat hy u in 't eerst niet heel en overvalle.
Het eerste treffen is het hevighste van alle.

So ghy dat uyt kunt staen, de rest is niemendal:
Dan sult ghy met hem doen al wat u lusten sal.

Twede Handelingh: Twede uytkoomen.

DEMIPHO met drie Advocaeten. GETA.

PHORMIO.

D. **H**Ebt ghy wel oyt gehoort dat yemand heeft ge-
leden

So grooten ongelijck, so buyten alle reden ,

So maedelijck , gelijk als my is aengedaen

In 't geen ick u verhael ? ey lieve treedt wat aen.

G. Hy is verstoort, de man. P. Let , ghy , op dese saec-
ken

En siet eens hoe dat ick den ouden uyt sal maecken.

Dat ionw de duyvel doen ! ontkent het Demipho

Dat dese Phanium sijn nicht is ? jae by loo

Ontkent hy dat? daer soud'er meer als een mee speelen.

G. Jae, hy ontkent het. D. Nae ick hoor aen haer krac-
keelen

Is dit de man daer ick van sey. Ey, volgt my ras.

P. Wat segt ghy ? weet hy niet wie dat haer vader
was ?

G. Hy seyt van neen. P. En dat hy Stilpho niet en
kende ?

G. Dat seyt hy. P. Om dat sy in armoe en ellende

Och lacy overbleef kent men haer vader niet.

En daer is niemand die s'hem aentreckt : lieve, siet

Waer toe de menschen door de gierigheyd al koomen.

G. Ick segh u, karel, ghy sult van de duyvel droomen

So ghy mijn meester hier van gierigheyd bericht.

D. Wat stoutigheyd is dit ? my dunckt dat hy my licht

Noch souw beschuldigen, en daerom is gekoomen.

P. Want dat ick 't qualijck van de jonghman heb ge-
noomen

Dat hy hem niet en kost, dat laet ick daer: de man.
 Was oud en arm, en 't stond hem daer toe dat hy van
 Zijn handen leven most: hy heeft sich meest gehouwen
 Te landewaert, daer hy zich onderhiel met bouwen
 Van eenigh land, daer hem mijn vâer had opgestelt.
 Den oude man heeft my toen menighmael vertelt
 Terwyl hy daer was ('t geen my dickwils heeft ver-
 drooten)

Dat hy van dese neef veracht wierd en verstooten.
 Maer wat een man? een van de vroomste, die men
 sagh.

G. Besiet u selfs en laet hem gelden wat hy magh
 P. Loopt aen een galgh: want soo 'k hem niet en had ge-
 houwen

Voor soo een man, als ick u segh ter goeder trouwen,
 Ick had noyt tegen die van uwen huysē my
 So hard party gestelt om haerent wil, die hy
 So lelijck nu versmaedt. G. Ghy schuym van alle
 guyten,

Ghy groote vuylick, wilt ghy noch u mond niet sluy-
 ten

En vaert ghy noch al voort met quaelijck-spreken van
 Mijn heer, die sich hier niet verdedigen en kan?

P. Hy heeft het wel verdient. G. Wat segt ghy, galg-
 dief? D. Geta.

G. Ghy zuypt de luy uyt, ghy verdraeyt de wetten.
 D. Geta.

P. Geef antwoord. G. wie is daer? o meester: D. Swijgt
 G. Hy laet

Niet af van tegen u te spreken alle quaed,

En achter uwen rugh zijn etter uyt te spoegen

En dingen, die niet u, maer die hem selver voegen.

D. Houw op, 't is al genoegh. Met oorlof, jongman,
 ick

Versoeck voor eerst op u, indien ghy 't redelick

En

En billick vinden kunt, en zo 't u kan behaegen,
Dat ghy my antwoord geeft op 't geen ick u sal vrae-
gen.

Wat was dat voor een man, daer ghy van seght dat hy
Uw vriend was en mijn neef? ick bid u dat ghy my
Wat naerder openingh van dese saeck wilt geven.

P. Ghy vraeght als of j' hem noyt gekent had van uw le-
ven.

D. Ick hem gekent? P. Jae. D. Ick onken 't, en u, die 't
zeght,

Verfoeck ick dat ghy my wat naeder onderrecht
En weer indachtigh maectt 't geen my mocht zijn
vergeeten.

P. Hoe heb ick 't hier met u, als of ghy niet soud weeten
Wie dat uws susters zoon geweest is? D. Lieve, breeckt
My 't hoeft niet: maer weet ghy de man zijn naem, so
spreeckt.

P. Zijn naem? heel wel. D. Wat swijgt ghy stil? laet ick
se weeten.

P. Wat drommel gaet my aen? ick heb de naem ver-
geeten.

D. Wat segt ghy? P. Geta, zoo 't u heugt zo legt het
my.

Hola! ick wil s' u nu niet seggen: als of ghy
Die selver niet en wist foeckt ghy mijn tongh te
schrappen

En leght maer toe of ghy my ergens kost betrappen.

D. Ick u? G. 't is Stilpho. P. Wat is daer voor my
oock aen

Gelegen? Stilpho is 't. D. Ick heb u niet verstaen:

Wie seght ghy? P. Stilpho is 't. So was de man ge-
heeten,

Die ghy wel hebt gekent al wilt ghy 't nu niet weeten.

D. Ick heb hem niet gekent, oock heb ick noyt gehad
Een neef van dese naem. P. Jae seker, seghje dat?

Hebt ghy geen schaemt? indien hy hadde naegelacten

Een Capitael van een deel duyfende ducaeten.

D. Dat u de hagel slaet. P. So denck ick dat ghy soud
Van d'eerste zijn geweest (die u so vreemt nu houd)
Die het geslacht van groot' en overgrootten vader
Van buyten had geseyt en dat hem niemand naeder
Bestond als ghy. D. Laet dat so zijn. Wanneer ick
dan

Gekoomen had so most ick seggen hoe die man

Mijn neef geweest was: doet ghy nu oock van gelijcken.

Is dese vrouw ons nicht so most ghy 't mee doen
blijcken.

G. Dat heeft den onse wel: sie nu toe wat ghy seght.

P. Dat heb ick klaer genoeg bewesen voor 't Gerecht
Daer 't pas gaf. Voorts indien 't niet waer was, nae uw
seggen,

Waerom heeft het u zoon niet kunnen wederleggen?

D. Wat mooght ghy spreken van mijn zoon, wiens
fottigheyd

Veel grooter is als daer kan werden van geseyd?

P. Maer ghy, die wijs zijt, gae versoecken aen de
Heeren

Dat s' in de selven saeck noch eens op uw begeeren

Een uyt spraeck willen doen, dewijl ghy haer alleen

Een koningh meynt te zijn en dat het anders geen

Geoorlooft is als u (al dee men 't noyt voor desen)

Dat eene selve saeck twee maelen werd gewesen.

D. Schoon dat my ongelijck gedaen is, niet te min

Wil ick noch liever, als daerom te koomen in

Processen, of dat ick souw hooren nae uw seggen,

Haer ('t geen de wet gebiedt) wat houlijx- goed toe

leggen

En met haer doen gelijk als of zy my bestond

Neemt haer weer nae u en daer by noch veertigh pond

P. Wel

- P. Wel, lieve soete man, meynt ghy my so te hooren
- D. Is het onredelyck 't geen ick u legh te voeren?
- Kan men my weygeren het algemeyne recht?
- P. Ey, lieve, liet doch eens wat dingen dat ghy seght:
Als men zijn wil heeft met een burgers kind bedre-
ven (geven
Seyt daer de wet van dat mens' een stuck gelds sal
En laeten loopen? of is dit de meeningh van
De wet, dat men haer sal besteden aen een man
(Haer naeste bloed-verwant) op dat men so verhoede
Dat sy tot oneer door gebréck en armoede
Niet te vervallen kom, maer wel een eerlijck met
So een mocht leven daer ghy u nu tegen set?
- D. Iac, met haer naeste bloed: maer dat dat ons souw
raecken,
- Die haer niet en bestaen, waer is dat vast te maecken?
- P. Ai praets genoegh daer van, en, so ghy wel geraen
Wilt wesen, doet geen werck dat al is afgedaen.
Stelt vry uw hooft gerust: dat vonnis is gestreacken.
- D. Mijn hooft gerust? ó neen: ick sal 't niet laeten stee-
ken (praet.
- Voor ick 't heb uytgevoert. P. Ghy praet een slechte
- D. Ick wil niet meer als dat ghy my geworden laet.
- P. Hoor, Demipho om eens een eynd hier af te mae-
cken:
- Wy hebben niet met u te doen in dese saecken
Maer met uw soon: die is 't, daer 't vonnis tegen leyt
Ghy sijt het niet: want u te trouwen aen die meyd
Daer toe waerd ghy al t'oud en uwentyd verstrecken.
- D. Denckt dat hy selver seyt al 't geen ghy my hoort
spreken
- Of anders sal ick hem en haer mijn huys verbien.
- G. De man is op sijn paerd. P. Ghy sult so quaed mis-
schien
- Niet zijn, gelijk ghy seght, en u wel wat bedaeren.
- D. Sijt ghy so ree om my strax in mijn schilt te vaeren

En, wat u lust, in 't werck te stellen tegens my,
Ghy ongeluckige ? P. Hy vreeft ons, schoon dat hy
Sich anders voor ons houdt en dat hy 't niet wil weeten.

G. Ghy hebt u selven voor het eerst al wel gequeeten.

P. Waerom verdraeght ghy niet geduldich 't geen ghy moet

Verdraegen ? voor een man, als ghy zijt, was het goed
Jae 't waer een dingh dat u te byster souw betaemen
Dat wy in vriendschap niet malkandren overquaemen.

D. Wat meynt ghy dat ick om uw vriendschap ben begaen ?

Dat ick u soeck te sien of u te spraeck te staen ?

P. So u dit hylick en dit vroukje kon behaegen

En waert ghy 't samen eens, souwj' in uw' oude daegen

Een hebben in u huys die u vermaeck aen dec.

Siet uwe jaeren aen. D. Neemt ghy se voor u mee,

Dat z' u vermaeck aen doe. P. Wilt u so niet verstooren.

D. Let op het geen ick segh, ick wil geen praet meer hooren :

So ghy dit vrouw mensch strax niet uyt mijn huys en leydt

So sal ick haer de deur uyt schoppen. 'K heb geseyt.

P. So ghy dit vrouw mensch niet en handelt nae behooren

En anders aenraeckt als 't betaemt een vry-gebooren

Sal ick een swaer proces u hangen aen uw gat.

Nu heb ick mee geseyt. Hoor, Geta, so der wat

Voorvallen mocht, waer in u hulp my mocht onbreken,

Ick sal by huys zijn, daer kunt ghy my koomen spreken.

Tweede Handeling: Derde nytkoomen.

DEMIPHO. GETA. HEGIO. CRATINUS.
CRITO.

- D. **W**at doet my Antipho al quellingh en verdriet,
Die door dit houwelyck zich ſelven heel in 't
riet
Geſeylt heeft en voor my dees haeperingh gebrouwen,
En niet te voorchijn komt om ſpraeck met hem te
houwen
Op dat ick weeten mocht ten minſte wat hy my
Daer van te ſeggen heeft of wat zijn meyningh zy.
Gaet heenen, Geta: ſiet of hy is t' huys gekoomen
En of hem niemand noch weerom en heeft vernoo-
men.
- G. Ick gae ſo ſtrax. D. Ghy ſiet hoe deſe dingen ſtaen:
Wat ſeght ghy, Hegio, wat dient 'er in gedaen?
- H. Wy hebben wel gehoort hoe deſe ſaccken leggen,
Maer, ſo ghy 't goed vindt, dient Cratinus eerſt te ſeg-
gen
Wat dat 'er hem van dunckt. D. Segh dan, Cratyn.
Cr. Wie, ick?
- D. Jae ghy. Cra. Ick wenchte dat ghy deedt, waer 't
mogelick,
Dat voor u 't nutſte was: maer mijn *Advys* ſouw
weſen
Dat Antipho behoort van al wat hy in deſen
Heeft buyten u gedaen, te zijn *gereleveert*,
En ſo een *Mandement* wert licht *geimpetreert*.
- D. Segh nu eens, Hegio, wat ghy ſoud *advifeeren*.
- H. Ick houw 't voor ſeker dat Cratinus, mijn *Conſrere*.
In deſe *caſus* nae zijn beſte meeningh heeft
Geſproken in 't *advys* dat hy daer over geeft:
- Maer

- Maer so veel hoofden soo veel zinnen, is het seggen,
 En zelden beurt het dat d' *advijzen* effen leggen,
 Elck heeft zijn insight en bedenckingen, daer hy
 Gemeenelyck op staet: my dunckt, dat wat' er by
 De Rechters wetlijck is gedaen en uytgesproken
 Niet wederom ondaen kan werden of gebroken
 En dat het schande waer dat werck te vangen aen.
- D. Nu, Crito, wat seght ghy? Cri. Voor my, ick souw
 verstaen
 Dat men de saeck behoort wat naeder t' overleggen,
 Sy is heel *important*. H. Hebj' ons noch yet te seg-
 gen?
- D. Ghy hebt het wel geklaert: ick weet nu minder
 wat
 Iek doen sal als eer ick u hooren spreken had.
- G. Sy hebben Antipho noch niet weer t' huys vernoo-
 men.
- D. Best dat ick toef tot dat mijn broeder is gekoomen
 En doe het geen hy my dan raeden sal, nu gae
 Iek nae de haeven toe, op dat ick daer verstaen
 Wanneer zy gissen dat hy weerom hier sal wesen.
- G. En ick sal Antipho gaen soecken, dat ick desen
 Geheelen handel hem ten eerste doen verstaen:
 Maer siet, te rechter tijd komt hy selfs herwaerts aen:

Derde Handelingh: Eerste uytkoomen.

ANTIPHO. GETA.

- A. **W**Aerachtigh, Antipho, ghy zijt om die gedach-
 ten
 En zinnen, die ghy kreeght, niet weynigh te verach-
 ten.
 Foey u, dat ghy van hier so slecht zijt wegh gegaen
 En de beschermingh van uw eygen leven aen

Een

Een ander hebt vertrouwt. Hoe is dit goed te macc-
ken?

Kost ghy gelooven dat een vreemd' op uwe saecken
Souw beter letten als ghy selfs? want hoe het waer
Gelegen met de rest. ten minst had ghy voor haer
Bekommert moeten zijn die 't uwent is gebleven
Op dat zy door het woord, dat ghy haer had gegeven,
Bedroogen niet en quam te lijden eenigh quaed
Wiens gansche hoop en troost op u alleenigh staet.

G. 'T is al een wijl dat wy u daer van schande spreken
Dat ghy so deurginght en ons in het pick liet steken.

A. Ghy zijt de man, die 'k socht. G. Maer daerom lie-
ten wy

De moed niet vallen, maer als of j'er selver by
Geweeft waert hebben wy ons mannelijck gequec-
ten.

A. Ick bid, soo 't mooglijck is, dat ick van u magh
weeten

Hoe 't met mijn saecken staet en of den ouden man
Hier van geen lucht en heeft. G. Noch niet, nae 'k
mercken kan.

A. Maer weet ghy niet hoe dat het voorders af sal loopē
En of'er noch voor my wat goeds magh zijn te hoo-
pen?

G. Dat weet ick niet. A. Helaes! G. Maer Phédria
heeft al.

Voor u gedaen wat hy kon doen in dit geval.

A. Hy heeft niet nieus gedaen. G. En Phormio heeft
mede

Sich mannelijck geweert, so hy voor desen dede
In andre saecken. A. Wel, wat dee doch Phormio?

G. Hy ley den ouden man met woorden op het stroo
Die dapper was verstoort en heel met hen verlegen.

A. O Phormio, dat 's braef! G. Ick heb oock niet
gelwegen.

Maer

Maer dee al mee mijn beft. A. Ick danck u al te mael
 G. So is het toegegaen gelijk ick u verhael.
 Voorts is 't in ftilt'; oock heeft u vader voorgenoo-
 men

Hier mee te wachten tot uw oom fal zijn gekoomen.

A. Wel waerom dat? G. Hy fey dat hy geraeden vond
 In defe facck te doen fo als 't zijn broer verftond.

A. Hoe dapper heb ick nu te duchten en te fchroomen,
 O Geta, dat mijn oom behouden t'huys fal koomen:
 Want of ick leven fal of fterven hangt nu, na

Ick hoor, aen hem alleen. G. Daer hebt ghy Phedria.

A. Waer is hy? G. Ginder komt hy van fijn Oeffe-
 ningen.

Derde Handelingh: Tweede uytkoomen.

PHEDRIA. DORIO. ANTIPHO. GETA.

P. **H**Oor, Dorio, magh ick u bidden. D. Malle din-
 gen;

Ick hoor niet. P. Lieve, maer een weynigh. D. Laet
 my gaen.

P. Hoor wat ick feggen zal. D. 'T ftaet my niet lan-
 ger aen

Mijn ooren duyfend mael te werck te moeten leggen
 Aen 't ouw' en 't zelfde. P. Maer 't geen ick u nu fal
 feggen

Dat fullen dingen zijn die ghy wel gaeren hoort.

D. Spreeck op, ick luyfter al. P. Kan ick van u het
 woord

Niet krijgen dat ghy maer drie daghen noch wilt
 wachten?

Waer loopje heen? D. Het quam vry vreemd voor
 mijn gedachten

Dat

Dat ghy met yet wat nieuws soud koomen voor den dagh

A. Ick ben beducht of niet den roffiaen yet magh Voor hebben dat hem selfs wel quaelijck mocht bekoomen.

G. So doe ick oock. P. Gelooft gy my niet? D. 't sijn maer droomen.

P. Maer of ick maeckte dat ghy wel verskert waert?

D. 'T sijn praetjes voor de vaeck. P. Waer zijt ghy voor vervaert?

Doet my de vriendschap, en ghy sult daer nae noch seggen

Dat ghy u penningen had nergens kunnen leggen

Op hooger interest. D. 'T sijn praetjes, lieve kaer.

P. Gelooft my vryelijck: want dat ick segh is waer.

Ghy sult' er naederhand noch selver bly om wesen

Dat ghy 't gedaen hebt. D. 'T zijn al praetjes als voor desen.

P. Neemt maer een proef daer van: de tijd en is niet langh

Die ick van u versoeck. D. Ghy singht uw oude zangh.

P. Ghy zijt mijn neef, mijn vriend, mijn vaer. D. Ick laet u praeten.

P. Sijt ghy so hard van aert dat ghy u niet kunt laeten. Vermurwen door gebeen noch door medoogentheyd?

D. Sijt ghy so onbeschaemt, so weynigh van bescheyd, Dat ghy wilt dat ick my op woorden sal betrouwen Die moy in 't oogh zijn, en u laeten onderhouwen Voor niemendal een maegd die my lijf-eygen is?

A. Ick heb waerachtigh met de karel deerenis.

P. Helaes, ick werde met de waerheyd overwonnen:

G. Bey sijn s' haer selven so gelijk als s' immers konnen.

P. Dat

P. Dat ick juyst ben geraeckt in dese swaerigheyd
Nu Antipho een stil en sorgloos leven leydt!

A. Wat is dat. Phedria, dat ghy daer by malkanderen
Te seggen hebt? **P.** O ghy, ver boven allen andren
Gelukkig! Antipho! **A.** Wie, ick? **P.** Die altyds
vindt

Tot uwent onder 't dack een vrouw, die ghy bemint:
En noyt en had te doen met sulcken slaghe van menschen

A. Tot mijnent? jae ghy mooght om dat geluck wel
wenschen:

Ick heb, gelijk men seyt, de wolf by 't oor gelaen.
Want ick en weet niet hoe 'k my van haer sal onslaen
Noch hoe 'k haer houden sal. **D.** So is 't my oock
gelegen

Met dese. **A.** Luchtigh speelt den roffiaen te degen
Maer wat heeft hy gedaen? **P.** Het ergste dat hy
mocht

Dien onbeleefd', hy heeft mijn Pamphila verkocht.

G. Verkocht? **A.** Verkocht? **P.** Och jae, verkocht.
D. Wat duysend schanden!

Een meyt, daer hy sijn gelt voor neer ley in de handen

Van dies' aen hem verkocht. **P.** Nu bid ick wat ick
kan:

Maer ick en kan daer mee so veel op dese man
Niet winnen dat hy will' een weynigh nae my wachtē,
Drie daghen maer alleen, en op sijn woord niet achten
Dat hy den andren gaf, tot dat het geld, dat my
Belooft is van een vriend, in mijne handen zy,
Mits dat hy 't niet een uyr sal hebben uyt te stellen
So ick hem in die tijd het geld niet toe sal tellen.

D. Ghy breeckt my maer het hooft. **A.** De tijd, daer
hy om bid

Is kort. Nu, Dorio, vergun hem dat hy dit

Van

Van u verbidden magh : hy ſal ſich danckbaer too-
nen

En deſe vriendschap u weer dubbel-over loonen.

D. Dat ſijn maer woorden , vriend. A. Sult ghy dan ly-
den dat

Men Pamphila van hier ſal voeren uyt de ſtad ,

En kunnen aenſien dat men haer van een ſal ſcheyden,

Dees twee gelieven ? D. Ick,noch ghy : geen van ons
beyden.

G. De Goden geven u het geen ghy waerdigh zijt.

D. Ick heb ganſch tegen mijn natuyr een langen tijd ,

Die maenden heeft geduyrt, met u geduld genoomen :

Ghy hebt my wel belooft , maer 'k heb u noyt ſien ko-
men

Dat ghy geladen waert met geld, gelijk ghy zeyd'

T' e ſullen doen ; ghy hebt gebeden en geſchreyt

En niet gegeven : nu is my een man verſcheenen

Die geven ſal en weet van bidden noch van weenen.

Geef ſulcke luyden plaets die beter ſijn als ghy.

A. My dunckt , indien ick 't wel onthouden heb , dat
hy

U ſteld' een ſekren dagh wanneer der 't geld moſt we-
ſen.

P. 'T is ſo geſchiedt. D. Segh ick' er tegen ? A. En is
deſen

Nu al voorby ? D. Neen hy : maer dees' is die voor
heen

Gegaen. A. Hebt ghy geen ſchaemt ghy lichte kra-
mer ? D. Neen

In 't minſte niet wanneer het my profijt kan geven.

G. Ghy asbeer. P. Sal men ſo met goe luy kindren le-
ven ?

D. So een ben ick : ſtae ick u aen, ſo beſicht my.

A. Bedrieght ghy deſen ſo ? D. Neen , Antipho, maer
hy

Bedrieght my : want hy wift , wie dat ick was , voor
defen ,

Maer hem geloofd' ick een heel ander man te wesen.

So dat ick fegh dat ick van hem bedrogen ben ,

Ick ben de selfde man waer voor my yder ken ,

En heb my tegens hem oock anders niet gedraegen.

Maer 't zy daer mee so 't wil : om u luy te behaegen

So fal ick dit noch doen : de ruyter die de meyt

Of dese Phamphila fouw hebben , heeft gefeyt

Dat hy se morgen vroegh van my fal komen haelen

En my de penningen opleggen en betaelen :

Maer weet ghy raed om 't geld en brengh ghy 't eer
als hy ,

Sal ick mijn eygen recht gebruycken , so als wy

Gewent fijn, Phedria : die 't geld eerst neer fal leggen

Sal voorgaen. Daer mee wil ick u goen dagh gaen
feggen.

Derde Handelingh: Derde uytkoomen.

PHEDRIA. ANTIPHO. GETA.

P. **W**At fal ick doen ? waer krijgh ick nu het geld van
daen ,

Van wien , so op een sprongh , voor defen Roffiaen ,

Die minder heb als niet ? had ick met bidden kunnen

Verkrygen dat hy my wat tyds had willen gunnen ,

Drie dagen maer alleen , en langer niet gebeydt

So had ick 't geld gehad dat my was toegefeydt.

A. Segh my eens , Geta : is 't by ons wel goed te maecken ,

En fal ick 't aensien dat hy in 't verdriet fal raecken

Die my so loffelijck van daegh heeft voorgestaen ,

Gelijck ghy seght , en fouw 't niet beter fijn gedaen

Dat wy ons , nu hy 't wel van doen heeft , danckbaer
toonden

En dese vriendschap van gelijcken hem beloonden ?

G. T.

G. 'T souw wel behoorlijck zijn. A. Weer aen dan al een man,

Daer's niemand niet als ghy die hem behouden kan.

G. Wat wilt ghy dat ick doe? A. verschaft ons geld

G. Seer garen,

Maer waer ick 't halen souw most ghy my openbaren.

A. Mijn vader is weer hier. G. Dat weet ick, maer wat dan?

A. Daer's haest genoegh geseyt voor een verstandigh man.

G. Jae seker. A. Jae. G. Ghy weet my schoonen raed te geven:

'T was beter dat je ginght als langer hier gebleven.

Heb ick niet eers genoegh bevochten door de trouw,

Die ghy gedaen hebt, so ick mijn huyd maer heel en houw,

'T en waer ghy my belast' in dese man sijn faecken

Gevaer te loopen om noch aen een galgh te raecken?

A. Hy seyt de waerheyd. P. Wel hoe, Geta, ben ick dan

U luy so vreemd? G. Och neen: maer dat den ouden man

Op ons altsaemen so vergramt is en ontsiecken

Is dat so weynigh, dat hy 't niet genoegh sou wrecken

'T en zy wy hem noch meer verbitterden daer by

Tot dat' er voor ons geen verbidden aen en zy?

P. Sal dan een ander met mijn vryster heen gaen strijcken

En voeren s' uyt mijn oogh in onbekende wijcken?

Spreekt dan met my terwijl 't u noch gebeurtn kan

En ick hier by u ben? siet my voor 't laetsten an.

A. Waerom, of wat zyt ghy van zin te doen? laet hoo-

ren.

P. Indien men haer vervoert heb ick by my geswooren

Dat ick haer volgen fal waer het ter wereld zy,
Of raecken om den hals; so leyt de saeck by my.

G. Ick wensch u goede reys: maer om niet hard te vallen

So neemt het sachtjes op. A. Nu, Geta, sonder mallen,
Siet of ghy voor hem yet kunt vinden. G. Voor hem yet?

Maer wat doch, Antipho? A. Ick bid u, Geta, siet
Om hem te helpen dit of dat te practiseeren
Op dat het naderhand ons niet en koom te deeren
So hy yets min of meer door ongeduld mocht doen.

G. Ick practiseert al vast, en, nae ick kan vermoen,
Is hy behouwen: maer 't en is niet sonder vreesen
Van swarigheyd voor my. A. Wilt niet bekommert wesen

Wy fullen alles met u uytstaen, zuyr en zoet.

G. Seg op dan: hoe veel gelds is 't dat ghy hebben moet?

P. Drie hondert kroonen maer. G. Drie hondert? sackerlooten

Dat valt al dier-koop vleys. P. Als ick het souw begrooten

So is het goede koop. G. Wel aen, wel aen, 't is wel,
Ghy sultse hebben. P. Och, wat benj' een hups gesel.

G. Packt u van hier. P. Maer 't geld dat moet 'er daedlijck wesen.

G. Strax sult ghy 't hebben; daer hoeft ghy niet voort te vresen.

Maer ick heb Phormio van doen op dat hy my

Hier in behulpsaem zy. A. Hy is hier dichte by.

Leght hem te last al wat ghy wilt, hy sal het draegen:

Daer 's niet dat hy niet voor een vriend souw derven waegen.

G. Wat wachten wy? laet ons ten eersten by hem gaen.

A. Is' er noch yet waer in dat ick u by kan staen.

G. Neen,

G. Neen , niet met allen : maer wilt u nae huys begeven

Om haer te trooſten , die half-doodt moeten fitten beven

Van angſt. Waer wacht ghy nae ? gaet daedlijck nae haer toe.

A. Daer is ter wereld niet dat ick ſo gaeren doe.

P. Segh my hoe dat ghy dit ſult klaeren ? G. Onderwegen :

Pack u nu maer van hier, daer is ons aengelegen.

Vierde bandelingh. Eerſte uitkoomen.

DEMIPHO. CHREMES.]

D. **W**El Chremes broer, hoe is de reys u al vergaen ?
Brengh ghy u dochter mee , om wien ghy hier van daen

Naer Lemnos reysde ? C. Neen. D. Hoe is dat by gekoomen ?

C. Dewijl de moer in langh my niet en had vernoomen
En dat ſy ſagh dat ick nae haer niet om en keeck,
De dochter groot wierd, en haer langer niet geleeck
Daer in onſekerheyd te blyven fitten leven
Om myn verſuym, had ſy haer herwaerts aen begeven
Met al haer huysgezin ſo my daer wierd geſeyt.

D. Waerom hebt ghy dan daer ſo langen tijd verbeydt
Doe ghy dat hoord' ? C. Om dat ick daer wierd opgehouden

Door ſieckte dat ick my op reys niet dorſt betrouwen.

D. Wat had ghy voor een ſieckt' of waer quam die van daen ?

C. Vraeght ghy my dat ? hebt ghy uw leven niet verſtaen

Dat ſelfs den ouderdom voor ſieckte werd genoomen?

Doch ick verſtond dat zy wel over was gekoomen.

De schipper, die haer hier gebracht had, zey my so.

D. Maer hebt ghy wel verstaen wat mijnen Antipho
Terwijl ick ben van huys geweest is wedervaeren?

C. Iae dat heeft my geheel gebraght in 't warre-gaeren
So dat ick niet en weet hoe ick m'er uyt sal reën:

Want soo 'k aen yemand vreemds haer foecke te
besteen

Sal ick van stuck tot stuck genoodsaectt sijn te seg-
gen

Van waer en wie zy is: hoe alle saecken leggen.

Ick wist dat ghy my waert so dicht en so getrouw

Als ick mijn selven ben: maer soo 'k s' aen vreem-
den houw

En een van buyten tot mijn swaeger kom te krijgen

Die sal niet langer dan wy maets sijn kunnen swijgen.

Want so wy 't samen eens geraecken in geschil

En so hy my versmaect en weynigh achten wil

Sal hy meer weten als voor my wel souw behooren.

Dan vrees' ick dat het licht mijn huysvrouw komt
ter ooren.

So dat geschiedt, so valt'er anders niet te doen

Als my naectt en beroyt ten huysen uyt te spoen:

Want van mijn goed werd by my anders niet be-
seeten

Als mijn Persoon alleen, gelijck als wy wel weeten.

D. 'T is soo: daerom ben ick hier dapper in belaeen

En laet my desen saeck geheel ter herten gaen.

Daerom sal ick oock noyt moe werden noch ver-
flouwen

Maer al doen, wat ick kan, om u mijn woord te
houwen,

Tot dat ick 't heb volbracht.

Vierde Handelingh: Tweede uytkoomen,

G E T A.

Ick sagh mijn leven so
Een gaeuwe vogel niet als dese Phormio:
Want als ick by hem quam om hem van 't geld te
feggen
Dat ons van noden was en hoe men 't aen souw leg-
gen
Had ick noch naeuwelijx half uytgeseyt, of hy
Had het gevat, was bly, sprack loffelijck van my
En wilde daedelijck nac onsen ouden heenen,
Bedanckende de Goon den dagh te sijn verscheenen
Dat hy aen Phedria mocht toonen dat hy so
Getrouwen vriend van hem was als van Antipho.
Ick sey hem dat hy op de mert my wachten soude
En dat ick daer by hem souw koomen met den
oude,
Die ick nu haelen gae. Maer zacht: wie sie ick daer
Die ginder verre staet? wat droes! het is de vâer
Van onsen Phedria, die sal gekoomen wesen.
Maer buffel, als ick ben waer voor heb ick te vresen?
Of is het om dat ick in plaets van eenen man
Hier noch een tweede krygh die ick bedriegen kan?
'T is beter dubble kans te hebben als maer eene.
Ick sal het geld van hem eerst eyffchen daer 'k voor-
heene
Het oogh op had. So ick 't daer krygh, ben ick vol-
daen
Maer mist het my: so val ick desen vreemden aen.

Vierde bandelingh: Derde uytkoomen.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

- A. **I**ck wacht al vast en weet niet wat het magh be-
 duyden (den?
 Dat Geta niet en komt? maer wat sijn dat voor luy-
 My dunckt ick sie mijn oom daer by mijn vader staen.
 Ay my ick ben bevreesst waer hy hem toe sal raen.
- G. Ick gae so nae haer toe. Weest welkom, heersichop
 Chreme.
- C. Wel Geta, goeden dagh. G. Dat ick u hier ver-
 neemen
 Kloeck en gesond weecrom daer ben ick in verblydt.
- C. Ick twyfel 'er niet aen dat ghy daer bly om zijt.
- G. Wat hebt ghy nieus? C. Ick was so haest niet aenge-
 koomen
 Of heb van stonden aen alhier veel nieus vernoo-
 men,
 So 't veeltyds gaet wanneer men ergens komt van dae.
- G. So hebt ghy, denck, ick, al van Antipho verstaen
 Wat in uw afzijn hem gebeurt is. C. Al te maelen.
- G. Hebt ghy 't aen hem vertelt? 'T is schande te ver-
 haelen
 Dat men van yemanden so uytgestreecken werdt
- D. Ick sprack 'er even van. G. En ick, die in mijn hert
 Dit ernst overley om alles te doorgronden,
 Meyn dat ick tot dit quaed een middel heb gevonden
 Waer mee 't te helpen is. D. Ey Geta, segh my wat
 Dat voor een middel is. G. Een korten tyd nae dat
 Ick van u was gegaen quam Phormio my tegen
 So by geval, terwijl dat ick was onderwegen.
- D. Wat voor een Phormio, G. Die dese vrouw-Per-
 soon:
 (schoon
 D. Ick weet: ick weet. G. My docht, hy quam my al te
 Als

Als dat ick hem van ver ſijn pols niet eens fou voelen:
Ick trock hem wat aen zy, daer ick het minſt ſagh
woelen:

Wel ſey ick. Phormio, waerom fiet ghy niet toe
Dees dingen tuſſchen u luy beyden met gemoe
En vrindſchap liever als met onmin neer te leggen?
Mijn heer is ruſtigh en hy laet zich licht geſeggen,
Pleyt oock niet gaeren: maer zijn beſte vrinden
raen

Hem allegaer dat hy dat vrouw- menſch daer van
daen

Souw ſchoppen. A. Wel doch, wat heeft deſe voor-
genoomen

Of waer toe, denck ick, dat het heden noch ſal koomē?

G. Ghy ſult hier, ſey ick, licht op ſeggen dat hy moet
De ſtraf verwachten diemen over ſulcke doet
Nac rechten, ſo hy haer ter deuren uyt mocht ſetten
Hy weet wel hoe ver dat hy gaen magh nac de wetten.
Luſt u wat groens, begint maer werck en taſt hem
aen:

Ghy ſult haest ſien hoe u die vreugde ſal vergaen.

Hy 's in ſijn jonckheyd van de tongh- riem wel ge-
fneden.

Maer neemt eens dat ghy de victory hebt beſtreden:

Wat ſal 't dan zijn? 't en komt hier op den hals
niet aen,

Maer op de beurs alleen: met geld kan hy volſtaen.

Als ick nu merckte dat de man door deſe reden

Wat murwer wierd, ben ick wat naeder toegetreden.

Hoor ſey ick, Phormio, wy zijn nu beyde by

Malkandren hier alleen: ſegh eens hoe veel dat ghy

Aen geld wilt hebben daer ghy u mee uyt laet koo-
pen

Op dat mijn meeſter het proces mocht laeten loopen;

Sy hier van daen teegh; en ghy ons met vrede liet.

A. Of deſe karel al recht wijs is weet ick niet.

G. Want ick vertrouw so ghy 't wat schappelijck wilt maecken

Dat ghy wel lichtelijck het saeckjen eens sult raecken
(Gelijck mijn meester een goed Heerschoep is) en gheen

Drie woorden sullen zijn te wisslen tusschen tween.

D. Maer, Geta, wie doch had u sulcken last gegeven?

C. Neen Demipho, 't is wel: jae 't kan van al sijn leven

Niet beter vallen om te koomen tot ons wit.

A. Ick ben bedurven och! wat swaerigheyd is dit?

C. Segh voort. G. Hy raed' in 't eerst als of hy was beseeten.

C. Ey seght eens wat hy eyscht: dat ben ick nieu te weten.

G. Te veel: so veel hem luste. C. Ey maeckt een cynd hier af.

G. Wel, sey hy, of men my acht hondert kroonen gaf.

D. Ick sagh hem liever aen een dieffche galligh knopen.

Schaemt hem den bengel niet de luyden so te stroope?

G. 'K heb 't hem genoegh geseyt. Ey lieve, sey ick, wat

Souw hy meer doen, so hy een een'ge dochter had
Aen yemand te besteen? wat voordeel kan 't hem geven

Dat hy geen dochters heeft geteelt, of in het leven,
So hier een vreemde komt en eyscht eens dochters deel?

Om kort te maecken, en u langer niet met veel

Van sulcke malle praet te houden op: dit waeren

Sijn leste woorden, die 'k u mee sal openbaeren.

Ick ben van eersten aen van zins geweest, sey hy,

De dochter van mijn vriend te trouwen, so als my

Betaem-

Betaemde: want ick fagh wat haer kon overkoomen
 Wanneer een arme van een rijke werd genoomen,
 Dat die gemeenlijck van de man maer werd geacht
 Als een jongh-wijf: maer als ick naeder my bedacht
 Bevond ick, om recht uyt en rond met u te praeten
 Dat het my beter was dat houwelijck te laeten;
 En dat ick nam een vrouw die wat ten hylick brocht
 Waer mee dat ick my uyt mijn schulden redden
 mocht,

En nu noch fegh ick: dat (fo Demipho wil fchieten
 So veel gelijk ick met die andre fal genieten
 Die nu mijn Bruyd is) ick niet lievers doen en fouw
 Als defe Phanium ontfangen voor mijn vrouw.

A. Ick weet voorwaer niet wat ick hier van heb te
 dencken,

Of hy't uyt kortfwijl, dan of hy 't, om my te krenc-
 ken,

Uyt quaedheyd doet, en of 't met voordacht fo ge-
 fchiedt

Of uyt ontwetenheyd: 'k verftae 't my langer niet.

D. Maer of hy fchuldigh was meer als hy kan betaelen
 En dat het niet als van fijn vleyfch en waer te haelen?

G. Mijn land, fey hy, dat ftaet voor honderd kroo-
 nen vaft.

D. Ick fal z' hem geven, dat hy 't daer mee weer-
 ontlafst,

Hy trouwfe maer en gae ftrax met haer heenen ftrijc-
 ken.

G. En op zijn huyje ftaet'er hondert van gelijcken.

D. Hola! 't is al te veel. C. Ey lieve, roept fo niet:

Seght my alleen dat ick u defe honderd fchiet.

G. Oock, feyt hy, moet ick voor mijn vrouw een meysje
 koopen,

En voor wat huyfraedt fal al mee wat heenen loopen,

Dan moet'er noch wat van de bruylofs kosten af?

Wel, of hy my daer voor noch honderd kroonen gaf?

D. Hy

D. Hy quelle my, so langh hy wil, met *procederen*
 Hy doe my duysendmael daghvaerden en *sommenen*:
 Ick geef niet eenen deuyt. Wat rijdt my dese guyt?
 Soeckt hy mijn beurs te vlôon, en lacht hy my noch
 uyt?

C. Ick sal se geven, wilt u slechts te vreden houwen
 En maeckt maer dat uw soon de dochter komt te trou-
 wen

Die wy luy willen dat hy neem. A. Och Geta! ghy
 Hebt my om hals gebraght door uw bedriegery.

C. Om mijnentwil werd zy ten huysen uyt gedreven:
 So is 't oock reden dat ick 't meesten heb te geven.

G. Voorts, sey hy, dat men 't hem strax laeten weten
 souw

So ghy van zins zijt dat hy met dit vrouw-mensch
 trouw

En d' andere verlaet, om volgens uw begeeren
 Sich selven in de saeck te mogen regeleeren.

Want d'ander' hadden hem altijd en plaets geset

Wanneer en waer hy 't geld souw krijgen, dat hy met
 Die dochter hebben souw. C. Ghy sult de karel seg-
 gen

Dat wy gesint zijn strax ons geld daer neer te leggen:
 Hy segge d'ander' op, en dat hy dese trouw'.

D. Hy hebbe noyt geluck, dien vuylick, met de vrouw.

C. 'T komt wel dat ick veel gelds ontfangen heb van
 wegen

Myn huysvrouws hoeven, die in Lemnos sijn gelegen,

De vruchten namentlijck en pachten van haer land.

Dit heb ick mee gebraght en 't is hier by de hand.

Ick sal 't nu nemen om te besigen, en tegen

Myn huysvrouw seggen dat ghy daer om waert ver-
 legen.

Vierde Handelingb: Vierde uytkoomen.

ANTIPHO. GETA.

A. **H**Ou, Geta. G. Wie is daer? A. Hoe is het hier
geſtelt?

G. Ick heb ons³ oude luy gefnooten, en wat geld
Haer uyt de beurs geklopt. A. Sal 't nu te degen we-
ſen?

G. Dat weet ick niet, maer heb gedaen ſo my voor deſen
Bevolen was te doen. A. Dat u den hemel plaegh:
Waerom antwoordt ghy my yet anders als ick vraegh?

G. Wat ſegt ghy dan? A. Wat dat ick ſegh? ghy hebt
mijn ſaecken

So ver gebraght dat ick 'er niet weet uyt te raecken
Als met een toutje, dat ick vaſt maeck om mijn hals.

Dat al de goden en godinnen: ſo veel als

'Er boven d'aerde zijn en onder, met malkandre

U moeten ſchenden tot een voorbeeld van all' andre.

Die wat beſtellen wil beveel het deſe man,

Die uyt de kalmt u in de klippen helpen kan.

Wat kon der arger ſijn als op dat zeer te raecken,

Of in het minſte van mijn wijf gewagh te maecken?

Ghy hebt mijn vader hoop doen hebben dat men ſo

Een vrouw wegh ſchoppen kan: en als nu Phormio

Dit houlijx-goed ontfanght en haer ſal moeten trou-
wen

Hoe ſal 't dan gaen? G. Hy ſal zich daer wel buyten
houwen.

A. Laet het ſo ſijn: maer als die andre luy het geld
Weer ſullen eyſchen, dat s' hem hebben toegetelt,
Dan ſal hy, denck ick, zich om ons luy laeten leggen
In de gevanckenis. G. Door quaelijck na te ſeggen
En yemands woorden te verdraeyen kan men quaed
Van alles maecken dat ſelfs goed is in der daed,

Gelijck

Gelijck ghy doet, van wien al 't goede werd verſwegen
En 't quaed alleen geſeyt, Maer hoort nu eens te de-
gen :

Soo hy het geld ontfanght is hy gehouwen haer
Te trouwen, ſo ghy ſeght : ick ſpreeck't niet tegen,
maer

Ten minſten ſal men hem een weynich tijds vergun-
nen

Om watter tot de leeft van nooden is te kunnen
Ree maecken, gaſten en ſijn goe bekende noôn
En offerhande doen ter eere van de Goôn,
En ondertuffchen ſal men 't geld uyt kunnen vinden
Het geen dat Phedria belooft is van ſijn vrinden,
Daer hy die andre dan weer mee betaelen kan.

A. Wat redenen ſal hy by brengen, deſe man !

G. Ghy vraeght als of 'er niet by honderden en waeren
Te vinden : Sedert zijn my dingen wederyaeren
Die vreemd en ſelfaem zijn, daer ick vervaert voor
ben :

Een vreemden ſwarten hond, een die ick niet en ken,
Quam loopen in mijn huys : een ſlangh is neerge-
ſchooten

Van 't dack af op de plaets uyt onſe regen-gooten :
Daer heeft een hen gekraeyt : die 't ingewand beſien
Der offer-beeſten, en de Wicchelaers, verbien
Yet nieuws te vangen aen voor het begint te kouwen.
Een reden, die men voor rechtveerdigh plagh te hou-
wen.

Siet eens, ſoo ſal 't 'er gaen. A. Dat het maer ſo en
gae.

G. Het ſal : ſiet maer op my, die u daer borgh voor ſtae.
Daer komt uw vader uyt : nae dat het hier geſtelt is
Soo loopt nae Phedria en ſeght hem dat 'er geld is.

Vierde

Vierde Handelingh: Vijfde uytkoomen.

DEMIPHO. GETA. CHREMES.

- D. **I**ck ſegh u, weest geruſt: ick ſal wel voor my zien
 Dat my van haer luy geen bedrogh en ſal geſchien
 En denck van deſen aep ſo licht niet af te ſcheyen,
 Maer ſal mijn dingen wel en wiſſelſck beleyen
 En neemen luyden tot getuygen, die het zien
 En hooren wat ick geef, en waerom, en aen wien.
- G. Wat is de man beſorght daer niet en valt te vreſen!
- C. Maer haeft u wat, het dient terſtont gedaen te weſen,
 Terwyl de ſelve luſt noch duyrt: want by al dien
 Hy van die andere, dat lichtelijck kon geſchien,
 Wat harder wierd geperſt ſouw hy nae ons niet beyen.
- G. Daer raedt ghy 't op ſijn hooft. D. Wilt my dan by hem leyen.
- G. Ick ben al langh gereedt. C. Als ghy daer hebt gedaen
 So bid ick dat ghy voort eens by mijn wijf wilt gaen
 Dat ſy het padt voorheen by deſe gae bereyen
 En ſpreeke 't vrouw-menſch aen eer ſy van daer ſal ſcheyen:
 Dat ſy haer ſegh, dat wy goed vinden dat ſy trouw
 Met Phormio, op dat ſy haer niet quaelick houw.
 Dat dat een man is, daer ſy beter mee ſal weſen
 Als met de andere, dewyl hy langh voor deſen
 Met haer heeft omgegaen: dat wy luy nergens in
 Gebreeckigh zijn geweest: dat hy 't doet met zijn zin
 En met haer ſo veel goed ten houwlijck heeft gekregen
 Als hy ſelfs heeft geeyſcht. D. Is u daer aen gelegen?
 C. Jae

C. Jae Demipho , al veel. D. Is 't niet genoegh dat ghy

Gedaen hebt alles wat ghy schuldigh waert , ten zy
'T voor goed gekeurt werd door de mond van alle lieden?

C. Ick wouw wel dat het mocht met haere wil geschieden

Op dat sy niet en meyn dat sy werd wegh gejaecht.

D. 'T is niet van nooden dat uw wijf die boodschap draecht ,

Ick kan 't haer selver wel gaen seggen. C. Jae ghy trouwen :

Maer 't waer wel best dat sulcks geschiede tusschen vrouwen.

D. Ick sal 't gaen vraegen. C. En ick denck vast nae wat hoeck

Ick best sal gaen daer ick dat andre vrouw-volck soeck.

Vijfde Handelingh : Eerste uitkoomen.

SOPHRONA. CHREMES.

So. **W**At sal ick doen, of nae wat vriend sal ick vertaelen

Och arme ! dien ick dees raedslagen magh verhaelen?

Wie vind ick best die my hier in behulpsaem zy

Also ick vreesse dat mijn joffrou in de ly

Sal raecken door den raed, die ick haer heb gegeven,

En dat men lelijck met dit arme schaep sal leven ,

So euvel, hoor ick, neemt de jonghmans vader 't geen

Alhier is omgegaen. C. Wat of dit doch voor een

Oud-wyfe wesen magh, die soo geheel verslaegen

Komt uyt mijn broeders huys? wat of sy heeft te klagen !

S. Om welck te doen de nood my perste (schoon dat ick
Wel wist dat dit geen vast of bondigh houwelick

Kon

- Kon weſen) en daer ick mijn raed heb toe gegeven
Om middlertyd te zijn verſekert van ons leven.
- C. Wel wat is dit ? ſo ick wel uyt mijn ooghen zie
Of my niet en bedriegh, is dit de ſelve, die
Mijn dochter heeft gezooght en certyds plagh te min-
nen.
- S. En die haer vader is : C. Wat ſal haer gaen begin-
nen ?
- S. Is niet te vinden. G. Sal ick haer gaen ſpreken aen
Of wacht ick beſt tot dat ick beter heb verſtaen
Wat dat zy zeyt ? S. Och, mocht ick ſo geluckigh
weſen
Dat ick hem vond, ſo had ick nergens voor te vreſen
- C. O jae, ſy is het ſelfs : 't is beſt dat ick haer gae
Aenſpreken. S. Wie hoor ick daer ſpreken ? C. So-
phrona.
- S. Die my noemt by mijn naem gelijk of hy my ken-
de ?
- C. Ick wilde wel dat ghy uw ooghen herwaerts wende.
- S. O lieve Goon, is dit niet onſen Stilpho ? C. Neen.
- S. Wat ſeght ghy, neen ? C. Ey wijckt een weynigh der-
waerts heen,
Wat meer of van de deur, en wilt voordachtigh weſen
Dat ghy my met die naem niet meer en noemt nae
deſen.
- S. Sijt ghy die man niet die ghy ſeyde dat ghy waert ?
- C. Soet, ſoet. S. Waerom ſijt ghy voor deſe deur ver-
vaert ?
- C. Ick heb een quaede vrouw daer binnen, en de rede,
Waerom ick my wel eer by u luy noemen dede
Met een verkeerde naem, was deeze : dat ghy 't niet
Verpraeten ſoud het geen tot uwent was geſchiedt,
En brengen aen den dagh dat oorbaer was te ſwijgen
Op dat mijn wiſf daer van geen kennis quam te krij-
gen.
- S. Jae daerom hebben wy u in de gantsche ſtad
Niet kunnen vinden, wy ellendige. C. Maer wat
Hebt

Hebt ghy te schaffen met de luyden van daer binnen?

Hoe is het met u vrouw, en die ghy pleegh te minnen,

S. Helacs! C. Wat is'er? sijn zy levendigh of doodt?

S. De dochter leeft noch, maer de moeder is van groot Verdriet en hertzeer, laes, gescheyden uyt het leven.

C. Dat's quaed. S. Ick oude vrouw, van yder een be-
geven

En arm en onbekent, heb nae mijn beste macht

De dochter met een man in houwelyck gebracht,

De soon hier van dit huys, aen wien sy quam te trouwen,

C. Met Antipho? S. Met die. C. Wel, heeft hy dan twee vrouwen.

S. Ey doch! hy heeft'er geen als dese maer alleen.

C. Sijn nicht dan, die men feyt, wat is doch dat voor een?

S. 'T is al de selfde. C. Jae? S. Het sijn gemaecte mouwen:

Dat heeft men so geseyt om een te moogen trouwen

Daer hy verliest op was, en die geen goed en had

Dat sy ten houlijck braght. C. O lieve Goon, hoe dat

De dingen altemet hier in de wereld loopen

Dat by geval geschiedt 't geen niet en was te hoopen!

Ick ben noch naeulijx weer gekoomen van de reys

Of vind mijn dochter uyt-gehylickt nae mijn eys,

So, en met so een man gelijk als wy begeerden.

'T geen daer mijn broer en ick ons selven seer om
weerden

Dat het geschieden mocht, heeft dese vrouw alleen

En sonder dat wy daer in 't minsten yet toe deen

Te weegh gebracht. S. Ghy mocht nu verder over-
leggen

Want dat'er dient gedaen: Want ick heb hooren
seggen

Hoe

Hoe dat de vader van de jonghman, die weer van
Zijn reys gekoomen is, fo quaed is als hy kan
En dat dit werck van hem heel quaelijck werd ge-
noomen.

C. Van die kant hebt ghy voor geen fwaerigheyd te
fchroomen:

Maer ick befweer u by de menschen en de Goon
Gelijck het u van my werd op den hals verboon,
Dat ghy 't niet voort en seght of yemand kom te
hooren

Dat dit mijn dochter is; ick segh 't u van te vooren

S. Daer sal geen nood van zijn. C. Kom, laet ons bin-
nen gaen:

Wat hier noch meer van is dat sult ghy daer verstaen.

Vijfde Handelingh: Twede uyt koomen.

DEMIPHO. GETA.

D. **H**Et is ons eyghe schuld en 't souw veel beter
wesen

Dat wy ons selven deen wat meer ontsien en vresen

In plaetse dat men tracht de naem te hebben van

Te sijn een redelijck en een goetdertigh man.

Men magh wel loopen; maer men moet het so niet
maecken

Dat men sijn eygen huys versuyme te bewaecken :

Dat dient men niet voorby te loopen. Was het niet

Genoegh dat ons van hem dat onrecht was geschiedt

Of mosten wy hem noch geld daeren boven geven

Op dat hy middlertijd yet had om af te leven

Tot dat hy weer of d' een' of d' andre seltery

Bedacht om ons van nieuws te brengen in de ly ?

G. 'T is so gelijck ghy seght. D. Luy, die het recht
vertreden (den.

Of kromme, weten selfs noch geld daer uyt te sme-
Ghy

Op dat ghy spreekken mooght met dese jonge vrouw,
 Die anders u misschien te machtigh vallen souw.
 N. Dat sal ick doen: maer ick heb daer mijn man vernoomen

En sie hem herwaerts aen uyt uwen huysse koomen.

C. Segh, Demipho, is hem dat geld al aengerelt?

D. O jae 't: ick heb dat al van stonden aen bestelt,

C. Ick wilde wel om veel dat ghy dat had gelaeten.

Maer soet: mijn wijf is daer, ick moft my niet verpraeten.

D. Waerom woud ghy dat wel? C. 'T is wel so. D. Maer hebt ghy

Met haer gesproken en geseyt waerom dat wy
 Van zins geworden sijn uw wijf by haer te leyden?

C. Och jae 'k. D. Wat seyd sy doch? C. Sy wil niet van hem scheyden.

D. Waerom niet? Om dat sy malkanderen geheel
 Van herten minnen. D. Wat gaet ons dat aen? C. Al veel. ^{(is.}

Daer by bevind ick dat dit vrouw-mensch onse nicht

D. Ben j' in de boonen, dat het hooft u daer van licht is?

C. 'T is sonder reden niet dat ick u segh, en ghy

Sult het bevinden so te sijn, als ghy met my

U selven eens bedenckt, D. Syt ghy wel by u zinnen?

N. Wilt tegen onse nicht niet schandelijcks beginnen.

D. Wat nicht? C. Ontkent het niet: men heeft haer
 vaer genomt

Met een verkeerde naem, waer uyt dees dwaelingh
 komt.

D. Kost hy haer vader niet. C. O jae hy. D. Om wat reden

Heeft hy hem dan verkeert genoemd? C. Sult ghy
 my heden

Noyt yet toegeven noch involgeni noch verstaen?

D. So langh my anders geen verklaeringh werd gedaen?

C. Gaet

C. Gaet ghy noch voort of wilt ghy hier een eynd af
maecken?

N. Ick ben verwondert wat' er zy van deſe ſaecken.

D. Voorwaer ick weet het niet. C. Sijt ghy daerom
beluſt?

So help my Iupiter gelijk ick ben bewuſt.

Dat ghy en ick ſijn van haer aldernaefte vrinden.

D. Help Goden ! laet ons haer gelijckelijck gaen vin-
den :

Ick wil het weten wat dat hier af zy of niet.

C. Is 't mogelijk ? D. Wat is 't ? C. Is 't niet een
groot verdriet

Dat mijn geloof by u ſo weynich is van waerde ?

D. Wilt ghy dat ick 't geloof ? wilt ghy dat ick 't aen-
vaerde

Voor waer is 't yet dat niet meer onderſoght en dient ?

Laet het ſo ſijn : maer met de dochter van ons vriend

Hoe ſal het daer mee gaen ? C. Dat fullen wy wel
klaeren.

D. Wat ſal men daer mee doen ? ſal men die laeten vae-
ren ?

C. Iae, waerom niet ? D. En ſal die andre blyven ?
C. Iae.

D. Ghy mooght dan wel nae huys toe gaen, Nauſi-
ſtrata.

N. 'T ſal voor u alle veel gevoeghelijcker koomen

Dat ſy daer blyft, als 't geen ghy eerſt had voorgenoo-
men.

Want als ick d'eerſte mael dit vrouw-menſch ſagh, ſo
ſcheen

Sy my heel fraey te zijn en meerder als gemeen.

D. Wel wat is dit ? C. Heeft ſy de deur al toe getroc-
ken ?

D. Iae. C. Lieve, ziet hoe wel dat deſe dingen loc-
ken.

- Den hemel is met ons : ick heb bevonden dat
 Mijn dochter met uw zoon, zo als ick 't gaeren had,
 Getrouwt is. D. Wat een praet ? hoe kon hy sulcx be-
 ginnen ?
- C. 'T is hier t' onvry om te vertellen. D. Gaet dan
 binnen.
- C. Maer hoor : wy dienen hier voorzichtig in te gaen
 Dat onse zoonen 't niet en koomen te verstaen.

Vijfde Handelingh: Vierde uytkoomen.

ANTIPHO.

Ick ben verblydt , hoe 't met mijn faecken zy ge-
 legen,
 Dat Phedria 't geen hy begeert heeft, heeft verkre-
 gen.
 Hoe fraey is 't dat men nae alfulcke lusten staet
 Die met een weynighje , wanneer 't u tegen gaet,
 Te helpen zijn ! het geld was naeuwelijx gevonden
 Of hy was daedelijck van alle forgh ontbonden :
 Maer ick en sie voor my geen middel hoe ick 't
 maeck ,
 Waer door ick op een ree uyt dees verwarringh raeck.
 Want, so 't verhoolen blyft, so heb ick strax te schroo-
 men,
 En raectt het aen den dagh sal ick in schande koomen.
 Oock souw ick nu niet weer nae huys toe gaen , indien
 Ick niet wat kans om haer te houwen had gesien.
 Maer waer verneem ick best waer Geta nu magh stee-
 ken
 Dat hy my segh hoe ick mijn vader best sal spreken ?

Vijfde

Vyfde Handelingb : Vijfde uytkoomen.

PHORMIO. ANTIPHO.

- P. **I**ck heb de penningen ontfangen, 'k heb het geld
Den Roſſiaen ſtrax voor de dochter toegetelt,
Ick heb haar daer van daen voor Phedria genoomen,
Ick heb gemaect dat ſy hem eygen toe ſal koomen,
Want ſy is vry geſtelt uyt haere ſlaeverny:
Nu reſt 'er maer een dingh alleenelyk, dat my
Noch te verrichten ſtaet, op dat ick ſonder ſorgen
Magh ſitten drincken van den avond tot den morgen
Daer my van d' oude luy geen hinder werd gedaen,
Want ick heb voor dat ick verſcheyde dagen aen
Malkanderen mijn neus in 't glas te weeck ſal leggen.
- A. Maer daer is Phormio: wat weetj' ons nieuws te ſeg-
gen?
- P. Waer van doch? A. Hoe 't nu voort met Phedria
ſal gaen.
- Hoe ſeyt hy dat hy meynt ſijn liefde te verſaen?
- P. Het ſal ſijn beurt nu ſijn om uwe rol te ſpeelen.
- A. Wat rol? P. Sich voor een tyd ſijns vaders oogh
onſteelen.
- En vorders bidt hy dat ghy wederom de zijn
Wilt ſpeelen. A. Welcke? P. By ſijn vaer ſijn voor-
ſpraeck zijn:
- Want hy tot mijnent zich tot drincken meynt te ſtel-
len
- En ick ſal d' ouwe luy wat op haer mouw gaen ſpellen
Dat ick nae Sunium te mert treck, om een meyt
Te koopen volgens 't geen haer Geta heeft geſeyt,
Op dat ſy in geen quaed vermoeden mochten koo-
men
- Dat ick haer geld verſmeer als ick niet wierd verno-
men

- Den hemel is met ons : ick heb bevonden dat
 Mijn dochter met uw zoon, zo als ick 't gaeren had,
 Getrouwt is. D. Wat een praet ? hoe kon hy sulcx be-
 ginnen ?
- C. 'T is hier t' onvry om te vertellen. D. Gaet dan
 binnen.
- C. Maer hoor : wy dienen hier voorfichtigh in te gaen
 Dat onse zoonen 't niet en koomen te verstaen.

Vijfde Handelingh: Vierde uytkoomen.

ANTIPHON.

Ick ben verblydt , hoe 't met mijn faecken zy ge-
 legen ,
 Dat Phedria 't geen hy begeert heeft , heeft verkre-
 gen.
 Hoe fracy is 't dat men nae alfulcke lusten staet
 Die met een weynighje , wanneer 't u tegen gaet,
 Te helpen zijn ! het geld was naeuwelijx gevonden
 Of hy was daedelijck van alle sorgh ontbonden :
 Maer ick en sie voor my geen middel hoe ick 't
 maeck ,
 Waer door ick op een ree uyt dees verwarringh raeck.
 Want, so 't verhoolen blyft, so heb ick strax te schroo-
 men,
 En raect het aen den dagh sal ick in schande koomen.
 Oock souw ick nu niet weer nae huys toe gaen , indien
 Ick niet wat kans om haer te houwen had gesien.
 Maer waer verneem ick best waer Geta nu magh stee-
 ken
 Dat hy my segh hoe ick mijn vader best sal spreken ?

Vyfde Handelingb : Vyfde uytkoomen.

PHORMIO. ANTIPHO.

- P. **I**ck heb de penningen ontfangen , 'k heb het geld
Den Roffiaen ſtrax voor de dochter toegetelt ,
Ick heb haar daer van daen voor Phedria genoomen,
Ick heb gemaect dat ſy hem eygen toe ſal koomen,
Want ſy is vry geſtelt uyt haere ſlaeverny :
Nu reſt 'er maer een dingh alleenelijck, dat my
Noch te verrichten ſtaet, op dat ick ſonder ſorgen
Magh ſitten drincken van den avond tot den morgen
Daer my van d' oude luy geen hinder werd gedaen,
Want ick heb voor dat ick verſcheyde dagen aen
Malkanderen mijn neus in 't glas te weeck ſal leggen.
- A. Maer daer is Phormio : wat weetj' ons nieus te ſeg-
gen ?
- P. Waer van doch ? A. Hoe 't nu voort met Phedria
ſal gaen.
- Hoe ſeyt hy dat hy meynt ſijn liefde te verſaen ?
- P. Het ſal ſijn beurt nu ſijn om uwe rol te ſpeelen.
- A. Wat rol ? P. Sich voor een tyd ſijns vaders oogh
onſteelen.
- En vorders bidt hy dat ghy wederom de zijn
Wilt ſpeelen . A. Welcke ? P. By ſijn vaer ſijn voor-
ſpraeck zijn :
- Want hy tot mijnent zich tot drincken meynt te ſtel-
len
- En ick ſal d' ouwe luy wat op haer mouw gaen ſpellen
Dat ick nae Sunium te mert treck, om een meyt
Te koopen volgens 't geen haer Geta heeft geleyt,
Op dat ſy in geen quaed vermoeden mochten koo-
men
- Dat ick haer geld verſmeer als ick niet wierd verno-
men

Maer t' uwent werd de deur geopent. A. Siet eens wie
Dat hier te voorschijn komt. P. 'T is Geta, nae
ick zie.

Vijfde Handeling: Seste uijtkoomen.

GETA. ANTIPHO. PHORMIO.

G. **O** Luck-goddin, hoe fraey doet ghy u heden open
Voor onsen Antipho ! hoe veel gelucks met
hoopen

Hebt ghy door uwe hulp so ras, so onverwacht,
So op een oogen-blick, als hy niet minder dacht,
Hem toegebracht ! A. Wat magh de karel overkoo-
men ?

G. En ons, sijn vrinden, wat al vreesens afgenoomen ?
Maer waer nae wacht ick dat ick niet ter stont mijn kap
Op mijne schoeren neem en haestigh heenen stap
En soeck hem waer hy zy, om hem bekend te maec-
ken

Wat hier gebeurt is in sijn houwelyckse saecken ?

A. Verstaet ghy wat hy seyt ? P. Verstaet ghy 't ? A. niet
een woord.

P. Ick even oock so veel. G. Ick wil gaen stappen voort
Nae Dorio : daer denck ick dat sy sullen wesen.

A. Hou Geta. G. Hou weerom. Is 't wonder, of voor
desen

Niet meer gebeurt dat ghy, wanneer ghy ergens herd
Nae toe wilt loopen, weer te rugh geropen werd ?

A. Hou, Geta. G. Roep vry voort : nochtans sult ghy
niet maecken

Met uwe moeylijckheyd dat ick mijn gangh sal staec-
ken.

A. Blijft ghy niet staen ? G. Ghy krijgt terstond wat
op uw huyd.

Het is, geloof ick, 't een of 't ander slaefjen uyt

De buyrt, dat aen my roept. A. So ghy niet op wilt
houwen

Sal ick u daedlijck selfs de huyd wat koomen touwen.

G. Die my daer dreyght te slaen dat moet al yemand
van

Mijn goe bekende zijn : maer is 't de selfde man

Of niet, die 'k soeck? och, jae 't. P. Gaet hem ten
eerste spreken.

A. Hoe loopt ghy so? G. O ghy, die ick de braeffte
reken

Van al die leven! want het is een seker dingh

Dat ghy alleenigh zijt de rechte gunstelingh

Der Goden, Antipho, die sy beminnen boven

All' andre. A. 'K wenschte 't wel : maer als ick 't
moet geloven

So sou 'k wel willen dat ghy my de reden zeyt.

G. Is 't niet genoegh dat ick u heel met vrolickheyd

Besmeer? A. Ghy doodt my, och! P. Laet dat be-
loven vaeren

En seght ons liever wat ghy brengt voor goede mae-
ren.

G. Wel, heb ick u daer mee? P. Jae ghy; maer waer
toe al

Dat samlen? G. Luystert dan nae 't geen ick seggen
sal.

Als wy u flus het geld gegeven hadden, tegen

Wy wederom nae huys : mijn meester onderwegen

Vond goed dat hy my nae u huysvrouw zond. A. Hoe
zo?

G. Ick laet dat vaeren, want die dingen, Antipho,

Die dienen weynigh of heel niet tot dese saecken.

So haest als ick 't quartier der vrouwen quam te naec-
ken

Loopt Mida nae my toe en treckt my achter by

Mijn mantel : ick sie om en vraegh hem wat hy my
Had

Had vast te houden: 't is my scherpelijck verboden
 Gaf hy tot antwoord dat ick yemand van de boden
 Souw in de kaemer van ons Joffrouw laeten gaen:
 De Minne Sophrona quam flus met Chremes aen
 (Ons oudeman zijn broer) en die is recht te vooren
 By haer, zey hy. So haest als ick dit quam te hoor-
 ren

Ben ick heel soetges op mijn teenen voort gegaen
 Wat naeder aen de deur alwaer ick stil bleef staen.
 Ick ley mijn oor aen 't slot, hiel mijnen aeffem binnen
 En heb also nae 't geen daer omgingh wat beginnen
 Te luyfteren. A. Ick bid u, Geta, gaet doch voort.
 G. Hier heb ick so een fraey en schoon stuck wercks
 gehoort

Dat ick schier over luyd van blydschap had gekreeten.
 A. Wat doch? G. Wat dunckt u? A. Hoe souw ick dat
 kunnen weten?

G. En 't wonderbaerlijckst dat een mensch vermoeden
 kan:

Men heeft bevonden dat uw oom de vader van
 Uw huysvrouw is. A. wat segt ghy daer? mijns vaders
 broeder?

G. Hy heeft wel eer gepopt in Lemnos met haer moeder
 In 't heymelijck. P. Ghy droomt: als of z' haer va-
 der niet

Souw kennen. G. Phormio, gelooft vry dat'er yet
 Moet aen zijn: maer hoe kon ick 't al te mael te degen
 Verstaen, die buyten was, wat sy daer binnen tegen
 Malkandren seyden? P. 'K heb dat praetje meer ge-
 hoort.

G. Jae maer ick sal u noch wat seggen, dat u voort
 Vast doen geloven sal dat wy dit niet en droomen.
 Uw oom is middlertijd ten huysen uyt gekoomen
 En met uw vader strax nae binnen weer gegaen
 Sy vinden t' saemen goed en hebben 't toe gestaen

Dat

Dat ghy de vrouw behoudt, en eyntlijck my gefonden
Dat ick u ſoecken en als ick u had gevonden

By haer luy brengen ſouw. A. Wel nu dan: ſchort
my mee (ben ree.

En voert my derwaerts heen: wat wacht ghy? G. Ick

A. Mijn lieſte Phormio, vaert wel. P. Ghy van ge-
lijcken.

So moete my de gunſt der Goden noyt beſwijcken

Als ick verheught ben dat al deſe dingen ſo

Wel uyt gevallen zijn voor haer en Antipho,

So op ſijn onverſienſt! hier door heb ick gekregen

Gelegentheyd om met dees' oude maets te degen

De geck te ſcheeren, en den goeden Phedria

De ſorgh t' ontnemen dat hy niet en hebbe na

Sijn kameraeds te gaen en ſich voor haer verkleenen

En bidden dat ſy hem wat gelds doch willen leenen:

Want ick verſtae dat hy het ſelve geld, dat haer

Van 't hert gebonden is, behouden ſal, en daer

Toe weet ick raed, en hoe ick haer daer toe ſal
dwingen

Heb ick al afgeſien: ſy ſullen 't niet onſpringen

Nu is 't van noo dat ick myn backhuys en gelaet

Stell' in een andre ploy als 't tegenwoordigh ſtaet.

Maer ick ſal hier van daen, nae 't naeſte ſteegje
wijcken,

Van waer ick my terſtond aen haer ſal laeten blijcken

Als ſy uytkoomen: ick blijf van de mart van daen

Daer ick my veynſen wouw nae toe te ſullen gaen.

Vijfde Handelingh: Sevende uytkoomen.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

D. **W**aerachtigh, broer. ick heb de Goon om groote
reden

Te dancken. ſo 'k oock doe, dat deſe dingen heden

Ons

Ons wel geluckt zijn: maer nu dienen wy terstond
 Nae Phormio te gaen om van den vagegebond
 Ons geld te haelen eer hy 't koome te verspillen
 En dat te foecken maeck of lappe door de billen.

P. Ick kom soo aengaen om te sien of Demipho
 By huys is, op dat ick hem segh: D. Maer, Phormio,
 Wy gingen soo nae u, P. En om de selve reden
 Misschien waerom dat ick nae t' uwent toe quam
 treden.

D. Voorseeker. P. Ick geloof 't: maer 't is belache-
 lijk

Dat ghy nae 't mynent ginght: Of vreesde ghy dat ick
 Mijn woorden, die ick heb geseyt, niet nae mocht
 koomen

En aerselen van 't geen ick eens had aengenoomen?

Hoort wat ick segh: ick magh so arm sijn, als men
 kan,

Een dingh nochtans heb ick altijd gesocht, een man

Te wesen van mijn woord, en groote forgh gedrae-
 gen

Dat niemand over my dieshalven had te klaegen.

C. Vind ghy dit vrouw-mensch niet so fraey gelijk
 ick u

Geseyt heb, brôer? D. Heel fraey. P. En daerom
 kom ick nu

Nae u toe, Demipho, om hier mijn woord te houwen

En u te seggen dat ick ree ben om te trouwen

Wanneer ghy wilt: want ick heb al mijn dingen daer

Nae aengestelt, en mits ick merckte dat met haer

Te trouwen u luy dienst te doen was, heb ick gaeren

All' andre saecken, so 't betaemde, laeten vaeren

Maer dese man die raedt het my geweldigh af

En meynt, indien ick haer aen u ten houlijck gaf,

Dat al de wereldt daer sijn tanden mee souw stoocken

Te voorens, seyde hy my, heeft het aen ons onbrooken

Dat

Dat men s' hem niet en gaf doet 't eerlijck kon geschien:

Nu sal 't een schande zijn wanneer de luyden zien

Dat wy haer als een weeuw uyt onse huysen jaegen:

En meest al 't geen daer ghy my flus mee woudt be-
klaegen.

P. Ghy scheerdt al trots genoegh de geck met my. H
Hoe so?

P. Is dat noch vraegens waerd? segh my eens, Demipho,
Wat kans ick hebben kan om d' andere te trouwen?

Want wat gelaet sal ick van schaemte kunnen houwen

Als ick weer by haer kom die 'k eenmaels heb ver-
smaedt?

C. Seght oock, dat Antipho niet gaeren haer verlaet.

D. En oock souw Antipho niet gaeren haer verlaeten.

ICK bid u, Phormio, laet u daer toe bepraeten

En treed met my eens weer te rugge nae de mert

En maeckt daer dat het geld weer afgeschreven werd

Op my. P. Op u? dat al weer over is geschreven

Op mijne schuldenaers aen wien ick 't had te geven?

D. Wat doen wy dan? P. Indien ghy wilt dat ick de
vrouw

Sal trouwen, Demipho, die my by ondertrouw

Van u gegeven is, ick sal se gaeren trouwen:

Maer by aldien ghy zijt genegen haer te houwen

En so sy t' uwent blyft, so laet het goed aen my

Dat ghy ten houwelyck gegeven hebr: want ghy

Soud my groot onrecht doen indien ick wierd be-
droogen

Om uwent wil, die, om dat ghy uw eer soud moogen

Behouwen, d' andere (daer ick geen minder geld

Mee hebben souw als ghy my gaeft) te leur gestelt

En laeten vaeren en haer paspoort heb gegeven.

D. Loopt aen een dieffche galgh. Wie hoorde van
sijn leven

So

- So grootse woorden ghy land looper, als je bent ?
 Wat meynt ghy dat ghy hier niet beter zijt bekend
 En dat men niet en weet wat ghy al hebt bedreven ?
P. Ick werd geterght. **D.** Soud ghy, so zy u wierd ge-
 geven,
 Haer trouwen ? segh. **P.** Besoeckt het eens. **D.** Jae
 dat mijn zoon
 By u souw blyven met dit vrouw- mensch metter
 woon
 Dat had ghy met haer voor. **P.** Wat magh de man
 al seggen ?
D. Ick segh u, dat ghy my dat geld weer op sult leggen
P. Ick segh u, dat ghy mijn mijn vrouw geeft. **D.**
 Spreeckt my aen
 Met recht. **P.** Met recht ; by loo, so ghy so voort
 wilt gaen:
D. Wat soud ghy doen ? **P.** Wat doen ? ghy kent my
 niet te degen
 En meynt misschien dat ick maer arme vrouwluy tegē
 De rijke luyden dien als Advokaet: ick doe 't
 Oock voor de vrouwen wel daer kley is aen de kloet
D. Dat roert ons niet. **P.** Dat 's waer: maer ick weet
 hier een oude
 En sijne vrouw, wiens man, benevens sijn getroude,
C. O my ! **D.** Wat is 't ? **P.** In 't land van Lemnos
 noch een wijf
 Gehad heeft. **C.** Ick ben doodt. **P.** Die hy voor
 zijn gerijf
 Daer onderhiel, en heeft een kind by haer gekregen,
 Een dochter (dat men heeft verstommelt en geswe-
 gen)
 Die hy daer heymelijck heeft op doen voen. **C.** Ick be-
 Begraven. **P.** Dit sal ick, die zijne huysvrouw ken,
 Aen haer vertellen gaen. **C.** Ick bid u wilt dat laeten.
P. Ha, ha! sijt ghy de man ? **D.** Wat magh de vent al
 praeten?

Hoe springht hy met ons om? C. Wy laeten u met vreen.

P. Iae praetjes. C. Wat wilt ghy meer hebben? gaet maer heen,

'T geld, dat ghy van ons hebt, sal u gefchoncken blyven.

P. Ick hoort wel: maer wat droes hebt ghy de spot te dryven

Met my, ghy blôen, en singht so kinderlijck een liedt

Ick wil niet, ick wil doch? ick wil, ick wil weer niet

Geeft, houd het geld? 't geen ghy te voorens hebt gesproken

Seght ghy weer af, en dat flus vast stond is gebrooken.

C. Hoe, of van wien is hy dit koomen te verstaen

D. Dat weet ick niet: maer dit weet ick, dat ick het aen

Geen mensch oyt heb gefeyt. C. 'tZijn bijster vreemde faecken.

P. Ick heb dit volckjen al beginnen bangh te maecken.

D. Meynt hy met al dat geld van ons so deur te gaen

En lacchen ons noch uyt? dat kan ick niet verstaen:

Wy waren nutter doot als dat wy daer van fcheyden:

Wilt nu maer, als een man, u felven gaen bereyden:

Uw misdaed (fiet ghy) is gekoomen aen den dagh

So dat men voor uw wijf die niet verbergen magh:

Daerom is 't best dat wy haer self bekent gaen maecken

'T geen doch door andre tot haer kennis sal geraecken

Soo sal 's oock lichter te verfoenen en te vree

Te stellen, wesen, en so fullen wy ons mee

Van dese vuylick nae believen kunnen wreeken.

P. Iae, jae, ick souw hier in het pick wel blyven stecken

So ick niet toe en zie: dit volck wil my te lijf

Als of het my de blaes woutw breeken. C. Maer mijn wyf

Die vrees ick dat ni et wel te vreen sal sijn te stellen.
D. Heb maer goe moed en wilt uw hooft daer mee
 niet quellen:

Ick meyn dat ick de peys wel maecken sal, om dat
 Die andre vrouw, waer by ghy dese dochter had;
 Nu overleden is. **P.** Wel wat is dit te seggen?
 Ghy weet uw dingen al vry oolick aen te leggen
 Om my te brillen, jae: bejegt ghy my so?
 Dees man sal daer geen zy by spinnen, Demipho,
 Dat ghy my gaende maeckt: dit derf ick u wel
 sweeren.

Jae seker, Chremes, als j' u selven met boeleeren
 Wijl ghy van huys waert hebt ontgaen en uw plaisier
 Genoomen, en u niet ontsien op een manier
 Die weynigh is gehoort, uw huysvrouw te verachten
 (Die 'k weet te zijn van de voorneemenste geslachten)
 Meynt ghy dan dat, als ghy nu by haer koomen sult
 En bidden dat sy 't u vergeve, dese schult
 Sal goed te maecken zijn met bidden en met sineec-
 ken?

Ick sal haer tegen u met woorden so ontfteecken
 Dat ghy, schoon dat je bey uw oogen schreyden uyt
 Het vuyr niet blussen sult. **D.** Wat rijdt ons dese
 guyt?

Dat hem de kraeyen en de raevens moeten eeten!
 Vindt men oock luyden die so stout zijn en ver-
 meten?

Behoorde so een schelm niet door de Magistraet
 Ver op een eyland, daer noch huys noch hof en staet,
 Gevoert te werden, daer hy noyt van daen kon
 raecken?

C. Ick weet gansch niet hoe ick 't met dese vent sal
 maecken,

So seer ben ick bekaeyt. **D.** daer toe weet ick wel raed:
 Roept hem voor recht. **P.** Voor recht? wel, lust
 u wat, so laet

- Ons nae uw wijf toegaen, die ſal de ſaek wel rechten.
 D. Volgt hem en houd hem vaſt tot dat ick mijn^e
 knechten
 Hier buyten roepen magh. C. Ick kan 't alleen niet
 doen,
 Daerom ſo dient ghy u oock herwaerts aen te ſpoen :
 Loop ras. P. Een *Acty* van *injury* heb ick tegen
 U, Demipho. D. Spreekt my dan aen met recht.
 P. En wegen
 Het ongelijck, dat my van u werd aengedaen,
 Een, Chremes, tegen u. D. Daer, jongen: vat hem
 aen.
 En ſchort hem mee. P. Jae, jae: meynt ghy my ſo te
 knellen?
 Hebt ghy dat voor, ſo ſal ick 't op een roepen ſtellen :
 Nauſiſtrata, komt uyt. C. Houd hem de mond toe.
 D. Siet
 Doch eens hoe ſterck hy is, die vuylick. P. Hoorje
 niet
 Nauſiſtrata? kom uyt. C. Swijgt ghy niet? P. Souw
 ick ſwijgen?
 D. Stoot hem met vuyſten op ſijn pens, om mee te krij-
 gen
 So hy niet volgen wil. P. Jae haelt my vry een van
 Mijn oogen uyt: ick heb waer mee ick 't wreken kan.

Vijfde Handelingb: Achtſte uitkoomen.

NAUSISTRATA. CHREMES. PHORMIO.
 DEMIPHO.

- N. **W**ie of dit weſen magh die aen my heeft gero-
 pen?
 C. Gans macht, daer is mijn wijf: waer ſal ick heen gaen
 loopen?

N. Segh my doch, lieve man, wat is dit voor geraes?

P. Hoe staet ghy nu so stom? N. Wat is dit voor een baes?

Antwoord ghy niet? P. Wat souw de man u antwoord geven

Die selver niet en weet waer dat hy is gebleven?

C. Siet voor u, wijf, dat ghy hem geen geloof en geeft.

P. Gaet, voelt hem: so hy noch een kruymel warmten heeft

So doodt my vry: ick wil my in uw handen stellen.

C. 'T is niet met allen. N. Wat wil dese dan vertellen?

P. Ick sal 'T u seggen: hoort maer toe. C. Wilt ghy dan noch

Al voortgaen met hem te geloven? N. Lieve doch,

Hy heeft noch niemendal beginnen te verhaelen:

Wat souw 'k geloven? P. Och! de man is heel aen 't maelen

Van groote vrees. N. 'T is niet om niet dat ghy so vreest.

C. Wat seght ghy, dat ick vrees? in 't minste noch in 't meest.

P. Welaen dan: naedemael ghy niet en seght te vresen,

En dunckt u 't geen ick haer vertellen sal, te wesen

Een heel geringe saeck, die niet en heeft om 't lijf,

So wilt het selver dan vertellen aen u wijf.

D. Ghy stucke-schelms, souw hy 't u te geval vertellen?

P. Houw ghy. Ghy weet u voor uw broer mee schrap te stellen.

N. Nu, man: waer wacht ghy nae? C. Jae maer. N. wat maer? C. 'T en is

Niet nodigh dat men 't fegh. P. Voor u niet: dat's gewis,

Maer uwe huysvrouw dient daer kennis af te krijgen.

In Lemnos: C. houd uw mond. D. Wilt ghy daer niet van swiigen?

P. Daer

- P. Daer heeft hy heymelijck: C. O my, wat gae ick an?
- P. Een wijf getrouwt: N. Ick hoop een beter, lieve man.
- P. 'T is ſo, gelijk ick ſegh. N. Och arm' ick ben bedorven.
- P. By deſe vrouw heeft hy een dochter daer geworven
Terwijl j' hier legt en ſlaept. C. Wat raed gaet ons nu aen?
- N. Foey! 't is een lelijk ſtuck dat hy my heeft gedaen.
- P. Dit is daer omgegaen. N. Wie ſagh' er van ſijn leven
Een ſchandelijcker ſtuck als 't geen hy heeft bedreven?
Die, als ſy koomen by haer echte vrouwen, dan
Sijn zy al oud en doof en weten nergens van.
Ick keere my tot u, en magh mijn hooft niet breeken,
Broer Demipho, om met mijn man daer van te ſpreken.
- Lagh het op deſe moer dat hy ſo dickwils gingh
Nae Lemnos toe en daer ſo weynigh gelds ontſingh
Om dat de mart (quanſuys) ſo ſlap was van het koo-
ren,
Dat daer niet van en quam ſo veel als van te vooren?
- D. Nauſiſtrata, wat ſal ick ſeggen? dat uw man
Sich ſelven hier in heeft verlopen dat en kan
Ick niet ontkennen: maer het geen hy heeft bedre-
ven
Dat is ſo quaed noch niet of 't is hem te vergeven.
- P. Men ſpreekt hier voor een doo. D. Want dit is niet
geſchiedt
Uyt weerzin tegens u, of om dat hy u niet
En achte, neen: maer op een avond, wat beſchon-
ken
En als hy van de wijn te veel had ingedroncken,
Beſliep hy deſe vrouw, daer deſe dochter van
Gekoomen is: maer van dien tijd af heeft uw man

Haer niet meer aengeraeckt. Sy is nu overleden,
 Dat wijf is aen een kant, en daer en is geen reden
 Van swaerigheyd voor u: daerom so bid ick u
 Dat ghy dees misdaet niet te quaelijk neemt, en nu
 Niet minder doen wilt dan ghy pleegt te doen voor
 desen.

N. Wat quaelijk neemen? ick begeer hier af te we-
 sen:

Maer wat heb ick van hem te hoopen? dat hy door
 Den ouderdom sich min sal geven buyten 't spoor?
 Indien den ouderdom meer eerbaerheyd fouw geven
 Hy was al oudt eer hy die misdaet heeft bedreven.
 Sal hem mijn jonckheyd of mijn goelickheyd nu meer
 Bekooren, Demipho, of locken als wel eer?

Wat reden weet ghy my te geven om te hoopen
 Dat hy zich naederhand niet weer en sal verlooopen?

P. Hoort, goede luyden, hoort: ghy werdt te groef ge-
 been

Met Chremes: loopt wat aen, wy gaen strax met hem
 heen.

So sal 't haer Phormio verleeren, en te keer gaen
 Al wie beluft is hem te tergen: wacker, weer aen,
 Komt voor den dagh, het sal u even so vergaen?
 Ick sal u haevenen so 'k desen heb gedaen.

Laet hem vry in genae weer werden aengenoomen:
 Ick heb nu wraecks genoeg van dese man bekoomen
 En 't bolt my dat sijn wijf nu stof gekregen heeft
 Om hem te lellen aen sijn oor so langh hy leeft.

N. Hy had gelijk, denck ick, om my so te betaelen.
 Wat wil ick, Demipho, van stuck tot stuck verhaelen
 Hoe ick my tegens hem gedraegen heb? D. 'T is niet
 Van noden dat ghy 't seght: wat daer van is geschiedt
 Weet ick so wel als ghy. N. Heb ick dan van mijn
 leven

Wel aen mijn man verdient het geen hy heeft bedre-
 ven?

D. Och

D. Och nen, in 't minste niet : nochtans, dewijl men niet
Met te beschuldigen 't quaed dat'er is geschiedt
Kan rechten noch ondoen, so moet ghy 't hem verge-
ven.

Hy bidt u, hy bekent sijn schuld, 't sal van sijn leven
Niet weer gebeuren: wat begeert ghy meer? P. Eer zy
Hem dat vergeeft dien ick voor Phedria en my
Te sorgen. Komt het u gelegen my te hooren
Naufistrata, so wild' ick u wel van te vooren

Eens spreken eer ghy hem dit toestaet. N. Wat is dat
P. Drie honderd kroonen heb ick van uw man gehad
Die ick door loosheyd uyt zijn handen heb gekregen :
Dees gaf ick aen uw zoon, die daerom was verlegen
Om s' aen een Roffiaen te geven voor sijn Lief,
Gelijck hy heeft gedaen. C. Wat seght ghy galligh-
dief?

N. Dunckt u dat dit voor sulck een schanden is te hou-
wen

Dat hy, die jonghman is, een Lief heeft, ghy twee vrou-
wen?

Hebt ghy geen schaemte? met wat aengesicht sult ghy
Uw zoon bekyven? geef my daer op antwoord. D. Hy
Sal doen al wat ghy wilt. N. Voorts, op dat ghy te de-
gen

Mijn meyningh mooght verstaen en hoe 't hier is ge-
legen :

So seggh ick u, dat ick 't hem niet vergeven sal
Noch yet beloven, en ick antwoord niemendal
Voor ick mijn soon zie, daer ick 't alles aen wil stellen
En koomen 't vonnis nae dat hy daer van sal vellen.

P. Naufistrata, ghy zijt een wijse vrouw. N. Is dat
U so genoegh? P. Och jae 't, ten vollen ick en had
Niet eens gehoopt dat ick so fraey daer af souw koo-
men.

'T geluckt my beter als ick selver had genoomen.

N. Hoe heet ghy? P. Phormio: een vriend van uw gezin,

En daer is niemand die 'k van herten meer bemin
 Als uwen Phedria. N. Wel, Phormio, nae desen
 Sult ghy bevinden dat ick uw vriendin sal wesen
 En doen en seggen al wat in mijn maght sal staen
 En ghy begeeren sult. P. Daer spreeckt ghy lofslijck
 aen.

N. Ghy hebt het oock verdient. P. Sijt ghy my foo gegengen:

So wenschte ick wel dat ghy van daegh yet wilde ple-
 gen

Voor d'eerstemael, dat my vry goed doen, en uw man
 Geweldigh smerten souw. N. Ick wil al wat ick kan.

P. Noodt my by u te gast. N. Ick noo u, sonder gecken.

D. Laet ons dan hier van daen nae binnen toe vertrec-
 ken.

N. Wy fullen 't doen: maer waer is Phedria, die ick
 Tot segsman heb gestelt? P. Ick sal hem dadelick
 Gaen haelen daer hy is. Ghy, die hier sit te kijken,
 Vaert wel en wilt u vreught met handt-geklap doen
 blijcken.

U Y T.

P. TEREN-

P. T E R E N T I I

H E C Y R A,

Of de

MANS-MOER.

I N H O U D.

*P*amphilus, soon van Laches ende Sostrata, des nachts beschoncken zijnde gingh nae sijn boel Bacchis toe, ende verkracht onderwegen op straet de Dochter van Phidippus en Myrrhina, gebeten Philumena, en geraeckte in dier voegen van haer dat sy hem noch by haer is komen te kennen. In dese worstelingh trock hy een Ringh van haer handt die hy aen Bacchis heeft geschoncken. Niet langh daer nae hiel sijn Vader hard by hem aen dat hy sich ten Houwelijcken staet wilde begeven, soo om sijn soon van die Hoeren-min af te trecken, als om een stut en steunsel in sijn onderdom aen hem te mogen hebben, waer toe hy sich eyndelijck, hoe wel heel ongaren, heeft laten bewegen, ende het gebeurde dat hem de selve Dochter ten Wyve wierd gegeven die hy by nacht onteert hadt. Haer Moeder, die alleen bewust was van de schennis haers Dochters, ende sich dapperbaeste om haer getrouwt te sien, was seer verblijdt, hoo-pende dat daer door de onteeringe van de selve soude konnen verhoolen blijven, gelijk dat dickwils soo gebeurt. Maer het viel heel anders uyt als sy gemeynt had. Want Pamphilus, die tegen sijn wil en genegentheydt haer getrouwt had, en sijn sinnen niet wel van Bacchis af-trecken kon, sliep in sulcker voegen by haer, dat byse niet eens aenraeckte. Bacchis, om dat hy haer beloofst had geen Vrouw te sullen nemen soo langh als sy leefde, was hier over

over heel te onvrede, ende meynende dat hy haer ongelijck gedaen had, bejegende hem niet meer soo minsaem als hy weder by haer quam, gelijk sy van te vooren gedaen had, maer toonde haer afkeerigh en spytigh tegen hem, waer door het gebeurt is dat Pamphilus allengskens sijn hert van haer afgetrocken heeft, ende sijne Huysvrouw, die hy in 't eerste versmaedt had, heel lief begon te krijgen. Ondertusschen quam hy te reysen na het Eyland Imbros toe, en Philumena, hy haer selven gewaer werdende dat sy vast dick wierd van kind, schuwde het geselschap en aenspraeck van andere, ende bysonder van haer mans moeder, ende als het nu soo verre gekomen was dat sy het niet wel langer verborgen houden kon, begaf sy haer selven, onder decksel van seckere offerhande en godsdienst die men daer doen soude, nae haer Moeder toe, die alleen kennisse van hare gelegentheydt had. Als sy daer nu eenige dagen geweest had dede Sostrata haer haelen om weder by haer te willen komen. Mengaf voor dat sy sieck was, soo dat men haer schoonmoeder selfs, die haer wilde komen besoecken en nae haer sien, niet en wilde by haer laten. Laches beschuldicht sijn Wijf ende seydt haer de eenige oorsaecke van dese oneenigheydt te wesen. Sy ontschuldicht haer daer tegen, als niet wetende eenige reden aen haer schoondochter gegeven te hebben waerom haer geselschap haer onaengenaem behoorde te zijn. Ondertusschen komt Pamphilus weder van sijn reys te Athenen aen, ten selven dage als Philumena verlostte van een kindt, ende verlangende sijn Wijf te sien, die hy nu dapper lief had, ende verstaen hadde sieck te zijn, komt onverstaens tot sijn schoonvaders ende treedt ten

eersten

eersten nae binnen, daer hy gewaer wierd dat sy in de Kraem gekomen was, waer over hy seer ontstelt zijnde ten Huysse weder uyt ging, wanneer Myrrbina hem in 't uytgaen volgende al schreyende heeft gebeden, alsoo het hem niet hinderen kon, dat hy sijn Huysvrouw, soo hy 't soo goet vondt, wel niet wederom nae hem nemen soude, maer haer eer bewaren wilde ende dit verborgen houden, het welck hy haer beloofde te sullen doen. Als hy dan sijn Vrouw niet wederom nae sich nemen wilde, noch eenige reden by braght waerom, soo vermoeden de oude Mannen dat hy in de Minne van sijn oude boel noch verwardt was, en daerom een afkeer van sijn Huysvrouw had. Sy doen Bacchis haelen. Dese onschuldicht en zuuyvert haer selven daer van, ende werd versocht dat sy binnen by de Vrouwen wilde gaen, en die mede dat quaed achterdencken benemen. Sy gaet binnen hebbende den Ringh aen haer handt die Pamphilus van Philumenaes vinger getrocken ende aen Bacchis geschoncken had. Myrrbina, Philumenaes Moeder, wierd desen Ringh kennende, waer door men voorts tot kennisse quam dat Pamphilus de man was die haer Dochter onteert had, die, hier over ten hooghsten verblijdt, sijn Huysvrouw ende den jongen soon aenneemt.

Nae-

Naemen der Spreeckende Perfoonen.

PHILOTIS,	<i>Een Hoer.</i>
SYRA,	<i>Oude Koppelaerster.</i>
BACCHIS,	<i>Lichte Vrouw.</i>
LACHES,	<i>Oudman.</i>
SOSTRATA,	<i>Sijn Wijf.</i>
PAMPHILUS,	<i>Jonghman.</i>
PARMENO,	<i>Slaef.</i>
SOSIA,	<i>Slaef.</i>
PHIDIPPUS,	<i>Oudman.</i>
MYRRHINA,	<i>Sijn Wijf.</i>

Eerste handelingh, Eerste uytkoomen.

PHILOTIS, SYRA:

P. Gebeurt voorwaer niet veel dat die de
lichte vrouwen
Beminnen zich getrouw by haere
boeltjes houwen:
Selfs dese Phamphilus hoe dickmaels en

hoe hoogh

Swoer hy aen Bacchis wel, so dat het overdroogh
En elck geloven souw dat hy zich noyt souw geven
Tot eenigh houwelyck so langh als sy souw leven,
En ziet, hy is gehouwt. S. Daerom heb ick u staegh
Geraeden en vermaent en doet 't noch alle daegh
Dat ghy van niemand u tot deernis laet bewegen
Maer dat ghy trant en pluckt en plundert allerweegen
Wat pollen dat ghy krijcht. P. Souw ick'er dan
niet een

Wat meer als d'andere beminnen moogen? S. Neen,
Niet een niet: want van al den hoop, die by u koo-
men,

Is'er niet een die niet en hebbe voorgenoomen
En daer op toeleyt met de schoonste woorden, hoe
Hy op 't onkostelijckst met u sijn lust voldoe:
Soud ghy dan bid, ick u, op dese van gelijcken
Niet weer toe leggen en haer soecken uyt te strijcken?

P. Nochtans dunckt my dat men haer ongelijck souw
doen

So men s' altsaemen schoor op eenderley fatsoen

S. Segh my wat ongelijck dat daer in mooge steecken
Indien zich yemand van sijn vyand komt te wreecken,
Of dat ghy andre vanght in dier gelijcke net
Als van haer selfs, om u te vangen, is geset?

Ick,

Ick wenschte maer dat ick uw schoonheyd had en jaeren
Of dat uw sinnen so, gelijk de mijne, waeren!

Eerste Handelingh : Tweede uytkomen.

PARMENO. PHILOTIS. SYRA.

Pa. **I**ndien den oude nae my vraeght, so seght hem dat
Ick even ben gegaen nae 't hooft toe van de stad
Om eens te hooren of sijn soon magh sijn gekoomen
En of 'er niemand is die van hem heeft vernomen.
Hoort ghy wel, jonge, wat ick seggh? indien hy nae
My vraeght so seght hem dat; vraeght hy niet: so
verstaet

Ick dat ghy niet en seght, op dat ick dat magh spaeren
En tot een ander tyd die boodschap kan bewaeren.
Maer sie 'k Philoot daer niet? van waer of dese magh
Op dondren? welkom. Ph. Ich wensch u goeden
dagh

O Parmeno. S. Ick mee. Pa. En ick u van gelijcken
Ouw kennis. Pa. Seggh my doch, Philotis, in wat wijcken

Of plaetsen ghy so langh u selven hebt vermaeckt.
Ph. Ick heb my nergens niet vermaeckt: maer ben geraeckt

Met seker Ruyter nae Corinten uyt Atheenen.
Den onbeleefften die der gaen mocht op twee beenen.
Daer ick twee jaeren aen malkandren sonder end
Gequelt geweest ben met die moeyelijcke vent.

Pa. Voorwaer, Philotium, ick kan niet anders meenen
Als dat ghy meenighmael verlangt hebt nae Atheenen
En meenigh rouw-koop had dat ghy hier trockt van
daen.

Ph. 'T is niet te seggen hoe seer dat ick was begaen En

En graegh om my weer van den ruyter los te maec
ken,

En dat ick weder hier by u luy mocht geraecken

Om weer uyt een goet hert te leven onder een,

En maecken goede cier so wy te voorens deen:

Want by dien andren had ick weynigh te credijfen

En mocht niet spreken als het geen dat hy souw prij-
fen

Of wat hem wel geviel; so steld' hy my de maet.

Pa. Die wierd niet nae uw zin gestelt van dien soldaet
Geloof ick. Ph. Maer wat spel is dit, dat ick daer bin-
nen

Van Bacchis heb gehoort, 't welck noyt in mijne zin-
nen

Kon koomen, dat so langh als Bacchis leven souw

Hy nimmermeer daer toe verstaen souw van een
vrouw

Te hebben? Pa. Hebben? Ph. Wel, heeft hy geen
vrouw? Pa. Jae trouwen,

Hy heeft ze: maer ick vrees dat hy se niet sal houwen,

En of dit houwlick langh sal duyren dat's onwis.

Ph. Dat gunnen ons de Goon so 't Bacchis saeligh is.

Maer waerom sal ick u geloven dat het zo is.

Ey, seght het my. Pa. Ick seggh u dat het niet van nōo
is

Te seggen, daerom vraeght my daer niet verder van.

Ph. Om dat ghy meynt, denck ick, dat ick niet swygen
kan

En dat het souw op straet en aen de klock-reep raec-
ken.

Voorwaer ick vraegh het niet om dat bekend te maec-
ken

En al de wereld aen de neus te hangen: neen:

Maer dat ick u dat vraegh geschiedt daerom alleen

M m

Dat

- Dat ick my daer in mocht stilswijgende vermaecken.
 Pa. So ver en sult ghy met schoon-praeten niet geraecken,
 Philotium, dat ick mijn rugge laeten souw
 Bevolen aen uw tongh, aen 't swijgen van een vrouw;
 Wel wijfer. Ph. Lieve, wilt so weygerigh niet wesen,
 Als of ick niet en wist wie dat ghy waert voor desen,
 En dat ghy 't graeger soud vertellen, als ick graegh
 Ben om te weten, schoon dat ick u daer nae vraegh.
 Pa. Sy seyt de waerheyd: dit is onder mijn gebreeken
 Het aldergrootste wel. So ghy het woord wilt spreken
 Dat ghy 't sult swijgen, en beloven 't aen mijn hand,
 So sal ick 't seggen. Ph. Nu werd ghy den ouden
 quant.
 Daer is mijn hand en woord, en houd het als gewooren.
 Segh op nu. Pa. Hoort dan toe. Ph. Ick stel my om
 te hooren.
 Pa. Als Pamphilus op 't meest' op Bacchis was versot
 Begon sijn vader hem te bidden dat hy tot
 Den houwelycken staet zich selven liet bewegen,
 En sey gelijk als in 't gemeyn de vaders plegen,
 Dat hy nu oud wierd en geen andre soonen had
 Als hem alleen, en dat hy daerom wilde, dat
 Hy in sijn ouderdom hem tot een steun mocht strecken.
 Den andere begon sijn schoeren op te trecken
 En floegh 't in 't eersten af: maer als de vader hem
 Wat harder daer op drongh, geraeckt' hy in de klem
 So ver, dat hy begon in twyfelingh te koomen
 Wat best van beyden was, een eerbaer wijf genoomen
 Of dat hy volgen sou zijn lusten als voor heen.
 Sijn vaer heeft hem so langh de rugge raeu gereen,
 En staegh gequelt en hem te hoetelen genoomen
 Tot dat hy eyntlijck tot zijn opset is gekoomen,

En heeft hem ondertrouwt met onse naefte buyr
Sijn dochter, In het eerst viel 't Pamphilus niet suyr:
Maer als den tijd quam dat hy haer souw moeten
trouwen

En alles ree was om de bruylofs-feeft te houwen
En nu so ver dat hy 't niet langer kon ontgaen:
Toen stelde zich de knecht te byfter quaelijck aen,
Iae so, dat ick geloof dat hy tot mededoogen.
Selfs Bacchis, so sy daer geweest was, had bewoogen.
Waer hy gelegentheyd maer vinden kost, daer hy
Alleen mocht wesen om te spreken tegens my,
Sey hy, ick ben om hals, wat heb ick doch bedreven?
In wat een swaerigheyd heb ick my selfs gegeven?
O Parmeno, ick sal 't niet kunnen wederstaen:
Ick ben bedurven en daer is geen helpen aen.

Ph. Ick wensch dat al de Goon den ouden Laches
schenden

Met al die hardigheyd. P. Op dat ick haest magh
enden:

Hy haelt de bruyd te huys, maer heeftse van die nacht
Niet aengeraeckt, noch oock de tweede. Ph. By gans
macht,

Wat mooght ghy seggen? wie souw sulck een praet
geloven?

Een jonghman, van de wijn verheught en vry be-
stoven,

Souw met een maegd te bed gelegen zijn en haer

Niet aendoen? seker dat gelijckent nae geen waer,

En ick geloof het niet al wierd het my geswooren.

Pa. Dat dunckt u so, en 't komt u als wat vreemds te
vooren:

Want niemand komt by u als die nae u verlanght,

Maer Pamphilus wierd tot dit houwelyck gepranght

Ph. Hoe gingt daer nae, of hoe heeft hy sich voort ge-
draegen?

Pa. Hy nam my buytens huys alleen nae weynigh daghe,

Vertelde dat hy haer noch maegd gelaeten had
 En dat hy had gehoopt eer hy haer haelde, dat
 Het sich wel schicken souw wanneer hy quam te trou-
 wen.

Maer die ick langer niet van meyningh ben te hou-
 wen

Dat ick daer mee, sey hy, de spot souw dryven, en
 Haer niet so goed, als ick daer aengekoomen ben,
 Haer vrienden leveren, van wien ick s' heb gekregen,
 Dat waer my schand' en voor de dochter ongelegen.

Ph. Ghy spreekt my van een vroom en eereijck ge-
 moed.

Pa. Dat ick dit ruchtbaer maeck acht ick voor my niet
 goed,

En, sonder dat ick heb te seggen op de deeren,
 Haer weer de Vader thuys te senden, waer trotseeren.
 Maer dit 's mijn hoop, dat sy, wanneer sy sal verstaen
 Dat sy by my niet en kan wesen, wegh sal gaen.

Ph. Gingh hy terwijl niet weer by Bacchis? Pa. Ja hy
 trouwen,

Hy gingh' er daghelijcx: maer, so het met de vrou-
 wen

Gemeynelijck dan gaet, wanneer sy sagh dat hy
 Nu met een andre vrouw getrouwt was en dat zy
 Niet eygens aen hem had, is sy terstond veel schotser
 Geworden tegens hem en spytiger en trotser.

Ph. Dat is geen wonder. Pa. En daer komt het meest
 van daen

Dat hy vervreemd wierd om met haer meer om te
 gaen

Als hy zich selv' en haer en oock sijn vrouw te degen
 Had leeren kennen en haer beyder zeden tegen
 Malkandren overleyt en haer daer nae geschat:
 Dees was verstandigh, stil en zedigh, so als dat

Een eerbaer wijf betaemt . het ongelijck en quaed-
heyd,

Die hy haer dee, droegh zy geduldigh , en de smaed-
heyd,

Wist zy te decken en te smooren, so dat hy
Door medelyden van zijn vrouw aen d'eene zy,
Aen d'andre door de spijt en wederwaerdigheden
Verwonnen, Bacchis met der tijdt heeft afgesneden
So dat hy haere min allenghskens is ontgleen
En al sijn liefde vond geraeden te besteen
Aen sijn getroude vrouw nae dien hy hadt vernoo-
men

Haer zinnen met de sijn best over een te koomen.
'T gebeurde middler tijdt dat in het Imber-land
Een oud man overlee, mijn meesters bloed-verwant
Van wien hy al het goed most erven nae de keuren.
De vader duwt zijn zoon daer heen om 't erf te beu-
ren,

Die, op sijn vrouw verliest niet gaeren derwaerts
voer,

Hy gact, en lact het wijf hier blyven by zijn moer,
Want onsen ouden man is als op 't land begraeven,
Van waer men hem niet veel siet nae de stad toe drae-
ven.

Ph. Wat schort aen 't hijlick dat j' er twyfel aen soud
slaen

Dat het langh duyren sal ? Pa. Dat sult ghy nu ver-
staen.

In 't eerste gingh 't heel sijn en bey de wijven quae-
men

Een wijltyds over een en waeren wel te saemen,
Maer ondertusschen nam de dochter tegen haer
Schoonmoeder Sofrata een grooten haet, en daer
Was noyt krackeel geweest noch reden om te haeten.

Ph. Wat dan ? Pa. Wanneer sy quam om wat met haer
te praeten

So liep sy daedlijck uyt haer oogen wegh en wouw
 De moer niet sien. In 't lest, als dat de jonghe vrouw
 Niet lijden kost, geliet sy haer te zijn ontboden
 Van haere moeder, die van meyningh was de Goden
 Een offerhand te doen. Sy gaet, en als zy daer
 Veel daghen was geweest ontbiedt de schoonmoer
 haer ,

Send yemand om te zien waer dat sy was gebleven.
 Men heeft daer reden van , ick weet niet welck ge-
 ven :

Sy fond' er noch eens om , maer niemand fond haer
 weer.

Als sy nu dickwils had gefonden, keer op keer ,
 Geliet men zich of zy te bedde was gelegen
 En sieck was. Onse vrouw is strax daer heen gete-
 gen

Om selfs nae haer te sien, maer niemand liet s' er by.
 Als dit den ouden man te weten quam, is hy
 Van 't land afgifteren daerom in stee gekoomen,
 Spreeckt strax haer vader aen , maer ick heb niet ver-
 nomen

En weet noch niet wat dat by haer gehandelt is,
 Als dat ick ben besorght en in bekommernis
 Wat hier van koomen sal. Ick weet niet meer te klap-
 pen ,

Daer heb j'et altemael : nu wil ick voort gaen stappen
 Daer ick van meyningh was nae toe te gaen. Ph. Ick
 mee :

Want ick heb seker man van buyten hier in stee
 Bescheyen op een plaets daer ick souw by hem koo-
 men.

Pa. De Goden laeten u 't geen ghy hebt voorgenoomen
 Gelucken nae uw zin. Ph. 't Gae u wel, Parmeno.

Pa. Philotium , het gae u van gelijcken zo.

Twede

Tweede Handelingb : Eerste uytkoomen,

LACHES. SOSTRATA.

L. **G**Ans blommerherten, wat gebruds, wat faemen-
fweeren

Is dit? dat al de wijs in al wat fy begeeren
Sijn van de selve zin en weerzin, dat m'er geen
Kan vinden die daer in niet faemen over een
En koomen, en niet al den selfden aert en toonen?
So haeten s' altemael de wyven van haer soonen,
En 't geen haer man begeert daer sijn s' al even seer
Hardneckigh tegen; 't is al volck van eender veer.
Sy hebben, dunckt my al te saem, om quaed te leeren,
In eene school gegaen, daer ick by nae souw sweeren
(Indien der ergens so een school is) dat de mijn'
De schoolvrouw is geweest, 't en kan niet minder zijn.

S. O my ellendige! de schuld werd my gegeven
En waer om weet ick niet, of wat ick heb bedreven.

L. Wat seght ghy? weet ghy 't niet? S. Neen ick mijn
lieve man.

So moeten my de Goon beminnen, en wy van
Haer gunst ontfangen dat wy t' faemen moogen le-
ven

In rust en vrede. L. Dat wil ons den hemel geven.

S. En dat ick t' onrecht van u werd bericht sult ghy
Hier nae noch wel verstaen. L. Ick weet het wel: van
my

T' onrecht bericht? Is' er wel yemand, die te degen
Met woorden seggen kan, als men 't gaet over wegen,
Wat ghy bedreven hebt, die my, en u, en wat
Van ons gezin is, dus onteert hebt en bekladt,
Uw zoon in droefheyd brengt, maeckt ons behoude
vrinden

Tot onse vyanden, die onsen soon beminden

En waerdigh rekenden dien sy betrouden een

Van haere kinderen : Nu staet ghy op alleen

Om al dit door uw on-beschaemtheyd te verstooren:

S. Doe ick dat ? L. Jae, ghy, segh ick, wijf; hebt ghy
geen ooren,

Die my niet langer voor een mensch , maer voor een
steen ,

Te houwen schijnt ? meynt ghy , om dat ick veel al-
leen

Te landewaert en uyt de menschen ben geseeten

In eenfaemheyd, dat ick daerom niet en souw weeten

Hoe ghy hier yder leeft ? ick weet veel beter wat

Hier onder u geschiedt en omgaet in de stad

Als daer ick altijd ben, om daer te moogen wesen

So als ghy zijt in huys. Oock had ick al voor desen

Gehoort dat Philumeen had tegen u gevat

Een heymelijcken haet : en 't is geen wonder dat

Sy dat gedaen heeft : neen. 'T souw my meer wonders
geven

Had zy het niet gedaen. Maer ick heb van mijn leven

Geen achterdocht gehad dat dit so ver sou gaen

En tegen 't heele huys sy fulcken haet souw laen,

Het welck indien het my te kennen waer gegeven

Souw 't beter sijn geweest dat zy hier was gebleven

En dat ghy selver uyt den huys waert gegaen.

Maer siet wat droefheyd my van u werd aengedaen

Die 'k niet verdient en heb : Ick ben op 't land gaen
woonen

Om dat ick u luy van de moeyte mocht verschoonen

En wesen uyt de weegh, op dat ghy geen belet

Van my soud hebben : daer ick op den oorber let

Op dat ons middlen uw' onkosten mochten draegen.

En ghy luy leegh mocht gaen en hebben goede dae-
gen.

Daer werck ick en onsie my geen en arbeyd, om

Mijn huys wel voor te staen, meer als mijn ouderdom
En

- En jaeren brengen mee, of billick is en reden.
 Had ghy oock niet wat forgs behooren te besteden
 Voor al dees dingen, en te sien dat my niet yet
 Ontmoete 't geen my queld', als recht te voor ge-
 schiedt?
- S. 'T is door mijn toedoen noch mijn schuld niet by ge-
 koomen.
- L. Wel degelijck: want, u alleen maer uytgenoomen,
 Is niemand hier geweest: 't is uwe schuld alleen.
 Ghy had behooren te besorgen al het geen
 Dat hier te doen was, wijf, terwijl ick u ontlaste
 Van alle verdre forgh en op den oorber paste.
 Schaemt ghy 't u niet dat ghy dees' onmin hebt ge-
 maeckt,
 (Ghy, die nu oudt en op uw jaeren sijn geraeckt)
 Met so een jonge deern? ick denck dat ghy sult seg-
 gen
 Dat het haer schuld is, om die van uw hals te leggen.
- S. Mijn lieve Laches, dat en seggh ick seper niet.
- L. Ick ben bly om mijn soon dat dat niet en geschiedt:
 Want wat dat u belanght daer's niet veel aen bedre-
 ven:
 Wat sondigens kan u geen meerder hinder geven.
 Het is met u so quaedt als 't immers werden kan.
- S. Wat weet ghy of zy niet haer selven, lieve man,
 Maer so gehouden heeft en my geveynst te haeten
 Op dat haer moeder haer te meer souw koomen lae-
 ten?
- L. Wat dat ghy seght. Is dat niet blijcks genoegh, als
 ghy
 Gingt giftren nae haer zien, dat u toen niemand by
 Haer laeten koomen wouw? S. Men gaf my doe
 voor reeden
 Dat sy vermoeyt was, en daerom wierd ick gebeden

- Voor lief te nemen dat men my niet binnen liet.
L. Uw quaet hoofd maeckt haer sieck en anders let haer niet
 En s' heeft gelijk: want daer is geen van u luy vrouwen
 Die niet en wille dat haer soon een wijf gae trouwen,
 Die op conditien en voor-bedingh, so ghy 't
 Verstaet, een huysvrouw neemt: maer nae een korten
 tijd
 Siet mee wel dat, die zy, door u luy aengedreven,
 T'huys haelden, weer de schop door uw aendryven
 geven.

Twede Handelingh: Twede uytkoomen.

PHIDIPPIS. LACHIS. SOSTRATA.

- P.** **P**hilumena, schoon ick de macht heb en het recht
 Om uw te dwingen tot het geen ick heb geseght:
 Door vaderlijcke zucht nochtans als overwonnen
 Sal ick met u niet doen al wat ick wel souw konnen
 Maer u toegeven en uw wil niet tegenstaen.
L. Daer is Phidippus: hy komt recht van passen aen.
 Uyt hem sal ick verstaen hoe het hier is gelegen.
 Phidipp', ick weet hoe seer ick altyds ben genegen
 Geweest om alle, die van mijne huysen zijn,
 Te volgen in: nochtans so verre niet dat mijn
 Sachtmoedigheyd haer souw bederven: so u lieden
 Tot uwent oock soo dee, en had jer te gebieden
 Daer ick nu sie dat ghy staet onder 't vrouwen-recht.
 'T souw beter sijn voor ons en u. **P.** Ey, wat je
 seght!
L. Ick quam u gisteren van uwe dochter spreken
 En ben al even wijs weer daer van daen geweken
 Als ick gekoomen was. So ghy van meeningh zyt
 Dat dese swagerschap magh duyren voor altyd,

Behoort ghy tegens ons te muylen noch te pruylen,
Maer seggen wat u schort indien der yet magh schuy-
len,

En is van onse kant u yet te kort geschiedt
So brenghet het voor den dagh en swijght het langer
niet.

Als ghy my kennis doet en openingh van saecken
Sal ick mijn best doen en het soecken goed te maec-
ken

Met wederleggen, of met schuld-bekentenis,
Nae dat het waer of maer een quaed vermoeden is,
En ben te vreen u selfs daer rechter van te maecken.
Maer hoor Phidip : so ghy haer om geen andre saec-
ken

Als om haer sieckte by u houd, segh ick rond uyt
Dat ghy my onrecht doet, en dat het niet en fluyt
Indien ghy vreesst dat ick souw in gebreke wesen
Of yet nae laeten om haer t' mijnent te genesen.
Ick sweer u by de Goon dat ick u niet een mijt
Daer in toegeven wil, schoon ghy haer vader zijt,
Dat ghy haer meer als ick weer garen saegt genesen,
En dat om Pamphilus mijn zoons wil, die 'k voor de-
sen

Gemerckt heb dat hy meer van haer houdt als hy van
Sijn eygen selven doet. Hoe swaer dit oock haer man
Sou vallen weet ick wel wanneer hy 't had vernoo-
men,

En daerom doe 'k mijn best dat, eer hy weer sal koo-
men,

Sy t'huys was. P. Laches, ick slae gansch geen twijfel
aen

Uw goede forgh en dat ghy haer zijt toegedaen
En houw voor waer al 't geen ick u heb hooren seg-
gen:

Maer hier en dient ghy oock geen twijfel aen te leggen
Dat

Dat ick mijn best doe dat sy weer tot uwent kommⁿ
 Indien het eenighfins geschieden kon. L. Waero m
 Geschiedt dat niet ? wilt my de reden daer van seg-
 gen.

Wat segt zy ? weet sy yet den man te last te leggen ?

P. In 't minste niet : want nae dat ick daer meer op aen
 Gehouden heb, en haer om weer nae huys te gaen
 Wat meer begonnen met geweld, als van te vooren,
 Te dwingen, heeftse my ten heyligen geswooren
 Dat sy 't tot uwent niet kan harden so langh als
 Haer man niet thuys en is. Ick ben een goeden hals
 (Een ander mogelijk heeft andere gebreken)
 Ick kan mijn volckje niet te heftigh tegenspreken
 Noch haer ten uytterste vervolgen met geweld.

L. Hoort ghy wel, Sostrata, hoe 't ginder is gestelt ?

S. Och my ellendige ! wat of ick heb bedreven ?

L. Is 't nu niet seker dat de schuld u is te geven ?

P. Ghy kunt nu voorders doen so als ghy 't sult ver-
 staen.

Wilt ghy yet meer ? want ick moet nae de merct toe
 gaen.

L. Ick gae met u.

Twede Handelingh :. Derde uytkoomen.

S O S T R A T A.

Voorwaer, wy werden allegader
 Van onse mans gehaet, gelijk of d'een niet quaeder
 Als d'ander was, so dat wy werden in 't gemeen
 Voor schuldigh aengesien om weyn'ge maer alleen.
 Want ick wil heylighlijck voor al de Goon verklae-
 ren (swaeren,
 Dat ick in 't geen, waer mee mijn man my wil be-
 Gheen schuld ter wereld heb : maer ick en sie niet hoe
 Ick 't hem ontpraeten sal wat moeyte dat ick doe ;
 So

So vast geloven zy dat alle schoenmoers tegen
De wijven van haer soons niet wel en sijn genegen,
Daer ick my vry van ken. Want ick heb tegen haer
My staegh gehouden of 't myn eygen dochter waer.
Waer my dit komt van daen heb ick noch niet ver-
noomen.

Maer ick verlanghe seer dat mijn soon self t'huys magh
koomen.

Derde Handelingh : Eerste uytkoomen.

PAMPHILUS. PARMENO. MYRRHENA.

Pam. **I**ck en geloof niet dat' er yemand meer ver-
driet

Kan overkoomen in sijn liefd', als my geschiedt.
O my rampsalige ! heb ick hier om myn leven
Gefoght te spaeren, noch my in gevaer te geven,
En was ick daerom so begeerigh en beluft
Om weder thuys te sijn op mijn gemack en rust,
Dien 't beter waer geweest mijn leven te passeren
Al was 't ick weet niet waer, als weerom t'huys te
keeren

En te vernemen hoe 't met mijne saecken staet ?
Want wy luy al, dien hier of daer van daen wat quaed
Of onheyl overquam, daer wy niet op en gisten,
Die achten al den tijd dat wy het niet en wisten
Voor winst en voordeel. Par. Maer dit kan een mid-
del sijn

Waer door ghy eerder u kunt redden uyt de pijn
En hertseer, die ghy hebt : want waert ghy niet ge-
koomen

Dees vyantschap had licht noch verder toegenoomen.
Nu sullen zy u bey ontsien, geloof ick vast,
En als de saeck by u sal wesen ondertaft

So fal de vyantschap door u aen kant geraecken
En ghy sult tusschen haer weer vree en vriendschap
maecken.

'T zijn lichte dingen en maer beuselen, daer ghy
Veel swaerigheyt in maeckt. Pam. Och, wat ver-
troost ghy my

Die d' ongeluckigst ben van alle die der leven?

Eer ick met dese my ten houlijck heb begeven

Had ick mijn sinnen op een andre plaets gestelt.

Hoe swaer dat my dit viel en hoe 't my heeft gequelt

Schoon dat ick daer van swijgh kan yder een wel
weten :

Nochtans heb ick mijn plicht so verre niet vergeeten

Dat ickse weygeren dorst die my mijn Vader met

Gewelt opdrongh. mijn min, die 'k elders had geset

Had ick noch naeulijx van d' ander afgetoogen

En ginder my ontwart, en met al mijn vermoogen

Mijn hert en sinnen op Philumena geleydt,

En fiet, my komt terstont een andre swaerigheyt

Van nieuws aen boord, die my voort van haer af sal
scheuren.

Want schoon genoomen dat ick 't al kom uyt te speu-
ren

Wien dat de schult hier van te geven is, so sal

'T mijn mōer sijn of mijn wijf, en wat sal ick dan al

Gevonden hebben als 't geen ick my sal beklaegen?

Want de godvruchtigheyt gebiedt my te verdraegen

Het onrecht dat my van mijn moeder werd gedaen:

Aen d' andre zy ben ick ten alderhooghsten aen

Mijn wijf verplicht, die so veel weder waerdigheden

Die 'k haer voor desen dee, geduldigh heeft geleden

Door haer goedaerdigheyt, en in haer hert gesmoort,

Die noyt van yemanden of ergens sijn gehoort

Maer, Parmenō, het moet al yet bysonders wesen

Waerom dees vyandschap is tusschen haer geseen

Die

Die so langh heeft geduyrt. Par. Dat gaet so seker niet:

Want yemand die de faeck tot in de gront doorsiet

En nae de reden wickt, sal dickmaels dit bevinden:

Wanneer der grooten haet ontsaen is tusschen vrin-
den

So mist hy wel die daer ten eersten uyt besluyt

Dat oock het ongelyck, daer sulck een haet uyt
spruyt,

Mee dapper groot moet sijn: want dickwils sal't ge-
beuren

Dat yemand sich niet eens ontserten sal of steuren

Om dingen, daer een mensch, die toornigh is van
aert,

Sich dapper om vergramt en als een duyvel baert.

Om beuselingen, daer niet aen en is gelegen.

Siet men de kinderen een grooten oorlogh tegen

Malkandren voeren, om dat het verstand, dat haer

Regeert, noch swack is. Dit's oock in de vrouwen
wacr,

Die als de kinderen sijn dickwils kleyn van reden.

Een avontuyr, of't geen, waerom dees hevigheden

Sijn tusschen haer ontsaen, meer als een haver-stroo

Of als een segfwoord is. Pam. Gaet binnen Parmeno

En brengh de tydingh daer dat ick ben aengekoo-
men.

Par. Wel! wat is dat? Pam. Ey, stil. Par. Ick heb ge-
rucht vernoomen,

'T huys is in roeren, d'een loopt af en d' ander aen.

Kom herwaerts wat, en wilt wat nae de deur toe gaen

Wat seght ghy? hoort ghy 't niet? Pam. Stil, stil, ghy
moft niet praeten.

O Heer, ick hoor geschreeuw. Par. Ghy kunt het selfs
niet laeten

En wilt het my verbien. My. Ick bid om godes wil,

Mijn lieve dochter, houd u selven doch wat stil.

Pam. Dat

Pam. Dat is mijn schoon-môers stem indien ick wel kan hooren.

Och, Parmeno, wat gaet my aen? ick ben verlooren.

Par. Waerom? **Pam.** helaes, ick ben om hals. **Par.** maer om wat reën?

Pam. Ick weet waerachtigh niet wat grooter swaerigheên

Hier voorgevallen zijn, of wat voor ongelocken

Ons op gekoomen sijn sints dat ick ben vertrocken,

En die ghy, Parmeno, wel weet, maer voor my heelt.

Par. Sy seggen dat' er yet aen de gesontheyd scheelt

Van uw Philumena: dat sal het mooglijk wesen.

Pam. Waerom en hebt ghy my dat niet geseft voor desen?

Par. Om dat ick 't algelijck niet doen kon met een woord.

Pam. Wat siekten heeftse? **Par.** Dat en heb ick niet gehoort.

Pam. Heeft' er oock yemand een doctoer by wesen haelen?

Par. Dat weet ick oock niet. **Pam.** Wat magh ick hier langh staen draelen

Of waer nae wacht ick selfs nae binnen toe te gaen

Op dat ick daer, hoe eer hoe liever, magh verstaen

Hoe't met haer siekte zy gelegen. Mijn beminde

Philumena, hoe of ick u gestelt sal vinde?

Want so maer eenigfins uw leven is in nood

Sal ick 't voorseker oock bekoopen met de dood.

Par. Sal ick hem volgen? neen: ick sal dat nutter laeten,

Om dat ick merck dat zy ons altesaemen haeten.

Men wilde gisteren de schoonmoer Solstrata

Niet binnen laeten in de kamer. So daer na

De siekte swaerder wierd (dat ick niet gaeren hadde

Meeft om mijn meesters wil) sy soudén licht een kladde

My

My werpen op het lijf en seggen dat de knecht
Van Sostrata daer yets mocht hebben aengerecht,
Of eenigh ander quaed verziere of bedencken,
Of ick yet had gebraght dat haer had kunnen krencken
En dese sieckt verſwaert : waer door dan Sostrata
In opspraeck raecken mocht, en ick in ongena.

Derde Handelingh : Tweede uytkoomen.

SOSTRATA. PARMENO. PAMPHILUS.

So. **W**At of al dit gewoel magh te beduyden wesen
Dat ick hier al een wijl gehoort heb ? ick souw
vrefen

Dat dese sieckte van myn dochter Philumeen
Verargert is : dat doch de Goon, die hier beneen
Voor de gesontheit van de menschen sorghe draegen,
Verhoeden willen ! best, dat ick het selfs gae vraegen!

Par. Hou, Sostrata. So. Wat is 't ? Par. Ghy kryght
daer lichtelick

De deur weer voor uw neus. So. Wel Parmeno, heb
ick

U daer ? helaes, wat sal ick arme vrouw beginnen ?

Sal ick myn dochter niet besoecken, die hier binnen

Sieck leyt, dus naest mijn deur ? Par. Geenſins : be-
foeckt haer niet

Jae send' er selver niet een meyd die nae haer ziet.

Want hy is dubbel zot die yemant wil beminnen

Van wien hy wert gehaet. De luy die dat beginnen

Die doen haer selven eerst vergeeffche moeyten aen

En quellen d' andre mee by wien sy quaelick staen.

Oock is uw soon, so drae als hy was aengekoomen,

Hier ingegaen, en heeft de sorgh terstont genoomen

N n

Dat

Dat hy nae haer gingh sien. S. Wat seght ghy, is myn
foon

Gekoomen? Pamphilus? Par. o, jae. S. Ick danck
de Goon.

Och, Parmeno, dat woort heeft my weer moet gege-
ven:

Daer mee is al mijn forgh en fwaerigheyd verdreven.

Par. Dat was het meest waerom ick niet en heb gewilt

Dat ghy nu binnen ginght: want so de pijn wat stilt

Sal sy hem, weet ick wel, als hy met haer alleen is

Strax seggen wat gelchil dat tusschen u luy tweek is,

En waer uyt desen haet, waer in ghy tsaemen leeft,

Eerst haeren oorspronck en begin genoomen heeft.

Maer hy komt selfs weer uyt: hoe droevigh staet sijn
weesen!

So. Goen dagh myn lieve zoon, en welkom moet ghy
wesen.

Pam. Ick danck u, moeder. S. Och! ick ben geheel ver-
blijdt

Dat ghy behouwen van uw reys gekoomen sijt.

Hoe is 't doch met uw wijf? Pam. Wat beter als voor
desen.

So. Den hemel geve dat uw seggen waer magh wesen.

Maer waerom weent ghy dan, of om wat oorsaek
ziet

Ghy so bedruckt? wat is 'er gaende? Pam. Moeder,
niet.

S. Wat was daer voor gerucht dat ick strax heb vernoo-
men?

Was haer een groote pijn wat schielick aengekoo-
men?

Pam. Jae moeder. S. Wat is 't voor een sieckte die haer
quelt?

Pam. Koorts. S. Dagelijckse koorts? Pam. So werd
my daer vermelt.

Ey moeder, gaet in huys, ick sal strax by u koomen.

S. Seer wel : ick gae. Pam. Hebt ghy de jongens niet vernoomen

Met de bagage ? loopt haer tegen, Parmeno,

Om haer te helpen in het draegen. Par. Wel, hoe so ?

Is haer de wegh onkent dat sy een gids behoeven

Die haer het huys weer wijft ? Pam. Wat hebt gy te vertoeven.

Derde Handelingh : Derde uytkoomen.

P A M P H I L U S.

Ick ben der uyt, en weet niet waer ick best van daen

'T beginsel vinden en 't verhael sal vangen aen

Van al de saecken die my hier sijn wedervaeren

So Schielick, als wy daer niet op verdacht en waeren,

Daer ick een deel van heb gesien, een deel gehoort,

Waerom ick my van daer te raffer packte voort

Half doodt : want , nae dat ick 't nu flus nae binnen
sette

Vol vrees en meynende dat myne huysvrouw lette

Een andre sieckt' als ick bevonden heb helaes ,

De meyffens maecten strax van blyschap veel geracs

Als sy my saghen, elck een riep , hy is gekoomen,

Boombrood, want niemand had van mijne komst ver-
noomen :

Maer dadelijck wierd ick veranderingh gewaer

Aen haer gelaet , om dat ick by geval juyft haer

Quam overvallen op een tijd, so ongelegen.

Een van haer allen is terstond voor uyt getegen

Die haer de tijdingh braght dat ick gekoomen was.

Ick, die verlangd' om haer te mogen sien, ben ras

De meyd gevolght ; so drae ick binnen was gekoo-
men

Heb ick, och arme, wat haer sieckte was vernoomen.

N n 2

Want

Want de gelegentheyd, daer ick haer toen in von,
 Gaf haer geen tijd dat sy 't verborgen houden kon!
 Noch met geen andre stem kost klaegen, als die
 dingen

Meebrengen. Als ick sagh hoe daer de faecken gingen
 Sey ick, ô schandigh stuck! en packte my van daer
 Al wenende en verstoort om dat ick my van haer
 So vreemd en grouwelijck en dingh most sien ont-
 moeten.

De moeder volgde strax en viel my aen de voeten
 Voor by den dorpel als ick meynde wegh te gaen.
 Sy weende jammerlijck: ick was'er in belaeen
 En heb meelijden met het arme wijf gekregen.

T is inder waerheyd met de menschen so gelegen
 Gelijck ick meyne: Dat een yder nae 't hem gaet
 Sich selven groots houdt of sijn hooghmoed fac-
 ken laet.

O lieve Pamphilus (dus heeft sy opgeheven)

Ghy ziet de reden wel, ick hoeff' u niet te geven,
 Waerom sy van u gingh: want al een poos geleen
 Is sy van yemand (ick en weet niet wat voor een
 Rabaut het is geweest) mishandelt en geschonden
 Als sy noch dochter was:: nu had sy goed gevonden
 Dat sy van t' uwent gingh en hier haer toevlucht nam
 Op dat het, als sy in het kinder-bedde quam,
 Verhoolen blijven mocht en niemand quam ter ooré,
 Noch ghy noch andre van haer kraemen mochten
 hooren.

Maer als ick overdenck het bidden van de vrouw
 Is 't quaelick mooghlijck dat ick my van traenen hou
 'T sy luck of ongeluck, sey sy, dat u ons heden
 Verschiijnen dee, moet ghy door 't selven zijn gebeden
 Van ons luy beyde (soo 't betaemlijck, so 't recht
 En bilck is) dat ghy 't doch tegen niemand seght,
 Maer dit haer ongeval met ons wilt helpen smooren
 Dat het verborgen blijf en niemand kom te hooren.

Mijn

Mijn lieven Pamphilus, indien ghy oyt aen haer
Gemerckt hebt dat zy tot u wel genegen waer,
So bid zy, 't geen ghy doen kunt sonder u te krencken,

Dat ghy in desen tijd die vriendschap wilt gedencken.
Voorts van haer weder t' huys te haelen, doet daer in
'T geen u geraedfaemt is en volght u cygen zin.
Dat sy in arbeyd gaet en 't kind, dat sy sal krijgen,
Het uwe niet en is sal yder een wel swijgen,
Want daer is niemand die dat weet als ghy alleen.
Daer liepen, so my is geseyt, twee maenden heen
Eer dat ghy haer besliept, en nu so sijn der seven
Verstreken sints zy u ten houwlijck is gegeven,
Gelijck ghy selfs wel weet : nu legh ick 't daer op aen
En doe mijn best dat dit bedeckelijck toe mocht gaen
Dat sy mocht baeren en in 't kinder- bedde koomen
En van haer vader noch van yemand wierd vernoomē
Indien het mooglijck waer: maer gae ick hier in mis
So sal ick seggen dat het een mischien is.
En daer is niemand niet (dat weet ick wel te voeren)
Die anders dencken sal of 't is van u gebooren,
Gelijck waerschijnlijk is. Men sal het daedelijck
Te vondelingh leggen; daer sal u geen ongelijck
Of hinder door geschien, en ghy sult noch ten deelen
Het ongelijck, dat haer geschiedt is, helpen heelen.
Ick heb het haer beloof en oock sal ick mijn woord
'T geen ick gegeven heb nae koomen, so 't behoort.
Want haer weerom in huys te haelen souw ick vreesen
Dat dat niet eerelijck genoegh voor my souw wesen.
Ick sal het oock niet doen, schoon dat het my vry
swaer

Sal vallen om dat ickse lief heb en met haer
Gewent ben om te gaen Ick werd geprest te schreyen
Als ick het leven, dat ick nu sal moeten leyen,
En d'eenfaemheyd bedenck die ick van nu voort aen
Sal hebben. Siet hoe los des werelts dingen gaen:

'T geluck duyrt selden tot het eynd toe van ons leven.
 Maer in dees dingen ben ick eenigfins bedreven
 Door mijn voorgaende min, daer ick my van ondee
 Met voor-bedachten raed: nu dien ick dese mee
 Te laeten vaeren en ick heb oock voorgenoomen
 Mijn best te doen. Maer fiet, de jongers sijngekoo-
 men

Met Parmeno, die hier geenfins dient by te zijn:
 Want dit 's den eenige, die ick wel eer heb mijn
 Geleghentheyd ondeckt, en derven toe betrouwen
 Dat ick my van mijn wijf in 't eerften heb onthouwen
 Als ickse kreegh. Ick vrees dat hy, indien hy dit
 Veelvoudigh schreeuwen hoort, sal mercken dat sy
 zit

In arbeyd: daerom sal ick hem van honck gaen stuy-
 ren

So langh dit baeren van Philumena sal duyren.

Derde handelingh: Vierde uytkoomen.

PARMENO. SOSIA. PAMPHILUS.

Par. **W**at seght ghy, Sofia, dat u de reys so swaer
 En ongemackelijck gevallen is? S. Voorwaer
 Men kan het u so wel met woorden niet verklaren
 Als 't ongemackelijck in der daed is t' zee te vaeren.

Par. Jae doch? S. Ghy weet niet hoe geluckigh ghy
 daer aen

Geweest zijt dat ghy noyt in zee hebt moeten gaen:
 Want, Parmeno, om van all' andr' ellendigheden
 Te swijgen, die van ons sijn op de reys geleden,
 Siet dit alleen maer aen: ick ben op 't schip geweest
 Ruym dertigh daghen dat ick altyds was bevreest
 Dat ick vergaen souw eer wy 't vaderland weer kree-
 gen,

So bijster liep ons weer en wind geduyrigh tegen.

Als

Par. Als 't so gaet seker is 't verdrietigh en bedroeft.
S. Dat weet ick alderbest die 't selver heb beproeft,
So dat ick 't liever souw ontloopen op mijn voeten
Eer dat ick thuyt kom, als dat ick' er weer souw moe-
ten

Nae toegaen. Par. Ick geloof het seker wel, want
dat

Hebj' om yet kleyners in uw zin wel eer gehad
Als daer ghy nu om dreyght dat ghy soud willen deur-
gaen:

Maer ick sie Pamphilus daer selver voor de deur
staen.

Gaet ghy nae binnen toe, ick sal nae hem toe gaen
Om of hy my yet wil belasten te verstaen.

Wel, meester, benj' hier noch? Pam. Ick ben hier
staen gebleven

En wacht nae u. Par. Waerom? Pam. 'k heb ye-
mand last te geven

Die nae 't Kasteel toe loop. Par. Wie wilt ghy dat
het doe?

Pam. Ghy selver. Par. Nae 't Kasteel? en waerom
daer nae toe?

Pam. Een seker vreemdelingh, die van Mycoon van
daen is,

Met naemen Callideem, die met my heden aen is
Gekoomen uytter zee, moet ghy gaen spreken aen.

Par. Wel, wat de plaegh! ick souw geloven dat hy aen
De Goden heeft beloofd, so hy behouwen weder
Te huys mocht koomen, dat hy my met op en neder
En gins en herrewaerts te loopen en te gaen
Doen bersten souw. Pam. Waer wacht ghy nae?

Par. Wat sal ick aen

Hem seggen, of sal ick hem maer eens aen gaen spre-
ken?

Pam. Ghy sult hem seggen dat den tijd my sal onbre-
ken

Om hem van daegh^h, so ick met hem versproken was,
 Te koomen spreken, dat het heden niet te pas
 Sal koomen, en dewijl daer nu niet af sal vallen
 Dat hy my niet en sit en wacht voor niet met allen.
 Vlieghe heen. Par. Maer ick en ken de man van aen-
 sight niet.

Pam. Ick sal wel maecken datj' hem kennen sult : hy
 ziet

Wat rood, is groot en dick, gekruyft, met katten-oo-
 gen,

Van tronjen heffelijck. Par. Dat hem de Goden moo-
 gen

Bederven ! maer of hy niet om en keeck, wat sal

Ick doen ? hem wachten daer tot dat den avond vall' ?

Pam. Jae wacht hem. Loopt een tijt u best aen 't haefe-
 leeren.

Par. Ick kan niet loopen schoon dat ick al souw begee-
 ren,

So seer ben ick vermoeyt. Pam. Hy is nu deurge-
 gaen,

Maer wat sal ick nu doen ? ick ben daer in belaeen,

En weet geen middel hoe dat ick het best sal klaeren

Daer Myrrhina my om gebeen heeft : hoe ick 't bac-
 ren

Van haere dochter stil en so verborgen houw

Dat het niet uyt en kom : want ick heb met de vrouw

Meelijden. Ick sal doen al wat ick sal vermoogen :

So evenwel dat ick, door deerenis bewoogen,

Niet en vergeete 't geen dat de Godvruchtigheyd

Van my vereyscht : want ick behoer (recht uyt geseyt)

My meerder laeten aen mijn Moeder sijn gelegen

Als aen het geen daer my de min mocht toe bewegen.

Maer wat ? mijn Vader en Phidippus komt daer aen :

Wat ick haer seggen sal daer ben ick in belaeen.

Derde Handelingh : Vijfde uytkoomen.

LACHES. PHIDIPPUS. PAMPHILUS.

L.] PHidippus, heb ick van u niet verstaen voor desen
Dat sy wel wenschte dat mijn soon weer hier
mocht wesen?

Ph. 'T is so. L. Nu seggen sy dat hy gekoomen is :
Dat zy dan wederkeer. Pa. Wat voor gelijckenis.
Of schijn van reden sal ick aen mijn vader geven
Waer om dat ick my vind geraeden of gedreven
Dat ick haer niet weerom in huys en hael? voorwaer
Ick weet niet wat ick hem sal seggen. L. Wie is daer?

Pa. Maer ick heb vast gestelt gheen andre cours te maec-
ken

Als die ick heb geset. L. De man, daer wy van sprac-
ken,

Die is hier selfs. Pa. Ick wensch mijn Vader goeden
dagh.

L. Weest welkom. Ph. Ick ben bly dat ick u hier weer
magh

Gelandt zien, Pamphilus, kloeck en gesond, dat bo-
ven

All' andre dingen gaet. Pa. Ick wil het wel geloven.

Ph. Komt ghy daer even aen? Pa. So daedlijck. L. Pha-
nia

Mijn volle Susterlingh, segh eens, wat laet hy na?

Pa. Hy was een Man, gelijk hem daer wierd nae gege-
ven,

Die wel en lustigh van sijn goed heeft derven leven :

Al waer sijn hert nae trock dat dee hy in sijn tijd,

En sulcke luyden doen haer Erven kleyn profijt,

Maer voor haer selven werd die lof haer nae gege-
ven :

De man die leefde wel so langh hy was in 't leven.

L. So brengt ghy daer van daen een spreuckj³, en anders niet.

Pa. Het is so veel als 't is : al wat hy achter liet

Dat helpt noch al daer 't komt. **L.** Dat kan geen voordeel geven

Maer schaede : want dat hy in 't leven was gebleven!

Dat wild' ick wel. **Pa.** Dat kunt ghy wenschen sonder deer

Daer van te hebben. Hy sal nu noch nimmermeer

Weer levend werden , en ick souw 't noch niet verliesen

Indien ick wedde welck van tweeën dat ghy soud kiezen.

L. Dees man heeft gisteren uw wijf onboon en liet

Haer t' sijnent haelen. Seght hem dat het is geschiedt

Door uwe last. **Ph.** Stoot men niet aen, 't is niet van noden.

'T geschiede door mijn last : ick hebbe selfs onboden.

L. Maer daedlijck sal hy haer weerom nae huys doen gaen.

Ph. Och jae. **Pa.** Al wat hier is geschiedt heb ick verstaen

Mit dat ick aenquam. **L.** God moet' alle nyders plaegen

Die fulcke tydingen so gaeren overdraegen.

Pa. Ick heb mijn best gedaen, Phidipp', en toegesien

Dat my van uwe kant geen imaedheyd kon geschien

Met goede reden, en dat meyn ick wel te weeten ;

En soo 'k verhaelen wouw hoe ick my heb gequeeten,

Hoe trouw van herten en hoe zacht en vriendelick

Ick altyds tegen haer geweest ben, dat souw ick

Met waarheyd kunnen doen ten waer' ick beter vonde

Dat ghy het mocht verstaen uyt haeren eygen monde,

Om dat jck meyn dat ghy so meerder sekerheyd

Sult krijgen van het geen dat ick u heb geseyt

Hoe

Hoe dat ick tegen haer my selven heb gedraegen,
 Wanneer sy, over wien ick reden heb te klaegen
 Om 't ongelijck dat my van haer is aengedaen,
 Goed van my spreken sal. Ick roep de Goden aen
 Tot mijn getuygen, en verklaer met duyfsend eeden
 Dat ick geen schuld en heb in deef' oneenigheden:
 Maer nademael dat sy haer selven ken te goed
 Dat sy mijn moeder met bescheydenheyd ontmoet'
 En niemandal haer toe wil geven, noch verdraegen
 Door zedigheyd het geen haer niet en mocht be-
 haegen

In haer manieren, en dat tusschen haer luy twee
 Geen ander middel is te vinden tot de vree,
 So sie 'k geen andren raed als dat ick een van beyden
 Sal moeten doen, Phidip: of van mijn moeder
 scheyden,

Of van Philumena: en nu werd ick geraen
 Door de godvruchtigheyd, en door de plicht die
 'k aen

Mijn moeder schuldigh ben, haer liever te gevalle
 Te wesen als mijn wijf. L. O Pamphilus; in alle
 Die woorden is'er geen dat ick ongaeren hoor
 Om dat ick daer uyt sie dat' ghy u moeder voor
 All' andre dingen stelt: maer ghy dient oock te letten
 Door groote gramschap geen verkeerde cours te settee
 Pa. Wat gramschap, vader, souw my dryven buyten
 't spoor

Om anders tegen haer te sijn als ick behoer,
 Die noyt yet tegen my gedaen heeft of bedreven
 Dat ick niet gaeren had; maer my heeft toe gegeven
 En dickwils ingevolght in 't geen ick garen had
 Ick segh u dat ick haer bemin, en prijs, en dat
 Ick seer nae haer verlanghe en tot haer ben genegen:
 Want ick heb in der daed bevonden dat sy tegen
 My is geweest van een bysonder-goeden aert:
 En wenich haer weer met so een man te zijn gepaert

Aen

Aen wien de Goon meer lucks en voorspoeds willen
geven

Als ick gehad heb, en dat sy met hem magh leven

Ten eynde toe, dewyl dat de noodwendigheyd

My van haer affcheurt en ons van malkandren
fcheydt.

Ph. Dat fulcks niet en geschie dat kunt ghy selver we-
ren.

L. Soon, wilt ghy wijslijck doen so doet haer weder kee-
ren :

Pa. Neen, vader : dat en vind ick voor my niet geraen :
Mijn moeder te geval so blyft dit ongedaen.

L. Waer gaet ghy heen ? blyft staen. Wat wilt ghy gaen
beginnen ?

Blyft staen. Ph. Wat is dit een halssterrigheyd van
zinnen ?

L. Dat hy hierom verstoort souw zijn heb ick voor
heen

U wel geseyt, en daer om had ick u gebeem

Dat ghy haer wederfond eer dat hy thuys mocht koo-
men.

Ph. Maer voor so onbeleeft had ick hem niet genoo-
men ?

Dat had ick seker noyt gelooft. Maer wat of hy

Sijn selven voor laet staen ? meynt hy dat ick nu by

Hem koomen smeeken sal ? So hy haer is genegen

T'haelen ; dat hy 't doe ; maer is 't 'er so gelegen

Dat hy dat niet van zin te doen is, so verstaet

Ick dat hy 't Houlix-goed ons weder geef, en gae.

L. Hoe heb ick 't ? zijt ghy mee al op uw paerd geklom-
men ?

Ph. O Pamphile, ghy zijt vry trots weer thuys gekom-
men !

L. Die quaedheyd sal wel haest weer overgaen, schoon hy
Gheen ongelijck en heeft. Ph. Ba ! fiet eens : om dat
ghy

Wat

Wat goeds geerft hebt zift ghy trotfer als te vooren.

L. Phidippe, moet ick mee van u al kijven hooren?

Ph. Ick geef hem tijd dat hy van daegh figh selfs berae
Of hy haer hebben wil of dat hy van haer gae.

Wil hy fe niet, fo magh fy met een ander trouwen.

L. Waer heen, Phidipp? ghy moft u by de wercken.
houwen,

Ick heb u noch een woord te seggen: blyf wat ftaen.

Daer gaet hy mee al deur; wat leyt' er my oock aen?

Sy mogen fien hoe fy 't beft ftellen met malkander

En doen haer eygen zin, dewyl noch d' een noch d'an-
der

Nae my wil luyfteren. Ick wil nu aen mijn wyf

Gaen overdragen en verhaelen dit gekyf,

En fal op haer, wat my om 't hert leyt, uyt gaen braec-
ken

Door wiens beleydt en raed gefchien al defe faecken.

Vierde Handelingh: Eerfte wytkoomen.

MYRRHINA. PHIDIPPUS.

M. **H**Elaes! wat fal ick doen? waer wend ick my nae
toe?

Wat antwoord geef ick aen mijn man, die ick vermoes

Dat het geboore kind fal hebben hooren fchreyen,

So liep hy fwiigende nae binnen fonder beyen

Daer onfe dochter was? indien hy heeft verftaen

Dat fy verlost is, weet ick niet wat dat ick aen

Hem seggen fal, of wat hem fpelden op fijn mouwen

Waerom ick dit voor hem veborgen heb gehouwen.

Maer facht, de deur gaet op: hy foeckt, geloof ick,
my;

Ick weet niet of ick doodt dan of ick levend zy.

P. Mijn

P. Mijn wijf is daedelijck ten huysen uyt gestreeken
 Als sy vernam dat ick mijn dochter aen gingh spreek-

ken,
 Maer fiet, daer is sy selfs. Wel wijf, wat hebt ghy
 voor?

U meyn ick, Myrrhina: of hebt ghy geen gehoor?

M. Meynt ghy my, lieve man? P. Souw ick uw man
 oock wesen?

Ghy gheeft my, oorfaeck die my dencken doet en
 vreesen

Dat ghy my voor geen man jae voor geen mensch en
 houd:

Want so ghy my oyt hielt voor een van tweeën, so
 soud

Ghy nu door uw bedrijf met my den draeck niet stee-
 ken.

M. Wat is dat voor bedrijf? P. Derft ghy daer noch
 van spreekē?

Heeft Philumeen een kind gekregen? spreekt ghy
 niet?

Wie is de vaer daer van? M. Is 't niet een groot ver-
 driet

Dat sulx een vader vraeght? wie souw het anders we-
 sen,

Ick bid u, als de man aen wien ghy haer voor desen
 Hebt uytgehylickt? P. Ick geloof 't, en 't voegde mee
 Een vader niet indien hy anders docht of dee:
 Maer ick verwonder my ten hoogste waer 't mocht
 scheelen

Dat ghy dit kraemen voor ons allen socht te heelen,
 Bysonder nu sy is gelegen op haer tijd.

Is het oock mooghlijck dat ghy so hard-neckigh zijt
 En liever 't kind, waer door ghy sien kost dat nae de-
 sen

Meer vriendschap tusschen ons en haer had kunnen
 wesen,

Om

Om hals gezien had en vermorft, als dat ghy souwt
Haer laeten, tegens uw genegentheyd, getrouwt
Met desen Pamphilus? oock dacht ick van te voeren
Dat daer de schuld was, die ick sie hier thys te hoo-
ren,

En by u is. M. Ick ben ellendigh. P. Och, of ghy
Dat met de waerheyd seydt! maer nu so koomen my
De woorden weer te voor, die ghy my hebt gehou-
wen

Wel eer als Pamphilus met Philumeen souw trouwen.
Toen hebt ghy my geseyt dat ghy geen zin noch geen
Genegentheyd en had uw dochter te besteen
Aen so een jonghman die tot hoeren was genegen
En 's nachts niet thys en quam. M. Daer 's weynig
aen gelegen

Wat quaed vermoeden dat hy van my hebb', als hy
Maer niet en weete wat de rechte reden zy.

P. Dat hy een boeltjen had heb ick al eer vernoomen
Als ghy deed, Myrrhina: maer sulcke dingen koo-
men

Meest door de jonckheyd by, en daerom oock heb ick
'T in jonghe lieden noyt voor onbetaemelick
Gehouden: want het is een yeder aengebooren.
Maer metter tijd sal hy daer van niet moogen hooren
En zich verfoeyen: maer ghy houdt den selfden aert
En hebt, gelijk als ghy wel eer daer tegen waert,
Tot noch toe niet geruft, noch immer naegelaeten
Haer op te ruyen en uw dochter te bepraeten
Dat sy haer eygen man verlaeten souw, op dat
Ghy 't houlick scheyde dat ick goed gevonden had.
Wat ghy heb voor gehad is hier wel uyt te speuren.

M. Maer, man, soud ghy my dan voor so quaed-hoof-
digh keuren,

Die haere moeder ben, dat ick dit houwelyck
So seer souw tegen zijn indien 't profytelyck

Ooorber voor ons was. P. Wat mooght ghy doch al praeten?

Weet ghy wat dat ons dient gedaen of wat gelaeten?

Koft ghy oordeelen wat ons oorber was of niet?

Ghy hebt misfchien so van den een of d' ander yet

Gehoort, dat hy hem van fijn boeltgen had fien koo-
men

Of daer nae toe gaen. Wat lagh daer aen? want, ge-
noomen

Dat het so was, was dat so grooten faeck indien

Het ftil te werck gingh en heel felden mocht gefchien?

Is 't niet beleefder dat men dat so laet paffeeren

Voor ongemerckt als zich ten uysterfte te weeren

Dat het ter ooren kom van yemand die ons haet

En fich daer in vermaeckt wanneer 't ons quaelijck
gaet?

Want yemand die een vrouw, met wien hy so veel
jaeren

Gemeenfaem heeft geleeft, so fchielijck laeten vaeren

En op een fprongh van haer fijn zinnen trecken kan,

Die acht ick voor geen mensch, noch voor geen fcker
man

Voor onfe dochter, daer men fich op kon vertrou-
wen.

M. Ick bid u dat ghy daer uw mond van toe wilt hou-
wen:

Seght niet van hem noch van het geen dat ick misdaen
Mocht hebben: maer neemt hem alleen, fpreekt hem
daer aen,

Vraeght hoe hy is gefint: wat dat hy wil van beyden:

Of hy haer weer begeert, of hy van haer wil fcheyden.

Seyt hy dat hy haer weer wil hebben: doetse gaen;

So niet: so heb ick voor mijn dochter wel gedaen.

P. So hy felfs niet en wil en so ghy hebt vernoomen

Dat dese dingen door fijn fchuld zijn toegekoomen,
So

So wist ghy wel dat ick niet ver en was, door wien
Met goed beleydt en raed men hier in kon voorsien;
En daerom roockt my 't hooft dat ghy dit aen dorst
vangen

Eer ghy de minste last van my en had ontfangen,
Nu seggh ick, en so stout en wil ick u niet raen
Dat ghy eens denckt het kind te brengen hier van daen
Maer ben ick geck dat ick mijn wijf te vooren legge
Dat sy gehoorfaem zy de woorden, die ick segge?
'T sal best sijn dat ick selfs de boodschap binnen doe
En aen de knechts belaft dat yder een wel toe
Te sien heeft, dat het kind niet werde wegh gedrae-
gen.

M. Daer is geen vrouw die meer met reden heeft te
klaegen

Van ongeluck, als ick: die wel bevroeden kan
Hy byster quaelijck en hoe euvel dat mijn man
Dit neemen sal als hy de waerheyd komt te hooren
(Gelijck gebeuren sal) die sich so seer kan stooren
Om 't geen veel minder is, en ick en sie niet hoe
Men hem verspreken sal: ick weet geen raed daer toe.
Dit schort'er noch alleen aen al mijn stribbelingen
En swaerigheden, dat hy my sal willen dwingen
Dit kind te houden aen, waer van de vader niet
Bekent en is: want als dees kracht haer is geschiedt
Heeft sy de karel aen 't fatsoen niet kunnen kennen
Om dat het was by nacht, als alle katten bennen
Van eene kleur; oock heeft s' hem niemendal toen af
Genoomen, dat van hem of tael of teyken gaf.
Selfs trock hy haer, als hy sijn moed wil had bedreven,
Een ringh af met geweld: noch vrees ick daer bene-
ven
Dat selver Pamphilus niet swijgen sal, als men
Een kind voor 't zyn houdt aen, wiens vâer men niet
en ken.

Vierde Handelingb: Twede uytkoomen.

SOSTRATA. PAMPHILUS.

S. **I**ck weet wel dat ghy my, al wilt ghy 't niet doen
blijcken,

Verdacht houdt dat uw wijf van hier heeft moeten
wijcken

Om mijn' onhebblijckheyd: maer zoon, so moet' ick
sien

Mijn wensch aen u, so moet my nimmer quaed ge-
schien

Als ick noyt wetend' yet gedaen heb of gelaeten

Waerom dat sy my souw met reden kunnen haeten.

Waer van, eer dat ick wist dat ghy so sonderlingh

Uw moeder lief had, ghy al gõe verfekeringh

Gegeven hebt, so my uw vader flus vertelde

Dat ghy my in dit stuck selfs voor uw huysvrouw
stelde

En uwe moeder meer geacht hebt als uw min.

En daerom heb ick van gelijcken in mijn zin

My danckbaer tegen u hier over te betoonen

Op dat ghy weeten mooght dat ick de deugd beloonen

En de godvruchtigheyd erkennen wil, die ghy

Hier in bewesen hebt. Ick hebbe vast by my

Beslooten dat ick met uw vader sal vertrecken

Van hier (dat tot mijn eer en uw gemack sal strec-
ken)

Nae 't land toe, op dat u mijn tegenwoordigheyd

Niet in de weegh en zy, daermen de schuld op leyt,

Noch eenige oorfaeck uyt mijn blijven werdt ge-
noomen

Waerom uw wijf niet weer by u souw willen koomen

P. Maer, lieve, wat 's dat voor een opfet of bescheyd,

Soud ghy, verwonnen door haer aveluynigheyd,

De

De stad verlaeten en uw op het land begeven
En daer in eenfaemheyd en by de boeren leven ?
Dat sal niet zijn, noch ick toelaeten, dat die van
Ons quaelijck spreken wil, met waerheyd seggen kan
Dat sulx geschiedt is meer door mijn' hardneckighe-
den

Als door uw zedigheyd ; en dat ghy om die reden
Verlaeten soud all' uw vriendinnen en die van
Uw maegschap bennen, en feest-daghen, dat en kan
Ick seker niet verstaen, of dat sulx souw geschieden
Om mynent wille. M. Dat heeft weynigh te bedie-
den :

'K heb nu geen lust daer in gelijk ick eertijds dee
Toen het mijn jonckheyd en mijn jaerē brachten mee.
Ick heb mijn buyck al vol van die vermaecklijckhedē :
Nu is mijn meeste sorgh dat niemand hebbe reden
Te klaegen dat ick hem te langh in 't leven blijf
Of nae de dood verlangh van een verschrompelt wijf
Ick ben hier in de weegh door al te langh te leven
En werd gehaet, daer ick geen schuld toe heb gege-
ven :

'T is tyd dat ick vertreck en elders woonen gae.
So, meyn ick, dat ick best den haet en ongenae
Ontloopen sal en my voor alle blaem behoeden
En neemen d' oorfaeck wegh van yders quaed ver-
moeden

En haer luy zin doen. Laet my trecken hier van daen,
Dat bid ick, om also de quaede klanck t' ontgaen
Die den gemeynen hoop van ons werd nae gegeven.

P. 'T en waere dit alleen, wat sou 'k geluck leven
Die u tot moeder heb en dese tot een vrouw!

M. Bedenckt dan, soon, of 't u niet beter wesen souw
Dat ghy een opset naemt uw ongeluck te draegen,
So als 't dan valt, indien ghy niet en hebt te klaegen
Van andre dingen; so die sijn gelijk als ghy
Begeert en ick geloof, so bid ick dat ghy my

Dit te geval wilt doen; ey Pamphile, magh 't wesen
So haelt haer wederom, waer hebt ghy voor te vrec-
fen.

P. Wee my ellendige! M. Wee van gelijcken my!
Want in dit quaed heb ick mijn deel so wel als ghy.

Vierde Handelingb: Derde uytkoomen.

LACHIS. SOSTRATA. PAMPHILUS.

L. **I**ck heb de praet, die ghy met desen hebt gehou-
wen

Van ver staen hooren aen: ghy zijt voor wijs te schou-
wen

Die daer 't van noden is uw zinnen en gemoed
Kunt buygen, Softrata, en doen op staende voet
Waer toe u naderhand de nood souw kunnen druc-
ken.

S. Dat heb ick in mijn zin en 't moete wel-gelucken.

L. Gaet dan van hier met my nae 't land, daer ick ge-
dult

Met u sal neemen en ghy my mee dulden sult.

S. Dat hoop ick seker. L. Gaet dan daedelijck nae bin-
nen

En sackt en packt u goed, van wollen en van linnen
Als anders, dat men mee moet neemen: 'K heb ge-
scyt.

S. 'T geen ghy gebiedt sal ick gaen doen met vlytig-
heyd.

P. Ick bid u, vader, hoor. L. Wel, zoon, wat 's uw be-
geeren?

P. Mijn moeder gaen van hier? dat souw ick garen wee-
ren.

L. Waerom doch? P. Om dat ick tot noch toe niet
met al (ken sal.

Heb vast gesfelt hoe 'k 't met mijn huysvrouw maec-
L. Wat

- L. Wat wilt ghy, of wat valt daer anders af te maecken
 Als haer te haelen dat sy weer in huys magh raecken?
 P. Ick souw wel willen, oock kan ick my naeulijx van
 Haer houden: evenwel so sal ick, als een man,
 My houden by het geen dat ick heb voorgenoomen,
 En doen dat oorbaer is en best te pas sal koomen.
 Sy fullen, meyn ick vast, malkanderen best verstaen
 Als ick haer niet en hael. L. Dat kon wel anders gaen,
 Maer wat sy fullen doen daer's weynigh aen gelegen
 Als dees vertrocken is. De jeugd is niet genegen
 Tot oude luyden, die sijn veeltyds in de wegh.
 'T sal best zijn dat wy doen gelijk als ick u segh
 En hier van daen gaen, die nu voor een spreuckje
 strecken
 Gelijk de kinderen malkanderen vertrecken,
 Een avontuyrtje van een oude beste vaer
 En van een besje. Maer ick sie Phidippus daer:
 Hy komt hier recht in tyds, laet ons nae hem toe tre-
 den.

Vierde Handelingh: Vierde uytkoomen.

PHIDIPPUS. LACHES. PAMPHILUS.

- Ph. **P**hilumena, ick ben oock seer op u t'onvreden:
 Want het is schandelijck voorwaer van u gedaen,
 Hoewel ghy seggen sult, om dese schuld t'ontgaen,
 Wat souw ick doen? myn mōer heeft my hier toe ge-
 dreven.
 Dit sal de reden sijn die ghy sult kunnen geven
 Daer sy der geen en heeft. L. Phidip, ick ben verblydt
 Dat ghy my hier verschynt ter rechter uyr en tydt.
 Ph. Wat's dat? Pa. Wat antwoord sal dit volck nu van
 my krygen,
 Of hoe verbergh ick best het geen ick dien te swygen
 O o 3 L. Seght

L. Seght aen uw dochter dat mijn huysvrouw Sofrata
Van hier nae 't land sal gaen, op dat Philumena
Te minder schreume nu weerom in huys te koomen.

Ph. Uw huysvrouw heeft geen schuld nae dat ick heb
vernoomen :

Uyt Myrrhina, mijn wyf, is eerst dit spul ontfiaen.

Pa. 'T verkeert. Ph. Daer komt ons al dees racfery van
daen.

Pa. Ick laetse raesen en haer buyck vol saemen kyven
Als ick slechts van haer weer te haelen vry magh bly-
ven.

Ph. Ick wensch met al mijn hert , kan 't wesen Pam-
phile,

Dat dese swaegerschap, die tusschen onser twee
Begonnen is, magh vast en onverbroken blyven :

Maer so 't niet wesen magh en kan se niet beklyven :

So neemt het kind nae u. Pa. Hy heeft het al ver-
staen

Dat sy gelegen is : helaes ! wat gaet my aen ?

L. Het kind ? wat kind ? Ph. Ons is een jonge neef ge-
booren :

Mijn dochter, dat ick noyt gehoord had van te voeren,
Was op 't geleggen als sy t' uwent gingh van daen.

L. Ick ben voorwaer verblydt de tydingh te verstaen

Dat hier een zoon en dat uw dochter is behouwen :

Maer als men spreken sal van wonder slaghe van vrou-
wen

Wat hebt ghy voor een wyf of hoe is sy van aert,

En waerom dat niet eer aen ons geopenbaert ?

Ick weet u niet genoegh met woorden uyt te leggen

Hoe lelijk dat het is 't geen ick u daer hoor seggen.

Ph. Dit werck staet my, niet min als u, gantsch quaelijck
aen.

Pa. Schoon dat ick al een wyl in twijfel heb gestaen ,

So is dat nu gedaen nu 't hier so is gelegen

Dat sy een kindje by een ander heeft gekregen.

L. Ghy

- L. Ghy hebt u, Pamphile, niet meer nu te beraen :
 Hier valt geen weygeren. Pa. Helas ! wat gaet my
 aen ?
- L. Wy hebben dick gewenscht dat eens den dagh souw
 kommen
 Dat 'er een wesen moght die u Pa Pa souw nommen :
 Nu is dien dagh , God lof , gekommen. Pa. 'k Weet
 geen raed.
- L. Nu valt hier niet te doen als dat ghy henen gaet
 En haelt uw wyf weert t'huys : weest my hier in niet
 tegen.
- Pa. Hoor vader : had sy oyt geweest daer toe genegen,
 Om kinderen by my te krygen, of met my
 Getrouwt te zijn, so weet ick sekerlijck dat zy
 In 't minste niet gesocht souw hebben dit te smooren
 Voor my, gelijk sy heeft gedaen en wy hier hooren.
 Dewijl ick nu dan merck en ondervind dat sy
 Geen hert tot my en heeft, en dat ick meyn dat wy
 Hier nae niet over een te saemen sullen koomen ,
 Waerom haer dan weerom by my in huys genoo-
 men ?
- L. De jonge vrouw dee 't geen haer moeder had geraen :
 Is dat so vreemden saeck ; waer meenj' een wijf van
 daen
 Te haelen, Pamphile, die vry is van gebreken ?
 Hoe nae om dat 'er op de mans niet valt te spreken ?
- Ph. Ghy mooght u t' saemen met malkanderen beraen
 En overleggen wat u nodigh is gedaen
 Of ghy haer laeten wilt of weder by u haelen ,
 'T geen dat mijn wijf doet daer kan ick niet voor be-
 taelen :
- Ick ben daer mee te vreen wat ghy van beyden vind
 Voor u geraedsaemst: maer wat doen wy met het kind?
- L. Dat 's om te lacchen : 't gae so 't wil, daer 's niemand
 naeder
 Als dese, stiert het hem, 't is 't sijn, hy is de vader,

Laet ons het ons' op voen. Pa. Hoe, vaeder? fouw ick 't kind

Opvoeden dat de mōer floegh selver in de wind?

L. Hoe? fouden wy het niet op vōen? wat mooght ghy seggen?

Of soud ghy liever 't kind te vondelingh doen leggen?

Wat sōttigheyd is dit? waerachtigh, zoon, ghy doet

My spreken, en ghy dwinght my dat ick seggen moet

In tegenwoordigheyd van dese 't geen ick gaeren

Verborgen houden fouw en niemand openbaeren.

Gelooft ghy, Pamphile, dat ick niet sien en kan

De traenen, die ghy schreyt, en niet en weet waer van

Al dees bekommeringh en mūse-nesten koomen?

Nae dat ghy daer op eerst uw uytvlucht had genoomen

Dat ghy uw huysvrouw hier in huys niet hebben kond

Om uwe moeders wil, en dat ghy daer op stond,

Heeft sy beloofd dat sy haer huysfingh fouw verlaeten,

En nu ghy fiet dat u dat niet heeft kunnen baeten

En u benoomen is de reden van het huys,

Brenght ghy een ander voor den dagh: om dat quansuys

Het kind ter wereld is gekoomen sonder weeten

Van u. Ghy hebt my noch vry onbekent versleeten

En doolt, indien ghy meynt dat ick niet weeten fouw

Waer het u schort: 't is tijd dat ghy u tot uw vrouw

Ten lange lesten eens begeeft met hert en zinnen.

Hoe langh heb ick u tijd gegeven om te minnen

En by uw boel te gaen? hoe willigh en bereydt

Heb ick al 't geen ghy daer te kost aen hebt geleyt

Gedraegen? naemaels heb ick by u aengehouwen,

Ick heb gebeeen, dat ghy een vrouw soud willen trouwen:

'T is tijd, sey ick: ghy zijt getrouwt op mijn vermaen,

En hebt, hier in my dus believende, gedaen

'T Geen

'T Geen u betaemde : Nu hebt ghy weerom uw zinnen

Begeven tot de hoer, en doet met haer te minnen
Uw vrouw groot ongelijck, 't geen ick u seggen moet
Om dat ick sie dat ghy gaet op den ouden voet
En weer vervallen zijt tot het voorgacnde leven.

Pa. Wie, ick ? L. Iae, Pamphile, ghy selfs, en daer beneven

Doet ghy niet recht dat ghy met valsheyd omgaet, en
Tot twist en tweedraght geeft verlierde redenen
Op dat ghy met uw boel u weerom mocht vermaecken

Als ghy so doende dees getuyge quyt kon raacken.
Dat heeft uw wijf gemerckt: want wat voor oorfaeck kan

Men anders vinden, die haer heeft bewoogen van
U af te gaen, als dees ? Ph. Dat is de waere reede:
Hy raedt het op sijn hooft. Pa. Ick wil u wel met eede
Verklaeren dat aen 't geen ghy my te last daer legt
Niet aen en is L. Ey, neemt uw huysvrouw weer,
of segt

Waerom 't niet wesen kan. Pa. Dat komt nu niet gelegen.

L. Neemt dan het kind nae u het geen sy heeft gekregen,

Want dat onnosel schaep heeft immers niet misdaen:
Wy sullen naemaels sien hoe 't met de moer sal gaen.

Pa. Ick ben der quaelijck aen in allerley maenieren
En weet niet hoe ick best mijn saecken sal bestieren:
Met so veel dingen werd ick van mijn vaer beset
Aen alle kanten: Ick gae deur, dewijl ick met
Mijn tegenwoordigheyd niet veel en kom te boven.
Want sonder mijn bevel kan ick niet wel geloven
Dat men 't kind op sal voen, by sonder nu ick mijn
Schoon-moeder merck daer oock niet toe gesint te
zijn.

L. Loopt ghy so deur eer ghy ons antwoord hebt gegeven

Hoe dat ghy zijt gefint dat men hier mee fal leven?

Souw hy by zijn verstant wel zijn? Laet hem begaen

En geeft my 't kind, Phidipp', ick fal het houden aen.

Ph. Seer wel. Is 't wonder dat mijn wijf niet wel te vreden

Geweest is? 'T vrou-volck valt wat bits om fulcke reden;

Sy kunnen dat niet wel verdraegen; daer van daen

Komt dees verftoortheyd, so mijn huysvrouw selver aen

My wel vertelt heeft, dat ick in zijn by-zijn tegen

U niet en fey, en oock te vooren heb gefwegen.

Om dat ick haer in 't eerst niet wel geloven kon,

Maer nu is 't openbaer en klaer gelijk de zon.

Want tot den echten staet sie 'k hem heel ongenegen.

L. Wat raedt ghy my? Phidip, ick vind my vry verlegen:

Wat fal ick hier in doen? Ph. Wat doen? ick souw u raen

Voor 't beft ten eerften nae dit vrouw-mensch toe te gaen,

Dat wy haer bidden, oock met hardigheyd doen vresen

En eyntlijck dreygen, so sy immermeer nae desen

Met hem te doen heeft. L. Ick fal doen dat ghy my raedt.

Hou, jongen, loopt eens al uw beft hier in de straet

Tot Bacchis, ons gebuyr; seght haer van mijnent wegen

Dat ick doe vraegen of zy haer eens kan verlegen

Om hier te koomen; dat ick haer eens spreken moet

Voorts bid ick u, Phidip, dat ghy my byftand doet

In dese saeck. Ph. Ick heb het u gefeyt voor desen

O Laches, en segh 't noch mijn zin en wensch te wesen

Dat

Dat onse swaegerſchap langh duyren magh, indien
Het mooglijck is, gelijk ick hoop dat ſal geſchien.

Ph. Maer wilt ghy niet dat ick als ghy met haer ſult ſpre-
ken

Hier by u ben, indien mijn hulp u mocht ontbreken?

L. Neen, maer gaet liever hier van daen en forght voor
't kindt

Dat ghy daer voor of d'een of d'andre minne vindt.

Vijfde Handelingb : Eerſte uytkoomen.

BACCHIS. LACHES.

B. **D**At Laches my nu door zijn jongen doet ontbie-
den

Om my te ſpreken heeft al vry wat te bedieden,

En ick geloof voorwaer dat ick ten naefte by

Wel raeden ſouw of weet wat zijn begeerte zy.

L. Ick moet wel voor my zien dat ick my ſelfs geen hin-
der

Door dees' ontſteltheyd doe en daerom van haer min-
der

Kom te verkrijgen als ick anders kunnen ſouw;

Of ſo ver niet en gae daer ick hier nae berouw

Van hebben mocht. Ick wil haer aen gaen ſpreken.

Goeden

Dagh, Bacchis. B. Goeden dagh, heer Laches. L. wat
vermoeden

Hebt ghy dat ick u met mijn jongen hier by my

Doe haelen uyt uw huys: want ick geloof dat ghy

Al wat verwondert waert als ghy dat quaemt te hoo-
ren?

B. Oock ben ick wat beſchroomt, wanneer my komt te
vooren

Wie dat ick ben, of niet de neeringh die ick doe

My hinderlijck by u mocht ſijn: want anders hoe

Ick

Ick my, daer buyten draegh, weet ick licht goed te maecken.

L. Ghy fult in geen gevaer van mijnenthalve raecken
So ghy de waerheyd seght: want ick ben nu een man
Van sulcken ouderdom dat niemand my en kan.

Die nae de reden gaet mijn quaelijck doen vergeven.

En daerom draegh ick nu meer forgh om so te leven

Dat ick niet licht yet doe datmen bestraffen kan.

Want by aldien ghy doet of doen wilt datmen van

Een vroomme vrouw verwacht, so soud van my niet
doogen

Dat ick u buyten uw verdiensten yet voor oogen

Souw leggen daer ghy door verkort wierd. B. Seker
ick

Bedanck u seer daer voor: want so my ongelick

Van yemand was gedaen, die sich daer nae souw koo-
men

Onschuldigen by my, dat souw my weynigh vroom-
men,

Maer wat is 't dat ghy my te seggen hebt? L. Ghy
houwt

Mijn zoon aen. B. Ey. L. Hoor voort. Eer dat hy
was getrouwt

Heb ick het aengesien dat hy met u boeleerde.

Blijft staen: 'k heb noch niet al geseyt wat ick be-
geerde:

Maer nu is hy getrouwt en heeft een echte vrouw.

Soeckt ghy een ander die u weder onderhouw,

Daer ghy wat sekerder op gaen mooght als op desen.

Beraed u, wijl ghy mooght: hy sal niet eeuwigh wesen

Van sulcke zinnen noch ghy van die jeugdigheyd.

B. Ick wouw wel dat ick wist wie sulcke dingen feyt.

L. Zijn schoon-moer. B. Dat ick hem tot mijnent noch
laet koomen?

L. Jae ghy: en om dat sy die dingen had vernoomen

Heeft

Heeft zy haer dochter t' huys gehaelt en had in zin
Het kind stillswijgend te verdoen, daer zy nu in
De kraem van leyt. B. Wist ick om my te doen ge-
loven.

Yet heyligers, dat eed en sweeren gingh te boven,
Ick souw 't u aenbien tot versckeringh, van dat
Ick noyt met Pamphilus gemeenschap heb gehad
Sints hy getrouwt is, maer hem heel heb afgesneden.

L. Ghy zijt een hupse vrouw en spreeckt geen quade
reden :

Maer weet ghy wat dat ick noch liever van u had?

B. Ey, wat doch? L. Dat ghy daer by 't vrouw-volck
binnen trad.

En seyde haer dat ghy my geseyt hebt: dat ghy gaeren
Haer onderrechten wilt en op uw eed verklaeren

Dat ghy onschuldigh zijt. Stelt haer te vreen. B.
ick sal,

Schoon dat ick weete dat'er niemand is van al
Die van mijn neeringh zijn en desen handel dryven
Die eens verschijnen souw voor de getroude wijven
Om sulcken oorfaeck: maer om dat ick niet begeer.
Dat Pamphilus om my souw lijden in zijn eer
En zy geen leugens hem te last en souden leggen
Of quaed van hem vermoen, so laet ick my geseggen.
Oock, op dat hy by u, dien 't alderminst betaemt,
Geen lichtmis schijn te zijn, of quaelijck zy befaemt
Daer hy onschuldigh is: gelijk ick hem moet prijzen
En hem gehouden ben weer vriendschap te bewijzen
Waer dat ick kan of magh, L. Uw woorden heb-
ben my

Ter neer geset, so dat ick u genegen zy:

Want dit en hebben niet alleenlijck de vrouwen
Gemeent: maer selver heb ick 't oock daer voor ge-
houwen.

Maer nu het anders als wy meenden is gegaen

En dat ick 't so bevind, so maeckt dat ghy voortaan

De

De selfde blijft : ick sal het foecken te beloonen
 En alle vriendschap, als 't te pas komt, u betoonen :
 Dient u daer van so als ghy 't selver sult verstaen.
 Doch doet ghy anders : maer ick sal niet verder gaen
 En my inhouden op dat ghy niet komt te hooren
 Yet uyt mijn mond, dat u mocht seer doen of ver-
 stooren.

Doch een dingh is'er noch dat ick u seggen moet
 Tot een vermaeningh : denckt, of 't niet wel ruym
 so goed

Voor u sal zijn dat ghy my voor u hebt als tegen.
 Besoeckt aen welck van twee u meerder is gelegen
 En wat u beter is : of ick uw vyand, dan
 Of ick uw vriend ben. B. Ick sal al doen wat dat ick
 kan.

Vijfde Handelingh: Twede uytkoomen.

PHIDIPPUS. LACHES. BACCHIS:

P. Ick sal wel sorgen dat u niets en sal onbreeken,
 Maer dat ghy mildelijck, wanneer ghy maer sult
 spreekē,

Al wat u noodigh is tot mijnent krijgen sult :
 Maer denckt oock, als ghy wel gedroncken en ge-
 smult

Sult hebben, om het kind sijn buyckje vol te geven.

L. Dit 's onse schoonvaer, die so besigh aen komt stre-
 ven.

En, so ick wel kan zien, daer is een minne by.

Phidippe, Bacchis sweert ten heyligen, dat zy

Onschuldigh is aen 't geen dat wy luy van haer dach-
 ten.

P. Is dit die Joffer? L. Jae 't. P. Wilt ghy dat volck-
 jen achten?

Die

Die vresen God noch zijn gebod: oock meen ick niët
Dat yemand van de Goon nae fulcke luyden ziet.
B. Ick geef mijn meyskens in uw handen, doetse rec-
ken,

Soeckt'er met pijnigen de waerheyd uyt te trecken,
Taft haer so hard aen als ghy wilt, ick sie het aen
En geef u oorlof; dit 's de saeck, die hier gedaen
Moet werden: ick behoor dit houwelyck te maecken
Dat Pamphilus en 't wijf weerom by een geraecken.
En so ick dat te weegh kan brengen sal ick geen
Leetwesen hebben dat men seg, dat ick alleen
Yets heb gedaen waer voor sich andre schoone vrou-
wen

Die van de neeringh zijn veel liever wachten souwen.

L. Phidid, wy hebben nu bevonden metter daed
Dat onse wijven tot haer onschuld in een quaed
Vermoeden by ons zijn geweest, daerom so laeten
Wy eens besoecken wat het ons sal kunnen baeten
Dat wy het nu voortaan met dese leggen aen:
Want als uw huysvrouw dit sal hooren, en verstaen
Dat sy geruchten heeft, gelooft; die leugens waeren,
Sal sy bedaeren en haer gramschap laeten vaeren:
En is mijn soon daerom verstoort, om dat hy vind
Sijn vrouw in 't heymelijck gelegen van een kind,
Dat is een kleyne saeck: die gramschap, souw ick
hoopen,

Sal haest weer overgaen en ras ten eynde loopen,
En, om de waerheyd, dat heeft so veel niet om 't lijf
Dat hy om sulck een saeck souw scheydē van zijn wijf.

P. Ick wouw wel dat sy 't dee. L. Ghy soud u by haer
voegen:

Daer staet sy, en sal doen het geen u sal vernoegen

Gaet ondervraegt haer of sy 't doen sal. B. Jae ick

P. maer

Wat moogt ghy my hier meer van spreccken? heb
ghy daer

Mijn

Mijn zin niet van gehoort nu al een wijl geleden?
Voldoet de wijven maer, en stelt dat volck te vreden.

L. Ick bid u Bacchis dat ghy doch uw woord wilt staen
En uw beloften houdt die ghy my hebt gedaen.

B. Begeert ghy dan dat ick daerom nae binnen trede?

L. Jae doch, en seght al wat ghy kunt om haer te vrede
Te stellen, en geloof te krijgen in het geen

Dat ghy haer seggen zult. B. Seer wel, ick gae dan
heen

Schoon dat ick weet dat mijn gesicht by dese vrouwen

Niet aengenaem sal sijn. Dit moet ghy seker houden

Dat een getroude vrouw is vyandinne van

Een hoer, wanneer sy is gescheiden van haer man.

L. Van dees' en hebt ghy voor geen vyandschap te vreden,

Maer denckt eer dat sy uw vriendinnen fullen wesen

Als sy verneemen en verstaen waerom dat ghy

Gekoomen zijt. P. Jae ick verseker u dat zy

U vriendschap fullen doen als zy van u te degen

Sijn onderricht hoe dat de saecken zijn gelegen:

Want so sult ghy haer uyt het misverstand, daer zy

In stecken, helpen, en u selven maecken vry

Van 't quaed vermoeden dat zy op u hebben moogen.

B. Ick weet my geen raed: ick schaem my onder
d' ooghen

Van dees Philumena te koomen. Nu wel aen,

Ghy meyffens, volght my by, ick sal nae binnen gaen.

L. Souw 'k voor my selven wel yet beter kunnen keuren

Als 't geen dat ick verstaet dat dese sal gebeuren,

Die buyten dat het haer sal hinderen of schâen

My dienst sal doen, en voor haer selven danck begaen?
Want

Want is het waer dat sy geen omganch heeft geleden
 Van Pamphilus en sijn gefelschap afgesneden,
 Is sy verfekert dat zy daerom over al
 Vermaert-sal werden en veel eers in leggen zal
 En voordeel doen, en hem met dackbaerheyd beloo-
 nen
 En maecken dat wy haer weer vriendschap moeten
 toonen.

Vijfde Handelingh : Derde uytkoomen.

PARMENO. BACCHIS.

P. **M**Yn Heer waerachtigh acht mijn moeyt' en dienst
 niet veel,
 Die my om niet met al gestuyrt heeft nae 't Kasteel,
 Daer ick den ganschen dagh heb te vergeefs geseten
 En op een man gewacht, Callidemis geheeten
 En uyt Mycoonen hier gekoomen met mijn heer.
 Wyl ick daer sat en keeck gelijk een geck te meer
 Sprack ick een yder aen wie dat ick heb vernoomen :
 Segh jonghman, zijt ghy van Mycoonen hier gekoo-
 men?
 Ick bid u. Neen ick. Zijt ghy niet Callidemis?
 Neen. Woont hier niet een man die van uw kennis is,
 Geheeten Pamphilus? Wie dat ick 't quam te vrae-
 gen
 Sey neen. Ick denck oock niet dat' er sijn levedagen
 Een man geweest is in de wereld, so genaemt.
 Door al dit vraegen wierd ick eyntelijck beschaemt,
 Dies gingh ick deur en heb mijn wegh nae huys ge-
 noomen.
 Maer wat wil dit zijn dat ick Bacchis daer sie koomen
 Uyt onse schoonvaers huys? wat of zy daer te doen
 Magh hebben? 'k weet niet wat ick daer uyt sal ver-
 moen.

P p

B. O

B. O Parmeno, ghy komt my recht van passe tegen,
Loopt ras nae Pamphilus, P. Wat 's u aen hem ge-
legen?

B. Segt dat ick bid dat hy hier koomen wil, en drae.

P. By u? B. Neen, Parmeno, maer by Philumena

P. Wat is 'er dat ghy my so haestigh heen wilt jaegen?

B. Dat u gansch niet en roert daer moet ghy niet na
vraegen.

P. Hebt ghy hem anders niet te seggen? B. Jae, noch
meer:

Seght hem dat Myrrhina den ringh, die hy wel eer
My selver heeft vercort, nu dadelijck is koomen

Te kennen, en dat die haer dochter was ontnoomen

P. Ick weet wat ringh ghy meent: maer is 't daer al?

B. Jae al

Hy sal hier dadlijck zijn als hy dat hooren sal

Maer blijfje staen? P. Geenfints: want dat heeft my
noch heden

Niet mogen beuren, die met trantelen en treden

En loopen heel den dagh versleeten heb. B. Wat al

Gemack en blyschap heb ick huynen by geval

Voor desen Pamphilus veroorsaecht door mijn koo-
men?

Wat heb ick hem al sorgh en quellen afgenoomen?

Dat hy een jonge zoon behouwt heb ick gemaect,

Die anders lichtelijck was in de pan geraecht

So door sijn eygen schuld als toedoen deser vrouwen:

Ick heb gemaect dat hy sijn huysvrouw sal behou-
wen

Die hy noyt wederom te krijgen had gedacht:

Ick heb hem by sijn vaer en by Phidip gebracht

Uyt het vermoeden dat sy hadden opgenoomen,

En dat is altemael door desen ringh gekoomen:

Want het gedenckt my't is thien maenden heeft geleé)

Dat hy tot mijnent eens al moederlijck alleen

Vol wijns en hygende met desen ringh quam loopen
In 't eerſte van de nacht. Mit dat de deur gingh open
Wierd ick verſchrickt en ſey, myn lieve Pamphilus,
Mach ick u bidden, ſeght my waerom dat ghy dus
Verbaest zijt, of waer hebt ghy deſen ringh gekre-
gen?

Hy veynſd' in 't eerſt en hiel de waerheid achterwe-
gen.

Als ick dit ſagh begon ick eenigh achterdocht
Te krijgen, dies heb ick 't wat naeder onderſocht
En hiel hard aen dat hy de ſaeck wouw openbaeren,
Waer op hy my belee wat hem was wedervaeren:
Dat hy een meysje ſo by doncker inder nacht
(Wie 't was en wiſt hy niet) had op de ſtraet ver-
kracht

En onder 't worſtlen met geweld haer ringh genoo-
men,

Die Mirrhina' ſo haest als ſy hem ſagh, is koomen
Te kennen aen myn hand. ſy vraegde my van waer
Dat ſy gekoomen was: daer op heb ick aen haer
De ganſche ſaeck vertelt, waer uyt ſy heeft bevonden
Dat Philumeene was van Pamphilus geſchonden
En dat dit kind daer van gekomen is. Voorwaer
Ick ben verheucht dat al dees blyſchap hem enhaer
Door my is aengebracht, ſchoon andre lichte vrou-
wen

Dat niet en ſouden doen, die weynigh daer van hou-
wen

Dat yemand die haer vrijt en proper onderhoudt
Sin krijs tot een wijs en met een ander trouwt.
Want daer en weeten wy geen zijde by te ſpinnen
Maer om gewin te doen ſal ick mijn hert en zinnen
Tot ſlimme gangen noyt begeven, neen ick doch.
Soo langh 't my beuren mocht en het zijn vader noch
Sagh door de vingeren dat hy met my verkeerde
Heb ick van hem gehad al wat ick maer begeerde

Hy was gespraeckfaem en genoeghelijck van praet
 Het quam my quaelijck dat hy tot den echten staet
 Sich selfs begaf. 'T is waer, en ick beken het gaeren,
 Maer 't was mijn schuld niet dat hy my heeft laeten
 vaeren.

'T is billick dat men draeg het ongemack van een
 Daermen veel voordeel af getrocken heeft voorheen.

Vijfde Handelingh: Vierde uytkoomen.

PAMPHILUS. PARMENO. BACCHIS.

Pam. **I**ck bid u, Parmeno, sie toe dat dese dingen
 Die ghy my aenbrenght niet en zijn als beuf-
 lingen

En los en onghewis, maer dat sy seker gaen
 Op dat ick naederhand geen haeperingh daer aen
 Verneem', en voor een kort een valsche vreugd magh
 smaecken.

Par. Ick heb al toegesien. Pam. Magh ick daer staet op
 maecken?

Par. Jae doch. Pam. Ick ben een van de Goden, is dat
 zo.

Par. Ghy sult het anders niet bevinden. Pam. Parmen o
 Ey luyftert eens: ick vrees of ick het oock te degen
 Verstaen heb, en de saeck niet anders is gelegen.

Par. Ick luyfter al. Pam. My dunckt, ghy seght dat
 Myrrhina

Haer ringh by Bacchis heeft gevonden: doeje? Par.
 Jae.

Pam. De selve ringh, die ick aen haer, een tijd geleden,
 Gegeven heb, en dat u Bacchis heeft gebeden
 Dat ghy die tijdingh my foud brengen: is 't niet so
 Gebeurt? Par. Jae seggh ick u. Pam. Wie is 'er, Par-
 meno,

Ge-

Geluckiger als ick, en van bevalligheden
 So vol en wel voorfien? maer wat fal ick u heden
 Of morgen geven tot uw boombrood? wat? ey wat?
 Ick weet het niet. Par. Ick weet het wel. Pam. Ey,
 fegh my dat.

Par. Een groote Niet: want ick weet van geen goed te
 fpreken

Dat in de boodfchap of felfs in de boo fouw fteken.

Pam. Hoe? fouw ick ongelooft u van my laeten gaen
 Die my, die doodt was, van de doodt hebt op doen
 ftaen?

O Parmeno, foud ghy my fo ondanckbaer achten?

Maer daer is Bacchis felfs: fy fal nae my ftaen wachten:

Ick gae daer by. B. goen dagh, heer Pamphilus. Pam.

O mijn

Beminde Bacchis, dien ick fchuldigh weet te zijn

Dat ick behouden ben die hallif was verlooren.

B. Dat het u wel gaet is my feker lief om hooren.

Pam. Ghy toont het metter daed, en maeckt dat ick het
 moet

Geloven: oock houdt ghy noch al den ouden voet

Van vriendelijck te zijn en vol bevalligheden,

Dat uw bejegenen, uw aenkomt, uwe reden

En aenfpreeck, waer ghy komt, niet als vermaceck en
 geeft

En yder zich verheught die u gefelfchap heeft.

B. En ghy voorwaer zijt noch gelijk ghy waert voor
 defen:

Geen vrindelijcker menfch magh'er ter wereld wesen

En nergens leeft'er een fo minnelijck als ghy.

Pam. Daer lach ick om: fpreekt ghy die woorden te-
 gens my?

B. Ick heb uw huysvrouw niet gefien van al mijn leven

Met kennis, maer u is geen ongelijck te geven

Dat ghy haer lief had : want ick vind haer wonder
fchoon.

Pam. Ey, segt de waerheyd. B. So beminnen my de
Goon.

Als ick het meen. Pam. Hebt ghy oock van die andre
faecken.

Die ons gemenschap en ons oude kennis raecken

Mijn Vader yet geseyt? B. Och neen ick, niet een
woord.

Pam. Het is oock niet van doen dat hy daer yet van
hoort.

Kickt daer niet van; en wy en moeten 't so niet maec-
ken.

Dat dese dingen op tonneelen mochten raecken,

Daer men aen alle man in de Comedy feyt

Wat alins omgaet, schoon haet daer niet aen en leyt.

'T sal hier genoegh zijn dat die daer is aengelegen

Alleen dit weeten en voor andre werd verſwogen

Op dat het niemand weet' of oyt te weeten kom.

B. Jae hoor wat ick noch meer te seggen heb, waerom

Ghy meer geloven sult dat dit bedeckt sal blijven.

Phidippus heeft alree geseyt aen dese wijven

Dat hy my op mijn eedt gelooft heeft en vertrouwt

En dat hy u daerom hier in onschuldigh houwt.

Pam. Dar is te wonder goed : ick kan niet anders hoo-
pen.

Als dat dit nae ons wil en wenſch wel af sal loopen.

Par. Magh ick niet weeten, heer, wat ick van daegh voor
goed.

Gedaen heb of wat ghy daer met malkandren doet?

Pam. Neen ghy. Par. Nochtans denck ick wel half
wat het magh wesen.

Was deese doot, en is hy weer door my verresen?

Hoe is dat toegægaen? Pam. Ghy weet niet, Par-
meno,

Wat dienſt ghy my van daegh gedaen hebt, die uyt ſo
Een

Een hoope swaerigheys, daer ick was ingesmeeten,
My weer getrocken hebt. Par. Ick meyn het wel te
weeten :

Want dit is by geluck noch by geval geschiedt.

Pam. Daer van ben ick genoegh verskert. Par. Souder
yet

Van noden zijn te doen, daer yet is aen gelegen,
Daer Parmeno geen lucht of kennis van gekregen
Souw hebben langh langh voor heen ? Pam. Laet ons
nae binnen gaen

En volgt my, Parmeno. Par. Ick volgh u achter aen.
Van daegh heb ick meer goeds onweetende bedreven
Als ick met weeten heb gedaen in al mijn leven.

U Y T.

SENECAES
TROAS,

geleyt

*De CONINGINNE der TREUR-
SPELEN.*

I N H O U D T.

Als Trojen nae een thien-jaerigen oorlogh van de Griecken verdelgh was en sy van meyninge waeren nae huys te keeren, wierde haer door teghenwinden sulx belet die haer aldaer hien leggen. Des nachts of in den morgen-stond verscheen de schim van Achilles, bestraffende de Griecken dat sy van daer vertrecken wilden sonder aen hem behoortijcke uytvaert en offerhande gedaen te hebben, en belast haer Polyxena op sijn graf te slachten, wesende hy onder't voorgeven van met haer te trouwen omgebraght. Als nu Pyrrhus, de soon van Achilles, de maeghd van den Coningh Agamemnon, der Griecken opperste Veldheer, eyschte, maecte daer swaerigheyd in om sulx toe te staen, waer over sy in hooge woorden geraeckten, doch in, t leest verblijft Agamemnon de saeck aen den Priester Calchas, te vreden sijnde te sullen doen dat die geraeden vinden sal. Calchas verklaert, dat, om de oorsaeck haers verblyvens wegh te nemen, Polyxena aen Achilles moet opgeoffert werden, en Astyanax, het soontje van Hector en Andromache, omgebraght. Dese door sijn moeder versteken sijnde moet van haer te voorschijn ghebraght werden door dwangh van Ulysses, die voorts met hem is deurgegaen, en hem gebraght heeft op een overgebleven stomp van

een

een tooren, daer by van hem van boven neer gheworpen is. Polyxena is van Helena in bruyds gewaed nae het graf van Achilles geleydt ende aldaer van Pyrrhus geslacht.

PER.

PERSONAGIEN.

HECUBA,	oude Koninginne van Troje.
REY	van Trojaensche vrouwen.
TALTHYBIUS,	Roeper in het leger der Griecken.
PYRRHUS,	Soon van Achilles.
AGAMEMNON,	Overste Veldheer der Griecken.
CALCHAS,	Priester en waersegger.
ANDROMACHA,	Weduwe van Hector.
OUDE-MAN.	
ULISSES,	Coningh van Ithaca.
ASTYANAX,	Soontje van Hector.
HELENE.	
BODE.	

EERSTE

E E R S T E B E D R Y F.

H E C U B A.

*Hecuba bedrijft rouw en beklageht den ondergangh
ende het ongeluck, haer Vaderland, haer huys
en haer selven overgekoomen.*

Ie syn betrouwen stelt op Scepteren en
Kroonen,

Wie wyd en zyd gebiedt en steunt op
Staf en Throonen,

Wie op de schijn van gunst der wufte Go-
den staet

En licht-gelovigh op wat voorspoeds sich verlaet,
Sie my, en Trojen aen. 't Geval heeft noyt doen blijc-
ken

So klaer, als nu in ons, hoe los de Coninckrijcken,
Hoe glad en glibberigh de trotse Princen staen,
Hoe broos de Scepters syn. De pronck-ster is vergaen
Van 't machtigh Asien, die stut, dat 1. werck der Go-
den;

Waer aen de volkeren van 't noord' en 't oosten bo-
den

Haer wapenen; waer voor te hulp gekomen is

2. Hy die het koele nat drinckt uyt den Tanais,
Die sijne stroomen spoegt uyt tweemaels seven wan-
ghen,

En die 't herbooren licht 4. godsdienstelijck ontfan-
gen

1. De muiren van Troyen, opgebouwt van Neptunus en Apollo.
2. Rhesus Coningh van Thracien. 3. Een rivier van Scythien,
deylende Europe en Asien van een. 4. Memnon, soon van Aurora
en Thithonus, overste der Perzen, die de morgen son aenbaeden.

Daer

Daer 5. Migrie sich, ontlast en in de roode Zee
 Zijn lauwe waeter looft; oock die 6. Penthasile
 (Der Tartren nae-gebuyr) hier quam tot bystand voe-
 ren

Van waermen 't Pontisch strand en kusten houdt in
 roeren

Mer manneloofse wijs. Die stad, met vyer en swaerd
 Vernielt en uytgeroyt, viel over hoop ter aerd'
 En vingh sich op haer grond met neergestorte mui-
 ren;

Het Conincklijck Palleys, gevelt door 's vyands vuy-
 ren,

Leght op malkanderen en roockt so ver men fiet.

Des overwinners hand ontfiet de vlammen niet.

De graege Grieck wil om het vyer zijn buyt niet laeten

Het brandend Troje werd de plundje der soldaeten.

Men fiet den Hemel niet, de lucht is dick van smoock,

Het dagh licht is beswalckt en gruyfich van den roock

De winner, heet en gram, staet of hy was bedroo-
 gen.

Hy oversiet de stad, en meet vast met syn oogen

Dat taeye Troje, dat thien heele jaeren langh

'T beleggh gesleept had eer het quam ten ondergangh;

En als hy 't wel doorsiet bevroedt hy in het lesten

Dat het niet vreemd en is datmen voor sulcke vesten

Dien tijd versleeten heeft; en, schoon hy 't ziet ver-
 mant

En leggen in zijn asch en tot de grond verbrandt,

So vreeft hy Trojen noch, en derft sijn' eygen oogen

Niet wel betrouwen of het waerheyd is of logen

Dat het gewonnen is; en, schoon hy Troje won,

Gelooft noch selver niet dat men het winnen kon.

Men fiet de plundersaers den buyt nae buyten slepen:

Sy hebben niet genoegh aen all' haer duysend schepen

Om

5. Een rivier van Asien.

6. Coninginne der Amazonen.

Om 't roofgoed in te laen. Ick sweer 't den grammen
Goon

En d' as des vaderlands, en 1. u, die op uw Throon
Hebt Phrygien beheerst, dien Trojen in haer wallen,
Deckt met uw heele Rijk, dat met u is gevallen:
Ick sweer 't 2. uw schim, mijn soon, die 't hoede voor
den val

So langh ghy staende bleeft: en u, mijn kindren al
En schimmen, niet so groot: dat, wat ons was beschoo-
ren,

Wat de 1. Waerseggereff ons speelde van te vooren
(Befeten van Apol, doch oock door syn beschick
Van niemand oyt geloofst) dat heb ick, segh ick, ick
Wanneer ick 2. swanger gingh gesien al langh te voo-
ren:

Ick sweeg 't oock niet maer braght het aen des Konings
ooren,

Een ydle Propheters' al eert Cassandra was.

Den 3. loofen Ithakois die ley u niet in as:

Het was syn macker niet, die hem by nacht verselde,

Noch 5. Sinon, vol bedroghs, die u in vlammen
stelde:

Het was myn vier, myn toorts die u in koolen ley.

Maer waerom of ick doch uw ondergangh beschrey

Ick oude taeye vrouw, die so veel ramps beleve?

Dat men syn oogen tot dees versche droefheyd geve.

Dat

1. Priamus. 2. Hector Cassandra, de dochter van Priamus, aenden
welcken Apollo tot belooningh van een by-slaepen, op haer verliest
synde, beloofde de wetenschap van waer-segghen maer als sy haer toe-
segginge niet naer en quam heeft hy (niet kunende syne giften haer we-
der af neemen) gemaect dat niemand haere voorseggingen geloof gaf.

1. Als Hecuba van Paris swanger gingh droomde sy dat sy een sackel
baeren soude die Trojen in brand sou steken. 2. Ulysses, Coningh
van Ithaka. 4. Diomedes die met Ulysses des nachts syne aensla-
ghen hielp uyt-voeren. 5. Door wiens bedrogh het hout
paerd binnen Trojen gehaelt wierd.

Dat Trojen is verdelght is nu een oude praet.

Ick heb Achillis soon door noch vervloeckter daed
(O schelmstuck, wiens gelijk geen menschen oyt en
hoorden)

Selfsaen 't autae der Goon den Koning sien vermoor-
den,)

Wanneer de wreede gast hem met de slincker hand
By 't hayr gelzeden had, en, sonder tegenstand
Hem ruckende over rugh, den schandelijcken degen
Dwers door het lijf tot aen 't gevest toe heeft gregen.
Het blanck en blinckend stael van den verwoeden guyt
Geverwt van 't oude bloed quam rood ter wonden uyt
Dien noch de Koningh nu op 't uyterst syner dagen
Noch het Autae der Goon (die sulcken schelmstuck
fagen)

Noch 't geen in 't rijk wel eer voor heyligh wierd ge-
eert

Heeft van so wreeden moord geschrickt noch afge-
keert.

Den grooten Priamus, de vaer van so veel soonen
Van so veel Overstens en steunfels syner Throonen,
Ontbreckt het aen een graf, en mist syn lijck-vier,
daer

Heel Troje stond in brand, en, of sulcx weynigh waer,
So siet men boven dat (o Goon!) de Griecken looten
Om syn gesin, syn vrouw, syn edle bloed-genooten
Syn eygen Dochteren, en die hem syn behouwt,
Wiens deel of ick sal syn, een wijf bejaert en ouwt?
D'een wenscht dat hy voor hem mogt Hectors Weduw
houwen,

Dees 't wijf van Helenus, en die Antenors vrouw, en
Daer synder die het oogh oock op Cassandra slaen:
Myn lot werdt maer gevreeft, wie daer mee af sal staen.
Ick ben alleen het deel waer voor de Griecken duchten.
En kermt'er niemand meer, en houdtmen op van zuch-
ten?

O ghy

O ghy gevangene, myn fleyp, myn vrouwen-rey,
 Slaet op uw borst en maeckt een naar en droef geschrey;
 Wilt so den uytvaert van 't verdelgde Trojen houwen
 (Dat nu in assen leyt met alle syn gebouwen)
 Dat men den wedergalm uyt 1. Idaes berghen hoor.
 Daer 't vonnis wierd gevelt dat ons dit quaed beschoor!

1. Een groot geberght ontrent Troje, daer Paris, tot rechter gekoo-
 ren, den gulden appel toe wees de Godinne Venus tegen
 Iuno en Pallas.

REY VAN VROUWEN

HECUBA.

Rey. Ten is van nu of gift' ren niet.
 Dat wy op 't geen dat ghy gebiedt
 Ons wel verstaen: het is geleden
 Veel jaeren dat wy dat al deden;
 Sints den 1. Trojaenschen vreemdelingh
 Met syne vloot nae Sparte gingh.
 'T geberght van Ida lagh thien maelen
 Wit van de sneeuw met topp' en daelen,
 Dat meenighmael in onsen nood
 Van struyck en boomen is ontbloomt
 Om onse lijcken te verbranden.
 Thien maelen heeft men van de Landen.
 Den oegst gehaelt, dat noyt den dagh
 Ons sonder rouw of traenen tagh,
 En noyt en isser een verdweenen.
 Die ons geen oorfaeck gaf tot weenen.
 Vang aen, Me-vrouw, het rouw gebaer;
 Gae ghy ons voor, wy volgen naer;

Qq

Heff

1. Paris, die met syne schepen nae Sparte gingh, daer hy descheone
 Helens ontschaecte.

Heff op uw hand : wy onderdaenen
Staen oock bereydt , 't geficht vol traenen.

En fullen op ons boefem slaen

Gelijck wy ons daer op verstaen.

H E. O trouwe Frygiaensche vrouwen

Die my gefelschap hebt gehouwen

In al myn jammer en verdriet,

Och, weygert my dit laetste niet !

2. Maeckt los uw hayr , wilt het ontbinden,

En uwe tuyten flux ontwinden,

Op dat het alles los en langh

Om uwen hals en schouders hangh

Wilt met den laeuwen as van Trojen

Uw aengesicht en hooft bestroyen ;

Ontkleedt uw boyen-lijs, en maeckt

U selven tot den buyck toe naeckt,

En doet den heelen boefem open.

Wat Houwlijck staet u doch te hoopen

Dat u de schaemte sou verbien

Den blooten borst te lacten zien,

Ellendige gevange vrouwen ?

Laet maer een band uw rocken houwen :

Laet uwe dulle handen woen :

Laet die haer werck met kloppen doen ,

En krabt en schendt uw borst met slaghen.

So, so : dat gaet na mijn behaeghen.

U so te sien dat vind ick goed :

Dit maeckt , dat ick u kennen moet

Voor overblijfsels der Trojaenen.

Verniewt weerom uw oude traenen ;

Schreyt luyder nu als oyt voor heen :

Het is om Hector dat ick ween.

R E Y.

2. Een manier van rouw-gelaet so men die plagh te plegen met het
los doen van het hayr, bestroyen met as of aerde, scheuren van kle-
deren, ontblooren van de borst en schouderen, krabben met nagel-
len en kloppen met vuysten en handen, huylen en roepen, &c.

REY. Wy hebben kap en tuyt ontbonden,
 Wy hebben al ons hayr ontwonden
 En 't hanght ons bey de schoulers neer;
 Ons hayr, so meenighmael wel eer
 Geschonden, om 't verlies van maeghen
 Door 's vyands swaerd alhier verslaeghen;
 En asch, noch niet geheel gedooft,
 Begruyft ons aengesicht en hooft.

HE. Wilt u met handen vol bestroyen:
 Dit is het overschot van Trojen.
 Dat ons noch vry te neemen staet.
 Ontbloot uw schouderen, en laet
 Uw kleeren nae beneden glyden
 En schort die op aen bey uw zyden.
 De droefheyd brenge voor den dagh
 Haer rouw-gebaer, so veel zy magh.
 Doet klincken de Rheteefche stranden
 Door het geklop van uwe handen,
 Dat Echo geev' een wederflagh
 Uyt het gebergt, niet, so sy plagh.
 Met nae-gebauw der laetste woorden,
 Maer dat men 't hoor' aen allen oorden
 Van vooren af tot acht'ren toe
 Wat rouw men hier om Troje doe.
 'T gehuyt vervulle lucht en stranden;
 Woedt tegens u met felle handen;
 Ick eysch wat meerder als ghemeen:
 Het is om Hector dat ick ween.

REY. Om u is 't, Hector, dat wy karmen,
 En schenden schoudren, hooft, en armen;
 Om u is 't dat de moeder woedt
 Op haeren boesem, rood van bloed;
 Om u is 't dat wy 't hayr uytrucken
 En krabben borst en wangh aen stucken;
 Om u is 't dat ons handen gaen
 En ons met felle vuyften slaen;

De rooven van noch oude wonden,
 Daer mee wy ons te vooren schonden
 Om uwe dood, syn weer aen 't blôen
 Ghy pleeght de Frygen te behoen:
 Sy bleven staen door uwe handen:
 Ghy waert de stut van Stad en Landen
 Ghy waert een muyr, die thien jaer langh
 Haer vryde van den ondergangh,
 En steuyte 't lot, ons langh beschooren:
 Wy gingen al met u verlooren:
 Uw sterfdagh was den onsen mee:
 Hy dood' ons die u sterven dee.
HE. Wilt nu dees rouw voor andre plegen:
 Myn Hector heeft zyn deel gekregen;
 De Koningh hebbe nu een beurt:
 Myn Hector is genoegh betreurt.
REY. Ontfang dan, Koning der Trojaenen,
 Ons rou-gelaet, ontfangh ons traenen,
 O oude man, die in uw tyd
 Tot. 1. tweemaal toe gevangen zyt!
 Tweemaelen is de stad bestreden,
 Tweemaal heeft s' onder u geleden
 Tweemaelen voor den Griek gewicht
 Tweemaal geproeft 2. Alcidis schicht.
 Nae so veel lijcken uwer zoonen,
 De steunen van uw Staf en Throonen
 Besluyt ghy, Vader, met uw lijck
 De dood der erven van uw Rijck

Ghy

1. De eerste-mael van Hercules, die Trojen innam om dat de Koning
 Laomedon, de Vaeder van Priamus, syn woord en beioften van
 het geschentk der paerden niet gehouden had, die hy hem beloofte
 had om dat hy syn dochter Hefione van het zee-monster verlost
 hadde.
2. Trojen kon volgens 't noodlot sonder de wapens van Hercules niet
 gewonnen werden, die Philoctetes in de beleringe van Trojen den
 Grieken openbaerde ende voor den dagh braght, van daer sy ver-
 borgen waren

Ghy zyt nae so veel duyfsend dooden
 Geslacht aen het outaer der Goden :
 Uw romp druckt de Sigeeische strand:
 HE. Wendt u weer nae een andre kant,
 Wilt uwe traenen elders keeren :
 Des Coninghs dood is niet, om deeren.
 Seght altermael met bly gelaet,
 Geluckigh Priamus : hy gaet
 Nu vry en vranck nae onder d' aerde
 Dien 't juck der Griecken niet beswaerde ;
 Noyt sal hem smerten voet noch hand
 Van syner vyands boey of band ;
 Hy siet Ulysses noch 1. Atryden ;
 Hy zal nae synen val niet lyden
 Dat men hem doe gevangen gaen ;
 Men sal syn ouden hals niet laen
 Met zeege-praelen, noch met schanden
 Op synen rugh des Coninghs handen
 Gevleugelt zien, so langh gewoon
 Den Staf te voeren op den Throon ;
 Hy sal gheen 2. goude boeyen draeghen
 Om achter Agamemnons waeghen
 Te proncken, als hy te Myceen
 Ter zeege-koets komt in gereen.
 RE. Wy zeggen elck, en al te gaeder,
 Geluckigh Priamus : Die Vader
 Nam stervende syn Rijcken mee.
 Hy wandelt nu in rust en vree
 Door 't vlack der Elyseische velden
 En swerft daer onder so veel Helden
 En zael'ge zielen van de doon,
 En foeckt nae Hector, zijnen soon,

Qq 3

Ges

1. Agamemnon en Menelaüs, soonen van Atreus. 2. De gevangenen
 wierden voor of achter den Triomfwaegen gebonden geleydt, elck
 nae syn staet met ysere, silvere, of goude boeyen.

Geluckigh Priamus, en alle
 Die in den oorlogh zijn gevalle !
 Geluckigh, die nae veel verdriet
 Het al met sich vernieticht ziet !

T W E D E B E D R Y F.

T H A L T Y B I U S R E Y.

*Thaltybius verhaelt hier hoe hem des nachts de geest
 van Achilles verschenen is, begeerende dat Poly-
 xena, onder 't dexel van welckers houwelijck hy
 omgebracht was, op sijn graf hem ten offerhande
 soude geslacht werden, sonder het welck door ge-
 staedige tegen-winden de Griecken daer van daen
 niet souden kunnen vertrecken.*

T H. **H**Oe lange leght de Grieck staegh in de havens
 stil,

't Zy dat hy I. nae de krijgh; 't zy dat hy t' huys-
 waert wil !

R E Y. Wat oorsaek is die de schepen hier houd
 leggen; (seggen.

Wat God sluyt haer de wegh ? wilt ons de waarheyd

T H. Mijn hert is vol van schrick die my bevangen heeft,
 Ick schud en ril van angst, mijn gansche lichaem beeft,
 Dat boven waarheyd schijnt dat houdtmen voor een
 logen,

Of 't werdt niet licht gelooft : noch sagh ick 't met
 mijn oogen ;

Ick

I. Als de Griecken met haer vloot nae Trojen uyt Aulis souden 't zeyl
 gaen om Helena met geweld van mannen en wapenen weer te ha-
 len, wierdt het selve door Diana belet, die verstoort was om dat A-
 gamemnon een van hare Hinden geschoren had, het welcke hy met
 opofferen van syne dochter Iphigenia heeft moeten zoenen.

Ick selfs, ick hebt 't gezien. de Son was naeulijx op
 En men vernam nu eerst syn schijnsel op den top
 Van het geberght, den dagh was even maer begonnen;
 Het opgereezen licht had pas de nacht verwonnen,
 Als d' aerde schielijck gaf een heymelijck geluyt
 En loeyd' al schuddende ter holler afgrond uyt.
 De boschen daveren met slingerende koppen
 Het kraectt in 't hooge woudt door breuck van stam
 en toppen,
 Als of de donder gingh dwers door de boomen heen:
 De rots van Ida sent haer kruynen nae beneen.
 En 't aerdrijck beefde niet alleen, maer oock de stroom-
 men
 En Thetys heeft de komst van haeren zoon vernoo-
 men
 En liet haer scholpen staen. doe berste d' aerd van
 een
 En opende de wegh nae boven van beneen;
 De Hel en Aerde gaet; Achilles graf gaet open;
 De groote schim verschijnt des Prinssen der Dolopen;
 So hy de 1. Tracen sloegh, en Troje dee verstaen
 Door 't voorspel, dat hy hiel, hoe 't noch met haer
 sou gaen;
 Of 2. basterd van Neptuyn, een jongelingh van
 jaeren,
 Maer wit en blinckende met silver schoon hayren,
 Ter aerde neder wirp; of so hy meenighmael
 sloegh onder 't Grieckse heyr met het verwoede
 stael
 En stroomen stopte toe door 't kroppen van de lij-
 ken,
 Dat 3. Xanthus, rood van bloed most, uyt syn wad-
 de wijcken

Qq 4

En

1. De troepen, die Hecubaes vaeder tot bystand der Trojaenen by
 een gebracht hadde. 2. Cynus. 3. Een rivier van
 het landschap Troas.

En dreef met tragen tocht door de benaeude kolck
 En socht syn wegh na zee met het gematfte volck ;
 Of so hy was te sien doe Hector was verslagen
 En hy hoogmoedigh stond op synen oorloghs-wagen
 En sleypen hem, en voorts met hem heel Troje mee.
 Een vreeselijck geluyt vervulde strand en zee :
 Gaet, riep hy, gaet vry heen, en wilt in uwe schepen
 De prijs, die my toekomt, al mee nae Griecken slepen
 Ondanckbaer' als ghy zijt: maer doch gedenckt'er aen,
 Het is myns 4. moeders Rijck daer ghy hebt deur te
 gaen.

Achillis gramschap stond den Griecken duur voor
 defen,

Sy sal oock niet goe koop voor Polyxeene wesen?
 Sy komt myn' asse toe. van Pyrrhus handen moet
 Sy zyn gellacht, en 't graf hier natten met haer bloed.
 Als hy met luyder stem dees woorden had gesproken
 Verliet hy dach en licht, en is weer neer gedooken
 Nae Plutoos duyfter Rijck, en sloot het aerdrijck weer.
 De groote kloof gaet toe : 't werd moy en handsaem
 weer

En 't waeter stil en kalm ; de wind is neer gaen leg-
 gen.

En laet syn dreygen staen, als had hy niet te seggen ;
 De zee ruyscht sachtelijck, en Triton, glad van huyd,
 Songh aen den rey een liedt ter eere vande Bruyd.

PRR.

4. Thetis. een Zee goddinne.

PYRRHUS. AGAMEMNON.
CALCHAS.

Pyrrhus en Agamemnon gheraecken in hooge woorden over Polyxena. De saeck werd verbleven aen Calchas, die daer van de uytspreeck doet ende haer verschil ter nederleyt.

PYR. **W**Anneer de blyde vloot, van alles toe geruft,
Lagh zeyl-ree om te gaen van de Trojaense kust

Datm' om Achilles niet, door wien de stercke wal
len

Van 't machtich illium ten lesten zyn gevallen

Door syne hand alleen voor heen ten val bereyt,

Die binnen korten tyd door menich dapper feyt

'T vertoeven heeft geboet dat 1. Scyros had gegeven

En 't marren goed gemaect dat 2. Lesbos daer beneven

Te voor veroorsaecht had, dat met syn tusschen land

Klooft het Ægeesche naeuw. wanneer hy was van kant

Heeft het staen twyfelen waer heen 't sou nederstorten

Schoon dat ghy waert gesint te geven, oock in korten

Het geen'er werd geeyfcht, so waer' het oock te laet :

Het is een saeck, die thans niet in uw macht en staet.

Qq 5

De

1. Een eyland, daer Thetys haeren soon verstecken had onder de dochters van den Coningh Lycomedes in vrouwe kleeren, om hem van den tocht nae Trojen te houden, also sy wiste daer voor blijven soude,

2. Dat Achilles eerst verwoeste eerhy sich by de andere vloed begaf.

De hoogh prijfen syn, nae 't kavelen en looten,
 Van al de Vorften al getrocken en genooten:
 Van 't gheen dat hem gelijckt hebt ghy geen over
 fchot

En fo een dappren held en komt geen minder lot.
 Verdiend' hy weynigh, die gelast sich niet te geven
 Ten oorlogh, maer geruft te blyven fitten leven
 En haelen 1. Nestors maet in stillen ouderdom,
 Sich felven heeft ontdeckt alwaer hy gingh voor
 mom

Door moederlijk bedrogh in valsche vrouw- gewae-
 den

En door de 2. waepenen sich willens heeft verraden?
 Als Telephus ontsey de deur tocht door syn land
 Verwd' hy in sKonings bloed syn onbedreven hand,
 Die hy in 't stryden straf en dapper heeft bevonden
 En weder soet en sacht in 't heelen 3. syner wonden.
 De stadt van Thebe viel, alwaer Etyon sagh
 Syn rijcken nemen in, en (dat op 't hooge lagh)
 Het kleyn Lyrneffos gingh al mee de selfde ganghen,
 Door Brises dochter (die hy kreeg voor syn gevan-
 ghen)

Een so vermaerde stad; en Chryse en Tenedos
 Door het gerucht bekend; en daer de Traceros

En

1. Die drie honderd jaeren leefde. 2. Ulyffes soeckende Achil-
 les had sich toegestelt als een kramer van fraygheden daer haer
 de Vrouwen mede vercierende ende had daer nevens eenigg wapen-
 mygh, gekomen wesende daer Achilles onder de jonckvrouwen
 in vrouwe klederen verborgen was, wierd hy hem kennende door
 dien hy in plaetse van te sien nae der vrouwe kramery de wapenen
 besagh en die handelde.

3. Telephus gequetst synde van Achilles konde niet genesen nae het
 seggen des Orakels sonder hulpe van de spieffe daer hy mede ge-
 quetst was, versoent wesende met Achilles heeft hy van hem ver-
 kregen daer hy hem van het roeft der selver spieffe een fals liet
 maecken waer door hy van synen wonden genas.

En meenighte van vee weydt in de vette dallen
 En kuddens sonder eynd is Cylla mee gevallen,
 Apollo toegewyt. ick swygh so meen'ge stad
 Die, als Caycus swelt door 't hooghe lenten-nat
 Van 't waeter werd bespoelt uyt opgestuwde kol-
 ken.

so grooten nederlaegh en fulck een schrick der volc-
 ken

So veel verstrooyde steen (als door de schielyckheyd
 Eens bysteren dwarrel winds) die souden met be-
 fcheyd

Ter hooghster eer en roem in andre moghen strecken:
 Voor hem was 't niet; hy dee 't maer in 't voorby te
 trecken.

So quam myn vader hier: hy voerde fulcken krygh
 Wyl hy ter krygh sich rust. Op dat ick voorders
 swygh

Wat dat hy heeft verdient in 't geen hy dee voor de-
 fen,

En souder niet genoegh aen eenen Hector wesen?

Myn vader was de man die Ilium verwan,

Ghy hebt het maer vernielt. Het lust my verder van

Syn eer te spreken en syn daden te vertooghen.

Den dappren Hector lagh voor synes vaders ooghen

Verflagen, 1. Memnon voor syn oom, om wien
 Auroor

(Syn moeder) bleyck van rouw haer rooseverw ver-
 loor

En trad den droeven dagh voor heen met doodse wan-
 ghen.

De winner stond verbaest en als met schrick bevan-
 ghen

Om

1. Memnon, soon van Tithonus des broeders van Priamus, geteelt
 by de Godinne Aurora van wien Tithonus om syn groote
 schoonheyd wegh gevoert wierd.

Om't voorbeeld van zijn werck, en leerde dat een man
 Uyt 2. godlijck zaed geteelt al mede sterven kan.
 Noch viel Penthafilee, de laetste schrick der Greken.
 So dat, indien men wil nae syn verdiensten spreken,
 Ghy hem gehouden zijt te lev'ren selfs een maeghd
 Van 1. Argos of 2. Myceen, indien hy daerom
 vraeght.

Soudt ghy dit by u selfs noch wel in twyfel leggen?
 Staet ghy 't terstond niet toe het gheen ick kom te
 segghen?

En is 't een stuck dat ghy voor wreed en groufaem
 acht

Dat Priaems dochter werd voor Peleus soon geslacht?
 Ghy hebt uw dochter selfs geoffert om Helene.
 Het gheen ick van u eysch heeft men gedaen voor
 heene.

A G. 'T is jonger liengebreack dat men syn tochten
 niet

Te recht bestieren kan : in andere geschiedt
 Sulx door de drift des jeughds, die sy den teugel geven;
 Maer Pyrrhus werdt hier toe door 's vaeders aert ge-
 dreven,

Wiens overziedend bloed en fellen geeft 3. voor-
 heen

En dreygementen ick lanckmoedigh heb geleen.

Die

2. Gelijck Memnon gewonnen was by de Godinnen Aurora, so was
 Achilles gewonnen by de zee-goddinne Thetys.

1. 2. Daer Agamemnon Coningh was.

3. In het krackeel aengaende het weder senden vande dochter des
 Priesters Chryses die Agamemnon aen de vaeder wederom moit
 gheven in wiens plaets hy Achilles Hippodamia ontnam, des
 dochter Van Brises, dat tusschen haer een onversoenelijcken haet
 verweckte, so dat Achilles het bevel van Agamemnon, die der
 Griecken operste Veltheer was, niet en wilde ghehoorsaemen,
 ende sich langen tijd stil hieldt sonder in het leger of in de waepen
 ten te willen koomen.

Die veel vermach, moet veel met groot geduld ver-
dragen,

Wat schept ghy, jongelingh, in sulcken stuck behae-
ghen,

Dat ghy die edle schim bekladdet met een moord
Van een onnosse maeghd, so wreed, so ongehoort?

De schim van sulcken Vorst? eerst dient'er wel ver-
sonnen

Wat dat hem voeght te doen die yemand heeft ver-
wonnen:

Dan, wat hy lyden moet dien hy verwonnen heeft.

Gedenck dat overlast gheen duyren Vorsten geeft.

Die middelmaetigh gaet kan langh syn rijk behouwē.

Men moet sich op 't geluck niet al te vast betrouwen.

Hoe hoogher dat een mensch door voor spoed is ge-
racckt,

Hoe sy hem machtiger en grooter heeft gemaect,

Hoe de geluckige sich meerder moet verneeren

En vreesen het Geval, dat koomen kan en keeren,

En schroomen voor de Goon als s' al te gunstigh zijn.

Door 't winnen wierd ick vroed, dat Rijcken, groot
in schyn,

In eenen ooghenblick wel werden overvallen

Blaeft Ilium ons op? sou Trojen ons doen brallen?

Maer hier op dese plaets, daer nu wy Griecken staen.

Daer stondt het onlanx mee; maer siet het nu eens aen.

Ick heb my eertyds oock (ick wil my niet verschoonē)

Wel hoogher, als 't betaemt, verheven op mijn kroo-
nen:

Maer 't lacchende geluck, dat veele swellen doet,

Dee mij te ruggen zien en brack mijn hooge moed.

Soud ghy, o Priamus, my opgeblasen maecken?

Souw ick om uwen val tot hovaerdy geraecken?

Souw ick noch niet verstaen wat van de Rijcken zy

Een grooten blinck in 't oogh, maer dickmaels heeft
voor by,

Souw

Souw ick de Scepters meer als ydle namen achten
Bekleedt met valschen glimp van ingebeelde mach-
ten ,

En kroonen, rood van goud, en purpre Tullebans
Als toysel van het hayr en uytterlijcken glans ?
Een korte Tegenspoed kan 't alles haest vernielen,
En hadde mogelijk daer toe geen duyfsend kielen
Noch thien jaer tijds van doen ; 't is rasser wel ge-
schiet :

Het ongeval vertoeft so langh met yder niet !
Ick wil 't niet lochenen (houdt , Griecten , 't my ten
besten)

Der Frygen nederlaegh en 't winnen van haer vesten
Is staegh mijn wit geweest : maer die te sien vergaen
En tot der aerd gellecht, had ick noyt toegestaen,
Was 't in mijn macht geweest om sulx te kunnen
schutten.

Maer 't woeden des Soldaets en is niet wel te stutten.
De hitt', en toorn, en winst die by der nacht gelchiedt
Die luyftert nae geen toom en past op gheen gebiedt.
Al wat in sulck geval de krijtschluy quaeds bedrijven
Dat is de wrock en wracck en duyfter toe te schrij-
ven

(Waer door de dussigheyd haer selven terght en wet)
En het geluckigh swaerd, dat, eens in 't bloed gevet,
Vermaeck in 't moorden vindt en weet van geen be-
daeren.

Laet ons het overschot van Troje voorts bewaeren
En wat men bergē kan van de vernielde Stad.
Wy hebben wraccks genoegh, en meer als dat, ge-
had.

Maer dat men slachten sou de konincklijke Deeren
En aen Achillis graf tot een geschenck vereeren
En sprenczellen sijn as met dat onnosel bloed,
En ick so wreedē stuck oordeelen sou voor goed

En

En dat men fulcken moord fou met den naem bekle.
den

Van 't heyligh houwelyck, werdt noyt by my geleden
Op my komt aller ſchuld, die 't quaed doen niet
verbiedt

Wanneer hy kan, die werd gehouden dat hy 't hiet,

Py. Sal men Achilles dan geen prijs met al toe leggen?

Ag. Och jae: elck ſal zijn lof met vollen monde ſeg-
ghen.

Syn grootē naem die zal niet blijven onbekent

So ver de Sonnekoets de volckeren berent.

En, kan vergooten bloed der dooden ſmert verſachtē,

Men doe van Frygicn veel vette ſchaepen ſlachten,

En ſtorte vry van 't geen gheen moeder ſchreÿen
doet.

Wat is 't voor een gebruyck, waer door men 't men-
ſchen bloed

Tot offer voor een menſch baldadigh ſiet verplen-
ghen?

Wacht u dijns vaeders afch daer mede te beſpren-
ghen.

Behoed hem voor de nijd en aller Vorſten haet,

Die, ſom' hem dient met bloed, hem wis te wachten
ſtaet.

Py. O opgeblaefē, als de ſaccken wel gelucken!

O neergeſlagen, als de tegenſpoeden drucken!

Tyran der Coninghen, brandt wederom uw bloed

(Gelijck ghy zijt gewoon) met nieuwe minne-gloed?

Sult ghy geſtaegh alleen met i. onſen buyt gaen
ſtrijcken?

Ick ſal het tegendeel voor deſe reys doen blijcken.

Dees rechterhand ſal aen Achilles geven gaen

Syn offerhand, en ſo ghy 't weygert toe te ſtaen

En hem de ſyn' onthoudt, ſal ick hem grooter geven;

Een, die het waardigh zy, van Pyrrhus hand te ſneven.

'T lijdt

'T lijdt al te langh dat fy gheen Koningen en flacht;

'T is langh dat Priamus een weder-gae verwacht.

A G. Het is u grootste feyt daer eer is op te draeghen

Dat door uw felle swaerd dien oude leyt verflaeghen

Die 1. nedrigh wel eer uw vaeder ley te voet.

P Y. Iae, nedrigh uyt nood, maer vyant in 't gemoed.

Ick kan wel onderscheyd van die en deese maecken.

Maer 2. Priamus quam selfs: ghy dorst hem niet
genaecken

Maer 3. Om te vraegen bloo, en vol van angst en
vrees

Hebt Ajax uyt gemaect en oock den Ithakees,

En, 't geen ghy bidden wout, aen andere bevoolen

Uw vyand vreesende, beteutert en verschoolen.

A G. Doe vreesd' uw vaeder niet: hy hadd' oock gee-
nen nood,

Daer lach gemakkelijk en veyligh buyten schoot

En had de wapenen en heel de krijgh vergeeten.

Wy hadden d' onderlaegh, het volck wierd doot ge-
smeeten;

En Hector woed' en stack ons vlooten in den brand,

Achilles lagh te scheep en quam niet by der hand,

Maer schepte zijn vermaeck in 't klincken sijner Luy-
ten.

P Y. Doe kon Achilles spel den grooten Hector
stuyten

Meer

1. Als hebbende Achilles Hippodamia doen af haelen. ende nu
Polyxena weygerende om hem ten offerhande geslacht te
worden.

2. Als hy by Achilles quam bidden dat hy hem het lichaem van
synen soon Hector wilde laeten volgen

3. Agamemnon vreesende de gramschap van Achilles om dat hy
hem de dochter van Brises doen afhaelen had, sond Ajax en
Ulysses met veele geschencken uyt synen naem versoeckende
dat hy, benevens die haer wederom wilde aennemen en we-
der te velde koomen.

Meer als uw waepens deen. Die heeft zijn zangh gevreeft

En in sijn scheeps-quartier is 't al in rust geweest.

In so gemeenen schrick was daer een diepe vrede.

Ag. 1. So was 't in dat quartier voor Hectors vaeder mede.

Py. 'T is Konincklijck gedaen dat men een Koningh spaert. (swaerd?)

Ag. Waerom benaemt ghy hem dan 't leven met uw

Py. Men brengt wel yemand uyt barmhertigheyd om 't leven. (te geven.)

Ag. 'T is uw barmhertigheyd, een maeghd aen 't graf

Py. 2. Houdt ghy 't voor gruwel nu dat men een Jonckvrouw slacht?

Ag. De welvaert van het land werd boven 't bloed geacht.

Py. Dat men gevangens spaer gebieden geene wetten.

Ag. De schaemt verbiedt te doen 't geen die ons niet beletten.

Py. Te doen al wat hem lust staet den verwinner vry.

Ag. Hoe meer dat hy vermagh hoe maetiger hy zy.

Py. Roemt vry daer af by die 'k haer vryheyd heb gegeven

Die ghy thien jaeren langh hebt onder 't juck gedrevē.

Ag. Dus trots op 3. Scyros?

Py. 4. Dat geen broedren schelmstuck ken.

R r

Ag. Be-

1. Doe Priamus het lichaem van zijn soen Hector aen Achilles quam verfocken. 2. Die selfs uw dochter Iphigenia hebt laten slachten. 3. Sijn vaederland, een onvermaerde plaats.

4. Agamemnon was een soen van Atreus Coningh van Mycenae. Dese had een broeder, genaemt Thyestes, dien hy in ballinghschap joegh om dat hy overspel met zijn vrouwe bedreven had. En naemaels wederomgeroepen zijnde heeft hy hem zyn eygen soonen te eeten gegeven. Om welck schelmstuck de Son geseyt werd te ruggewaerts nae haeren opgangh gheweken te hebben. Om welck te wreacken heeft Thyestes by zijn eygen dochter geslapen ende wan daer by Egistus, die Agamemnon den soen van Atreus naemaels heeft omgebracht.

Ag. Beslooten in de zee?

Py. Waer van ick maegschap ben.

Ick ken het edle huys van Atreus en syn broeder.

Ag. I. Ghy, die in hoerery geteelt zijt van een moeder,

Door vuyle geyligheyd ter sluyck geschonden van Achilles, eer hy noch te deggen was een man?

Py. Van dien Achilles, die vermaeght aen alle kanten
Heeft in der Goden Rijck sijn vrienden en verwanten:
Ten hemel Jupiter, en Æacus beneen.

In Plutoos wijd gebiedt, en Thetis in de zeen.

Ag. Van dien Achilles die van Paris is verslaeghen.

Py. Met wien geen van de Goon van bijds een kamp
dorft waeghen.

Ag. 'T is wel in mijne macht te snoeren sulcken praet

En u, die tegens my u dus te buyten gaet,

'Te straffen so 't behoort, die stout en onvermeeten

'T ontfagh van mijne kroon so lelijk hebt vergeeten:

Maer mijn rapier en is so bloed-graeg niet van aert

Of 't heeft oock selver de gevangens wel gespaert.

Dat liever Calchas, den uytlegger van de Goden,

'Terstond geropen werd': is het van haer geboden

Sal ickse geven. Ghy, die eertijds onse vloot

In Aulis hebt ontmart, en haer de wegh ontsloot:

Die door uw wicchel-kunst den hemel op kunt maec-

ken:

Die u 't geheym verstaet van 't ingewand: dien 't
kraccken

Van hemel en van aerd, dien de gestaerte ster

Van 't noodlot onderricht en teykens geeft van ver:

Wiens

3. Achilles, onder de dochteren van Lyeomedes, in vrouwen habyt
verstecken zynde heeft ene der selven onteert, daer Pyrrhus af
gekomen is.

Wiens 1. uytſpraeck ick wel dier voor defen moſt bekoopen :

Maeck ons der Goden wil en haer bevelen open,
En wilt in dit geval ons doch ten beſten raen.

GA. De Goden vinden goed de vloot te laeten gaen
Voor 2. de gewoone prijs , die ſy te trecken plachten :

Men moet een maeghd op 't graf van Vorſt Achilles ſlachten,

Maer op de Griekſe wys gekleet in bruyds-gewaed,
Gelijck men te Nyceen of in Theſſaeljen gaet ;
Prins Pyrrhus moet 3. de bruyd aen ſynen Vaeder geven.

So werdt dit heyligh werck recht nae den eyſch bedreven.

Maer dit is niet alleen dat ons hier blijven doet :
Daer werdt, behalven dat, geeyſcht noch edler bloed
Als van Polyxena. Ick vind' hêt ſo beſchooren.

Men ſtorte Hectors ſoon van boven uyt den tooren
Dat hy ſyn val beſterf. Wanneer dat is gedaen
So magh de vloot in zee mer duyſend zeylen gaen.

R r 2 REY.

1. Als hy ſeyde dat de vloot niet en konde uytloopen voor ende al eer de Goddinne Diana verſoent wierd door het ſlachten ende offeren van ſyne dochter Iphigenia.

2. Gelijck gebeurt was thien jaer te vooren als men na Trojen waren ſoude.

3. Polyxena.

R E Y.

*De Rey der Trojaensche Vrouwen, om te lochenen dat de geest van Achilles soude verschenen zynge-
weest, drijft hier nae het gewelen van sommige
Philosophen dat de ziel met het liebaem vergaet.*

IS't waer, of soudt een spreuckje wezen
 Waer door men 't bloode volck doet vresen,
 Dat onse geeft nae 't sterven leeft?
 Seght eens, wat voordeel dat het geeft
 So, als ons oogen zyn geloooken
 En onse laetste Son gedoooken
 En d' asch geflooten in het graf,
 Men niet de ziel mee overgaf
 En d' arme mensch sou langer leven?
 Of sterftmen heel, wanneer wy geven
 Den aeffem, die sich metter vlucht
 Mengt met de wolcken in de lucht,
 Soo dat wy heel te niet geraecken
 Wanneer het lijck-vyer is aen 't blaecken?
 Al wat d' opgaende Son beschijnt,
 Al wat hy ziet daer hy verdwijnt,
 Al wat de Zee bespoelt met stroomen,
 Die thans gaen heen en wederkoomen
 En tegens kust' en stranden slaen,
 Daer sal den tijd mee strijcken gaen.
 So snel als 't paerd met vlugge pennen,
 So ras de twaelf gesternten rennen:
 Met so een loop, gelijk den heer
 Der sterren doet zyn ommekeer
 En haest sich eeuw aen eeuw te knoopen;
 Gelijk als wy de maen sien loopen
 Met schuynse keeren op en neer
 En kruysen 't pad vast gints en weer,

So rennen wy met volle toomen
 Nae 't cynd toe en de doode stroomen :
 Maer die daer komt is nergens meer.
 n. Gelijck den roock verdwijnt, en eer ;
 Gelijck de winden haest verjaeghen
 De wolcken, die wy swanger zaeghen,
 Soo sal de geest, waer door men leeft,
 Versmelten als hem 't lijf begeeft,
 En heel en altemael vernieten ;
 Nae 't sterven sal niet overschieten ;
 De dood is selver niet een mijt ;
 Een pael-steen van den snellen tyd.
 De graege hebben niet te hoopen,
 'T sorgvuldig hert sal niet beloopē ;
 Den eene legh de hoop vry neer,
 Den andre forgh voortāen niet meer.
 Vraeght ghy my, waer ghy nae het sterven
 Sult vaeren heen, of syn, of swerven ?
 Daer 't is dat noyt gebooren was.
 Den graeghen tijd vreet al den bras.
 De dood verschoont noch lijf noch zielen
 Maer komtse bey te saem vernielen.
 Wat 's Tenarus, wat 's Acheront,
 Wat is de hel, wat is den 2. hond
 Die aen de poort leyt om te waecken ?
 'T zijn ydle woorden sonder saecken ;
 'T syn fabelen, 't is leure praet,
 Die als een swaeren droom vergaet.

R r 3

DER-

1. Naer het gevoelen der Stoische ende Epicurische secte.

2. Cerberus met drie hoofden, wächter der Helle.

DERDE BEDRYF.

ANDROMACHE. OUDEMAN. ULYSSES.

*Hectors vrouw verschrikt door een gezicht berghet
haer Soontjen in het graf sijns vaders, dat
Vlysses door sijne loosheyd uyt-vind. die met hem
heen gaet om omgebracht te werden.*

WAt mooght ghy droeven hoop, o ghy Trojaen
sche wyven,

Met sulcken misgebaer so grooten rouw bedryven?

Wat treckt ghy uyt u hooft het hayr met handen vol?

Wat klopt ghy op u borst met vuysten wreed en dol?

Wat stort ghy traen op traen lancx u bekrabde wan-
ghen?

'T geen by ons is geleen is van gheen groot verlanghe

So m'er om schreyen kan. 't is onlanx maer geleen

Dat Trooje viel voor u: voor my viel 't langh voor
heen;

Van doe men Hector sleept' om haere muyren heenen

En 't rad en waeghen-as van Peleus-foon most steen

En kraeckte door 't gewicht van den verslaegen Held,

Lagh Ilium ter neer en Trojen al gevelt.

So meenigh ramp op ramp door mijne zinnen smoo-
ren.

Ick loop als een die zijn gevoelen heeft verlooren,

Als die geen wesen heeft van 't geen hem heeft ge-
raeckt.

Oock had ick my al van de Griecken los gemaect

En was mijn man gevolght, had dees 't my niet ver-
boden

Die 't sterven my belet; dees dwingt my aen de Goden
Noch

Noch wat verfoecks te doen; dees reekt mijn jammer
langh

En maeckt dat ick de vrucht van 't lijdē niet ont-
fangh,

De beste die het gheeft: dat 's, nergens voor te
schroomen.

Het quaed vind staegh een gat waer door 't by ons kan
koomen

Voor wien noch plaets noch deur tot voorspoed open
staet.

Te vreesen sonder hoop is 't alder grootste quaed.

Ou. Wat heeft bedroefde vrouw, so schielijck u ver-
staeghen?

AN. My dreycht meer onheyls als Wy oyt voor desen
staeghen.

Daer rijft' weer ramp uyt ramp, die arger wesen sal

Als my oyt over quam. den vreeselijcken val

Van 't stortend Ilium heeft noch geen stand genoomē.

De kloot van 't Nood -lot is noch niet ten eynd ge-
koomen.

Ou. Maer, schoon den Hemel wou, wat vond hy meer-
der quaed?

AN. Ick segh u, dat de poort des Afgronds open gaet

En dat het duyster hol der hellen is ontslooten,

En, om de schrick in de verdelgde te vergrooten,

De doode Vyanden weer koomen uyt het graf.

Is 't dan de Grieken alleen, dien men dat voordeel gaf

Die reys te rugh te doen? o neen: de dood gaet even,

Die al gemeene schrick doet de Trojanen beven:

Maer een gesicht, dat my des naere nachts verscheen,

Ontstelt my 't hert van vrees' en 't raectt my recht
alleen.

Ou, Segt my wat dat ghy zaeght dat u van nieus doet
schroomen

AN. De nacht was verder als ter halver wegh gekoomē,

De waegen, die om 't noord met seven sterren rent,
Was met den dieffel-boom nu weder omgewent:
Ick raect' in rust, de slaep bekroop mijn matte leden,
Het eerst' in langhen tijd (indien men 't noemt met
reden

Of rust of slaep wanneer 't gevoelen is verdooft
En hert en hersenen en zinnen afgeslooft)
Als Hector schielijck stond voor mijn beschooten
ooghen,

Niet so hy, tegen 't heyr der Griecken opgetooghen,
'T vyer in de schepen wirp en bracht haer vloot in
vlam:

Niet so hy binnen met Achillis waepens quam,
Maer in r. Achillis schijn een andren uytgetoo-
ghen.

Hy had dat wesen niet, noch sulcken gloed van
ooghen

Gelijck hy eertijds dee, wanneer hy uyt het veld
Quam van der Griecken moord, met duysenden
gevelt:

Maer moeloos, afgement, de trachen op sijn wanghen,
En even so als wy, het hayr om 't hooft gehanghen,
En vuyl en haveloos. noch was 't my een vermaeck
Dat ick hem zagh. hy riep: Andromache, ontwaeck;
En schudde 't hooft, en zey, o mijn getrouwe

Vrouwe

Neemt onsen soon van hier op dat, mé hem behouwe.

Verberght hem (dit alleen is syn bewaerenis)

En staect uw schreyen dat doch nergens goed voor is.

Sucht ghy om Trojens val? och, lagh het heel ter neder
Rasch, haest u en versteect dees loot, noch jonck
en teder,

(Waer
1. Patroclus quam in den slagh met het waepen van Achilles om
de Trojaenen, de schrick aen te jaegen als of Achilles weder-
om in 't veld gekoomen was, ende wierd van Hector verslae-
ghen.

(Waer dat het wezen kan) die van ons beyden quam.
Een schrick gingh door mijn bloed, die my de vaeck
benam.

Mijn leden trilden, en de slaep is strax verd wenen
Ick wende seer verbaest mijn oogen gints en heenen
En arm' ellendige, niet denckend' om mijn soon,
Socht Hector: maer de schim, ten eersten heenge-
vloen,

Is selfs in 't midden van 't omhelsen my ontschooten,
O soon, o waere spruyt van Hector afgesprooten,
Die d' een'ge hoope van uw huys en Frygen zyt,
Afftesel van de stam. so eel van ouden tijd,
Uw vaeder heel gelijk van oplicht en van wesen!
So plagh mijn Hector oock van gangh en tred te
wesen,

So, sterck van handen, en so reyfigh op zijn leen,
So, dreygend van gesicht, so, dick en breed van een
Hingh hem het hayr van 't hooft, so vloeyd' het onge-
schooren.

O ghy, die al te laet den Frygen zyt gebooren,
Uw moeder al te vroegh! sal men dien blyden dagh
Noch wel beleven, dat men sien en seggen magh
Dat ghy, beschermmer van uw vaderland, en muyren
Van Trojen hebt herbouwt, en burgeren en buyren
(Verstroyt en wegh gevlucht) weerom by een ver-
saemt?

En op een nieu de Stad en Frygen hebt vernaemt?
Maer 't lot en leyt soo niet om my dien moet te geven.

'T zy de gevangene genoegh dat sy maer leven.
Ay my ellendige! wat schuyelhoeck, wat vertreck
Magh ick vertrouwen dat het mijne vreesde deck?

Waer bergh ick u? die Burgh, die wijd-vermaerde
muyren,

Dat goddelijck gebouw, de nijdt van haer gebuyren,
Die stad, die van te voor so rijck en machtigh was,
Is nu niet anders als een hoop van puyn en ras.

'T is al door 't vyer vernielt, geslecht en neergevallen:
 So datter so veel plaets niet overigh is van allen
 Daer men een kind in bergh! waer heen brengh ick
 hem dan?

Daer is een Graf, gewijdt t er ruste van mijn man
 En om die heyligheyd ontfien en heel gebleven,
 Waer op de vyand selfs noyt schennis heeft bedreven;
 Een werck, daer Priamus geen geld aen heeft gespaert.
 Daer dunckt my zal hy best van alle sijn bewaert.
 Wat kan ick beters, als den vaeder 't kind betrouwen?
 Maer hoe? wat of 't beduydt? ick voel mijn hert be-
 nouwen:

Een koud en killigh sweet valt my ter leden af.
 Ick lil en beef voor 't woord of voorspooch van een
 graf.

Ou. Dit eenigh' heeft er veel het leven doen bewaeren
 Dat men geloofde dat zy omgekoomen waeren.

AN. Maer 't is so weynigh dat voor ons te hoopen
 staet.

Hem druckt een swaer gewicht: syn afkomst doet
 hem quaed.

Ou. Doet de getuygen wegh dat niemand overdraghe
 Waer ghy hem hebt geberght.

AN. Maer so de vyand vraghe
 Waer hy vervaeren is, waer ick hem heb gedaen?

Ou. In den gemenen brand is hy al mee vergaen.

AN. Wat voordeel sal 't hem sijn dat ick hem heb ver-
 borghen

Die in des vyands hand moet koomen flus of morgen?

Ou. Des overwinners drift is hevigh in 't begin.

AN. Hem te verbergen heeft niet weynigh vresens in:

Ou. Men diene sich by nood van 't geen men krijght in
 handen,

Die vry is, heb sijn keur.

AN. Wat plaets, wat woefte Landen,

Wat

Wat eenfaem oord is so gelegen van de wegh,
 Mijn kind, daer ick u vry en wel verskert legg?
 Wie zal ons bystand doen dien alles staet te schroomē?
 Wie ons beschermmer zijn? wie ons te hulpe koomen?
 O Hector, die altijd den uwen hebt behoedt,
 Behoed' haer noch, en wilt het geen de moeder doet
 Uyt liefde tot haer kind, en u hier komt vertrouwen,
 Bewaeren, en by u in 't graf verskert houwen,
 De bergen by uw' as dit ongeesturve lijck,
 Op dat hy leev' en weer herstelle Priæms Rijk.
 Begeef u in het graf, myn soon, om daer te schuylen.
 Waerom wijckt ghy te rugg' en smaedt de vuyle
 kuylen?
 Ick heb de reden wegh: 't geschiedt uyt edlen aert;
 Ghy schaemt u sulx te doen als of ghy waert vervaert.
 Leg af de hooghe moed gelijk men plagh te drac-
 ghen;
 Neem een, die ons betaemt nae so veel nederlaeghen,
 Besie eens wie wy zijn, wat van ons overschiet:
 Een graf, een kind, en een slavin, en verders niet.
 Men moet het quaed ontgaen en wijcken voor de
 plaeghen.
 Kom aen, myn soontje, kom, en derv' het schuylen
 waeghen:
 Begeef u in dit graf, uw vaeder toegewijt.
 Men geeft u 't leven so der komt een beter tijd
 En so het noodlot u ontfeyt te moghen leven
 So heeft men u een plaets tot uwe rust gegeven.
 Ou. Het graf is toegemaeckt daer ghy hem hebt ver-
 trouwt.
 Nu raed ick dat ghy u hier niet ontrent en houdt
 Maer wilt u elders heen en ver van hier begeven,
 Dat niemand yets vermoe van 't geen der is bedreven
 En uwe vrees 't bedrogh niet brenghe voor den dagh.
 AN. Hy vrees te lichter die van nae-by vresen magh:
 Maer

Maer vindt ghy 't goed so laet ons hier van daen ver-
trecken

Op dat wy ons bedrogh door blyven niet ontdecken.

O u. Swijght doch een weynigh stil en laet uw klaeghe li-
staen :

Der I. Cefaleenen Vorst komt ynnigh stappen aen.

A N. O aerde scheurt van een en maect u selven open
Tot daer in Plutoos rijck de helsche stroomen loopen!
En ghy, mijn trouwe man, bergh in haer diepe schoot
Het geen u is vertrouwt; ick ben in grooten nood:
Hier is Ulysses, en nae syn gelaet en treden
Heeft hy syn hooft en hert vol slimme dubbelheden.

U L. Ick, die uytvoeren moet door 't harde lots geval
Den last, my opgeleyt, verfoeck voor eerst en al

Dat ghy gelooft dat al wat dat mijn mond sal sprec-
ken

Niet mijne woorden zijn, maer der gemeene Greken
En aller Vorsten stem, aen wien door Hectors soon
Nae so veel jaeren tijds het thuys-gaen wert verboon.
Het noodlodt eyscht hem. Noyt sal men versekert
wesen,

Noyt hebben vaste vree, noyt leven buyten vreesen,
Staegh sal der reden syn, die ons sal om doen sien,
En noyt de wapens neer te leggen sal gebien,
Andromache, so langh uw soon sal zijn in 't leven
En den verwonnen Fryg noch hoop en moed kan ge-
ven,

Seyt dit uw wichelaar? U L. Al sweegh de wiche-
laer

So sey het Hector selfs. De soon van so een vaer
Laet my niet sonder sorgh; syn afkomst staet te duch-
ten.

Het zaed van edlen aert geeft zijns gelijcke vruchten.

So
Volck van 't eyland Cefalene, dat Ulysses naet Troje gevolgt is.

So loopt de jonge stier onnosel onder 't vee
 Eer sich het voorhoofd voor de botten open dee,
 Maer in een korten tyd in hooghten opgeschooten
 En als de hoorenen 't vel hebben doorgestooten
 Leydt hy syns vaeders kudd' en heerscht in syne stee;
 Een oploop van een boom, diemen thans vallen dee,
 Een dun' en teere rijs sal binnen korte Jaeren
 So groot syn als de moer, en haere plaets bewaeren,
 En geven bosch om hoogh, en schaduwen op aerd.
 Wat overschots van vyer, niet altewel bewaert,
 Hervat syn krachten wel en raeckt van nieuws aen 't
 blaecken

En laet de vlam weer sien ver boven alle daecken.
 De droefheyd schat een dingh wel nae de waerheyd
 niet,

So ghy nochtans dit stuck recht by u selfs doorsiet
 Sult ghy 't een oud Soldaet wel licht ten besten hou-
 wen

So hy 't sich selven niet te degen derft betrouwen
 Dat nae so langen krygh, die thien jaer heeft gestaen
 Geen andre ryfen sal; en so hy is belaeen
 Dat Troje, schoon het leyt met omgeworpe wallen,
 Niet laegh noch plat genoegh voor ons en is gevallen.
 Het is gheen kleyne saeck dat hier te vreesen staet
 Een kind: maer metter tyd een Hector in der daet
 Verlost ons van die vrees. Dit houdt de Griecken
 sleepen;

Dit is alleen de reen van 't blyven onser schepen.
 Oock wil ick, dat ghy my voor hard noch wreed en
 scheldt

Dat ick eysch Hectors soon door 't lot daer toe gestelt:
 Ick had 1. Orest geeyfcht. lyd dat de 2. winner lede
 AN Och, waert ghy in myn hand, of wist ick waer ter
 stede

Of

1. De soon van onsen Veldheer Agamemnon. 2. Ahamemnon
 syn dochter Iphigenia most toestaen geoffert te werden

Of in wat land , myn soon , dat ghy misschien noch leeft,

Of wat voor ongeval u my ontnomen heeft :

Schoon my de vyand dreygd' een klingh in 't hert te stooten,

Schoon dat syn boeyen, om myn handen dicht geslooten,

My sneden door het vel, schoon hy het vinnigh vyer

Rondom mijn lichaem stooct' en schroeyde velen spier,

So soud' ick nochtans noyt eens moeders trouw ver-geeten !

Wat plaets is 't, och myn soon, daer ghy thans syt ge-
seten ?

Wat luck of ongeluck hebt ghy doch uytgestaen ?

Loopt ghy al doolende lanx onbeganghe paen ?

Of zijt ghy mee vernielt in 't algemeyne branden ?

Of heeft de wreede Grieck met goddeloose handen

Gespeelt met kinder-bloed ? of spyft ghy raef en gier

In het geberght vermoort van eenigh grousaem dier.

UL. Staect dees geveynsde praet. Ulysses te bedrie-
ghen

En is niet licht voor u. Het moederlicke liegen

! Selfs van I. Godinnen heb ick eertyts al ontdeckt.

Behelpt u met geen raedt die nergens toe en streckt.

Waer is uw soon ?

AN. Hy is daer Hector, daer syn vaeder,

Daer al de Frygen zyn. Ick foeck haer allegader,

Ghy foeckt' er niet als een,

UL. Siet, dat ick niet en doe

Door dwangh u seggen 't gheen ghy weygert met ge-
moe.

AN. Die

x. Therys, de moeder van Ulysses, die haeren soon in vrouwen
kleeren onder de dochteren van Lycomedes versteeken had, als
voorenaengetekent is.

AN. Die kan, en moet, en wil, die valt het licht te ster-
ven.

UL. 'T gebeurt wel die so hooghen moedigh spreken
derven

Dat sy beswycken als de dood voor ooghen staet.

AN. Ulyffes, so ghy wilt beproeven metter daed

Wat dat het vresen aen Andromache kan geven

En dwangh, daer ghy van spreekt, so dreyght haer met
het leven :

Want al myn wenschen is alleen maer doot te syn

UL. Met slaghen, vyer, en doot, en allerhande pyn

Sal ick u klappen doen het geen ghy denckt te swy-
ghen ;

'K sal tegens uwen danck 't gheheym ten hals' uyt kry-
ghen

En haelen uyt uw mond wat u op 't herte leyt.

De nood vermagh vel meer als de godvruchtigheyd.

AN. Dreyght my met sterven vry, set my de doot voor
ooghen ;

Brenght vyer en vlammen by : fiet wat sy al vermoo-
ghen,

Wat wonden, wat de pley, wat geesselen, wat roen,

Wat de vervloecte kunst van pynigen kan doen,

Wat dorst en honger, wat de grouwelijcke greepen

Van tangen, rood van gloed, wat stucken afgenepen

Van vleysch en ingewand, wat de gevanckenis

En gat en kercker, daer het naar en duyfter is :

In 't kort, al wat een gramm' en trots' en opgeblaese

Verwinner derft bestaen. UL. Het is een werck van
dwaese

Te willen heelen dat men strax ontdecken moet.

AN. De vrees en heeft gheen vat op moeders vol van
moed.

UL. De selfde liefde, die u doet hardneckigh blyven,
Vermaent de Griecken voor de kindren haerer wij-
ven

Te

Te forghen op het naeuft. Nae so een langen tyd
 Van Jaeren, en een krygh, van huys so verr' en wyd,
 Souw ick niet so bevreesd door Calchas uytspreeck
 wesen

Indien ick niet en hadd' als maer voor my te vreesen:
 Ick forgh voor 1. Telemaech, dien gy den krygh
 bereidt.

AN. 'K zal tegens mynen danck met vreugd en vro-
 lijckheyd

Den hard' Ulysses en de Griecken gaen verblyden.

Wel op, bedroeft gemoed, wilt opentlijck belyden

Den rouw, die ghy so diep in uwen boesem smoort.

2. Atryden, weest verheught als ghy de tydingh hoort.

Verblydt u: Hectors soon is doot en al begraven.

En ghy, Ulysses, wilt terstont te rugghe draeven

En brengt, gelijk ghy plagt, den Grieck dees blyde
 maar.

UL. Maer op wiens woord sal hy die nemen aen voor
 waer?

AN. So moete my het quaedst van alles overkoomen

Wat de verwinner kan den slaeven doen of droomen,

So moet' ick wel ter tyd ontslaepen foet en sacht

En in mijn eyghen land ter aerde syn gebracht,

So moete Hectors asch gemackelijck hier leggen,

Gelijck 't waerachtigh is dat ick u kom te seggen,

Gelijck hy, nae dat hem den dagh en 't licht begaf,

Leyt by de dooden wel verskert in het graf.

UL. Dewijl dan Hectors stam geheel is wegh genoo-
 men

So syn de Goon voldacn, de Griecken buyten schroo-
 men

Dat haer den oorlogh oyt sal koomen daer van daen.

'T is sonder ommefien, ick wil stracx heenen gaen

Om

1. Telemachus, soon van Ulysses.

2. Agamemnon en Menelaus, soonen van Atreus.

Om haer de vaste vree met blydschap aen te seggen.

Wat maeckj' Ulysses? wilt het eerst wat overleg-
ghen.

Sal u de Griekse vrouw geloven? en wien ghy?

De moeder: en is die niet van verdichten vry?

En vrees sy niet, dat haer die vloeck sal overkoo-
men?

Sy vreesen sulcx wel die voor argher niet en schroo-
men.

Sy heeft het immers my geswooren met een eed.

Maer so sy quaelijck sweert wat vrees zy grooter
leed?

Wel op, mijn geest, en wilt, om hier in niet te dwa-
len,

Bedrogh een loosheyd en den heel' Ulysses haelen

Tot uwe bystand. Noyt bleef waerheyd onbekent.

Doorsoeckt de moeder: sy is treurigh, schreyt en
wendt

Vol van bekommeringh met suchten en met steenen

Haer gangh nu herwaerts en dan weder derwaerts
heenen,

En luyftert scherp na 't geen alhier gesproken wordt:

Het is meer angst en vrees als droefheyd dat haer
schort.

Hier is verstand van doen. Men moet by andre men-
schen

Haer rouw beklagen, maer u is geluck te wenschen

Dat ghy uw zoon verloor, die te verwachten had

Dat men ter tooren af (die de verbrande stad

Alleen noch ovrigheeft) hem sou ter aerde storten

Om hem des levens draed by voorraed af te korten.

AN. Mijn hert begeeft my heel en mijn gebeente trilt;

Mijn bloed bevriest van kou en al mijn lichaem lilt.

UL. Sy heeft: dit is de wegh om aen 't bescheydt te
koomen. (schroomen

De vrees heeft haer ontdeckt. Ick sal haer meer doen
Sf En

En dubbelen de vrees. Gaet heen, gaat heen, en waer
 Hy magh verborgen zijn die ons hout in gevaer,
 De leste pest, die hier noch over is geschooten,
 De vyand van ons naem, sy uyt een gat gestooten;
 Roeyt alles om, en krijght den jonghen voor den
 dagh

Waer hy door 's moeders list verschoolen wesen
 magh.

'T is wel, daer is hy, so, vaer voort, wilt wacker wesen,
 Treckt nae u. Maer wat siet ghy om? wat mooght
 ghy vresen?

Uw soon is immers doodt.

AN. Och, of ick om mijn soon

Recht vreesde! Maer 't geschiedt om dat wy 't zyn
 gewoon.

Dat men langh heeft geleert kan men niet haest ont-
 leeren.

UL. Dewijl hy 't Offer dan, het geen de Goon begee-
 ren,

Door 't sterven is ontgaen, en door een beter lot
 Dien dans ontspronghen is, so moet het overschot
 Van Hectors as (gelijck de Prijster Calchas seyde.)
 Ons dienen in sijn plaets, op dat men die verspreyde
 Ten offer in de zee, en 't graf van Hector moet
 Ter grond toe zijn geslecht tot zuyveringh en boet
 Der schepen, die nae huys niet anders kunnen raec-
 ken.

Men moet het heylgh gebouw geheel gaen neder
 maecken,

Om dat de soon, die ons most strecken tot een zoen,
 Door 't sterven is ontvlucht.

AN. Wat raed? wat sal ick doen?

Een dubble vrees treckt my het hert ten wederzyden.
 Aen d'eene komt my d' asch myns lieven mans be-
 stryden,

Aen

Aen d' andere myn soon; wie of 't hier winnen sal?
 Wie krijght de overhand? Ick sweer het u by al
 De Goden, Hector, die ons hebben hard gevallen,
 En by uw geest, die ick aenbidde boven allen,
 Daer's niet dat my behaeght in mynen soon, als ghy.
 Hy leev', op dat hy u gelijck van wesen zy.

Sal men dan uyt uw graf uw as en beenders wroeten
 En alles roeyen om, en sal ick lyden moeten

Dat men het overschot verstroye van myn man

En in de zee verdrenck'? hy sterfe liever dan.

Maer isser wel so hard' een moeder in het leven

Die 't aensien kan, dat men haer soon ter dood sou
 geven.

En storten, van om hoog, en over hol en bol

Doen tuym'len door de lucht en draeyen als een tol?

Ick kan 't, als Hector door der overwinners handen

Maer niet mishandelt werd', en men aen dese stran-
 den

En in de woeste zee zyn as maer niet en spreij',

Maer dat ick doch dit stuck te degen onderschey?

Die levend is, kan 't quaed niet lyden sonder voelen;

Hy voelt niet, dien de dood gestelt heeft buyten 't
 woelen.

Wat drijft ghy gints en weer? wat dobbert uw gemoed?

Stelt by u selven vast wat dat ghy laet of doet.

Ondanckbre, twijfelt ghy wien men van twee bevrij-
 de?

Hier is uw Hector: jae. Maer aen die andre zyde

Daer is uw Hector mee: die doodt, dees wel te pas:

Die mog'lijck wreecken sal zyn doode vaeders as.

Wat doet ghy dan? ghy kunt haer alle bey niet spaeren:

Daer dan de Grieck voor vreeft moet ghy van twee
 bewaeren.

U. Den uyt spracck van de Goon, gedaen door Calchas
 mond,

Sal ick volbrenghe gaen: ick sal tot aen den grond

De graf-ſtee roeyen om en 't onderſt boven goyen.

A N. Die 1. ghy luy hebt verkocht?

V L. En aſch en al verſtroyen.

A N. 'k Beroep my op der Goon en op 2. Achilles
trouw.

O Pyrrhe, wat ons beurt! kom herwaers, en behouw
't Geen ons uw vader ſchonck.

V L. Al wat hier is gebouwen
Sal ick met kracht van volck terſtond doen neder-
houwen

En werpen 't over 't veld

A N. Sulcx dorſt noyt Grieck beſtaen;

So grouwelyck een ſtuck is noyt by haer begaen.

Ghy hebt de 1. Tempelen en 't heyligdom ge-
ſchonden

Selfs van de 2. Goden, die voor uwe ſaecke ſton-
den:

Maer noyt en heeft ſo ver de dulligheyd gegaen

Of liet de graven heel en ongeſchonde ſtaen.

Ick ſal 't niet lyden, en met wapen looſe handen

Selfs de gewaepende niet ſchroomen aen te randen

T'en minſten tegenſtaen. De gramſchap ſal my kracht

Verſchaffen, en gelijk de Griecten zyn geſlacht

Wanneer de Koningin der dapper' Amazonen

Haer ſelven in het veld voor Troje quam vertoo-
nen,

Of wyven, dol en vol van Bacchis, op ſyn feeſt

Haer ſpieffen drillen, en met een be ſeete geeſt

En
1. Als Hector verſlaeghen was, hebben de Griecten de plaats
verkocht daer men hem een graf gebouwt heeft.

Die het Lichaem van den verſlaegene aen Priamus gegeven heeft.

2. Het beelt van Pallas wiert in de belegeringhe van Trojen by
nacht door Dior edes en Ulyſſes heymelyck ghelicht van welck
geſeyt was dat Trojen niet en kon gewonnen werden ſolang
als het daer binnen was

3. Pallas, die de party van de Griecten was toegedaen.

En onbesuyfden draf het heele bosch doen sweeten
 En sidderen van angst, en quetsen sonder weeten,
 Sal ick op 't midden van myn vyand vallen aen,
 En, als ick Heëtors graf niet langher voor kan staen,
 Versellen met myn dood syn voor-gevochten affen.

U. L. Wat toeft of hebt ghy op een schreyend wijf te
 passen ;

Op dulheyd sonder macht? volbrenght terstond uw
 last.

A. N. My, my, bid ick, dat ghy eerst in het herte tast.

Stoot my eerst hier ter neer. Berst. Heëtor uyt ter
 hellen ;

Komt uyt den afgrond op tot myne bystand wellen ;
 Scheurt graf en aerd van een, dat men Ulysses temm'.

Uw bloote schim alleen is mans genoegh voor hem.

Daer is hy, daer : en heeft de waepenen in handen ;

Hy werpt met vyer, en soeckt de schepen te verbran-
 den.

Ghy Griecken, siet nu toe : of siet ghy Heëtor niet,

En isser geen, als ick, die mijn verlosser ziet ?

U. L. Werpt alles om en om. A. N. Wat mooght ghy,
 moeder, maecken ?

Door u sal met uw man uw soon om hals geraecken.

Misschien sult ghy den Grieck vermurwen door ge-
 been.

Het groot gewicht des grafs sal komen nae beneen

En hem verpletteren die ghy daer schoolt voor desen.

'T is beter dat hy sterf (waer dat het oock magh we-
 zen)

Als dat de vaeder hier syn kind versmooren sal,

Of 't kind syn vaeder druck'. Ulysses, sie : ick val

Ootmoedigh u te voet in alle nedrigheden,

En dese handen, 't geen sy noyt aen yemand deden,

Omhelven uwe knien : ontfermt u over my ;

Hebt medelyden met een moeder. Och, of ghy

Genaedigh luyfteren en met geduldigh' ooren
Een moederlijck gebedt fachtmoedigh aen wout hoo-
ren !

Hoe hooger dat ghy zyt verheven door 't Geluck,
Hoe minder, bid ick, datmen den gevallen druck'.

Al wat men dese geeft werdt aen 't Geluck gegeven,
So sie uw vaeder noch uw t'huys-komst by syn le-
ven !

So kryge' uw kuysche vrouw u weder in haer bed !

So werde het nimmermeer door overspel besmet !

So moet' uw 1. kleyne zoon u blydlijck tegen loo-
pen !

Syn deughdelijcken aert gae boven wensch en hoo-
pen !

Hy tree syn 2. grootevaer in ouderdom voorby,

Syn vaeder in verstand ! erberm' u overmy !

Ick bid u, dat ghy u eens moeders wilt ontfermen !

Hebt deerenis met haer ; vermurwt u door haer ker-
men !

Dit is myn troost alleen : ick bid u om genae.

UL. Brenght uwen soen eerst voor den dagh , en bidt
daer nae.

1. Telemachus.

2. Den ouden Laërtes- Vaeder van Ulysses.

A N D R O M A C H A.

*De moeder roept haeren soen dat hy uyt het graf te
voorschijn kooome , ende beveelt hem dat hy oot-
moedigh Ulysses om genaede bidde.*

KOm, mijn soontjen, uytter muyten
Daer uw moeder u dee sluyten,

Hier

Hier is 't arme wicht, Ulis,
 Daer heel Griecken bangh voor is :
 Waer voor duyfent fcheepen beven.
 Kom, mijn soontje, wilt u geven
 Aen de voeten van uw Heer ;
 Valt voor hem ter aerde neer ;
 Bid hem met gevouwen handen ;
 Rekent het boock voor gheen schanden
 Dat men doe in tijd van nood
 Wat het ongeluck gebood.
 Stelt, mijn kind, uyt uw gedachten
 Uwe grootvaers en geslachten
 Denckt om Priaems Rijcken niet
 En syn groot en ruym gebiedt :
 Stelt u selfs niet meer te vooren,
 Dat j' uyt Hector syt gebooren :
 Best dat hy vergeten zy.
 Voeght u nae de slaverny,
 En kunt ghy noch niet beseffen
 Wat voor rampen dat u treffen
 Volgt my dan met schreyen nae
 So ick u te vooren gae.
 Trojen heeft gesien voor heenen
 Noch een kindsche koningh weenen :
 Priamus, noch kleyn en teer
 Setten Hercules ter neer.
 Traentjes uyt die kinder-ooghen
 Hebben so een man bewooghen.
 Daer het al voor had gewicht ;
 Die den hel-hond bracht in 't licht
 Liet sich door het teere schreyen
 Van syn kleynen vyand leyen ;
 Neem, sey hy, den toom in hand
 Van uws i. vaders Rijck en land ;

S f. 4

'K fet

1. Laomedon, Koningh van Trojen en vader van Priamus.

'K set u weder op zyn 2. throonen;
 'K geef u weer zyn staf en kroonen,
 Maer past beter op uw woord
 Als ghy van hem hebt gehoord.
 'T heeft hem tot geluck gedegen
 Van sulck een te zyn gekregen
 Die hem so syn vryheyd gaf,
 Leert door hem uw wreedheyd af,
 Of schept ghy, om ons te plaeghen,
 In syn waepens maer behaeghen?
 Priam viel voor hem ter knie:
 Dees' en is niet min als die,
 En hy eyscht alleen zyn leven:
 'T rijck van Troje zy gegeven
 En uyt Priaems huys gebraght
 Daer 't Geluck het raedfaem acht.

2. Hercules, om dat Leamedon syn belofte niet nae en quam heeft
 Trojen verdestrueert ende Priamus gevangen wegh gevoert, dien
 hy naederhand in syns vaders plaetse heeft tot Coning over synen
 rijcken en landen gestelt.

ULYSSES. ANDROMACHE. ASTYANAX.

Andromache menght onder haer gebeden oock schelden en dreygementen, sonder evenwel Ulysses te kunnen verbidden en bewegen.

UL. **D**Es moeders rouw souw my wel brengen tot
 medoogen
 Nochtans so ben ick niet de Grieckse meer bewoogen,
 Dien veel te vresen staet so des' opwassen sal.
 AN. Sou dit de man syn, die nae so een groote val

'T ver-

'T verbrande Trojen uyt haer affen op fal wecken?
 Sou dit de hand syn die de Stadt wecr op fal trecken?
 Heeft sy geen andre hoop so is 't met haer gedaen.
 De faeck en leyt so niet, dat immer den Trojaen
 So machtigh werden fal dat men voor hem sou
 Ichroomen.

Van waer sou sulcken moed in d' overwonne komen?
 Geef Hector die? die selfs, getrocken om de Stad,
 Nae haeren ondergangh de moed gegeven had.

'T gevolg van ramp op ramp kan oock den kloeck-
 sten deeren.

Begeert men straf: hoe kan men swaerder straf be-
 geeren?

Men steeck dien edlen hals in 't juck van slaverny:

Wie slaet een Koningh af dat hy een dienstknecht zy?

U L. Dat doet Ulysses niet, maer Chalchas spreekt
 het tegen.

A N. O vinder van bedrogh en averrechte wegen!

O slimme konstenaer van menigh schelmstuck,

Die selfs de 1. Griecken door uw valscheyd braght
 in druck!

Die niemand in den strydt hebt voor de hand ver-
 slaeghen!

Nu derft ghy wichelaers en selfs de Goon beklaghen

Die hier onschuldigh syn. o vroom soldaet 2. by
 nacht,

Dit is een schelmstuck, dat ghy selver hebt bedacht.

S f 5

Nu

1. Iphigenia, die hy haere moeder onthaelde om geoffert te werde
 onder den naem dat sy met Achilles trouwen soude. Palame-
 des. van verraed valscheijck beschuldicht en omgebraght. Ajax
 in het verschil over de wapens van Achilles, overwonnen
2. Gelijck hy het beeld van Pallas uyt Trojen ghehaelt had, ende
 Rhodus in syne tenten overvallen, vergeselschap met Diomedes.

Nu derft ghy yets beftaen by daegh en fonder macker
In 't moorden van een kind fo koen, fo fris, fo wacker.

V L. Vlyffes vroomheyt heeft de Grieck ghenoegh ge-
fien,

De Frygen al te veel. ick magh mijn oor niet bien
Nae ydle praet, en oock valt hier niet langh te bey-
den:

Men licht het ancker om ftrax van de kufft te fchey-
den.

A N. Gun my een weynigh tyds, en 't zy my niet
verboon

Den laetften moeders-plicht te doen aen mynen zoon,
En myne luft voor 't lef te boeten met omarmen,

V L. Och, of 't my vry ftond dat ick uwer mocht ont-
farmen!

Nochtans het geen alleen my vry ftaet, tijd en ftond
Te geven, geef ick u. verzaed uw luft en mond
Met traenen en gekus: omhelst hem nae behaeghen.
Het fchreyen maeckt de pijn wat lichter om te drae-
ghen.

A N. O lieve pand! o eer van het gevallen huys!
O Trojens laetfte lyck dat nu leyt in fyn gruys!
O aller Griecken fchrick! op wien uw moeder boude
Haer ydle hoop o fteun, daer ick my op vertroude!
In wien ick heb gebeen te mogen metter tijd
Sien uwes vaders hert en vroomheyd in den ftrijd,
En van uw groote-vaer 2. het midden zyner jaeren.
De Goden hebben u daer toe niet willen fpaeren,
En my mijn wensch ontseyt. ghy fult op Priaems
throon

Niet fitten in fyn plaets, noch voeren ftaf en kroon
In 't Konincklijke hof, noch wijd en breed regeeren
Uw eyghen volckeren, noch vreemden overheeren.

Ghy

2. Doen hy machtigh was Rijk dom, Rijk en en kinderen die in
fyn ouderdom een voorbeeld was van ellende,

Ghy sult de Griecken in het vluchten niet verflaen ;
 Ghy sult Achillis soon niet sleepen achter aen ;
 Ghy sult de waepenen met kinderlijke handen
 Niet handelen, noch in de bosschen en waranden
 Vervolgen 't wild gediert met onvertsaeghde moed ;
 Noch in het steeckspel als verwinner zijn gegroet ;
 Noch leyden, als een hooft, in uwe teere jaeren
 De Frygiaensche jeugd, en met de kinder-schaeren
 Op 't plechtich suyver-feeft doen waepen-oefeningh.

Men sal mer luchte voet u niet in rey of ringh
 Sien danffen op 't geluyt van trompen en cornetten
 En springen om 't autaer nae 't oud gebruyck en wetten

Der Troische tempelen. O droevigh stervens slagh,
 Waer by 't de wreedste dood in 't minst niet haelen magh !

So jammerlijcken stuck en sagh men noyt voor deesen.

Uw quaed sal argher als des grooten Hectors weesen.

UL. Breeckt nu uw traenen af en laet het schreyen staen.

De groote droefheyd heeft haer selven noyt voldaan.

AN. 'T vertoeven , dat ghy hebt te lyden door mijn schreyen ,

Ulysses, is niet langh. Wilt noch een weynich beyen,

En gunt my dat ick by syn leven luycken magh

Syn oogen met mijn hand en sluyten voor den dagh.

Ghy sterft wel jongh, myn soon, maer die in dese jaeren (ren.

(Hoe weynigh datse zyn) de Griecken kost vervac-

Uw Troje wacht u : gaet, gaet buyten slaeverny ;

Besoeckt uw Phrygen, die de doodt oock maeckte vry.

As. Ontfermt u, moeder. AN. Och, wat hout g' u aen myn armen ; (ontfarmen.

Wat aen myn rock ? 't komt hier niet aen op myn Ghy

Ghy foeckt hier heul vergeefs, gelijk het kalfje doet
 Dat gaeren van syn moer was voor de leeuw behoedt
 En voeght sich aen haer zy wanneer 't hem heeft vernoomen,

En vreeft voor syn gebrul en siddert voor zijn koo-
 men :

Maer even so als hy de moer jaeght aen een kant
 En hecht in 't arme jongh syn felle klauw en tant
 En voert het met sich wegh, so sal u sonder hoeder
 De vyand nemen uyt den schoot van uwe moeder.
 Ontfangh myn kusjes en myn traenen, en dit hayr.
 Dat ick treck uyt myn hooft met jammerlijck gebaer,
 En wilt, thans vol van my, uw vaeder tegen-loopen
 En draegh dit weynigh mee van 't geen ick klaegh met
 hoopen.

Indien der dooden geeft haer oude min behoudt,
 Indien de liefde nae het lijck-vyer niet verkouwt,
 O wreede Hector, kunt ghy dan goeds-moeds gedoo-
 gen

Dat onder 's vyands juck Andromache gebooghen
 In harde slaeverny den Grieck ten dienst moet staen?
 En leght ghy logh en leegh, en treckt ghy 't u niet aen?
 Achilles quam weerom. Neem nu weer dese hayren,
 Neem dese traenen, soon, die my noch ovrigh waeren
 Nae uwes vaeders dood ; ontfangh van myne mond
 Dees kusjes, die ghy hem weer overgeven kont.
 Laet hier dit kleed tot troost van uw bedroefde moe-
 der.

Dit raeckte 't overschot van Trojens trouwen hoeder,
 Dit Hectors alch. Ick sal, wat hier in wesen kan
 Van overblijffeltjes van myn beminden man,
 Uytlesen met myn mond. UL. Daer komt gheen
 eynd van 't schreyen.
 Flux, vat hem metter haest die onse vloot doet beyen.

REY.

R. E. Y.

*De Trojaensche Vrouwen die, nae dat zy den Grieckē
ten deele ghevallen sijn, nae verscheyde Kustem
ende Landen van Grieckeland sullen gevoert wer-
den, wenschen gebracht te werden op wat plaetse
dat het moghe zyn, liever als in Sparte, Miceen of
Ithaka, de landen van Helena, Agamemnon,
vlysses.*

NAe wat land of plaets of plecken
Salmen met ons heenen trecken?

Sal 't nae 't lustigh Tempe zyn

Of nae 't steenige Trachijn,

Rijck van runderen en schaepen?

Sullen wy in Phrye slaepen,

Daer Achilles quam van daen

Die de Stad heeft doen vergaen,

En de Myrmidonse knechten

Afgevaerdicht om te vechten?

Gaen wy nae Iolcos heen

Dat de golven heeft doorsneen

Om het gulde vlies te haelen?

Nae Cortyne, naeu van paelen?

Brenght men ons nae Creten heen,

Nae het land met hondert steen?

Of nae Tricfes dorre heyden?

Salmen ons nae Oeta leyden,

Nae Methone, daer het land

Is beset met ^{1.} Mitacanth,

^{1.} Een Grieckse naem van 't geen men in duylich stekende palm
of muytendoorn noemt

Waar

Waer van daen Alcidis fchichten
 Tweemael quamen ons belichten?
 Sullen wy gaen vaeren heen,
 Of na Pleuron, of Oleen,
 Of na Trefeus kromme bochten
 Van de zee al om bevochten?
 Of na Prothoos trots gebiedt
 Daermen 1. Pelion noch fiet,
 2. Derde van der Reufen trappen
 Om ten hemel in te ftappen?
 In 't geberght daer 3. Chiron lagh
 En op fyner fnaeren flagh
 Oorlogs-liedjes heeft gezongen,
 Meester van den fellen jongen
 Dien hy van zijn kindsheyd af.
 Les en fpoor tot gramfchap gaf?
 Gaet het na Caryftos heenen
 Vruchtbaer van veel mermer fteenen?
 Of nae Chalcis, aen de Straet
 Daer fo fnellen ty door gaet?
 Sal het gelden na Echyne,
 Of Enifp' of Salamyne,
 Of na menigh onvaft-land,
 Dat d'Egeefche Zee omrandt?
 'T fcheelt ons niet waer dat wy vaeren
 Door de wilde woefte baeren

Als

1. 2. De Reufen om den Hemel te beftormen brachten den bergh
 Ossa op den bergh Pindus of Olympus, en brachten voorts het
 gheberghte Pelion boven op Ossa.
3. Eencentaurus, half menfch half paerd, om fyn werenfchap,
 vroomheyd ende oprechtigheyd verkooren van Pelus en Theys
 tot opvoedinge van haren foon Achilles.

Als wy niet nae Sparte gaen
 Daer het 4. wijf ons quam van daen,
 Dat den Griecken en Trojaenen
 Staet op so veel bloeds en traenen:
 Of nae 5. Argos of 6. Myceen
 Of 7. Zacynthos moeten heen.
 Waer sult ghy nae all' ellenden,
 Hecuba, voor 't lest belenden?
 By wat Heer, in wiens gebiedt
 Sult ghy eynden uw verdriet?

4. Helene. 5. Eyland van Ulyffes. 6. Agamemnons Steeden. 7. Een

VIERDE HANDELINGH.

HELENA ANDROMACHA. HECUBA.

*Op dat de offerhande voor de schimme van Achilles
 recht en quansuys behoorlyck mochte te werck
 gaen, was een middel bedacht om Polyxena in een
 Bruydskleed ende blijde toestellinge als eene die trou-
 wen soude, om te brengen. Derhalven hadde Hele-
 ne aengenoomen haer te voeden met een ydle hoope
 van dat sy met Pyrrhus soude huwelycken, het
 welck sy in 't eerste veynst te sullen geschieden,
 maer daer nae door het kijven van Andromacha
 de saecken sacken latende, bekend sulx bedrogh te
 wesen ende raedt het haer ronduyt aen,*

HEL. **W**ie sich ten houwelyck ter quaeder uyr wil
 geven
 Door droefheyd, rouw en ramp, en schroomen
 angst en beven

En

En traenen, moord en bloed aen vast is, kom by my:
 Dat is een saeck die mijns aenleggens waerdigh zy,
 Ick werdt gedwonghen deur den last, daer toe ont-
 fangen,

Nu Trojen is verdelght d' ellendige gevangen
 Noch te beschadigen; ick moet de valsche trouw
 Van Pyrrhus geven aen; ick moet de jonge vrouw
 Gaen schicken op, en kléen in Grieckse bruyds ge-
 waeden,

Polyxena moet door Helene zyn verraeden
 En Paris Suster selfs moet ick bedrieghen gaen.
 Sy werde dan door my bedroghen en verraen.
 Ick denck dat haer de dood sal licht te lyden vallen:
 Die 't sterven niet en vreeft sterft wenschelijckst van
 allen.

Wat toef ick om te doen den last by my ontfanen?
 'T quaed datmen doet door dwang komt op den mee-
 ster aen.

O ed' le jonckvrouw, uyt den huysse der Dardaenen,
 Een beter God erbermt sich over de Trojaenen;
 Ghy wert geschickt tot een geluckigh houwelyck.
 Sat Priaem selfs ten Throon in 't bloeyendst van
 syn Rijk,

Stond Troje so het op zyn beste was voor desen,
 Geen beter Houwelyck en konder voor u wesen.
 De blom des Griecksen volx biedt u syn hand en trou:
 Het puyck der Princen eyscht u tot syn echte vrouw
 Die in Thessalien heerscht over volck en landen
 De groote Tethys, die haer Scepter lanx de stranden
 Des heele werelts streckt, de vredige Godin
 Der gramme golven sal u toonen haere min
 En meen'ge Zee-goddes. van Peleus sult ghy lesen
 En oock van Nereus de behoude nicht door desen,
 En om uw Houwelyck met Pyrrhus sullen zy
 Uw overschoon vaers zyn van vaers en moeders zy.

Legh

Legh af dit flecht gewaedt: treck aen dees bruylofs-
kleeren :

Schick u wat op: ghy moet het slaeven af gaen leeren

Lijd dat men u verhull, en nae de wijz van 't land

Het hayr en locken toy' met afgerechte hand:

Misschien sal dese val uw hooger opkomst wesen.

Dat men gevanghen wierd dee veele goed voor desen.

A N. Was dan het eenigh dat noch aen ons rampen
schort

Een bruylofs-vreughje, dat ons nu geboden wordt ?

De stadt leyt noch en smoockt: noch smeult sy in haer
assen :

O rechte Bruylofs-tyd! wie derft'er tegen bassen ?

Wie maeckt'er swarigheyd een houw'lijck aen te
gaen

Dat van Helene werdt versocht en aengeraen ?

O algemeyn bederf! o pest ten wederzyden ;

Siet ghy de graven niet der Vorsten, die in 't stryden

Om u gesneuveld zijn? smert u 't gebeente niet,

Noch romp noch rif, die men noch onbegraven zie.

En leggen wijd en zijd geworpen lanx de velden ?

Om u sagh Afsien gestort het bloed der helden,

Enrope sagh het mee, wanneer ghy wel te vreen

En blyde bey uw mans saecht kampen tegens een

In sonderlingh gevecht van Trojens hooge wallen,

Onseker aen wiens zy ghy liever had te vallen.

Gae, maeck het bruyds-bed toe; ghy hebt geen toors
van noên

Noch Bruylofs- sackelen, gelijk men is gewoon:

Heel Troj' is toorts genoegh om haer te bed te
luchten.

Trojaensche vrouwen, stelt u selven tot genuchten;

Viert Pyrrhus Bruylofs-feeft als sulck een toe behoort

Uw suchten, uw misbaer zy daer op 't bed gehoort.

HEL. Te groote droefheyd hoort na toom, noch tael,
noch reden,

Oock haet fy sommige die 't selfde met haer leeden:

Noch soud' ick even wel mijn saeck wel kennen by

Den rechter houden staen al was hy mijn party.

Eens anders lyden is by 't mijn niet te gelijcken.

Daer men van lyden klaeght daer wil ick niemand
wycken.

Andromache maeckt rouw om Hector openbaer

So doet om Priamus de Coninginne: maer

Om Paris magh ick niet als in 't verburgen treuren

Het is een harde saeck, die alle menschen keuren

Voor haetelijck, voor swaer, te zyn in slaverny:

Maer 't is thien jaer geleen dat ick gevangen zy,

En onder 's anders juck mijn vryheyd heb sien buc-
ken.

Nu komt u Ilium met haeren val te drucken:

'T verlies syns vaderlands valt pijn lijck, maer noch
doet

Het zeerder dat men 't vreeft als datmen 't derven
moet.

'T geselschap kan uw smert en lyden wat versachten:

Maer ick heb wederzijds myn swaerigheyd te wacht-
ten;

Bey wden fy tegens my: die het verloor en won.

'T hingh langh in twyfeligh eer dat men weeten kon

Aen wien of deef' of die by lootingh toe sou koomen:

Myn heer heeft sonder lot my strax nae hem ge-
noomen.

Ick heb geen kans gehad aen wien ick vallen souw

Ghy oordeelt my te zyn den oorsaek van uw rouw,

Van krijgh, van al 't verderf: ick sal 't niet tegen-
spreken;

Men houd' het vry daer voor, so 't immer heeft ge-
bleken

Dat

Dat een 1. Spartaensche kiel uw zee door snyden
quam:

Maer so my met geweld uw eygen bootsvolck nam
En ick tot een geschenck den rechter ben gegeven
Van de Godin, die hy de prijs had toegeschreven,
Vergeeft dat Paris dan. Den Rechter, die ick wacht,
Sal ongenaedigh zijn: myn saeck sal zijn gebracht
Voor Menelaus. Maer, wil u thans wat bedaeren
Andromache, en laet dees groote droefheyd vaeren;
Verspreekt de maeghd, dat zy haer geve tot den man.
'T is 't al dat ick my hier van schreyen houden kan.

AN. Hoe groot is 't quaed wel dat Helena port tot
schreyen?

En waerom of zy schreyt? wat staet ons te verbeyen?
Segh wat Vlyffes voor bedrogh in 't herte draeght.
Wat schelmstuck smeedt hy weer? salmen dees arme
maegd

Van het Ideesch geberght en, steyle rotsen storten
En over top en teyl doen buytelen en horten
Aen de Sigeesche Caep en tuymelen in zee
Daer die de klippen klooft en spitsen spout in twee?
Spreekt uyt de mond en wilt de waarheyd open=
baeren

Die uw gelaet bedeckt. ghy kunt ons niet beswaeren:
Daer is geen quaed so quaed dat argher wesen kan
Als dat Polyxena heb Pyrrhus tot een man
Wat straf werdt haer bereydt? wat sal zy moeten
lyden?

Wilt onder so veel ramps ons maer alleen bevryden
Van leughens en bedrogh, vermomt in waarheyds
schyn:

Ghy hebt hier luy, die wel getrooft te sterven zyn.

T t 2

HEL. Och

1. Een Schip van Sparta, alwaer Helene Coninginne was als sy
van Paris onschaeckt wierd.

HEL. Och, had ick het geluck dat my mee wierd geboden

Door den uytlegger van de wil der groote Goden
Te korten door het swaerd den haetlijcken dagh,
Of op Achilles graf door een verwoede slag
Van Pyrrhus dulle hand myn leven te verliefen
Och, of ick, arme maegd, mocht voor myn deel ver-
kiefen

Dat ick u door de dood gefelschap houden mocht
En uwe speelnoot zyn als ghy wert omgebracht
Achilles wil het dat men u aen hem sal geven
En flacht' aen fyne tomb', om, daer de schimmen
fweven

In 't Elyseefche veld, te wesen uw gemael.

AN. Sie, hoe sich 't groot gemoed verheught in dese
tael!

Sy eyscht te zyn verciert met Koninglijke kleeren
En lydt dat men haer komm' het hooft en hayr pa-
reeren

Het trouwen meynde sy dat sterven was: dit acht
Sy voor de bruyd te zyn dat sy sal syn geslacht.
Maer och! haer moeder fwijmt, het hert is heel be-
fweken

Op fulcken droeven maer, daer sy van hoorde spreken.
Rijs op en schep weer moed. Hoe teder syn de draen
Waer aen haer leven hanght! hoe weynigh schorter
aen

Waer door dat Hecuba geluckigh waer te maecken!
Haer aeffem gaet: syfal weer tot haer selfs geraecken.
De dood is d'eerste die d'ellendighe verlaet.

HEC. Leeft dan Achilles weer tot aller Phrygen
quaedt?

Woedt hy noch tegens ons? o handen sonder krachten
Van I. Paris, so ons fulcx noch staet van hem te wacht-
ten!

Syn

R. Van Achilles was omgebracht.

Syn as en graf syn selfs noch dorstigh nae ons bloed.
 Ick wierdt noch korts gevolght met konincklijcken
 stoet,

En van myn kinderen omringht aen alle kanten :
 Ick wierd van kuffen moe , en aen so veel verwanten
 Het moederlycke hert te deelen in t gemeen :
 Nu is van al den hoop deef^t overigh alleen ,
 Myn hoop en troost en myn geselschap in myn treu-
 ren.

Deef^t is 't alleen waer door de naem my magh gebeu-
 ren

Dat ick noch moeder heet. o taeye ziel , vaer heen ,
 Vaer heen ellendighe : dat ick voor 't lef alleen
 Verschoont sy van dit lyck. Sy is geraeckt aen 't wee-
 nen;

Een vlaegh van traenen stort lanx haere kaecken hee-
 nen.

Myn dochter , weest verheught : 't is nu geen schre-
 yens tyd.

Wat waer Cassandra wel in sulcken lot verblydt !
 Hoe wel waer zy te vreen indien haer mocht gebeu-
 ren

Voor u de bruyd te syn ! hoe waere buyten treuren
 De weeuw van Hector, en hoe wenscht Andromacha
 Om sulcken bruylofs bed !

AN. Wy , wy , o Hecuba ,
 Wy syn van argher lot ; wy , wy syn te beschreyen ,
 Die men haest hier van daen sal voeren, en verspreyen
 D' een hier en d' ander daer , al dese buyten pijn
 Sal in haer vaderland gerust begraven zijn.

HEL. So ghy uw lotingh wist ghy sout haer meer beny-
 den.

AN. Waerom en weet ick niet wat straff ick heb lyden?

HEL. De bus heeft yder een haer heer al toe geleyt.

AN. Wie sal de myne syn ? ick bid u om bescheyt.

H E L. Ghy zyt door 't eerste lot Prins Pyrrhus toegeval-
len.

A N. Och, hoe geluckigh is Cassandra boven allen
Die door Apolloos dienst, en om de raeferny
Die haer somwyl bevanght, is van het looten vry!

H E L. Der Griecken Veldheer heeft haer tot syn deel
gekregeu.

H E C. Wel isser yemand wel tot Hecuba genegen
Dat zy de syne zy? **H E L.** Ghy syt Vlyffis lot.
Onwilligh kreegh hy u, van Trojens overschot
Een slecht'en magren buyt. **H E C.** Wie was so kranck
van sinnen

Die Coninginnen, oyt gemacckt heeft tot slavinnen
Dat sy den Coninghen ten dienste mosten staen?
Wat hutser van de bus heeft sulcken stuck begaen?
Wat scheydsmā is so wreed, wie isser onder alle
De Goon so averrechts, die de gevangens valle
In haer ellendigheyd so hard en fel van moed
Dat hy geen beter keur van haere heeren doet,
Die Hectors moeder met 1. Achillis waepens men-
ghe?

Ick ben Ulyffis deel: dat men my derwaerts brenghe
Nu dunckt my dat ick ben verwonnen, nu gevaen;
Nu dunckt my alle ramp rondom myn lyf te staen.
Ick vind my niet beschaemt dat ick sal moeten slaven,
Maer dat de loten my aen sulcken meester gaven.
Hy sal oock met 2. den roof van Hector heenen gaen
Die 't met de Waepens van Achilles heeft gedaen.
Sal een onvrucht baer land en in de zee gestoten
Die het van alle kant met baeren komt bestooten
Mijn grafftee kunnen zijn? Ulyffes, voer my mee:
Ick gae met mijnen heer: ick ben tot volghen ree.
Oock sal mijn noodlot my in alle plaetsen volghen.
Noyt koom'er stilt' op zee: zy blyve steeds verbolgen,
En

1. De Waepens van Achilles waren Ulyffes toegewesen,
2. Hecuba de moeder van Hector.

En wind en waeter woed', en krygh, en vier en vlam,
En wat oyt Hecuba of Priaem over quam.

Men ly nu dit, tot dat ons quaeder op sal koo-
men:

'T lot quam myn wensch te voor en heeft my d'eer
benomen

Maer Pyrrhus komt en treedt sterck aen met straf ge-
laet:

Wat houdt u, Pyrrhe, dat ghy my niet doot en-
slaet?

Duwt my uw kling in 't hert; de schoonmoer van uw
vaeder

Moet by zyn schoonmoer zijn: tree toe en koom my
naeder;

Dit bloedt betaemt oock u, die oude luy vermoort.

Neemt dese wegh, en gaet met uwe slachtingh voort.

Besmet met bloed de Goon daer boven en beneden.

Maer wat dient best voor u van my te zyn gebeden?

Ick wensch u toe een zee, die uwe moordery

En fulcken offer-feeft wel dubbel waerdigh zy:

Ick bid de Goden dat in 't midden van de baeren

De gansche Grieckse vloot al't quaed magh wedervae-
ren

Dat ick het Schip toewensch daer ick mee vaeren sal.

Gheen schip en zy der vry van duyfsd in 't getal!

R E Y

*De Rey vertroost haer selven door het gemeyn quaed,
welcken troost nochtans haer sal ontnomen werden
door 't scheyden van malkanderen 't welck haer
door het looten sal overkoomen.*

H Et valt noch soet voor die der treuren
Als sy oock elders sien gebeuren,

'T geen andre mee versuchten doet.
 Een macker doet den droeven goed.
 Hy kan sigh in syn leedt verblyden
 Die andre fiet in 't selfde lyden.
 Het quaed en treft een man so niet
 Als 't oock syn pylen elders schiet.
 Een lot dat yder een moet draegen
 Daer over valt niet veel te klaegen;
 Al is m' ellendigh in der daed
 Men heeft gheen wesen van syn quaed.
 Stelt eens de rijcke luy ter zyden
 Neemt wegh die 't vette land doorsnyden
 Met honder ploegen dagh aen dagh,
 Den arme, die te voorens lagh,
 Sal haest het hooft om hoogh gaen steken.
 Gheen mensch is arm, als vergeleken.
 'T is soet voor die ter neder leyt
 Dat niemand lacht wanneer hy schreyt:
 Hy heeft op 't ongeval te baeren
 Die met een enkel schip komt vacren
 En 't onder land aen stucken stoot
 En berghyt syn lyf ter naeuwer nood:
 Maer die en sal so seer niet klaegen
 En syn verlies geduldigh draegen
 Die 'r hondert met hem fiet vergaen
 En 't heele strand vol planck' en spaen.
 Als Helle quam in zee, bezyden
 Haer broeders, van den rugh te glyden
 Des rams, en schoof van 't gulde vlies,
 Beklaeghe Pryxus dat verlies;
 Maer Pyrrha vond geen reën tot klaegen.
 Noch oock a. haer man, wanneer sy saegen

- De
 2. Deucalion, die met Pyrrha alleen overbleef in de diluvie van The-
 salien daer de Poeten als van een algemeyne afspreeken

De zee, en anders niet als zee,
 En niemand ovrigh als haer twee.
 Men sal ons en ons traenen scheyden,
 De vloot sal 't al van een verspreyden
 Mn brengen door de wilde zeen
 D' een hier en d' ander derwaerts heen,
 Als op 't gebod van scheeps-tronpetten
 Het bootvolck 't zeewaerts in sal setten:
 Hoc of ons dan de muts sal staen
 Als 't land sal schijnen wegh te gaen
 En hand voor hand de zee sal wassen
 En openen noch grooter plassen?
 Als men gheen Ida sien en sal,
 Als of 't geberght lagh in een dal?
 Dan sal het kindt en moeder segghen
 Daer, daer plaght Ilium te leggen,
 En wyfen met de vinger aen
 Van ver waer dat het plaght te staen:
 Daer, ginder, daer ghy 't so siet smoocken
 Entot den hoogen Hemel roocken
 En damp en vuylen mist opgaen.
 Hier salmen Trojen kennen aen.

DE VYFDE HANDELINGH

BODE. HECUBA. ANDROMACHA.

*De bode verhaelt aen de moeders hoe Astyanax van den
 tooren afgestort is, ende Polyxena op 't graf van
 Achilles geslacht.*

B o. **O** grouwsaem Noodlot, vol van jammer en el-
 lende!

Den fellen Oorlogh van thien jaeren is ten ende,

T t 5

Maer

Maer wiesagh in dien tijd so wreed, so grouwelijck,

So droef een schelmstuck, dat aen dese twee gelijk

Welck sal ick eerst van tweeen, of 't uw, of 't uw be-
steenen?

H E. Het raectt my altemael wat dat ghy sult bewe-
nen;

Elck druckt zyn trouw alleen, maer my van yder
een;

Al wat een ander lydt wert oock by my geleen.

B o. De Ionckvrouw is geslacht, de Ionche nae be-
neden

Ter tooren afgestort: maer yder heeft geleden

De dood met groote moed

A N. Verhaelt my van 't begin

Hoe elck is toe gegaen: ick vinder vreugden in:

Mijn hert verblydt sich in ons jammer heel te hooren.

Segh op; vertelt het ons tot achteren van vooren.

B o. Een groote tooren is alleen maer blyven staen,
Daer Priaem was gewoon te kycken, en van daen
'T gevecht bestierd, en had op zynen schoot ge-
laden

Syn kleyne neef, en weeshem 's vaeders oorloghs-
daeden

Wanneer hy in de vlucht de bange Griecken sloegh

En aen de strand den brand door haere schepen joegh.

Dees tooren, wel bekent, en die wel eer voor desen

De pronck en sterckte van ons vesting plagh te we-
sen,

Maer nu een rouwe rots, wert allesins omringht

Van groot en kleyne; het volck is even heet, en
dringht

Om plaats te hebben; 't graeu komt uyt de schepen
loopen:

D'een neemt een heuvel in daer het gesicht staet open,
En

En dees een hooge rots , en recht sich op zyn teen;
Dees heeft een maste boom en die een yp beschreen,
En dees' een ouden eyck , dat stam en tacken beven
Van so een grooten hoop die sich daer op begeven,
Dees klautert op een klip ; die set sich op een dack
Half heel , en half verbrandt ; dees waeght het op
een vack

Van noch een staende muyr, maer ree om neer te
koomen !

Een ander heeft zyn plaets op Hectors graf genoo-
men

(O grouwel !) om van daer dit werck te schouwen
aen .

Doe quam met hooghen tred Ulysses aengegaen
Dwers door den drangh van 't volck (dat hy wat plaets
dec maecken

En ruymen op , om nae den tooren te geraecken)
Met Priaems neef , die hy had met de hand gelaen.

De longe stapte met geen traege schreden aen

En peurde nae om hoogh . en boven op gekoomen
Sloegh hy sijn oogen gints en herwaerts sonder schroo-
men

Met scherp en strengh gesicht , en stond heel frisch
en fier .

Gelijck het teere jongh van een geweldigh dier
Dat noch geen kracht en heeft in tanden noch in
klaeuwen

Sijn hayren opsteect en al mee begint te gracuwen
En van hem byt om niet , en toon sijns vaeders aert:
So heeft het moedigh kindt en nergens voor vervaert
Gevat van 's vyands hand , met onverschrocken
ooghen

Het volck en Vorsten en Ulysses selfs bewooghen ,
En hy alleen , die van een yder wierd beschreyt,
En schreyde niet ; en wil Ulysses sich bereyde

Ten

Ten godsdienſt, en hy vaſt is beſich om de Goden
 Te roepen, en haer op dit offerfeest te noden,
 En by ſich ſelfs ontwerpt de woorden en 't gebedt
 Des Pryſters, is het kint geſprongen met een zet
 Van ſelfs in 't midden van ſijns groote vaeders Rijkē.

A N. Wat volck, hoe wild en wreed, beſtond oyt
 diergelijcken?

Busyrs 1. autaeer wierd noyt beſprenght van kind-
 der-bloed

Noch 2. Diomedes heeft ſyn paerden oyt gevoedt
 Met ſulcken kleyn-gebeent. Och, kind, wie ſal
 uw leden

Bedecken, en uw liſt ter aerde gaen beſteden?

B O. Wat leden, of wat lyf? de grouwelijcke val
 Van ſo een ſteylte brack gebeent' en vleefch en al
 Tot morslen, en 't gewicht van boven neer gekoo-
 men

Heeft al het onderſcheydt en kennis wegh genoo-
 men

Van 't edel liſt, van mond, van aenſight, en al
 al wat

Van 't vaderlijke krooft in 't kinder-wezen zrt
 Gemengelt onder een, en hals en herſſe-becken
 Gebroken, en het breyn geſpat in alle plecken.

Het liſt gelijckt gheen liſt. A N. So dee ſyns vae-
 ders mee

(Hier in gelijckt hy hem) nae dat men driemaels ree
 Met hem de muyren om. B O. Als nu de braeve
 jonghen.

Ter muyr af tegen d' aerd te pletter was geſprongen
 En dat de Grieckſe ſchaer haer gruwel had beſchreyt.
 So keert het ſelfde volck weer tot een ander feyt

En

1. Buſyris een wreedten Tyran van Egypten offerde Jupiter de
 vreemdelingen en ſynegaſten op.

2. Diomedes Koning der Thracen voerde ſyn Paerden met men-
 ſche vleefch deſe twee Tyrannen ſyn van Hercules omgebracht

En nae Achillis Graf. aen d'een zy heeft het stranden
 Daer het de zee bespoelt . aen d'ander vlacke landen
 Die sich van langher hand verheffen tot een klift.
 Hier loopen sy nae toe met een verwoede drift
 En vullen land en strand. dees meenen dat het sterven
 Der konincklijcke maegd het mar-touw af sal kerven
 En dat door dese dood de vloot sal syn bevrijdt
 Van 't gheen haer reys belet ; en andre syn verblijdt
 Dat men tot in den grond haer vyand gaet verdelghen,
 En roeyt den stamboom uyt met lot en spruyt en tel-
 ghen.

Een deel van 't lichte volck , die om te kijcken staen ,
 Haet dese grouwelen , maer lijdt en fiet het aen.
 Oock die van Troje syn ten uytvaert hier gekomen
 En sien het laetste van haer onderganch met schroo-
 men :

Wanneer men schielick fiet de toortsen gaen voor uyt
 Als of het bruyloft was. Helene leydt de Bruydt
 En laet , quansuys bedroeft, haer hooft ter aerden han-
 ghe.

So werd' haer dochter van den Bruydegom ontfan-
 ghen !

Met sulcke sackelen (dus wenscht haer de Trojaen
 Moet' oock Hermione nae haere bruyd-koets gaen !
 So moet' het vuyle wijf haer man zijn weer gegeven !
 De schrick helpt wederzijds 't verslaeghe volck aen 't
 beven.

De Ionckvrow selver slaet van schaemt' haer oogen
 neer.

Haer wanghen niet te min die geven glans van veer
 En het uytmuntend schoon toont grooter als voor de-
 sen

So men het sonne-licht fiet aengenaemer wesen
 Wanneer hy 's avonds sackt en is op 't ondergaen ,
 En 't werdt der sterren beurt om mee te pronck te
 staen,

En

En voor d' aenstaende nacht den dagh is aen het wijcken.

De gansche meenighte blijft als verstockt staen kijcken.

Het gheen men missen moet wert veelyds meest geacht.

Dees werdt om haere jeugd tot deerenis gebraght,
Dees om haer schoonheyd, dees om de veranderinghen

Die hy gebeuren fiet in 's werelds grootste dinghen:

Maer al syn sy ontfet in 't onverfet gemoed

Van die so blydelijck de dood treedt te gemoet.

Sy gaet voor Pyrrhus heen. elck is in 't hert bewoogen

Vol van verwonderingh, van vrees, van medoogen
So haest de longelingh was op den bergh geraeckt
En niet alleen het graf syns vaders had genaeckt
Maer boven op de cruyn stond schrap en hoogh-verheven

So heeft sich des' heldin te rugge niet begeven,

Maer strafen onversaecht en met een wreed gelaet

Keert sy haer nae de steek die haer te wachten staet.

Doe wierd door 't kloeck gemoed eens yders hert verflaegen;

Men sagh (een seldsaem stuck) des moorders hand vertragen.

Maer als hy haer de klingh had in het lijf gejaeght

So berst' het bloed terstond ter wond' uyt van de maegd.

Noch laet sy 't groot gemoed al stervende niet vaeren:

Maer, om met haer gewicht Achilles te beswaeren,

Viel sy voor over neer met een vergramt geweld.

Het volck van wederzijds door 't groufaem stuck ontstelt

Stort syne traenen uyt. de banghe Frygen smooren

Haer suchten in het hert. de Griec en laeten s' hooren

Dus

Dus gingh het offer toe , so ick 't u heb verklaert.
Het bloed en stolde niet , noch vloeyde lancx der aerd,
Maer 't wierd van 't wreede graf stracx alles ingenoo-
men ,

HE. Gaet , Griecken , gaet nu heen nae huys toe sonder
schroomen :

Uw Vloot heeft nu geen nood , maeckt uwe riemen
ree ,

En gaet vry onder zeyl en veyligh over zee.

De jonghen en de maeghd syn bey nu omgekoomen ;

De krijgh is uytgevoert en heeft een eynd genoomen.

Waer sal ick oude bes mijn traenen brenghen heen ?

Waer spoegh ick best mijn siel uyt dees verstramde
leen ?

Sal ick mijn dochter of mijn kleyne neef besteenen ?

Sal ick mijn man , of wel het Vaederland beweenen ?

Of my ? of al ? o Doodt , ghy syt mijn wensch alleen !

Ghy gaet met kinderen en jonghe maeghden heen :

Ghy haest u over al : my schynt ghy maer te schroo-
men.

Ick soeck u heel den nacht en kan u niet bekoomen.

Ghy schuwyt my midden in de swaerden , in de vlam :

Noyt vond ick vyand die het leven my benam.

Gheen val heeft my verplet , gheen vier wouw my ver-
teeren.

Ick stond dicht by mijn man , maer 't swaerd kon my
niet deeren.

Bo. Gevanghens , maeckt u voort en spoeyt weer nae de
zee ,

De Vloot is al in roer , en riem' en zeylen ree.

E Y N D E.

2785 71478

AVOND-SCHOOL

voor

VR Y E R S en VR Y S T E R S

om in

D E M I N N E - K U N S T

Geoeffent en onderwezen te werden nae de voor-
naemste lessen en leeringen van

O V I D - I U S,

getrocken uyt fyne drie Boecken

D E A R T E A M A N D I

ende op onse tyden en Zeden gepast.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT
CHICAGO, ILL.

1911

TO THE UNIVERSITY OF CHICAGO
FROM THE PHYSICS DEPARTMENT

A E N D E N L E S E R

Was winter-tyd , den Dagb was
kort , den Avond langh:
Ick sat hier op het land , doch buy-
ten alle dwangh
Om yet te laeten daer myn lusten
my toe drevē,
En dacht : Wat tyd-verdrif sal my hier yemand ge-
ven

Daer ick den Avond mee passeere met vermaeck ?
Ick vond geselschap , maer van luyden sonder
spraeck ,

By wien men evenwel kan tael en antwoord krijgen
Al slaen sy geen geluyt en niet en doen als swygen,
Meeft doode, die hier in myn boecke-klisje staen.

Ick liet myn oogen eens door de Pöeten gaen
En vond'er een die my sulck tyd-verdrif kon geven
Dit was die soeten Baes, die eertyds heeft beschreven
Hoe dat men op zyn Rooms de meysjes vryen most :
Wel, dacht ick, of ick dat eens op zyn Haegs begoft ?
En heb dat Roomse kleed ontarrent en versneden,
Gelanght, gekort, gelast, gepast na onse leden,
En uyt de Lessen van dien geestigen Pöet
Een nieuwe Minne-kunst voor onse Jeugd gesmeedt.

*Seyt yemand, dat en was geen werck voor sulcke
hayren,*

*Dien sal ick seggen wat my daer aen dee vergaeren:
Het doet een voerman goed noch in zijn ouden
dagh*

*Dat hy het klappen van de swiep eens hooren
magh.*

Op Ockenburgh.

Anno. 1663.

J. Westerbacn.

ONDER-

ONDERWYSINGH.
V O O R
DE V R Y E R S

Syemand onder u in 't Minnen onbedre-
ven,

Die komt by my: Ick sal hem Onderwy-
singh geven

Waerdoor hy in die kunst ten vollen afge-
richt

Gae minnen met verstand nae 't lesen van myn Dicht:

Een schipper, die sich wil begeven op de baeren

Moet in het zeylen zijn geoefent en ervaeren:

Het snelle schip werd door de kunst bestiert: so doet

De waegen mee: en hy, die minnen wil, die moet

Zich oock die kunst verstaen indien hy wil bedyen.

Ghy, die u selven dan begeven wilt tot vrijen,

Die dient voor 't aldereerst uw best te doen, dat ghy

Een vryster vinden moogt die 't vrijen waerdigh zy

Als die gevonden is moet ghy uw werck gaen maec-
ken

Van haer te winnen en in haere gunst te raecken;

En als ghy metter tyd dien hoeck te boven zyt

So sorgt, dat uwe min magh duyren langen tyd.

Dit is het perck, dat ick my selven heb geschreven:

Op die drie punten sal ick u myn lessen geven,

En die ordentelyck vervolgen tot het end.

Terwyl ghy vry, en noch aen niemanden en bent

Gebonden, kiest 'er een uyt allen, daer ghy tegen

Mooght seggen, Ghy alleen zyt my aen 't hert gelegé,

Daer is 'er anders geen, als ghy, die my behaeght.

Maer so ghy meynt dat by geluck u soo een maegd

Sal vallen uyt de lucht, so zyt ghy ver bedroogen,
 Siet selver in de wind: ghy moet met eygen oogen
 Gaen soecken een meesters die u behaegen magh.
 De Jaeger weet waer hy moet haelen zyn bejagh,
 Waer hy zyn netten heeft te spannen voor de hin-
 den,

In wat valleyen dat hy 't wilde zwijn sal vinden:
 De voogelaer weet waer 't gevogelt in het woud,
 Den hengelaer waer zich de meeste baers onthoud,
 Ghy oock, die stof soeckt om te minnen lange
 jaeren,

Sie waer de meysjes meest verkeeren en vergaeren.
 Die dese soecken wil zal ick niet ver van kant
 Gaen senden over zee: zy zijn hier by de hand.
 Al is Andromeda ghaelt by d'Afrikaenen,
 Al is Helene van den Prince der Trojaenen
 Uyt Griekenland gevoert, dat hoeft hier niet
 gedaen:

Den Haegh alleen kan uw begeerte wel verzaen,
 Die is alleen bequaem te levren so veel soete
 En schoone dieren, dat ghy sult bekennen moeten
 En seggen, dat den Haegh nu so veel schoonheyds
 geeft

Als eenigh land oyt had of tegenwoordigh heeft
 So veele schooven als 'er in het west-land wassen,
 Soo veele vissen als 'er swimmen in de plassen,
 So veele druyven als de wyngert-rancken laen,
 So veele sterren als 'er aen den hemel staen,
 So veele blaedjes als 'er drillen op de linden:
 So veele meysjes zijn der in den Haegh te vinden.
 't Zy dat uw hert dan nae aenkomend goedjen helt
 Dat noch in 't groeyen is en weynigh jaeren telt,
 Een reyne maegd sal haer vertoonen voor uw oogen:
 't Zy dat ghy door uw lust tot sulcke werd getoogen
 Die nu vol wassen zijn en tydigh en bequaem
 En om de rijpheyd van haer jaeren aengenaem

Ghy

Ghy zult 'er duysend zien die u behaegen fullen.
Staen u noch ouwer aen , die wyser hoofden hullen:
Die vindt men daer al mee. Hy, die zyn gadingh wil ,
Gae wandlen nae 't Voorhout , daer met een dert-
len bil

Het Jofferschap de straet bedrilt aen bey de zijden
Die dagelyx den tour in leere wagens ryden ,
Wier naeckte schouderen en hals en memmen bloot:
Getuygen wat een vyer sy draegen in haer schoot:
Of passe 's avonds op in 't langhste van de daegen.
Den haemer is niet koud die negen heeft geslaegen
Of 't krielt 'er onder 't dack van 't lieflyck linden-lof
Van allerhande slaggh van Joffren , dat het stof
Door 't sleepen en 't gestreel van tabberden en rocken
Tot in de tacken ryft en menght zich door haer
locken.

O linde-blaedties , so ghy klappen , kost , wat soud
Ghy ons al seggen van den handel en 't gekout
Dat omgaet onder u: wat zich daer al laet vinden
In 't schoone Wandel- rack van die vermaerde Lin-
den

Die Huygens heeft bevryt voor 't dorren en ver-
gaen
Door 't eeuwigh- levend groen van zyne Laure
blaen !

Men heeft , om met gemack te Schevelingh te koo-
men ,
De heuvelen geslecht , de kliften wegh genoomen ,
De duynen en 't geberght verkroon en heen gevoert ,
Een effen wegh gemaect en met een straet bevloert ,
Men heeft se wederzyds beplant met jonge boomen
En doen met ackeren van jongen elst bezoomen
Die al aen 't wassen zijn , waer door ghy metter tyd
Sult werden voor de zon en van de wind bevrydt.

Geeft u op defe wegh: hier sullen s' u ontmoeten
 Op karr' en wagen, op karoffen, op haer voeten
 Gelijck een dichte swarm van byen, en so noest
 Als mieren op het veld in 't gaeren van haer oest,
 Of blyft aen 't Tolhuys staen: Daer moet het al paf-
 feeren

Wat nae de zee toe wil of weer nae 't Haeghje
 keeren:

Maer wat daer valt te zien is met een snap voorby,
 In 't Dorp van Schevelingh is beter kans, daer ghy
 Herbergen vinden zult en meenighte van kroegen.

Ghy hebt u, of daer in, of daer ontrent te voegen.

Hier rust 'er veel, en valt voor u gelegentheyd

Om te beloeren wat daer in de vensters leyt,

Wat in en uyt gaet, wat daer hengelt om de deuren.

Ghy moet oock nae de werf en nae den oever peu-
 ren.

Hier ryden koetsen en kaleffen, so het strand

Is hard en goed: hier gaen zy lanx de water kant

En wandlen daer te voet: hier zulj'er zien met
 hoopen

Dan nae de zee en dan weerom te rugge loopen,

Of, als de visscher komt met sijne pincken aen

En draeght de vangst te land, ontrent den Af-slagh
 staen.

Is 't waeter warm, en leyt de zee heel slecht en
 effen,

So sult ghy hier of daer een keurjen op zien heffen

Van die haer voeten dan gaen wassen, en mischien

Een bloote knie of noch yet hoogers laeten zien

Uyt vreesse van haer rock of hembje nat te maecke

Indien zy in een swind wat dieper mochten raecken

Komt weder nae den Haegh daer ick u braght van
 daen.

Past op als 't kermis is daer tent' en kraemen staen.

Op

Op 't Buyten-Hof daer komt dat goedjen aen span-
ceeren

En kruyst en swiert door een: Hier komt een hupfe-
deeren

En daer een Joffer aen, die u wat snaeckery
Sal steeken in de hand en swygend gaen voorby,
En haer weerom wat in de handen laeten steeken
(So ghy oock zijt voorfien) en voortgaen sonder
spreeken

Gemaskert en vermomt om niet bekend te zijn.
Maer so eê wacker oogh door 't floers of masker schijn
En u begeerigh macckt om haer te mogen kennen,
Daer 's oock al kans toe om te weeten wie se bennen,
Houd haer in 't oogh en volgt haer soetjes achter aen;
Siet waer dat def' of die nae haere koetsen gaen
Die ergens op een hoeck of aen een kant verbeyen,
Sy werden wel ondeckt door jongens en levreyen.
Gaet Plaets en Uyverbergh ten eynde nae 't Voor-
hout.

Daer licht en luchtigh volck zich op een koord be-
trouwt

En danst en springt'er op als was het langs der aerde.

Wat staet'er goeds en gaept van jongen en bejaerde
Daer wat te kijcken is! wat is'er een gerit
Daer Spullen zijn te zien! wat kappen, swart en wit,
Vindt ghy daer binnen niet! wat zijn daer soete dieren
Van burger-meysjes, van gesleepe kamenieren,
Van fraeye Jofferen! hoe loopen zy te hoop
Daer Jan Pottage met zyn balsen staet te koop
En wil de rijk' om geld, den arm' om niet gerieven,
Den ruyter om de wijn: terwijl de gaeuwe-dieven
Haer handen besigen in yemands anders beurs,
Of lichten met een greep het silver van de keurs!

Versuymt de mert-dagh niet! Al waer wat valt te
koopen

Daer komen zy nae toe gegaen, gereen, gelooopen
V u 5 Begeeft

Begeeft u derwaerts oock , of houdt u daer ontrent
 Daer u de straeten en de steegen zijn bekend
 Die nae de mert toe gaen , en weemelen en krielen
 Van moer en dochters ; volgt het meysjen op de
 hielen

Dat u behaegen mocht. Hoe druck is 't op de straet
 Aen 't Kerckhof , daer den boer met visch en vlooten
 staet !

Als ons de tijd van 't jaer aerd-beyen geeft en ker-
 sen

Aelbessen , kroos en pruym , en abrikoos en Persen
 (Daer onser aller moer Vrouw Eva weer in beet,
 So geeft u nae de merct die nae de groente heet.
 Hier dringen vrouw en maegd om 't zeerst om wat
 te koopen.

Hier kunt ghy zien al wat ghy ergen hebt te hoopen.
 Wat staen hier snoepstertjes en vlammen aen de Brugh
 Op 't lekker fruyt , dat hy gelaen heeft op zijn rugh ;
 Des winters , als de Vorst met kristallyne vloeren
 De weyen heeft beleyt, als 't alles is in roeren ,
 Het vrouw-volk op de been nae 't eynd toe van de
 straet

Die van de Waege-brugh nae 't Haegse Siecke gaet,
 Het ys-schip zeyl-ree leyt , de klepper met zijn bellen
 Pruyft voor de Narre-slee, daer hem geen vliegen
 quellen ,

De kaelis klipper- tandt terwijl hy staet en wacht
 En hoopt wat schellingen te smeden uyt zijn vracht:
 So wilt u derwaerts heen en mee ten ys begeven.

Hier is wel-vaeren , hier is neeringh , hier is leven.
 De fleadjes staen gereedt , ghy hebt maer in te treen.
 Doet mee een tochtje door de Suster- polder heen
 Nae Westerbeeck , nu gints nu herwaerts , flinx om,
 keerje ,

Nu rechts-om, kruyft het veld daer 't meeste volck
 is , eerje

Weer

Weer aen de wegh komt daer je waert te flee gegaen.
Hier sult ghy mogelijk een schaepje vinden staen
Dat mee een beurt verwacht en derft het niemand
vraegen,

Staet zy u aen, ziet of zy 't eens met u wil waegen;
Bied haer uw sleedjen aen: ghy vindt se mooglyck
ree

Om mee met u te doen een tourtjen op de flee.
Ghy zult haer moogelyck tot verder reys bepraeten,
Sy zal haer licht met u nae Ryfwijck voeren laeten.
Tot de Forierster, in de Herbergh van Romeyn
En andre meer ontfanght men alles, groot en kleyn
Die koud en half verkleumt daer vallen in, en swar-
men

Omtrent den haert om haer by 't vyer te moogen
warmen.

Of met een borst-lap van een kan gewarmde wijn
Om tegen 't snippen van de wind gehart te zijn
Haer selven wapenen. Hier hebt ghy kans gekregen
Om met het meysje wat te praeten onderwegen.
Bied haer een slip van uwe mantel, slaet die om
Haer schouders. dat geen wind in haeren boezem
kom:

Siet of haer sluyer of haer kap wel zijn geslooten.
Een Joffrouw dienst te doen heeft niemand licht ver-
drooten.

Heeft zy een stoof: so sorght dat zy haer hembje niet
En zenge: moogelyck wat dat ghy voelt of ziet
In 't heffen van haer rock indien 't de maegd wil
lijen.

Misschien zult ghy daer nae met haer nae huys toe
rijen

Is zy van sulcken slag, en raecken in 't Salet
Daer haere kennisjes vergaederen, om met
Malkandren met de kaert den avond te passeeren.
Verstaet ghy 't spel niet recht: zy fullen 't u wel leeren.
Verstaet

Verstaet ghy 't: so verspeel doch altemet uw spel;
 Als men haer winnen laet dan zyn de meysjes wel.
 Dus sult ghy licht met haer noch verder kennis maec-
 ken
 En in 't gefelschap van haer speel-genooten raec-
 ken,
 En kryght gelegentheyd om naeder te doorspien
 De luymen en den aert van die ghy komt te zien
 Des zoomers by moy weer op Sonn' en heylige
 daegen
 Dan valt'er mee al wat op sulcken wild te jaegen
 Nae 't bosch, nae Voorburgh door de Laen van
 Haelewyn
 Ofby den Binckhorst heen; Hier dient ghy meete
 zijn
 Die stof begeert te zien dat waerdigh is te minnen.
 Geeft u by daegh op 't pad, en by den avond bin-
 nen
 De schuyten, die zy dan waerneemen om 't gemack,
 Dat haer een dubbeltje doet springen uyt de zack.
 Op 't Schouw-burgh van Baptist, en daer de Franse
 speelen
 Daer valt de beste jaght: De bly' en treur-tonneelen
 Die locken meenighte van vrouw-volck derwaerts hee
 Dit is de rechte plaets (of daer en is 'er geen)
 Die u kan dienen om wat aerdighs uyt te kippen
 Daer ghy een happigh oogh kunt weijen doen op lippe
 En mondjes van corael: op armen, die half bloot
 Zich toonen poefeligh: op kaecken, daer men 'trood
 Des lieve Dageraets, of van wat flauwer roozen,
 Door 't zuiver lely-wit ziet lieflyck op staen bloezen:
 Op oogen, bruyne als git: blauw als lazuur: waer van
 Een strael, een lonck alleen uw hert ontvoncken kan:
 Op halfen, wit als melck: op alabastré handen:
 Op boezems, daer de Vorst zijn vingeren souw bran-
 den:

Op

Op borsjes blanck en bol, half in, half uyt de koy,
Op alles wat men keurt voor aengenaem en moy.

Hier koomen s' om te sien: maer, als men recht
sal spreken,

Hier koomen s' allermeeft om selfs te sijn bekeeken.

Hier derven zy bestaen 't geen elders niet betaemt

En haer verboden schynt door eerbaerheyd en schaemt

Ghy hoeft haer niet van ver door teykens en gebae-
ren

Door vingers engewenck uw meyningh te verklac-
ren:

Siet dat ghy nevens haer u ergens nederfet

Daer 't u van niemand werd verhindert of belet.

Hier moet ghy geen en dienst versuymen of vergee-
ten:

Vraegt of zy op haer plaets gemacklijk is geseeten:

Siet wie dat achter haer geseten zy, en of

Haer niemand drucke met zijn knien: of in het stof

Haer rock of tabbert niet en hange: valt aen 't vee-
gen

En schud het af, en schoon het anders is gelegen

So veegt en schud nochtans of 't so gelegen. was

Geringe dienstbaerheyd komt al te met te pas

Een swacke ziel is door een kleynheyd te verstricken

'T heeft veelen goed gedaen een kussen te verschic-
ken.

En yemand is wel in eens Joffers gunst geraeckt

Die haer een luchtje met een waeyer had gemaect

Om haer te koelen, of de vliegen te beletten,

Of gaf s' een banckjen om haer voeten op te setten

Dus dient de Schouburgh om verscheyde slaghe te
zien

En alle loges en zit-bancken te doorspien

Als ghy nu op uw plaets geseten zijt beneven

Een soete maeghd, so moet ghy haer een praetje ge-
ven.

Soeckt

Soeckt stof daer toe, en neemt uw aenvangh van het
geen

Men daer verhandlen zal, en als men tusschen twee
De kijkers onderhoudt met groove en minder Vee-
len

Of nae den eysch van 't Spel verandert van Toneelen
(Dat dan wat stil-stands en weer tyd tot sprecken
geeft)

So vraegt haer wat haer wel, of niet, bevallen heeft
Al wat haer heeft behaeght dat dient ghy mee te
prijzen :

Al wat zy daer in laeckt dat moet ghy mee verwijzen
En so ghy merckt dat zy ontroert werd en ontfet
In 't geen zy hoort of ziet, zo dient daer op gelet
Bysonder so sy door het klagen werd bewoogen
Van die de minnaer speelt, om dat hy geen meedoo-
gen

By zijn meesterse vindt. Doet daer uw voor deel mee
Indien zy naderhand u van gelijcken dee.

Bancketten, bruyloften, maeltyden, gasteryen
Die geven dickmaels mee aenleydingen tot vryen:
Daer valt somtijds al meer te haelen als de wijn
De Min speelt oock zijn Rol daer sulcke feesten
zijn ;

En als zijn vleugelen een weynigh zijn begooten,
De schroeven los en 't hooft is open en onsflooten,
So blijft en duyrt hy daer hy plaets genoomen heeft
En schoon het nat niet zeer op zijne veeren kleeft
Dat hy zich quijt maeckt met het af slaen zijner
vlercken

So laet hy evenwel niet by de wijn te wercken.
Die geeft ons moed, en blaest het minne-viertjen op.
De sorgen moeten voort als die komt in de kop.
Dan werd de kaelis rijck en weet van krimp noch
kommer.

Die heel en vierkant sat. gelijk een eycke sommer,
Wer

Werd nu een ander man als hy te voorens was,
En treckt meer vuyr en geeft en leven uyt het glas.
Dan gaet het lachen aen en yder laet hem hooren :
Een staetigh voorhoofd weet van rimpelen noch vooren

d'Eenvoudigheydt, die nu niet veel gevonden werdt,
Ontfluyt het cabinet van een verdubbelt hert,
En die zich wel gedeckt en achter weet te houwen
En zijn geheymen aen geen mensch en derft betrouwen

Geeft zich somwylen bloot en open door de wijn.
Dees licht hem 't masker af en opent de gordijn.
Veel meysjes hebben hier een jonghmans hert gestoolen

Daer Venus in de wijn haer selven had verschoolen
En vyer was in het vyer. Past dat ghy hier onthoudt
Dat ghy u niet te veel op 't kaers-licht en vertrout.
't Valt wat bedriegelijck : en 't kon u wel gebeuren
Dat ghy een Joffrouw by de kaers voor schoon soud keuren

Die 't waerlijck niet en is. Den avond en de wijn
Maeckt dat men niet en ziet hoe schoon de vrouwen zijn.

Doe Paris wijfen most wie van de drie Godinnen
De schoonste was, en wie deb appel had te winnen,
Besagh hy haer by dagh eer hy tot Venus zey
Ghy zijt de schoonst' en wint de Prijs van alle bey.
Men kan so naeuw niet zien by avond of zy vlekken
Of sproeten hebben, daer den dagh u souw ondecken
Wat onder 't mouche schuyt op 't voorhoofd, neus en koon

's Nachts alle katten graeuw en alle meysjes schoon.
Gaet by den dagh om raed dier paerlen foeckt te koopen,

Of zin in stoffen hebt die sy in purper doopen :

Die

Die Weeten wil , hoe dat een meysje wesen magh
Van lijf en aensicht, die bezie se by den dagh.

Souw ick op tellen al de plaetsen,tyden,daegen
Die best bequaem zijn om op sulcken wild te jaegen
Hoe raect' ick weer ter hand ? Dies swijgh ick van
de Mis,

Ick segh niet wat' er in de Kerck te vinden is
Van moye maegden , van behoorelijcke dieren
Getoyt en opgeschickt als Venus-kaemenieren,
So dat het oogh so veel te doen heeft dat het oor
Daer door werd afgeleydt van 't noodiger gehoor :
Maer ruck mijn zeylen om. Ick heb u aangewesen
Waer zy te vinden zijn : Nu sal ick u doen lesen
Hoe ghy se vangen zult, en hoe een soete maegd,
Die uyt een meenichte van veelen u behaeght,
In 't net te krijgen is . Wat kunst ghy moet gebruycken

Om sulck een visje te doen loopen in uw fuijcken.
Haer te bepraeten en te raecken in haer gunst
Is het voornaemste deel van dese Minne-kunst.

Hoort, wie ghy zijt , die daer waert garen in bedreven,

En wilt een leerfaem hert aen mijne lessen geven.
Ghy moet voor eerst u vast in beelden dat zy al
Te vangen zijn, en dat het oock gebeuren zal.
Spreyt maer uw netten uyt. Eer sal 't gevogelt laeten
Te zingen in de Mey, de Papegaey haer praeten,
Den Exter 't hippelen, de Sprinckhaen in het veld
Des zoomers swijgen daer de zon de madders quelt :
Als dat een meysje niet souw luyfteren noch hooren
Nae een die haer verfoeckt en garen souw bekooren,
Haer minne-koost, haer om haer liefde bidt en vleydt
En daeglijx onderhoudt met alle vrindlijckheyd.
Selfs, die ghy meynde dat niet willen souw, sal willen.
Denckt dat zy daer in van de mans niet veel verschillen.

Sijn

Syn die van vleysch en bloed : De meysjes zyn 't al
neē.

Sy doen oock garen dat een jonghman garen dee,
Doch houden meest haer lust bedeckter als de mannē.
Maer so de jonghmans eens te saemen konden spannen
En maeckten een besluyt dat men 't een maegd voort-
aen (daen :

Niet meer eerst vraegen zouw gelijk men heeft ge-
Wat een veranderingh saeght ghy in korte tyen !
Dat nu gevreen werdt souw haest selver koomen
vryen.

De stier werd in de wey geroepen van de koe,
De merry rinnickt oock den hengst van verre toe.
Maer dit 's 'er van: Een man weet beter maet te houwē
En 't vyer is niet so heet in ons als in de Vrouwen :
Die zijn half raefende wanneer zy zijn verhit.
Legt daerom op haer aen, ghy treft wel licht uw wit,
En moet niet twifelen indien ghy wilt volherden
Of ghy zult van haer hert volkoomen meester werden.
Sy meynen 't dickmaels niet al feyt het vrou-volck
neen.

't Is de manier by haer ; Zy willen zijn gebeē
So dic 't u weygeren als die u garen gaven
Het geen ghy garen had. Sy hebben zin in 't draeven,
In 't loopen en vervolgh, op dat het niet en schyn
Dat zy zo haest gereedt en licht te krijgen zijn.

Heeft zy een Kaemer-meyd, wilt daer mee kennis
maecken

Om des te beter by de Joffrouw te geraecken :
Maeckt dat zy werde van haer aldernaesten raed
En aen u overdraeg' al wat zy met haer praet.
Dees moet ghy foccken door beloften om te koopen :
Geeft haer somtyds oock wat en doet haer meerder
hoopen.

En ghy, indien zy u daer in de hand wil bien,
Sult u haest in de gunst van hare Joffrouw zien.

Sy sal den tyd, gelijk verstandige Doctoren,
 Waer neemen, als sy best daer van sal willen hooren
 En lichtst te vangen is, 't is den bequaemsten tijd
 Om sulx te doen als zy verheught is en verblijd.
 Als 't meysje wel gemutst en vrolijk is van zinnen,
 De vreugd het hert onsluyt, soo sluypt de Min daer
 binnen.

So lang 't in droefheyd zat wierd Troje wel bewaert:
 Maer doe mer vrolijk was ontfingh men 't houte
 paerd

Dat in zijn hollen buyck met Kryschluy was gelaeden.
 Die lang beschermde Stad wierd by de vreugd verrae-
 den.

Heeft zy geweld of spijt van yemanden geleen
 Daer zy jalours van is: Is zy niet wel te vreen
 Om dat zy niet en weet hoe dat het werd gewrooken:
 Soldient ghy door de meyd dat viertjen op te stookten.
 Sy roey daer onder en vermeer' haer ongeduld,
 En zegge met een zucht als zy haer kemt of hult
 Ick zie niet hoe ghy zelfs uw leed sulst kunnen wree-
 ken.

Dan moet sy tegen haer van uwe liefde spreecken
 Hoe zeer ghy haer bemint, en dat zy seker weet
 Hoe ghy om sulx te doen zijt willigh en gereedt.
 Maer pafst dat ghy u haest om sulx in 't werck te stellen
 Terwijl haer quaedheyd duyrt en 't zeyl noch is aen
 t' swellen,

Dat licht aen't flabbren quam indien't die wind begaf.
 De gramschap slacht het ys: Zy neemt door 't wacht-
 ten af. (wen

Elck moet zijn tyd aensien: Een die de zee wil bou-
 Die magh zich 't aller tijd de golven niet betrouwen:
 't Is somtijds beter te vertoeven op de ree
 Als dat men schip en goed gaet waegen op de zee:
 Ten is altyds geen tyd den acker te bezaeyen:
 Die dat ontijdig doet vindt naemaels niet te maeyen:
 Soo

Soo zie een minnaer oock zijn tyd en oorber aen :

'T komt altyds niet te pas op dese jaght te gaen.

Vervolght het meysje niet als 't quaelijck komt gelegē:

Dat nu niet wesen wil werd morgen wel verkregen.

Indien zy weygrigh valt om u te spraek te staen

So kunt ghy door een brief uw meyningh doen verstaen.

Aept alle woorden nae die de verliefde spreken.

Sy zy vol vleyery, vol bidden en vol smeeken.

Achilles (om dat hem de vader daerom bad)

Gaf Hector wederom, die hy verslagen had.

Door bidden werd de toorn van Jupiter verdreven.

Send dan een brief voor af op 't vriendelijckst geschreven

Die u de wegh berey. Cydippe, so men seght,

Wierd door een brief verschalckt van een doortrapten knecht.

(schappen :

Doet voorraed, Haagse Jeughd, van goede weten-

Ick rae u dat ghy leert de kunst van wel te klappen.

Sy komt al meer te pas als daer men in 't Gericht

Een voorspraek heeft van doen wanneer men werd beticht.

Gelijck een gladde tongh geeft krachten aen een Reden

Van die men in de Kerck de Preeck-stoel ziet betreden

En dringht tot in de ziel : Gelijck een Advocaet

Door zijn wel-sprekenthed, als 't op een pleyten gaet,

't Sy dat hy eyschen moet, 't zy dat hy moet verweerē,

Veel op het hert vermag van Rechteren en Heeren :

So werd een Vryster oock door de wel-sprekenthed

Van een, die haer bemint, betovert en verleydt,

En sal haer metter tyd aen hem gevangen geven.

Maer houd u wat bedeckt, en hoe ghy zijt bedreven

Toont dat in 't voorhoofd niet. Maeckt oock dat u-

wen brief

Zy nedrig en beleeft die ghy schrijft aen uw lief.

Geen ongestuymig woord en werde daer gelesen.
 Wie buldert op zijn Lief die moet kranckzinnig wese.
 So geeft somtyds een Brief wel oorfaeck tot een haet,
 Die naderhand beklijft en nimmer overgaet
 En maect dat ghy dien hoeck noyt wederkomt te
 boven.

Bruyckt woorden die sy aen magh neemen en gelovē
 En die men is gewent, doch liefelijck van aert
 Als of ghy mondelingh met haer aen 't praeten waert.

So zy uw schrijvens niet ontfangen wil noch lesen,
 Sendt sy 't u wederom : So hoopt dat sy na desen
 Sal beter zijn gefint en lesen dat ghy schrijft,
 Dies raed ick u dat ghy by uw voornemen blijft.
 Een os, die voor de ploegh noch noyt en is gedreven,
 Die sal zich metter tyd mee onder 't jock begeven :
 Een wild en dertel paerd werd handzaem metter tijd
 So dat het naderhand den toom en stengen lijdt :
 Door dagelijcx gebruyck sal stael en yser slijten :
 Een worm sal metter tijd door eycke balcken bijten :
 Wat is so hard als steen ? wat is 'er weecker dan
 Het waeter ? evenwel so fiet men dat het kan
 De steen uyt-hoelen so 't wat langh daer op magh
 druypen.

Self een Penelope souw men in 't eynd bekruypen
 Indien men aenhoudt. Ziet, hoe 't Troje gingh: dat hiel
 Thien Jaeren tegen eer 't den Griek in handen viel,
 Nochtans so viel 't 'er in, en dat so langh te vooren
 Van Hector was beschermt wierd noch in 't eynd ver-
 looren.

So zy uw brieven leeft en niet weerom en schrijft
 So perst haer daer niet toe , maer vleyt haer voort, en
 blijft

Haer even vriendelijck en maect dat zy uw brieven
 Al voort te lesen koom'. Een, dien het kon believeen
 Te lesen dat ghy schrijft, die sal oock metter tijd
 U antwoord willen doen, dat krijght zijn beurt en glijt
 By

By trappen voort, en licht als zy weerom sal ſchrijven
 Sal 't eerſte zijn, dat ghy uw brieven t'huys laet blijven
 En dat zy bidt dat ghy haer voort met vrede laet.
 Maer 't geen zy bidt vreeft zy dat haer te wachten
 ſtaet

En't geen zy niet en bidt wenſcht zy te zien gebeuren.
 Houw aen : al ſlaet s' u af, ghy moet daerom niet treu-
 ren.

De ſtaege jaeger vanght het wild : en 't geen ghy jaeght
 Dat ſult ghy naémaels noch verkrygen van de maegd.

Indien zy middlertijd u ergens mocht ontmoeten

So wilt haer heuffelijck bejegenen en groeten

Van verr' of van naeby . So zy komt rijen aen

So maeckt gelaet of ghy woud nae de koets toe gaen

Miſſchien of zy 't portier voor u mocht laeten vallen :

Is zy te voet , en vindt ghy haer ontrent de hallen

Of op de mercten : dinght of koopt zy wat , of ſtaet

Sy ergens nae en ziet en toeft zy wat op ſtraet :

So houd u daer ontrent ; gaet voor haer , gaet haer
 tegen ,

Of volght van achteren , na dat het komt gelegen ;

Gaet ſomtjids haeftigh , gaet ſomwijlen weer wat
 zacht ,

Blijft henglen om het huys daer ghy ziet dat ſy wacht.

Is zy te vinden daer Comedianten ſpeelen ,

Daer wat te zien valt op Reduysen en T oneelen ,

So geeft u derwaerts heen en krijgt daer oock een
 ſtee :

Het beſt , dat daer voor u te zien is , brengt zy mee :

Siet ſtaegh op haer : zy zy geduyrigh in uw oogen :

Houd u als of ghy waert vervoert en op getoogen.

Sit zy : zo ſit ; indien zy ſtaet , ſo moet ghy ſtaen

En vorders doen ſo 'k u te voorens heb geraen.

Hebt geen behaegen in uw hayr te doen goffree-
 ren ,

Gebruyckt geen priemen om uw locken te friſeeren ,

Dat is te vrouwelijck : fray wesen sonder toy
 Dat voegt de mannen wel en is haer beste moy.
 De dappre Theseus dee noyt tangh of yser heeten :
 Een Konings-kind nochtans had hem met min be-
 feeten ;

De schoone Phedra heeft Hippolytus bemint.

Al had hy in zijn hayr noch krul noch krol noch lint
 Hebt zin in nettigheyd: draegt forge dat uw kleeren

Wel passen aen het lijf, veegt pluysen af en veeren,
 Doet pleck' en vlekken uyt, uw schoe zy niet te slop;
 Uw tongh zy reyn en glad, geen gal of slijm daer op
 Houd hand' en tanden schoon, laet u geen brodder
 scheeren,

Een ongeleerde hand kan hayr en baert onteeren :

Houd uwe nagels kort en zuyver, dat het vuyl
 Niet tusschen haer aen 't eynd van uwe vingren
 schuyl.

Let op uw neus: men zie geen hayrtjes in de gaeten

Uw aeffem zy als van vioolen en muskaeten

Geen stanck kom uyt uw mond noch oxelen vandaen.

Tot verder nettigheyd wil ick geen mannen raen:

Het is voor haer genoegh de middelmaet te houwen.

Al wat daer boven gaet zy voor de jonge vrouwen

Die wulps en weeligh zijn, en laet de meysjes toe

Dat yder haer profijt met zich te cieren doe.

Maer zie: de Wijn-god schijnt den Dichter toe te
 wencken

Als of hy sey, 't is tijd om eens om my te dencken

Hy helpt de minnaers mee en toont een gunstigh hert

Aen die van sulcken vyer het bloed onsteken werd,

En heeft al mee gevoelt wat dat het is te minnen.

De Konincklijke Maegd van Creten, buyten
 zinnen

Door onverduldigheyd, gingh doolen door het zand

(Het onbekende zand) daer Nereus tegen 't strand

Van 't

Van 't kleyne Dia spoelt, en uyt het bed geloopen
Bloots voets, het hayr om 't hooft, met hals en boe-
sem open,

Een rockjen over 't hemd, riep lanx de doove zee
Och wreede Theseus, och! waer zijt ghy neemt
my mee.

Haer wangen droopen van de traenen die sy schreyde:
Sy schreud' en schreyde te gelijk, maer geen van
beyde

Mistond de schoone maegd, en slaende menighwerf
Met vuyften op haer borst zey zy, ay my ick sterf,
Die trouweloos' is heen: wat sal van my nu kom-
men?

Van my, helacs? wanneer men schielijck bomm' en
trommen

Op 't heele strangh vernam; zy viel in swijm en brack
Also haer woorden af, de laetste die zy sprack

Haer kleur, haer stem, de naem van Theseus is ver-
dweenen,

En zie: De Wijn-god is daer daedelijck verscheenen

Met groot gevolgh en sleep van Satyrs, rap te been,

Sileen quam droncken op sijn esel aen gereen

En had genoegh te doen om zich daer op te houwen,

En wyl hy jaeght en weer gejaegt werd van de vrou-
wen

Viel hy van boven neer voor-over op zijn kop.

De Satyrs schooten toe en hilpen hem weer op.

Drie maelen nam zy voor haer op de vlucht te geven,

Drie maelen wierd zy door de vrees te rugh gedreven

En beefde, so de wind de blaedren beven doet,

Als Bacchus tot haer zey, schoon, kind, schep weder
moed,

Ghy hebt van my voor geen meynedigheyd te vreesē

Ick sal uw man, en ghy de vrouw van Bacchus wesen.

Ontfangt den Hemel tot een morgen-gift, daer sult

Ghy werden met een kroon van sterren ingehuldt.

Dus sprack hy , en terstond gesprongen van zijn waegen

Nam hy se wegh en heeft haer in sijn koets gedraegen
Gelijck zy swack was en geen weerstand heeft geboon
En alles mogelijk en licht is voor de Goon.

Als ghy dan ergens zijt op bruyloften en maelen
Daer van zijn gaven uyt de glaesen zijn te haelen ,
En krijght ghy daer een maegd aen uwe groene zy ,
So mijd u dat de wijn geen meester van u zy.
Hier mooght ghy tegen haer veel seggen en vertellen
Dat ghy verfiert , maer om u niet te bloot te stellen
Bedecken moet , doch so nochtans , dat ghy haer kunt

Doen mercken dat zy 't is daer ghy 't op hebt gemunt.
Siet haer zo aen , dat zy kan uyt uw' oogen weeten
Dat ghy van haere min wel dapper zijt beseeten :
Men doet door zijn gesicht , al swijght men voorders stil ,

Somwijlen wel verstaen wat dat men hebben wil.

Indien zy drinckt en komt sy 't glaesje neer te setten

So vat het aen , en wilt in 't drincken daer op letten
Dat ghy uw mond set daer 't haer mond heeft aengeraeckt

En segt haer dat het u daerom te beter smaecht.

Eet van de selve spijs waer van ghy haer ziet eeten :

Bijt somtijds oock in 't brood, daer zy heeft in gebeeten ,

En als ghy eet van 't geen daer zy van eet , so past
Dat ghy haer hand raeckt als ghy in de schootel tast.

Let dat uw glas niet al te vol en werd geschoncken.

En so ghy weeten wilt hoe veel u dient gedroncken

Zy dit uw maet die ghy moet houden in de wijn:

Ghy moet van uw verstand en voeten meester zijn

Soeckt niet met yemand aen de tafel te krackeelen

Wacht u voor kijven daer de fluyten onder speelen:

Weest

Weest oock niet licht van hand maer vreedfaem aen den dis:

Het vechten voeght niet daer 't gefelschap vrolijk is.

Gelijck die wel wil staen by maegdekens en vrouwē
Van waere dronckenschap zich selven moet onthouwē
So komt het oock somtijds een minnaer wel te pas
Dat hy zich zo gelaet als of hy droncken was.

Hy lifp' en staemele somwijle in zijn woorden
Op dat men, so hy valt wat vrijer als 't behoorden
In 't seggen of in doen en derteler mocht zijn
De schuld van zijn bedrijf magh geven aen de wijn.

Wanneer de gasten van de tafel zijn geresen
En so der kans is om by haer alleen te wesen
Aen d' een of d' ander hoeck of venster van 't Salet
En is 'er niemand, die uw vryheyd daer belet
Dan is het tijd om wat vrymoediger te kouten
Weest niet te bloo: 't Geluck en Venns help den
stouten.

't Is noodloos dat ick u, hoe dat ghy net en wel
Sult spreken, onderwijs' of daer van wetten stel:
Wilt maer alleen, en ghy sult alles kunnen seggen.
De Min sal in uw mond de beste woorden leggen.
Hoe soud ghy anders als wel-sprekend kunnen zijn
Wanneer de geesten sijn gewackert door de wijn
Aept de verliefde nae en speelt uw Rol te degen
Als of j' een minne-pijl had in het hert gekregen
Spreeckt woorden tegen haer die passen op uw pijn:
Sy moeten even so gelijck de wonden zijn.
Hier dient ghy al uw geest en kunst in 't werck te
leggen

Om goed geloof by haer te krijgen op uw seggen,
En 't valt veeltijds niet swaer: dewijl mer geen en
vindt

Of zy gelooft dat zy verdient te zijn bemint.
De slechte van den hoop is schoon in eygen ooghen.
Maer die de minnaer speelt werd wel in 't net getoogē,

En 't beurt somtijds dat een, die voor fijn fier gelaet!
 Een meysje minde, wierd een minnaer inder daed.
 Daerom, mijn Joffertjes, souw ick uw raen en prijsen
 Een die de minnaer speelt niet haestig af te wijfen:
 Dat soo begonnen werd valt somtyds anders uyt
 So dat een waere min uyt een gemaecte spruyt.
 Hoort Vryers (want tot u is 't dat ick heb te spreec-
 ken) (smeecken)

Stelt nu uw kunst te werck om heymelijck door
 En vleyen in haer hert te sluypen: spreeckt met lof
 Van haere schoonheyd: pryft haer leden, niet te grof
 Noch niet te dun: verheft haer poeselige handen,
 Haer vingren lang en final, haer hayr, haer, witte tan-
 den,

Haer propre voetjes, haer geschickt' en nette gang:
 Spreekt van haer taelje, niet te laegh noch niet te lang.
 Geen vrouw so eerbaer of het sal haer hert vernaecke
 Als zy dat hooren magh, en boven alle saecken
 Doet het de maegden goed dat ghy haer schoonheyd
 prijft.

Siet aen de Paeuw: als hy gepresen werd, so rijft
 Zijn staert, en hy ondoet de rijckdom zijner veeren:
 Maer so ghy 't swijgend ziet en komt ghy u te keeren
 So bergt hy zijn cieraed. Een paerd, dat loopen moet,
 So ghy zijn maenen streelt en 't beeft wat vriendschap
 doet

Met woorden, met het plat en 't kloppen uwer handen,
 So schept het moed, en sal van lust en yver branden.

In uw beloften dient ghy oock niet schaers te gaen.
 Door veel belooven lockt men meenigh meysjen aen.
 Sweert vry by Jupiter dat ghy uw woord sult houwen.
 Hy licht'er om indien 't u naemaels mocht berou-
 wen.

Past elders op uw woord: maer in de min alleen
 Staet yemand vry dat hy yet segg' en niet en meen.

Be-

Bedrieght se vry die selfs geen swaericheyd en maeckē
Van te bedriegen: doet haer in de stricken raecken
Die sy u setten: 't heeft zijn reden en bescheydt
Datmen in 't net raeckt dat men voor een ander spreyt
Egypten, seyt men, was veel jaeren sonder regen
So dat de landen daer geen vocht van boven kregen,
Als Thrafius by den Tyran Bufiris quam
En ried hem dat hy een der vreemdelingen nam
En offerde zijn bloed aen de vergramde Goden:
De Coningh stond het toe, de Priester wierd ontbo-
den,

Ghy, zey Bufiris, sult den eerste zijn van al
De vreemdelingen, die ons water geven sal.
De wreede Phalaris, als hem Peril quam raeden
In een metaelen os de menschen te doen braeden,
Heeft in de meester self daer van de proef gedaen
En dee den vinder door sijn eygen vond vergaen.
Dit werdt van yder voor rechtvaerdig opgenoomen:
Want wat is billicker als dat men 't quaed doet koomē
Op 't hooft van die het eerst voor andere bedenckt
En dat een snoode kunst haer eygen meester krenckt?

Aen traenen is oock in het vrijen veel gelegen:
Door traenen laet zich een metaelen hert bewegen.
Maeckt dat u Lief somtijds uw wangen nat magh
zien

Van traenen, so ghy kunt: maer kan dat niet geschiē
(Sy staen niet altyds ree al werden zy onboden)
En dunckt u evenwel dat zy u zijn van noden:
So raeckt uw oogen met een nat-gemaecte hand.

Wie is so kleyn en slecht van oordeel en verstand
Die onder 't vleyen niet wat kusjes sou vermengen?
Altoont s' haer weygrig, al wil zy 't niet gehengen,
So neemt nochtans van haer 't geen zy niet geven wil.
Indien s' er tegensrijdt en seyt zy, houd u stil
Ick rae u niet so stout: so wilt nochtans niet vreesen:
Sy sal al strijdende verwonnen willen wesen.

Wacht

Wacht maer alleen van haer in 't kuffen zeer te doen
 Op dat zy niet en roep dat is een hard gezoen.
 't Waer fchande voor een maegd dat zy het eerft quam
 vraegen :

So wil fy evenwel wel lijden en verdraegen
 Dat men op haer verfoeckt het geen zy garen had:
 Staet daerom niet fo feer op uwe fchoonheyd, dat
 Ghy daer nae wachten foudt dat zy 't u felfs quam
 vraegen :

Een jongman moet fo verr' hem felven niet behaegen.
 Hy moet eerft aenfoeck doen en houden by haer aen
 Met bidden en gefmeeck om hem te fpraeck te ftaen,
 En 't pafte een maegd dat zy een jongman hoore fpre-
 ken . (ken,

Maer merckt hy dat zy niet en luyfert nae zijn fmeec-
 Toont zy haer fier en trots: hy tree te ruggewaert
 En houw zich felven koel. Veel zijn zy zo van aert
 Dat fy begeeren daer zy niet toe kunnen koomen,
 En 't geen haer volgt daer zijn zy tegen ingenoomen.

Als ghy dan fiet dat zy u niet wel fetten magh
 Om dat ghy haer te zeer vervolgt, en dagh aen dagh
 Haer op de hacken zit, fo wilt uw vrijen ftaecken,
 Valt haer niet moeyelijck, fpreeckt van geen minne-
 zaccken

En houd uw aenflagh ftijl; befoeckt haer als een
 vriendt.

Veel minnaers hebben zich van defe naem gedient
 En meenigh meysje, dat geen vrijen wouw gedoogen,
 Is onder defen fchijn noch wel in 't net getoogen.
 Het voegt een fchipper niet te wesen blanck van vel,
 Bruyn en verweert te zien dat ftaet een zeeman wel:
 't Voegt oock de boeren niet die in de lucht verkeerren
 En zoomers in de zon den acker moeten eeren :
 Al wie der mint zy bleyck, die kleur die ftaet hem beft,
 Dient oock niet vet te zijn als of hy waer gemest.

De maegerheyd getuyg'hoe dat hy is van binnen.
De zorg, het waecken en de pijn van luy die minnen
Verdunnen 't lighaem ;ziet vry deerelijck daer uyt
Op dat hy, die u komt te zien, daer uyt besluyt'
En segge dat ghy mint. Hier moet ghy oock onthouwē
Dat ghy uw kammeraed niet veelen moogt betrou-
wen

Noch prijsen tegens hem het meysje dat ghy mint :
't Gebeurt wel dat men zich daer door bedroogen
vindt.

Als hy den lof, die ghy haer geeft, heeft aengenoomen
Souw hy zijn best wel doen om in uw plaets te koomē.
't Valt oock wel beter uyt : Patroclus heeft het bed
Van sijnen grooten maet Achilles noyt besmet,
En Theseus spits-broer liet hem syne Phedra hou-
wen :

(wen :
Maer 't gact altyds so niet , daer valt niet op te bou-
Elck denckt dat hem zijn hemd is naeder als zijn kleed
En soeckt zijn wel-lust wel met yemands anders leed.
De minnaers hebben voor haer vyand minst te schroo-
men, (koomen.

Die ghy meynt trouw te zijn daer sal 't u meest van
So ghy u daer voor wacht so loopt ghy geen gevaer:
Behoed u voor uw neef ;uw broer, uw beste kaer.

De meysjes zyn oock al niet van gelijcke zinnen ;
Dies moet ghy zien hoe d'een en d'ander is te winnen
En yder handelen nae dat de hoofden staen :
Dat uw hier goed kan doen dat souw u ginder schaen. !
Hy zie de grond eerst aen die planten wil of zaeyen :
Hier wassen wingerden , daer kan men kooren mae-
yen :

Hier geeft het aardrijck gras en is bequaem tot wey,
En ginder geeft het niet als smallehelm en hey :
So moet ghy oock den aert der vrouwen onderschey-
den

En weeten hoe ghy uw vryaegē moet beleyden ,
Hier

Hier dus, en ginder zo. Die wijs is sal wel zien
 Wat dat hem hier gedaen en daer gelaeten dien'.
 So werd de visch oock op geen eene wijs gevangen :
 Dees wil gehengelt zijn en aen het hoeckjen hangen :
 Voor d'eene wil een fuyck of schakel zijn geset,
 En weer een ander laet hem sleepen met een net.

Ghy dient oock onderscheyd te maecken in de Jaeren :

So is een oude bet gesleepen en ervaeren
 Als Jonge meysjes doen : die rijp is en bedaegt
 Moet anders zyn gevreen als wel een groene maegd.

So u een slechte doos mocht voor een kloeckert
 houwen

So sal zy lichtelijck haer selven niet betrouwen
 En schuwen u en uw geselschap als de pest,
 En door uw gaeuwigheyd geraeckt ghy uyt het nest
 Daer 't warm was, en voor u goed avontuyr te maecken.

Die buyten boord valt kan niet licht weer binnen
 raecken ,

En die haer selven voor onnosel kent en slecht
 Haet yemand wel die haer te seer schijnt afgerecht.

Houdt u niet dertel so ghy yemand komt te vryen
 Die zedigh en beschaemt geen mal gelaet wil lijn,
 Maer slaet uw oogen neer en zet uw aensicht strack,
 Spreeckt uyt den Bijbel, treck een Psalm-boeck uyt
 uw zack ,

Of Pater-noster, zijt ghy van de Rooms-gezinde:
 Maeckt dat men vroegh en laet u in de Kercken vinde.
 Seght wat Simonides, wat Landmand heeft geleert,
 En ghy sult welkom zijn als ghy by haer verkeert.
 Toont u dan niet te wulps noch hoogh geleert te wesen
 Aen dees' en die: want daer uyt komt het, dat die
 vreesen

Een houwlijck aen te gaen dat eerbaer waer en goed
 Haer laeten altemet omhelsen van een bloed.

Ghy

Ghy hebt gehoord waer ghy moet snuffelen en jaegē
Om 't wild te vinden dat ghy garen wegh soud drae-
gen,

Oock hebt ghy 't door mijn hulp gekregen in uw net:
Het derde schort'er noch, daer oock dient op gelet.

Roep dan geen hey voor dat hgy over zijt gekoomen:
Uw ſcheepje dobbert noch in 't midden van de ſtroo-
men:

De haeven is noch ver daer ick nae toe wil gaen.

't Is niet genoegh dat ghy geleert hebt en verſtaen
Waer 't wild te vinden is en hoe 't oock is te vangen
Te houden dat men kreegh is van geen min belangen:
Dit is 't dat my met u noch te verhandlen ſtaet.

Komt Venus met uw Sooon den Dichter wat te baet.

Het is geen kleinje ſaeck die ick nu gae beſchrijven
Hoe men de Liefde ſal doen duyren en beklijven
En blijven daer hy is, ſo wilden woeften wicht,
Dat heel de werld door vliegt. Hy valt al vry wat licht
En heeft twee vleugels, daer hy haeft mee wagh kan
vliegen

De Coningh Minos, ſo de Griecken niet en liegen,
Kon niet beletten dat hem Dedalus ontvloogh
Die maer een menſch was, en beſie wat ick hier poogh:
Een God, die vleugels heeft, die ſoeck ick vaſt te hou-
wen.

Maer hy bedrieght zich, die door hulp van oude vrou-
wen,

Door hex' en kollē, door een kroes met minne-kruyd
En tover-vaerſen meynt dit werck te voeren uyt
De ſoon van Eſon was Medea niet onkoomen,
Ulyſſes had de vlucht van Circe niet genoomen,
Hy was u niet onſnapt, o dochter van de Zon,
So men door toovery de Min doen blijven kon:
Wegh met die vuyligheyd: ghy moet u minſaem
maecken

So ghy bemint wilt zijn: dat u geen bloſ van kaecken
Geen

Geen goelijck aengesicht alleen bestellen kan.

Indien ghy uw meesters behouden wilt, en van
Haer niet verlaeten zijn, so moet ghy daer nae trachte
Dat ghy door uw verstand u selven oock doet achten.
Sijt ghy van wesen schoon en fraey van lijf en leeft
So voeght by dat cieraed de gaven van uw geeft.
De schoonheyd is gelijk de breuckelige waeren:
Dat goed breeckt nu of dan hoe dat men 't soeckt te
spaeren.

De tijd verteertse die men voor een val bevrijdt
En alle schoon vergaet door 't reken van den tijd.
De pracht der Tullepen duyrt niet als weynigh
weeken:

Hoe aerdigh is de Roos? hoe ras haer tijd verstrecken?
Wat is de Rooselaer nae 't vallen van zijn bloem?
Een steeckelige doorn, een distel sonder roem.

Ghy oock die schoon zijt sult gaen krijgen grijse
hayren:

Dat blont en geluw was sal graeuwen door de jaeren:
Uw wang, uw voorhoofd, dat nu glad en effen staet,
Sal werden als het land waer door de kouter gaet.
Daerom vermaen ick u om sorg te willen draegen
Voor 't geen u dienen kan om u te doen behaegen
Oock in uw ouderdom. De schoonheyd is wel wat,
Maer goedren van 't gemoed zijn vry een grooterschat.
Doet daer vry voorraed van: die sal u niet begeven
Maer by u blijven tot aen 't eynde van u leven.

Sorgt oock niet min dat ghy tot wetenschappen
raeckt:

Leert meer als eene tael: soeckt wel te zijn bespraecht.
Ulysses was niet schoon, maer hy wist wel te spreekē:
Die heeft Goddinnen met zijn liefde doen onsteeken.
Hoe meenighmael sey hem Calypso, gansch bedroeft.
't Is noch geen reysbaer weer, ick bid u dat ghy toeft

Met in te volgen zijn de meysjens oock te winnen:
Weest zacht en reckelijck: uyt al te steege zinnen

Spruyt

Spruyt twist en haet. De wouw, de wolven sijn gehaet
Om dat zy vinnig zyn en niet en doen als quaed.

't Onnoosle swaeluwte werd binnens huys verdraegē:

Daer 's niemand die het soeckt te vangen of belaege:

Elck laet het in sijn vree, om dat het zacht en soet

En goedertieren is en niemand quaet en doet.

Wacht u met uw meester's in woorden te geraeckē:

Gebruyckt geen redenen die nae den alssem smaecken:

Toont u niet scherp noch stuyrs wanneer ghy met

haer spreekt:

De Min is teer en wil met hoonig sijn gequeect,

Van bitter houdt hy niet: Door knibbelen en kijven

Verdrijft de vrouw haer man, de mannen haere wij-

ven,

En meynen dat het dient by beurten om te gaen

En yder zo sijn poos te roer behoort te staen

Maer dat sijn dingen die een minnaer niet en passen

De liefde souw vergaen in plaets van aen te wassen.

Uw vrijster hoor gestaeg, als ghy by haer verkeert,

De beste woorden die ghy immer hebt geleert.

Ghy hebt nu voor de wind, en dient uw schip te
stuyren

Dat doch de gunst, die zy u draegt, magh blyven duy-
ren. (mee

Als ghy dan by haer komt so brengt goe voorraed

Van soete woorden, hebt uw vleyerijtjes ree

En houd haer sulcke tael als vrouwtjes garen hooren

En die haer kittele tot binnen in haer ooren,

So dat zy selver zy in uwe komst verblydt.

Maer, Leerelingen, ghy die rijk en machtig zyt

Van middelen, voor u werdt dit hier niet geschreven:

Aen arme minnaers had ick dese les te geven,

Aen die de Munt-godin wangunstig is geweest,

Die niet en hebben als alleen een edle geest.

Die rijk zyn hoeven nae dit seggen niet te hooren:

Het geld heeft meerder macht om meysjes te bekoorē

Y y

Als

Als al mijn vonden doen : voor arme is dit bedacht
Op dat hy woorden geef dien 't schort aen meerder
macht.

Maer sulck een dient te gaen voorfichtig in zijn vryen
En veel te dulden dat geen rijke souden lyen.

Hy spreek haer voor al niet scherp of spytigh toe
En zie dat hy zyn tong voor lasteren behoe.

't Heeft veelen schae gedaen een quade kop te toonen
In plaetse van somtyds haer vryster te verschoonen :

Daerom , so zy u niet heel vriendelijck ontfangt
Noch so beleeft ontmoet, gelijk ghy wel verlangt,
So neemt geduld, en blijft in uwen dienst volherden ;

Geeft haer wat toe, zy zal daer nae gedweeger werden.
So werd een styve tack geboogen en gekromt

Die breeken zal zo ghy daer met geweld op komt.
Geeft ghy de stroomen toe, zy werden over wonnen :

Wilt ghy daer tegen aen, ghy sult noyt over koemmen.
So werd een leeuw , so werd een tyger tam gemaeckt :

So is een steegen os noch onder 't jock geraeckt.
Doet zy u wederstand : wilt daer niet tegen streven,

Maer wijckt ; door 't wijcken sal sy 't u gewonnen ge-
ven.

Speelt maer den rol die zy wil hebben dat ghy speelt
En zyt bereydt om al te doen wat zy beveelt.

Laeckt wat zy laeckt, en pryft al wat zy heeft geprefe;
Indien zy lacht, so toont haer oock een lachend wesen;

Indien sy schreyt, so schreyt ; segt Amen, seyt zy jae,
En seyt zy Neen, segt Neen ; volgt haer in alles nae.

Past op uw uyr , so sy u ergens heeft bescheyen ;
So zy niet vroegh en komt, so wilt haer daer verbeyen.

So zy begeert dat ghy haer te gemoet sult gaen
En op haer passen als zy elders komt van daen,

En hebt ghy yet te doen dat u belet mocht geven :
So stelt het uyt en loopt daer sy u heeft beschreven ;

Dringt door de mensché deur; so 't druck is op de staet,
Maeckt dat'er niemand zy daer ghy uw komt omlaet,
Is

Is zy te gaff en weet ghy dat mer laet fal fcheyden,
 So wacht op haer om haer nae huys te helpen leyden,
 Is fy te landewaert, en fy zey, komt daer mee :
 Tijt' er te voet nae toe is' er geen waegen ree.
 Siet wind noch onweer aen : het zy dan dat de wegen
 Met diepe sneeuw beleyt of vuyl zijn van den regen :
 't Sy dat de fellen hond de lucht onsteken heeft
 En onderweeg de zon u dorft en hette geeft.
 So't in den oorlogh gaet so gaet het oock in 't minnen:
 Die bloo van herten is die moet het niet beginnen.
 Die minnen wil, ontfie geen kouw noch ongernack :
 Slaept in de lucht kunt ghy niet koomen onder dack.
 Die onder 't vaendel van de Min heeft dienst genoo-
 men (schroomen :
 Die moet niet voor de nacht noch lange wegen
 Daer valt veel uyt te staen in 't leger van de Min :
 't Schijnt wel gemakkelijck , maer 't heeft veel moey-
 ten in. (men,

Indien ghy door de deur niet weet in huys te koo-
 Is zy in 't nacht-slot, is de sleutel wegh genoomen,
 Soeckt andre listigheyd : maeckt kennis met een buyr,
 Beklimt de heyning, zet een ladder aen de muyr,
 Siet of ghy heymelijck van achtren in kunt sluypen
 Of raecken op het dack en door een venster kruypen :
 Maeckt dat aldaer een knecht of meyffen op u wacht.
 Is het gevaerlijck door de steylte by der nacht
 En kunt ghy evenwel niet anders by haer koomen,
 So dient het doch bestaen en by der hand genoomen.
 Sy zal verblijdt zijn als zy ziet dat ghy om haer
 Uw leven waegt en stelt u selven in gevaer
 Om arm' en beenen en misfchien den hals te breeken.
 Dit sal zy houwen voor een pand en seker teeken
 Dat zy haer selven magh vertrouwen op uw min.
 Leander kon somtyds wel derven zijn vriendin :
 Noch heeft hy meenigmael zich in de zee begeven
 En swom' er over met het waegen van zijn leven

Om haer een wisse proef te geven van zijn min.

Die waegt die wint : misschien of zy haer selven in
Een oxhooft kuypen laet', en met een slee doe sleeppen
Ter plaetse daer ghy 't met malkandren hebt begreepé.
Al is dan 't vat met vleys in plaets van wijn gelaen
So geeft het evenwel voor wijn den pachter aen :
So heeft de Schout u van geen sluycken aen te spreeké,
Ghy moogt de ktaen daer in met vryer herten steeken.
De min is listigh en recht vreemde kuuren aen.

Soeckt by de boden van den huysé wel te staen
En ziet de herten en genegentheyd te winnen
Van het gezin: maeckt van de meysjes uw vriendinné,
Uw vrienden van de knechts daer ghy de dochter vryt.
Past dat ghy tegen haer niet groots noch kaerig zyt.
Deelt nieuwe-jaeren om, belooft haer wat te koopen
Als 't kermis wesen zal : zy fullen voor u loopen,
De deur sal open staen : weest minsaem en beleef
Tot aen de minste toe die wat te seggen heeft.

Ghy moet oock somtyds aen de Joffrouw wat ver-
eeren

Al is 't van kleyn belang ; send appelen, send peeren
Of ander fruyt of ooft dat van uw wooning kom.
Is 't in uw hof niet, send'er op de merten om,
Laet het te Rijswyck tot Cornelis Jooften haelen
Al zoud ghy vry wat veel voor yder kers betaelen.
Ons aller groote-moer wierd door het fruyt verleydt :
Haer nichten zijn al mee van die genegentheyd.

So ghy een Dichter zijt, zo derf ick u niet raeden
Dat ghy haer somtyds send van uw gerijmde blaeden :
't Is nu, helaes, so ver gekoomen, dat een man
Niet veel geacht en werd die proper dichten kan.
Sijn geeft, zyn werck werd noch somwijlen wel gepre-
sen, (lesen.

Maer, och ! men houdt nu meer van krygen als van
Een boer van over Maes, al is 't een hodgebeck,
Een loer, en botterick, een kabbe, een halve geck,
Heeft

Heeft hy maer geld hy zal de meysjes haest bekooren.
't Is recht een gouwen eeuw daer wy zijn in gebooren.
Die gout heeft krygt een ampt en komt tot eer en
staet:

'T is om het goud dat haer een maegd bekooren laet.
Maer voor Pöeten is by haer nu niet te winnen.
Alquam Homerus self met al de Sang-godinnen
Hy mag wel heenen gaen brengt hy niet anders mee:
Vertreck, Homeer, vertreck, uw pasport leyt al ree.

Daer zijn der evenwel, en ick beken het garen
Die in de Dicht-kunst zyn geoeffent en ervaeren
En daer men altemet een goed gedicht van leeft
Dat op zijn beenen staet en reden heeft en geeft:
Maer zy zijn dun gezaeyt dees goede Pöeterfen.
Daer 's noch een ander slag dat mee al snackt van
versen (sluyt.

En rymt en dicht hoe wel 't somtijds niet veel en
Dit volck en is 't niet daer het garen ging voor uyt.
Sy dienen evenwel door versen bey gepresen.

Doet haer somwylen yet van uw gedichten lesen
Die ghy tot haeren lof gemaect hebt, of 't misschien
U streckte voor een gift als ghy 't haer aen komt bien,
Maer als ghy selver zijt van meyning yet te maecken
Om verder in de gunst van uw meesters te raecken
Dat tot uw voordeel dien' en tot haer lof en eer:

So maeckt nochtans dat zy dat selfs op u begeer. (ven
Indien ghy voor hebt aen uw knecht een ampt te ge-
Of heeft 'er ymand van uw volk yet quaeds bedreven
Dat ghy vergeven wilt en door de vingren zien:
So maeckt doch dat het door haer voorspraeck magh
geschien.

De weldaet blijv' aen u en werd' u niet benoomen,
Doch laet den danck daer van aen uw meesterse koo-
men

Maer ghy, die garen soud de goe genegentheyd
Behouden van uw Lief die u aen 't herte leydt,

Maeckt dat zy meyne dat ghy heel zyt opgetoogen
Door haere ſchoonheyd, ziet haer aen met happige
oogen.

So graeg, als of uw luſt niet waere te verzaen.
Is s' ongekleet en heeft zy maer een borſt-rock aen
Seght dat zy machtigh is om elck te doen ontvoncken,
Dat in haer oogen vyer, en vlam is in haere loncken:
Maer bid haer dat zy lett' op haer gefontheyd, dat
Sy niet verkouwen werd' of wind of tocht en vatt'.
Is zy heel in 't gerey, ſo prijſt haer nette kleden:
Maer boven al ſo prijſt haer wel-gemaeckte leden.
Indien haer rocken hoog en rijcklijck zijn gekoort
Romdom en in de ſchoot: zijn ſy met kant geboort
Van zilver of van goud: ſo ſorghet nochtans dat ſy is
Veel koſtelijcker en by u van meer waerdy is
Als 't ſilver is en t't goud dat op haer rocken leyt,
En tuſſchen dat en haer een dapper onderſcheyd.

Heeft zy haer hayr geſcheelt, is 't glad en opge-
ſtreecken:

So dient ghy evenwel met lof daer van te ſprecken
Is ſy gekapt en op het fraeyſten opgehult:

Indien haer locken op de mode zijn gekrult

En aerdigh gepareert met linten en met quicken:

Seght dat ſy ſijn bequaem om yder te verſtricken

Indien zy danſt. ſoo prijſt de ſwackheyd van haer
leen:

Indien ſy ſinght, ſo ſeght, uw ſtem is ongemeen,
Ghy weet ſe wonderlijck te dwingen en te leyden,
Klaegt als zy uyt het een en 't ander is geſcheyden:
Hier door zult ghy, al was en vrijſter noch ſo ſteeg,
Haer maecken als een waſch, heel buygſaem en ge-
dweeg.

Maer wacht u dat zy niet en koome te vermoeden
Dat dit maer veynſe is: ghy moer u daer voor hoeden.
Gelijck uw woorden zijn ſo moet uw aenſicht ſtaen,
Of anders wert ghy licht onduyſterdt en verracen.

't Be.

't Bedrogh, als 't blijft bedeckt, kan u somwijlen baetē,
Maer als ghy werd betrapt sal 't u in schande laeten
En maeckt dat ghy daer nae niet meer en werd
gelooft.

Wanneer de milden herfft ons druyven geeft en
ooft,

Als 't jaer is op sijn schoonst: den appel in de mande
De wijn in vaeten raeckt: de lucht door veelerhande
Verandering, nu koud, en dan weer swoel en heet
U heden trillen doet, en morgen helpt in 't sweet,
En 't ongestaedig weer nu winden uyt het zuyen
Nu uyt het noorden geeft, nu storm en hagel-buyen;
Nu weder sonne-schijn, en swackheyd aen het lijf:
So wenscht dat uw meesters' in goe gesontheyd blijf.
Maer werd zy sieck en komt s' in bedde te geraecken,
So toont, om uwe min haer meer bekend te maecken,
Meelijden over haer. 't Is tijd dan dat ghy zaeyt
Waer van ghy naderhand veel volle gerven maeyt.
Komt daeglijcx aen haer huys nae haer gesontheyd
vraegen

Doet haer handreykingh zo sy 't van u wil verdraegē.
Neemt geen verdriet daer in so ghy wat moeyte doet
Indien sy langh haer bed of kaemer houden moet
Geeft haer somtijds een kus en maeckt haer drooge
lippen

Met traenen vochtigh die 's uw oogen sie ontslippen:
'T sal haer een troost zijn in haer sieckt', als zy sal sien
Dat ghy haer viele mond niet schroomt een kus te biē.
Doet veel belofte dat zy weder magh genesen;
Maer doet s' in 't openbaer, dat het bekend magh wesen.
Hebt ghy gedroomt of een gesicht by nacht gesien
Dat men gelooft yet goeds in sieckten te bedienen,
So soeckt gelegentheyd om dat te komen seggen
En geeft haer moed dat zy niet langh te bed sal leggen.
Uyt al dees dingen sal sy speuren dat ghy met
Haer dapper zijt te ly' en op haer welvaert let.

Veel zijn hier dooor tot haer voorneemen wel gekoomen.

Nochtans op dat uw dienſt niet quaelijck zy genoomē
So houd de middelmaet in dees goedhertigheyd:

Hy maeckt zich wel gehaet die 't doet met onbeſcheyd.

Reyckt haer met uwe hand geen walchelijck drancken
Noch bittre pillen toe, die meeftendeel den krancken
Als zy ſe maer en zien of ruycken, regen-ſtaen,
Maeckt dat dat werde van uw mede-maet gedaen.

Maer als ghy van de wal in ruymmer zee zult raecken
So is het tijd dat ghy wat meerder zeyl gaet maecken.
De min is teer in 't eerſt en dient wat naeu gewacht,
Maer metter-tijd ſo groeyt en krijght hy meerder
kracht.

So ghy hem queeckt en voedt en daer in wilt volherden

Sal hy haefſt ſterck en in zijn volle krachten werden.

De boom, wiens blaederen u voor de ſonne-ſchijn
Nu decken, plagh wel eer een ryſje maer te zijn.

Dat nu een ſtier is plagh wel eer een kalf te weſen:
Daer ghy mee ſpeelde, doet zich nu onſien en vrcſen.

De Maes, den Rhijn-ſtroom, zijn niet groot aen haer
begin

Maer neemen onderweeg een krachtig waeter in

So dat zy metter tijd tot ſulcken hoogte waſſen

Dat zy beneen niet veel op dam noch dijcken paſſen

Maeckt dat uw Lief aen u gewenne: daer is niet
So groot, als dat zy u geſtaedig hoort en ziet

Maer als ghy nu ſo ver met vrijen ſijt gekoomen

Dat ghy haer verder moogt verſoecken ſonder ſchroomen,

So geeft u op een reys, gaet uyt den Haeg van daen:

Sy ſal veel meer nae u als ghy zijt weg gegaen

Verlangen als voorheen, en nae uw weerkomſt haeckē

Geeft haer wat ruſt: het land wil altemet eens braeckē.

Wan-

Wanneer 't wat rusten mag en naemaels werd bezaeyt
So fiet men dat den boer meer vruchten daer van
maeyt. (kregen

Want als 't sijn droogte door het braecken heeft ge-
Neemt het te beter in het waeter van den regen.

Soo lang als Phyllis haer Demoföon bezat

En zy hem daegelijx in haere bouten had

Was sy van zijne min so heftig niet ontfteeken

Als doe hy met zijn schip was zeewaerts in geweeken

En onder zeyl gegaen. So heeft Penelopè

Meer nae haer man verlangt als zy te voorens dee

Eer hy nae Troje trock met duysenden van Greecken

Om Menelaus leed gelijckerhand te wrecken.

Maer wacht niet al te lang eer dat ghy wederkeert,

Veel hebben dat met schae en laet berouw geleert.

De min kan metter tijd verkoelen en versterven

En als uw vrijster uw geselschap lang moet derven

Krijgt wel een ander kans om in u plaets te treen

En als ghy wederkomt loopt ghy een blaauwe scheen

De schoon' Helene, doe zy Menelaus miste

Die elders buytens-lands zijn ty en tijd vergifte,

Liet haer verwarmen in de schoot van haeren gast :

Alleen te slaepen was voor haer te swaere last.

Segh, Menelae, waer dat uwe zinnen waeren ?

Gingt ghy van huys en nae het Rijck van Crète vaerè,

Alleen, en liet ghy uw gemael en den Trojaen

Bey onder 't selve dack ? wel man, wat ging u aen ?

Dat was de kat de kaes, den hond het speck betrouwen,

De schaepen aen de wolf, de kuyckens aen de wouwen

Uw wijf heeft niet verbeurt, uw gast niet vreemds be-

gaen :

Dat ghy, dat elck souw doen, dat heeft hy my gedaen.

Ghy hebt haer selver tot dit overspel gedreven

Om dat ghy haer daer toe hebt tijdt en plaets gegeven.

Wat raed heeft sy gebruyckt als die ghy selver aen

Uw wijf gegeven hebt door van haer weg te gaen ?

Wat fouw zy doen ? ghy waert van huys en had ge-
laeten.

Een gäst by haer: een Prins die hooven kon en practé,
En zy was bang in 't bed te leggen sonder man.

Waerom men haer geen schuld met reden geven kan.
Ghy moogt dan zien op wien dat ghy u hebt te wree-
ken ;

Voor my : ick soeck uw wijf in desen vry te spreken.
Sy heeft haer maer gedient van de gelegentheyd
Die ghy haer selver gaeft, en daer is 't al geseyt,
Geen everfwijn so tel wanneer het met zijne tanden
De doggens houwt van een en honden brengt ter
schanden,

Noch geen leeuwin, die 't jong heeft leggen aen de
(speen,

Noch adder, onvoorfiens van u op 't lijf getreen,
Als een verliefde yrouw als zy haer vind bedroogen.
Sy brandt van spijt , men siet de gramschap uyt haer
oogen

Die meynde dat zy u geheel en al bezat
En ziet nu dat 'er oock een ander part in had.
Siet dan wel toe dat ghy u niet en laet betrappen
Op yemands anders min ; ghy moet oock selfs niet
klappen

Noch roemen so u gunst van dees of die geschiedt :
Houd het verhoelen dat het niemand hoort of ziet.
Maer breeckt den bommel uyt , en kunt ghy 't so niet
decken

Of 't komt aen d' eene kant of d' ander uyt te lecken,
Ontkent het evenwel en slaet het in de wind.
Schoon dat ghy in uw hert u vuyl en onklaer vindt.
Weest niet voorbaerigh om u selven te verschoonen,
Ghy hoeft u daerom niet ootmoediger te toonen ,
Noch vleyt noch lief-koost haer meer als ghy zijt ge-
went :

Dat waer een teyken dat ghy daer aen schuldigh bent.
Maer

Maer ghy, dien ick vermaen uw buyte-min te hee-
len, (len

Set oock een andre cours, doch wilt my niet verdee-

Of ick lichtvaerdigh was: daer komt oock wel een tijd

Dat ghy 't bekennen moogt met voordeel en profijt.

Siet hoe 't de luyden gaet die met de schepen vaeren:

Een wind en brengt haer juyft niet daer zy garen wae-
ren. (aen

Die westwaerrs wil, gaet nu eens zuyd, nu noordwaerts

En schept de wint van daer om westwaerts aen te gaen.

Nu rijdt de voerman eens met losse toom en touwen,

Nu weet hy nae de kunst sijn paerden op te houwen.

Neemt hier een voorbeeld aen: Daer sijn der, die men
niet

Te veel on sien en moet, om dat men dickmaels ziet

Dat haere Min verflacuwet en lichtlijck racckt aen 't
ebben

(Het kan u oock geschien) om dat zy niemand' hebbē

Daer zy jalours van zijn. 't Gaet veeltijds zo: een
mensch

Springt uyt den band, die 't al heeft naer zijn wil en
wensch.

't Sijn stercke beenen, die de weelde kunnen draegen.

Op dat de liefde dan niet koome te vertragen

So geeft haer alte met een sweep-flag die wat raeckt,

Gelijck men 't leuye paerd met spooren wacker
maeckt. (schieten:

Doet haer vermoeden dat ghy haer wel op mocht

Men moet somwijlen in de lamp wat oly gieten

Op dat sy weer ontvonck; so werd een nieuwe gloed

Door jalousy somtijds verweckt in 't koele bloed.

Acht u gelukkig zo 't u quaeme te gebeuren

Dat ghy een vrijster saegt om sulcken oorsaeck treurē:

Die bleyck van quaedheyd wierd om dat zy heeft ge-
hoort

Dat ghy behalven haar en ander vrijt, en voort

U vat-

U vatte by het hayr als of zy was bezeeten,
 Of krabde 't bachuys op, en zag u met bekreeten
 En vinnige oogen aen, en sonder wien zy niet
 Kan leven, evenwel om dat haer sulx geschiedt
 Wel wenschte dat zy kon. Maer so ghy my wilt vrae-
 gen

Hoe langen tijd dat zy hebb' over u te klaegen :
 So raed ick u voor best dat die niet lang en duyr.
 De gramfchap flacht den brand : wanneer het weeld-
 rig vuyr

Tot in de daeken raect so is 't niet wel te bluffen.
 Omhelft haer , neemt haer in uw armen' wilt haer kuf-
 Veegt wang' en oogen af, en ondergaet haer met (fen,
 Goe woorden : fiet dat ghy haer so ter neder zet.
 Soeckt haer te pacyen en met vriendschap t' onder-
 rechten.

Siet hoe de duyven doen: flus waeren zy aen 't vechte,
 Nu trecke-beckt het goed en is weer wel te vreen.
 Het duyfsen huckt en laet zich van den doffer treen:

Elck kenn' hem selven is een spreuck van oude tijen:
 Hy is alleen bequaem om wel te kunnen vrijen
 Die recht zijn waerde kent: dies, sijt ghy fraey en schof
 Van aengesigt, so stelt het vryelijck ten toon.
 Sijt ghy flux op u leen : heeft de natuyr van krachten
 En sterckt' u wel voorfien, zo doet u daer door achten.
 Sijt ghy bespraect en van de tong-riem wel gefneen,
 So swijgt niet veel, en toont die gaef in uwe reën.
 Singt, so ghy liefelijck en aerdigh weet te zingen
 En nae den eysch uw stem te hoogen en te dwingen.
 Maer die wel is bespraect die preeck niet als hy
 spreeckt.

So ghy een Dichter sijt, so houd u stil, en breeckt
 Haer 't hooft niet met uw rijm te seggen of te lesen.

Die minnen wil, die moet voor al geduldigh wesen :
 Lijdt en verdraegt, en ghy zult krygen door geduld
 En hulp van mijne kunst wat ghy begeeren zult.

Den

Den acker geeft altijd niet even volle aeren:
 'T is flaeg niet voor de wind voor die de zee bevaerē:
 So is de minnaers vreugd niet groot by al 't verdriet
 Dat hy te lyden heeft eer hy yet soets geniet.
 Daerom die minnen wil moet voor geen moeyte
 schroomen

En te gemoet zien wat hem al kan overkoomen.
 So meenigh knyntjen, als 'er 's nachts gaen te lavey,
 So meenigh bytjen, als er vliegen op de hey, (pen,
 So meenigh schulpjen, als er zijn op 't strand te rae-
 So meenigh vinckjen, als 'er in de bossen slaepen:
 So veel verdriet en pijn heeft oock het vrijen in.
 Sy zijn in gal gedoopt de pijlen van de Min.
 Die daer van werd geracckt moet het voor suycker
 achten

Wat bitter dat 'er van die pijlen was te wachten:
 So ghy nae uw meesters komt vraegen, sal de meyd
 Licht seggen, s' is niet thuys, en geeft u quaed be-
 scheyd:
 Al hebt ghy haer dan selfs gezien met eygen oogen
 Gelooft de meyd, en denckt mijn ooghe heeft my be-
 droogen.

Heeft zy u daghe geleyt en komt ghy aen de deur.
 Des avonds, vindt ghy daer het slot en grendels veur
 En niemand by de hand die daer op u souw wachten
 So zy u had beloofd: moogt ghy op straet vernachten
 Of gaen van waer ghy quaemt; licht dat de pry noch
 zeyt (leyt
 Wat maeckt hy hier so laet? mijn vrouw of joffrouw
 Nu lang te bed en slaep: wat heeft hy hier te kloppen?
 Wat raed voor u? ghy moet uw spijt en leed verkrop-
 pen:

Wanneer zy 't hebben wil so zult ghy by haer gaen
 En keert weerom als zy u niet te spraeck wil staen.

Indien der ymand is, die nevens u de vryer
 By uw meesterse maect, weest daer van geen benyer,
 Maer

Maer lijd het met geduld en doet te meer uw best
 Dat hy u niet en kom te werpen uyt het nest.
 't Geen ick u raede schijnt gevaerelijck te wesen,
 Maer een die dapper is dient geen gevaer te vresen
 Die 't steyl beklimmen derft verdient veel meerder lof
 Als die by d' aerde kruypt en krabbelt in het stof
 Soeckt hem met dienstbaerheyd en deugden t' over-
 winnen:

Ghy zult hem meester zijn en voorgaen in het minné
 Knickt zy hem toe, so fiet het met goe o ogen aen.
 Indien zy aen hem schrijft, so laet de brieven gaen
 Wanneer hy wil en magh so laet hem gaen en keeren
 Wanneer en waer hy wil: soeckt hem niet wegh tewe-
 ren.

Het sal u voordeel doen wanneer zy aen u ziet
 Dat ghy bescheyden zijt, noch over haer gebiedt
 Veel mannen lijden sulx in haer getroude vrouwen
 Om dat s' haer selven op haer eerbaerheyd betrouwen
 Daer andre, die wat naeu haer vrouwen doen belpien
 Zich naderhand gehoornt en uytgelachen zien
 Wacht u te klappen dat verborgend dient gehouwen
 En so ghy goed quartier by maegden hebt of vrou-
 wen

Past dat ghy 't niet en meldt; 't is een byfondere deugd
 Dat ghy verhoolen houdt 't geen ghy niet segge
 meugt.

Sie hoe dat Tantalus het klappen is bekoomen:
 Hy stickt van dorst, en staet in 't midden van de stroom-
 en:

'T ooft hangt hem boven 't hooft, en als hy daer nae
 hapt

So wijckt het van hem wegh om dat hy heeft geklapt.

Daer's noch een slimmer slag, die noyt geen gunst
 genooten

Of vrindschap van een vrouw: maer zuigen uyt haer
 pooten

Daer

Daer meen' ge vrouw en maegd werd lelyck mee be-
kladt

Schier of 'er niemand waer die 't haer geweygert had.
Als zy geen kans en zien van aen haer lijf te raacken
So doen s' haer best om haer daer van verdacht te
maecken,]

En yemand die zich noyt in sulx te buyten ging
Werd in haer eer gekrenckt door vuyle lastering.

Men doe dan vry sijn deur en alle vensters sluyten
Bewaer sijn dochters wel, houw' alle minnaers buyten
Wat kan der veyligh sijn voor sulcken wan-gediert
Dat haer in naem en faen niet leugenen schoffiert?
Weg, weg met sulck gespuys die willen doen geloven
Dat noyt gebeurt is, om een dochters eer te rooven.
Dit werd van my verfoeyt tot in den hoogsten graed
Die selfs niet hebben wil dat yemand roemt of praet
Van gunst van vrouwen die hy waerlijck heeft genoo-
ten.

Dat blijf, gelijk een bus, wel dicht en vast geslooten,
Of als een heyligdom dat niemand mag betreen.

Wacht u bysonder oock dat ghy de meysjes geen
Gebreeken en verwijt: die zich zo weet te houwen
Of hy se niet en sagh doet voordeel by de vrouwen.
Andromeda was een moorinn' en evenwel
Verweet haer Perseus niet dat zy was swart van vel
Andromecha wierd voor te groot van elck gehouwen,
Sy stack, gelijk men 't seyt, ver boven andre vrou-
wen

In hoogt' en lengten uyt: maer Hector zey alleen
Dat zy beknopt was, niet te groot noch niet te klein.
So ghy gebreeken ziet, die u in haer mishacgen,
Gewent's u voor een tijd met swijgen te verdraegen:
Sy sullen u daer nae so seer niet tegenstaen
Maer al van langer hand vermindren en vergaen.
Die 't vrijen eerst begint zal sijn al fins aen stooten.
Een koeltjen breeckt het lot dat eerst is uyt geschooten.

Een

Eer dat een nieuwe grif vereenight met den bast.
 Heeft sy wat tijds van doen, en staet in 't eerst niet vast
 Om wind te wederstaen: maer krijght sy tijd van wassē
 Dat sy de stam beloopt, sal s' op de wind niet passē.
 De tijdt wischte alle vuyl en pleck' en vlekken uyt,
 Sy neemt de schilferen en sproeten van de huyd
 Door de gewoonte sal uw neus de stanck verdraegen
 Die u in 't eerste plagh, ick weet niet waer, te jaegen:
 So sal de mis-stand door gewoonte mee vergaen
 En dat u nu mishaeft sal naemaels beter staen.
 Oock kan men dat somtijds met naemen wat verbloe-
 men:

Die vry wat swert is sal men een brunetje noemen.
 Die met haer een oogh lonckt maect daer een Venus
 van,

Een Pallass van een roff³: een die 't gebeent naeu kan
 Bedecken met haer vel die sult ghy tenger heeten.
 Die vet en fobbig is, en als zy wierd gemceeten
 Twee ellen en noch meer in dickten halen souw,
 Segt dat die poellig en een pros is van een vrouw;
 Segt dat een kort-gat swack en handsaem is van leden.
 Wilt yegelijx gebreck versoeten, en bekleden
 Met yet dat goed is en daer aldernaest aen paelt.
 Maer maect het niet te grof op dat ghy danck behaelt.
 Vraegt niet hoe oud zy is of in wat jaer gebooren,
 Bysonder so zy nu haer bloeysem heeft verlooren
 En dat den besten tijd haers levens is voorby,
 En 't hayr aen 't graeuwen raectt, de tanden uyt de ry.

Als ghy nu door mijn kunst uw Lief oock hebt be-
 houwen

Die ghy verkregen had, so vordert haer te trouwen:
 't Is reden dat ghy nae veel loopens en verdriet
 De soete vruchten van uw trouwe min geniet.
 En als ghy nae 't gebruyck en alle plechtigheden
 En wetten van het Land en kercken zijt getreden

In wettig houwelijck, en by uw lieve bruyd
Ter kamer in geraeckt, en de gordijn onsluyt
(Stae buyten , Sang-godin , ghy moogt niet binnen
koomen)

En als ghy nu uw plaets hebt nevens haer genoomen
So doet haer vriendlijck aen en laet terwijl uw hand
Niet ledig leggen in het bruylofs-ledekant.

Laet uwe vingeren gaen wreuyen en door loopen
De plaetsjes, daer de Min sijn pijlen plagh te doopen.

So heeft oock Hector by Andromache gedaen

Wanneer hy keerde van de Griecken dood te slaen.

Ghy , die de wellust van dat weyspel recht wilt
smaecken

Verhaeft' u niet te zeer om aen het eynd te raecken,

Maer peur' al sachtjes aen ; en als ghy zijt geraeckt

Ter plaetse , daer een vrouw het handelen vermaeckt;

So doe de schaemt' u niet weerom te rugge keeren.

Al doet s' u tegenstand als of s' u af wouweeeren,

Geeft haer goe woordekens, zucht onder uw gevley

Tot dat s' haer naeder tot de minne-storm berey

En den bespringer op haer wallen derf verwachten.

Draegt u dan mannelijck en toont uw volle krachten ;

Tot dat ghy voor een tijd uw hetten hebt gebluft

En moe gevochten in malkanders armen rust.

O N D E R W Y S I N G H.
V O O R
D E V R Y S T E R S

Eck heb de jonge mans gewaepent en bedreven,

Nu roepen vrouw en maegd wat hebt ghy ons te geven?

Waer mee voorfiet ghy ons om tegenweer te bien

Als wy ons nu of dan van haer besprongen zien?

Hoort vrouw en maegd: ick sal u mee de kunst gaen leeren

Waer mee ghy tegen haer u selven kunt verweeren.

Hebt bey gelijk geweer: hy krijge d' overhand

Die Venus en haer Soon heeft tot zijn onderstand.

Souw dees' in 't vol geweer ten strijde koomen treden

En d'ander naeckt en bloot, dat ware buyten reden.

Oock waer' het weynigh eers voor een gewapent man

Dat hy een vrouw verwon die haer niet weeren kan.

Maer mogelijk sal dus den een of d'ander spreekē:

Wat hebt ghy meer fenijns den slangen toe te steeckē?

Waerom ontsluit ghy voor den wolf de schaepe-koy

Om het onnosel vee te geven tot een proy?

Maer hoor: men magh de schuld aen al den hoop niet geven

Van 't quaed, dat maer alleen van weynig' is bedreven.

I Het goud en silver werd gekeurt nae zijn waerdy,

So doe elck meysje mee so veel als 't waerdig zy.

Daer werden so veel roers noch boogen niet gespanné

(Om yemand leed te doen) van vrouwen, als van mannen;

De vrouwen werden meer bedroogen van een man
Als mannen van een vrouw. Wiêrd niet Medea van
Den valſchen Jafon met haer kinderen verſtooten
En om de minne van een ander' opgeſchooten?
Stond het aen Thêſeus dat zijn Ariadne niet
(Wanneer hy haer alleen op 't eenſaem eyland liet)
Van 't zee-gevogelt tot het been toe wierd gegee-
ten?

De droeve Phyllis heeft haer wangen opgereeten,
't Hayr uyt haer hoofd geruckt door ongeduld, om dat
Haer Lief Demoföon zijn wederkomt vergat.
Eneas, hoog om zijn Godvruchtigheyd verheven,
Door onweer aen de kuft van Libyen gedreven
En daer geherbergt en gehaevent met ſijn vloot,
Gaf aen Vrouw Dido 't ſwaerd en oorſaek tot haer
dood.

Maer wat haer bragt om hals dat ſal ick u gaen ſeg-
gen:

Sy hebben haere min niet weeten te beleggen.
't Onbrack haer aen de kunſt: dees dient ghy te ver-
ſtaen

So ghy wilt dat de min niet heeft en ſal vergaen.
De liefde van de mans die werd door kunſt behouwen.
Dees was noch onbekent gebleven aen de vrouwen,
Maer Venus ſtönd voor my en heeft op my begeert
Dat deſe kunſt van my de vrouwen wierd geleert:
Wat quaed, ſey zy, heeft dit ellendig volck bedreven?
Ghy hebt s' in handen van gewapende gegeven
En in de Minne-kunſt de Jongmans afgerecht,
Daer dient oock van die kunſt aen deſe wat geſeght.

Staet by dan, Maegden, en hoort toe met bey uw
ooren

Dewijl my Venus tot uw meeſter heeft gekooren:
Onſangt hier leeringen, die de natuyr, noch wet,
Noch ſchaemt' of eenig recht te volgen u belet.

Gedenckt, van nu af, dat den ouderdom sal koo-
men,

Dat u dat blanck en blond sal werden afgenoomen,
So sult ghy geen en tijd vergeeten te besteen.
Wijl ghy dan meugt, en eer uw beste jaeren heen
Gelijck de stroomen gaen (waer van ghy dient te leeré
Als zy voorby zijn dat zy dan noyt wederkeeren)
So besicht uwe jeugd: de jaeren schieten heen
En die daer volgen zijn so goed niet in 't gemeen
Als die verlopen zijn. Op dese kaele struycken
Plagt het gebloemt te staen en liefelijck te ruycken:
Van desen doorn, die nu so droevig staet en naeckt,
Is my voor desen wel een roosen-hoed gemaect.
Den tijd sal koomen dat, ghy, die de vrijers buyten
Uw deur nu houdt en niet een venster soud onsluyten,
Een oud en lelijk wijf sult werden, en alleen
Verkleumen in uw bed, van niemand meer gevreen.
Geen vrijers sullen meer om 't goot-gat koomen janc-
ken,

Noch met een morgen-lied noch liefelijcke klancken.
Van Luyt of Violon in 't kriecken van den dagh
U locken uyt het bed, gelijk men eertijds plagh.
Men sal om uwent wil geen poock of degen trecken
Des nachts ontrent uw deur, noch de gebuyren wec-
ken

Door het geraes dat op de straeten mocht onstaen.
Sy slaepen nu geruft: die dingen zijn gedaen.
Men sal voor uwe deur geen Meye - boomen setten,
Noch ringh, noch traelijen besteecken met bouketten,
Noch uwe dorpelen ten halven van de straet
Bezaeyen met gebloemt vroegh in den daegeraet,

Hoe haestig werd het vel vol rimpelen en vooren!
Hoe ras is 't wit vergaen! hoe haest het rood verlooren!

Hoe ras vergraeuwt en vaelt de blancke klaere huyd?
Hoe haest valt alle schoon de Nijd en Tijd te buyt!

De

Die zijn nu dick en dicht, en overal verspreyt.

Het grove wild, dewijl 't zijn hoorens neder leyt,
Verjongt weer op een nieuw : de slang schudt alle ja-
ren

Haer vel weer uyt , en krijgt een nieuw : maer uwe
hayren ,

Als zy gevallen zijn, die komen niet weerom,

En alle fraeyigheyd vergaet door ouderdom.

Het roosje dient gepluckt wanneer het is ontloocken :

Werd dat in tijds gedaen , so blyft men onbesprooken.

Als die verfstreeken is so valt het selver af

En mist al het cieraed dat hem zijn waerde gaf.

So ymand by u komt die niet en soeckt te trouwen

Wat schae hebt ghy daer van ? hy laet u 't uw behou-
wen.

Het stael en 't yser slijt als 't veel gebesigt werd ,

Het slijpen dunt de steen al valt hy vry wat herd :

Maer so der sulck een komt om korts-wijl by u praetē

Ghy blyft de selv' en werd in uw geheel gelaeten.

Wat hinder lydt de kaers die men onsteken heeft

So ick my diene van het schijnsel dat sy heeft ?

Niet dat ick wil dat ghy so eenen aen sult houwen

Die daeglijx by u komt, en onder schijn van trouwen

Misschien wat anders soeckr: dat is mijn meyning niet:

Maer stoot haer niet voor 't hoeft daer ghy geen schae
van ziet.

Ick ben nu met mijn schip de haven uyt gedreven

En onder zeyl geraeckt : maer eer ick my wil geven

Te zeewaert in, sal ick beginnen hier van daen

Hoe ghy u draegen sult in ciersel en gewaen.

Ghy moet u dan voor eerst wel havenen en netten.

Die vuyl en flordig zijn die reeken ick voor sletten.

De wingert dient gesnoeyt en wil gehaevent zijn

Op dat hy druyven geef en overvloed van wijn.

Het zaey-land wil gebouwt en wel gesuyvert wesen

Of anders heeft men voor een slecht gewas te vreesen.

Wat is een hof als hy blijft leggen ongewiedt ?

Dat u vermaecken fouw dat streckt u tot verdriet.

De schoonheyd is een gaef, ten hemel afgesteegen ;

Dien die gegeven is heeft veel voor uyt gekreegen :

Maer hoe veel klaegt' er niet daer van te zijn misdeelt ?

Hoe veel en zijnder niet die 't aen de schoonheyd
scheelt ?

Die dees geweygert is heeft goede sorg te draegen

Dat zy haer netjes tooy' om haer te doen behaegen.

Fraey opgesmockt en wel geadjusteert te zijn

Maeckt meenig meysje schoon , ten minsten in den
schijn.

Men fiet de schoonheyd self vervallen en verflensen

Indien sy werd verzuymt van haveloose mensen.

De schoone kinderen die moeten zijn bewaert

Voor wind in den April en voor de zon in Maert

Al plaght men hier in 't land zich so niet opte
schicken

Met stricken, met galands, met allerhande quicken,

Men was doe slecht en recht en droeg een slippen-
doeck.

Geen honderd ellen lint versnee men tot een broeck.

Des Graeven dochter kreegh twee roo fluweele mou-
wen

Voor 't alderkostelijckst wanneer zy fouw gaen trou-
wen :

Maer wat was toen den Haeg? een onbetimmert dorp!

Daer 't nu van scheelt als een Canon-schoot van een
worp.

Een edle Joffrouw trouwt nu heel in 't silver-laecken,

In 't wit satijn een die daer niet eens by kan raecken.

Wat 's nu een keursje van damast of armozijn ?

Wie yet is , moet' er al een hebben van satijn

Die eertijds moy was met twee kleurde kaffe-mouwen

Een rock van weerschijn en een heere-saeyen bou-
wen.

Eerst

Eerst was 't een stroyen en daer nae een loyen Haeg,
Nu is 't een gouwe, die noch toeneemt alle daeg.

Wat was het Hof, so 't van de Graeven is gebouwen?

Nu onlangs heeft m'er een gemacckt voor oude vrouwen

Als waer 't een kleyn Paleys: niet uyt de schat-kist van
De Graeven, maer uyt zucht die een gezeegent man
Den armen luyden droeg, en liever aen zijn Erven
Wat minder achter liet om zaeliger te sterven.

Wat scheelt dat by den tijd van huysden en van ouds?
Gelijck een stock-beurs by een kooré-zack vol gouds:

Den Adel plagt zich meest te landewaert te houwen:
Daer hadden zy veel-al haer huysen en gebouwen,
Oock in den Haeg, wanneer zy quamen in de stad
Om by de Graef te zijn, die daer zijn Hof toen had.
Daer sijn der sommige noch overig gebleven
Maer door den tijd meest al haer naemen uyt gewre-

ven,

Die 't Huys van Affendelft en Egmond noch behouwt.
Maer wat sijn dees by die men onlangs heeft gebouwt?
Hoe weynig by hoe veel? wat siet mer nu Paleysen
Die uyt het wel-zand nae de lucht en wolcken reysen!

Het Princen-Hof, dat in het Noorder-eynde staet
Van waer men met een straet tot by de zee toe gaet,
Daer Vrouw AMELIA haer woon-plaets heeft ge-

noomen,

Plagt eertijds aen den * Heer van Brandwijck toe te
koomen,

En in den ouden tijd, daer ick van spreek, en was
Hier geen so schoonen huys, dat daer by quam te pas

In den geheelen Haeg: maer wat ist nu geworden?

Prins HENDRICK, die 't Rapier des Veldheers
pleeg te gorden

ZZ 4

Op

* De Vader van mijne Huyfvrone, ende is het selve huys nae zyn
overlyden by haere Voogden tot haeren profijte verkocht.

Op zijne zijd', en Voor de Vryheyd heeft gewacckt,
 Heeft het vergroot en tot een heel Paleys gemaect.
 Gaet nae de Vyverberg : daer ziet ghy hoe de Lin-

den
 Ten noorden zijn bewalt met huysen voor de winden
 Om haer dat goore goed te weeren van het lijf :
 De beste, die daer staen, sijn nieuwe vier of vijf.
 Komt op de Kneuter-dijck , daer Ridderen en Hee-

ren
 Wel eer tournoyden met hun lancyen en speeren,
 Die noch van ouds den naem van het Tournoy-veld
 voert :

't Was eertijds groen , en nu is 't meest met steen ge-
 vloert.

Gaet voorder nae 't Voorhout , daer ghy een ry sult
 vinden

Van huysen , wederzijds van 't wandel-rack der Lin-
 den,

En nae den elleboog ten oosten noch een ry

Tot daer den Doelen sluyt de zuyd' en wester zy.

't Gedenckt my dat dees drie de beste plaetsen wae-
 ren

Van heel den ouden Haeg ('t is in de vijftigh jaeren
 Geleen daer ick van spreek) maer 't was 'er toen so
 niet

Als 't tegenwoordig is : 'k heb huysjes daer met riet
 En stroo gedeckt gezien, die nu sijn hoog gespannen
 En flickeren van ley' en glinsterende pannen,
 Meest nae het eynd ten noord' en oosten van 't Voor-
 hout,

Die meestendeel, of al, zijn by mijn tijd gebouwt.

Laet ons van hier nu nae den nieuwen Haeg toe
 koomen.

Gaet lanx de Vyver daer zy oostwaerts aen komt
 stroomen.

Siet

Siet wat gebouwen dat daer tegen 't westen staen.
Elck om het heerlijckst : daer die nae 't Hof toe gaen
Passeeren een Paleys, dat Maurits van Nassouwen
Heeft uyt het waeter aen de rechter hand doen bouwē.

Komt op het Pleyn: hoe rijck is 't meest alom beset
Behalven aen het, west, daer 't Aecker-land is met
Een lange muyr bevrijdt, tot daer het aen de Pooten
Werd met een schoon gebouw van Zuylichem ge-
flooten !

Dit was wel eer den Thuyn daer 't warmoes quam van
daen

Dat nae de keucken des Stadhouders plag te gaen.
Gaet voort nae 't Oost, daer ghy een brugge moet pas-
seeren .

Hier is een schoonen hoeck van huysingen van Heeren
En streckt zich zuyd en oost. Als ghy daer komt aen
't end

So is het tijd dat ghy uw cours nae 't noorden wend
Daer met een wijde gracht de burgh-wal werd geschey-
den

Van 't bosch af, daer men 't wild ziet in de koe-kamp
weyden.

Hier sult ghy op een hoeck een groot en swaer gevaert
Ontmoeten, dat daer van den Heer van Beverwaert

Geset is, die daer eerst beginnen heeft te bouwen,
Gevolgt van andre die 'k niet al en heb onthouwen.

Aen 't eynd ten noorden staet het huys van Buseroy,
Een vast en dapper block, en binnen wel so moyl

Dat hy zijn Meester daer met eere souw logeeren.

Die dan den hoeck-om aen de flinckerhand wil keeren
Langs de Plantage nae 't Voorhout toe, vindt daer
weer

Veel schoone huysen, daer de Graeflijckheyd wel eer
Haer entereyen had en boomen plag te queecken.

Maer laet ons keeren en weerom te rugge steecken

Z y s

Nae

Nac 't uyl-geboomt, en dan bree gangen westwaerts.
gaen

Door 't zuyden van den Haeg tot daer de moolens staen

Hier sulje een heele stad van nieuwe huysen vinden

Waer by veel oude zijn als heyfteren by Linden.

Toont in den ouden Haeg my eens Prince-gracht:

Toont my so langen streeck van diergelijke pracht.

Daer nu gebouwen staen met hoog-verheven kruynen

Daer stond een Susterhuys, daer lagen warmoes-tuynen,

Daer wiesfen lies en bies: daer 't op sijn beste was

Daer won men soomers hoy, daer ging de koe in gras.

Maer als ick spreek van u te cieren en te toyen

So wil ick niet dat ghy zult al uw goed vermoyen:

Dat ghy aen een gesteeent hangt duysenden te kost,

Of om een paerle-snoer uw Capitaeltje lost.

Weest niet te kostelijck in veelerley juweelen.

Waer door ghy somtijds meynt een vryers hert te
steelen

Daer jaegh j' hem wel mee wegh. Sy willen aen geen
maegd

Die so veel middelen aen sulcke dingen waegt

Het is geen groote kunst een kostlijck wijf te trouwen,

Maer haer in sulcken staet te kunnen onderhouden.

Weest net: de nettigheyd bekoort de jongmans veel,

Meer als een kostlijck kleed of eenig dier juweel.

Den toy geeft somtijds meer als youw' of silver rocken.

Weest aerdig opgehult, let op uw hayr en locken.

Die geestig is, parcert haer met een kleynigheyd

Somwijlen beter als die 'r veel te kost aen leyt,

Daer toe is nu meer hulps als in voorlede tyen:

Wat zijn hier winckelen van Franse kraemeryen!

Al wat'er op 't Paleys te koop is te Parijs

Krygt ghy nu in den Haegh, doch voor wat meerder
prijs. (nen:

Ick heb 'er hier gekent die 't met een maers begon-
Nu komt die koopmanschap met vol-gelade tonnen:

Nu

Nu is'er niet een straet of steegje, daer men niet
Een winckel twee of drie elck op zijn fraeyste ziet.
Nu vindt mer alle sflagh van soete gentilleffen
Om Coninginnen te verciere en Princeffen,
So dat veel jofferdoms van buyten komt van daen
Om hier van alle dingh de mode te verstaen.
De kramers passen op om yder te pareeren
En alles nae den eysch op 't naeufte t' adjusteeren
Waer in 't voornaemste van dat heyligdom bestaet.
De Joffers sijn bestelt; de meester packt en laedt
Syn krameryen in haer kofferen en doosen.
Heel wel te vreen sijn waer voor geld te moogen loo-
sen.

Ghy meysjes dan, die selfs in 't Haeghje woont,
siet toe

Dat yder oock van u hier mee haer voordeel doe.
Al is het licht en dicht het kan u doen behaegen
Misschien meer als het goud dat lompe deerens drae-
gen.

Als die daer komen op haer toffels slurven aen
Met silver op het lijf dat sy 'er krom nae gaen.

Maer all' en dient ghy u niet even eens te cieren;
Dat kan en moet geschien op veelderley manieren.
Maer yder kiese dat haer best en aerdigst staet
En moet te vooren met haer spiegel gaen te rae.
Wie lang van trony is, wie bol en rond van kaecken
Dient nae haer aengesigt wat reekening te maecken.
Dees binde 't hayr op dat een ander lelijck staet,
Den eene krulle dat een ander hangen laet.
Die 't lang en schoon heeft doe 't om hals en schou-
dren speelen,

Dat d' een ondecken magh dat moet een ander heelen;
Dees legh' haer kapjen af, die houwe 't op haer hooft
So 't hayr wat is vergraet of door den tijd gerooft.
Maer dese mistand kunt ghy door de kunst versoeten
En dat gevallen is met leuge-locken boeten:

Maer

Maer neemt geen volck daer toe die 't niet te recht
verstaen,

Want die u helpen most die souw u wel verraen.
Eer teld' ick al de blaen die op de boomen groeyen,
Eer al de byen als de boeckweyt is aen 't bloeyen,
Als de verscheydenheyd van 't vrouwelijck getoy :
Daer 's niet een dag of zy bedencken eenig moy.

Wat het gewaed belangt en hoe ghy u sult kleden :
Aen kostelijcke kleur veel gelds te gaen besteden
Dat prijs ick niet. Waer toe so veel daer aen verspilt
Daer ghy doch hebben kunt al wat ghy wenscht en
wilt

Van allerhande fraey' en aardige koleuren
Voor veel geringer prijs ? sy leggen voor de deuren
Der winckeliers, en 't huys is binnen bet voor sien
Om u de kust en keur van alles aen te bren.
Sy sijn zo veelderley, men weet se niet te noemen.
De weelige Natuyr speelt aardig in de blomen :
So drinckt de zy en wol oock alle verwen in,
En elck bedenckt wat nieuus om voordeel en gewin.
Kiest uyt al dese die u alderbest behaegen,
Maer sonderling die elck best voegen om te draegen.
Kleedt u in 't swart so ghy sijt wit en blanck van vel :
'T swart voegt de witte best , 't wit staet de bruyne
wel.

Maer Haegse Joffertjes, ghy zijt geen slechte leeken,
Geen veen-boerinnnetjes, om lang met u te spreken
Wat dat men door de kunst te weege brengen kan
Om goelijcker te zijn of schijnen aen een man.
Ghy weet de Lelien haer wit, de roode Roosjes
Haer rood t' ontleenen uyt uw potjes en uw doosjes :
Ghy weet wat plaestering dat ghy gebruycken moet
Om wit te zijn, en wat uw wangen bloofsen doet :
Ghy weet met het pinçet uw wijnbraeuw te besnoeyen
En 't overtolligh hayr met wortel uyt te roeyen,

En

En so 't wat enckel staet te helpen met het roet
Van een gebrande speld, dat haere dunte boet:

Maer, die u dus behelpt met smeeren en blancketten,
Vergeet uw doosjes niet noch potjes weg te setten,
Laet die niet al te lang op uwe taefel staen,

Doet haer ten eersten van uw nacht-packet van daen:

De kunst waer door ghy soeckt wat schoonheyds
uyt te werken

Die moet verburgen zijn, men dientse niet te mercken,

So kan s' u voordeel doen: maer breeckt het schennis
uyt

Krijgt hy een afkeer die de zalf nam voor de huyd.

Wrijft uwe tanden niet al zijn sy wat beladen

Met vuyligheyd, noch strijckt uw handen met pomaden

In tegenwoordigheyd van yemant die u vrijt:

Het doen bestraf ick niet, maer 't sien moet zijn vermijdt.

De wol van uwen rock quam eertijds vande schaepen

Waer mee den eygenaer plagt in de pis te slaepen:

Had ghy de vacht gesien eer dat sy wierd bereydt

Uw maegh had omgekeert van al de vuyligheyd.

De schoe, daer ghy uw voet verwaerdigt in te steeken,

Was eerst een stinckend vel: ick derf'er niet van
sprecken

Hoe lelijck dat het was doe 't eerst te voorichijn quam

Als het de loyer uyt sijn vuyle loy-put nam.

Mijd u te laeten zien dat niet gesien wil wesen.

Dat lelijck is om sien werd naemaels wel gesesien,

Maer als het is gedaen. Bestelt uw aengesicht

Wanneer men meynt dat ghy noch op uw bedde light,

So sal men sulx van u mischien niet eens vermoeden.

Die daer mee besig is moet haer voor 't sien behoeden.

Sluyt

Sluyt dan uw kaemer, dat daer niemand binnen kom.
 Waerom wilt ghy dat ick de reden zie, waerom
 'T wit op uw vel, 't rood op uw koontjes is geseeten?
 'T is voor de jongmans best veel dingen niet te weeten.

Men deekt veel voor het volck dat niet en dient gesien:

So moet dat oock in ons bywefen niet geschien.
 Maer ick belaft u niet uw kaemer toe te fluyten
 Als ghy gekemt werd, so ghy vlechten hebt en tuyten
 Die dick en weeldrig zijn, en als zy zijn ondaen
 Om uwe schouderen als wijngaerd-rancken staen
 Wacht u voor al dien dagh van gemelijck te wesen.
 Hebt oock geen kapster, daer ghy voor behoef te vreesen

Dat zy u quetsen sal of schrappen met een tand
 Van uwe kam, of speld, of naegel van haer hand.
 Die sober is van hayr mag wel een schild-wacht setten
 Voor aen den dorpel om den ingangh te beletten
 Dat niemand onversiens haer overloope, daer
 Sy zit bloots hooft en heeft of geen of weynig hayr
 Dit was de meeste spijt die haer kon overkoomen:
 Als 't loof gevallen is, wat is dan van de boomen
 Wat is een wey wanneer zy sonder groente leyt?
 Wat is een Roos wanneer zy van haer blaedjes scheydt
 Ick heb de schoon' alleen niet in mijn school geropé
 Maer oock de lelijke: zy staet voor yder open
 Wie lelijck is of schoon: maer des' is niet so veel
 Gelegen aen mijn kunst dien schoonheyd viel ten deel
 Daer sal een vryer zich van selfs wel aen vergaepen.
 Als 't stilt in zee is magh de schipper leggen slaepen:
 Als 't ongestuymig is dan dient hy toe te zien:
 Nochtans is 't yet van 't geen men felden ziet geschien
 Dat yemand so volmaect in schoonheyd wierd gevonden

Dat sy geen feylen had die haer niet wel en stonden.
 Geen

Geen jonckvrouw is so schoon dien niet met al mis-
staet :

Elck soeck' haer misstand te bedecken door mijn raed.

Gae zitten, zijt ghy kort, so schynt ghy niet geseeten

T e zijn, wanneer ghy staet. Die haer gebreken weetē

Die moeten zien wat zy daer tegen sullen doen.

Die groote voeten heeft verblom se met haer schoen

Die slim van lichaem is moet met haer snyer spreken,

Die weet een hooge schoer, een bultje te versteeken

Dat men 't niet licht en merckt so 't niet te groot en is.

Hier vult hy wat, daer neemt hy van een walleviss

Daer hy het lijf mee stijft dat het zijn stand mag hou-

wen,

Of treckt haer (derft hy zijn balijnen niet betrouwen)

Noch wel een harnas aen' Draegt kleeren ruym en

wijd

Die wat afvloeyen so ghy ranck en schrapel zijt:

Sijn uwe vingers dick, so soeckt se te bedecken,

En mijd, so veel ghy moogt, uw handschoen uyt te

trecken

Bysonder als ghy spreekt: uw hand moet niet veel gaē

So zy niet fraey en is wanneer zy is ondaen.

Indien uw aeffem stinckt, so moet ghy niet vergeetē

Dat ghy met niemand spreekt voor dat ghy hebt on-

beeter.

Komt hem oock niet te nae met wien ghy spreken

moet

Op dat hy niet en merck 't geen beter waer verhoedt

Sijn uwe tanden swart, of groot, of uytgewassen,

So dat zy in de ry van d' andre niet en passen,

So rae ick u voor best dat ghy u selven wacht

Dat ghy niet ongeschickt met open monde lacht

Door aerdigh lacchen laet zich yemand wel bekooren.

Daer sijn der die haer mond op sparren tot haer ooren

En lacchen luyder-keels, of trecken 't aensicht slim

En greinsen anders niet als een verschrompe Sim,

Of

Of weeten niet wanneer s'er dienen uyt te scheyen,
 Of schijnen heeft, in plaets van bly te zijn, te schreyen,
 Of maecken so veel on-manierelijck gebaer
 Als of haer lijf vol pijn, haer buyck vol wurmen waer
 Wilt dan uw tanden niet te zeer in 't lacchen blooten.
 Maeckt propre mondekens en houd se half geslooten
 Lacht met een stemmetje dat teer en vroulijck gaet:
 Schreeuwt niet, gelijk als zich een esel hooren laet.

In 't lacchen hebt ghy u hier nae te reguleeren.
 Hoe verre gaet de kunst! ghy moet oock schreyen leeren,

Die dat kan doen, wanneer en waer en hoe zy moet
 Die heeft een kunst geleert die menigh voordeel doet.

Daer sijn der, die niet al de lettren nae behooren
 Uytbrengen kunnen, dat in sommigen haer ooren
 Bevallig schijnt te zijn en vrouwen wel te staen
 En daerom zijnder die zich 't lisp en wennen aen
 Enmeynen aerdigheyd te steken in gebreken,
 Dies dwingen zy haer tong tot een belabbert spreekē
 En leeren achterwaerts in plaets van voorts te gaen:
 Weet ghy daer voordeel by, ick wil 't niet tegenstaen.

In 't gaen is oock al veel bevalligheyd gelegen.
 Daer's meenig vryer, die een af keer heeft gekregen
 Of lietde tot een maegd om dat sy hem in 't gaen
 Of mee of tegen viel. Gins komt een joffer aen,
 Die treedt gelijk een Pacuw en prônckt met lange
 kleeren

Als Junoos vogel met de rijckdom sijner veeren
 Als hy syn staert ondoet en recht zijn pennen op
 Met duysend spiegelen om 't schoonst tot in den top!
 Hier sie j' er een op straet die wragglen gaet en trap-
 pen

Gelijk een gans, of als een veer-wijf aen komt stap-
 pen:

Daer komt een fiere pop, die treedt so naeuw en net
 Dat sy drie treedjes pas in een fauciertje zet

En 't vierden op de kant, en vreeft haer te verschryen
Indien sy een van die een stroo-breed mocht verwyen.
Houd in uw gang, als in meer andre dingen, maet:

'T is boersch of te gemaect al wat daer buyten gaet.

Leert singen: door de zang is meenig te bekooren.

Sy laete, die het ken, somtijds haer keeltjen hooren.

De stem heeft sommige gedient voor koppelaer:

Sijt ghy daer mee begaeft so meent uw voordeel waer!

Past dat ghy u voor ziet van veelerhande wijsen.

Al wat uyt Vranckrijck komt, al 't nieuw dat ghy
hoort prijfen,

Leert daer de wijsen van, de woorden oock: of ziet

Dat ghy een Dichter krijgt, die u een aerdig lied

Maeck op de selve wijs; wy zijn nu van Poeten

Voorsien in overvloed, die daer wel raed toe weeten!

Is onsen Bruno doot die veel dee om de wijn:

Ghy kunt van andre wel om niet geholpen zijn.

Leert op de Luyt, leert op de Clavecijmbel speelen.

De snaeren hebben macht om yemands hert te steelen.

De bosschen, het gebergt, en meenig grousaem dier

Trock Orfeus nae hem toe door zijn beroemde Lier.

Ariens avontuyr wien quam dat niet ter ooren?

Al zijn de vissen stom, zy hebben lust in 't hooren.

Een Dolsijn bergde hem als hy zich buyten-boord

In zee begaf, daer zy zijn snaeren had gehoort.

Wie slaet 'er twijfel aen dat ghy moet kunnen danf-
fen?

Neemt daer gôe meesters toe: best leert men van de
Franssen

Hoe dat men nijgen, hoe men 't lichaem houden moet

Hoe hooft, hoe armen, hoe het achterst, hoe de voet.

'T is over al nu met *la beste* met *pycketten*

Met *lentrelu* te doen in kaemers en Saletten,

Men speelt 'er met de kaert om groot, om minder geld.

Hebt ghy u selven daer aen taefel mee gestekt

En sijn der jongmans by, so toont u in het speelen
 Maenierelijck en heus, en valt 'er geld te deelen
 Grijpt niet te gierig toe: in 't speelen met de kaert
 Laet meenig meysje zien hoe dat zy is van aert
 'T spel is geen schaepen hōen: nochtans moet ghy
 niet maecken

Dat ghy met yemand aen 't krackeelen komt te raeckē
 Om eenig ongelijck dat ghy of lijdt of doet,
 Daer onlust uyt onstaet en hevigheyd in 't bloed,
 Waer door men voorder komt aen 't schelden en ver-
 wijten

So dat men altemet van boosheyd raeckt aen 't krijten.
 Hebt ghy een vryer: foeck ghy wel by hem te staen:
 So wacht u sulck een schand' en mislag te begaen.
 Al is 'er aen 't geluck in 't speelen veel gelegen
 Noch werdt 'er wel een pot door gaeuwigheyd gekre-
 gen:

Maer die haer selven als zy werdt verongelijckt
 Bedwingen kan, wint meer als die het potje strijckt.
 Daer 's meer geoorloft aen den broeck als aen de
 doecken:

Een jongman staet het vry een dochter aen te foecken,
 Maer 't en betaemt haer niet dat zy 't een jongman
 vraegt

Of hem de wond ondeckt die zy verborgen draegt
 Begeeft u (dit is uw geoorloft) op de straeten.
 Die waer te koop heeft moet se zien en kijken laeten.
 Van dat verhoolen blijft krijght niemand kennis van.
 Wie heeft 'er t reck tot yet dat hy niet kennen kan?
 Al waert ghy noch so schoon van aengesight en leden
 En so het niemand wist wie souw uw huys betreden?
 Wie is 'er die nae 't fruyt van uwen hof verlangt
 Indien hy niet en weet wat dat 'er binnen hangt?
 Schoon ghy een Orfeus waert, wien souw uw spel be-
 kooren

Indien men nimmermeer uw snaeren quam te hooren?
 Was

Was a. Venus van Apel niet afgemaelt, wie souw
Geweeten hebben van de schoonheyd van die vrouw?
Sy was noch onbekent. Homerus waer vergeeten,
Wat souw men nu van dien vermaerden Dichter weeten

Had hy sijn Ilias niet aen den dagh gebracht
En dat onsterflijck werck gesmoort was in de nacht?
Had Danae altijds gefeten in den tooren
Men had van haer of niet of weynigh kunnen hooren:
Sy waer' een ouwe bes geworden, sonder dat
Men van die schoone maegd oyt yet geweeten had.
Sit daerom niet altijds in huys gelijk bagijnen,
Maer wilt somtijds op straet of aen de deur verschijnen:

Rijdt met de koetsen uyt, of gaet te voet, nae dat
Een yder is vān staet; begeeft u door de stad;
Is 't mert-dagh, nae de mert, quansuys, om wat te
koopen;
(Hier vindt men vryers die op een gesichjen hoopen)
Is 't preeck-dagh, nae de kerck; daer meenig wacker
quant

Meer nae de meysjes fiet als nae de Predikant.
Als 't kermis is, so moet ghy nae de plaetsen wijcken

Daer dan de kraemen staen en spullen zijn te kijcken.
Gaet de Comedy zien, daer meenig graeg gesel
Sich vinden laet meer om de kijcksters als om 't Spel,
Daer ghy gesien kunt sijn, 't zy dat 'er Duytsche speelen

't Zy dat de Fransen ons onsluyten haer Tooneelen.
Daer hy veel duyven ziet daer vliegt de valck nae toe
Op dat hy daer een roof van eene maer en doe:

A a a 2

Daer

a. Apelles had Venus geschildert, maer de schildery was noyt heel
op gemaect, ende also hy ondertussen was koomen te sterven so
is 'er niemand gevonden die daer aen heeft willen vergaeren om
die op te maecken.

Daer groote kuddens zijn daer gaen de wolven loeren
 Om maer een eenig schap uyt allen weg te voeren:
 So moet een jonge maegt haer somtijds laeten zien
 Aen veelen, of 'er een by al den hoop misfchien
 Gevonden wierd, die zy tot haere min kon trecken.
 Ghv die daer foeckt de lust van yemand op te wecken
 Vertoeft wat hier en daer en blijft somwijlen staen
 En fiet hem overhoecks oock wel eens vriendlijck aen.
 'T geval geldt overal: die visschen foeckt te vangen
 Verloopt niet daedelijck, maer laet zijn hengel hangen
 Of 't vischje bijten wouw: de vangst valt oock wel
 goed

Daer het den hengelaer zomwijlen minst vermoedt,
 Siet aen de jaegers, die door bosschen, heggen, ha-
 gen,

Somwijlen te vergeefs met hondert bracken jaegen,
 Hoe dat 'er altemet een haes, een ree, of hert
 Van selfs in 't garen raeckt dat niet gedreven werdt.
 Wat was 'er minder voor Andromeda te hoopen
 Daer zy gebonden stond en zag het backhuys open
 Van 't groufaem zee-gedrocht, als dat 'er met een
 vlucht

Een Ridder koomen souw van boven uyt de lucht,
 Dien zy in 't midden van haer traenen souw behaegen?
 Wacht u voor vryers, die gaen proncken alle dagen
 Als poppen langs de straet, als quaemen 's uyt een kas,
 Haer pruycken opgestrijckt en 't hayr vol kraemers as.
 Dat volck haer ambacht is de Joffers op te wachten:
 Maer al haer woorden moet ghy niet ter wereld achtē.
 Al wat zy seggen is haer daegelijxse praet:
 Sy doet onwijffelijck die zich daer op verlaet.
 De tael, die sulck een houwt, die heeft hy wel gehou-
 wen

Aen honderd andere: daer valt niet op te bouwen
 Haer min is wanckelbaer, die nergens vast en staet
 'Z' is als een dwael-licht, dat van 't een op 't ander gaet.
 Wacht

Wacht u voor vryers, die somtijds van buyten koo-
men

En hebben tijtlen van Heeren aengenoomen.

'T is licht een kaelis die zich uytgeeft voor een Heer:

'T is licht een vuylick, die 't gemunt heeft op uw eer:

'T is licht een gaeu-dief, die u wat foeckt af te steelen

En maectt zich meester van uw spaer-pot en juweelē.

Raeckt hy in hechtenis: wat hebt ghy aen de vent?

Hy krijgt wat op zijn rugh en ghy zijt half geschendt:

Vind men noch yet by hem, dat hy met quae practij-
ken

Van u gekregen heeft: wat valt' er nae te kijken?

'T Komt in de handen van mijn Heer den Officier

En 't blijft' er licht voor de Justicy en Cippier.

Wacht u voor sulcke, die haer goed verdomineeren

Met snoode boeve-jacht, met tuyssen en hoereeren,

Met zuypen nacht en dagh: Dees setten een op al

Op hoop dat een rijk wijf het weer betaelen zal:

Maer een die 't zijn verspilt zal die het uw bewaeren?

Die ruym-schoots is gewent sal die bekrompe vaeren

So lang hy werdt gedient van het gety en wind,

En nergens zand of plaet in 't diepe waeter vindt?

Wacht u in houwlijck met een lichtmiste vergae-
ren

Ghy raeckt van een: hy moet nae 't warme land gaen
vaeren.

Men vindt het best op dat het goed behouden blijf:

Ghy zit en kijckt, en zijt noch maegd, noch weeuw,
noch wijf.

Al zijt ghy bey al rijk, al waert ghy tweemael rijcker,

Al is 't gelijk portuyr en 't gaetje nae de spijcker,

Ghy streckt u selven en uw ouders tot verdriet

En klaegt en werd beklagt, maer 't klaegen helpt 'er
niet.

Daer sijn der onder u, die meer als eens bedroogen:

Den naem wel krijgen dat zy selver niet en doogen:

Siet daerom toe dat ghy u niet bedriegen laet
 En leert aen andere hoe dat het haer vergaet.
 Voor sulcken volck moet ghy uw deur geflooten hou-
 wen,

Noch op haer woorden noch haer eden u betrouwen.
 Die 't eens gedaen heeft sal 't zich noch eens niet on-
 sien

Als de gelegentheyd zich weder aen sal bien.
 Gelooft geen jongman die een dochter heeft bedroo-
 gen :

Heeft hy 't ten heyligen geswooren en geloogen,
 Hy sal 't noch eens wel by de selve heylgen doen.
 Heb ghy uw eertje lief, wilt u voor sulcke hōen,
 Maer slaept'er yemand by een jongman, die te vooren
 Niet nae gekomen heeft het geen hy had beswooren,
 En weet zy dat : wat scheelt het my, of zy haer bil
 Wil branden, als zy op de bladders sitten wil;
 Ick heb voldaan en my ten overvloed gequeeten.

Indien uw vryer u door brieven yet laet weeten,
 So hebt een meyd, dien ghy 't ontfangen toe betrouwt.
 Breeckt brief en zegel op , ziet wat zijn schrijvens
 houdt.

Maer als ghy 't leeft zo wilt u zinnen daer toe geven
 En let met aendacht op het geen hy heeft geschreven,
 Of 't geen geveynstheyd is, dan of 't uyt ernst geschiedt.
 Schrijft oock weerom aen hem, maer overhaest u niet.
 Stelt het wat uyt : dat is als peck in 't vyer gesmeeten.
 Maer wacht oock niet te lang als of hy schein ver-
 geeten :

'T geeft somtijds achterdocht als of men wierd ver-
 smaedt

En 't doet de liefde wel veranderen in haet.

Weest niet te ree om hem ten eersten toe te seggen
 Het geen hy in zijn brief u mocht te vooren leggen :
 Oock rāe 'k u niet hem zijn versoeck plat af te slaen :
 'T is best hem tusschen hoop en vrees te houden gaen,
 Doch

Doch zo, dat hy meer heb te hoopen als te vreesen.
Uw woorden moeten klaer, uw schrift moet leesbaer
wesen.

'T gebeurt somtyds dat zich uw vryer daer aen stoort
Dat ghy hem niet een brief kunt schrijven so 't be-
hoort.

De schoonheyd valt ons af in maegden en in wijven
Wanneer men ziet dat zy so kinderachtig schrijven.
Haer brieven zijn somtyds niet eene mispel waerd
Die slecht zijn ingestelt en hebben hoeft noch staert:
Maer als ghy op sijn brief weer antwoord hebt ge-
schreven

Moet ghy 't uw meyd of aen een trouwe jonge geven
Op dat het niet en raeck' in een verkeerde hand,
Dat licht gebeuren kan by eenich misverstand.
Dies is 't oock goed dat ghy meer letteren leert maec-
ken

Als eenerhande slag, om u in fulcke saecken
Te dienen van een hand, die niemand is gewent
Van u te zien: so kunt ghy beter onbekent
In fulcken voorval, en uw min verhoolen blijven.
Wilt oock uw brieven met uw naem niet onderschrij-
ven,

Maer besigt wederzijds een strick of merck, daer ghy
Malkandren by verstaet, dat niet bekend en zy.

'T is niet genoeg dat ghy van aengesigt en wesen
Sijt waerdigh om bemint te werden en gepresen:
Met fraeye zeden moet de schoonheyd zijn gekroont
'T verciert een maegd dat zy een vreedsaem wesen
toont.

De vrede voeght den mensch, de gramscap wilde die-
ren.

Siet dat ghy meester blijft van alle quae manieren.
Weest niet oplopende, noch al te ras te paerd:
Bedwingt u selven so ghy haestig zijt van aert.

De gramſchap doet het bloed ſwart worden in zijn
aëren :

Uw oogen branden of het ſlangen oogen waeren,

Uw aenſigt ſwelt en ghy geliſcht u ſelven niet ;

So j' in een ſpiegel ſaegt als 't bloed van gramſchap
ziedt ,

Men vond' er weynigh, die haer eygen aenſigt kenden.

De hovaerdy kan oock een ſchoone jonckvrouw
ſchenden

Een opgeblaefte loopt haer ſelven in in de licht :

Door een meewaerdig oog, een lonck, een ſoet geſicht

Daer laet een man zich door aenlocken en verleyden

Die trots ontmoet werd ſal haest uyt het vryen ſchey-
den :

Een ſpijtig aengeſigt heeft een verburgen zaed

Waer uyt gemeynelijck niet anders ſpruyt als haet.

Die vriendlijck op u ziet wilt die den rug niet keeren,

Maer hem weerom met een beleeft geſigt vereeren,

Lacht hy u aen : ſo doet geliſcht hy heeft gedaen.

Wenckt hy u toe: ſo neemt het met een wenckjen aen.

Als 't dertle Venus-wicht dit voorſpel heeft gehou-
wen

So is de grond geleyt om verder op te bouwen :

Dan haelt hy pijlen uyt zijn kooker voor den dag

Die ſcherper zijn, en daer hy 't hert mee raecken mag.

Een die blygeeftig is daer zijn wy toe genegen,

Maer die ſwaermoedig zijn die ſtaen een minnaer te-
gen,

En daerom is 't dat ick het noyt geloven zouw

Dat ſo een houte klick en zout-zack van een vrouw

Gekuft werd van haer man , ten waer' ick 't door de
jongen

(Die daer af komen) te geloven wierd gedwongen.

Noemt ſo een wiſf haer man wel oyt, mijn lief, mijn
hert ,

Waer door hy tot dat werck van haer onſteken werd?
Men

Men moet op eene kam niet alle vryers scheeren :
Maeckt daerom onderscheyd van die by u verkeerren.
Een paerd , dat noyt den toom heeft in den beek ge-
had ,

Moet niet gereden zijn gelijk een ander, dat
Een tyd is afgerecht en nae des meesters spooren
En stengen en gebidt beginnen heeft te hooren :
So moet een vryer van zijn eerste wambis niet
Gehandelt zijn gelijk als een geleerder, die 't
Een wyl gedaen heeft en wat ouwer is van jaeren :
Sy zijn niet eveneens te krijgen in het gaeren.

Die raeuw en groen is en eerst zien komt wat' er in
Het Leger is te doen, daer Venus en de Min
De Standert heeft gerecht ; Is het een vette veugel :
So krijgt hem, eer hy u ontvliege, by een vleugel,
En fiet wel toe dat hy geen andre kennis maeck
En op een vreemde koy niet in de fuyck en raeck:
Laet hem by niemand als by u alleen verkeerren ;
Haelt hem een ander aen: soeckt hem van daer te wee-
ren.

'T gaet met de min als 't met de Koninckrijcken doet:
In 't een en 't ander is geen mede-macker goed.
Houd hem alleen, en ghy sult licht het veld behouwen.
Vrijdt u een ouwen ; die moogt ghy wat meer betrou-
wen ,

Die zijn bezaedight en ge setter van gemoed
En niet so haest gebelgt gelijk een jonger doet.
Sy sullen met geduld opeeten en verdraegen
Daer ghy een jonger mee ten huysen uyt soud jaegen.
Het vyer der jongen is van stoppelen en stroy
En in den ouden is 't van nat en dampig hoy.
Dit brandt verlang en kan het stoppel - vyer verduy-
ren ,

Dat dickmaels niet en is als maer van weynig uyren.
Hebt ghy een jonger voor, en is'er voordeel aen :
So laet hem al te lang uw dorpel niet begaen.

Men pluck de freuyten vroeg die in de zoomer koo-
men :

Het winter-ooft wil wel wat hangen aen de boomen :
Daer om indien ghy van een ouder werd gevreen
So haest u niet ; al wijst ghy hem somwijlen heen
En segt hem af, hy zal niet laeten weer te keeren.
Somtjids eens af te slaen dat doet de lust vermeeren :
Door weygeren daer werd de liefde door gevoedt :
Wy walgen in 't gemeen van 't overtollig zoet :
De maeg werd las en slap van veel fyroops te licken
Die haer door alsem-wijn laet scherpen en verquic-
ken.

Laet oock somwijlen eens uw vryer buyten staen
En roepen, wreede deur, sult ghy niet open gaen ?
Hooft hoe ootmoedig hy daer bidden kan en smeec-
ken :

Hooft hoe hy dreyghen derft en hooge woorden
spreeken.

Hoe komt dat meenig man geen werck maeckt van
zijn wijf ?

Om dat hy by haer vindt sijn dagelijx gerijf.
Maer so sy tegen hem kon seggen, blijft daer buyten,
En voor een dagh vijf ses haer kaemer-deurtje sluyten,
En hy most missen 't geen hy ongeweygert nam :
'T was bruyloft voor hem als hy weder by haer quam.

Hebt ghy een vryer, daer u veel is aen gelegen
Dat ghy hem vangt, of heb j' hem eerst in 't net gekre-
gen :

So doet uw best dat hy gelove, datter geen
By u quartier heeft of verkeert als hy alleen ;
Maer naemaels, als ghy hem wel vast hebt in uw stric-
ken,

So doet hem mercken dat oock andre minnaers mic-
ken

Daer hy nae mickt, en op een vryer meer of min
Het u niet aen en komt. Dees streecken moet ghy in
Het

Het minnen houden of de liefde fouw verkouwen,
Die door jaloursheyd werd in vonck en vlam gehouwen.

Een moedig paerd loopt best so lang' er in de baen
Sijn die't voorby gaet en die't noch voorby moet gaen.

Daer sijn der, die wanneer sy werden af geslaegen
Te heeter werden op het wild daer zy nae jaegen :
Wat spijs, wat ongelijcks geeft somtijds nieuwe lust
En blaest het vuur weer op dat nu schein uyt gebluft.
Maer laet uw vryer noyt de rechte reden weeten
Wacrom ghy tegen hem u selven houd verspeeten,
Op dat hy blijven mag in die bekommernis
Als of zy grooter waer' als s' in der waerheyd is.

Ghy moet oock somtijds om een minnaer meer t'
onsteken (ken,

Hem seggen dat hy u niet meer magh koomen spreek-
Dat sulx te weeren aen een huysknecht is belast,
Die op de deur, en al wat in en uyt gaet, past.
Segt dat uw vaeder u niet langer toe wil laeten
Dat ghy hem aenhoudt; en hy koom by u praeten.
Al is't niet waer: so laet hem door een venster in
Schoon ghy hem door de deur in laeten kunt, met
min

Gevaers en ongemacks. Al hebt ghy niet te vreessen
So veynst u evenwel niet weynig bang te wesen.
Maeckt dat een slimme meyd in uwe kaemer komm'
Een segg', och Joffrouw, houd u stil, ick bid'er om,
Op dat uw vader geen gerucht en kom te hooren.
Hoe fouw die goede man zich tegen my verstooren!
Uw moeder joeg my weg, uw broeder sloeg my blond
En blaeuw, indien men hier een vryer by u vond.
Wie weet hoe men met uw en dese jongman leefde?
Toont u vol vrees te zijn en houd u of ghy beefde.
Versteect hem ergens in een gat, of laet de meyd
Hem helpen achter uyt en met een stilligheyd

Ver.

Verlossen uyt de nood, waer in hy meynt te wesen.
 Doch seght hem, eer hy scheydt, om sulx niet meer te
 vresen

Dat ghy een middel sult bedencken met uw meyd

Dat hy u spreken mag met meerder veyligheyd.

Voedt hem met hoop, om hem in sijne min te stijven,

Die anders door de vrees wel heel mocht achterblij-
 ven.

Men acht de vreugd niet veel die licht verkregen
 werd :

Maer oock men schuwt se wel als zy te dapper finert.

Doch so ghy in der daed wat korter wierd gehou-
 wen

En dat men goed vond u aen yemand te betrouwen

Die op u acht nam en wat nauwer toe mocht zien

Wanneer uw ouders of uw voogden dat gebien :

So wil ick u niet raen daer tegens in te binden ,

Maer buygt u onder haer die sulx geraeden vinden,

En maect het so, dat ghy geen toefigt hebt van doen.

Oock is een rijpe maegd voor vryers niet te hōen.

Daer elck het oog op heeft is quaelijck te bewaeren.

Siet hoe Acrisius, hoe Argus is gevaeren

Die honderd oogen had : hoe ging 't hem metter tijd ?

Hy werd in slaep gespeelt en raectt sijn leven quijt.

Acrisius die liet een kopren tooren bouwen

Daer hy zijn dochter in bewaerder-hand dee houwen.

Noch hulp het niet : zy wierd, terwijl zy uyt de lucht

Een gulden regen vingh, bedrogen en bevrucht.

De Min is loos en weet zich wonder te geneeren :

Daer hy wil zijn is hy niet wel van daen te keeren.

Al werd ghy naeu bewaect : ghy vind gelegentheyd

Om aen u vryer yet t' onbieden door uw meyd :

Ghy vindt gelegentheyd om heen en weer te schrijvê :

Uw briefjens kunnen gaen en 't kan verhoolen blijvê.

Geen stad werdt oyt so dicht belegert en bewaect

Daer niet somtijds een boo of briefjen in geraectt.

Daer

Daer zijn veel middelen van schrijven en bestellen :
 Den boesem van uw meyd sal van geen briefje swellē.
 Men bergse daer, of in haer kouffens, in haer schoen,
 Indien men in haer zack huys-zoecking quam te doen.

Gebruyckt somtijds papier dat niet en schijnt beschreven,

Maer daer ghy bey van weet hoe 't letteren kan geven.
 Dient u van Cijfers, die geen ander kan verstaen
 Als daer den brief aenhoudt en daer se komt van daen:

Wat sal zy doen dien 't is belast op u te'waecken
 Daer so veel kans is om by vryers te geraecken ?
 Daer 't staeg in koetsen en Saletten is te doen ?
 Het schaep souw voor de wolf veel lichter zijn te hoē.
 So ghy geloofde dat de vryers wolven waeren
 Souw elck haer best doen om haer selven te bewaeren:
 Maer nu meynt ghy dat zy uw herders zijn, en ghy
 De kudde, die by haer verlekert is en vry.

Hoe is 't haer mogelijk uw vryer te beletten
 Dat hy u buytens huys kom spreken in Saletten
 Van uwe vrienden, daer hy weet dat ghy verkeert
 En hy met geen fatsoen kan werden uyt geweert ?

'T is te vergeefs gewaeckt daer u werd toegelaeten
 Te ryen wandelen met koetsen lanx de straeten :
 Daer als de Schouburg en Toneelen open staen
 Ghy met een jongman moogt in de Comedy gaen,
 Ten minsten onder 't oog van staetige matroonen,
 Waer op men alles goed kan maecken en verschoonē:
 Dit fiet men dagelijx van yder een geschien :
 Dat elck geoorloft is wie kan dat u verbien ?

Maer schoon men u van daer en elders wist te weeren :

Wie sal u uyt de Mis, wie uyt de Preeke keeren ?
 De Godsdienst dient gepleegt: dat is een heylig werck.
 Uw vryer past op u in 't ingaen van de kerck (ken,
 Of 't uytgaen, daer hy u kan in 't voor-by-gaen spreek-
 Of, zo 't niet wesen wil, so kunt ghy door een teecken,
 Een

Een wenck, een oog, een lonck, die gints en weder
gaen,

Malkandren wederzijds uw meyning doen verstaen.

De waeckers zijn somtijds door geld oock om te
koopen :

Hoe meenig is 'er met een vryer deur geloopen

Door hulp en bystand van een omgekochte meyd

Die alles tot de vlucht gepackt had en bereydt !

Men raecht te Cuylenburg, men geeft zich nae Vyae-
nen

En doet de weg tot vree door goede vrienden baenen.

Men wint terwijl wat tijds, en leyt de saecken by :

Ghy raecht weer in genae en spreekt uw meyffen vry.

JONCKVROUWEN, daer den Haeg met reden op
magh roemen

By al wat minbaer is en wat men schoon magh noe-
men,

Dit was de last, die my de Mingodinne gaf :

Dees heb ick nu volbragt en breeck mijn reden af.

Ick ben mijn reys ten eynd' en laet het seyltje loopen.

So ghy dees lessen volgt staet u wat goeds te hoopen.

Maer als ghy door mijn hulp een knechje nae uw zin

Gekregen hebt, so danckt de Meester van de Min.

Ick had de Jonghmans in de Minne-kunst bedreven,

Ick had haer afgericht en wapenen gegeven,

Nu zijt ghy nevens haer verzien en afgericht :

Komt, kroont met uwe gunst het eynd van mijn Ge-
dicht.

E Y N D E.

N I E U W
AVOND-SCHOOL

Waer in

den jonge luyden aangewesen ende gegeven
werd

RAED TEGEN DE LIEFDE

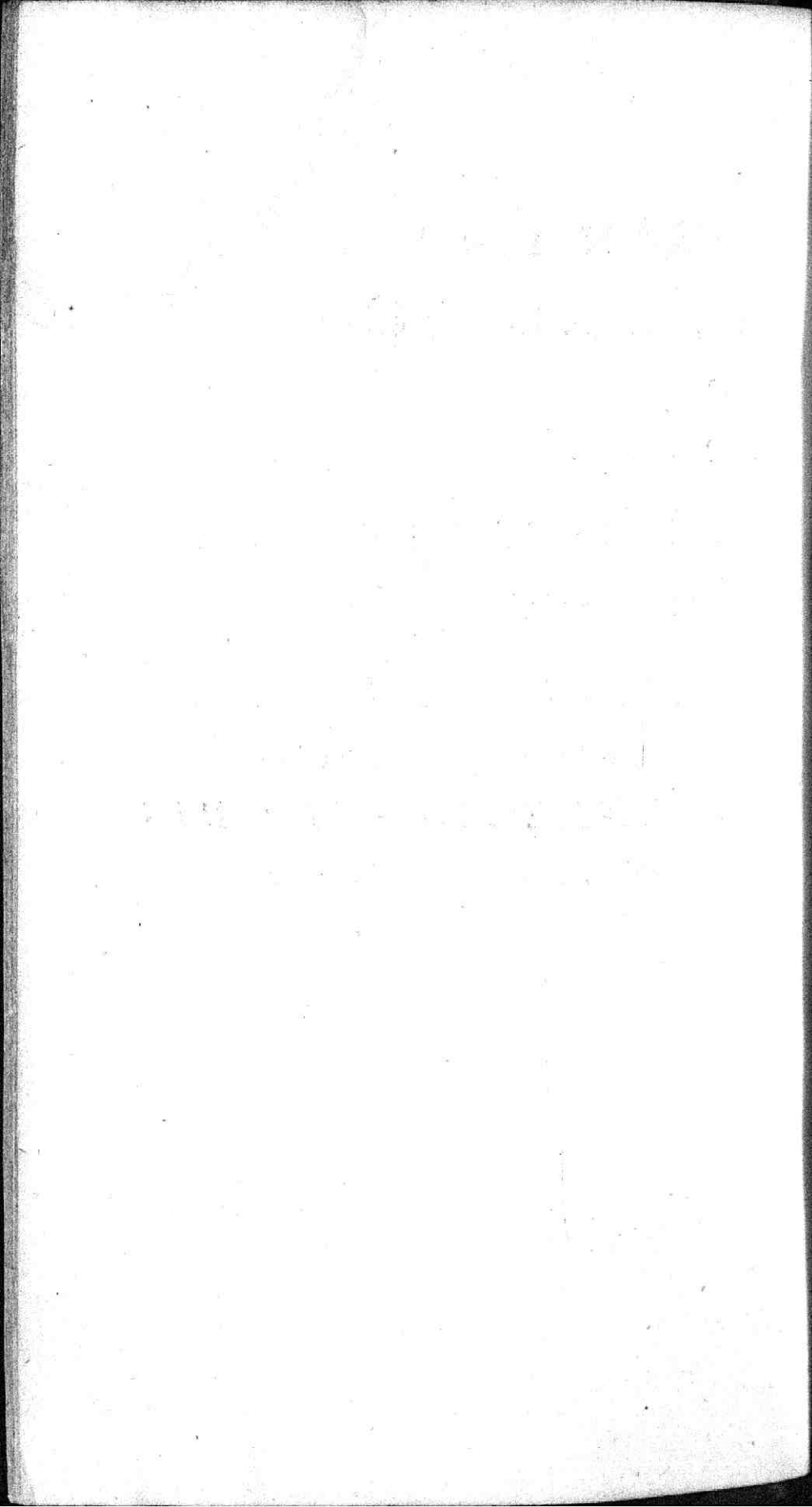
Volgens de voornaemste lessen en le-
ringen van

O V I D I U S,

getrocken uyt syne twee Boecken

DE REMEDIO AMORIS

ende op onse tyden en zeden gepast.

Aen de

HAEGSE VRYERS.

^{1/2}
HEB in't korste van de daegen
 Als den Avond ons quam plaegen
 Met een heele zoomer-nacht
 'tfaerent hier wat school gebouwen
 Voor de jonge mans en vrouwen,
 En mijn eenzaamheid verzacht
 Met een Minne-kunst te dichten
 En de jonckheyd t'onderrichten
 Die noch raew in't vryen was,
 Om niet los en onbedreven
 Zich in't Minne-meyr te geven
 Sonder lootsman of kompas.
 Nu was weer die tijdt gekoomen
 Daer veel luy op 'tlandt voor schroomen
 Die ons vroegh den avond geeft
 En de daegen doet verdwynen
 Door haer duystere gordijnen
 Eer men die te degen heeft.
 Om dit packje wat te lichten
 Kreegh ick lust om wat te dichten
 Dat de jonckheyd dienen kon
 Om aen't minnen niet te raecken
 Of haer weder vry te maecken
 Als zy haer verlegen von.

B b b

K'Heb

'kHeb mijn toevlucht weer genoomen
 Tot de Man, die 'roude Roomen
 In de Minne-kunst bedreef,
 Die ick in het jaer voorleden
 Op zijn spoor heb nae getreden
 Doe iek voor de vryers schreef
 Hoe de meysjes zijn te minnen,
 Hoe haer vrientſchap is te winnen,
 Hoe men die behouwen moet,
 En de vryſters heb bedreven
 En gelijk geweer gegeven
 Aen den doeck en aen den boed.
 'kSagh wat dat hy had geſchreven
 Om zijn lanſluy raed te geven
 Voor de moeyelijke min,
 Voor haer pijnelycke wonden,
 Als ſy haer geboetelt vonden
 Van een dertele baezin.
 Haegſe Vryers, die 'k voor deſen
 Heb in't Minnen onderweſen,
 Siet, ick volgh den ſelfden man
 Dien vermaerden Minne-meyster:
 Hier is van deſelve pleyster,
 Drancken uyt de ſelve kan.
 Is'er yemand van u allen,
 Dien dit Minne dien, dit mallen,
 Dien dit maelen tegenſtaet,
 Die ſich gaeren ſagh onſlaegen
 Van de pijnen, die hem plaegen,
 Die kom hier by my om raed.

Siet,

*Siet, mijn School staet weder open,
Hier is hulp voor hem te hoopen.*

*Die hier koomen om een les
Sal ick helpen en bevryen
Van de smerten, die sy lyen
Om een spytige maitres.*

*Wie de Min soeckt voor te koomen
En te temmen en te toomen*

*Dat hy hem met vrede laet:
Wie hem heeft quartier gegeven
En weer garen sagh verdreven,
Sal hier vinden raed én baet.*

*Hoe men sich voor hem kan wachten,
Hoe zijn pyl en boogh verachten,*

*Hoe die daer van is geraeckt
Weder kan geholpen wesen,
Hoe men hem kan doen genesen,
Werdt u hier bekend gemaect.*

J. WESTERBAEN.

Op Ockenburgh

Anno 1666

Raed tegen de Liefde.

DE min had naeuwelijx den tyt el deser blaeden
Gelesen, of hy riep, Ick ben, ick ben verraden!
Men rust zich toe om my den oorlogh aente
doen.

Maer, Venus-zoon, ghy moet geen quaed op my ver-
moen.

Ick heb u noyt gesocht te schaeden of te deeren
Noch tegen u het punt van mijne pen te keeren,
Maer uwe Vaen gevolght, en andre, die noch slecht
In 't minnen waeren, heb ick selver onderrecht
En goede leeringen en lessen voorgeschreven
So dat zy in die kunst gheoeffent en bedreven
Nu kunnen met verstaend gaen minnen, dat voorheen
De jonge luyden maer door domme driften deen,
Dat doemaels wild-zangh was is nn een werck van rede.
Oock wil myn Sangh-godin 't geen zy te voorens dede
Nu niet wecom ondoen, en met een tegen-dicht
Om veer gaen stooten 't geen zy onlanx heeft gesticht.
So yemand ergens vryd een maegd nae sijn behae-
gen,

Soo hem sijn min geluckt daer hyse komt te draegen,
Die zy daer in verheugt en besige de wind
Die in sijn zeyltje waeyt: maer die een meysje mint,
Dat zijnen dienst versmaect en trots en opgeblasen
Hem voor sijn voorhoofd stoot, die raecke niet aen 't
raesen,

Maer kom by my om hulp eer hy verlooren gaet:
Hy zal behouden sijn doet hy nae mynen raed.
Waerom heeft yemand, die met liefde was bevangen,
Zich selven om gebraght en aen een balck verhangen

Of

Of van een steyle rotz geworpen in de zee,
 Of zich den beck geveeght door een vervloecte snee?
 Waerom wil dese nae Oost-Jndyen gaen vaeren
 En leven op genae van de verwoede baeren,
 Een ander nae de krygh gaen loopen in zijn dood
 En bidden dat hy haest magh sterven van een lood?
 Waerom heeft dese zich met ratte-kruyd vergeven,
 Of aen een vygh vergaep't uyt weer-zin van zijn leven;
 Of met een mes in 't hert geduwt uyt ongeduld?
 Ghy, die de vree bemint, moet hooren dat de schuld
 Van sulcke gruwelen u werde toegeschreven.
 Maeck dat een minnaer, die gevaer loopt van zijn le-
 ven

So hy niet op en houdt, het minnen laete staen,
 So sal der niemand door uw schuld verloren gaen.
 Ghy zijt een kind: u voegt niet beter als het speelen
 En zachte heerschappy, die niemand moet verveelen
 'T is waer, so ghy niet scherp wilt schieten, 't staet u vry
 Maer best is dat uw wond niet doodelijk en zy.
 Uw *a* stijf-vaer vechte vry met lancyen en speeren,
 Hy bruycke punt en snee van vinnige geweeren,
 Hy hack' en houw' en verw' zijn swaerd in menschen-
 bloed :

U Past uws moeders werck, dat niemand hinder doet;
 Haer kunsjes voegen u. die veyligh zijn te plegen,
 Waer door noyt mōer verlies van kindren heeft gekre-
 gen .

Maeck dat een vryer in den avond loeren gae
 Ontrent sijn vrysters huys, of voor de deure staet,
 En wachte daer of hy mocht werden ingelaeten,
 Of 't haer te pas komt dat hy by haer koome praeten
 Dan of een ander nu zijn post daer binnen heeft
 Terwijl dat hy van kouw daer buyten staet en beeft.
 Maeckt dat een bloode maegd haer selvē derf vervroomē
 En heymelijck haer lief doen in haer kaemer koomen

Bbb 3

Op

a Mars' den Oorloghs God.

Op dat zy daer met hem wat minne-vreugjes raep
 Terwijl dat vaer en moer en alles is in slaep;
 Dat een nae-yvrigh man, al had hy honderd oogen,
 Zich vinde door zyn vrouw of kaemenier bedroogen,
 En die hem hoorens zet door deur of venster snapp'
 Eer hy hem by sijn wijf op overſpel betrap.
 Doet een verliefte gezel nu sijn meerſterſſe vleyen,
 Nu vloecken op de deur en muuren, die haer ſcheyen,
 Nu zuchten om dat zy haer venſter niet onfluylt,
 Nu ſchreyen onder 't droef gedommel van sijn luyt
 Eer noch de Dageraet verſchuyft de nacht gordijnen
 En ciert haer gulde pruyck met rooſen en robijnen.
 Laet u vernoeogen met de traenen die hy ſchreyt
 So werd geen minnaers dood u meer te laſt gelyt;
 Ghy draeght uw toorts niet om lyck-vieren aen te ſteec-
 ken.

Dit ſey ick: maer de Min, die my dus hoorde ſpreec-
 ken,

Begaf zich op de wieck, en ſcheydende van my
 Sey hy, voltreckt uw werck, ick ſtel my geen party.

Komt herwaerts, vryers, om myn leſſen aen te hooren
 Ghy die u ſelven vindt bedroogen en geſchooren:
 Ghy hebt van my geleert hoe dat men vryen moet,
 Hoort oock van my wat raed men voor de liefde doet.
 De ſelfde hand, die u de wonden gaf voor deſen,
 Die ſalze wederom verbinden en geneſen.
 So geeft den ſelven hof gezond en ſchaedlijck kruid
 En werpt oock neetelen ontrent de rooſen uyt.
 Maer, meysjes, deſen raed, die wy de jonghmans ge-
 ven,

Moet ghy geloven dat voor u oock werd geſchreven:
 Ick geef u bey geweer: maer doch indien ghy mient
 Dat dit tot uw gebruyck niet altemael en dient,
 So weet doch dat het u kan tot een voorbeeld ſtrecken
 Waer uyt ghy uw profyt en voordeel hebt te trecken

'T is goed voor elck dat hy by tyds is in de weer
 En 't felle minne-vyer foeckt uyt te bluffen, eer
 Het krygh de overhand, en uwe swacke zinnen
 Van rede loofen drift haer laeten overwinnen.
 Indien dat Phyllis, als Demofoon vergat
 Te keeren op haer kust, by my gekoomen had,
 Sy had haer selven niet geholpen om het leven.
 So Dido haer by my ter schoolen had begeven,
 Sy had het blancke swaerd, dat haer Eneas gaf,
 Niet in haer bloed geverwt als zy ter tooren af
 Hem onder zeyl zaggh gaen en 't zeewaert in begeven.
 Medea was so ver door hertseer niet gedreven
 Dat sy haer kinderen, de soete vruchten van
 Haer eygen lyf, om wraeck te neemen van haer man,
 Souw brengen om den hals. had Tereus willen hooren
 Nae mynen raed, hy had zyn weezen niet verlooren
 En die hervormingh in een vogel niet verdient,
 Noch Paris 't echte bed geschonden van zyn vriend,
 Noch hem zyn wyf ontvoert, en de Trojaensche wal-
 len

Die waeren door het swaerd der Griecken niet gevallen,
 Noch Minos *b* geyle wyf verslingert op een stier,
 Noch *c* Phedra had gebrandt van ongeoorloft vyer
 So de verliefde vrouw myn boeckjen had gelesen.
 Bedwinght de liefde die u schaedelijck mocht wesen:
 Dat raed ick u, en volgt my, als een goed piloot,
 Daer ick uw voor zal gaen, so heeft uw schip geen nood.

Ghy hebt u in myn school voor desen moeten geven
 Op dat ghy in de kunst der minne wierd bedreven:
 Nu dient ghy daer noch eens te komen om van my
 Te hooren wat voor raed daer tegen dienstigh zy.
 Leert van de selve man het minnen en het mijnen:
 Ick sal, als een gemeyn beschermer, u bevrijen

Bbb 3

Voor

b Pasiphae.

c Thefens vrouw, op Hippolytus haer mans voor zoon, verliefte.

Voor 't quaed, dat uyt de min somtyds te wachten staet;
 Elck toont syn gunst aen hem die hem ten besten raed.
 En ghy, Apollo, die van 't dichten en geneesen
 Den eersten vinder zijt, wilt my behulpfaem wesen:
 Ick kom by u en roep u in den aenvangh aen
 Dat ghy den Dichter en den Docter by wilt staen.

Hooft, jonghmans, die u wilt begeven om te min-
 nen;

Indien 't u niet en dient so stelt het uyt uw zinnen
 Terwijl ghy meught, eer dat de min uw meester werdt
 En zijne pylen schiedt tot binnen in uw hert.
 Blyft op den dorpen staen en treedt terstond te rugge.
 Die keeren wil die maeck zich tydigh op de brugge.
 Treckt vroegh het onkruid uyt of anders kryght het
 macht

So dat het goede kruid daer onder smoort en smacht.
 Weerstaet de min by tyds: ghy moet daer niet mee
 wachten:

Want laet ghy hem begaen so kryght hy meerder kracht
 Als 't brand is werd het vyer in 't eersten best gesteyt:

'T is quaed te dempen als het door de daken wreuyt.
 Tyd maeckt de druyven rijp de wrange beytjes waeren.
 Flus was hert kooren gras, nu heeft het halm en aeren
 En kryght een stevigh stroo. De boom, die ghy nu ziet
 Dat voorde wandelaers een groote schaduw schiet
 Was eertijds maer een rys, en die u nu kan decken
 Was toen met eene hand gemacklijck uyt te trecken
 Daer hy nu wortelen en peenen heeft gemaect
 So dick en grof dat hy niet licht om ver geraect.

Bedenckt u strax, en siet of die ghy hebt beginnen
 Te vryen waerdigh is om verder te beminnen,
 En so u dunckt dat u haer min ondienstigh zy
 Soo maeckt u van dat juck hoe eer hoe liever vry.
 Doet in 't beginsel raed: de medicynen komen
 Somwylen wel te laet als 't quaed heeft toegenoomen

En

En in 't gebeente raeckt; wilt u derhalven spoen:
 Die heden niet en kan sal 't morgen minder doen.
 Ghy moet u selven dan geen langen uytstel geven:
 Een ingekankert zeer werdt swaerelijck verdreven
 En allerhande min is op 't bedriegen uyt:
 Sy vint haer voedsel so sy niet en werdt gestuyt.
 Hier dient den eersten dagh te werden waer genoomen
 So ghy de wasdom van de min soeckt voor te koomen.
 De stroomé zijn ontrent haer oorspronck laegh en kleyn
 Al koomen s' uyt een groote en weelige fonteyn:
 't Veelvuldigh waeter dat zy onder weege krijgen
 Maeckt dat zy swelllen en haer oevers overstijgen.
 Had *d* Myrrha stracx gemerckt wat grooter onheyl dat
 Haer volgen souw op 't geen zy voor-genomen had
 Haer leden fouden met geen schors berrocken wesen.
 Een wonde, die in 't eerst licht waere te genesen,
 Kost, so men langh vertoest, somwijlen wel een been
 Of voet of arm, en gaet wel met het leven heen
 Als't vyer met zalf noch mes noch zaegh is wegh te wee-
 ren.

't Gaet zo oock met de Min: als hy wel waer te keeren
 Versuymen wy den tijd om dat de zoetigheyd
 Die in het minnen steeckt ons op houdt en verleydt.
 Staegt is het woord, ick sal my mergen daer van speenen
 De Min kruypt middler tijd al verder als wy meenen
 En raeckt stilswijgende tot binnen in het hert,
 Daer hy niet lichtelick weer uyt gedreven werdt.
 Maer is den eersten tijd van helpen wat verlopen,
 Is 't een veroudert zeer en werd ick laet geroopen,
 So is 'er meer aen vast: nochtans moet ghy van my
 Niet op gegeven sijn al is die tijd voorby.
 Het is wel meer gebeurt dat luyden nae veel Jaeren
 Geholpen zijn geweest die als verlaeten waeren

Ick

d Dese op haer Vader verliefte en van hem onweetende beslaepen zijnde is ver-
 andert in een boom van den selfden naem siet hier van Ovid. 10. Boeck van de
 Transformatie,

Ick die gefocht heb te geneesen 't versche quaed
Sal oock voor 't oude zeer u dienen van mijn raed.
Men bluft den brand in 't eerst indien 't in onser macht is
Of doet het als hy nu ten eynde van zyn kracht is.
'T is somtyds best wat bots te geven aen de min
De driften zijn niet wel te steuyten in 't begin.
Hy is niet wel bedacht, die tegen ty en stroomen
Wil swimmen, en 't gevaer gemackelijck kon ontkoo-
men

So hy de stroom ontweeck en over dwers wouw gaen:
Hy worstelt te vergeefs die daer wil tegen aen.
Een onverduldigh hert zal alle raed vermaeden
En haet zijn vriend die hem ten besten soeckt te raeden:
Ghy zult meer voor deel doen so ghy hem ondergaet
Als hy ontrent zijn zeer zich selven tasten laet.
Wie zal een moeder verbien haer zoontje te beschreyen
Dat pas gesturven is? men moet den tijd verbeyen
Dat sy haer swack gemoet met tranen heeft voldaan:
Dan is het tijd om haer met reden t'ondergaen.
Een dranck dient op sijn tijd te werden ingenoomen,
Die buytens tijds gebruyckt u qualijck souw bekoomen;
Wijn, op sijn tijd gebruyckt, is ons gesond en goet,
Die t'onbequamer tijd gedroncken, hinder doet.
So sietmer meenigh door ontydigh tegensprecken
In plaets van beteren verherden in gebreucken:
So wert'er menigh (als't niet op sijn tijd geschiet)
Meer tot het quaed geterght het geen men hem verbiet
Als dan de saeck met u so ver gebracht sal wesen
Dat ghy bequaem zijt om geholpen en geneesen
Te werden van de Min, so schuwte de ledigheyt:
Dit is een dingh daer u veel aen gelegen leyt:
Ghy moet u wachten van in ledigheyt te leven:
Sy baert en voet de Min en kan hem krachten geven.
So ghy u daer voor mijd so heeft zijn boogh geen macht,
Syn toorts is sonder vlam, zijn pijlen sonder kracht.

Gelijck de willige aen de floot-kant garen waffen ;
So zeer het riet bemint de poelen en moerassen :
So zeer wert vande Min de ledigheyt bemint ;
Hy gaet het huys verby van die hy besigh vindt.
So ghy u van de Min soeckt los en vry te maecken
So doet wat, en ghy zult haest uyt sijn kluyven raecken.
Langh-flapen, leuyigheyt, de taerlingh en de wijn
Verwacken het gemoet, en die daer vast aen zijn
Die werden van de Min stelswijgende bekroopen :
Haer hert en herffenen staen voor sijn pylen open :
Op sulcke leyt hy aen, en eermen 't merckt of fiet
Heeft men den bout in 't lijf die 't kleyne boefje schiet.
By luy die besigh zijn daer wert hy niet vernoomen :
Indien ghy ledigh zijt so sal hy by u koomen.
Geeft dan uw lichaem en uw zinnen werck, dat ghy
Staegh doende zijt, so gaet hy uwe deur voorby.
Begeeft u na de Rol, laet u op 't Raedhuys vinden.,
Pleyt, dinght, en neemt daer waer de saken uwer vrinden ;
Beschermt hem die uw hulp en voorspraeck garen had
Het zy dan voor de Raedt of Schepens van de Stad.
Of neemt de pieck op schoer om mee voor 't Landt te
strijden :

Doet wapen-oeffeningh, leert schermen, drillen, rijden ,
En geeft u in de krijgh ; als dit de Min sal sien
So sal het weeldrich wicht u haest den rugge bien.
Ghy fiet hoe ons de Brit te waeter komt benaeuwen ,
Hoe hy ons tast nae 't hert met zijn verwoede klauwen ,
En tegen 't volck' ren recht en alle billickheyt
't Gemeyn gebruyck der Zee en handelingh ontfeyt ,
En Vree-tractaten en Verbonden heeft gebroken :
Gy fiet hoe ons te land een ander komt bestooken :
Hoe dat den Bisschop werpt de Myter van zijn kruyn
En hanght het Mis-gewaed te Munster op den thuyne
En schiet het harnas aen, en den bebloeden degen
Kiest voor de Staf, waer mee de goede herders plegen

Haer

Haer ſchapen te behoer : ziet hoe hy rooft en ruyt
 En brand-ſchat waer hy komt of geeft het al te buyt :
 Wat volck men hebben moet om alles te beſetten
 En hem ſijn overkomt en inval te beletten :
 Wat Regimenten dat men werft te voet te paerd
 Op dat het Vaderland van binnen zy bewaert
 Door een bequaeme macht van ruyteren en knechten
 En om 't gemytert hooft daer buyten te bevechten
 Of volgen , ſo hy wijckt , tot dat hy in zijn land
 Den Standaert van den Staet voor Munſter zie geplant.
 Gh y zult twee vyanden gelycklyck overwinnen
 Die u den oorlogh doen van buyten en van binnen ,
 En rechten t' eener tijd twee zeege-boomen op.
 Vrouw Venus gaf de krijgh al over langh de ſchop.
 Sint dat zy wierd *e* gequetſt van Diomedes deegen
 Heeft zy een weerzin in den oorelogh gekreegen
 En liet de wapenen bevoolen aen haer Boel ,
 En houd haer buyten-schoots en alle krijgs gewoel.

Waer om heeft zich *f* Egyſt tot overſpel begeven?
 De reden is gereed : hy leyd' een ledigh leven.
 Terwijl heel Griekeland voor Troje beſigh was
 Met vechten , quam hy aen den oorlogh niet te pas.
 't Was binnens-lands in vree , hy wiſt niet uyt te rechtē:
 Hy dee dan dat hy koſt ; terwijl die andre vechten
 Gaf hy, om yet te doen, zich tot de vryery.
 So komt, ſo blijft de Min dé leege luyden by.

Daer ſteekt oock veelerley vermaeck in land te boſ-
 wen :

Dit kan het lichaem en de zinnen beezigh houwen.
 Doet uwe paerden in de ploegh en eggens gaen,
 Bezaeyt uw ackers, ſleept het kooren daer van daen,
 Siet wat daer van al winſt en woeker is te haelen ,

Hoe

e Venus willende Enēas beſchermen tegen Diomedes wierd van hem in haer hant
 gequeſt ſo Homerus ſeyt in het vijfde Boeck van ſijn Ilias.

f Egiſtus beeleerde met de vrouw van Agamemnon terwijl deſe met het Leger
 de Grieken weer Troje was.

Hoe danckbaer dat sy zijn en uwe zorgh betaelen.
Siet hoe uw bogaerd bloeyt, hoe schoon uw boomen
staen,

Hoe zy tot scheurens toe met vtuchten zyn gelaen.
Siet hoe uw schaepjes 't gras gaen scheeren aen der heyde,
Hoe dat de koeyen door de klaeveren gaen weyden,
Hoe styf haer elders van de melck gespannen staen,
Met wat een dracht uw volck komt uyt de wey van daen.
Siet hoe uw offen, hoe uw vette beeste groeyen,
Siet of uw duyven zijn aen 't sleepen en aen 't broeyen;
Past op u byen, neemt haer korven waer, en ziet
Of 't goedje naerstigh is, of 't hoonigh gaert of niet
Hier zyn de Lammeren aen 't hippelen en springen,
Hier fluyt een hardertje daer is 'er een aen 't singen
Hier hoort men het geloey der koeyen in de wey,
Daer zijn de vogeltjes aen 't queelen in de Mey,
De Lente geeft gebloemt, de Somer geeft ons kooren,
Den Herfst geeft appelen: hier werd het veld geschooren,
Daer pluckt men 't ooft, en in de winter is het goed
Te zitten by den haerd, daer 't vyer de kouw verzoet.

Fockt boomen, poot en plant, past op uw oculeeren
Als 't tijd is, zoogt en grift, om appelen en peeren
En veelerhande slag van lekker fruyt en ooft
Te hebben in den hof, en so ghy my gelooft
So sal de Min by u niet langh sijn wooningh maecken
Als dese soetigheyd u eens begint te smaecken,
Maer haest gaen druypen heen en laeten u in rust
Als waer zijn boogh in twee, zijn sackel uytgebluft.
Men kan zijn ledigheyd oock met de jaght passeeren:

Sy is vermaeckelijck, en die se magh hanteeren
Geeft zy veel tijd-verdrijf, en dickwils is 't geschiedt
Dat Venus voor Diaen met schande 't veld verliet.
Gaet in het duyn ter jaght op knijnen en lampreyen,
Nu aen een voor kant, nu die in de pannen weyen,
Of zitten op den helm, of baeckren aen een nol,
Of ver in 't hoogh verduyn gaen leggen van haer hol.

Of

Of soeckt een haes in 't vlack als 't veld is sonder kooren
 Of ziet of ghy in 't hoogh een voetjen uyt kunt spooren;
 Past 's morgens op so ghy wilt jaegen in de hey,
 Brengt daer uw bracken op de lucht en versch gewey;
 En als ghy metter tyd een langh-oor hebt gevonden
 So heft hem eereijck en loft uw lange honden,
 En volgt, so veel ghy kunt: het doet een weyman goed
 Dat hy magh zien wat hond dat best zyn dingen doet.
 Hoe 't loopen langer duyrt. hoe meer j' u sult vermoe-
 yen,

Hoe meer de liefd' en lust tot jaegen aen sal groeyen,
 Waer door ghy weynigh wercks zult maeckē van de Min
 En stellen al 't gejanck en vryen uyt uw zin.
 Des avonds zal u 't hoeft niet nae de vryster hangen
 Maer van de jaght vermoeyt zult ghy nae 't bed verlangē
 Daer u de vaeck heeft sal bekruypen, sonder dat
 Ghy om uw zoete lief eens dencken zult, maer glad
 In een gety de nacht met slaepē overzetten.

Daer is oock veel vermaecks te haelen met de netten
 Wanneer de vincken zijn gekoomen in het land,
 De leeuwerck speelt of deunt, de sprecuwen aen de kant
 Der duynen langs de geest met groote schoolen vliegen:
 Locket de plavieren, soeckt de kievit te bedriegen:
 Legt op de lyfter toe wanneer s' op 't koomen is:
 Steeckt boogjes in den elst, maeckt daer een goeden dis
 Van qualster-beyen ree, en doet in uwe stricken
 Den hungerigen hoop al eetende verstickē
 Hangt vlouw en rennen, set aerd-boogen op de paen
 Wanneer de domme snip komt uyt het oosten aen;
 Tijt met de vogel uyt als 't veld-hoen is te vliegen,
 Of met de leger-hond, of zoekt se te bedriegen
 Met sack en schild, of geeft u 's mergens vroegh in 't veld
 En lockt de quartel daer ghy 't steeck-net hebt gestelt
 Of gaet uyt hengelen, ziet of de baers wil bijten
 Door sulck een tijd-verdrijf sult ghy de min doen slijten.

Of doet een reys, en maeckt u uyt den Haegh van daen.
Gaet verr', en schoon dat ghy zomtijds mocht blijven
staen

So gaet doch voort, en dwinght uw weygerige voeten
En seght haer, so zy niet en willen, dat zy moeten
En schoon ghy van de min te rugh geropen werd
So staet het deur, en ziet dat ghy in 't gaen volherd.
Wilt nae gheen regen noch nae storm en wind verlangen
Om langer onder weegh te moogen blijven hangen.
Vraeght nae de mijlen niet hoe veel zy zijn, die ghy
Gedaen hebt, maer hoe groot dat het getal noch zy
Van die ghy hebt te doen eer ghy zult kunnen koomen
Ten eynde van de reys die ghy hebt voorgenoomen.
Telt oock de daegen niet die ghy zijt van de meyd;
Siet oock niet dickwils om; waer dat het Haegje leyt,
Maer loopt: zy raecken vry die het gevaer ontloopen:
Die staen blijft moet zijn staen somwijlen dier bekoo-
pen.

Maer so hier yemand zeyt, uw lefsen zijn wat swaer
Te volgen: ick beken 't, en 't geen hy zeyt is waer
Maer die gefond wil zijn moet oock wat lyden willen.
Sieck zijnde naemt ghy schoon ongaeren, bittre pillen
En alle drancken in, en 't geen ghy gaeren had
Gegeeten kreeght ghy niet hoe dat ghy daerom bad.
Om 't lichaem voor een tijd te vrijen voor het sterven
Sult ghy u in uw vleys doen hackelen en kerven,
Noch 't gloeyend yzer noch des meesters mes ontzien,
En lyden dat men u het drincken zal verbien
Daer ghy nae snackt om u van binnen te verkoelen:
En maeckt ghy swaerigheyd, om u gezond te voelen
In uw gemoed en geeft te lyden kleyne pijn?
Denckt hoe veel dese meer als 't lichaem waardigh zijn
Maer 't alder quaetst, dat u in mijnen raed schijnt tegen
De borst te zijn, is in 't beginnen maer gelegen,
En al de swarigheyd komt daer alleen op aen
Dat ghy 't beginsel hebt geduldigh deur te staen

Ghy

Ghy ziet hoe noo den os zich onder 't jock wil geven
 Als hy voor d' eerste mael werdt voor de ploegh gedre-
 ven :

Hoe swaer 't de paerden valt als haer de zadel wordt
 Voor d' eerste mael op 't lijf geleyt en toegegordt:
 Ghy ziet oock nae 't verloop van maer een weynigh dae-
 gen

Hoe willigh dat den os zich in de ploegh laet jaegen^e
 Hoe mack dat korts daer nae het paert sal blyven staen
 Als hem de stal-knecht saelt en haelt de cingels aen.

Maer dat sal u mischien swaer vallen en verdrieten
 Dat ghy uws vaders huys zult dienen op te schieten,
 En evenwel zo zult ghy scheyden daer van daen,
 Doch nae een korten tyd weer derwaerts willen gaen.
 Maer niet uws vaders huys, dat ghy nu moet onbeeren
 Maer 't meysie, dat ghy mint, zal u weerom doen kee-
 ren.

Dit zal de reden zijn, hoe wel dat ghy de schuld
 Van uwe weerkomst op yets anders leggen zult.
 Maer als het eens met u so ver zal zijn gekoomen
 Dat ghy u afscheyd van uw ouders hebt genoomen
 So sal u op de wegh, by 't volck, en in het land
 So veel vermaecks, so veel tyd- kortingh naeder hand
 Ontmoeten, dat ghy licht uw ouders sult vergeeten
 Maer 't zy u niet genoegh (dit dient ghy oock te weeten)
 Dat ghy van huys vertreckt en van uw vryster scheydt:
 Maer maeckt dat ghy oock langh met uwe weerkomst
 beydt.

Blyft uyt, tot dat het vyer zijn krachten heeft verlooren
 Of 't sal veel slimmer zijn met u als van te vooren:
 Want so ghy wederkeert eer dat het heel vergaen
 En afch geworden is, so hebt ghy uyt te staen
 Een harder oorlogh als ghy immer hebt geleden:
 Ghy sult u van de min zien op een nieuw bestreden
 En zijn al wat ghy waert, jae graeger als voorheen,
 Gelyck als een die dorst en honger heeft geleen,

En

En 't geen ghy deed om baet zal u tot schae gedijen.

Hy zie wat hy begint, die meynt door toverijen
De min te doen vergaen; al wat mijn Zang-godin
U raedt daer is niet quaeds noch onbehoorlijx in.
Door my zal niemands geeft noch schaduwen noch
schimmen

Van die gestorven zijn weer uyt den graeve klimmen:
Door my zal kol noch hex het aerdrijck scheuren doen
Noch 't blancke Sonnen-rond in paers of blaeuw of groe
Of geel veranderen; de Maes of andre stroomen
Sal ick door swarte kunst niet doen te rugge koomen,
Maer haer gewoonlijck pad met vrede laeten gaen;
Ick zal de Maen niet aen den Hemel stil doen staen,
Noch yemands kooren op eens anders acker zetten.
Men kan door tovery de liefde niet beletten.

Segt eens, Medêe, wat heeft u al het kruid gebaet
Van 't heele Colchis? tot de min wist ghy geen raed:
Segt my eens, Circe, wat u al uw kunsten baeten
Doe ghy Ulysses zaegt uw havenen verlaeten?
Ghy deed al wat ghy kost op dat de loofse vos
U niet ontsnappen zouw. Hy bond zijn zeylen los
En gingh voorts aen de wind; al wat ghy kost verzin-
nen,

Dat deed ghy, maer de min kost ghy niet overwinnen.
En, die in veelderly gedaenten andre kost
Verandren, wist niet wat ghy selfs gebruycken moft
Om 't wercken van de min uyt uw gemoed te weeren.
Men seght dat ghy, om hem van 't reysen af te keeren,
Dus opgehouden hebt den hoogh-gemelten Vorst:
Ick bid nu niet om 't geen ick eertyds hoopen dorst,
Dat ghy mijn man wilt zijn, hoewel dat ick voor desen
My waardigh hiel te zijn om u w gemael te wesen,
Die een Godin was en de dochter van de Zon:
Ick bid nu maer (en och, of ick 't verwerven kon!)
Dat ghy niet haestigh zijt met u op reys te geven:
Wat uytstels eysch ick maer, dat ick sal achten even

C c c

Als

Als of een groot geschenck aen my gegeven waer :
 Nochtans wat is'er so geringh en slecht als daer
 Ick u om bid ? ghy fiet hoe dat de woeste stroomen
 Onstelt sijn. daer ghy doch behoorde voor te schroomen;
 Daer is een beter tijd voor handen om de zee
 Te bouwen : waerom maeckt ghy u tot vluchten rec ?
 Hier is geen nieuwe stad van Troje weer verreesen :
 Hier zijn geen vyanden waer voor ghy hebt te vteesen :
 Geen bond-genoot, met wien ghy moet te velde gaen
 Om 't leed en ongelijck, dat hem is aengedaen ,
 Met macht van wapenen gemcener hand te wrecken :
 Hier is niet als van liefd' en peys en vree te spreekken
 (Waer in aen my alleen den oorlogh wert gedaen)
 En dit geheele land sal u ten dienste staen.

Dus sprack de Coningin : hy dee sijn ancker lichten,
 Haer woorden konden hem tot blijven niet verplichten
 Maer waren krachteloos en wierden t'zeewaert in
 Gedragen van de wind. Vrouw Circe brandt van min
 En neemt haer toevlucht tot haer oude toveryen :
 Maer dese konden haer niet van de min bevryen.
 Daerom wie raed en baet van mijne kunst verwacht
 Die houw de tover-kunst in desen sonder kracht.

Maer dient ghy in de stad om uw beroep te blijven
 So hoort hoe datmen daer de min oock kan verdrijven.
 Hy red sich alder best die selfs de banden van
 De liefde breecken en sich daer van vryen kan :
 Maer een die so veel herts en krachten heeft gekregen
 Dat hy sich redden kan wanneer hy is verlegen,
 Daer over, segh ick, dat ick selfs verwondert staen
 En 'tis onnoodigh dat hy hier ter schoole gae.
 Den sulcken kan mijn kunst geen voordeel doen of baten
 Maer gy, die't geen ghy mint beswaerlijck kunt verlaten
 En wenschte wel dat ghy u daer van kond ontslaen ,
 Hoort toe na 't geen dat ick den sulcken heb te raen.
 Gy zijt de rechte man, die 'k hebben moet om tegen
 De Min te wapenen. Wilt dickmaels overwegen

Als

Als ghy alleen zijt wat al smaed en spijt dat ghy
Hebt ingekropt toen ghy waert in uw vryery,
Wat schade dat ghy hebt om haerent wil geleden.
Dat heeft zy, dat en dat : noch is sy niet te vreden.
Ick heb mijn gelt verspilt, mijn middelen beswaert,
Wat van mijn ouders was gewonnen of verspaert
Daer is de pry mee deur : dit had sy my geswooren
Maer heeft haer woord noch eed gehouwen na behooren
Had zy my dach geleyt. zy stelde my te leur.
Hoe dickmaels heb ick 'snachts staen wachten voor haer
deur !

Sy walgde van mijn min en 't heeft my dick verdrooten
Dat ick om andere van haer wierd opgeschooten
Die ver beneden mijn verdiensten zijn, en by
So een, als ick, niet te gelijcken in waerdy.
Dees krijgen dat ick niet eens dencken derf of hoopen.
Ick pas haer op, ick werd noyt moe van gaen en loopen,
Ick koop, ick schenck, ick geef gelijk een melckte koe :
Neemt haer een ander wat die krijght een kusje toe :
En souw ick zulcken vel noch lieven en beminnen ?

Laet dit en diergelijck staegh waeren door uw zinnen :
Denckt hier geduyrigh op waer dat ghy gaet of staet
En neemter oorfaeck uyt van tegenheyt en haet.
Soo ghy dan Liefde tot een meysjen hebt gedraegen
En waert ghy liever vry en van de min ontslaegen,
So besight desen raed : haelt alles voor den dagh
Wat tot verachtingh van de vrijster strecken magh
En beeld u in dat sy heeft veelderley gebreeken.
Seght in u hert : waerom ben ick met min ontflecken
Op zo een slechte doos, al is zy kloeck van geest :
Op zo een korte knoop, al is zy langh van leest :
Op zo een bultigh dingh, al is zy recht van leden :
Op zo een lamme gans, al kan zy wacker treden :
Op zo een hippel-klinck, al toont zy als een pauw ?
Wat armen steeckt zy uyt, hoe mager en hoe grauw,

Al zijn zy blanck als sneeuw, die onlanx is gevallen,
 En bol en poefeligh? wat magh ick langer mallen
 Om so een swarte kraey, al is zy blanck van vel:
 Om so een scheve pot, als is zy rond en wel:
 Om so een horrel-been, al heeft zy rechte beenen,
 Als is zy wel gemaect van kuyten en van scheenen?
 Maer dunckt u dat te grof, so neemt de middel-maet:
 Men vindt zijn tegenheyd oock in een minder quaed
 Dat naest aen 't goed gelyckt, en hier door kan 't gebeur-
 ren

Dat yemand wel de deugd voor een gebreck sal keuren.
 Hebt ghy een vrijster die vol vleysch is: is 't een pros:
 Segt daer van, 't is een stuck gelijk een Vriessen os;
 In een die teer is valt de magerheyd te laecken;
 Die zedigh is daer zult ghy een boerin af maecken;
 Een die niet boersch en is noemt die een kundig dier:
 Die moed heeft maeckt die uyt voor al te trots en fier.
 Indien ghy hebt gemerckt wat gaeven haer onbreecken
 Solaet niet af van haer te vordren en te smeecken
 Tot alles wat ghy weet dat haer niet wel en staet
 Heeft zy geen stem, en kan zy houden wijs noch maet,
 So vergt haer dat zy singt; en leyt haer in baletten
 So zy noch voet noch lijf nae 't danffen weet te setten.
 Doet haer veel spreeken so zy quaelijck is bespraect;
 Bid dat zy speel so zy noyt snaeren heeft geraect.
 Heeft zy quae tanden: heeft s'er eenige verlooren,
 Of zijn zy geel of swart, so doet haer dingen hooren
 Daer zy om lacchen moet; is zy niet wel te voet
 So leyd s' uyt wandelen; vertelt yet, daer zy moet
 Om schreyen, so ghy ziet dat zy is weeck van oogen
 En licht tot deerenis en traenen werd bewoogen.
 Ick raed u oock dat ghy haer 's mergens altemet
 Eens schielijck overvalt eer kapjen is geset,
 Eer zy is op geschickt om yemant te behaegen,
 Eer dat de locken zijn gepoeyert, eer de kraegen

En kanten en 't geflick en allerley getoy
Selfs die niet veel en zijn doen schijnen meer als moy.
Dit zijn de dingen daer zy meenigh hert door steelen,
Goud, zilver, paerelen, gesteenten en juwelen
Bedecken 't al: wat haer misstaet dat merckt men niet.
De Joffer zelfs is 't minst van 't geen men van haer
ziet.

So dat men meenighmael heeft reden om te vraegen
Wat dat het is, en waer, daer zy ons om behaegen.
Ons oogen werden door dit uysterlijck verblindt
En achter desen schild verberghet sich Venus-kind.
So ghy dan onverwacht kunt in haer kaemer koomen
So werden hem somtijds zijn wapenen benoomen
En 't meysje valt u af. Maer valt hier op te staen
Rae ick u niet: men treft somtijds wel joffers aen
Die schoon zijn sonder toy of voordeel van de kleeren
Of eenigh vreemd cieraed, en andre ver passeeren
Van wien 't natuyrlijck schoon werd kunstigh nae
geaept

Daer meenigh vryer zich onnoosel aen vergaept.
By sulcke, so ghy haer komt schielijck overromplen
Dat zy geen tijd en heeft om alles wegh te stomplen,
Sult ghy somwijlen sien hoe dat haer nacht-packet
Met potjes, flesjes, en met doojes is bezet
Hier zult ghy zien waer van dat haere wangen bloosen,
Waer 't wit van lelyen, waer 't flaeuwe rood van roosen;
Waer het korael van mond en lippen komt van daen.
Sijt niet beschaemt en wilt vry nae haer tafel gaen.
Hier sult ghy moghelijck haer halfdoeck zien bedroopen
Van smeer of smout dat van haer aensicht is gelooopen,
Dat u doen walgen zal van 't geen ghy hebt bemint
En zien dat ghy door schijn van schoonheyd waert ver-
blindt.

Licht sal den eene wangh noch wesen onbestreecken
En d' ander opgesmockt, die giftren u geleeken

Bey

Bey even schoon te zijn, en door dit onderscheyd
Sult ghy bevroen hoe ghy gefopt werd en verleydt.

Maer yemand zal misschien dees dingen weynigh
achten

En houden die te sijn van heel geringe krachten :
Het zy soo: maer al wat niet veel vermagh alleen
Werd machtich so men brengt veel enkele by een.
Goud, dat te licht is, ziet men aerflen in de schaelen,
Maer legt 'er aesen by *t sal zijn gewicht wel haelen,
En enckeld zijn zy niet: maer leght een goed getal
Van aesjes in de schael ziet wat het weegen zal.
Een grooten os werd van een adder doodt gebeeten :
Een sterke stier werdt van een slangh ter neer gesmeeten:
So ziet men 't altemet gebeuren in het woud
Dat een gemeynen hond het swijn wel staenden houd.
Doet maer uw best om met een groot getal te vechten
Men wint somtijds de slagh door meenighte van knech-
ten

Daer yder, hooft voor hooft genoomen, licht te kort
Souw koomen by het volck waer van hy meester word.
Als 't al wat ick u rae zal by malkander raecken
So zult ghy zien dat het een groot getal zal maecken.
Maer wijl ghy alle niet en schoeyt op eene leest
En om de veelheyd van manieren, aert een geest
Wil ick u al te saem niet aen mijn oordeel binden.
Dat dees voor goet keurt mocht een anders anders vindē
En 't geen dat u misschien geen weer-zin geven kan
Daer heeft een ander licht een ander oordeel van.

Twee vrijsters te gelijk op eenen tijd te minnen
Acht ick oock goed: ghy zult de min eer overwinnen
So ghy aen veel gelijk de vryer maecken kunt.
Terwijl uw zinnen dus verstroyt sijn, so verdunt
De liefd', en d' eene min zal d' andre doen verswacken.
Men ziet een grote stroom verminderen en sacken
So hy een boesem vindt die ruym is, daer hy van
Sijn waeter onderweegh zich in ontlasten kan.

De vlam gaet uyt wanneer haer 't voedsel werdt benoomen :

Die visschen wil dient met geen eenen hoeck te koomen :

Een eenigh ancker is te weynigh voor een schip :

Want, raect ghy 't quijt, wat raed om van een quaedeklip

Of van een laeger wal u selven af te houwen

Gelijck hy doen kan die meer ankers heeft en touwen ?

Die dan een vrijster twee of drie in voor raed heeft

Houdt zich aen 't vlot-gras vast als hem de wal begeeft;

Maer ghy, die niet en had als maer op een te hoopen

En moogelijck by haer een blaetjen hebt geloopen,

Siet ghy ten minsten nae een ander in de wind

En maeckt dat ghy weerom een nieuwe vrijster vindt.

De Koningh Minos van het steden-rijcke Creten

Die heeft met Prognis zijn Paissae vergeeten.

Waerom of Paris sijn Enoon so licht vergat ?

'T was om dat hy in plaets van haer een ander had.

Vraegt ghy waer dat ghy weer een nieuwe zult be-
loopen :

So wilt by Tongerloo mijn Avond-school gaen koopen

Daer ick de Jonghmans in de Minne-kunst bedrijf,

En leeft en ziet het nae wat dat ick daer van schrijf,

En ghy zult haest een hulck met sulcken waer bevrach-
ten.

Indien men dan mijn raed niet heel en magh verach-
ten,

En so Apollo my bequaem en waerdigh ken

Dat hy zich dienen wil van my en mijne pen

Om u te leeren dat tot uw profijt kan strecken :

So rae ick u dat ghy uw liefde wilt bedecken

En houd u koel wanneer ghy zijt by uw baezin

Schoon dat ghy dapper zijt onsteeken van haer min

Veynst u gezond te zijn al zijt ghy zieck van herten :

Maeckt dat zy niet en merck dat u de wonden smerten

Die

Die ghy van binnen draeght: weest vrolijk van gelaet
 En lacht haer toe, schoon dat u 't schreyen naeder staet.
 Niet dat ick wil dat ghy uw min heel af zult breeken
 Wanneer ghy van haer vyer op 't hevigst zijt onstee-
 ken:

So hard en gae ick niet; veynst maer te zijn het geen
 Ghy niet en zijt, en stelt u selven aen, als een
 Die nu ten vollen van zijn siekten is geneesen,
 En ghy sult werden 't geen ghy u gelaet te wesen.
 Die om de wijn t' ontgaen somtijds den slaep maect
 Is so al veynsende wel vast in slaep geraect.
 Die sonder meynen hier en daer de vryer maecte
 Heb ick gesien dat wel in zijne stricken raecte
 En dat de vogelaer wierd in sijn eygen net
 Gevangen dat hy vo or een ander had gezet.
 De Liefde sluypt in 't hert van die hem aen wil houwen
 Maer wijs j' hem van de hand so sal hy haest verkouwen,
 En die zich houden kan als of hy van zijn quaed
 Geholpen was, die sal 't oock wesen in der daed.

Heeft zy u dagh gestelt, so dient ghy op te wachten:
 Maer houds' haer deurtje toe, so moet ghy 't weynigh
 achten;
 Vleyd noch een vloect, en komt ghy 's andren daegs by
 haer,

So houd u even zo of 't niet gebeurt en waer.
 Laet haer niet mercken dat ghy quaelijck zijt te vreden
 En klaeght daer over niet al hebt ghy groote reden,
 Maer zet uw aensicht bly, en schoon 't u dapper spijt.
 So toont haer niet dat ghy daer van gevoeligh zijt
 Als zy u dan sal sien in haere min verswacken
 So sal zy selver wel haer hooghmoed laeten sacken
 En rouw-koop krijgen van dat zy u heeft gedaen.
 Volgt desen raed, en dit sal u te wachten staen.
 Ghy moet u noyt so veer vergeeten in het vryen
 Dat ghy versmaedheyd van een vrouw soud kunnen lyen
 Is

Is zy vol moets, en trots: so raed ick u dat ghy
U mee so houd, en maect dat zy de minste zy.
Staet sy aen 't venster, voor de deur, of in de stoepen,
So gaet voorby, en doet sy u te rughe roepen
Of send s' haer meyssen nae, so houdt uw ouden tredt,
Of zet sy u een uyr, so seght, ick ben belet

Maer om dat ghy van aert en siekten zijt verscheyden.

Sal ick nae yders eysch mijn drancken doen bereyden,
Op dat, gelijk het quaed is veelderley van slaghe,
Een yder hier wat raeds voor 't sijne vinden magh.
Daer sijn gebreeken, die men niet en kan geneesen
Of moeten aengetast en hard gehandelt wesen:
Daer syn weer andere die licht te helpen sijn
En die men meester werd door kleyne medicijn.

Sijt ghy te seer versot: is 't so met u gelegen
Dat uw meesterfs' haer voet heeft op uw neck gekregen:

Is 't u onmoogelijck te leven sonder haer:
Dunckt u de last te groot daer ick u mee beswaer:
So talmt niet tegen-strooms, maer laet uw schuytje loopen

Voor-ty af, daer ghy van de liefde werd geroopen.
Moet ghy uw dorst verlaen en dunckt u dat den brand
Geblust moet sijn, die ghy voelt in uw ingewand,
So drinckt so veel ghy wilt, ick sal 't u niet ontraeden,
Jae drinckt meer als ghy meught, tot dat ghy overlaeden
Weer overgeven moet het ingegulpte nat.
Past op by dagh by nacht, tot dat ghy eenmaels zad
De walgh sult krijgen van altyds by haer te wesen.
Als 't so ver met u is sult ghy wel voort geneesen.
De walgh en weerzin, die men krijght in sijn baezin,
Heeft meenighmael gemaect een eynde van de min.
Blijft by haer, selfs als ghy haer wel zoud kunnen derven:
Dat men te veel heeft doet de lust en liefde sterven.

Door

Door wantrouw werdt de min somwijlen oock gevoedt :

Daerom, indien ghy die af breeken wilt, zo moet
Ghy van uw vrijster in geen quaed vertrouwen wesen.
Die een meesters heeft, die hem om doet sien en vresen
Dat wel een ander met het hachje deur mocht gaen,
Van fulck een segh ick, daer is quaelijck helpen aen.

Al wie der mint dient zich voor eenfaemheyd te wachten.

Dees doet veel quaeds en voedt de liefde door gedachten
Ghy, die u op het land in eenigheyd begeeft,
Keert weer: 't is beter dat ghy by de menschen leeft.
Een plaets, die eenfaem is, sal uwen brand vermeeren.
Wilt ghy geholpen sijn, so moet ghy volck hanteeren.
Ghy zult vol droef heyd sijn als ghy u vindt alleen.
Het weesen, 't lieve beeld van die ghy hebt gevreen.
Sal eeuwigh swerven voor uw oogen en gedachten.
De dagen sijn daerom veel blijder als de nachten
Als men 't geselschap mist dat ons vermaecken zouw.
Soeckt yemand, die u met sijn aenspraeck onderhouw,
Versiet u van een vrind op wien ghy vast mooght bouwen,

En dien ghy alles mooght ondecken en betrouwen.
Wat meynd ghy dat het was dat Phyllis braght in nood?
Het bosch, het eenfaem bosch was oorfaeck van haer dood.

Nu doolde sy door 't woud, nu liep sy langs de kusten,
Nu ley sy haer ter neer in 't zand om wat te rusten
Of sagh ter zeewaert in so ver sy oogen kon.
Ontrouwe, riep sy, waer blijft ghy Demofoon?
O ghy meyneedige! hebt ghy my dat geswooren
Toen ghy van hier vertrockt? maer 't was voor doove ooren,

En yder woord wierd af-gebrooken door een hick.
Daer liep een wegh door 't bosch, die smal en dicht en dick

Van blaen en tacken was, waer lanx sy menighwerven
 Plagh gins en weer nae zee te dwaelen en te swerven,
 En 't was de thiende mael dat sy dit pad begingh
 Wanneer sy troosteloos haer aen een tack verhingh.
 Had men met haer gedaen so als ick nu souw wenschen
 Men had haer moeten doen verkeeren by de menschen.
 Neemt hier een voorschrift van, en yder leer van haer
 ('T zy dat ghy vryers sijt of vrijfters) wat gevaer
 Uyt eenfaemheyd, die al te groot is, staet te vreesen.
 Laet dees' ellendige daer van een voorbeeld wesen,
 Dees Phyllis, die haer selfs om 't leven braght om dat
 In haer weemoedigheyd sy niemand by haer had.

Lest had ick yemand te geneesen aengenoomen:
 Hy had mijn raed gevolght, en 't was so veer gekoomen
 Dat hy behouwen schein, als een die uyer zee
 Geraeckt is met zijn schip op een bequacme ree:
 Maer 't wierd met hem eer langh veel arger als te voren;
 Wat ick gewonnen had was op een kort verlooren
 Om dat hy zich begaf by sulck geselschap, dat
 In 't selfde gasthuys lagh daer hy gelegen had.
 Ghy die verliefst zijt op een meysje, daer ghy gaeren
 Van af waert, moet u voor den ommegangh bewaeren
 Met sulcken volck dat niet als van de vrijfters praet,
 Of ghy raeckt weder vast aen 't quaed dat ghy verlaet
 Het valt besmettelijck met schurfde te verkeeren:
 Een zeer-oogh aen te zien kan de gesonde deeren
 En daer is veel dat ons stilswijgende verraedt
 Om dat het van den een' op d' ander' overslaet.
 Het waeter, dat ontrent het drooge land van buyten
 Door kâen en dammen dringht, bevochtight kley en
 kluyten
 Eer dat men 't heeft gemerckt; so gaet het met de min
 Hy zepelt heymelijck en dringht tot uwent in
 So ghy gestaegh ontrent verliefde luy wilt wesen.
 Oock had ick yemand, die zo goed was als genee-
 sen;

Macr

Maer kreegh het oude spul en storte weder in
 Om dat hy zich te dicht bevon by zijn baezin :
 De buyrschap dec hem quaed ; hy voelde zich verlee-

gen
 Most hy voorby haer deur , ginch zy voor hem of te-

gen ;
 'T lijck-teyken was noch versch , de wonde racckte

weer
 Aen't bloen , en met mijn kunst beginch ick weynigh

eer .
 Als 't brand is, dan is 't vier beswaerelijck te weeren
 Van 't aldernaeste huys : so moet een vryer leeren
 De plaetsen schuwen daer het quaed hem quam van daen
 En dat het oorber is wat ver van daer te gaen .
 Ghy dient u voor 't Voorhout en voor den tour te mij-

den
 Daer zy gewent is te spanceeren of te rijden ;
 Als 't mertdagh is, so houd u liever van de straet :
 Komt oock niet in de kerck daer zy ter preeke gaet .
 Die hunger heeft hoe kan die laeten toe te tasten
 Daer hy een goeden disch bereydt ziet voor de gasten ?
 Wie krijght geen dorst die de fonteynen springen ziet ,
 Of komt , daer men de wijn in frisse romers giet ?
 Een goeden hengst en kan het rinneken niet laeten
 Als hy een wackre meer ziet draeven lanx de straeten :
 Een stercke stier is niet te houden van de koe
 Als hy s' in 't veld verneemt wil hy daer strax nae toe .

Maer 't zy u niet genoegh 't geselschap af te snijden
 Van uw meesters' alleen: ghy dient u oock te mijden
 Voor haere susters , voor haer moeder, voor 't gezin
 Wilt ghy ten vollen zijn geneesen van de min .
 Laet niemand van haer volck of boden by u koomen :
 Stuyrt haer te rug zo ras ghy yemand hebt vernoomen .
 Comt het jongh wijf met een verziende groetenis
 So vraegt niet eens hoe dat het met haer Joffrouw is ,

En schoon ghy 't gaeren wist so wilt uw tongh bewaeren:
Indien ghy swijght zult ghy daer nae te beter vaeren.
Ghy oock, die reden hebt waerom ghy haer verlaet,
Klaeght liever niet, noch zeght wat dat u tegen staet.
Ghy zult u over haer met swijgen beter wreeken
Als met uw klaegen en veel quaeds van haer te spre-
ken.

Hoe minder waeter dat ghy daerom onklaer maeckt
Hoe eerder dat de min uyt uw gedachten raeckt.
Oock had ick liever, so ick 't nae mijn wil mocht krij-
gen,

Dat ghy maer sweeght als dat ghy zeght te zullen swijgen:
So ghy te dickmaels zeght dat ghy niet meer en vrijt
So doet ghy my vermoen dat ghy daer vast aen zijt,
Maer die het minne-vier geheel foeckt uyt te dooven
Die haest' hem niet te zeer: zy koomen 't eer te boven
Die 't niet te schielijck doen: ghy zult veel vaster gaen
So ghy van langer hand u selven wilt onslaen,
De beecken, die men van de bergen af ziet koomen,
Die maecken snelder loop als de gestaeghe stroomen
Maer 't duyrt met haer so niet gelijk 't met dese doet
Hier is vervolgh van nat dat eeuwich werd gevoedt.
'T vier gaet van selfs wel uyt indien men 't laet verster-
ven:

So ghy uw wonden kunt doen helpen sonder kerven
So roept om vlijm noch mes: zy zullen metter tijd
Van selfs wel toe gaen zo ghy maer geduldigh zijt.

Maer als ghy zijt van zin uw vrijster te verlaeten
So houd het voor een schand' en schelmstuck haer te
haeten

Daer ghy noch onlangs zo veel werck van hebt gemaect
En nae wiens gunst ghy als een vischje hebt gehaect.
Dat waer' een rechten aert van wilden en barbaeren:
Oock maeck ick swaerigheyd aen sulck een te vergaeren
Om hem door mijne kunst te helpen die met haet
Uyt zijn vryage scheydt: tot die weet ick geen raedt:

'T is

'T is veel bequaemer dat men fcheyde van malkandren
 Met vree en minfaemheyd, als dat den een den andren
 Doe daegen voor het hof en breng' in 't openbaer
 Dat beter heel gefmoort en doodt gefwegen waer.
 'T is fchand', en evenwel zo ziet men 't al gebeuren,
 Dat twee gelieve uyt een misverftand om leuren
 En zeuren onder een geraecken in gefchil
 Daer geen van beyde d' een den andren wijcken wil.
 Sy trecken nae den Haegh, men komt by Advocacæ-
 ten:

Daer kom af wat 'er wil men zal 't 'er niet by laeten
 Dus raacken z' op de Rol, daer yder moet verftaen
 Wat vryheyd tuffchen haer zomtijds is omgegaen.
 Hebt ghy miffchien wat gunft van uw meefterfs' ontfan-
 gen

En wilt ghy yder een dat aen zijn neus gaen hangen
 Nu ghy het meysien haet? ghy mist den heelen bal:
 Van thienen nu niet een die u geloven zal.
 Eyscht niet weerom voor 't Hof wat ghy aen jonge vrou-
 wen

Somtijds gegeven hebr: maer laet haer dat behouwen
 En acht de koften, die ghy daer aen hebt gedaen,
 Voor kleyn verlies fo ghy haer ftricken zijt ontgaen.

Indien ghy ergens moet in haer gefelfchap raacken
 So dient ghy toe te zien: let wel op uwe zaecken
 Dat ghy u op een nieu niet weer bekooren laet.
 Dan is het tijd om u te dienen van mijn raed:
 Dan moet ghy al 't geweer en wapenen gebruycken
 Die ick de minnaers geef; loopt niet weer in de fuycken
 Die ghy ontkoomen zijt; maer draegt u als een held
 En ziet wel toe dat ghy blyft meefter van het veld.
 Dan koom' u in de fin wat weder-waerdigheden
 Dat ghy hebt uyt geftaen, wat fpijt en fmaed geleden:
 Hoe leugenachtigh zy in haere woorden viel:
 Hoe weynigh zy haer eed of haer beloften hiel.

Dan

Dan koom' u in de fin hoe dickmaels dat ghy buyten
De deur staen schildren most, die zy voor u dee sluyten,
En als een ander goed quartier daer binnen had
Ghy somtijds op de stoep in wind en regen zat.

Maer wat u meest belet om eenmael vry te raecken
Van uwe vryery sal ick bekent gaen maecken
En yder sal het aen sich selven kunnen sien
En hem en andere gemeynlijck so geschien.
De vryers kunnen uyt het vryen quaelijck scheyen
Om dat sy hoopen en haer selven daer mee vleyen
Dat zy so quaelijck niet by haer meesterste staen
Of 't sal haer metter tijd nae wil en wenschen gaen
So langh als yder een sich selven kan behaegen
So hoopt hy nu of dan sijn ooghermerck te bejaegen.
Maer 't gaet niet vast, en schoon uw vrijster haer gelaet
Als of z' u gaeren zagh, so maekt doch weynigh staet
Op schyn van hare gunst: men magh'er niet op bouwen.
Wat is 'er valscher als het seggen van de vrouwen?
Die sich daer op verlaet staet op een losse grond;
Haer hert is dickmaels heel verscheyden van haer mond.

Werd oock door 't schreyen van de meysjes niet be-
woogen:

Sy kunnen 't doen wanneer zy willen, en haer oogen
Sijn daer op afgerecht en hebben traenen ree:
Maer weest gelijk een klip, die al fins van de zee
En winden werd gebeuckt en niet en weet van wijcken.
'T hert van een minnaer werdt door kunsjes en practijc-
ken

Van 't vrou-volck staegh bestreen: daer om fiet toe dat
ghy

Niet weer vervalt tot uw verlaete vryery.

Segt oock de reden niet waerom ghy uyt het vryen
Gescheyden zijt, en schoon ghy lijdt, en dat het lyen
U swaer om draegen valt, so openbaert het niet:
Lijd heymelijck, 't is best dat zy het niet en fiet

Ver-

Verhaelt oock niet wat ghy op haer al hebt te seggen
 Op dat s' haer niet en stell' om dat te wederleggen :
 'T kon beuren als zy wist waer mee zy wierd bekladt
 Dat zy u toonen fouw dat ghy geen reden had
 Die swijght heeft voor om van zijn min een eynd te
 maecken

En foeckt niet anders als van 't meysjen af te raecken :
 Maer die sijn lief beticht en leyt haer veel te last
 Soeckt maer voldoen te zijn en blijft aen 't vryen vast.
 Ick tracht de Minne-toorts in 't waeter niet te stee-
 ken ,

Noch zijne pijlen noch zijn boogh in tweeën te breeken ,
 Ick kort zijn wiecken niet : maer geef alleen wat raed.
 En laet de keur aen u of ghy se doet of laet .
 Wat is gemeyne kleur by purper en scharlaecken ?
 Siet eens hoe dese daer by glinsteren en blaecken
 En wat een glans daer is by 't hooge kermozijn
 Daer d' andre verwen doof en sonder luyfter zijn.
 Ghy moet uw vrijster oock by yemand vergelijcken
 Die schoon is, en misschien sult ghy beschaemt staen
 kijcken

Dat ghy u selven ziet verslingert op een meyd
 Die by soo eene ver in schoonheyd achter leyt .
 Vrouw Juno en Minerva geleeken schoon te wesen
 In Paris ooghe, en licht had hy se bey geprefen :
 Maer nae dat Venus mee voor hem gekoomen was
 So quaemen zy by haer in schoonheyd niet te pas.
 Maer ghy moet niet alleen een vergelijckingh maecken
 Van 't aensicht, van de mond, van oogen en van kaec-
 ken ,

Van 't voorhoofd, van het hayr, van lichaem en van leest,
 Maer van maenieren oock en gaeuwigheyd en geest ,
 Doch laet uw oordeel door de liefde niet verblinden ,
 En ghy zult uw meesters misschien so moy niet vinden
 Noch zo veel moeytens waerd, als ghy wel hebt gedaen ,
 So ghy op zulcke fiet die haer te boven gaen

In ſchoonheydr, in verſtand, in wel te kunnen leven,
En dit kan u veel hulps tot uw geneeſingh geven.

Dat ick nu ſeggen zal is niet ſo groot als dit,
Maer, 't zy ſo kleyn als 't wil, 't is heel niet ſonder pit,
En 't heeft aen ſommige veel nuttigheyds gegeven.
Heeft uw meeſterſſe dan ſomtjids aen u geſchreven
En hebt ghy dat bewaert, ſo leeft het niet weerom
En ſorght dat het niet licht weer in uw handen kom.
'T herleezen van een brief heeft yemand wel bedroogen.
En zelfs ſtandvaſtige gemoederen bewoogen.
Werpt haer geſchrift in 't vier al is 't niet met uw ſin
En ſegt, ſchae baet, dit ſy het lijck-vier van mijn min
En wat verbrandt ghy doch? een deel geveynſde woor-
den

En leugen, die u verleyden en bekoorden?
En heb j' haer ſchildery, ſo doet ſe wegh indien
Ghy immer kunt, wat is doch aen een beeld te zien
Dat ſtom is, en geen tael noch antwoord weet te geven?
Dit heeft Laodamy geholpen om het leven.

Daer zijn oock plaetſen die ſomwijlen kunnen ſchaen:
So ergens tuſſchen u wat ſoets is omgegaen
So houd u daer van daen: 't kan u niet doen als deeren
Hier zaten wy in 't groen, daer gingen wy ſpanceeren:
Hier waeren wy te gaſt, daer ſomde zy met my
En gaf my altemet een lonckje van ter zy:
Hier ſtelde zy my dagh, daer had zy my beſcheyden,
Hier lanx plagt ick haer veel uyt wandelen te leyden:
Daer had ick 't meysjen op een karretjen alleen
En ree s' uyt ſpeelen door het weſt-land of in 't veen

Dit zoet herdencken kan de liefde doen hergroeyen:
Dat aen 't verdorren was begint van nieus te bloeyen:
De wond berſt weder op die pas was toegegaen:
Die verſch komt uyt de kraem heeft met een kleyn miſ-
daen.

Een tacke-bos kan haef een groot geſlicker maecken
So ghy ſe met een ſteck van ſwavel komt te raecken,

D d d

En

En uyt een kleyn begin onstaet een grooten brand.
 Daerom indien ghy niet uyt uwe herffens band.
 (Oock tot het minste toe) al wat uw swacke zinnen
 Weerom ontroeren kan , so raeckt ghy weer aen 't min-
 nen

En 't vyertje, dat nu doof en heel gesturven scheen ,
 Werd weder levendig en grooter als voor heen .
 Een schipper, die 't gevaer der klippen is ontvaeren
 Is bly, en soeckt zijn schip noch verder te bewaeren
 Dat hy niet op een nieuw weer in de klippen raeck :
 De plaetsen, daer ghy van uw vrijster wat vermaeck
 Of gunst genooten hebt, moet ghy forghvuldigh mij-
 den ;

Denckt dat dit klippen zijn , waer door ghy weer in lij-
 den

Kunt raecken , die ghy nu heels-huyds ontkoomen zijt
 En daer men altemet wel schae en schipbreuck lijdt .

Schuwte oock de plaetsen daer Comedianten spelen
 En een bevalligh dier doen spreecken op toneelen ;
 Blijft daer van daen tot dat ghy heel genesen zijt
 Of ghy geraeckt niet licht uw' oude zieckte quijt .
 De zangh, het snaeren-spel en 't danffen der baletten
 Die kunnen somtijds wel een swacke ziel ontfetten ,
 So dat een jonge wulp op 't Schouwburgh werd verleyt
 Die sich bekooren laet door de bevalligheyd
 Van sulcke speelftertjes, die in haer moye kleeren
 Meer schijnen als zy zijn, en die zich adjusteeren
 En toyen nae de kunst so aerdigh en so eel
 Dat zy godinnetjes gelijcken op 't toneel .

Ick segh 't niet gaeren , maer ghy dient het oock te
 weeten :

Vergaert niet lichtelijck aen 't leesen der Pöeten ,
 Daer steeckt somwijlen een verburgen angel in :
 Maer hoed u aldermeest voor sulcke, die de Min
 Een pen gaf, die hy uyt sijn wiecken had getoogen .
 Wie staet so vast, die niet ontroert werd en bewoogen

Als

Als hy haer schriften leeft? wie denckt de woorden nae?
 Die de beroemde Cats de geyle Sephyra
 Voor haere lusten in sijn Selfstrijd heeft doen spreucken;
 Die niet een viertjen in zijn boezem voelt onsteken
 En niet een kleyne bres in sijne kuysheyd lijdt
 Schoon den Hebreewer knecht daer dapper tegen strijd
 Ghy moet oock niet jalours van andre vryers wesen
 Die daer aen vast is weet ick quazelijck te genesen.
 Denckt dat zich niemand vreemds by uwe vrijster vindt
 Maer dat zy t' huys alleen haer naetje naeyt of spint.
 Als ghy dat vast gelooft zult ghy haer best vergeeten.
 De jonger Atreus-zoon voer zonder wijf nae Creten
 En kon daer vrolijck zijn: maer als hy hoorde dat
 Een vreemd' haer wegh gevoert en hy een macker had
 Teegh hy terstond weerom en kon haer niet ontbeeren;
 Toen had eens anders min de zijne doen vermeerren.
 So wierd Orestes meer onsteeken als voor heen
 Om dat Hermioné van Pyrrhus wierd gevreen.
 So ghy de lessen volgt die ick u heb gegeven
 En mijnen raed gebruyckt, die men hier vind beschrevē;
 Sult ghy wel beteren en voelen metter tijd
 Dat ghy ten vollen van de min geneesen zijt:
 Nu is mijn werck volwrocht dat ick had voorgenoo-
 men,
 Ick ben weer met mijn schip ter haeven ingekoomen:
 Ghy die u selven vindt geholpen door mijn kunst
 Bedanckt de meester en betoont hem eer en gunst.

F I N I S

Farrago Latina.

EPITHALAMIUM

*In nuptias Ornatissimi doctissimiq; juvenis, Studio-
rum & itineris mei in Galliis socii,*

D. T H E O D O R I
à STEENBERGH, M. D.

Sponsi

& lectissimæ Virginis,

EUPHEMIÆ SCHERMS

Sponsæ,

Celebratas Amstelodami, Anno 1623.

Hic, ubi fidereas levat Amsteldamia tures,
Et ferit excelsas sublimi vertice nubes,
Excepta est udo Venus aurea cespite primum,
Cum formata recens spumantibus esset in un-
Hic illi primæ tellus Neptunia cunæ; (dis.
Hic teneram castis primum circumdedit ulnis
Cymothœe & primos vixit Cytheræia menses.
Hinc Amsteldamum terris magis omnibus unum
Posthabitâ colit Idalia. Non alta Cythæra,
Non Amathus tanta Divam dulcedine mulcent.
Sæpe ubi vicini se lavit in æquoris undis,
In ripâ madidos fertur siccare capillos;
Sæpe etiam mediâ faciem mutata vagatur
Urbe & divinos afflat mortalibus ignes.
Hic passim Jocus & sociâ cum gente Cupido
Hæret & incautis multos inspirat amores.
Nusquam tam crebras nervo torquere sagittas
Creditur, & multâ miseros prostertere plagâ.
Vix aliquis, nec vix, illas delatus in oras
Effugit intactus, vix, qui non pectore virus

Ddd 3

Hau-

Hauriat & tacitum trahat alto vulnere telum.

Te quoque, Steenbergi, pharetratus in urbe Cupido
Viderat errantem, Nec, Tu, mihi dixit abibis

Intactus; non, dum vires & tela supersunt.

Dignus, cui nostro figantur spicula cornu.

Dixit, & intentis pharetram percurrit ocellis

Explorans, quo te telo, quibus occupet armis.

Eripit hinc unum, cui cuspis acuta veneno

Manabat dulci (fundunt hoc lucida Sponsæ

Sidera) & aptatum nervo contendit equino

Ac jacit: in medium stridens elapsa sagitta

Pectus abit, fixoque imas subit osse medullas.

Talis in arbuſtis viridi dum garrula ramo

Cantat avis, nunc hac; illâ nunc arbore pendens

Et fati ſecura ſui, non cauta ſagittam

Excipit, & vitam tenues diſpergit in auras.

Continuo nova lux oculis & viſcera flagrant

Ignem novo & toto decurrit ſanguine fervor.

Quid facias? ſacras nequicquam extinguere flammæ

Conaris; nequicquam. Alto ſtat vulnere mucro

Aureus & medios ignis depaſcitur artus.

Quid juvat herbarum vires, quid Cœica ſacra

Noſſe & Apollineas animum coluiſſe per artes?

Illicet ad doctos tibi mens excurrere Gallos

Surgit & auguſtis illic harere Lycæis.

Inclſyta te multos tenuit Monſpelia menſes

Herbarum genitrix, Phæbi certiffima cura.

Hic tibi vicinis luſtratur montibus, hortum

Quem dixere Dei; nunc culminē ſedulus alto

Explorans herbas, nunc imis vallibus erras.

Ah? quoties roſeo dictamnum flore comantem

Incuſas demens & odoriferam panacæam?

O hominum ignaras mentes! non viribus illis

Cedit Amor, nullis (eheu!) medicabilis herbis.

Interea magis atque magis ſub pectore cæco

Vivus glifcit Amor (ſpes unica reſtat in ipſo

Quod

Quod flammæ movet & depascitur ossa, veneno.
 Omnis in Euphemiâ charæstat cura salutis.
 Schermia sola potest tantos mulcere dolores,
 Sola potest longos animi componere fluctus.
 Haud secus, irata cum fecit vulnera caudâ
 Scorpius, ingenti venas ex æstuat igne
 Saucius & dirum bibit alto sanguine virus,
 Tum plagæ superimpositus sorbere venenum
 Dicitur & dubiæ discrimen tollere vitæ.

Ergo aliud moliris opus. Tibi Schermia sola
 Quæritur: una tuo requiem promittit amori.
 Quid referam hic doctas castâ cum virgine voces,
 Quid promissa, precesque, quid alto pectore questus
 Ducentem & cæcis suspiria tracta medullis?
 Quid trepidam primum ad tædarum nomina sola
 Virginem & hinc tenero perfusam sanguine vultum?
 Quid tibi laudantem solas sine conjuge noctes?
 Quid doctas fraudes, quid retia mille dolosque
 Nectentem, rursusque tuos evadere nexus
 Arte loborantem variâ? quid vertere in omnes
 Conantem, vano tandem molimine, formas?
 (Quid tantum, lepidæ, placito pugnatis amori?)

Intera tacitos Venus aurea suscitât ignes
 Et vivas teneræ flammæ inspirat alumnæ.
 Jam veniunt molli faciles in pectore sensus.
 Jam per utrimque ignis, pari præcordia flammâ
 Mutuus urit amor; jam multum mellea spondet
 Basia, in amplexus jam jam ventura. Quid hæres,
 Quid cunctaris, Sponse? toro vos pronuba Juno
 Expectat multaque facem cum luce Cupido
 Ad thalamum & tædas præfert ex more jugales
 Primitiasque Venus longi promittit amoris.

Vadite felices animæ, quo tramite Cypris,
 Quo lusus, quo vos locus, & prima oscula ducent;
 Musa mane: satis est duxisse ad limina amantes

Musa pedem referas : Sponso quod restat agendum
In super, hoc uni servant tibi, Schermia, Divi.

1623.

In

O T I A

Præstantissimi Juvenis

D. CONSTANTINI HUGENII

Equitis &c.

INclyta magnamino qualis sub Cæsare quondam
Roma Quirinali jura dedit populo,
Et qualis nunc est, prisca vix corporis umbra
Qualem se medio contrahit illa die,
Gallia, quæ Justo sub Principe florida multum
Trudit sublimi fidera celsa coma,
Belgica, quæ doctas media inter classica Musas
Jam dudum summo culmine constituit,
Contentent pariter, quonam sit Hugenus ortus
Æthere; vult vatem quælibet esse suum.
Mox Iber accedet, mox Anglus, & illa Minervæ
Cura, ferax quondam Græcia docta virum.
Quod Rhodos & Colophon, Salamis, Ios, Argos, Athenæ,
Smyrnaque de cunis certat, I Homere, tuis,
Nil super hoc jacta: plures Huygenius audit
Talia de cunis arma movere suis.

1625.

FRE-

FREDERICUS HENRICUS

A M E L I Æ,

sive

Responsio ad Epistolam Ameliæ, quam pro illâ ad Fredericum Henricum, maritum, dum Sylvam-Ducis obsidebat, scripserat clariss. Barlæus.

AD loca plena metu per castra minantia SYLVÆ,
 Udus ubi multo sanguine fumat ager,
 Ferratasque acies, ipsis sub moenibus urbis,
 Bellica ubi medijs vinea serpit aquis,
 Perrumpunt teneræ, quas mittis, AMELIA, chartæ;
 Et venit ad nostras litera vestra manus;
 Nec timet armatam HENRICI contingere dextram;
 Pulsat ubi celtas machina sæva domos.
 Plurima das mandata tuis portanda tabellis,
 Et defert multas pagina mœsta preces,
 Nec metuis ne disruptis excussa cavernis
 Discerpant questus fulmina nostra tuos.
 Quid lachrymis oculos, quid amaro flumine vultus,
 Nec profecturis fletibus ora rigas?
 Quid nixidam macerare cutem, quid tundere pergis
 Pectora Riphæa candidiora nive?
 Desine tam mulier nimium indulgere dolori,
 Et dura, quando dura vir arma gerit.
 Uxor ARAUSIADÆ, lenis cui militat æther,
 Cui summa Superum Rector ab arce favet,
 Et conjurati surgunt ad classica Soles,
 Corda gerat gelido congelata metu?
 Excute foemineum, Princeps generosa, pavorem,
 Et turbent frontem nubila nulla tuam;

D d d 5

Indue

Indue Sidonio flagrantem murice vestem ,
 Ac tegat augustos coccina lana sinus ;
 Fulva tuo radient demissa monilia collo
 Temporibusque micet lactea gemma tuis ,
 Et , quam docta manus multo distinxerat auro ,
 Cæsaries Paphias spiret odora rosas.
 Hoc videant matres , fociataque Belgica discat
 Exemplo , conjux , fortior esse tuo.
 Auriacus mediâ ludat tibi parvulus aulâ ,
 Absentis vultus ille parentis habet.
 Ludat , & exiguâ patrios imitatus honores
 Fingat in aridulo pulvere castra manu ;
 Hîc Belgas , illic Gallos acresque Britannos ,
 Hîc equitum turmas cornipedesque locet :
 Hîc discat terram transversis scindere sulcis
 Et ducat cæcis agmina tuta vijs :
 Hîc penetret fossor divulsæ viscera Vestæ
 Sulphureoque tonet rupta caverna Deo :
 Atque aliquis nostros cernens in imagine vultus
 Dicat , Et hac poterit BELGICA stare manu.
 Principis esse cupis , non duri militis , uxor ;
 HENRICI hoc titulis exime , sospes eris :
 Non potes Auriaci conjux , nisi militis , esse ,
 Dum locat hostili castra tremenda solo ;
 Dum , quæ concordēs conjunxit BELGICA gentes
 Inferet Hesperijs arma coacta Dijs.
 Sic mihi lanificæ duxerunt fila Sorores
 Et totum nasci Belga sibi voluit.
 Tuque puerque meus blandissima nomina , sed quæ
 Auriacum Patriæ postposuisse decet.
 Patria sponsa prior , cui cedat Amelia fas est ,
 Quando Nassovium publica cura vocat :
 Patria sponsa prior , cuncti mihi pignora cives ,
 Hos mea sollicito protegat ense manus.
 Sunt juvenes bello insignes , sunt arma , Ducesque
 Castraque , sunt Batavi , Martia corda , mei :

Sunt

Sunt mihi , quæis acres in Schetzos excitat iras]
Illa Briautæâ cæde cruenta dies :
Sunt mihi , quod laxis transmittit Rhætia braccis ,
Quæis ambas armat dira machæra manus :
Albion & fortes junxerunt agmina Scoti ,
Illaque Cimbrorum pace soluta manus :
Scilicet hi subeant vallos , hi mœnibus instent ,
Et formidatis stentque cadantque locis :
Auriacus lateat subter testudine densâ
Et procul intrepidis dividat arma viris :
Non ita degenerem magni genuere parentes ,
Nec dederit victas inclyta SYLVÆ manus.
Cuncta Ducem spectant , omnes animantur ab uno ,
Principis exemplo fortius arma movent.
Voce ciere viros , Martemque accendere vultu
Præsentemque animos addere crede Ducem.
Tum ruit adversum miles generosus in hostem ,
Palantemque retro trudit in arma pudor.
Cum Macedo totum ferro sibi subderet orbem
Sæpe cruentatâ venit ab hoste manu.
Ipsius ante oculos mactari vulnere miles
Strenuus ad laudes credidit ire suas.
Non tibi regalem decorassent lilia vestem ,
Borboni , gentis gloria magna tuæ ,
Nec tibi devictis cessisset Regia vallis
Quam rapidus vitreis Sequana lambit aquis ,
Si non tanta tuis didicisset miles in armis
Exemplo vinci prælia posse tuo.
Nec tu , digna patris proles , Ludovice , putasti
Te , sine te , populum vincere posse tuum.
Te quoque Cantabrico manantes sanguine cristas
Raptaque victrici signa referre manu
Vidimus , Au. iacis tremere cum Flandria castris ,
Frater , & Austriaci clade ruberet humus.
Sume serenatos , Amelia mascula , vultus ,
Et pigeat molle commaculasse genas.

Lugeat Hesperij sublimis Regia Ditis,
Squalleat & tristi Clara Ifabella situ.
Jam sua sentit Iber trepidis delubra moveri
Sedibus, & priscis atria culta Dijs;
Jam mihi victa tuas submitter SYLVA secures,
Et poterit flexo succubuisse genu.
Ipsa triumphales monstrat Victoria lauros
Et parat Auriacis florea ferta comis.
Tunc mihi loricam reduci galeamque resolves,
Excipiesque tuo corpora lassa sinu;
Injiciensque meo dulcissima brachia collo,
Mille leges labris basia carpta meis;
Basiaque ipsa dabis, qualis nec Cypria Marti,
Nec dedit Æmonio Laodameia viro.
Forſitan ex iſto geminos certamine naſci
Et patriæ, & nobis gratia dia dabit.
Hoc Patriæ, hoc nobis dent Numina, pronaque Belgis
Fata velint iſto nos ſupereſſe modo.

*Scripta Anno 1629. quo Sylva Ducis a Principe
Auriaco obſeſſa & capta eſt.*

EPI-

EPITHALAMIUM

IN NUPTIAS

Nobilissimi, fortissimique Viri,

D. ADRIANI vander MYLE,

Domini in Bleskensgraef, &c:

S P O N S I,

Nobilissimæ, Lectissimæque Virginis

AGATHÆ à RAEPHORST,

S P O N S Æ.

Celebrandas IV. Nonas Julij cło Io cxxxiv.

F Los Batavûm, Myli, & generosæ gloria pubis,
 Quem melior Lachesis gnatis de pluribus unum
 Concessit magno incolumem superesse parenti,
 Ac fero, faturum vitæ, coelestibus inter

Illustres Heroiûm animas Deus inferat astris,
 Quàm cuncti semel à tenero superamur Amore,
 Et debellati Paphijs succumbimus armis!
 Urit & in medias grassatur flammula venas,
 Cum jussit puer arcitenens & vendicat omnes
 Naturæ vis magna sibi, cum cuspide sævâ
 Icta Dionæum præcordia perciet œstrum.

Postquam jam tenerâ Musarum castra juvenâ
 Ingressus, sacrâque imbutus Pallade pectus
 Fœcundum, augusti calcaffes sancta Lycei
 Limina, ubi doctas effundunt pulpita voces:
 Jamque sub occiduo lustrasses æthere quicquid

Digni

Digni Gallus habet, quicquid pulcherrima pandunt
Oppida terræque Italum ac contermina coelo
Conflumina & è medijs surgentia regna lacunis,
Moresque & variæ nosse idiomata gentis:
Otia displicuere tibi, nec deside vita
Passus es excelsas animi marcescere vires,
Militiâ volvens, ut, quam moderaberis olim
Consilij patriam senior, nunc corpore firmo
Posses bellaci juvenis defendere dextra.

Ardua sublimis cingebat mœnia Sylvæ
Auriacus, multoque hostiles milite latè
Infestabat agros, ut detruncata Philippi
Imperij nostras tandem pateretur habenas
Urbs antiqua, ferox, turgens victricibus armis,
Oppugnata quidem sed nunquam victa Batavis.
Huc te sub tanto positurum Principe belli
Prima rudimenta & multa spe laudis anhelum
Ardor agit famæ decorisque arrecta cupido.
Hic sensit te Sylva virum, dum militis omne
Acer obis munus, seu jam defendier armis
Castra opus & vivo surgentes cespite vallos
Propugnare manu, seu celsis turribus ignes
Ingeris & fervens muris hostilibus instas.
Nec te tela virum nec te vibrantia terrent
Agmina, non calido cæsorum sanguine cristæ
Rorantes, gemitusque atque atro lurida tabo
Corpora, cornipedumque ardor fremitusque cadentum,
Armorumque fragoratque horrida mortis imago.
Dat jam Sylva manus & debellata fatiscunt
Mœnia turresque & Grobbendonkius armis
Succubat Auriaci inferior, populique superbi
Demitunt caput & flexa cervice potentes
Agnoscent Proceres, coeuntque in fœdera victi.
Hinc tibi præclaræ virtutis præmia Princeps
Destinat & turmam voluit parere pedestrem.
Jamque alias belli sedes & prælia versans

Nasso

Nassovius, post regales ad cæcula Scaldis
 Ostia disiectas classes, ubi rapta sub undis
 Scuta virum, frameasque & castra natantia mergi
 Attoniti videre Duces & gurgite vasto
 Transtra, foros, trudesque & fortia corpora volvi.
 Vertit in extremos victricia signa Sicrambros.
 Venloa succumbit, nec belli Strala laborem
 Sustinet aut Rurmunda ferox, ubi vulnere diro
 Saucius hostiles madefecit sanguine campos
 ERNESTUS, vitamque leves disperfit in auras.
 Restat Trajectum & bifidæ Mavortius urbis
 Incola. Continuo turmis angusta viarum
 Obsedit præmissus eques, portisque sub altis
 Stat sonipes manditque ferox spumantia fræna,
 Raucaque Nassovicas cecinerunt cornua laudes.
 Insequitur Batavum ductor, subit inclytus armis
 Miles & infestis federunt agmina ripis.
 Instat Arausiades & in altam fervidus urbem
 Detonat, horrendo vibrant tormenta boatu
 Telaque fulmineospue globos, penetralia Vestæ
 Scrutatur fossor, caligantesque profundæ
 Telluris thalamos, cæcisque accensus in antris
 Mænia sulphureus reddit jam pervia pulvis.
 Diffugere polo stellæ cælumque remugit;
 Ipse pater viridi canum caput uvidus alga
 Dirigit Mosa, atque imo se condidit alveo.
 Illicet exanimes per propugnacula cives
 Attollunt dextras & factæ fædere miles
 Deponit clypeos; portarum Ledius arcta
 Laxat claustra, jubetque suos discedere vallis
 Desertaque alios patitur statione locari.
 Quis tibi tunc Gonzala animus, cum nostra videres
 Jam debellatis plantari insignia portis?
 Aspicias hæc, nec te jam Pappenheymius acer
 Cæsaeræque aquilæ & densæ juvere phalanges,
 Quas, dum nequicquam tentant perrumpere vallum,
 Abstu-

Abstulit una dies & multo funere merfit.
 Non patet ulterius devictus Mosa triumphis ;
 Altera jam regio sociis accedere terris
 Cogitur ; aëreas jam pandit nobile turres
 Limburgum , pluresque Leo tenet ungue sagittas.
 Hinc ubi jam vexilla suis Mavortia ripis
 Prospicit , ac latè tenebras insurgere campis
 Rhénus , & Auriaci debetur Berca trophæis ,
 Exclamat. Gradive fave. Pater optimus olli
 Annuit. Excelsæ dorsis immanibus arces
 Victaque virtuti cedunt castella Batavæ.

Hæc tu inter medius duri discrimina belli ,
 Et dubios rerum eventus , fortissime Myli ,
 Ingredieris , flectisque gradum , quo, vindice ferro,
 Te poscunt mandata Ducis ; securus amorum ;
 Nec redit in mentem, quod clari nominis unus
 Jam superes , nec quod magnorum vota Parentum
 Hæredes vestro plures de sanguine poscunt.

Non tulit hoc Paphijs Cypris quæ præsidet hortis
 Ulterius , niveisque ardens in vecta columbis
 Italiæ venit ad lucos , ubi forte parentis
 Parvus Acidaliæ ludebat valle Cupido.
 Atque his aligerum dictis affatur Amorem :
 Nate , meæ quondam vires ; quid myrtus inermem
 Frondosæque fovet te mollis amaracus umbra ?
 Non tibi , ut ante , humeris acer suspenditur arcus ,
 Nulla tuis ultrà mittuntur spicula nervis ,
 Contemtæque jacent tristes sine lumine tædæ.
 Jam mea concusso nutantia vertice cernes
 Imperia , & dulces sperni mortalibus ignes.
 In Batavis vix ullus amat : generosa juvenus
 Sæva Palæpaphio præponit prælia palpo.
 Adspice , quàm multos inter durissimus unus
 Mylius incumbat gelido sine conjuge lecto ,
 Nec sociam noscat thalami , blandasque mariti
 Illecebras , nec amica novæ poppysmata sponsæ :

Ardeat

Ardeat igne meo , nervoque elapsa sagitta
Magnanimum certo pectus transverberet ictu.
Est quæ Raephorsti claro de stemmate priscum
Inclyta deducit genus alto à sanguine virgo ,
Candida cui facies & honestâ pendula fronte
Fulget cæsaries colloque illudit eburneo.
Multæ illam frustra vicina per oppida matres
Optavere nurum , sed solas innuba tædis
Præposuit noctes & virginitatis amorem.
Hanc amet , huic uni studeat placuisse puellæ ,
Hanc ego connubij sociali foedere jungam.
Sic fata & roseis gnato blandita labellis
Addidit amplexus atque oscula dulcia fixit.

Paret Amor matris monitis. Sonat aureus arcus
Ex humeris , teretesque aptat de more sagittas ;
Jamque iter emensus pernicious igneus alis
Occupat incautum , tinctumque in viscera telum
Conjicit & medium transfigit cuspide pectus.
Vreris , atque imas populatur flamma medullas.
Sub Duce nunc alio incultus stipendia miles
Prima facis , discisque novis parere lupatis.
Jam tibi sola placet roseis Raephorstia labris ,
Et jam formosos dominæ miratus ocellos ,
Oraque purpureasque genas & lactea colla
Expleri mentem nequis , ardescisque videndo.
Nec tibi jam feritas animo , quique esse solebat
Permanet ore color , totus præcordia circum
Æstuat igne Deus , cæcoque ex vulnere langues ,
Donec flexa tuis Virgo pulcherrima votis
Annuit & focias conjunxit Cypria dextras.

Salve Sponse. Cupita tuis requiescet in ulnis
Blanda puella , puella tuis dignissima flammis ,
Condit jam Titan vultus & vespere fero
Fumantes disjungit equos , fessamque quadrigam
Ardentesque rotas extremis abluit undis ,
Cynthiaque & rutilo Veneris gratissima coelo

Ecc

Stella

Stella micat, ducitque auratam prima catervam.
 Conscendet jam Sponsa torum, thalamumque subibit,
 Optabitque tremetq ue suum dulcissima Sponsum.
 Salve Sponsa. Tibi Juvenis pulcherrimus ore
 In tua lascivis effusus colla lacertis,
 Sicut vicinam vitis proserpit in ulmum.
 Mollia bella parat. Jam plurima figet ocellis
 Bestia, turgidulisque feret mellita papillis
 Oscula, componensque tuis sua labra labellis
 Et leget & tenero reddet ribi suavia morfu;
 Accedent blandæ voces & amabile murmur,
 Donec purpureum paulatim victa pudorem
 Depones, nec jam Veneris nova bella timebis
 Formidata prius, castis incognita Musis.

Vivite felices, multosque æterius in annos
 Duret amor, vestroque procul de limine rixa
 Exulet & nullo turbentur gaudia luctu,
 Dignaque de vestro confurgat germine proles.

In Ædificium

Quod vulgo den Doelen vocant, cujus primum lapidem jecit Princeps Arausionensis

G U L I E L M U S,

Jam decennis, Anno 1636.

S Acra Deo Marti domus hæc, studiisque virorum
 Qui certant certâ glande ferire scopum.
 Hic civis se flammi vomis exercitat armis,
 Quemque juvat docta missa sagitta manu.
 Commutare locum series vicina coëgit
 Et structurarum continuatus honos.

Prima

Prima puer Princeps celsis fundamina muris
 Jecit & ex humili surgere jussit humo
 Guiljelmus, patriâ cum parvus luderet aula
 Et primi æquassent jam duo lustra dies.
 Quid bello Auriacos speras superare, Philippe?
 Hos etiam pueros arma fovere vides.

VOTUM ad NEPTUNUM

Pro felici Principis

GUILHELMI NASSAVII,

*In Angliam appulso & in Hollandiam
 reditu.*

O Pater, æquoreis qui dictas jura procellis
 Et regis immensi spumea frena Sali:
 Qui refluxo Batavos Anglosque interluis æstu
 Litoraue horrifonis utraque tundis aquis:
 Ecce, tuis sua Nassavius dat carbasa regnis,
 Et parat ad Tamesin inclyta classis iter.
 Carolus hîc, cujus venerantur sceptrâ Britanni,
 Cui triplex sacro vertice fulget ebur,
 Guiljelmo stabili sociabit fœdere gnatam
 Et teneram junget regia Virgo manum,
 Et jam porticibus tædas ardere jugales
 Cernet & augustos igne micare Lares.
 Sic Venus Auriacis innectit cypria lauris
 Multa Caledonijs lilia mista Rosis.
 Albiona & fidos illi da tangere portus
 Tutaque per fluctus pandere vela tuos.
 Serva hoc Depositum, placidoqus innecta Profundo
 Hollandis reddat læta carina suis

E e e 2

Ad

Ad Clarissimum virum
D.CASPARUM BARLÆUM.

SI quando leporem mitto tibi, maxime vatum,
 Insolitas, inquis, præbuit ille dapes,
 Meq. cibis Procèrum mensam decorare Poëtæ
 Quos tu Principibus debita fercla putas:
 Ast ego, cum Divum dicantur cura Poëtæ,
 Sint etiam, qui vos numen habere putent,
 Ambrosiâ dico debent & nectare pasci,
 Nec mensâ vatum est digna ferina lepus.
 Te faciat, Barlæe, epulis accumbere Divum
 Qui tibi pro merito fercla parare volet.

1643.

*In Cataractam Gandavensium (Quam vulgo vocant
 het Sas van Gent) expugnatam*

A

FREDERICO HENRICO
Arausionensium Principe.

JAm Dux summe, tuis accedit Sassa trophæis
 Et pandunt vastum claustra reclusa latus.
 Non hanc fortis Iber tutam præstare Philippo,
 Non potuit ruptis Æolus aggeribus.
 Jam pavida Auriacas velit admissura cohortes
 Wasia de nummis contribuisset suis.
 Ganda timet, tremit Hulsta, tuasque Antverpia lauros
 Præsentit, ferro debita palma tuo.
 Te Duce materies surgit facunda Poëtis:
 Sed sacri fontis deficit unda viros.

Aret

Aret vena tuis jamdudum exhausta triumphis,
 Jam defunt gestis carmina digna tuis.
 Qui potes invictos, Princeps, rescindere vallos,
 Qui cogis ficcis flumina stare vadis,
 Atque iterum infestas Neptunum invadere terras,
 Fac alias referet Pegasus alter aquas.

In victam Hulstam.

Quisquis es, Auriaco qui debellata superbæ
 Intumulos Hulstæ mænia versa vides:
 Tot victas arces, tot propugnacula circum
 Dedita, & hæc uuo subruta mense stupes:
 Desine mirari, Sunt & sua numina terris,
 Divisum Princeps cum Jove fulmen habet.

In effigiem Reverendi & clarissimi viri

Dn. JOHANNIS WTENBOGARDI,

*Præfixam libro posthumo quam de vita sua & functione
 Ecclesiastica conscripserat.*

HOs oculos, venerande Senex, hæc ora gerebas,
 Hæc frons, hæc facies, hic tibi vultus erat.
 Non male te Batavus nobis expressit * Apelles,
 Sed quod totus eras pingere non potuit.
 In te fulgebat pietas, prudentia, candor,
 Et restauratæ Religionis amor,
 Ingens eloquij flumen, facundia dives,
 Ignis inexhausti vividus ingenij,
 Sedatus pro parte ardor, studiumque tuendæ
 Pacis, & obsequium, quatenus isse licet,
 Ordinibus non fractus honos, reverentia legum,
 Jusque suum Superis in Jovis æde datum,

* Michael Mierevelt.

Mens erecta malis , nullius conscia culpæ ,
 Fortiter instantem ferre parata crucem ,
 Debitaque in Proceres servata modestia , quando
 Pro causa placuit dicere pauca tua.
 Hæc ut docta manus plano cælaret in ære
 Non tantæ sculptor Delphius artis erat.
 Subvenis huic calamo , qui , quod non præstitit ille ,
 Dat totum hic nobis posse videre virum.

E J U S D E M E P I T A P H I U M .

HÆc urna condit ossa venerandi Senis ,
 Sacræ profunda paginæ scientia ,
 Pietate , rerum plurium prudentia ,
 Styli nitore , fertili facundia ,
 Amore sanctæ pacis & concordia
 Nulli secundus qui fuit , dum viveret.
 Hunc prosequuti sunt favore Principes
 Studioque populus ; hujus ad linguæ melos
 Et grata mella , quæ favis turgentibus
 Deoque plenus ore sæcundo dabat ,
 Juncto undecunque confluebant agmine ,
 Seu vox sacratæ intonaret ædibus ,
 Seu castra densò militum septus globo
 Resonare faceret jussu summi Numinis ,
 Aut pro salute Patriæ , Patrum , Ducis ,
 Virumque , supplex funderet Deo preces.
 Post , fæderatas Schisma per provincias
 Mutare sedem suavit , & mox patriâ
 Diversa regio vidit extorrem suâ ,
 Donec procellis detumentibus redux
 Privatus inter proprios vixit lares ,
 Nulli molestus ordini , nulli gravis ;
 Tantum remansit cura pristini gregis ,
 Et ut litaret conscientia suæ ,

Non

Non abnegavit veritatem creditam
 Cætumque fovit segregem, monens suos
 Authoritati publicæ se subdere,
 Suum tribuere Cæsari, suum Deo.

Anno 1644.

EPITAPHIUM

Illustris viri

HUGONIS GROTII,

*Coronæ Sueciæ ad Regem Galliarum
 Legati, &c.*

Hopes, in hac ingens requiescit Grotius urna
 Et cineres tanti continet illa viri,
 Qui supra vastum fama subvectus Olympum
 Unus erat seculi faxque pharosque sui.
 In Batavis duri sensit dispendia fati
 Summotusque suo, quo fuit ante, loco
 Æterno clausus marcebat carcere, donec
 Fida viro laxum redderet Arca polum,
 Arca, libros quæ ferre, subinde referre solebat,
 Tunc prædulcis Heri capsula facta fui.
 Liber Ius Procerum & tanti primordia motus
 A fera fecit posteritate legi.
 Gallia proscriptum blandis circumdedit ulnis
 Et fovit tepido Purpura tanta sinu.
 Exul apud nullos ambivit munia, quin &
 Oblatum potuit displicuisse decus.
 Terruit unus amor patriæ, ne forsitan a se
 In Batavos quædam contribuenda forent,
 Donec ad Hollandos patriasque regressus in urbes
 Interdictus aqua rursus & igne fuit.
 Tum Patriæ Belgisque datum satis esse putavit
 Et licitum titulos arripuisse novos.

E e e 4

Con-

Continuo ad Suecûm : Proceres & sceptrâ vocato
 Ostendit pronam Parrhasis urfa facem ,
 Et , quia cum fociis bellatrix Sueciâ Gallis
 Nuper in Austriacam junxerat arma domum ,
 Legatî mandatus honos , ubi Sequana Regum
 Borbonidum placidis atria lambit aquis.
 Hic denos Gothica pro Majestate per annos
 Splenduit , & tanti Regis imago fuit.
 Nunc majora virum subducunt Numina terris
 Dignior ut supero detur in orbe locus.

Aliud.

Grotius exiguo jacet hic sub marmore quantum
 Nulla dedere virum sæcula , nulla dabunt.

*Sepultus est Delfis Batavorum , in urbe patriâ ,
 V. Nonas Octobris Anno 1645.*

EPIGRAMMA

In Momenta defultoria

Nobilissimi . Præstantissimique Viri ,

D. C O N S T A N T I N I

H U G E N I I ,

E Q U I T I S . S U L I C H E M I I

Toparchæ . &c.

Scribebas vario multos idiomate versus
 Cum juveni a studijs Otia parva forent :
 Nunc suffuratus tantum momenta diebus
 (Dum totos totum postulat aula virum)

Argu-

Argutâ totos imples farragine libros
 Et dulci char tas spargis ubique fale.
 Quid ? si deficiant etiam momenta Poëtam,
 In puncto versus an , Zulicheme , dabis ?

A L I U D.

Vates , qui tantum momento præstitit horæ
 Quantum alii toto non potuere die ,
 Num , quantum totis distant momenta diebus ,
 Tantum symmyftis prævalet ille fuis ?

In obitum lectiffimæ virginis

C A R O L Æ van S A N T E N

Ampliffimi viri

D. FRANCICI van S A N T E N

*Summi in urbe Delphis Prætoris filiæ , quæ trium
 erat natu maxima.*

T Res cælo Charites , totidem , tibi Delfâ , fuere :
 Deceffit numero de tribus una tuo
 Dum duro occumbit Virgo Santenia letho
 Raptaque germanas deferit una duas.

In Albo D. Jacobi Pylii Iuris Consulti.

Q Uid cupis indocti , Pyli doctiffime , vatis
 Inscribi libro carmina pauca tuo ?
 Non mihi Parnassus curæ , non arida dudum
 Phæbus Castaliis labra rigavit aquis.
 Longa laboriferas enervant otia Musas ,
 Non fert venatrix Cynthia Pierides.
 Me raptiunt nemora & saltus montesque feræque
 Dum mea me ruri vivere fata volunt.
 Si tamen indoctos , Pyli doctiffime , versus
 Exigis , hos nostri pignus amoris habe.

E e e 5

SCA-

Z C A Z O N T E S

In albo doctissimi viri

ADRIANI a RAVESTEYN,

*Lugdi. magistri Delfensis & Doctris Medicinæ,
qui stipite ligneo pro crure utebatur.*

V Ir literate, tuque literaturæ
 Politioris antecessor haud segnīs,
 Qui nunc ab annis pluribus juventuti
 Præis Batavæ, seduloque procuras
 Ne prisciani vapulent pii manes,
 Pedibusque carmen constet & suis metris,
 Pars magna Delphis literarii ludi,
 Artisque Medicæ literosior Doctor,
 Vis hoc in albo literas meas scribi?
 Habe quod optas. Scribo literas Albo;
 En claudicantes Musa suggerit jambos,
 Agnosce dextram, Ravesteyn, & affectus
 Non claudicantis lucidum characterem.

E L E G I A

Ad clarissimum virum

D. CASPARUM BARLÆUM

*M. D. & Philosophiæ apud Amstelam
Professore, &c.*

C Ynthius Herculei calcabat terga leonis
 Virgineos properans acer inire sinus,
 Jamque æstiva Scholis indixerat Otia fervens
 Sirius & cathedris venerat alta quies,

Pal-

Palladium nulla resonabat voce lycæum ,
Nullus docta inter pulpita pulvis erat ;
Tunc ego , summe virum , nostro te rure videre
Sperabam & charam confociare manum.
Jam variis culti vernabant floribus horti ,
Nunc pyra , nunc æstas mitia pruna dabat ;
Nunc in adoptivis fragrant præcoqua ramis
Perfica , non ipsis despicienda Dijs ;
Jam maturescens grarum spirabat odorem
Et poterat summo melo placere Jovi ;
Plurima frigidulam præbebat porticus umbram
Et totam densa fronde tegebat humum ,
Unde per apricos se pandunt pascua campos ,
Ludit ubi lætum luxuriatque pecus ;
Hic , quæ cruda prius paulatim coxerat æstas
Placabant nobis vina rubella sitim ;
Nix aderat glaciesque altis servata cavernis
Si placitum potu frigidior frui ;
Innocuos calices & amicam vatibus herbam
Præbebat gracili fictilis urna tubo ,
Jam fumos paritura leves , si sicca juvaret
Irriguos inter sumere pocula scyphos ;
Sed fumus fuit atque in ventos tota recessit
Spes mea , nec voti copia facta mei est.
Non licuit te vate frui , non inter amicos
Dulcia festivis fugere mella jocis ;
Non avidas præbere tuis sermonibus aures ,
Non doctos inter ferula notare sales.
Forte mihi bibulam rursus culpabis arenam
Quod facit haud facilem pulverulenta viam.
Cur non nostra iubes jungi carpenta quadrigis ?
Cur , Barlæ , meis tam male parcis equis ?
Non Phætonæos metuisset Jupiter ignes ,
Sedisses altis Delius ipse rotis.
Nunc iterum Domini Præsepe silentia fecit
Otiaque inclemens longa minatur hyems ;

Con=

Constitit unda gelu , decurrunt amnibus axes ;
Et patitur traheas qui tulit Ya rates ;
Stat fluviis equus & soleis sublimis acutis
Marmoreas sonipes per mare pulsat aquas ;
Æquora ferratâ conscendit nauta carinâ ,
Vix tamen est uno longior illa pede ;
Nullus honos hortis , non jam Pandione nata
Nos facit ad varios surgere nocte modos ;
Non caper & teneri saliant in collibus hædi ,
Non pecus & lætis vallibus errat ovis ;
Non Galatæa suis alnis incidit amores ,
Non Thyrsis cantat Phyllida , non Coridon ;
Cessit rure Pales & agrestum numina Fauni ,
Exulat & sylvis ipsa Diana suis ;
Non ego lassâ toro venator membra repono ,
Non queritur noctes esse marita breves ;
Errat ab effossis impune cuniculus antris ,
Nec cum montivagis sunt Mihi bella feris ;
Non arvis leporem , non altis sector arenis ,
Non exercitium corporis ille mei est ;
Bruma vetat , rigidisque canes a saltibus arcet ,
Offendit teneros ferrea gleba pedes.
Quin aliquot , vir amice , dies comburimus una ?
Non arcum semper tendit Apollo suum.
O utinam te nunc perdulces inter amicos
Detur apud nostrum posse videre focum ,
Et præstare fidem , tua quam mihi litera fecit !
Quodpue negat messis hoc mihi bruma ferat !
Sed quid vota juvant , quid me spes lætat inanis ?
Quid juvat adversis pandere vela Notis ?
Jam venisse quidem vicinam diceris Hagam ,
Sed quoque jam retro diceris isse domum.
Quid culpam ? dicamne leves , vir magne , Poëtas ,
Teque datam nuper contemnerasse fidem ?
An quod amas limen calcare potentis amici
Et levis ignoti sit tibi cura laris ?

An quod amicorum numero non sufficis, & te
 Nunc his, nunc illis, invida fata negant,
 Hagaque te pellax aliis avertit ab oris
 Ut toto Siren te queat illa frui?
 Quæ si dura negat blandis te elabier ulnis,
 Nec detur nobis pars quotacunque tui,
 Invertat solitum naturæ Jupiter orbem
 Et faciat variis te simul esse locis.

In Prætorio Westescamp tano.

Anno 1646.

A L L O C U T I O

Ad Nobilissimum, Amplissimum, Fortissimumq; virum

D. ADRIANUM vander MYLE

*Dominum in Myle, Dubbeldam, Baccum &c. Equestris
 Hollandiæ Ordinis membrum, Gubernatorem
 in Willem-stad, Clundert, &c.
 secundo*

S P O N S U M,

*Cum domum duxisset Nobilissimam, le-
 tissimamque virginem*

D. PETRONELLAM a WASSENAER,
Sponsam.

DUm sua jam mites ejurant jura Phillippi
 Et pacem Batavis vult Saragoffa dari:
 Dum libertatem nostris adjudicat agris,
 Et placidum terris Mercia monstrat ebur,
 Nec focios Belgas ultra Castella rebelles
 Dicit, & has potuit dedidicisse minas:

Dum

Dum tantas execratur Germania strages
Et tendit junctas sanguinolenta manus :
Undique dum varij coeunt ad fœdera Patres
Queis pax tot populis restituenda foret :
Della tibi parat alma venus , fortissime Myli ,
Et vocat ad pugnâs te Cytheræa suas.
Quid juvat enervem viduo languescere lecto !
Arescit nullr multa capella manu.
Læta magis pressis promanant ubera mammis ,
Non intermitti vult sua sacra venus.
Ecce tuum ingreditur virgo formosa cubile
Quam Cypris augusto collocat ipsa toro.
Hoc vos diva Parens gestit committere campo ,
Certandum est isto , sed sine cæde , loco.
Prima tuos habuit Raephorstia nobilis ignes ,
Non illos busto condidit illa suo ;
Nunc generosa tuas tua Waffennaria flammâs
Hauriat & totum sentiat una virum.
Illa tuos arcere quidem conabitur ausus
Armaque pro tenera viginitate geret ,
Forfitan & tremula reddet suspiria voce ,
Dicet & , audaces , improbe , tolle manus ,
Improbe , tolle manus , satis est ; quid carpere tentas ?
Quid quæris casto , Sponse proterve sinu ?
Sed pugnet , tecumque ista luctetur arena
Luctando parvus crescere gaudet Amor)
Donec plena Deo parilique accensa furore
Amplexus ulnis misceat ipsa tuis ,
Nec veneris sacra , nec Martem formidet apertum
Et pandat totum fœmina victa finum.
Quam Superi reddant ex hoc certamine matrem
Et nova te multa prole marita bœet ;
Nascatur patriæ virtutis filius hæres
Qui nobjs magnum nomine reddat avum.
Hoc Mater velit , hoc magno mercentur amici ,
Hoc voti est , Heros inclyte , summa mei.

IN OBITUM

*Clarissimi & multifariae eruditionis fama
celeberrimi viri*

D. CASPARIS BARLÆI.

EPITAPHIUM.

Quisquis apud cineres istos non ingemis Hospes,
Et potes hæc ficcis busta videre genis,
Aut hoc Barlæum condi sub marmore nescis,
Aut certè tellus barbara te genuit,
Si tantæ jactura viri, nec publica pectus
Damna vovent, ipsis non reparanda Diis.
Quid raparanda Diis? doctâ cum Pallade Phæbus
Pieridesque istâ contumulantur Humo.

A L I U D.

Barlæus isto conditur sub marmore
Scientiarum fons perennis plurium,
Pater leporum, gratiarum corculum,
Medulla Suadæ, literarum nucleus,
Splendor Lycæi. qui sacro plenus Deo
Evectus ultra cardines mortalium
Post se reliquit sæculi vates sui,
Laurosque priscis invidendas abstulit.
In hoc Stagyra perdidisse principem
Potuit Sophorum & alterum Machæona
Graji sub altis Pergamorum mænibus,
Cæsar Maronem, Claudianum Honorius,
Flaccum Venusia, Martialem Bilbilis,
Suos alumnos Corduba & Sulmo suum.
Heu, quantam in uno Mors viro stragem dedit!

A L I U D.

Dum facit Auriaco Barlæus Justa, Ducisque
Exequias docto prosequitur calamo,

Iam possem, Frederice, mori, cum desinis esse

Inquit, & ecce piis vocibus omen inest.
Eheu, quam vere Vates dixere Poëtas!

Vixit, & hæc tantum continet urna virum.
Auriaco supereffe diu sprevere Camænæ
Et voluit Phæbus Marte cadente mori.

A P O T H E O S I S.

Barlæo faciles ducebant fila sorores

Cum subito manibus Juppiter ipse colos
Excutit, & Stultæ, quid magno lenta Poëtæ
Incaustum, clamat, flamina protrahitis?

Perditis hanc operam, perituræ parcite lanæ:

Ille hederas, doctæ præmia frontis, habet.
Musa mori dudum vetuit, Superûmque theatri
Barlæum Aonides inseruere Deæ.

Qui dedit Auriacis æternum vivere lauris
Ambrosiâ vesci cum Jove dignus erat.

Anno 1647

E P I T A P H I U M

Nobilissimæ lectissimæque matronæ

ANNÆ WEYTSSEN à BRANDWYCK,

*Dominæ in Brandwijck, Gybland, &c.
uxoris dilectissimæ.*

Siste gradum & mecum lacrymas affunde, Viator,
Si tanti est nostris indoluisse malis,

Hoc dilecta mihi sub marmore conditur uxor,
Hollandas inter gloria prima nurus.

Formam Diva parens dederat, Tritonia mentem,
Plutus opes, Majæ filius eloquium.

Virtutum non rara cohors ducebat euntem:

Claudebat dextrum comis Aglaja latus,

Eu-

Euphrosyne lævum ; pergrata Modestia fronte
Stabat & in blando plurimus ore lepos.

Dic mecum : O cineres , frontes potate perennes ,
O semper lachrymis , ossa , madete meis !

Dic mecum , neque te pigeat dixisse , Viator ,
Digna mori nunquam (pro dolor !) ANNA VALE ,
ANNA , VALE , mæstumque vel hoc solare maritum
Una quod amborum corpora condet humus.

CLD. ID. CXLVIII.

ALIUD.

Non est quod hic moreris , Hospes : i , licet.

Tantum sub isto conditam saxo scias

Meam jugalis ante consortem tori ,

Formâ , decore , genere pluribus parem ,

Virtute , suada , gratiis nulli imparem.

O dura Parca ! sed quid ingemo miser

Frustra ? ferendo fata vincuntur. dolor ,

Lamenta , luctus , lacrymæ , suspiria

Retrahunt ab Orco neminem , qui semitam

Calcavit istam. vota , nec fletus tuos ,

Queis ossa & istud quiequid est cinerum riges ,

Posco , mororve , Viator : i , licet.

In eadem Caroli Britanniae Regis.

IN trunco Carolus trunca cervice securim

Tingit & a Regis sanguine fumat humus :

Quid domini facient audent cum talia servi ,

Et Reges etiam carnificina manet ?

Hoc commune nefas armis excindite junctis

Queis dedit in populum sceptrâ verenda Deus ,

Reddite pro Carolo Carolum , qui dispare fato

Imperet , & patriam vindicet ense necem.

In eandem.

Cur nullum pro Rege tulit Brittannia Brutum

Cum tot Brutorum sit tamen illa ferax ?

F ff

Or.

Ornatissimo Doctissimoque adolescenti

STEPHANO MARCHAND,

Juris candidato.

M Archande, versus si tuos exosculor,
 Si, quæ Calendis vota bifrontis Dei
 Tam sancte amici pro salute concipis
 Ut vel valere me velis in seculum,
 Et esse grata & esse quam gratissima
 Verbis solutis vel ligatis dixerō,
 Quis ad Poëtam fructus inde venerit?
 Sed esse studium fertur hoc inutile,
 Homerus ipse non reliquit nummulos.
 Tamen, ut amorem videar hunc agnoscere
 Quo Candidatus candidusque candidum
 Tuique amantem candidè vis prosequi,
 Habeto grallas hæc pro munusculo:
 Et discite stans & ambulans in lubrico
 Cum mollis unda facta dura frigore
 Fert plaustra tergo, qua solent vehi rates,
 Stanti cavendum semper esse ne cadat.

In descriptionem

HOLLANDIÆ AUSTRALIS,

Concinnatam a reverendo & doctif. viro

D. JOANNE ab OUDENHOVE

Verbi divini Ministro.

I Miffa terris flumina & mersos Salo
 Populos domosque, prædia & Pretoria
 Absorpta vasta gurgitum voragine,
 Natosque rursus & resurgentes aquis

Vicos

Vicos & argos, jugerumque millia
 Munita vallis aggerumque molibus
 Contra furentis Æoli & Nerëi minas,
 Edicta, leges, constituta Principum,
 Pagos, Toparchas, qui fuere quique sunt,
 Totumque tractum & jura tractui data
 Qua spectat Austrum præpotens Hollandia
 Et pompæ sub fascibus latè patet,
 Nobis videnda denuo dat Outhovius.
 Et hos labores esse nil nisi viri
 Lusus, parergon, otii partem putâ
 Cum se focillat fessus a negotiis
 Severiora quæ solent facessere
 Studia & labores quos suo debet gregi:
 Et hinc, & a simillimis his conjice
 (Quæ scriptitavit Pastor hic Ecclesiæ)
 Quam serius, quam sedulus, quamque impiger
 Outhovius sit, quando Spartam propriam
 (Sacrum volumen) atque opus tractat suum,
 Qui se in parergis exhibet tantum virum.

In

*Dejectum ventorum impetu Culinae meae
 Caminum*

In

PRÆTORIO OCKENBURGICO

*illâ, quæ Calendas Jani subsecuta est,
 nocte, Anno 1653*

ELEGIA ad MAXIMUM.

Ad tua si venio non pigro prandia dente
 Crebrior, & coenas, Maxime, capto tuas,
 Fff 2 Non

Non pudet ; ingenuè quin ausim dicere quare ,
Si poscis : Friget nempe Culina domi.
Non illic fervent ollæ nullusve rotatur
Aut capus aut pingui de bove costa veru.
Nec pudet : accenso veniunt a Numine causæ.
Nulla hic è proprio crimine culpa subest.
Qui ventis vasto Rex Æolus imperat antro
Impulit armatos in mea damna Notos.
Hi de nocte meum deturbavere Caminum ,
Et quoque jam lapsum surgere bruma vetat.
Sic ferit excelsas iratus Juppiter arces ,
Sic abies celsis decidit alta jugis.
Hinc nullo rubet erectus mihi sanguine vultus ,
Nullus in expansa stat mihi fronte pudor ,
Et conviva tuas venio securus ad escas ,
Et mensæ & patinis hæreo musca tuis ,
Et, jam mitis , apri fodio mucronibus armum
Et cæsim & punctim grassor in artocreas ,
Nec timeo vitulis oculum & perdicibus alam
Atque faginatiss vellere crura capis.
Hac sub lege tamen : Ne , si tibi frigeat unquam
A Superis casum passa Culina parem
(Quod potius nostros convertant omen in hostes)
Ad cœnam dubites sæpe venire meam ,
Et pariter mensam non dedigneris amici
Si non contemnis , quod mihi crescit , olus ,
Quantum , Epicure , tibi in parvis suffecerit hortis
Et quantum cœnis , laute Luculle , tuis :
Si secura placent Curii tibi fercula , si , quas
Ruricolis præbet gleba benigna , dapes :
Si , qui Parrhasiâ portatur asellus ab Arcto ,
Si tibi salsa halex , lixa vel assa sapit.
Fer labem larido , fumenque absumito nostrum ,
Et callo & pernis pestis adesto meis.
Aut si displiceant hæc vilia , posce macellum :
Ruri etiam vervex , hedus & agnus erunt.

Aut

Aut fastididâ si mavis carne ferinam ,
Non longe a nostrâ quæritur illa domo.
Laxa, Crispe, canes : tantum extra limen eundum est ,
Est tibi quadrupedum gloria prima lepus.
Sunt & , qui gaudent antris habitare , cunicli :
Ante fores nobis victina multa cadet.
Vis volucres ? capus , & perdix , alaуда , scolopax
Et varia in patinis advena stabit avis.
Vis pelagi pecudes ? dabit has vicina Nerêi ,
Qui toto cœnas instruat Oceano.
Vis fluvii ? dabit hic pastum piscina cyprinum ,
Et percam , & vernas limpida fossa lupos.
Sunt hami , sunt & nassæ , sunt retia nobis ,
Uncaque quæ placitis condimus æra cibis.
Sive dolo, seu Marte uti gaudebis aperto ,
Captivum nobis protinus agmen erit.
Sed nemo impubes , nisi qui temerarius ore]
Fallaces uncos hauserit ipse , cadat .
Quisquis adultus erit ferro mactetur , & igne
Torrendum crati præbeat ille latus ,
Aut animam in calidis ferventi merius ahenō
Non uno victus vulnere reddat aquis ,
Aut intra patinas cum toto Oriente sepultus
Spiet ab Eöis cinnama vecta plagis ,
Ad cujus suavem cœnatum accedat odorem
Jam Superum spretâ Juppiter Ambrosiâ.
Nec pigeat , nec te pudeat me , Maxime , crebro.
Visere & exemplo sæpe redire meo ,
Et dic : Ante meas captasti , Pontice , cœnas ,
Nunc ego capto tuas : jam sumus ergo pares.

IN
EPIGRAMMATA
Nobilissimi præstantissimique viri
D. CONSTANTINI
HUGENII Eq.

Dn̄. in Zuylichem &c. inscripta
FORTUNATA CLADES
quæ in litore Sceverino contigit. Kal.
Jan. Anno 1653.

Qui cernis binas ventis & gurgite victas
In Sceverinæo litore stare rates :
Quî moles ambis vicinis montibus æquas
Siccus , & ad duræ Thethyos ausa stupes ,
Et gemis & patriæ ploras dispendia : noli
Acrius immites insimulare Notos ;
Quin Fortunatam non vano nomine Cladem hanc
Disce , nec immeritos conspue felle Deos ,
Et causam lege , quam linguis dat Hugenius octo ,
Et lucri in damno hoc non leve pondus ama.
Servavit socios Nereus , tormenta , globosque ,
Et pulvis nullas sobrius hausit aquas.
His salvis , si non pavidus se portibus abdit
Nec turpi vitat Blakius arma fugâ ,
Pro binis cernes (nec erit mora longa) Britannas
Bis binas illis succubuisse rates.

Illustri Viro

CONSTANTINO HUGENIO Eq. &c.

Justus in iufanos bilem mihi moverat Anglos
Et dolor & Patriæ non temeratus amor :

Co-

Coram me stabat passis HOLLANDIA mater

Crinibus, Heroum sanguine sparsa genas:

Ardebant acres oculi: non lacryma vultum

Tinxerat, augusto nullus in ore pavor,

Non gressus trepidantis erat, sed fronte gerebat,

Ultrices scelerum torva minaxque Deas,

Indignata feros in se sævire Britannos

Qui quondam socij belligerantis erant.

Tunc in verba furentis & hos effusa dolores

Hæc mihi de tumido pectore visa loqui est:

Quæ ne post fierent vacuis ludibria ventis

Curavi fidis carmina stare typis.

Dum fervent operæ, CLADEM, te iudice, FAUSTAM

Junxi, qua sævis una, nec una, ratis,

Naufraga facta Notis stat nostro litore, salvis

Tormentis, sociis, pulvere, veste, globis.

Hinc in fronte istâ, quam proxima pagina gestat,

Grande decus vatum Te, Zulicheme, vides.

Sic hedera & vili vino suspensa corona es:

Sic volui, sic vult bibliopola Tryphon.

E P I T A P H I U M

Fortissimi viri

MARTINI TROMPII

*Classium Batavarum & militiæ
navalis Præfetti.*

A Dsta, Viator: TROMPII bustum vide,

Thalassiarchæ Foederati Belgii,

Qui gente parvus maximum se propriâ

Virtute fecit, invidendus pluribus

Et præferendus, qui nihil præter genus

Et stemma jactant & parentes Cecropas.

Mardyka dicat illud, & suis ferox

Inclusa toties Dunekerka portibus:

Fff 4

Te.

Testetur hoc Oquendus & Britannico
 Fusæ PHILIPPI regiæ classes mari :
 Testetur hoc protervus , & mox perditus
 Quassæ trireme Dux Britannum Blakius
 Si , jam labantem , persequi victricibus
 Licuisset armis & Britannos mergere
 (Ut perduelles) per potestatem datam .

Hic , dum recludit divitis fauces Yæ , &
 Obfessa late per Britannos ostia ,
 Trajectus ictu perfidi pectus globi
 Patriæ saluti sanguinem impendit suum .
 Cedit recluso fractus Anglus equore
 Ægre ad superbum Tamesin trahens rates ,
 Palmam coactus mortuo Duce dare .

Aliud .

H Ac , hospes , magnus requiescit TROMPIUS urna ,
 Cujus apud Morinos fulmina sensit Iber ,
 Sensit apud Brittos : Carolique a cæde cruentus
 Anglus , & infestum Blakius agmen agens .
 Albion Hollandas cingebat classibus oras ,
 Et Mosa & clausis portibus Ya gemit :
 Subvenit his Batavorum instructis navibus heros ,
 Et Mosa & pulsus hostibus Ya patet ,
 Sed cadit in medio clarus certamine Ductor
 Transfixus lævum glande minore latus .
 In noctem servata Duci si vita fuisset
 Hac poterat Tamesis succumbuisse die .

AD ME.

*Fragis rosisque si carere commodum est ,
 Fragis rosisque commoda Vitaulio .
 Vitaulianas commodator auferes
 Fragis rosisque gratiores gratias .*

CONSTANTER.

Ad

Ad

ZUYLICHEMITOPARCHAM.

SI, quod rosarum de Trionibus dedi,
 Vitaulianis sufficit Rosarijs,
 Est cur sub Arcto collibus grater meis
 Nec se pudendam virgo Parrhasis putet.
 Nunc fraga mitto, plura missurus libens
 Si scire liceat quanta turbæ reptili
 Sit destinata portio Vitaulii
 Ubi multa pinus tollit arduum caput
 Humilesque viva fronde munit areas.
 Vitaulianas nec repende gratias:
 Quin, si quid hic est quod tibi placet, rogo
 Ut non roges sed imperes tibi dari.

Ad ejusdem

MONOSTICHON

Gallos time; nec sit pudor: leoninum est,
*quo me ab editione versicolorum aliquot Gallicorum
 deterrebat.*

G*Allos time; nec sit pudor: leoninum est.*
 Quid hoc ad illum, cui benigna vervecum
 Patria Batavis auribus caput munit
 Crasso sub æthere, quique pectus & ventrem
 Elephante fido tectus haud patet Gallo:
 Nec quem lænæ sponsus horret in sylvis,
 Nec qui superbas Sequanæ accolit ripas
 Et calcat atria luculenta Bourbonum,
 Ubi lutulentus alveus platearum
 Fecisse fertur nomen urbis augustæ?

Fff 5

Quid

Quid & tremiscam pruriente quod vena
 Tuis Camœnis atque te Deo plenus
 (Qui mihi recludis Gallicam penum largus)
 Sermone versus scriptio peregrino, &
 Informe carmen illino meis chartis,
 Et interesse credo quisquis a furno
 Redit ut & ille me sciat novum vatem
 Cui nulla talem cera fistulam junxit?
 Quem non ast ista dirus impulit venter
 Magister artis ingenique largitor,
 Non gloriæ cupido, non fames laudis:
 Tantum, quod unum est, ebrium tuis Musis,
 Vir large (cælum testor & Deas istas)
 Hæc me in bicipiti somniasse Parnasso
 Memini, sed edormivimus tuum Phæbum
 Et hoc meri, quod tu mihi propinasti
 In Gallicana promptuaria cella,
 Unde innocens ad flagra nempe depromar
 Ni providus te commonente declino.
Timebo Gallos, nec pudet: leoninum est.

In ejusden NATALEM.

Allusio

*Ad illos, quos ipse in eundem conscripsit versus Epigramma-
tum suorum lib. x.*

September idem venit, & Septembrium
 Quartus dierum, quo novellum seculi
 Civem Batavis Haga te dedit tuis:
 September idem venit, & Septembrium
 Ait dierum quartus iste septimum
 Mox adfuturum, quo, sub ipsum seculi
 Finem antegressi, prisca sedes Principum
 Et me parentis exolutum fasciis
 Dedit Batavis Haga concivem tuis.
 September idem veniat & Septembrium

Quar-

Quartus dierum, qui recurrens sæpius
Tuis benigne affulgeat natalibus
Tantumquæ nobis sospitem sistat virum.

Si non perenni vita gaudio fluit,
Mortalitati demus adversas vices,
Non tu tuos properare Septembres velis,
Non advoces ad pensa Parcarum manus
Ut sedula tuas Lachesis absolvat colos,
Sed lenta fufis fila devolvant tuis.
Tibi profecto fluxit haud ingloria,
Haud defes, haud instructuosa, nec dies
Tibi fuerunt absque ducta lineâ:
Non degener, non pœnitendus incola
Es hujus orbis, non inutilis tuis
Civis Batavis: non iners pondus premis
Terram nec ist hæc anima pro sale est data:
Non cor peponis, non caput cucurbitæ
Habes, nec ista finxit e vili luto
Tot sæta Titan artibus præcordia.
Te literati nuncupant suum decus,
Te suspicit Batavus, exteri colunt.
Nec scire multum & eruditis inferi
Laus una vestra est: quen agendis utilem
Te rubus esse Principes præfenserant,
Arausiusque primus admovit suis.
Habes honores, liberos, nomen, decus,
Opes, amicos: cuncta, quæ vitam queant
Beatiorum Martiali reddere.

September idem veniat & Septembrium
Quarti dierum, neve festinus nimis
Tuum labora tramitem decurrere.
Ruit hora præceps, præpetique turbine
Veniet peractâ terminus vitæ viâ,
Aderuntque cæli & siderum volantium
Cum forte nostrâ & morte vectrices rotæ.
Sol noster Austrum transijt, nec hæret hic,

Sed

Sed ad Occidentem tendit, & post occidet.
 Quo cum mearit, HUGENI vatum decus,
 Non regna vini fortiemur tesseris,
 Neque Licidam neque Phyllidas mirabimur.

Nos ergo, quod dierum restat insuper.
 Vivamus, heros, atque amemus invicem,
 Recti tenaces, æquitatis & boni
 Verique amantes, & verentes Numinum,
 Turbentque nostros nulla soles nubila.
 Non sanitatem morbus affligat tuam;
 Non mentis arcem, neve quæ thorax habet
 Nec quæ recondit, alveo venter suo:
 Non sævus artus cruciet influxi dolor:
 Non nocte surgens latro perfringat fores
 Tuas measve: nulla præcludat suas
 Tibi mihi dura domina: nulla nos
 Amaryllis habeat: nulla nos suspenderit
 Procax adunca nare Chloris, quam diu
 September idem veniet, & Septembrium
 Tibi dicam quartus & mihi septimus.

AD ME.

H Onf holler dica rediens cras prandeo tecum.
 Si non accedat Delia: solus ego.
 Si pisces Sceverina bonos infausa negarit,
 Sufficiet fumans mensa Bonis avibus.
 Si gravis hospes ero, prohibe qua fronte rogaris;
 Non potuisse sat est, si voluisse potes.

CONSTANTER.

RESPONSIO.

H Onf holler dicâ rediens accedere mensæ
 Si dignare meæ, non gravis hospes eris.
 Delia promisit fociam se jungere nobis
 Atque aliquem ducet, nec gravis illa, chorum.
 Euge! BONIS AVIBUS, convivæ, hinc inde venite:
 Fumabit vobis mensa bonis avibus.

Ad

*Ad**Nobilissimam amplissimumque virum*

D. JACOBUM CATSIUM

*Equitem, nuper Illustrium Hollandiæ Ordinum Syndi-
cum, nunc magni Sigilli & archivorum
Custodem, &c.*

A Ccipe non magni munuscula parva Poëta
 Quæ tamen hand parvum pondis amoris habent.
 Plura dabo, CATSI, nostrorum gloria vatum,
 Quando mihi totas Musa recludet aquas,
 Cum pendent Heliconæ deæ cantusque movebunt
 Et mihi de sacro fonte dabuntur aquæ
 Largius, atque istum spirabo pectore Phæbum
 Qui toto plenum te facit esse Deo.

Ad clarissimum consultissimumque virum

GUILHELMUM GROTIUM

Super ipsius Isagogen ad Praxin Fori Batavici.

N Nn latis est causas multos egisse per annos
 Et Batavo, Groti, differuisse foro:
 Non calamo, non ore tuos servasse clientes
 Et pavidos tricis explicuisse reos:
 Non binos eduxisse ad subsellia gnatos
 Patronosque illic cum patre stare duos:
 Quin vis ulterius multis prodesse, nec intra
 Causidicûm potuit pulpita stare labor,
 Succurrisque recens natis Doctoribus ultro
 Et juvat hos totis demeruisse libris.

Scil-

Scillicet est aliquid leges novisse, sed artis
 Est longæ Praxin perdidicisse fori.
 Hic primis Themidos sacris operata juvenus
 Hæret, & haud parvæ rem videt esse moræ.
 Sunt illis nox & tenebræ quæ Curia poscit,
 Tædiaque & multus nascitur inde labor.
 Te Duce cuncta patent: it per compendia tyro
 Ad causas facili, te præeunte, viâ.
 Sic bene de multis nunc, & post fata, mereris
 Et laudem a gratâ posteritate feres.

Ad Do. de Z U I L I C H E M

Si lucus arboribus sit, quas Cerasunte crematâ
 Debet Lucullo Martia Roma suo,
 Vivit ubi vestris Vitauli gloria lauris
 Et viret æternis pinus odora comis,
 Fac Arctôa tuis Tempe succurrere rebus:
Explebo numeros jambici senarii,
 Seu disyllabus est seu pes trissyllabus illis,
 Seu tu Pygmæos, seu cupis Encelados.

Ad eundem.

De cerasis, quas hic producunt Arctica Tempe,
 Z U L I C H E M E, *numero expleo senarii.*
 Quod tua si plures capiant Antarctica, posce:
Ego saxo post senarios habeas ut octonarios.

E P I T A P H I U M

Virginis ex uteri strangulatibus mortuæ.

Matrix me genuit, sed & hæc me perdidit: una
 Vitæ causâ fuit, altera causâ necis.
 Strangulor, heu! quia non admisi virgo maritum:
 Solus erat morbi nempe medela mei.
 Et quia non isti potui succumbere culpæ,
 Et quia non ulli succuba facta fui,

Occubui. Tanti miseræ stetit esse pudicam
Atque illibatâ virginitate mori.

Ad amicum.

Contentionis per reciprocas vices
Iterare serram non ego tecum volo :
Tibi causa victrix placeat , & liceat mihi
Probare victam ; sit cuique hoc integrum.
Succubuit hæc , ut omnis alia , pars ubi
Adversa iudex in tribunali fedet.

Ad nobilissimum , amplissimumque virum

D. FREDERICUM van DORP,

*Dominum in Maesdam, Curia Hollandiæ Confilia-
rium, & nunc Fæderati Belgii Ordinum ad
Regem Sueciæ Legatum.*

Legatus gelidam festinas ire sub Arcton
Antiquæ , DORPI , nobilitatis honor.
Non moror accinctum , nec fandi tempora posco :
Tres tantum liceat dicere verficulos.
I felix , quo te legat Respublica : turbet
Nemo viam : nullus fit tibi latro gravis.
Tange manus Regum , cœeant in fœdera gentes ,
Stetque suus Batavis intemeratus honos.
I felix , clarusque redi successibus ad nos ,
Ut dicam , SALVE , qui tibi dico , VALE.

Anno clb. Id. c. LVI.

Ad uxorem defunctam

PROSOPOPOEA.

DUlcissima omnes inter , ANNA , matronas
Dum nos habebat lectus unus : o multum
Dilecta conjunx , viva quæ tibi totum
Me vendicaras , possidesque defuncta :

Si

Si cura tangit hæc superstites manes,
 Jam nona messis instat, & novem brumis
 Riguere glebæ, dum meos traho solus
 Sine luce soles, frigidusque deserto
 Incumbo thalamo, viduus, orbis uxore.

Exinde, quo nos dura Parca divulgat
 Heu! dulcis ANNA, quid sit altera ignoro
 Marita; neminem ambio, nec ambivi
 Quæ jaceat illâ parte, qua soles, lecti;
 Nec ulla me tenet Fabulla, nec Chloris,
 Nec mollis Ægle, nec meo sinu flava
 Jacet Licoris, nec labella componens
 Meis labris Neæra me petit morfu,
 Nec ingemit remorsa, nec novos ignes
 Sicco vul udo basio, brevi, longo
 Puella turpis excitat senescenti.

Conjunxit olim tœda sacra nos ambos:
 Mors atra nexum corporum relaxavit
 Sed non amores. Tu meos habe tecum
 Conjunx sepulchro, & integros tibi serva
 Donec suprema venerit mihi, quæ me
 Dissolvat, hora, & urna, quæ tuos manes
 Habet repositos, ossa nostra jungat.

Anno cld. Id. CLVII

In verba M. T. Ciceronis

lib. III. de Nat. Deorum:

*Cum fruges Cererem, vinum Liberum decimus, genere
 quidem sermonis nos utimur usitato: sed dic, quem
 tam amentem esse putas, qui illud quo vesci-
 tur Deum esse credat?*

NUllam tam dixit dementem Tullius olim
 Qui quod edit putet esse Deum: nunc ergo videret
 Romulidas sine mente suos, cum vescitur omnis
 Roma Deo, figitque suos in Numine dentes,
 Et totum late mundum fanaticus error

Iste

Iste tenet, vel se dementia iudice, quâ sub
Triplice Pontifici didicit parere coronâ.

In inscriptionem Saxi

CONCORDIA RES PARUÆ CRESCUNT;

Supra portam

*Armamentarii Hagienfis, quod contiguum est Tem-
plo Claustrali, a Contraremonstrantibus occu-
pato. Anno clō. lo. cxvii.*

C Andida Relligio pura quæ veste renidet,
Et multo Bellona manus imbuta cruore
Contiguas habitant ædes, & proxima toto
Divisas cælo jungit vicinia Divas.
Quid, lector, miraris? habes in Marmore causam.

In Pollam.

C Ur Polla crebris ingemit suspiriis?
Cur fædat ora lacrymis? cur candido
Crudelis infert pectori truces manus,
Sinumque lacerat, & rapit flavam comam,
Ac mollicellas ungue proscindit genas?
Pollæ maritus, stratus hostili globo,
Humum momordit, vulnerique immortalis
Ad regna furvæ transiit Prosepinae.
An inde lacrymæ? non: sed & fato pari
Cecidit adulter. Inde sunt hæ lacrymæ.

Ad eandem.

Beata, Polla, es, quando mæchus occidit
Quod & maritus: nempe nunc vero potes
Falsum dolorem luctui prætereundere.
Sic, mæcha cum sis, audies uxor pia.

De Cornigeris, quos vocant, maritis.

Quare cornigeri dicuntur, Galla, mariti
Thais ait, quibus est fæmina mæcha domi?

G g g

Quæ

Quæ ratio dicti? taurorum cornua cerno:

Contigit illorum nulla videre mihi.

Cornua fronte gerunt tauri, cervice mariti:

Hinc est quod nequeas cernere, Galla refert.

Thais ad hæc, Nunquam hac inspexi parte maritum:

Ille mihi posthac inde probandus erit.

Sic imprudenter se prodidit inscia Thais

Dum proprio mæcham se facit indicio.

In uxorem Charini.

Agnam Charinus conjugem vocat suam:

Quàm verius Charinus hanc vocet lupam!

Ad Phylidem.

Forma tibi, Phylli, est & opes, & sanguine longo

Censeris: sed nec se mihi, Phylli, places.

Torva, superba, proterva, procax, & lubrica cum sis,

Nullus amo talem Phyllida, Phylli. Vale.

In Olum.

Pro concione, quicquid intrat in buccam,

Effutit Olus, ordinis sui struma:

In Principes grassatur & Magistratus,

Et impotenti quemlibet ferit lingua.

Quid est, quod Olum tam feroculum reddit?

Suo in fimeto gallus, ut libet, cantat.

De Collibus Ockenburgicis.

Bacchus amat colles, veniunt in collibus uvæ:

Quam vellent hoc semper verum & ubique foret!

Deficit in nostris hæc regula collibus, eheu!

Hic pro vite mihi spartum & erica venit.

Quid, male cantatæ domino, rebustis arenæ?

Non omnis tellus omnia ferre potest.

Liber pampineas vobis inviderit umbras:

Menfa tamen nobis non fuit absque mero.

Qui volucres alis, alme Deus, qui lilia vestis,

Parcâ, quod satis est, da mihi porro manu.

PRO

P R O

IMPROVIDO POETA.

D Um sperat pretium non vile laborum
 Admodulans cunis , parve PHILIPPE , tuis ,
 Perdidit imprudens oleumque operamque , nec
 Incautus spoliū grande Poëta tulit. (inde
 Quin ipse insurgens vati malefana canenti
 Non leve Legatus Cataber infremuit.
 Ringitur ad cantum Gallus , culpante Thuano
 Vota minus Regis partibus æqua fui.
 Protector quod carpat habet , Morinoque Britannus
 Qui gravis infestis incubat agminibus.
 Tende laboranti dextram , Latonie , & affer
 Difficili causæ mite patronium !
 Hinc fraus , hinc dolus omnis abest : ignosce , Gamarra ,
 Tuque decus longæ clare Thuane togæ !
 Angle fave : noli lapsō gravis Albion esse !
 Nil ody , nil hæc tibia fellis habet.
 Tantum , dum studet Hispano palpare Ministro ,
 Vatis adulantis fistula dulce canit.
 Nec venit in mentem dum totus Apolline turget
 Quæ dicenda sibi quæ reticenda forent.
 Quis pendat vatum lusus examine justo ?
 Scilicet ingenio liberiore ruunt.
 Est furor in nobis , afflataque numine Phæbi
 Sæpe parum sanæ pectora mentis habent.
 O miseros , si non tutos insania vates
 Præstat , & offensis culpa sit illa Dijs !
 Si furere est nostrum , cur non impune furemus ?
 Nempe furor veniam criminis omnis habet.

HORAT. *Ut male sanos*
Adscripsit Liber Satyris Faunisque Poetas.
 SIC HUNC SERVAVIT APOLLO.

In

TURRIM ULTRAJECTINAM

Divo Martino sacram & æri incisam cura Nobilissimi viri

D. THEODORIDOUSÆ, I. F.

B Arbara Pyramidum stupeat miracula Memphis
 Et Babylon laterum coctile jactet opus :
 Clara Rhodos solido surgentem ex ære Colossus ,
 Mausoli bustum Cares in astra ferant ,
 Et Triviæ templo molles landentur honores :
 Suspice marmoream , tu Ptolomæe, Pharon :
 Omnis Cæsareo cessit labor Amphiteatro ;
 Majus , quod de me Fama loquatur , habet.
 Nulli cedo, omnes supero Martinia turres ,
 Sive operis molem seu videas apicem ,
 Ista parte supra miracula barbara laude ,
 Quod nulli cogor, cedere, digna vehi.

A D

CAROLUM SECUNDUM

Magnæ Britanniæ Regem, cum in Angliam trajecturus Haga Comitis discederet.

C AROLE REX, modo qui Solijs exutus avitis
 Lufus Fortunæ luxuriantis eras :
 Te, novas pertæsi, revocant ad prisca Britanni
 Raptaque de manibus Sceptra paterna tuis.
 Classis ad est, & jam ripis : ad lapsa Batavis
 Stat Sceverina multa carina salo,
 Nil restat præter celsas conscendere puppes :
 Nunc aderit, pandat qui tua vela, Notus.
 Te cava servavit quondam e certamine quercus :
 Nunc cava te quercus in tua regna vehet.
 Hunc dant Fara tibi finem, Rex magne, laborum :
 SCEPTUM FIT LONGI TERMINUS EXILII.

EPI.

E P I T A P H I U M
M A R I Æ S T U A R T Æ,

Principis Regiæ in Anglia defunctæ.

Regia progenies priscâ de gente Stuartum,
Auriaci conjunx Principis & vidua,
Et mater (nati post patris fara Wilhelmi)
Principis hoc tumulo conditur in patriâ.
Viderat expulsum raptò diademate Fratrem,
Mox restauratum vidit, & ingemuit
Gnatum non vidisse. Hoc si licuisset, ab omni
Ante obitum felix parte vocandâ foret.

E P I T A P H I U M

Celeberrimi & perillustis viri

D. J A C O B I C A T S I I., Equitis &c.

Conditur hac urna toto cantatus in orbe
Palladis & Phœbi Catsius unus amor,
Cui faciles venâ manarunt divita versus
Multaque Castalijs pagina fluxit aquis.
Nullo doctrinâ quæsitum nomen ab avo
Excidet : ingenio stat sine morte decus.

E P I T A P H I U M

Clarissimi doctissimi viri

D. G U I L H E L M I G R O T I I.

Quem medias inter lites & jurgia totum
Videmus in Batavo consenuisse foro
Hic cubat in patriâ Guiljelmus Grotius urbe.
Heu ! quantum amisit Curia nostra decus,
Quantum causarum patronum turba clientum
Dum filet & placido conditur ille solo !

G g g 3

H O -

H O N O R I

Ornatissimi doctissimique juvenis

D. HENRICI DUYST a VOORHOUT

*Cum publice in Academia Lugd-Bat. Juris
utrisque Doctor crearetur.*

EXpande vultum lætus & radio diem
 Meliore profer, quam soles Decembribus
 Titan diebus, & intentibus comis
 Invectus albis explica jubar rotis,
 Qualis, repenti vere cum laxas diem,
 Totius Equus orbis affulges plagis,
 Aut qualis ardens ignibus Penëæ
 Volis amatæ perplacere Virgini,
 Vel qualis olim Martis & matris Deæ
 Clarâ marito furta detexti face:
 Hic est honori D U Y S T I I facer dies,
 Qui literatæ publis urbis patriæ
 Flos, & juventæ dulce Delficæ decus,
 Probi parentis filius non degener,
 Piæ parentis gnatus unicus, unicè
 Utrique charus, candidatus Juris, &
 Nunc inferendus ordini, Themidi sacro,
 Conscendet hodie pulpiti fastigium:
 Ubi laborum dulce præmium feret
 Et syrma longum sumet augustæ togæ
 Notamque equestris dignitatis anulum
 Et eridito digna vertice pilea;
 Et mox, peracta ritè post solemnia,
 Celso per urbem clarus incedet gradu
 Similisque ovanti. Docta Doctori novo
 Assurge Leida. Non quidem Mæstertuis

Nec

Nec Vinnius, nec Thienius, nec quisquis hic
 In urbe vestra tractat Astrææ sacra
 Formavit illum, sed tamen tuum est opus.
 Hoc pectus unus imbuït Marchantius,
 Sed qui pependit ipse ab uteribus tuis
 Et literas & lauream debet tibi
 Scholæ & Lycæi portio quondam tui,
 Ubi vacavit literis & legibus,
 Nunc dignus inter Antecessores tuos
 Interpretari Ius ab alto pulpiro.

Tu, docte Duyfti, quem tibi peperit labor,
 Tuere honorem, perpetique industriâ
 Idoneum te redde rebus publicis:
 Ut, cum tuorum more Majorum, rati
 Olim Baravæ rector admoveberis,
 Cum laude munus, quod tibi mandabitur,
 O bire possis, integer, recti tenax,
 Quem nec Tyranni vultus instantis, neque
 Ardor jubentum prava civium, neque
 De mente solida quatiat iratum mare
 Nec tristis illa carceris cæci lues.
 Insiste patris optimi vestigijs,
 Qui quâ per annos plurimos curâ, fide,
 Probitate, quo candore, Justitiâ suos
 Civis & omne Patriæ negotium
 Tractatit, urbi & omnibus notum est bonis.
 Nec te secundus iste de 1. Vigesimo
 Annus, nec infecuta 2. quinquagesimo
 Divis iniquis fata fortem terreant.
 Suprema semper esto lex Populi salus.
 Nihil sibi conscire, nec pallefcere
 Culpâ vel unâ murus esto aseneus,
 Et cum Macedonum Rege crede regium
 Audire non bene quando fecisti bene.

1. 2. Pater Johannes Duyft a Voorhout anno 1618. ab Auriaco Principe
 Mauritio Magistratu submorus fuit & a Guiljelmo Capterus in arcem
 Lupisteyniam ductus est Anno 1650.

Ad Amicum.

DUm ruri totus foli mihi vertitur annus ,
 Dum solus viduo membra repono thoro ,
 Inprimis hoc me fateor debere Camænis
 Quod possum noctes quod superare dies,
 Est aliquid felix horti cultura beati ,
 Sunt aliquid saltus , Cynthia , Sylva , feræ :
 Uni Castalio concedant omnia fonti.
 Hic facit ut minus hîc sit mihi vita gravis.

I N E F F I G I E M

L E V I N I a K O P P E N O L

Artis scriptoriæ peritissimi.

GRaphicæ peritus artis absque compare
 Hoc est videndus ore Koppenollius ,
 Hac fronte , vultu , naribus , barbâ , genis ,
 Et unis omne potuit hoc sculptor manu :
 Scriptoris unam nullus exprimat manum.

In Animadversiones

D. ROBERTI KEUCHENII

Ad STRATAGEMATA

J U L I I F R O N T I N I

Quem Pallas,quem diva Themis sibi vendicat,& qui
 Pegaseas largis imbribus hausit aquas :
 Nuper adorando cecinit qui carmine Regem
 Quem Solijs Angli restituere suis :
 Jam nunc Frontini doctâ Stratagemata, lector ,
 Illustrata manu dat tibi Keuchenius.
 Quam reddes , meritæ quæ par sit gratia laudi ?
 Quam, quæ sit tanto gloria digna viro ?

Da lauros, frontemque hederis & tempora cinge,
 Quæ quondam doctæ præmia frontis erant;
 Atque istos mecum gratus venerare labores
 Si tibi frons, doctos si reverenter habes.

In Eiusdem

MUSAS JUVENILES.

Keuchenij quisquis Juvenili in carmine Musas
 Suspices & venæ luxuriantis opes,
 Disce vel hinc levius magnorum funera vatum
 Ferre & in hoc ist hæc damna repensâ viro.

IN LIBELLUM

THOMÆ de KEMPIS

De

IMITATIONE CHRISTI

Latino carmine redditum ab excellentissimo & ingenissimo viro

D. THEODORO GRASWINCKELIO,

*Equite, Holyaci Toparcha, Fisci Hollandiæ Advocato,
 Cameræ Bipartitæ Graphiario &c.*

TU, qui diurnâ quique nocturna pios
 Thomæ labores Kempij versas manu &
 Teris libellum, qui tibi præfert facem
 Per opaca noctis, & ducem Christum sequi
 Docet viarum tuta per compendia:
 En, quam benigna Musa Graswinckelij
 Navarit operam, qui Latino-barbarum
 Totum redactum in metra Romanè tibi
 Et dictione florida facit loqui.

PIETAS Labori Vatis applaudit sui.
 Atque inde duplex-commodum spondet sibi:
 Tum quod redactus in pedes & ordinem
 Numerosque certos syllabasque scriptor hic

Ggg 5.

Me.

Memori facilius imprimetur pectori :
 Tum quod Camænis editum felicibus
 Hoc mel habere novit , hanc dulcedinem
 Istamque suadam carmen , ut quocunque vult
 Animum legentis impetu cæco trahat.

In

MONUMENTUM.

quod

PETRO HADRIANI vander WERF

*a nepotibus positum est Lugduni Batavorum in templo
 D. Pancratij, vulgo ducti de Hooglandsche Kerck.*

PY nepotes hoc avo marmor suo
 Posuere , Petro Hadriani Wervio ,
 Qui multa obivit pro solute Patriæ
 Pericla , multa munia in Republicâ ;
 Quem Leyda coidit Consulem bis sexies ,
 Bis Ordines Hollandiæ dignum sui
 Membrum Senatus ; cuius hoc constantiæ
 Debet , sub ejus Consulatu civitas
 Obsessa bis , quod Cantabrum , pestem , famem ,
 Tumultuante cive , plebe , milite ,
 Donec fuit soluta fortiter tulit.

Ad reverendum virum

D. VOLCKERUM ab OOSTERWIICK

Verbi divini ministrum in Ecclesia Delfensi.

DUm, reverende senex , me cum Brunöide visum
 Ad colles patriâ tendis ab urbe meos
 Juppiter immisso vos Hagam reppulit imbre
 Qui poterat siccus plus placuisse mihi.
 Decat Vesalius , cuius tunc tecta subistis ,
 Proveniant pluvij sic mihi sæpe dies !

In

In

PHARMACOPOEAM HAGIENSEM

Communi Collegij medici ejusdem loci operâ adornatam.

NE simplex, ne compositum, ne pharmaca desint
 Parata rite, quæ tuis ægris opem,
 Haga, ferant, istam Medicorum cura tuorum
 Instruxit aciem: Tu dæse muneri,
 Pharmacopæe, cave, si res tibi propria cordi
 Et honos medentum est, si laborantum salus.
 Sic lucrum facies. Ægrum servare labora:
 Medicina non fit mortuis. Morbos ama.
 Inde calent ollæ, nullum est a funere lucrum.
 Amet hoc avarus præf byter, cui focus
 Fumat ab interitu. Qui morbum evasit & orcum
 Decumbet iterum; nulla pharmacopolijs
 Est a morte seges; cum summa supervenit hora,
 Quæ claudit oculos, clauditur locus tibi.

I N A L B O

D. JOANNIS BLASII,

Juris consulti & Pœtæ Elegantis.

DUm te Diva Themis, dum te sibi pulcher Apollo
 Aöny Præses vendicat ille chori,
 Dicam, quod res est, cum pace Deæque Deique:
 Nempe, quod hoc faciunt numina jure pari.

Ad

CAROLUM SECUNDUM M. Britanniae Regem.

CArole Rex, si Te nec fas nec fœdera tangunt,
 Effusi noli sanguinis esse reus.
 Desine funesto populos committere bello
 Queis idem cultus Numinis, una Fides.
 Pax homines decet, ira feras: Pax optima rerum est:
 Nobis & Regno convenit illa tuo.

Quid

Quid socios armis belloque laceſſere Belgas
Suadet, amicitiam qui meruere tuam?
Vidiſti quanto ſis hic exceptus amore
Cum nuper folio reſtituendus eras.
Sors belli dubia eſt, neque gens inglorio ponto
Sunt Batavi, nullum qui ſubuere jugum.
Sunt naves, ſunt arma viris, animique manuſque:
Sed gladium præſtat condere quam trahere.
Sanguinis exhaustum ſatis eſt, ſaturimque cruoris
Fuderunt vaſto nupera bella ſalo.

Fœderatum Belgium ad Eundem.

Ad huc in urbe regia ad Tameſin tuum
Tepent ſecures: vix tui patris cruor
Refrixit & tot optimatum & civium,
Quem fudit illic ſæva carnificum manus:
Hauſere cæſis hinc & inde fratribus
Campi Brittanni. Subditorum ſanguinem:
Per execranda bella cum populis meis
Rubuit tuorum ſanguine cruentum mare,
Rubit meorum: Quid moves, Carole, nova
In Fœderatos arma? jam ſatis & ſuper
Fuſum eſt cruoris: perduelles non ſumus.
Socios, amicos genti & regni tui
Tuique amantes Libero prohibes mari,
Sed qui coacti vim tuam repellere
Vim vi repellent, qua datur. Non debile
Ferrum remittunt, nec manus victoria eſt
Exoſa noſtras: ſæpe ſenſit hoc Iber
Victeque claſſes. & triumphatæ meis
Quondam Batavis. Prælium tuis erit
Cum gente durâ & ſervitutis neſciâ,
Noſtro ſequetur & cruor de vulnere:
Dentes & ungues non habet fruſtra Leo.
Stabit vocatus pro mea cauſâ Deus,
Tuoque, qui nunc ſpiritus altos geris

Cælumque & undas territas, disces malo
Quam stent superbi Principes fragili loco.

In

M A U S O L E U M

sive

MONIMENTUM HONORARIUM

*Ab illustrissimus & potentissimus fæder: Belgij Ordinibus
Hagæ-Comitis in Templo Divi Jacobi erectum No-
bilissimo fortissimoque Heröi*

D^{no}. JACOBO a WASSENAER,

*Baroni Wassenariæ, Toparchæ in Obdam,
Heinsbroeck, &c. Fæderati Belgij
Archithalasso, &c.*

P R O S O P O P O E A

DUm pelago hinc Batavi concurrunt, inde Britanni,
Et mugit crebris ictibus Oceanus:

Dum ferrum lethale vomunt tormenta, globosque
Fulmineos: densi grandinis instar, agunt:
Occubui medijs Batavorum Ductor in undis
Fato infelici dissiliente rate.

Non terrâ cineres nostri, non ossa teguntur,
Haufit me vasti Ennosigæus aquis.

Si gravis est cuiquam justî jactura sepulchri:
Non moror hoc, an me terra vel unda tegat.

Hoc juvat, ista meos solatur gloria manes

Quod mihi pro Patriâ contigit oppetere,
Nec, nisi pugnantem, pallentes isse sub umbras,
Quæ mihi defuncto Fama superstes erit;

At

At mœstis illud fuerit solamen amicis
 (Gloria si qua hæc est) quod Patriæ Proceres
 Erexere mihi præclarum hoc MAUSOLEUM
 Ut meus hanc sedem in sæcula servet honos.
 Non opus est alio landum præcone mearum:
 Nil illis majus testibus esse potest.

In Vexilla & insigna Eidem suspensa.

T Halassiarchæ Fœderati Belgij
 Batavæque Classis Wassenario Duci
 Suspensa sunt hæc, quæ Vides, insignia,
 Bustum ipsum iname est: quippe pugnans fortiter
 Contra Britannos, proprij vi pulveris
 Ruptâ Trireme, perijt, & mersum salo
 Heroa toto condidit Nereus mari.
 Angusta tantos urna non capiat viros.

J. WESTERBAEN.

In

CONFLAGRATIONEM LONDINI.

D Um furit immisiss acer Vulcanus habenis
 Londinumque suos corrui in cineres: (mam
 Dum cives satagunt grassantem extinguere flam-
 Imploratque sui CAROLUS Amnis opem:
 Nequicquam ardenti succurit Tamesis Urbi.
 Non cedit missus cœlitus ignis aquis.

PROSOPOPOEA.

Ad

URBEM LONDINENSEM.

A Ffixere tuos nuper contagia cives
 Et Pestis letho millia multa dedit: (rum
 Nunc flamma inclemens tibi millia multa domo-
 Abstulit, & summo Tempia dicata Deo.

Urbs

Urbs antiqua, potens, medios confedit in ignes,
 Et quinos ist hæc sævijt ira dies.
 Nunc mæstæ matres, nunc virgo pectora tundunt
 Et turpant lachrymis ora genasque suis.
 Pone animos belloque labora imponere finem
 Londinum; bello nunc tibi nulla salus.
 Pace revivifcent commercia, Pace resurgent
 Atria, & innumeræ, quæ perire domus.
 Quos haurit bellum nummos impende struendis
 Ædibus, ut redent pristina forma tibi.
 Sic ego vaticinor, nec sim tibi futilis augur:
 Omnis in optanda stat tibi pace salus.

IN

V I A M N O V A M

Qua Hagâ Comitum ad mare itur nuper lapidibus con-
stratam & belgico Poëmatio celebratam a Nobis-
lissimo & ingeniosissimo viro

D. CONSTANTINIO HUYGENIO

Equite, Toparcha in Zuylechhem, &c.

P R O S O P O P O E A.

Accives & declivis & multo fui
 Molesta fabulo commeantibus via:
 Nunc plana sum platea, tota coctili
 Constrata saxo: Quisquis hac iter facit
 (Eques pedesve) quod queratur non habet;
 Ad litus itur duro & æquo tramite,
 Rhedæque molles effedâ & petorita
 Levesque carri celere transcurrunt rotâ
 Et hac & illus, arduusque cornipes
 Petulante planos unguâ filices quatit
 Ubi ante bibulâ se fatigabat viâ
 Pilenta; matres, filias, novas nurus

An-

Anhelus & cervice pendulâ trahens ;
 Nec execratur nunc arenas , ut solet ,
 Auriga potus cum per altum pulverem
 Ageret flagello jam labascentes equos.

Numero virorum , vi ligonum & curruum
 Sum facta, quod sum : sed quod a multis legor ,
 Quibus huc venire non vacat nec commodum est
 Et nunc videndi me domi fit copia
 Immunibus , sedentibus , cubantibus ,
 Illud Cainænis Zuylechemî debeo.

Quid huic rependam ? Liber ipsi & posteris
 Ultrô citrôque semper hac fit transitus.
 Meretur hoc , & amplius , qui me suis
 Celebrare Musis voluit & quàm plurimis
 Forfan salivam movit huc excurrere ,
 Vectigal unde crescat hic quod penditur.

IN ALBO

EWALDI GROENEWEGEN vander MADE.

INtacta virgo, charta pura & candida ,
 Ut polluatur sepiâ cupis meâ ;
 Tuosque amicos inter ut ducam gregem ,
 Et primus albo nomen inscribam tuo.
 Ignatus ergo , & hætenus nunquam tibi
 Fortasse visus , fio primus ordine
 Tuo favore , qui ultimus sum tempore.

FINIS.

00607026 RS

Dat ick'er niet mee voort magh vaeren, so ick dat
Gemeynt en yastelijck voor my genomen had.

M. Ghy doet heel wel. Ch. Ick sal het vonnis dan ver-
zachten

Mits dat hy doe het geen ick redelijck sal achten.

Cl. 'K sal doen wat ghy ghebiect, en zo als ghy 't ver-
staet.

Ch. Ghy sult u geven tot den houwelijcken staet.

Cl. Och vader ! Ch. 'K hoor u niet. M. Ey Chre-
mes, weest te vreden

Hy sal het doen en zich wel laeten overreden.

Ch. Hy zeyt het selver niet. Cl. Helaes! S. Wat swijgje
stil?

Staet ghy noch in beraet? Ch. Hy doe 't niet of hy
will'

M. Hy sal het doen. Ch. 't gaet hier, gelijk in andre
laecken,

Die in 't beginfel eer wy tot haer kennis raecken

Ons schijnen swaer te zijn. en; als men z' onderwind,

Licht vallen. Cl. Vader ick sal 't doen. S. Mijn lieve
kind,

'K zal u een aerdige beqaeme vryster geven,

Daer ghy u lichtelijck sult kunnen toe begeven

Om lief te hebben. is de dochter van ons vriend

Phanocrates. Cl. Dat is geen vryster die my dient.

Die roffe koe, die met die graeuwe katten-oogen,

Die wijd-mond, krom-neus? och! 't waer niet in mijn
vermoogen.

Ick kan niet, vader. Ch. Siet, hoe keurelijck is hy?

Gelooft'er yemand wel dat hy genegen zy.

Tetrouwen? S. Ick sal u een andere beschicken.

Cl. 'K heb selfs ten naesten by een andre binne mic-
ken

In wien ick zin heb, so ick 't niet ontgaen en kan.

S. Nu prijs ick u, mijn zoon. Cl Het is de dochter
van

Archonides